

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Godišnji izvještaj
o rezultatima aktivnosti
Institucije ombudsmena za ljudska prava
Bosne i Hercegovine za 2020. godinu

Banja Luka, mart 2021. godine

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2020. GODINU

Banja Luka, mart 2021. godine

Štampa:
TMP Društvo za zapošljavanje slijepih i slabovidnih lica d.o.o. Sarajevo
Tiraž:
80

SADRŽAJ

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK.....	10
III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2020. GODINI	18
IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	20
4.1. Uvod	20
4.2. Pravo na informaciju vs. Zaštita privatnosti za vrijeme pandemije COVID-19	21
4.3. Pristup informacijama	22
4.4. Pravo na imovinu	26
4.5. PolICIJA.....	28
4.6. Inspekcije	30
4.6.1. Postupanje inspeksijskih organa po podnesenim zahtjevima za pristup informacijama	33
4.6.2. Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.....	34
4.7. Vladina i ministarska imenovanja	35
4.8. Migracije i azil	37
4.9. Sloboda okupljanja.....	38
4.9.1. Specijalni izvještaj o pravu na slobodu mirnog okupljanja	40
V. PRAVOSUĐE I UPRAVA.....	43
5.1. Uvod	43
5.2. Dostupnost zakona i drugih opštih pravnih akata	43
5.2.1. Visina zatezne kamate.....	44
5.3. Pravosuđe	45
5.3.1. Dužina trajanja postupka.....	45
5.3.2. Izvršenje nad sredstvima budžeta	47
5.4. Tužilaštvo	49
5.5. Visoko sudsko i tužilačko vijeće	51
5.6. Advokati	52
5.7. Uprava	52
5.7.1. Poništenje urbanističke dozvole po pravu nadzora.....	55
5.8. Inicijative za izmjene zakona	56
5.8.1. Inicijativa za izmjene Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske.....	56
5.8.2. Inicijativa za izmjenu članova od 22. do 25. Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine koji se odnose na rad Komisije za izbor i popunu upražnjenih radnih mjesta namještenika u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine.	58
5.8.3. Inicijativa upućena Skupštini Unsko-sanskog kantona za izmjene Zakona o načinu finansiranja Kantonalnog fonda za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba	60
VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA	61
6.1. Uvod	61
6.1.1. Preporuke javnim organima - COVID-19.....	61

6.2. Radni odnosi	62
6.3. Zdravstvena zaštita.....	68
6.4. Penzije.....	71
6.4.1. Problematika penzionisanja policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske	74
6.4.2. Pravo vanbračnih partnera na porodičnu penziju	76
6.5. Socijalna zaštita.....	77
6.6. Obrazovanje	80
6.7. Komunalne usluge.....	82
6.8. Ekologija	83
VII. PRAVA LICA LIŠENIH SLOBODE.....	87
7.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini.....	87
7.2. Praćenje stanja prava lica lišenih slobode.....	88
7.3. Prava lica lišenih slobode.....	89
7.3.1. Zdravstvena zaštita	89
7.3.2. Uslovi smještaja i osoblje zavoda.....	92
7.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti.....	93
7.3.4. Uslovni otpust.....	97
7.3.5. Ostala prava	99
7.3.6. Statusna prava osuđenih lica.....	99
7.3.7. Komunikacija s vanjskim svijetom.....	99
7.4. Uticaj pandemije COVID-19 na stanje u oblasti sprečavanja i prevencije torture	100
VIII. PRAVA DJECE	104
8.1. Uloga centara za socijalni rad u ostvarivanju prava djeteta.....	107
8.2. Pravo djeteta na zaštitu od nasilja u porodici, zlostavljanja i zanemarivanja.....	109
8.2.1. Nasilje nad djetetom	109
8.2.2. Vršnjačko nasilje	111
8.2.3. Zabrana fizičkog kažnjavanja djeteta	113
8.3. Djeca i COVID-19	115
8.4. Položaj djece migranata	119
8.5. Prava djece u upravnim i sudskim postupcima.....	122
8.5.1. Pravo djeteta na život u porodici i na održavanje ličnih odnosa s roditeljem s kojim ne živi	124
8.5.2. Pravo djeteta na izdržavanje	128
8.5.3. Problem izvršenja odluka sudova i organa uprave	129
8.6. Zdravstvena zaštita djeteta	132
8.6.1. Vakcinacija djece.....	134
8.7. Obrazovanje djece.....	135
8.8. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju.....	137
8.9. Pravo djece na zaštitu od ekonomske eksploatacije.....	140
8.10. Djeca u sukobu sa zakonom.....	142
8.11. Vijeća za djecu u Bosni i Hercegovini.....	144
IX. PRAVA LICA S INVALIDITETOM.....	146
9.1. Statusna pitanja lica s invaliditetom.....	148
9.2. Prava lica s invaliditetom u oblasti socijalne zaštite.....	149
9.3. Finansiranje i rad udruženja lica s invaliditetom	151

9.4. Obrazovanje lica s invaliditetom.....	156
9.5. Pravo na zapošljavanje, profesionalna rehabilitacija i osposobljavanje osoba s invaliditetom	158
9.6. Osobe s invaliditetom i COVID-19.....	158
9.7. Zdravstvena zaštita osoba s invaliditetom.....	159
9.8. Arhitektonski pristup objektima.....	161
9.9. Rad Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Bosni i Hercegovini.....	161
X. DISKRIMINACIJA	166
10.1. Postupanje po žalbama	167
10.1.1. Direktna i indirektna diskriminacija	168
10.1.2. Posebni oblici diskriminacije.....	179
10.1.3. Govor mržnje	184
10.1.4. Ostali slučajevi diskriminacije.....	185
10.1.5. Prava žena	186
10.2. Aktivnosti promocije.....	188
10.3. Specijalni izvještaj o zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura.....	189
10.4. Uticaj pandemije COVID-19 na sprečavanje diskriminacije.....	190
10.5. Manjine.....	191
XI. SARADNJA S MEDIJIMA.....	195
XII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM	198
12.1. Saradnja s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini	198
12.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima..	199
12.3. Saradnja s civilnim društvom.....	205
XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA	208
ANEKS I. PREGLED BUDŽETA ZA 2020. GODINU	231
ANEKS II. PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2020.	232
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	237

I. PREDGOVOR

Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je nezavisna institucija koja je uspostavljena sa zadatkom da promovira dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Osnovana je prema Aneksima IV i VI Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini¹ (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum), a s radom je započela 1996. godine.

Institucija je akreditovana u statusu "A" pred Globalnom alijansom nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), ranije Međunarodnim koordinacionim komitetom nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava (ICC). Posljednja akreditacija izvršena je 24. novembra 2017. godine i predstavlja potvrdu nezavisnosti i funkcionisanja Institucije u skladu s Pariskim principima², te daje Ombudsmenima mogućnost glasanja u okviru GANHRI-a.

Institucija funkcioniše na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmenu)³ kojim su zagaranovani nezavisnost i okviri za strukturalno uređenje Institucije koji se odnose na promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zakonom o ombudsmenu su definisani mandat, nadležnosti, ovlaštenja kao i pravila postupanja Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Mandat Institucije je dodatno utvrđen sljedećim zakonima: Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, u kome je predviđeno da je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te da ona može postupati prema svim fizičkim i pravnim licima⁴; zakonima o slobodi pristupa informacijama (za nivo Bosne i Hercegovine, ali i entitetske nivoe vlasti)⁵ po kojima su Ombudsmeni nadležni za preduzimanje odgovarajućih mjera koje imaju za cilj poštovanje pravila pristupanja informacijama i zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima (za nivo Bosne i Hercegovine, ali i entitetske nivoe vlasti)⁶ po kojima su Ombudsmeni nadležni za praćenje provođenja principa prilikom navedenih imenovanja, odnosno izdavanje mjera za poništavanje odluka i sl.

¹ Usvojen 21. novembra 1995. godine i ratifikovan 14. decembra 1995. godine.

² Pariski principi koje je 1993. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija na prijedlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. godine odnose se na status institucija za ljudska prava u pogledu unapređenja i zaštite ljudskih prava i predviđaju široku nadležnost istih u oblasti zaštite ljudskih prava. Radi se o minimalnim standardima koji pružaju smjernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, nezavisnost, način rada i kvazisudske aktivnosti institucija za zaštitu ljudskih prava.

³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006. Zakon o ombudsmenu donesen je 2000. godine i do danas je mijenjan i dopunjavan tri puta - 2002, 2004. i 2006. godine.

⁴ Član 7. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 59/2009 i 66/2016.

⁵ Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001; Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 32/2001 i 48/2011.

⁶ Čl. 16 i 17. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 7/2003 i 37/2003; Članovi 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013 i čl. 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/2003.

Institucija je organizovana prema teritorijalnom i funkcionalnom principu. Sjedište Institucije je u Banjoj Luci, a područne kancelarije se nalaze u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, uz Terensku kancelariju u Livnu. Po principu organizovanja kancelarijskih dana pravnici Institucije rade tri dana u sedmici u Tuzli i dva puta mjesečno su u neposrednom kontaktu s građanima u Bijeljini, Doboju, Grahovu, Drvaru, Kupresu, Glamoču i Bihaću.

Prema funkcionalnom principu Institucija je organizovana u osam odjeljenja, i to po oblastima ljudskih prava: Odjele za praćenje ostvarivanja prava djece, Odjele za praćenje ostvarivanja prava lica s invaliditetom, Odjele za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, Odjele za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, Odjele za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, Odjele za eliminaciju svih oblika diskriminacije, Odjele za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode i Odjele za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi. S obzirom na veliki broj predmeta koji su registrovani ranijih godina u Instituciji, a odnosili su se na rad pravosuđa i uprave, Ombudsmeni su donijeli odluku da se unaprijedi elektronska baza podataka Institucije tako da se predmeti iz ove oblasti vode posebno i uspostavi novo odjele, tako da od 2019. godine Institucija ima osam odjela.

S ciljem zaštite prava građana, Ombudsmeni imaju obavezu da postupaju po pojedinačnim i grupnim žalbama građana ili djeluju *ex officio*, provode istražne postupke o povredama ljudskih prava, izdaju preporuke odgovornim organima za otklanjanje kršenja ljudskih prava, preduzimaju mjere na realizaciji izdatih preporuka i otklanjanju evidentnih kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, obavještavaju fizička i pravna lica o njihovim pravima i obavezama, upoznaju fizička i pravna lica o mogućnostima sudske i drugih oblika njihove zaštite, stranama u istražnom postupku predlažu pokretanje postupka medijacije i dr.

U skladu sa Zakonom o ombudsmenu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije. Godišnji izvještaj se javno prezentuje i podnosi i stručnoj javnosti, profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U godišnjem izvještaju obavezno se navodi ukupan broj i priroda primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje Ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnikâ o tome. U godišnjem izvještaju prezentuju se i podaci o broju izdatih preporuka Ombudsmena koje su prihvaćene od strane odgovornih organa vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorni organi nisu prihvatili tzv. nerealizovane preporuke.

Strukturu Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu (u daljem tekstu: Godišnji izvještaj za 2020. godinu) čine sljedeća poglavlja u oblastima ljudskih prava, i to: Ostvarivanje građanskih i političkih prava - u okviru ovog poglavlja date su i osnovne informacije koje se tiču izrade Specijalnog izvještaja o ulozi inspekcijâskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i Specijalnog izvještaja o pravu na slobodu mirnog okupljanja; Praćenje i ostvarivanje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave; Ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava; Ostvarivanje prava lica lišenih slobode; Ostvarivanje prava djece; Ostvarivanje prava lica s invaliditetom; Eliminacija svih oblika diskriminacije u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine - u okviru ovog

poglavlja ukratko su prezentovani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvještaja o zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura i Ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina.

S obzirom na ograničenost finansijskih resursa, Ombudsmeni su odlučili da u skladu s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, izvještaj o pojavama diskriminacije uvrste kao zasebnu cjelinu u ovom Godišnjem izvještaju.

Uz navedena poglavlja, Godišnji izvještaj sadrži i predgovor, zatim sažetak, te statističke podatke o postupanju Institucije u 2020. godini (u okviru ovog poglavlja prezentovani su i podaci o broju izdatih preporuka), poglavlje o saradnji Institucije s medijima, kao i poseban dio koji se odnosi na saradnju Institucije s organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom.

Ombudsmeni u smislu ovog Godišnjeg izvještaja i Zakona o ombudsmenu jesu tri lica koja čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvata ovaj Izvještaj obavljali su: prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

prof. dr. Ljubinko Mitrović

dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

II. SAŽETAK

U 2020. godini Ombudsmeni su registrovali najveći broj žalbi koje se odnose na kršenje građanskih i političkih prava uključujući pravosuđe i upravu, te ekonomskih i socijalnih prava. Podnesene žalbe ukazuju da je građanima otežan pristup efikasnom pravosuđu, zaposlenju, socijalnim pravima, a često su ove povrede uzrokovane visokim stepenom siromaštva⁷, korupcije te migracija stanovništva. Kada je riječ o migracionim procesima, sve je više indikatora koji ukazuju na odlazak mladih i obrazovanih građana Bosne i Hercegovine, što zahtijeva poduzimanje adekvatnih i hitnih mjera s ciljem zaustavljanja ovog procesa⁸. Bosna i Hercegovina se i dalje suočava kao zemlja tranzita s ogromnim prilivom neregularnih migranata⁹, što također zahtijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini preduzmu efikasnije mjere s ciljem unapređenja stanja u ovoj oblasti.

Podaci s kojim raspolažu Ombudsmeni ukazuju da su danas u Bosni i Hercegovini najugroženiji mladi, posebno zbog nemogućnosti zapošljavanja, a zatim penzioneri¹⁰, lica s invaliditetom, porodice s jednim roditeljem, djeca, posebno u određenim životnim situacijama poput konfliktnih razvoda svojih roditelja, te zaposleni u pojedinim granama privrede s izuzetno niskim primanjima, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, neke proizvodne djelatnosti i dr.

Prema evidenciji iz baze podataka Institucije, u toku 2020. godine ukupno je registrovano 2.716 žalbi što je u odnosu na 2019. godinu kada je registrovano 3.218 žalbi smanjenje za 502 žalbe, odnosno 15,6%. U izvještajnom periodu izdato je ukupno 270 preporuka (u 312 predmeta), što u odnosu na 2019. godinu kada su registrovane 304 preporuke u 374 predmeta predstavlja smanjenje od 62 žalbe ili 16,6%, od čega je 98 u potpunosti realizovanih, 6 djelimično realizovanih i 67 preporuka po kojima je ostvarena saradnja s Institucijom.

Najvažnije preporuke Ombudsmena organima vlasti svih nivoa i nadležnim institucijama odnose se na hitno preduzimanje dodatnih (posebno pronatalitetnih) mjera koje bi imale za cilj obezbjeđenje ostanka mladih i obrazovanih građana u Bosni i Hercegovini, i to: izdvajanje dodatnih sredstava za zapošljavanje mladih, odnosno podrška u njihovom zapošljavanju, njihovo stambeno obezbjeđenje, značajno veća davanja društva po osnovu roditeljstva, odnosno rođenja dvoje i više djece, za porodice s više djece – povećanje iznosa za dječiji dodatak, odnosno

⁷ Kao posljedica velike stope nezaposlenih, malih penzija, najniže, odnosno prosječne plate koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe, stope PDV kojom su podjednako oporezive i osnovne životne namirnice i najluksuznija roba, velikih socijalnih razlika između najvećeg broja stanovnika i male grupe građana koja imaju izuzetno velika primanja, nejednakih socijalnih davanja koja zavise od mjesta prebivališta i dr.

⁸ Uz navedene, tu su i problemi koji se odnose na potrebu potpune depolitizacije procesa zapošljavanja, zatim hitnost reforme obrazovanja, značajno podizanje nivoa pomoći i podrške nerazvijenim opštinama.

⁹ Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR-a za Jugoistočnu Evropu Neven Crvenković definisao je migrante i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže u skladu s propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netačnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin neregularni migrant koriste svi organi i institucije UN-a, EU i Vijeća Evrope. Za najveći broj ovih lica Ombudsmeni su u Specijalnom izvještaju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini usvojili termin neregularni migranti jer se u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

¹⁰ Trend odlaska mladih, ova kategorija stanovništva osjetit će nešto kasnije kada fondovi za penzije postanu prazni.

ukidanje cenzusa na dječiji dodatak mora biti prioritet nadležnih, podsticaji rađanju moraju biti dio populacione strategije i demografije. Određene preporuke, s obzirom na njihovu složenost, zahtijevaju duži period realizacije. Međutim, Ombudsmene zabrinjava činjenica da je i dalje značajan broj preporuka po kojima nema reakcije (141) odgovornog organa.

U Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava registrovano je 785 žalbi i izdate 153 preporuke, a s obzirom na broj predmeta iz prethodnih godina odjel je imao ukupno 1508 predmeta u radu. Žalbe su registrovane prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama 231, policija 145, imovinsko-pravni odnosi 110, inspekcije 84, vladina i ministarska imenovanja 75, javne isprave 31, migracije i azil 20, ratne štete 16, sloboda okupljanja 14, mediji i sloboda informisanja 11, besplatna pravna pomoć 9, vjerske slobode i religija 6 i predmeti korupcije 3.¹¹

U ovoj godini pandemije COVID-19, od strane nadležnih tijela vlasti poduzimane su mjere za suzbijanje širenja virusa koje su dovele i do ograničenja ljudskih prava. Posljedice su se osjetile u svim sferama života zbog čega u ovom izvještaju smatramo potrebnim sve naše aktivnosti posebno prikazati po poglavljima. O svim generalnim preporukama smo istodobno informirali javnost¹².

Tijekom trajanja pandemije, javnost je bila posebno zainteresovana za informacije koje su se odnosile na odluke koja su organi donosili u svezi sa slučajevima kršenja obaveze samoizolacije i građana pozitivnih na koronavirus, kao i na pitanja vezana za prelazak granice zemlje. U ovim predmetima Ombudsmeni su koliko je to bilo moguće promptno reagovali upravo zbog pravovremenog djelovanja pomoći građanima, zbog odluka i mjera koje su se poduzimale u cilju zaštite stanovništva.

Različiti su činioci porasta broja žalbi iz oblasti pristupa informacijama: češće kršenje prava na pristup informacijama od strane javnih organa u Bosni i Hercegovini, bolja informisanost građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije ombudsmena, kao organa koji nadzire primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Žalbe koje su se odnosile na kršenje prava na imovinu, su u najvećoj mjeri odnosile na neučinkovitost postupanja državnih mehanizama koji su dužni osigurati nesmetano uživanje ovih prava, rada upravnih tijela i pravosuđa.

Žalbe na rad policije su se odnosile na neprofesionalno postupanje policijskih službenika prema građanima, odnosno na prekoračenje policijskih ovlasti prilikom vršenja službenih radnji, te na rad mehanizama unutrašnje kontrole po podnesenim prijavama građana protiv policijskih službenika.

Tu su i žalbe koje su se odnosile na nepostupanje inspeksijskih tijela po prijavama građana, neblagovremeno vršenje inspeksijskog nadzora, nepoduzimanje propisanih zakonskih radnji od strane inspeksijskih tijela, neupućivanje, odnosno dostavljanje predstavke ili žalbe građanina

¹¹ Ljudska prava pripadaju svakoj osobi, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, spol nacionalno ili etničko porijeklo, boju kože, vjeru, jezik ili bilo koji drugi status.

¹² Objave putem weba.

nadležnom organu u slučaju nenadležnosti, nesprovođenje mjera utvrđenih donesenim rješenjima i nesprovođenja postupka prinudnog izvršenja.

U ovoj godini, koja je zbog epidemioloških mjera ograničila mogućnost kretanja, Ombudsmeni nisu mogli posjetiti centre u kojima su migranti smješteni, a što su radili prethodnih godina. Istovremeno, primjetno je sve veće nezadovoljstvo građana na ponašanje migranata, zbog čega su i Ombudsmenima podnosili žalbe.

Odjel za ostvarivanje prava u pravosuđu i upravi zaprimio je 701 predmet. S obzirom na broj predmeta prenesenih iz ranijih godina, ovaj odjel je imao ukupno u radu 1048 predmeta.

U oblasti pravosuđa i dalje je primjetno generalno nepovjerenje građana prema pravosudnim institucijama. Stranke su svoje nezadovoljstvo općenito usmjeravale na neefikasnost sudskog sistema, neefikasnog rada tužilaštva, nepovjerenja u rad Visokog sudbenog i tužilačkog vijeća, neadekvatnog postupanja VSTV-a kada je u pitanju disciplinska odgovornost sudija, dužina postupka imenovanja sudija...

Kada su u pitanju sudovi, najveći broj zaprimljenih predmeta odnosio se na dužinu trajanja postupaka, najčešće pred kantonalnim sudovima, žalbe na rad postupajućih sudija radi nedonošenja odluka i postupanja po podnescima stranaka, poteškoće u dobivanju informacija o stanju predmeta, kao i žalbi na same odluke sudova.

Ombudsmeni već duže vremensko razdoblje¹³ ističu problem otežanog realizovanja pravomoćnih sudskih presuda, u situacijama kada je izvršenik općina/opština, kanton ili entitet, u kojim slučajevima je izvršenje moguće provesti samo nad sredstvima koja su predviđena za tu namjenu, a u onoj visini koja je budžetom određenog javnog organa predviđena za tu svrhu, za konkretnu budžetsku godinu i u skladu s utvrđenim redoslijedom naplate.

Ombudsmeni, također, naglašavaju da Visoko sudsko i tužilačko vijeće i pored svih dosadašnjih poduzetih aktivnosti na rješavanju dužine trajanja postupka, treba efikasnije reagovati, izvršiti detaljnu analizu pred sudovima koji imaju veliki broj predmeta u radu, i naložiti efikasnije mjere rješavanja zaostalih predmeta.

U izvještajnom razdoblju zaprimljene su 292 žalbe koje su se odnosila na rad organa uprave, izdate su 33 preporuke. Žalbe su se odnosile na trajanje upravnog postupka, šutnju administracije, nepostupanje upravnih organa po rješenjima koja su i s naznakama/klauzulama izvršnosti, nepostupanje upravnih organa po traženjima sudova, neučinkovitost inspekcijских službi. I dalje je prisutan problem tzv. *ping-pong loptice*, zbog čega se predmeti ne završavaju niz godina.

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava zaprimio je 622 predmeta, S obzirom na broj predmeta prenesenih iz ranijih godina, ovaj odjel je imao ukupno u radu 1089 predmeta.

¹³ Godišnji izvještaji o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2015-2019.

Zaprimljene žalbe odnosile su se na povrede prava iz radnog odnosa 211, zatim slijede žalbe koje se odnose na penziju 131, komunalne usluge 103, socijalna zaštita 68, zdravstvo 53, obrazovanje 36, ekologija i zaštita okoliša 15 i javni prihodi 3.

Najveći broj izdatih preporuka prema kategorijama odnosio se na povredu prava iz radnih odnosa, povredu prava iz zdravstvenog osiguranja, penzijskog osiguranja, ekologije i zaštite okoline, komunalnih usluga, socijalne zaštite i obrazovanja.

Tokom trajanja pandemije koronavirusa COVID-19, Ombudsmeni su s ciljem zaštite prava i sloboda ranjivih kategorija građana, ukazali nadležnim javnim organima¹⁴ na potrebu povećanog nadzora i poduzimanja što efikasnijih mjera u odnosu na rizične i osjetljive grupe građana (starije osobe, osobe s invaliditetom, djecu, samohrane roditelje), osobe koje zbog hroničnih oboljenja, autoimunih bolesti i/ili drugih zdravstvenih teškoća spadaju u rizičnu grupu građana.

Analizom žalbi koje se odnose na kršenja prava iz radnog odnosa ocijenjeno je da se iste odnose na povrede konkursnih procedura prilikom zapošljavanja, nezakonitosti u svezi s otkazivanjem ugovora o radu, otkazi zbog prestanka rada preduzeća usljed pandemije COVID-19, problemi prilikom ostvarivanja prava na otpremninu, neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i neisplaćivanje plaća radnicima od strane poslodavaca, uskraćivanje prava na naknadu zbog nezaposlenosti.

Neovisno o pandemiji COVID-19, Institucija ombudsmena je razmatrala žalbe u vezi s dostupnošću zdravstvene zaštite, probleme u vezi s refundacijom troškova liječenja u inostranstvu i drugih prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja. Posebno za vrijeme marta i aprila kada su bile opšte mjere zabrane građani su tražili pomoć radi adekvatnog liječenja.

Žalbe iz oblasti penzija su se najčešće odnosile na sporost prvostepenih i drugostepenih organa u postupcima priznavanja prava na penziju, kako u slučajevima kada je žalitelj radni staž ostvario u Bosni i Hercegovini, tako i u slučajevima kada je isti ostvaren u drugim državama, konkretnije postupci u vezi s priznavanjem srazmjernog dijela penzije, a koji pada na teret različitih nosilaca osiguranja, u skladu sa sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina potpisala s drugim državama.

Stanje u oblasti socijalne zaštite bilo je izuzetno teško u 2020. godini, imajući u vidu činjenicu da je usljed pandemije COVID-19 došlo do otpuštanja značajnog broja radnika u privatnom sektoru, prestanka rada manjih poduzeća, ograničavanja rada objekata koje se bave uslužnim djelatnostima, što iako za cilj ima sprečavanje i ograničavanje širenja zaraze, ipak ima velik utjecaj na ekonomski prosperitet građana i dovodi ih do stanja socijalne potrebe.

Registrovane žalbe iz oblasti komunalnih usluga su se odnosile na zahtjeve za priključenje na vodovodnu mrežu, neblagovremeno pružanje komunalnih usluga od strane poduzeća i ignorisanje zahtjeva građana, a iz oblasti ekologije na probleme odlaganja smeća, deponovanje šljake i pepela u okolici Tuzle i neriješene probleme odvoda fekalnih voda.

¹⁴ Akt broj Oi-K-SA-55/20 od 31.03.2020. godine;

Djelovanje Institucije ombudsmena u oblasti praćenja ostvarivanja prava lica lišenih slobode u 2020. godini je u velikoj mjeri bilo ograničeno mjerama uspostavljenim u okviru prevencije pandemije izazvane virusom COVID-19, što se prvenstveno odnosi na posjete ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija, ustanovama za smještaj lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama i sl. U izvještajnom periodu, Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode je zaprimio ukupno 92 žalbe što predstavlja smanjenje od 37 žalbi ili 28,68% u odnosu na 2019. godinu. Prema evidenciji žalbe su podnesene zbog: korištenja zavodskih pogodnosti i posjeta; zdravstvene zaštite i higijenskih uslova; smještaja osoba s mentalnim poteškoćama i invaliditetom, nezadovoljstva sudskim odlukama; nezadovoljstva odlukama o uslovnom otpustu; rješavanja statusnih pitanja osuđenih lica, a u određenom broju predmeta je tražena posjeta predstavnika Institucije ombudsmena. S ciljem preveniranja kršenja ljudskih prava, Ombudsmeni su donijeli nekoliko preporuka koje su upućene kriznim štabovima i drugim nadležnim organima u kojima je posebno skrenuta pažnja na pitanje postupanja s osobama lišenim slobode koje se nalaze u ustanovama. Vezano za lica koja se nalaze u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija sačinjeno je posebno saopštenje, te je prosljeđen akt Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) svim ministarstvima pravde kako bi preduzela mjere iz svoje nadležnosti i s istim upoznala menadžmente svih kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Bosna i Hercegovina još uvijek nije izvršila obavezu iz člana 15. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja vezanih za uspostavu nezavisnog tijela s mandatom koji omogućava posjete svim mjestima gdje se nalaze lica lišena slobode, sa svrhom poboljšanja položaja lica lišenih slobode, posebno u pogledu utvrđivanja eventualnog mučenja i drugih oblika nečovječnog i nehumanog postupanja. Izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH kojim bi se uspostavio mehanizam, definisan odredbama Fakultativnog protokola, u okviru Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH, nalazile su se u parlamentarnoj proceduri skoro četiri godine. Na sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26.02.2020. godine ovaj prijedlog nije prihvaćen i nejasno je šta će se dalje dešavati u pogledu izvršenja ove obaveze. Bosna i Hercegovina je jedina država koja nije članica Mreže nacionalnih preventivnih mehanizama zemalja Jugoistočne Evrope.

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece tokom 2020. godine registrovano je ukupno 185 žalbi što je u odnosu na 2019. godinu kada je registrovano 198 žalbi smanjenje za 13 žalbi ili 6,57%. U 17 predmeta u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta Ombudsmeni su izdali 16 preporuka.

Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tokom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, zatim rad sudova, tužilaštava, obrazovnih ustanova, inspekcijских organa, ali i drugih nadležnih organa uprave. Značajan broj žalbi u izvještajnoj godini ticao se i ostvarivanja prava djece u vrijeme pandemije.

Ombudsmeni u svom radu posebnu pažnju posvećuju zaštiti prava djeteta kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece. Rad ovog Odjela u funkciji je zaštite, odnosno ostvarenja i afirmacije prava i sloboda djece.

Katalog dječijih prava kako su ona utvrđena UN Konvencijom uređuje se i nizom zakonskih i podzakonskih propisa donesenih za nivoe entiteta, Brčko Distrikta BiH i kantona poput zakona o osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zakona o zdravstvenoj zaštiti, zakona o socijalnoj zaštiti, zakona o postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku itd. Sve to stvara dodatne poteškoće u ostvarivanju principa jednakog pristupa pravima svakog djeteta u BiH što je posebno izraženo u Federaciji BiH (najveći broj prava djeteta propisuje se kantonalnim zakonima).

U okviru ovog poglavlja prezentovali smo i dvije inicijative za izmjenu zakona koje, po nama, zaslužuju posebnu pažnju.

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom u toku 2020. godine ukupno je registrovano 40 predmeta (tokom 2019. godine registrovano je 48 žalbi). U 13 predmeta izdato je 11 preporuka.

Zaštita osoba s invaliditetom je jedan od najosjetljivijih i najspecifičnijih elemenata društveno-razvojne, ekonomske i, prije svega, socijalne politike uopšte. Danas se položaj osoba s invaliditetom mora posmatrati prije svega kao pitanje ljudskih prava. Invalidnost je složen društveni fenomen koji praktično zadire u sve oblasti savremenog života i iziskuje multisektorski pristup i saradnju različitih organa vlasti, lokalnih samouprava, civilnog sektora i samih osoba s invaliditetom i njihovih organizacija. Naglasak se stavlja na garantovanje ravnopravnosti osoba s invaliditetom, na nediskriminaciju i njihovo puno učešće u društvu.

Položaj osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini uređen je brojnim zakonskim i podzakonskim aktima, te se tako odredbe vezane za prava osoba s invaliditetom susreću u svim važnijim zakonima koje su parlamenti svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini usvojili. Gotovo svaki zakonski akt u bar jednom svom članu govori o nekom pravu osoba s invaliditetom. S druge strane, položaj osoba s invaliditetom uređen je i međunarodnim konvencijama koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, čime su neke od njih postale dio unutrašnjeg prava i kao takve se mogu neposredno primjenjivati.

Predmeti zaprimljeni u izvještajnom periodu odnose se uglavnom na probleme u ostvarivanju prava iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zatim prava iz penzijsko-invalidske zaštite, prava na obrazovanje, zapošljavanje, smještaj u ustanove socijalne zaštite kao i pitanje dostupnosti javnog prevoza. Značajnim brojem žalbi građani su po ko zna koji put izrazili nezadovoljstvo radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Uz navedene, evidentni su i sljedeći problemi: u Federaciji Bosne i Hercegovine nema jedinstvene definicije invaliditeta, a terminologija je različita i nije usklađena s UN Konvencijom; za nivo Federacije Bosne i Hercegovine nema jedinstvenog registra/baze podataka o osobama s invaliditetom s relevantnim podacima (starost, spol, socijalno-ekonomski status, vrsta i stepen invaliditeta, lokalitet, obrazovni nivo, itd.); brojne barijere su prisutne/nepristupačnost (građevinske, informacijske, psihološke u „glavama“ ljudi, saobraćajne, itd.); usluge i servisi podrške su nedovoljne/neadekvatne, naročito u ruralnim sredinama; nema dostupnih formata ni tehnike za obezbjeđenje pristupa informacijama za osobe s invaliditetom, u skladu s njihovim potrebama što onemogućava komunikaciju (škole, bolnice, opštine, apoteke, prodavnice, itd.); tu spada i web-pristupačnost; nema mehanizama monitoringa primjene UN Konvencije, niti ustanovljenih kaznenih mjera za one koji su odgovorni za sprovođenje različitih međunarodnih

dokumenata; rijetki su zvučni semafori u BiH; u pojedinim kantonima osobe s invaliditetom se rijetko uključuju u donošenje politika, strategija i drugih dokumenata...

Preporuke izdate u izvještajnom periodu odnose se na pitanja otklanjanja pristupačnosti obrazovnim ustanovama i nastavnom procesu, pitanje dostupnosti i pristupačnosti prevoza u Kantonu Sarajevo, izvršenja sudskih presuda u kojima je jedna od stranaka osoba s invaliditetom, kao i pitanje finansiranja rada udruženja koja okupljaju osobe s invaliditetom.

Postojanje razlika i diskriminacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini nije novina, a njihov položaj dodatno je usložen usljed pandemije koronavirusa. Nažalost, i dalje postoje problemi u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom kao što su arhitektonske barijere, nepristupačnost javnom prevozu, neadekvatna zdravstvena zaštita, hronični nedostatak radnih mjesta, odnosno poslova za osobe s invaliditetom, itd. Bez sistemskih rješenja, teško je obezbijediti pristupačnost usluga osobama s invaliditetom. Ombudsmeni ukazuju i na velik nedostatak informacija i komunikacija osobama s oštećenjima sluha, vida, intelektualnim ili fizičkim invaliditetom, te iz tih razloga ove osobe su uskraćene o ključnim informacijama o prevenciji i pomoći u odnosu na virus COVID-19. Također, posebno zabrinjava što objekti koji su predviđeni za karantin ili transport u vezi s virusom COVID-19 ne odgovaraju osobama s invaliditetom. Ombudsmeni ističu da ostvarivanje prava garantovanih UN Konvencijom, a koju je ratifikovala Bosna i Hercegovina, podrazumijeva obavezu države da učini sve da olakša život osoba s invaliditetom i omogući potpuno učestvovanje u svim aspektima života, rada i uključenosti u zajednicu. Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni pozivaju sve nadležne organe vlasti u Bosni i Hercegovini da ulože napore i poduzmu konkretne mjere koje će omogućiti jednak tretman bez diskriminacije po bilo kom osnovu osobama s invaliditetom.

U 2020. godini u Instituciji ombudsmena registrovano je ukupno 288 predmeta u kojima su se građani pozivali na diskriminaciju i kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, što je u odnosu na 2019. godinu kada je registrovano 206 predmeta, više za 82 žalbe ili 39,81%. Razlog ovog povećanja sadržan je u činjenici da je u Sjedištu Institucije za ljudska prava u Banjoj luci registrovano 113 pojedinačnih žalbi koje se odnose na Grad Prijedor, a gdje je identičan činjenični i pravni osnov. Prema evidenciji Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine najčešće u žalbama navedeni osnov diskriminacije je mobing 35 žalbi, zatim govor mržnje sedam žalbi i na osnovu jezika četiri žalbe. U bazi je registrovano i 205 žalbi s potkategorijom ostalo zbog toga što se iz žalbenih navoda nije mogao jasno definisati osnov diskriminacije.

U odnosu na žalbe koje su registrovane u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije izdate su 23 preporuke u odnosu na 31 predmet, ali to ne znači da je u svim ovim predmetima utvrđena diskriminacija zbog toga što je istraživanje koje je sprovedla Institucija ombudsmena pokazalo da postoji povreda nekog drugog prava, a da je predmet s obzirom na žalbene navode registrovan u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Od ukupnog broja izdatih preporuka, u sedam predmeta je došlo do realizacije; dva djelimične realizacije; u 14 je ostvarena saradnja s odgovornim organom, u šest nema odgovora, dok u dva predmeta nema realizacije od strane odgovornog organa.

Ombudsmeni ukazuju da je položaj žena tokom pandemije virusa COVID-19 postao složeniji jer ekonomske posljedice pandemije disproportionalno pogađaju osobe ženskog spola s obzirom da prelazak na poslovanje putem informacionih tehnologija ne pogoduje u jednakoj mjeri muškarcima i ženama, a posebno imajući u vidu činjenicu da su žene dominantno zaposlene u uslužnom sektoru kao što je trgovina. Zabrinjavajući položaj je i žena u ruralnim sredinama, a država nije preduzela adekvatne mjere s ciljem njihove zaštite tokom pandemije. Ombudsmeni primjećuju da su krizni štabovi veoma ograničeno vršili konsultacije o planiranim mjerama s resornim ministarstvima, posebno unutrašnjih poslova, socijalne i zdravstvene zaštite, centrima za socijalni rad, te udruženjima građana, što bi bilo od značaja za ostvarivanje prava pripadnika najugroženijih grupa, uključujući i žene.

Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine utvrđena su prava i obaveze pripadnika nacionalnih manjina u BiH i obaveze organa vlasti u BiH da poštuju i štite, očuvaju i razvijaju etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet svakog pripadnika nacionalne manjine u BiH koji je državljanin BiH. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope direktno se primjenjuje i sastavni je dio pravnog sistema BiH i entiteta u BiH. U odredbi člana 3 navedenog Zakona daje se definicija nacionalne manjine te popis nacionalnih manjina. Shodno tome, nacionalna manjina je dio stanovništva - državljana BiH koji ne pripadaju nijednom od tri konstitutivna naroda, a čine je ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne historije i drugih obilježja.

U izvještajnom periodu u ovom Odjelu registrovane su tri žalbe, a izdata je jedna preporuka.

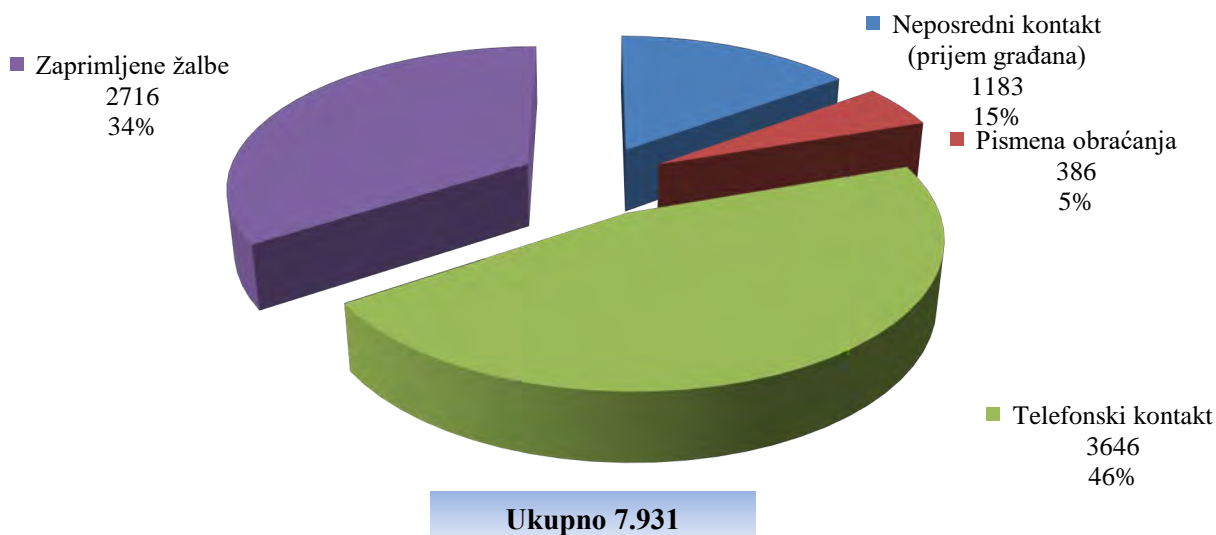

III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2020. GODINI

Tokom 2020. godine Institucija je zaprimila ukupno 2716 žalbi. U poređenju s 2019. godinom registrovane su 502 žalbe manje. Tokom izvještajnog perioda, Instituciji se obratilo ukupno 7931 građanin (direktni kontakti, telefonski pozivi, elektronska pošta i pismene žalbe).

Zajedno s predmetima prenesenim iz prethodnih godina, u radu je evidentirano ukupno 4747 žalbi. U 2020. godini završeno je 2859 predmeta.

Najveći broj žalbi odnosi se na povrede građanskih i političkih prava i to (785) predmeta, zatim slijede žalbe koje su se odnosile na kršenje prava u pravosuđu i upravi (701), ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (622), sve oblike diskriminacije (288), kršenja prava djece (185), povrede prava lica lišenih slobode (92), povrede prava lica s invaliditetom (40) i na kraju, povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (3).

Grafikon 1

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su izdali 270 preporuka u 312 predmeta. Stepen realizacije preporuka prikazan je u tabeli 1.

Način realizacije preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2020. godini	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2019. godini
Realizovana	98	105
Ostvarena saradnja	67	7
Djelimično realizovana	6	9
Nema odgovora	80	124
Nije realizovana	61	59
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	312	374

Tabela 1

SPECIJALNI IZVJEŠTAJI KOJI SU URAĐENI U 2020. GODINI:

- Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini
- Specijalni izvještaj o pravu na slobodu mirnog okupljanja
- Specijalni izvještaj o zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura

Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini

Specijalni izvještaj o pravu na slobodu mirnog okupljanja

Specijalni izvještaj o zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura

Inicijative za izmjene zakona

1. Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine
2. Inicijativa za izmjene Zakona o dječijoj zaštiti Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine
3. Inicijativa za izmjene Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske
4. Inicijativa za izmjenu čl. 22. do 25. Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine koji se odnose na rad Komisije za izbor i popunu upražnjenih radnih mjesta namještenika u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine.
5. Inicijativa upućena Skupštini Unsko-sanskog kantona za izmjene Zakona o načinu financiranja Kantonalnog fonda za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba.

IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

4.1. Uvod

Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima obavezuje se Bosna i Hercegovina da poštuje građanska i politička prava pojedinca, uključujući pravo na život, slobodu vjeroispovijesti, slobodu govora, slobodu okupljanja, izborna prava i pravo na pravično suđenje.

U 2020. godini u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava registrovano je 785 žalbi i izdate su 153 preporuke, što je 193 predmeta manje i 22 preporuke manje u poređenju s 2019. godinom.

Iz ranijih godina preneseno je 723 predmeta tako ih da je ukupno u radu bilo 1508 predmeta. Završena su 943 predmeta.

Registrovane žalbe razmatrane su prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama 231, policija 145, imovinsko-pravni odnosi 110, inspekcije 84, vladina i ministarska imenovanja 75, javne isprave 31, migracije i azil 20, ratne štete 16, sloboda okupljanja 14, mediji i sloboda informisanja 11, besplatna pravna pomoć 9, vjerske slobode i religija 6 i predmeti korupcije 3.¹⁵

U ovoj godini, godini pandemije zbog COVID-19, od strane nadležnih organa vlasti poduzimane su mjere za suzbijanje širenja virusa koje su dovele do ograničenja ljudskih prava. Posljedice su se osjetile u svim sferama života zbog čega smatramo potrebnim sve naše aktivnosti posebno prikazati po poglavljima u ovom izvještaju. O svim generalnim preporukama smo istovremeno informisali javnost.¹⁶

Povreda	Broj predmeta
Pristup informacijama	231
Policija	145
Imovinsko-pravni odnosi	110
Inspekcije	84
Vladina i ministarska imenovanja	75
Javne isprave	31
Migracije i azil	20
Ratne štete	16
Sloboda okupljanja	14
Mediji i sloboda informisanja	11
Besplatna pravna pomoć	9
Vjerske slobode/religija	6
Predmeti korupcije	3

¹⁵ Ljudska prava pripadaju svakoj osobi, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, spol nacionalno ili etničko porijeklo, boju kože, vjeru jezik ili bilo koji drugi status.

¹⁶ Objave putem weba;

4.2. Pravo na informaciju vs. Zaštita privatnosti za vrijeme pandemije COVID-19

Pandemija koronavirusa COVID-19 u Bosni i Hercegovini donijela je niz izazova, kako za građane, tako i za organe vlasti koji su bili dužni reagovati pravovremeno i efikasno. Tokom trajanja pandemije, javnost je bila posebno zainteresovana za informacije koje su se odnosile na odluke koje su organi donosili, na slučajeve kršenja obaveze samoizolacije i slučajeve građana pozitivnih na koronavirus, kao i na pitanja vezana za prelazak granice. U ovim predmetima Ombudsmeni su koliko je to bilo moguće promptno reagovali upravo zbog pravovremenog djelovanja pomoći građanima, zbog odluka i mjera koje su se poduzimale s ciljem zaštite stanovništva.

Ombudsmeni su već početkom aprila 2020. godine uputili preporuku¹⁷ kriznim štabovima na svim nivoima vlasti da u skladu sa svojim ovlastima poduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova objavljujale u svim sredstvima javnog informisanja i na web-stranicama institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv svim građanima Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja. Preporuka je upućena na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama, a vezano za praćenje provođenja obaveza iz člana 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsmeni podsjećaju da je u vezi s objavom ličnih podataka osoba oboljelih od koronavirusa COVID-19 i osobama koje se nalaze u izolaciji, Agencija za zaštitu ličnih podataka izdala rješenje od 24.03.2020. godine kojim se zabranjuje nadležnim organima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, uključujući entitetske i kantonalne štabove civilne zaštite kao i drugim organima, koji djeluju u vanrednoj situaciji u vezi s pandemijom koronavirusa, da objavljuju lične podatke o osobama koje su pozitivne na koronavirus, kao i osobama kojima su određene mjere izolacije i samoizolacije.¹⁸

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁹ Udruženja "BH Novinari" Sarajevo da se razmotre odluke Kriznog stožera/štaba Federacije Bosne i Hercegovine, Kriznog stožera/štaba Kantona Sarajevo i Kriznog stožera Hercegovačko-neretvanskog kantona, a koje se odnose na prisustvo novinara i medija na konferencijama za medije. Istaknuto je da je nesporna činjenica da je potrebno poduzeti mjere na zaštiti zdravlja kako stanovništva tako i medijskih radnika, ali organizovanje konferencija bez prisustva novinara, kao i isključivanje mogućnosti njihovog direktnog dijaloga s javnim zvaničnicima tokom trajanja konferencije, može dovesti do cenzure i nepotpunog informiranja građana. Dalje, naveli su da i prakse kriznih štabova variraju s vremena na vrijeme, od prisustva, naprimjer tri novinara, slanja pitanja putem e-maila, pa do potpunih zabrana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine razmotrili su ovaj predmet u kontekstu promovisanja dobre uprave i vladavine prava, slobode izražavanja kao i proaktivne transparentnosti, te je navedenim organima upućena preporuka²⁰ kojom su pozvani da preispitaju svoju praksu u vezi s prisustvom novinara i medijskih radnika konferencijama za medije u smislu osiguranja što veće uključenosti

¹⁷ Oi-K-BL-114/2020 od 13.04.2020. godine;

¹⁸ Rješenje Agencije za zaštitu ličnih podataka od dana 24.03.2020. godine, dostupno na http://azlp.ba/rjesenja/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=149&pageIndex=1

¹⁹ Ž-SA-05-345/20

²⁰ P-68/20 od 30.04.2020. godine

novinara, te u tom smislu razmotre i mogućnost korištenja informacionih tehnologija, a ne ugrožavajući pri tome, na bilo kakav način, bilo čije zdravlje.

4.3. Pristup informacijama

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u skladu s odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²¹ i važećim zakonima o slobodi pristupa informacijama²² postupa po žalbama koje se odnose na povredu prava na pristup informacijama, provodi istrage po službenoj dužnosti, a ima nadležnost i za izradu i dostavljanje vodiča i opštih preporuka koje se odnose na provođenje i primjenu zakona iz ove oblasti. Ombudsmen ima i obavezu uvrštavanja u godišnji izvještaj posebnog dijela koji se odnosi na primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju da je sloboda pristupa informacijama dio slobode izražavanja te kao takva predstavlja osnov za izgradnju demokratskog sistema u svakoj državi i neodvojivi dio vladavine prava. Stoga je važno ukazati na značaj efikasnih mehanizama zaštite prava na pristup informacijama koji građanima pružaju adekvatnu mogućnost uključivanja u proces kontrole rada javnih organa, a što doprinosi i jačanju principa transparentnosti i otvorenosti javnih organa prema građanima.

Kada je riječ o važećem zakonodavstvu, Ombudsmeni ukazuju da se ni u 2020. godini nisu desile značajne promjene u smislu poboljšanja u ovoj oblasti zakonodavstva. Naime, uprkos preporukama Ombudsmena iz Specijalnog izvještaja o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini²³, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine još uvijek nije poduzelo konkretne aktivnosti s ciljem usvajanja novog Zakona o slobodi pristupa informacijama BiH. Također, još uvijek nije izmijenjen Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske.

Kao i prethodnih godina bilježi se porast broja žalbi u Instituciji ombudsmena, uzrokovan različitim faktorima, a to su: češće kršenje prava na pristup informacijama od strane javnih organa u Bosni i Hercegovini, bolju informisanost građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije ombudsmena kao organa koji nadzire primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Tokom 2020. godine zaprimljena je 231 žalba u ovoj oblasti, izdata je preporuka u 82 predmeta. Najveći broj žalbi odnosio se na oblast ostalo - 185, dok su se 22 žalbe odnosile na neodlučivanje u zakonskom roku, 20 na odbijanje pristupa informacijama i 4 na pravo na dvostепенost.

Ombudsmeni, prije ukazivanja na nedostatke u ovoj oblasti, ističu pozitivne primjere postupanja nakon intervencije Institucije. Također, ukazujemo da i dalje postoji pozitivna praksa javnih

²¹ Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH 32/00, 19/02, 35/04 i 32/06;

²² Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13, Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH „Službene novine FBiH“, br. 32/01 i 48/11, i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 20/01;

²³ Dostupan na: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2020020515415139hrv.pdf

organa da se obraćaju Instituciji u slučaju postojanja dilema u vezi s načinom primjene propisa iz ove oblasti.

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji navodeći da je podnio zahtjev za pristup informacijama Institutu za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine kojim su tražene informacije u vezi sa zakonitošću rada označene laboratorije. Institut je donio rješenje o djelimično odobrenom pristupu informacijama, dok je za tačku 1. zahtjeva odbijen pristup informacijama, uz pozivanje na član 7. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine (informacije uključuju povjerljive komercijalne interese treće strane) i Vodič za pristup informacijama Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali preporuku²⁴ Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine kao drugostepenom organu kod kojeg je postupak bio u toku da, imajući u vidu odredbe članova 7, 9. i 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, poništi rješenje Instituta. Preporuka je u cijelosti realizovana.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili zahtjev Univerzitetskog Kliničkog centra u Sarajevu²⁵ za izdavanje upute/mišljenja u vezi s načinom postupanja po zahtjevima za pristup informacijama koje dostavlja International Institute for Public Procurement. Naime, KCUS je imao dilemu u vezi s načinom primjene, navodeći da „*Zahtjevi nisu potpisani i ovjereni, a KCUS je već pokušao kontaktirati pošiljaoca zahtjeva gdje smo tražili da zahtjeve trebaju dostaviti potpisane i ovjerene putem pošte ili dostavljača na adresu KCUS-a... Međutim, na naše zahtjeve, International Institut for Public Procurement ne odgovara već i dalje upućuje zahtjeve za pristup informacijama i dokumentaciji za svaki objavljeni postupak Javnih nabavki*“.

Ombudsmeni su u izdatom mišljenju ukazali na uslov koje zahtjev za pristup informacijama mora ispuniti u smislu člana 11. stav 2 Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.

Nadalje, Ombudsmeni su u mišljenju istakli i da je "*članom 13. stav 1 Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine propisano da, ukoliko javni organ nije u mogućnosti udovoljiti zahtjevu zbog odsutnosti formalnih uslova, javni organ što je prije moguće, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva rješenjem obavještava podnositelja zahtjeva, kada je takvo obavještavanje moguće, da zahtjev ne može biti obrađen iz navedenog razloga... Kada je riječ o zahtjevima za pristup informacijama koji se dostavljaju elektronskim putem, ističemo da važeći Zakon ne uređuje navedeno pitanje, ali je dosadašnja praksa pokazala da veliki broj javnih organa prihvata zahtjeve za pristup informacijama dostavljene na navedeni način. Međutim, ističemo da navedeno, kao i sva slična pitanja trebaju biti uređena Vodičem za pristup informacijama koji strankama treba biti javno objavljen i dostupan građanima.*"

Iako su Ombudsmeni tokom 2020. godine ostvarili izuzetno dobru saradnju s javnim organima, i dalje postoje slučajevi u kojima nije ostvarena nikakva, ili je ostvarena neadekvatna saradnja s javnim organima.

²⁴ Preporuka broj P-192/20 od 18.09.2020. godine;

²⁵ Žalba broj Ž-SA-05-419/20;

Primjer: Republičko javno tužilaštvo Republike Srpske - Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala (u daljem tekstu: Posebno odjeljenje tužilaštva) prosljedilo je Instituciji žalbu u vezi s navodnom povredom prava na pristup informacijama.²⁶ U spomenutom aktu navodi se da u skladu s odredbom člana 14. stav 3 tačka b) Zakona o slobodi pristupa informacijama, Posebno odjeljenje tužilaštva nije nadležno za postupanje po navedenoj žalbi te da je iz navedenih razloga spomenutu žalbu prosljedilo Instituciji na nadležno postupanje. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da je podnosilac žalbe odgovornom organu podnio zahtjev za pristup informacijama na koji mu je dostavljen odgovor. Nezadovoljan spomenutim odgovorom, podnosilac žalbe je odgovornoj strani podnio žalbu, a koju je odgovorna strana na nadležno postupanje prosljedila Instituciji. Ombudsmeni su izdali preporuku²⁷ *da odmah po dobijanju preporuke odgovori podnosiocu žalbe u skladu s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj*. Preporuka nije realizovana, odgovorna strana nije dostavila odgovor u vezi s izdatom preporukom.

Primjer: Ombudsmeni BiH su razmatrali pitanje povrede prava žalitelja na pristup informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁸ od strane Operatora za obnovljive izvore energije i efikasnu kogeneraciju.²⁹ Tokom istražnog postupka Institucija ombudsmena je, u nekoliko navrata, upućivala dopise odgovornom organu, no isti se nije izjasnio o navodima iz žalbe. Ombudsmeni BiH su Operatoru izdali preporuku³⁰ kojom je direktor Operatora za obnovljive izvore energije i efikasnu kogeneraciju pozvan da poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnja s Ombudsmenima Bosne i Hercegovine. Kako preporuka nije realizovana, Ombudsmeni su dana 28.10.2020. godine uputili obavijest o nerealizaciji preporuke Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije.

Primjer: Žalitelj se obratio Ombudsmenima, navodeći da je Opštini Rogatica podnio zahtjev za pristup informacijama, kojim u tražene informacije o iznosu plaća opštinskih funkcionera i to: načelnika opštine, zamjenika načelnika, načelnika svih odjeljenja, predsjednika skupštinskog odbora i potpredsjednika skupštinskog odbora. Opština Rogatica je žalitelju dostavila obavještenje u kojem je navedeno da informacije ne mogu biti dostavljene jer se radi o ličnim podacima, u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su načelniku Opštine Rogatica izdali preporuku³¹ da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama i donese novu odluku u skladu s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, kao i da službeniku za informisanje da ovlasti za odlučivanje u prvom stepenu, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske. S obzirom da odgovor nije zaprimljen ni nakon upućivanja urgencija, Ombudsmeni su o nerealizaciji preporuke obavijestili Skupštinu Opštine Rogatica.

Institucija je zapimala žalbe i u slučajevima šutnje administracije odnosno kada javni organi ne postupaju po zahtjevima ili u slučaju kada postupaju van zakonom propisanog roka.

²⁶ Žalba broj Ž-BL-05-274/20;

²⁷ Preporuka broj P-111/20 od 01.06.2020. godine;

²⁸ "Službene novine FBiH", broj 32/01, 48/11;

²⁹ Predmet broj Ž-SA-05-270/20;

³⁰ Preporuka broj P-182/20 od 02.09.2020. godine;

³¹ Preporuka broj P-88/20 od 28.05.2020. godine;

Primjer: Žalitelj je ukazivao na kršenje prava pristupa informacijama, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske³² od strane Grada Trebinja. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali gradonačelniku Grada Trebinja preporuku³³ kojom je preporučeno da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po zahtjevima za pristup informacijama; da imenuje službenika za informisanje, u skladu s članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske te da odluku o imenovanju dostavi Instituciji ombudsmena na uvid. Iz zaprimljenog odgovora Grada Trebinja³⁴ nesporno proizlazi da odgovorni organ nije postupio po preporukama Institucije ombudsmena.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da organi koji postupaju po zahtjevima za pristup informacijama svoje odluke trebaju donositi u formi koja ispunjava zakonske uslove te da bi se posebna pažnja, u tom slučaju, trebala posvetiti pri donošenju odluke kojom se pristup informacijama odbija, u cijelosti ili djelimično, tako da se navede zakonski osnov za status izuzeća informacije kao i obavještenje podnosiocu zahtjeva o pravu podnošenja žalbe.

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji ombudsmena³⁵ navodeći da je Komisiji za tehnički pregled poslovnih prostora Grada Livna podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je traženo dostavljanje kopije rješenja o provedenim mjerama zaštite od buke na osnovu mjerenja ovlaštenog mjeritelja, a koje obuhvata dva mjerenja: mjerenje buke (prijavljeni izvori buke-muzika i sl.) i mjerenje zvučne izolacije prema propisanim formama te i same elaborate buke izrađene na osnovu mjerenja istih, a sve u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke³⁶. Prema dostupnoj dokumentaciji, odgovorno tijelo nije postupilo u zakonom propisanom roku, te su Ombudsmeni izdali preporuku³⁷, nakon čega je zaprimljeno rješenje Grada Livna iz kojeg je vidljivo da je navedena preporuka realizovana.

Primjer: Institucija je razmatrala žalbu zbog nedostavljanja informacija po zahtjevu za pristup informacijama kao i neodlučivanja u zakonskom roku od strane Grada Srebrenika.³⁸ Žaliteljica je u žalbi istakla da do dana obraćanja Instituciji ombudsmena nije postupljeno po njezinom zahtjevu. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da je žaliteljica Gradu Srebreniku uložila i žalbu zbog šutnje administracije. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izdali Gradu Srebreniku preporuku³⁹, nakon čega je zaprimljen odgovor Grada Srebrenika - Stručne službe gradonačelnika⁴⁰ iz kojeg je vidljivo da je navedena preporuka realizovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴¹ u kojoj je kao odgovorna strana označeno Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, a u vezi s povredom prava na pristup informacijama. U žalbi se ističe da je podnesen zahtjev za pristup informacijama na koji nije odgovoreno do momenta obraćanja Ombudsmenu Bosne i Hercegovine. Provodeći postupak istraživanja, Ombudsmen

³² Žalba broj Ž-SA-05-863/19;

³³ Preporuka broj P-114/20 od 12.02.2020. godine;

³⁴ Akt Grada Trebinja broj 11-053-354/20 od 24.08.2020. godine;

³⁵ Žalba broj Ž-LI-05-168/20;

³⁶ „Službene novine Federacije BiH“, br. 110/12;

³⁷ Preporuka broj P-194/20 od 21.09.2020. godine;

³⁸ Žalba broj Ž-BR-05-21/20;

³⁹ Preporuka broj P-132/20 od 12.06.2020. godine;

⁴⁰ Akt broj 07-45-305/20 od 11. 12. 2020. godine;

⁴¹ Ž-BL-05-214/19;

Bosne i Hercegovine se, u dva navrata, obraćao odgovornoj strani, međutim, odgovorna strana nije dostavila traženo izjašnjenje ni po jednom od upućenih zahtjeva. Predsjedništvu BiH izdata je preporuka⁴² da uspostavi saradnju s Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, da podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama te da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. Odgovorna strana nije dostavila odgovor na preporuku.

Prilikom postupanja po žalbama građana, Ombudsmeni kontinuirano ukazuju da su građani dužni koristiti pravne lijekove, inače se ne može utvrditi povreda određenog prava.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴³ kojom se izražava nezadovoljstvo rješenjem kojim je odlučeno o pristupu informacijama od strane Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Nadležni javni organ odbio je pristup informacijama o zaposlenim u sudovima, tužilaštvima i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine koji su bračno, rodbinski ili na neki drugi način povezani jer se tražene informacije ne nalaze u indeks registru informacija pod kontrolom VSTV-a Bosne i Hercegovine. Navodi se da „*VSTV BiH ne posjeduje tražene podatke niti je u skladu s članom 17. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH nadležan za njihovo prikupljanje*“. Podnosilac žalbe na ovu odluku nije izjavio žalbu drugostepenom organu, pretpostavljajući pravni lijek neefikasnim. Ombudsmeni su donijeli odluku o neprihvatljivosti predmeta u kojoj je navedeno da, u konkretnom predmetu, nije sporno da postoji indeks registar koji ne sadrži informacije koje su tražene zahtjevom, ali je ukazano da prikupljanje traženih informacija nije zakonski obavezujuće za nadležne javne organe. Ombudsmeni su zaključili da propuštanje izjavljivanja pravnog lijeka nije opravdano.

4.4. Pravo na imovinu

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na nesmetano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava⁴⁴. U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine uživanje ovog prava zagaranтовано je Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavima entiteta⁴⁵ i Statutom Brčko Distrikta BiH⁴⁶.

Ombudsmeni su u izvještajnom razdoblju zaprimili 110 žalbi koje su se odnosile na kršenje prava na imovinu i koje su se u najvećoj mjeri odnosile na neučinkovitost postupanja državnih mehanizama koji su dužni osigurati nesmetano uživanje ovih prava, rada upravnih organa i pravosuđa. I dalje se postupci pred nadležnim organima vode neopravdano dugo, po žalbama se ponište odluke zbog čega se predmet vraća na ponovni postupak i sve to traje godinama. To su predmeti povratnika čiji otkup stana traje godinama. Imovinsko-pravni predmeti se odnose, između ostalog, i na neizdavanje potrebnih dozvola neophodnih za osiguranje neometanog korištenja i uživanje imovine.

⁴² P-52/20, od dana 25.02.2020. godine;

⁴³ Žalba broj Ž-BL-08-278/20;

⁴⁴ Član 1. Protokola 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima

⁴⁵ Član II 3. k) Ustava Federacije BiH, Član 54. Ustava Republike Srpske

⁴⁶ Član 13. stav 5 Statuta Brčko Distrikta BiH

Primjer: jedna od žalbi⁴⁷ se odnosila na povredu prava na neometano uživanje imovine zbog nemogućnosti pribavljanja urbanističke saglasnosti za rehabilitaciju, rekonstrukciju i dogradnju stambeno-poslovnog objekta u starom gradu Počitelj. Dana 13.12.2016. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je donijelo zaključak⁴⁸ kojim se prekida postupak za izdavanje urbanističke saglasnosti za rehabilitaciju, rekonstrukciju i dogradnju stambeno-poslovnog objekta u starom gradu Počitelj, dok se ne riješi prethodno pitanje, odnosno do usvajanja i donošenja Regulacionog plana historijskog gradskog područja Počitelj. Ombudsmeni BiH su, imajući u vidu dosadašnje postupanje organa vlasti (Vlada Federacije BiH i Parlament FBiH), protek vremenskog razdoblja od podnošenja prvobitnog zahtjeva žalitelja, kao i protek vremena od kada je Federalno ministarstvo prostornog uređenja pristupilo aktivnostima na pripremi, izradi i donošenju Regulacionog plana historijskog gradskog područja Počitelj, te činjenicu da se i nakon razmatranja i donošenja Regulacionog plana 2008. do 2018. godine ne bi postigla svrha zbog koje je postupak pred Institucijom ombudsmena pokrenut, ocijenili potrebnim pristupiti izradi novog desetogodišnjeg plana, poštujući zakonske rokove kao i svrhu njegovog donošenja. Zbog naprijed navedenog, izdata je preporuka⁴⁹ Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi FBiH, dana 25.09.2020. godine. Uvidom u videolink online prenosa 15. redovne sjednice Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH od dana 15.10.2020. godine proizlazi da je prijedlog odluke o donošenju Regulacionog plana historijskog gradskog područja Počitelj za period od deset godina usvojen na sjednici s 57 glasova za, bez glasova protiv i suzdržanih.⁵⁰

Primjer: Koliko dugo može trajati postupak prikazuje i žalba⁵¹ Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine koja je zaprimljena još 2017. godine zbog nezadovoljstva postupanjem Općine Novi Grad Sarajevo u vezi sa zahtjevom za otkup zemljišta koje se nalazi na području općine Novi Grad. Podnosilac žalbe je, između ostalog, naveo “*da je donošenjem Prostornog plana Kantona Sarajevo za period 2003-2023. godine u augustu 2006. godine, učinjena povreda građanskih prava svih vlasnika zemljišta*” koje se rezervišu za Historijsko-memorijalni kompleks Žuč. Također navodi “*da nisu ispoštovani svi rokovi o sprovođenju prostornog plana, a namjena je određena 2006. godina, a sve do danas ništa nije učinjeno*”. Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni BiH uputili su⁵² Skupštini Kantona Sarajevo, Vladi Kantona Sarajevo, Općini Novi Grad Sarajevo i Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo da *uvažavajući mišljenje Ombudsmena iz preporuke poduzmu aktivnosti u okviru svoje nadležnosti na donošenju Urbanističkog plana urbanog područja Sarajevo u skladu s odlukom broj: 01-05-31248/16 od 26.10.2016. godine; da poduzmu sve druge radnje koje mogu doprinijeti da se na efikasan način odluči o zahtjevima podnosilaca žalbe; te da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke*. Nakon izdate preporuke Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovor Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo. S obzirom na to da ostali označeni organi nisu dostavili traženo izjašnjenje, Ombudsmeni BiH uputili su, dana 07.07.2020. godine, obavijest o nepostupanju po

⁴⁷ Ž-SA-08-268/20;

⁴⁸ Broj UPI/03-23-2-354/16;

⁴⁹ Preporuka broj P-183/20 od 13.08.2020. godine;

⁵⁰ Praćeno na osnovu obavijesti dostavljene od strane Parlamenta Federacije, Zastupničkog doma, predsjedavajućeg, akt broj 01/c, 02/c-02-972/20 od 05.10.2020. godine;

⁵¹ Ž-SA-05-206/17;

⁵² Dana 13.03.2020. godine preporuka broj 62/20;

preporuci Skupštini Kantona Sarajevo i Općinskom vijeću Novi Grad Sarajevo. Ombudsmeni BiH nisu zaprimili tražene odgovore.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵³ koja se odnosila na Grad Tuzlu-Službu za inspeksijske poslove radi nepostupanja po zahtjevu stanara u Ulici Bosne Srebrene u Tuzli, za poduzimanje aktivnih radnji i mjera iz okvira svoje nadležnosti. Žalitelji su izvijestili Službu za inspeksijske poslove da u Ulici Bosne Srebrene na broju: ... u Tuzli, investitor gradnje stambenih objekata „Dženex“ d.o.o. Tuzla, mimo važećih zakonskih propisa trasira, odnosno vrši izgradnju puta preko zelene površine i neposredne blizine stambenih objekata žalitelja, ka novoizgrađenom naselju „Oaza“. Ovakvim postupanjem ne samo da se krše pozitivni zakonski propisi nego se dovodi u pitanje sigurnost i mirno uživanje imovine žalitelja, međutim, nisu poduzete zakonom propisane radnje s ciljem rješavanja ovog problema. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su, odlučujući po žalbi žalitelja, uputili preporuku⁵⁴ Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove: da, bez odlaganja, poduzme neophodne mjere i radnje, kako bi se spriječila nezakonita postupanja/gradnja puta na predmetnom lokalitetu i stanarima Ulice Bosna Srebrena u Tuzli osiguralo mirno uživanje imovine, kako je to zagarantovano Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima ljudskih prava koji se nalaze u dodatku Ustava.

Grad Tuzla, Služba za inspekcije poslove-Inspektorat urbanističko – građevinske, turističko – ugostiteljske i putne djelatnosti dostavio je akt⁵⁵ kojim informiše o načinu postupanja po preporuci.

4.5. Policija

Zaštita Ustavom zagarantovanih prava svakog građanina, lične sigurnosti, održavanja javnog reda i mira, sprečavanja i borbe protiv kriminala predstavlja jedan od najvažnijih zadataka demokratske države, a policija je najvažniji instrument kojim država raspolaže u ovu svrhu.

U 2020. godini zaprimljeno je 145 žalbi koje su se odnosile na rad policije, a izdato je 9 preporuka. Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmena odnosile su se na neprofesionalno postupanje policijskih službenika prema građanima, odnosno na prekoračenje policijskih ovlasti prilikom vršenja službenih radnji te na rad mehanizama unutrašnje kontrole po podnesenim prijavama građana protiv policijskih službenika.

Poseban problem predstavlja činjenica da nakon provedene kontrole po žalbi na postupanje policijskih službenika, građanin se o rezultatima obavještava aktom na koji ne postoji mogućnost ulaganja žalbe. Ombudsmeni napominju da su u ranijim razdobljima⁵⁶ ministarstvima unutrašnjih poslova na svim nivoima vlasti ukazivali na neophodnost unapređenja rada i preispitivanja postojanja stvarne neovisnosti unutrašnje kontrole te osiguranja dvostepenosti u postupcima vođenim po žalbama građana na postupanje policijskih službenika, međutim, nastojanja Ombudsmena nisu urodila plodom.

⁵³ Ž-SA-05-7/20;

⁵⁴ P-112/20 od 15.05.2020. godine

⁵⁵ Akt Grada Tuzle, Službe za inspeksijske poslove-Inspektorat urbanističko – građevinske, turističko – ugostiteljske i putne djelatnosti broj 08-19-s./20-HMZ;

⁵⁶ Godišnji izvještaji o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine od 2015-2019. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵⁷ koja se odnosi na Policijsku stanicu Teslić, Stanično odjeljenje Blatnica. Podnositeljica žalbe navodi da od 2013. trpi napade od strane mještana, njenog komšije iz Blatnice, koji na razne načine ugrožava sigurnost i mir njoj i njenoj porodici, obraćala se Policijskoj stanici, Staničnom odjeljenju u Blatnici, ali odgovorni nisu procesuirani i kažnjeni iako je redovno prijavljivala sve događaje, zbog čega je izgubila povjerenje u rad policije na području opštine Teslić. Ombudsmeni su izdali preporuku⁵⁸ Policijskoj stanici Teslić da poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti s ciljem uspostavljanja javnog reda i mira u mjesnoj zajednici Blatnica u skladu s iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Podnositeljica žalbe obavijestila je da je obraćanje Instituciji dalo značajne rezultate te je nakon preporuke došlo do smjene u Policijskoj stanici Blatnica, izvršena je zamjena komandira krajem 2019. godine i stanje javnog reda i mira po kazivanju mještana je dosta poboljšano. Obavljeno je više razgovora sa sadašnjim komandrom koji je izrazio spremnost na saradnju po predmetnom slučaju uz poštovanje svih zakonskih propisa Republike Srpske.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbama⁵⁹ članova porodice iz Foče koje se odnose na postupanje policijskih službenika Policijske uprave Foča. Navode da su u blizini svoje porodične kuće u Foči bili fizički i verbalno napadnuti od strane dva policijska službenika PU Foča, koji tu noć nisu bili na dužnosti. Žalitelji su o napadu obavijestili Policijsku upravu Foča, odnosno policijske službenike koji su došli, po prijavi za uznemiravanje, na lice mjesta. Policijski službenici su im tada saopštili da će napraviti službenu zabilješku o navedenom uznemiravanju i provokacijama te da će o svemu obavijestiti svoje nadređene policijske službenike. Uputili su dopis Ministarstvu unutrašnjih poslova PU Foča i Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Službi za zaštitu integriteta i zakonitosti u radu, kojim su zatražili da se istraže navedena postupanja policijskih službenika Policijske uprave Foča. Povodom žalbenih navoda zatraženo je izjašnjenje⁶⁰ od Jedinice za profesionalne standarde u službi za zaštitu integriteta i zakonitosti Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske te je zaprimljen odgovor⁶¹ da je unutrašnji postupak u toku.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbama⁶² koje su se odnosile na neprofesionalno ponašanje trojice policijskih službenika vezano za događaj od 01.04.2020. godine koji se dogodio na području općine Novi Grad, a u vezi s kojim su se žalitelji i određen broj drugih osoba obratili žalbom na rad policijskih službenika. Po provedenom istražnom postupku zaprimljen je odgovor⁶³ u kojem se navodi *da je provedenom unutrašnjom istragom utvrđeno da postoje osnovi sumnje da je policijski službenik.... svojim radnjama počinio težu povredu službene dužnosti iz člana 103. stav 1 tačka a), (neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka) Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo pa je istraga o navedenom djelu u skladu s članom 35. stav 2), tačka a), Pravilnika o radu Jedinice za profesionalne standarde, Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, zaključena ocjenom „OSNOVANA“.* *Istragom je utvrđeno da ne postoji dovoljno činjenica na osnovu kojih bi se moglo potvrditi ili*

⁵⁷ Ž-BL-05-498/19;

⁵⁸ Preporuka broj P-236/19 OD 23.09.2019. godine;

⁵⁹ Ž-SA- 05-692/20, Ž-SA- 05-693/20, Ž-SA- 05-694/20, Ž-SA- 05-695/20;

⁶⁰ Dana 06.11.2020. godine;

⁶¹ Broj CM-1-059-515/20 od 17.11.2020. godine;

⁶² Ž-SA-05-278/20 i Ž-SA-05-335/20;

⁶³ Akt Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo pod brojem 02/7-1-29/20 od 07.08.2020. godine;

odbaciti da je od strane policijskih službenika... došlo do povrede radne dužnosti prilikom intervencije. Odbor za žalbe javnosti Skupštine Kantona Sarajevo... potvrdio je navedenu ocjenu provedene unutrašnje kontrole. Izvještaj o sprovedenoj unutrašnjoj istrazi s prikupljenim operativnim materijalom dostavljen je disciplinskom tužiocu Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo na nadležno postupanje“.

4.6. Inspekcije

Inspeksijski nadzor predstavlja poseban mehanizam upravnog nadzora kroz koji organi vlasti nadziru provođenje propisa, otklanjaju eventualna kršenja istih i sankcionišu odgovorne osobe. Bez inspeksijskog nadzora nemoguće je govoriti o dobroj upravi, vladavini prava i zaštiti prava pojedinca. Stoga je od izuzetne važnosti da upravo postupanje inspeksijskih organa bude efikasno, blagovremeno i u skladu s pozitivnim zakonskim propisima.

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su zaprimili 84 žalbe koje su se odnosile na nepostupanje inspeksijskih organa po prijavama građana, neblagovremeno vršenje inspeksijskog nadzora, nepoduzimanje propisanih zakonskih radnji od strane inspeksijskih organa, neupućivanje, odnosno dostavljanje predstavke ili žalbe građanina nadležnom organu u slučaju nenadležnosti, nesprovođenje mjera utvrđenih donesenim rješenjima i nesprovođenja postupka prinudnog izvršenja.

Ombudsmeni ukazuju da je u slučajevima nelegalne gradnje stambenih i poslovnih objekata bitno da inspektori postupaju blagovremeno i djelotvorno jer protekom vremena u kojem nisu poduzete zakonite radnje završavaju se izvođački radovi na objektima, njihovi vlasnici pokreću postupke legalizacije istih, koji mogu trajati i nekoliko godina što može proizvesti nesagledive posljedice i povredu prava građana.

Neprovođenje mjera prinudnog izvršenja donesenih u postupku pred nadležnim inspektoratom je predmet značajnog broja žalbi koje su razmatrane od strane Ombudsmena. Naime, utvrđeno je da tokom postupka inspektori konstatuju povredu prava, donesu rješenje kojim se utvrdi propust, nalože zakonom propisanu mjeru i tu završavaju svoj rad. Međutim, samo donošenje rješenja, čije se izvršenje neće pratiti niti poduzeti sve mjere predviđene zakonom ne predstavlja adekvatnu zaštitu prava građana, čime se s pravom dovodi u pitanje svrha inspeksijskog nadzora.

Također, Institucija ombudsmena je zaprimila žalbe u kojima građani navode da nisu obaviješteni o rezultatima inspeksijskog nadzora po podnesenoj prijavi, odnosno da im nije omogućeno da dobiju zapisnik i da koriste pravni lijek ukoliko su nezadovoljni postupanjem inspeksijskog organa, s obzirom da podnosilac prijave nema status stranke u postupku.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ističu da je u ovoj godini donesen novi Zakon o inspekcijama Republike Srpske⁶⁴. Navedenim Zakonom se, između ostalog, uvodi nova kategorija - inspektor posebne i unutrašnje kontrole te se uređuje i način i postupak vršenja inspeksijskog nadzora, odlučivanja po žalbama izjavljenim na rješenje inspektora, izvršenja rješenja inspektora, posebni postupci u inspeksijskom nadzoru, postupak posebne i unutrašnje kontrole, prekršajna

⁶⁴ “Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 18/20;

odgovornost i druga značajna pitanja za obavljanje inspeksijskog nadzora u skladu s važećim propisima Republike Srpske.

Razlozi obraćanja građana odnose se na nepostupanje, neblagovremeno i neučinkovito postupanje inspeksijskih organa po podnesenim predstavkama koje su se odnosile na prijavu nelegalne gradnje stambenih i poslovnih objekata.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁶⁵ u kojoj se navodi da je Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10 dana 31.12.2019. godine podnesen zahtjev za inspeksijski nadzor po kojem nije postupano do dana obraćanja Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Odgovorna strana je dostavila obavijest u prilogu koje se nalazi zapisnik o izvršenom inspeksijskom nadzoru i rješenje⁶⁶ kojim se nalaže Upravi za ceste Kantona 10 da, s ciljem otklanjanja utvrđenih nedostataka, izvrše čišćenje odvodnih kanala do cjevastog propusta na regionalnoj cesti R 426, o čemu je upoznata žaliteljica. Preporuka je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁶⁷ u kojoj je ukazivano na nepostupanja Vlade Kantona Sarajevo po prijedlogu za rješavanje sukoba nadležnosti između Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo – Inspektorata rada, zaštite na radu i socijalne zaštite i Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo – Upravne inspekcije, upućenog dana 22.04.2019. godine Vladi Kantona Sarajevo, u skladu s članom 34. stav 1 Zakona o upravnom postupku⁶⁸. U predmetu je, nakon provedenog postupka, donesena preporuka⁶⁹ kojom je premijeru Vlade Kantona Sarajevo predloženo da razmotri mogućnost poništenja osporenog zaključka Vlade Kantona Sarajevo⁷⁰ te donošenja nove odluke. Iz obavijesti Vlade Kantona Sarajevo⁷¹ slijedi da je Vlada Kantona Sarajevo, u postupku ocjene činjeničnog stanja, našla da u konkretnom slučaju nema negativnog sukoba nadležnosti između kantonalnih organa uprave te da je na osnovu toga donijela zaključak od 10.10.2019. godine. Predmet je odlukom Ombudsmena BiH zatvoren, a stranka je pokrenula i upravni spor pred sudom.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁷² u kojoj je kao odgovorna strana označen Grad Doboje, a navodi se da je kod Odjeljenja za inspeksijske poslove Grada Doboja u toku postupak izvršenja rješenja⁷³ od dana 05.01.2017. godine kojim je naloženo rušenje nadstrešnice koja žalitelju smeta prilikom obavljanja svakodnevnih poslova. Gradonačelnik Grada Doboja je dostavio izjašnjenje⁷⁴ u kojem se jasno vidi da nisu poduzete adekvatne radnje kako bi se na što lakši i efikasniji način sprovele mjere naložene rješenjem. Ombudsmeni su uputili preporuku⁷⁵ da se podzmu odgovarajuće mjere prema nadležnom Odjeljenju za inspeksijske poslove Grada Doboja kako bi se poduzele sve adekvatne radnje do izvršenja naloženog rješenja⁷⁶.

⁶⁵ Ž-LI-08-3/20;

⁶⁶ Broj UP-1/19-03-23-1-0005/20-001 od 07.01.2020. godine;

⁶⁷ Ž-SA-08-873/19;

⁶⁸ „Službeni novine FBiH“, broj 2/98, 48/99;

⁶⁹ Preporuka broj P-1/20 od 11.12.2019. godine;

⁷⁰ Broj 02-05-9126/19 od 10.10.2019. godine;

⁷¹ Broj 02-05-9126/19 od 20.02.2020. godine;

⁷² Ž-BL-05-579/20;

⁷³ Broj 09/362-N-SL-761.10/15;

⁷⁴ Akt broj 02-022-1-296/20, od dana 11.02.2020. godine;

⁷⁵ Preporuka broj P-107/20 od 03.06.2020. godine;

⁷⁶ Broj 09/362-N-SL-761.10/15, od dana 05.01.2017. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁷⁷ koja se odnosi na opštinu Rudo, a žalitelj navodi da od polovine 2012. godine putem iznad njihove kuće prometuje teška mehanizacija autoprevoznika „Sila“ iz Rudog. Uskim seoskim putem godinama prometuju bageri i kamioni s dvije i tri osovine, koji natovareni šljunkom, pijeskom ili zemljom teže i po 30 tona; ako je zakačena prikolica, čak i više. Usljed toga, asfaltni put je uništen, vodopropust ispod asfalta, također, od vibracija i trešenja tla zbog kretanja teške mehanizacije kuća je ispucala na mnogo mjesta (fasada, unutrašnji zidovi i plafoni), kad je suho, kamioni podižu veliku prašinu, a kad je mokro strahuju da ne proklizaju i udare u kuću jer je krivina koju put pravi tačno iznad nje. Spomenuti prevoznik je bagerom srušio dio ograde do puta 22.10.2016. godine. Plitke kanale, koji su bili sa strana nekada asfaltnog puta, su zatrpali zemljom i šljunkom kako bi proširili put i mogli uz krivinu izlaziti mehanizacijom. Zbog toga se voda, kad su jake kiše, sliva na kuću i dvorište. Navodi da su se zbog navedenog problema obraćali svim nadležnim organima, ali niko od nadležnih nije reagovao te problem nije riješen. Ombudsmeni su u toku istraživanja utvrdili da su navodi žalbe osnovani te su uputili preporuku⁷⁸ Opštini Rudo i Republičkoj upravi za inspeksijske poslove da poduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti s ciljem potpunog saniranja asfaltnog puta, pročišćavanja kanala i odvodnje površinskih voda, na spornoj ulici Gojavske. Preporuka je djelimično ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁷⁹ zbog neizvršavanja rješenja o uklanjanju objekta i zaključka o dozvoli izvršenja prinudnim putem inspekcije Općine Bugojno u postupku uklanjanja bespravno izgrađenog dimnjaka i kotlovnice od strane jednog preduzeća. Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su uputili preporuku, urbanističko – građevinskom inspektor Općine Bugojno da, u skladu s članom 128. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, poduzme sve propisane mjere s ciljem okončanja postupka rušenja bespravno izgrađenih objekata smještenih u blizini nekretnine u vlasništvu podnosioca žalbe te da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene o realizaciji preporuke⁸⁰. U svezi s realizacijom navedene preporuke u Instituciji je zaprimljen akt Općine Bugojno⁸¹ u kojem je, između ostalog, navedeno da je „...Dana 09.04.2020. godine urbanističko-građevinski inspektor zaprimio od stranke Hifa-Petrol d.o.o. Sarajevo podnesak u kojem se navodi da je rješenje o uklanjanju broj: 07-23-00952-11 od 13.09.2012. godine u potpunosti izvršeno, nakon čega je urbanističko-građevinski inspektor Općine Bugojno kontrolnim pregledom od 18.05.2020. godine konstatovao da je sporni dimnjak na lokaciji koja se nalazi na adresi ... uklonjen kako je i naloženo rješenjem. Objekat koji se trenutno koristi kao kotlovnica, a koji nije planiran u investiciono-tehničkoj dokumentaciji na osnovu koje je dobivena dozvola, je u postupku uklanjanja. Prilikom kontrolnog inspeksijskog pregleda nije zabilježena dodatna bespravna gradnja na predmetnoj lokaciji...“ Urbanističko-građevinska inspektorica Općine Bugojno je Instituciji dostavila akt u kojem je, između ostalog, navedeno: „...Kontrolnim pregledom od 12.08.2020. godine konstatovano je da je u potpunosti izvršeno rješenje o uklanjanju broj 07-23-00952-11 od 13.09.2012. godine i da je u cijelosti uklonjena kotlovnica i dimnjak na adresi ... u Bugojnu kako je naloženo rješenjem o

⁷⁷ Ž-BL-05-369/19;

⁷⁸ Preporuka broj P-35/20 od 05.03.2020. godine;

⁷⁹ Ž-SA-05-1232/18;

⁸⁰ Preporuka broj 77/19 od dana 24.04.2019.godine;

⁸¹ Broj 01-31-02630-17 od 26.06.2020. godine

uklanjanju broj 07-23-00952-11 od 13.09.2012. godine...“⁸² Ovim je preporuka⁸³ realizovana u cijelosti budući da je nakon intervencije Ombudsmena rješenje o uklanjanju⁸⁴ izvršeno u potpunosti.

4.6.1. Postupanje inspeksijskih organa po podnesenim zahtjevima za pristup informacijama

Ombudsmeni su tokom 2020. godine imali nekoliko žalbi koje se odnose na postupanje inspeksijskih organa po zahtjevima za pristup informacijama kojima građani traže kopije zapisnika o izvršenom inspeksijskom nadzoru. Pritom je primijećena razlika u postupanju inspeksijskih organa kantona, ali i inspeksijskih organa unutar istog kantona, pa i opštine.

Primjer: Ombudsmeni su po žalbi⁸⁵ izdali načelniku Općine Novo Sarajevo preporuku da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama i donese rješenje u skladu s članom 14. u vezi s članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. U preporuci su Ombudsmeni iznijeli stav da utvrđivanje izuzetaka ne znači nužno da će pristup informacijama biti odbijen ili odobren, nego javni organ pristupa provođenju testa javnog interesa koji služi kao vaga u procjeni razloga za odobravanje odnosno odbijanje pristupa informacijama. Javni organi su dužni dokazati u svakom pojedinačnom slučaju postoji li javni interes za objavu informacije. Obrazloženje rješenja mora sadržavati opis svih činjenica i razloga koje su opredijelile javni organ za donošenje odluke po zahtjevu, uključujući i pouku o pravu na prigovor. Istom preporukom je ukazano da Zakon o inspekcijama ne može predstavljati isključivi razlog za ograničenje prava na pristup informacijama. Pritom je istaknuta pozitivna praksa Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo.

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji navodeći da je Općini Centar podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je tražen uvid u spis predmeta Inspektorata.⁸⁶ Općina Centar je donijela rješenje kojim je odobren pristup informacijama na način da je u prilogu navedenog rješenja priložena obavijest po zahtjevu za dostavu spisa, u kojoj se ističe da je „*glavna inspektorica svim inspektorima u Inspektoratu Općine Centar dana 02.11.2018. godine uputila e-mail u kojem je navedeno da se u svim aktima moraju zatamniti lični podaci podnosilaca zahtjeva i subjekata inspeksijskog nadzora.*“ U navedenoj obavijesti dalje se navodi da uprkos navedenoj instrukciji ne postoje zakonske osnove za zatamnjivanje ličnih podataka pa Inspektorat ne može omogućiti kopiranje traženih spisa, a sve s ciljem sprečavanja povrede Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine kao i obaveze čuvanja službene i druge tajne propisane članom 25. Zakona o inspekcijama Kantona Sarajevo. Ombudsmeni su, nakon provedenog postupka istraživanja, izdali Općini centar preporuku s ciljem otklanjanja uočenih nedostataka.⁸⁷ Na osnovu odgovora Općine Centar proizlazi da je preporuka u cijelosti realizovana.

⁸² Urbanističko-građevinski inspektor Općine Bugojno akt broj 07TČ-028 od 13.08.2020. godine;

⁸³ Broj P-77/19;

⁸⁴ Broj 07-23-00952-11 od 13.09.2012. godine;

⁸⁵ Žalba broj Ž-SA-05-440/20;

⁸⁶ Žalba broj Ž-SA-05-139/19;

⁸⁷ Preporuka broj P-124/20 od 03.07.2020. godine;

4.6.2. Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini

U proteklih nekoliko godina Institucija registruje povećan broj žalbi u kojim se kao odgovorni organ pojavljuju inspeksijski organi. Ova činjenica, a i specifičnost žalbi je bila razlog zbog kojeg su Ombudsmeni odlučili da urade Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Strukturalna kompleksnost inspeksijskih organa, a posebno tematska i teritorijalna podijeljenost nadležnosti djelovanja inspeksijskih organa odredila su i metodološki pristup kod pisanja izvještaja. Pored analize važećeg domaćeg zakonodavstva i drugih dostupnih dokumenata, za potrebe izrade Specijalnog izvještaja sastavljen je upitnik⁸⁸ koji je upućen inspeksijskim organima na nivou Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH, svih deset kantona u sistemu Federacije BiH, Brčko Distrikta BiH te na nivou gradova i općina/opština.

Cilj izvještaja je da se na sveobuhvatan način prikaže stanje u oblasti inspeksijskog nadzora s aspekta važećeg zakonodavstva, materijalno-tehničkih i ljudskih resursa kojima raspolažu inspeksijski organi svih nivoa vlasti u BiH, djelokruga rada, saradnje te definišu prepreke koje onemogućavaju efikasnije djelovanje inspeksijskih organa.

Imajući u vidu obimnost materije koja je obrađena ovim izvještajem, u nastavku teksta daje se kratka analiza postupanja inspeksijskih organa prema podnosiocima prijave, odnosno osobama koje su tražile inspeksijski nadzor, a koje navode da nisu obaviještene o rezultatima inspeksijskog nadzora po podnesenoj prijavi, odnosno da im nije omogućeno da dobiju zapisnik i da koriste pravni lijek, ukoliko su nezadovoljni postupanjem inspeksijskog organa. U vezi s tim, u dostavljenim odgovorima inspeksijskih organa istaknuto je da osoba koja podnese zahtjev da se obavi inspeksijski nadzor nije stranka u postupku (nije subjekt nadzora u postupku inspeksijskog nadzora, koji će inspektor pokrenuti po službenoj dužnosti) te iz tog razloga ne dobija zapisnik o obavljenom nadzoru, nego informaciju u formi obavijesti da je nadzor koji je inicirao/la obavljen.

U slučaju da se stranka u skladu s odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama obrati službeniku za informisanje, službenik će sprovesti postupak, u skladu s navedenim zakonom te, u skladu s tim, odlučiti hoće li dostaviti traženi zapisnik. Mogućnost izjavljivanja pravnog lijeka ima samo subjekt nadzora kome je inspektor rješenjem naložio odgovarajuću upravnu mjeru⁸⁹.

Ombudsmeni su Izvještajem uputili set preporuka: Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske, Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, vladama svih kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, gradonačelnicima u gradovima Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i načelnicima u općinama/opštinama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske da:

⁸⁸ Akt Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj Ž-SA-05-1042/19 od 07.10.2019. godine;

⁸⁹ Za više informacija pogledati: O ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, dostupno na: <https://www.ombudsmen.gov.ba/Download.aspx?id=310&lang=HR>

- u skladu sa svojim nadležnostima i ovlaštenjima poduzmu potrebne mjere s ciljem otklanjanja slabosti u funkcionisanju inspeksijskih organa, postizanja efikasnijeg djelovanja inspeksijskih organa i osnaživanja inspeksijskih organa;
- kontinuirano analiziraju vlastita zakonodavstva kojima se uređuje funkcionisanje inspeksijskih organa te shodno tome rade na njihovom unapređenju;
- kontinuirano usklađuju vlastita zakonodavstva koja uređuju inspeksijski nadzor, posebno imajući u vidu pitanja nadležnosti organa nadležnog za odlučivanje u drugostepenom postupku te primjenu pozitivnog zakonodavstva sa savremenim međunarodnim standardima;
- usvoje zakonodavni okvir kojim će regulisati postupanje inspekcija u kantonima u kojima nije donesen zakon na kantonalnom nivou;
- razmotre mogućnost osiguranja finansijskih sredstava neophodnih za optimalno i profesionalno funkcionisanje inspeksijskih organa, a s ciljem jačanja kapaciteta kroz zapošljavanje određenog broja izvršilaca radi efikasnog obavljanja poslova i osavremenjavanje opreme;
- kontinuirano rade na unapređenju i uspostavljanju novih informacionih tehnologija, a posebno na uvođenju elektroničkih baza podataka za sve inspeksijske organe;
- ujednačavanje dodataka na plaću na svim nivoima vlasti;
- obezbijede neophodna novčana sredstva u svrhu organizovanja specijaliziranih edukacija po upravnim oblastima za inspektore, a u skladu s iskazanim potrebama;
- radne prostore inspeksijskih organa prilagode broju zaposlenih i omoguće pristup osobama s invaliditetom.

Svrha Izvještaja je da posluži kao informativni instrument donosiocima politika i zakona prilikom kreiranja mjera čiji cilj je unapređenje funkcionisanja inspeksijskog nadzora kao elementa vladavine prava te time osiguraju i efikasniju zaštitu prava građana.

4.7. Vladina i ministarska imenovanja

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni BiH zaprimili su 75 žalbi koje se odnose na povredu odredbi Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima BiH, Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske. U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni BiH su izdali 10 preporuka.

Navodi u žalbi se odnose na povredu osnovnih principa prilikom provođenja postupka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim poduzećima a i ustanovama. Ombudsmeni BiH su u izvještajnom razdoblju zaprimili određen broj prigovora koji se odnose na proceduru imenovanja⁹⁰, prije nego što je okončan postupak konačnog imenovanja. Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima BiH, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske Ombudsmenima BiH dato je samo ovlaštenje preispitivanja zakonitosti postupka nakon provedenog konačnog imenovanja.

⁹⁰ Ž-SA-05-641/20;

Primjetan je porast broja žalbi koje se odnose na razrješenja direktora javnih preduzeća te predsjednika i članova upravnih i nadzornih odbora.⁹¹ Posebno naglašen problem je nedostupnost prava na pravni lijek u proceduri razrješenja kao i izostanak sudske zaštite i preispitivanja razrješenja u parničnom postupku jer, prema odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, za to preispitivanje nije propisana sudska zaštita.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili je prigovor⁹² na rješenje o imenovanju Komisije za koncesije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde⁹³. Kao odgovornu stranu podnosilac prigovora označio je Vladu Bosansko-podrinjskog kantona, a obratio se navodima da je protivno odredbama člana 83. stavovi 1 i 2 Zakona o upravnom postupku Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH” broj 2/98) koje se odnose na lično dostavljanje pismena onemogućeno da učestvuje u postupku izbora za predsjednika ili zamjenika ili člana Komisije za koncesije BPK-a Goražde zbog čega mu je onemogućeno ustavno pravo da bude biran. Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni BiH su uputili preporuku⁹⁴ Vladi Bosansko-podrinjskog Kantona Goražde - *Da poništi rješenje konačnom o imenovanju Komisije za koncesije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde broj 03-05-101/18, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.* Nakon izdate preporuke Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovor Vlade Bosansko podrinjskog Kantona Goražde 30.01.2020. godine⁹⁵ u kojem se navodi da je Vlada BPK Goražde na 32. redovnoj sjednici donijela rješenje o razrješenju predsjednika i članova Komisije za koncesije BPK Goražde te da je zaključkom⁹⁶ zadužila Ministarstvo privrede BPK Goražde da pokrene proceduru izbora i imenovanja Komisije za koncesije Bosansko – podrinjskog Kantona Goražde. Preporuka je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁹⁷ na izbor direktora JU Narodna biblioteka Prosvjeta Rudo gdje je kao odgovorna strana označeno Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske. Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni BiH uputili su preporuku⁹⁸ kojom se nalaže *da po prijemu ove preporuke, bez odlaganja, poništi Javni konkurs za izbor i imenovanje direktora JU Narodna biblioteka „Prosvjeta“ Rudo, od dana 14.10.2019. godine, objavljenog u Službenom glasniku Republike Srpske broj 88/19 i rješenje o imenovanju direktora JU Narodna biblioteka „Prosvjeta“ Rudo broj 07.06/620-191-9/19, od dana 15.11.2019. godine; Da, bez odlaganja, sprovede novi postupak za izbor i imenovanje direktora JU Narodna biblioteka „Prosvjeta“ Rudo, u skladu s odredbama Zakona o bibliotečko-informacionoj djelatnosti Republike Srpske.* Nakon izdate preporuke Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovor Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske⁹⁹ kojim obavještavaju Ombudsmene BiH *...da se pred Okružnim sudom u Banjaluci vodi upravni spor protiv rješenja Ministarstva o imenovanju*

⁹¹ Ž-SA-05-340/20; Ž-SA-05-201/20; Ž-SA-05-828/20;

⁹² Ž-SA-05-347/18;

⁹³ Broj 03-05-101/18 od 29.01.2018. godine;

⁹⁴ Preporuka broj P-277/19 dana 26.11.2019. godine;

⁹⁵ Akt broj 03-05-2006-3/19 od 27.01.2020. godine;

⁹⁶ Broj 03-05-2006-2/19 od 19.12.2019. godine;

⁹⁷ Ž-BL-05-927/19;

⁹⁸ Preporuka broj 175/20;

⁹⁹ Akt broj 07.06/052-7763/20 od 09.10.2020. godine;

direktora broj 07.06/620-191-9/19 od 15.01.2019. godine te da će po okončanju postupka postupiti u skladu s preporukom.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁰⁰ koja se odnosila na praćenje rada Općinskog vijeća Drvar, po izjavljenom prigovoru na rješenje o razrješenju dužnosti predsjednika Upravnog odbora Javne ustanove “Centar za kulturu i sport” Drvar. Nakon pokretanja istražnog postupka Općinsko vijeće Drvar je, u postupku preispitivanja zakonitosti donesenih akata, donijelo rješenje o poništenju rješenja o razrješenju predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove “Centar za kulturu i sport” Drvar od 17.02.2020. godine. Žalitelj ostvario pravo, predmet je zatvoren.

4.8. Migracije i azil

U toku 2020. godine Ombudsmeni su registrovali ukupno 20 predmeta koji se odnose na problematiku azila i migracija.

Podnesene žalbe odnose se na pravni status migranata, uslove njihovog smještaja, nezadovoljstvo građana smještajem migranata u njihovoj okolini, postupku po zahtjevima za azil.

Podsjećamo da su još u 2018. godini Ombudsmeni uradili Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija sa setom preporuka upućenih mjerodavnim organima vlasti i na koje kontinuirano ponavljamo u svom radu, kako na predmetima, tako i izvještavanjem javnosti.

U ovoj godini koja je zbog epidemioloških mjera ograničila mogućnost kretanja, Ombudsmeni nisu mogli posjetiti centre gdje su migranti smješteni, a što su radili prethodnih godina.

Primjetno je sve veće nezadovoljstvo građana na ponašanje migranata, zbog čega su podnosili žalbe i Ombudsmenima.

Primjer: Žalba¹⁰¹ u kojoj je odgovorna strana Služba za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u vezi s problematikom migranata na području općine Novi Grad Sarajevo. U zgradi, u navedenoj ulici, ilegalno je smješteno preko 150 migranata koji žive u nehumanim uslovima, bez vode i grijanja. U žalbi se ističe da migranti svakodnevno prave probleme lokalnom stanovništvu u ovom naselju, da kontinuirano vrše narušavanje javnog reda i mira, da policija interveniše. Žalitelj navodi da je krajem februara bila akcija policije o kojoj su pisali svi mediji, da je u istom objektu pronađeno i smješteno preko 150 migranata, da su se samo nekoliko sati nakon što je intervenisala policija vratili ponovno na spomenutu lokaciju, da su stanovnici ovog naselja vidno uznemireni i da zbog straha ne smiju izlaziti na ulicu, da u dvije nove zgrade većinom žive mladi bračni parovi s malom djecom, da, imajući u vidu nadolazeće vremenske prilike (proljeće), nisu u prilici koristiti parkove, zelene površine. Zatraženo je izjašnjenje Službe za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, a odgovor¹⁰² je zaprimljen 30.06.2020. godine u kojem je navedeno da je nekoliko puta vršena kontrola od strane Službe za poslove sa strancima uz podršku MUP-a Kantona Sarajevo i tom prilikom su u objektu zatečeni migranti koji su smješteni u Privremeni prihvatni kamp Ušivak, a vlasniku objekta uručivan je prekršajni nalog zbog počinjenog prekršaja propisanog Zakonom o strancima. Predmet je zatvoren.

¹⁰⁰ Ž-LI-05-60/20;

¹⁰¹ Ž-SA-05-238/20;

¹⁰² Akt broj 18.8-50-700/20 od 22.06.2020. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁰³ u kojem je odgovorna strana Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe da je porodica¹⁰⁴ iskazala namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, da je Služba za poslove sa strancima - Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 27.03.2019. godine, da do dana 25.06.2019. godine Sektor azil nije izvršio zaprimanje zahtjeva za azil što je u suprotnosti s članom 35. Zakona o azilu. S ciljem provjere navoda podnosioca žalbe 29.07.2019. godine zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Odgovor je zaprimljen 14.08.2019. godine¹⁰⁵, dostavljen je podnosiocima žalbe 21.10.2019. godine tako da je obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil i izvršeno registrovanje porodice dana 22.07.2019. godine.

4.9. Sloboda okupljanja

Sloboda okupljanja (ili sloboda mirnog okupljanja) je osnovno ljudsko pravo koje može biti uživano samostalno ili kao dio grupe, neregistrovanih udruženja, pravnih osoba i korporativnih organa. Okupljanja mogu služiti mnogim svrhama, uključujući i izražavanje različitih, nepopularnih ili manjinskih stavova ili mišljenja. Ova sloboda može biti jedan od važnih načina za razvoj kulture i za zaštitu i čuvanje manjinskih identiteta. Zaštita slobode mirnog okupljanja je od ključne važnosti za stvaranje tolerantnog i pluralističkog društva u kojem grupe s različitim uvjerenjima, praksama i politikama mogu zajedno živjeti.

U Bosni i Hercegovini sloboda okupljanja zagantovana je Ustavom BiH¹⁰⁶, ustavima entiteta¹⁰⁷, Statutom Brčko Distrikta BiH te velikim brojem zakonskih i podzakonskih akata i to zakonima o javnom okupljanju na nivou kantona (ukupno 10, dok je u Zeničko-dobojskom kantonu postupak usvajanja zakona u toku), na nivou Brčko Distrikta BiH i na nivou Republike Srpske.

Kada govorimo o Federaciji Bosne i Hercegovine, potrebno je napomenuti da Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova radi na izradi prednacrta Zakona o javnom okupljanju Federacije BiH, a na koji je Kancelarija OSCE-a za demokratske institucije i vladavinu prava (ODIHR) pripremila Komentar. U Komentaru se razmatraju ključna pitanja i navode oblasti u kojima postoje zabrinutosti. S ciljem ostvarivanja konciznosti, pažnja je više usmjerena na one odredbe koje zahtijevaju unapređenje nego na pozitivne aspekte prednacrta Zakona. Preporuke 24 se zasnivaju na međunarodnim standardima i praksama u pogledu javnih okupljanja. Također, u Komentaru se traži i da se prema potrebi naglase dobre prakse drugih država članica OEES-a u ovoj oblasti.

Skupština Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine je, na 66. redovnoj sjednici održanoj 29. 07. 2020. godine, usvojila novi Zakon o mirnom okupljanju¹⁰⁸. Zakon o mirnom okupljanju odnosi se na okupljanja koja se ne organizuju radi privređivanja, te je u skladu s tim, a uzimajući u obzir i činjenicu da su Zakonom o javnom okupljanju Brčko Distrikta BiH koji je stavljen van snage,

¹⁰³ Ž-SA-05-741/19;

¹⁰⁴ Žalba podnesena putem Udruženja „Vaša prava BiH“, punomoćnika tražitelja azila..., državljani Sirije, s prijavljenim boravkom u Bosni i Hercegovini na adresi Vreoce do broja 3 Ilidža, dana 13.03.2019. godine;

¹⁰⁵ Akt broj UP-1-07/1-41-1-5774-5/19/RM od 07.08.2019. godine;

¹⁰⁶ Član II st. 3 i), Ustav Bosne i Hercegovine;

¹⁰⁷ Član II A. 2. 1(l), Ustav Federacije Bosne i Hercegovine i član 30, Ustav Republike Srpske;

¹⁰⁸ <https://skupstinabd.ba/3-zakon/ba/Zakon%20o%20mirnom%20okupljanju/01B29-20%20Zakon%20o%20mirnom%20okupljanju.pdf>, pristupljeno 10.11.2020. godine;

usvajanjem ovog Zakona propisane norme za javne priredbe. Skupština Brčko Distrikta BiH, s ciljem izbjegavanja stvaranja pravne praznine, usvojila je i Zakon o javnim priredbama Brčko Distrikta BiH kojim se propisuje način organizovanja javnih priredbi na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su zaprimili 14 žalbi koje su se odnosile na slobodu mirnog okupljanja.

Primjer: Ombudsmeni su tokom 2018. i 2019. godine zaprimili više pojedinačnih žalbi građana Banje Luke, kao i pripadnika neformalne grupe građana „Pravda za Davida“¹⁰⁹. U predmetnim žalbama, žalbeni navodi građana su se odnosili na „*povredu prava na okupljanje, prekomjernu upotrebu sredstava prinude od strane policijskih službenika i ometanje vršenja profesionalnih dužnosti novinara od strane policijskih službenika*“. Nakon provedene istrage, Ombudsmeni su dana 05.02.2020. godine, uputili preporuku¹¹⁰ Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske. Preporukom se poziva Ministarstvo unutrašnjih poslova da: „*u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja; se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja Ombudsmena izraženog u ovoj preporuci, odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. i 30. 12. 2018. godine; u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima; obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju date preporuke*“. Dana, 09.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor u kojem se navodi da će se prilikom obavljanja redovnih poslova i zadataka i provođenja operativno-taktičkih mjera i radnji pridržavati izdatih preporuka.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹¹¹ neformalne grupe građana „Pravda za Davida“ u kojoj se navodi „*da je njihova članica u svojstvu organizatora i rukovodioca mirne protestne šetnje Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Banja Luka-Centar, predala zahtjev za održavanje mirnog javnog okupljanja (protestne šetnje) koja je planirana za dan 10.09.2020. godine. Kao organizator, zahtjev za održavanje javnog skupa podnijela je u skladu s članovima 9. i 10. Zakona o javnom okupljanju¹¹², a imajući u vidu trenutnu epidemiološku situaciju u gradu Banjoj Luci, u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini te poštujući sve mjere koje su donesene i koje su na snazi*“¹¹³. Navode „*da je Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Policijska uprava Banja Luka-Centar, do sada podnijela tri zahtjeva za*

¹⁰⁹ Ž-BL-05-12/19, Ž-BL-05-1032/18, Ž-BL-05-1034/18, Ž-BL-05-7/19, Ž-BL-05-17/19, Ž-BL-05-19/19, Ž-BL-05-20/19, Ž-BL-05-21/19, Ž-BL-05-32/19, Ž-BL-05-59/19, Ž-BL-05-70/19, Ž-BL-05-146/19, Ž-BL-05-1012/18, Ž-BL-05-461/19 i Ž-BL-05-655/19;

¹¹⁰ Broj P-15/20 fusnota;

¹¹¹ Ž-SA-05-754/20;

¹¹² Službeni glasnik Republike Srpske, broj 118/08;

¹¹³ U zahtjevu je preciziran program skupa, cilj mirne protestne šetnje, trasa protestne šetnje, vrijeme trajanja, procjena broja učesnika, odgovorno lice te mjere koje organizator preduzima za održavanje reda, mira i bezbjednosti.

održavanje mirne protestne šetnje, ali nijedan nije odobren od strane PU Banja Luka. Međutim, to je nije obeshrabrilo te je ponovo podnijela zahtjev za javno okupljanje, čiji povod je obilježavanje tačno 900 dana od dana okupljanja porodice Dragičević i drugih građana na Trgu Krajine.“ U postupku istraživanja o ovom predmetu, Institucija ombudsmana je uputila akt Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, PU Banja Luka i zatražila dostavljanje informacije o odluci koju je Policijska uprava Banja Luka donijela u konkretnom slučaju. Predmet je i dalje u radu.

4.9.1. Specijalni izvještaj o pravu na slobodu mirnog okupljanja

Ombudsmeni BiH su u toku 2020. godine sačinili Specijalni izvještaj o slobodi mirnog okupljanja u Bosni i Hercegovini, s ciljem utvrđivanja stanja u oblasti slobode okupljanja u Bosni i Hercegovini, a što je uključivalo i provjeru stepena usklađenosti domaćeg zakonodavstva s međunarodnim standardima kao i prikaz izazova s kojim se organizatori javnih okupljanja, s jedne strane, te policijsko-sigurnosne agencije, s druge strane, susreću prilikom organizovanja i održavanja javnih okupljanja.

Izvještaj je urađen analizom sadržaja relevantnih domaćih i međunarodnih propisa kao i metodom prikupljanja informacija putem posebnih upitnika koji su upućeni organizacijama civilnog društva i ministarstvima unutrašnjih poslova¹¹⁴.

U izvještaju je utvrđeno, na osnovu analize postojećih zakona koji su na snazi u Bosni i Hercegovini, da postoje razlike u zakonskim rješenjima koji su na snazi u Bosni i Hercegovini, a koje se ogledaju u sadržaju definisanja javnog okupljanja, prijavi javnog okupljanja, predviđenim rokovima, prostoru, prepoznavanju spontanijih okupljanja, predviđenim zabranama okupljanja, korištenju pravnih lijekova kao i neusklađenostima s međunarodnim standardima u oblasti slobode okupljanja.

Iako se radi o osnovnom ljudskom pravu koje je zagarantovano Ustavom BiH i ustavima entiteta i kantona, ostvarivanje ovog prava zavisi od zakonskih rješenja i prakse koja se razlikuje u pojedinim entitetima i kantonima gdje je evidentan restriktivan pristup.

Većina zakona u Bosni i Hercegovini se kod definicije javnog okupljanja referiše na prikladno i pristupačno mjesto, građane kao učesnike i organizatore javnog okupljanja. U uvodnim odredbama svi zakoni sadržavaju terminologiju da se zakonima uređuje pravo na slobodu mirnog okupljanja, dok je po međunarodnim standardima ovu oblast potrebno što manje uređivati zakonima, a da istovremeno država ima obavezu aktivnog doprinosa u ostvarivanju prava građana na mirno okupljanje.

Također, u vezi s događajima koji se održavaju na mjestima (prostorima) koja koriste druge institucije, odnosno pravne osobe, održavanje istih se uslovljava saglasnošću onih koji ta mjesta koriste i koji saglasnost daju na osnovu vlastite procjene rizika. Ovakva praksa omogućava

¹¹⁴ Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, ministarstvima unutrašnjih poslova deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine (Unsko-sanski kanton, Posavski kanton, Tuzlanski kanton, Zeničko-dobojski kanton, Bosansko-podrinjski kanton, Srednjobosanski kanton, Hercegovačko-neretvanski kanton, Zapadnohercegovački kanton, Kanton Sarajevo i Kanton 10) i Policiji Brčko Distrikta BiH.

institucijama i pravnim osobama koje nemaju nadležnost da uređuju slobodu okupljanja, da istu ograničavaju i krše, pozivajući se da su takvu odluku donijeli na osnovu procjene o kršenju javnog reda, a što nije njihov posao.

Ombudsmeni su uputili set preporuka nadležnim organima na svim nivoima vlasti, kao i predstavnicima nevladinog sektora i to kako slijedi:

Narodnoj skupštini Republike Srpske, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine Skupštinama kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine:

- *Definicija okupljanja bi trebala biti usklađena s definicijom koju propisuju međunarodni standardi, a prema kojoj se javno okupljanje definiše kao namjerno i privremeno prisustvo dvaju ili više pojedinaca na javnom mjestu s ciljem izražavanja zajedničkog mišljenja.*
- *Postojeći sistemi prijava i de facto odobrenja ne predstavljaju adekvatnu primjenu principa presumpcije u korist održavanja skupa.*
- *Bilo šta, a što nije eksplicitno zabranjeno treba biti smatrano dozvoljenim i od osoba koje žele da ostvare ovo pravo ne bi trebalo tražiti posebne dozvole.*
- *Presumpcija u korist ostvarivanja ove slobode bi trebala biti jasno propisana zakonom i kao takva prepoznata u praksi.*
- *Sadržaj prijave i rokovi prijave su u svim zakonima pretjerano birokratizirani, i u određenom dijelu zadiru u domen zaštite ličnih podataka, a mogu imati odvrtaajući efekat s obzirom na to da se od organizatora traži dostavljanje dokumentacije kao što je plan sigurnosti, imenovanje voditelja, spiskovi redara sa svim ličnim podacima, obezbjeđivanje sanitarne, protivpožarne i druge zaštite, a nedostavljanje svih potrebnih podataka može rezultirati zabranom traženih skupova.*
- *Potrebno je pojednostaviti procedure prijavljivanja na način da se uvedu dobre prakse i preporuke međunarodnih organa, a koje uključuju propisivanje obrasca za prijavu i uvođenje e-mail komunikacije i imenovanje policijskog službenika koji će biti zadužen za koordinaciju i dalju komunikaciju s organizatorima i trećim osobama.*
- *U skladu s međunarodnim standardima, rokovi bi trebali biti što kraći, ali da daju dovoljno vremena policijskim službenicima da poduzmu mjere s ciljem obezbjeđenja skupa.*
- *Prostor za održavanje mirnog okupljanja je posebno značajan, uzimajući u obzir da je svrha okupljanja često povezana sa specifičnom lokacijom, odnosno da se skup održi i poruka pošalje u vidokrugu ciljane publike. Princip „vidika i sluha“ nije adekvatno reflektovan u zakonima u Bosni i Hercegovini jer se ne pridaje značaj lokaciji koju su organizatori imali na umu prilikom organizovanja javnog okupljanja, i to na način da se odlukama grada/općine/opštine, odnosno načelnika/gradonačelnika propisuje prostor primjeren za javno okupljanje.*
- *Primjetna je praksa (koju treba izbjeći) u nekim dijelovima Bosne i Hercegovine da je potrebno pribaviti saglasnost mjesnih zajednica, odnosno javnih ustanova ili privatnih firmi za održavanje skupa na određenoj lokaciji. Svaki javni prostor, kao i svaki privatni prostor, kojem javnost ima pristup je adekvatan za održavanje javnog okupljanja, a praksu kojom se odlukama skupštine grada/gradonačelnika, odnosno načelnika općine/opštine, skupštine općine/opštine određuje koji je prostor prikladan i pristupačan za javna okupljanja bi trebalo preispitati.*
- *Predviđene sankcije protiv učesnika, organizatora, voditelja i redara su stroge i nesrazmjerne naravi propusta. Takve zakonske odredbe bi mogle obeshrabriti ljude da učestvuju u okupljanjima i na taj način ograničiti njihovo pravo.*

- *Potrebno je uskladiti politiku sankcija s ciljem i svrhom prava na slobodu javnog okupljanja, istovremeno vodeći računa o principu individualne odgovornosti u slučaju povrede zakona ili ugrožavanja imovine ili sigurnosti drugih osoba.*

Ministarstvu unutrašnjih/unutarnjih poslova Republike Srpske, Ministarstvu unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Policiji Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova:

- *Obezbijediti primjenu standarda koji se odnose na mirno okupljanje, a koji su prezentovani u ovom Izvještaju.*
- *Poduzeti mjere s ciljem obezbjeđenja sistemске i permanentne edukacije policijskih službenika o pravu na slobodu okupljanja i ulozi policije u ostvarivanju ovog prava i zabrane svih oblika torture.*
- *Obezbijediti da upotreba sredstava prinude bude u skladu sa standardima.*
- *Neophodno je, procjenjujući svaku pojedinačnu situaciju zavisno od okolnosti slučaja, ukinuti sve vrste ograničenja glede trajanja javnog okupljanja kao i ograničenja okupljanja na određeno doba dana. Ujedno, osobe kojima je izrečena mjera zabrane javnog istupanja, ne mogu automatski biti uskraćene glede ostvarivanja prava na organizovanje ili učešće u javnim okupljanjima.*

Tužilaštvima:

- *Da u predmetima koji su vezani za slobodu okupljanja uzmu u obzir stavove iznesene u ovom Izvještaju.*

Organizatorima javnih skupova, pojedincima i nevladinim organizacijama:

- *Da prilikom organizovanja skupova vode računa o propisanim procedurama te o potrebi zaštite prava i interesa trećih osoba.*

V. PRAVOSUĐE I UPRAVA

5.1. Uvod

Odjel za ostvarivanje prava u pravosuđu i upravi zaprimio je 701 predmet. S obzirom na broj predmeta prenesenih iz ranijih godina, ovaj odjel je imao ukupno 1048 predmeta u radu.

Na osnovu zaprimljenih predmeta u Instituciji ombudsmena te neposrednih kontakata sa strankama, u oblasti pravosuđa i dalje je primjetno generalno nepovjerenje građana prema pravosudnim institucijama. Stranke su svoje nezadovoljstvo općenito usmjeravale u pogledu neefikasnosti sudskog sistema, neefikasnog rada tužilaštva, nepovjerenja u rad Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, neadekvatnog postupanja VSTV-a kada je u pitanju disciplinska odgovornost sudija, dužina postupka imenovanja sudija...

Kada su u pitanju sudovi, najveći broj zaprimljenih predmeta odnosio se na dužinu trajanja postupaka, najčešće pred kantonalnim sudovima, žalbe na rad postupajućih sudija radi nedonošenja odluka i postupanja po podnescima stranaka, poteškoće u dobivanju informacija o stanju predmeta kao i žalbe na same odluke sudova.

Došlo je i do povećanja broja zahtjeva za praćenje, odnosno monitoring sudskih postupaka jer žalitelji smatraju da će upravo prisustvom predstavnika Institucije ombudsmena osigurati blagovremen i nepristrasan postupak.

Kada je u pitanju rad tužilaštva, žalbe su se većinom odnosile na dužinu trajanja istražnih postupaka, nedonošenje tužilačkih odluka, nepodizanje optužnice nakon provedenog postupka, kao i neobavješćavanje stranaka o toku postupka.

Povreda	Broj predmeta
Pravosuđe	368
Uprava	292
Tužilaštva	66
Pravobraniteljstva	2
Advokati	7

5.2. Dostupnost zakona i drugih opštih pravnih akata

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su tokom augusta i septembra 2020. godine imali određen broj obraćanja građana kao i udruženja građana, a koja se tiču dostupnosti zakona i drugih opštih pravnih akata¹¹⁵. Spomenuti subjekti obraćali su se Ombudsmenu Bosne i Hercegovine uporedo s obraćanjem Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, vladama entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Opštim pravnim aktima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini propisano je da isti ne mogu stupiti na snagu prije nego što budu objavljeni u službenim glasnicima. Svi službeni glasnici u Bosni i Hercegovini osnovani su od strane organa

¹¹⁵ Ž-BL-05-526/20, Ž-BL-05-561/20, Ž-BL-05-566/20, Ž-BL-05-567/20, Ž-BL-05-568/20, Ž-BL-05-574/20, Ž-BL-05-589/20;

izvršne vlasti. Kako bi građani mogli da se pridržavaju propisa koji se na njih odnose, neophodno je da budu upoznati s njihovim sadržajem. Izdanja službenih glasnika dostupna su samo onim osobama koje su pretplaćene na njihova štampana ili elektronska izdanja. Imajući u vidu činjenicu da veliki broj građana Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine živi na granici siromaštva, a pritom imajući u vidu novonastalu situaciju u vezi s virusom COVID-19, većina njih nije u mogućnosti da sebi priušti neki vid izdanja službenih glasnika. Službeni glasnici u Bosni i Hercegovini osnivaju se kao javna preduzeća ili kao javne ustanove. Njihova isključiva djelatnost je od opšteg interesa. Opšti interes ostvaruje se obezbjeđivanjem da se sa zakonima, drugim propisima i opštim aktima upoznaju sve fizičke i pravne osobe, odnosno svi građani. Pojedini službeni glasnici sredstva za rad obezbjeđuju iz sredstava koja ostvaruju svojim poslovanjem. Međutim, i pored te činjenice, Ombudsmeni smatraju da, u pogledu njihove dostupnosti, mnogo veći značaj ima opšti interes.

Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni smatraju da bi bilo svrsishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web-stranicama. Na osnovu navedenog, Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, vladama entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine izdata je preporuka.¹¹⁶ Po izdatoj preporuci dostavljen je odgovor Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 04-02-2-807-3/20, od dana 30.11.2020. godine. U spomenutom aktu, između ostalog, navodi se da ih je JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine dopisom broj 4-0-04-1-388/2-20, od dana 18.11.2020. godine, obavijestilo da je, u skladu sa Zakonom o službenom glasniku Bosne i Hercegovine, svakom zainteresovanom licu omogućen besplatan pristup kompletnom sadržaju elektronskih izdanja od 01.01.2010. godine.

5.2.1. Visina zatezne kamate

Ombudsmeni su u 2017. godini uputili inicijativu Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine¹¹⁷, kojom je predloženo: „*Da u roku od 60 dana od dana prijema ove inicijative pristupe donošenju Zakona o izmjeni zakona o visini stope zatezne kamate u smislu brisanja stava (3) u članu 2. koji glasi: „Izuzetno od stava 1 ovog člana na iznos glavnice određene izvršnim ispravama (sudske presude i sudska poravnanja) i vansudskim poravnanjima iz osnova radnog odnosa plaća se zatezna kamata po stopi od 0.2% godišnje.*“ Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije prihvatio podnesenu Inicijativu.

U vezi s ovim problemom važno je istaći da je Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine, za ocjenu ustavnosti Zakona o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate, na osnovu člana IV.C.3.10.(2)a Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 25.09.2018. godine, donio presudu kojom se utvrđuje da Zakon o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine Federacije BiH“, broj 101/16) nije u skladu s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine čime je potvrđen stav Ombudsmena u konkretnom slučaju.

U međuvremenu, novim zakonskim odredbama ograničen je iznos zateznih kamata do visine glavnice ("Službene novine Federacije BiH" 18/20), a na šta su kao kršenje prava ukazale

¹¹⁶ P-176/20, od dana 16.09.2020. godine;

¹¹⁷ Broj inicijative P-35/17;

stranke¹¹⁸. U svom odgovoru Federalno ministarstvo finansija je ukazalo da se identična odredba primjenjuje već niz godina u Republici Srpskoj te da Ustavni sud Bosne i Hercegovine po tom pitanju u presudi AP 401/08 od 15.06.2010. godine nije utvrdio kršenje prava.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iskazuju zabrinutost ovakvom odredbom koja, iako u skladu s odlukom Ustavnog suda BiH, nameće pitanje odgovornosti vlasti. U konkretnom slučaju nameće se pitanje u kojem vremenskom roku trebaju biti izvršene obaveze iz radnog odnosa u slučaju kada je iznos zatezne kamate postao jednak glavnom dugu. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nastavit će pratiti ovo pitanje i prema potrebi ukazati vlasti na koje načine trebaju pristupiti rješavanju navedenog pitanja.

5.3. Pravosuđe

Analizom 368 žalbi zaprimljenih u Instituciji koje se odnose na oblast pravosuđa može se zaključiti da se građani obraćaju Ombudsmenima zbog povrede sljedećih prava i to:

- neprimjerena dužina trajanja sudskih postupaka (57)
- neučinkovito provođenje sudskih odluka (39)
- žalbe na rad sudija zbog povreda odredbi procesnih zakona (8)
- žalbe koje se odnose na ostale povrede prava vezanih za postupanje sudova (povreda načela nepristranosti, nedonošenje sudskih odluka na zakonom propisan način i u roku, neujednačenost sudske prakse) (256).

5.3.1. Dužina trajanja postupka

Najveći broj žalbi je zbog nerazumne dužine trajanja sudskih postupaka. To su predmeti gdje se postupci pred pojedinim sudovima, zbog preopterećenosti brojem predmeta, u prvom i drugom stepenu vode niz godina.

Međutim, preopterećenost pojedinih sudova ne može biti opravdanje za prekomjernu dužinu postupka.

Ombudsmeni su pisali i preporuke u ovim predmetima jer svakom građaninu je zagantovano pravo na suđenje u razumnom roku tokom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične tužbe.

Država je dužna da organizuje svoj pravni sistem na takav način da svim ljudima omogući ne samo pravičan postupak u vezi s njihovim građanskim pravima i obavezama, nego i da garantuje „razuman rok“ u skladu s članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama.

Problem ažurnog rješavanja, odnosno nerješavanja predmeta je prisutan i u drugim zemljama. Međutim, u Bosni i Hercegovini je to godinama najčešći razlog kršenja prava građana što pokazuju predmeti ne samo u Instituciji već i odluke Ustavnog suda BIH i Evropskog suda za ljudska prava.

¹¹⁸ Ž-SA-05-681/20;

Naprimjer, jedan upravni spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu je konačno riješen u ovoj, 2020. godini, a stranka je upravni spor pokrenula 2017. godine¹¹⁹.

Koliko se zapravo dugo čeka rješavanje po žalbi kod drugostepenih sudova s velikim brojem predmeta i pored plana rješavanja starih predmeta, pokazuju upravo naši predmeti.

S druge strane, sudovi s velikim brojem predmeta, iste rješavaju *u skladu s Uputstvom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH. U skladu s Planom rješavanja predmeta sud je u obavezi prioritarno rješavati predmete prema starosti inicijalnog akta kojim je pokrenut postupak, osim ako se ne radi o hitnom predmetu.*

Postavlja se pitanje kada će uopšte doći na red rješavanja, poslije koliko dugo vremena ili godina ako sud kao što je u jednom predmetu¹²⁰, Kantonalni sud u Mostaru dostavio odgovor da rješavaju predmete iz 2016, a žalba žalitelja je zaprimljena 2018. godine. Niko nema odgovor.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹²¹ u kojem je odgovorna strana Kantonalni sud u Tuzli, radi povrede dužine trajanja sudskog postupka. Predmet je kod Kantonalnog suda u Tuzli registrovan¹²² u pravnoj stvari radi naknade štete. Općinski sud u Lukavcu donio je prvostepenu presudu¹²³. Žalba je razmatrana u okvirima člana 6. stav 1 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Podnosilac žalbe izjavio je žalbu koja je Kantonalnom sudu u Tuzli dostavljena na rješavanje 02.02.2018. godine. Član 6. Evropske konvencije pozitivno obavezuje državu da organizuje svoj pravni sistem na takav način da svim ljudima omogući ne samo pravičan postupak u vezi s njihovim građanskim pravima i obavezama, nego i da garantuje „razuman rok“ toka postupka. Odgovor Kantonalnog suda u Tuzli je dostavljen¹²⁴, a iz njega proizlazi da odluka Kantonalnog suda u Tuzli nije donesena. Ombudsmeni su u konkretnoj pravnoj stvari zaključili da je došlo do povrede ljudskih prava i osnovnih sloboda podnosioca žalbe te su donijeli preporuku¹²⁵ koja je ispoštovana tako što je predmet uzet u rad kod Kantonalnog suda u Tuzli.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹²⁶ u kojem je odgovorna strana Općinski sud u Velikoj Kladaši i Kantonalni sud u Bihaću. Ombudsmeni su zaprimili žalbu iz koje proističe da se ista odnosi na meritorne odluke Općinskog suda Velika Kladaša i Kantonalnog suda u Bihaću.

¹¹⁹ Ž-SA-08-810/20;

¹²⁰ Ž-MO-05-122/18;

¹²¹ Ž-SA-08-1396/19;

¹²² Broj predmeta kod Kantonalnog suda u Tuzli ...

¹²³ Presuda od 20.12.2017. godine broj ...

¹²⁴ U odgovoru Kantonalnog suda u Tuzli gdje se između ostalog navodi da „...ovaj sud ima veliki broj neriješenih predmeta na građanskom referatu i da predmete rješava u skladu s Uputstvom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH. U skladu s Planom rješavanja predmeta sud je u obavezi prioritarno rješavati predmete prema starosti inicijalnog akta kojim je pokrenut postupak pred općinskim sudom, a u ovoj godini i prema starosti inicijalnog akta kojim je pokrenut postupak pred Kantonalnim sudom, u istom omjeru broja predmeta. To znači da će prioritet u rješavanju predmeta imati stari predmeti u kojima je inicijalni akt podnesen u ranijim godinama u odnosu na inicijalni akt kojim je pokrenut postupak u konkretnom predmetu, u kojem tražite urgentno rješavanje. Predmet ovog suda ... došao je u Kantonalni sud u Tuzli na rješavanje po žalbi dana 02.02.2018. godine, a inicijalni akt u ovom predmetu podnesen je općinskom sudu dana 19.08.2014. godine pa, s obzirom na godinu dana kada je predmet iniciran, nismo u mogućnosti trenutno procijeniti kada će predmet biti stavljen u rad, u skladu s Planom rješavanja predmeta koji je obavezujući akt za ovaj sud kada je u pitanju uzimanje predmeta u rad, jer prioritarno rješavamo predmete iz ranijih godina.“

¹²⁵ P-47/20;

¹²⁶ Ž-SA-08-1281/19;

Ombudsmeni su zatražili dopunu žalbe. U odgovoru žalitelja se navodi: „*U spisu predmeta moje žalbe nalaze se dokazne isprave koje nedvosmisleno ukazuju na kršenje mojih zakonskih prava na fer i pravično suđenje kako prvostepenog suda u Velikoj Kladaši, tako i Kantonalnog suda u Bihaću jer su isti sudovi donosili presude, ne na osnovu originalne dokumentacije, nepozivanjem svjedoka po žaliteljevom prijedlogu te odbijanju suočavanja s predloženim svjedocima...*“ U skladu s odredbom člana 4. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹²⁷, izvan nadležnosti Institucije ombudsmena je da preispituje odluke sudova. Odluke sudova se mogu preispitivati samo u postupcima po pravnim lijekovima pred nadležnim drugostepenim sudom što je u konkretnom slučaju i učinjeno.

Primjer: Ombudsmeni BiH postupali su po žalbi¹²⁸ u kojoj je kao odgovorna strana označen Osnovni sud Banja Luka. Žalba se odnosi na dužinu trajanja parničnog postupka radi povrede prava iz radnog odnosa po tužbi podnesenoj sredinom 2017. godine. Ombudsmeni BiH su Osnovnom sudu u Banjoj Luci uputili preporuku¹²⁹ da poduzme sve neophodne radnje s ciljem donošenja odluke u predmetu žalitelja. Održana su četiri pripremna ročišta i dvanaest glavnih rasprava, ali do pisanja preporuke nije donesena odluka.

5.3.2. Izvršenje nad sredstvima budžeta

Ombudsmeni već duži vremenski period¹³⁰ ističu problem otežanog realizovanja pravomoćnih sudskih presuda u situacijama kada je izvršenik općina/opština, kanton ili entitet, u kojim slučajevima je izvršenje moguće provesti samo nad sredstvima koja su predviđena za tu namjenu, a u onoj visini koja je budžetom određenog javnog organa predviđena za tu svrhu, za konkretnu budžetsku godinu i u skladu s utvrđenim redoslijedom naplate.

Ombudsmeni BiH su u ovim predmetima insistirali da odgovorni organi dostave potrebne informacije, a koje se odnose na iznos sredstava osiguranih za izvršenje pravomoćnih sudskih odluka, postoji li plan isplata te redno mjesto na kojem se nalazi žalitelj.

Ombudsmeni traže veću transparentnost ovih podataka kako bi građani imali cjelovite informacije o realizaciji sudskih odluka. Kada je u pitanju realizacija pravomoćnih sudskih odluka na teret budžeta, posebno opština, potrebno je puno više izdvajanje od trenutnog, zavisno od broja izvršenika koji čekaju isplatu.

Posebno je zabrinjavajuće ukoliko postoje opštine koje u svom budžetu nemaju predviđena ni minimalna sredstva propisana zakonom.

Primjer: Ombudsmeni su po žalbi¹³¹ koja se odnosila na Općinu Pale u Federaciji Bosne i Hercegovine zbog odugovlačenja postupka izvršenja i namirenja tražitelja izvršenja nakon

¹²⁷ “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 19/02, 35/04, 32/06;

¹²⁸ Ž-BL-05-811/18;

¹²⁹ P-252 /20 od 26.11.2020. godine;

¹³⁰ Godišnji izvještaji o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2015-2019.

¹³¹ Ž-SA-05-255/20;

provedenog postupka istraživanja donijeli preporuku¹³² kojom je Općini Pale preporučeno da poduzmu sve zakonom propisane aktivnosti te planiraju sredstva za isplatu izvršnih sudskih odluka na teret budžeta u iznosu najmanje 0,3% ukupno planiranih prihoda u budžetu, shodno Zakonu o izvršnom postupku, a imajući u vidu ovu preporuku; da poduzme sve zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se napravio plan isplate novčanih potraživanja – naknade za eksproprisane nekretnine žalitelja. U odgovoru¹³³ na preporuku istaknuto je da Općina Pale svake godine, pa je tako i u budžetu za 2021. godinu, na ime izvršenja sudskih odluka od ukupnih planiranih prihoda budžeta predvidjela zakonski iznos od 0,3%, kako je to propisano članom 138. stav 6 Zakona o izvršnom postupku.

Primjer: Žalitelj¹³⁴ je kao odgovornu stranu označio Okružni sud u Banjoj Luci vezano za izvršni postupak broj 71 0 I 300149 19 I. U toku istraživanja Institucija ombudsmana zaprimila je odgovor Osnovnog suda u Banjoj Luci¹³⁵ u kojem se između ostalog navodi: „*Ovaj sud je dana 27.07.2020. godine dostavio Ministarstvu finansija Republike Srpske rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci. Napominjemo, Ministarstvo finansija Republike Srpske vrši isplate po utvrđenom redoslijedu prijema, odnosno kad dođe na red za naplatu:*“ Predmet je u radu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹³⁶ u kojem je odgovorna strana Općinski sud u Sarajevu i Vlada Kantona Sarajevo (Ministarstvo finansija). U konkretnom slučaju radi se o izvršenju pravomoćnih sudskih odluka nad sredstvima budžeta¹³⁷. U žalbi se ističe da, do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima, nije postupljeno po rješenjima suda, da se u jedinstvenoj bazi izvršnih rješenja glavnog transakcijskog računa Kantona Sarajevo nalazi 6 (šest) izvršnih rješenja Općinskog suda u Sarajevu na ime žaliteljice, da isplata nije izvršena. Odgovor Ministarstva finansija je dostavljen žaliteljici 10.09.2020. godine (akt broj 08-10-1018-3/19 od 18.08.2020. godine) u kojem se, između ostalog, ističe „...*Uvažavajući zakonom propisanu obavezu iz člana 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku FBiH („Službene novine FBiH“ broj 46/16) Vlada Kantona Sarajevo je u budžetu Kantona Sarajevo za 2020. godinu za isplatu sudskih izvršnih rješenja planirala sredstva u iznosu 2.907.405,26 KM. Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo je uputilo zahtjev BBI banci za dostavu podataka o navedenim rješenjima o izvršenju. Prema dobijenim podacima od strane BBI banke koja vodi jedinstvenu bazu sudskih izvršnih rješenja, na dan 18.08.2020. godine, nalaze se i rješenja tražioca izvršenja... Na osnovu dostavljenih podataka vidljivo je da je došlo do smanjenja redoslijeda za isplatu rješenja o izvršenju na ime... koja se vrše na osnovu poziva za zaključivanje vansudske nagodbe koji Vlada Kantona Sarajevo objavljuje....Napominjemo da je Vlada Kantona Sarajevo raspisala poziv u toku 2016. godine za zaključivanje vansudske nagodbe i da su se spomenute osobe prijavile i da im je na osnovu aneksa Ugovora o vansudskoj nagodbi broj 02-14-29530-916 izvršena isplata.*“ Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ministarstva finansija, odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 46/16), Ombudsmeni su zatvorili predmet.

¹³² P- 181/20 od 10.09.2020. godine;

¹³³ Akt Opštine Pale broj 01-14-1-81-5/20 od 18.12.2020. godine;

¹³⁴ Ž-BR-08-49/20;

¹³⁵ Akt Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 071-0-Su-20-002299 od 27. 7. 2020. godine;

¹³⁶ Ž-SA-08-41/20;

¹³⁷ Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 I 343367 13 I; 65 0 I 757083 19 I; 65 0 I 757081 19 I; 65 0 I 734291 18 I; 65 0 I 734288 18 I;

5.4. Tužilaštvo

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je 66 žalbi koje se odnose na rad tužilaštava, a izdate su tri preporuke, od kojih su dvije realizovane, a za jednu nije zaprimljen odgovor.

Podnesene žalbe odnose se na nepoduzimanje aktivnosti u vezi s podnesenim krivičnim prijavama i na trajanje postupka do donošenja tužilačke odluke. Ombudsmeni smatraju da građani trebaju imati pravovremene informacije, šta je urađeno s prijavom, da li je u radu kao i druge moguće dostupne informacije jer upravo su to najčešći razlozi nezadovoljstva rada tužilaštvom.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹³⁸ u kojem je odgovorna strana Okružno javno tužilaštvo Banja Luka kojem je 18.06.2019. godine žalitelj podnio krivičnu prijavu protiv osobe i drugih. Do dana podnošenja žalbe, kako navodi, žalitelj nije zaprimio informaciju o poduzetim aktivnostima tužilaštva. Nakon što je zatražena informacija o stanju predmeta, odgovor je dostavljen¹³⁹. S obzirom da je tužilačka odluka u predmetu žalbe donesena, da je podnesena žalba drugostepenom organu 08.07.2020. godine ponovno je zatraženo izjašnjenje Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka. Odgovor je dostavljen Ombudsmenima 20.07.2020. godine u kojem se, između ostalog, navodi „...*žalba na naredbu o nesprovođenju istrage odbijena je kao neosnovana, u vezi s čim je doneseno rješenje o odbijanju žalbe dana 11.06.2020. godine, a koje je uz popratni akt upućeno podnosiocu žalbe.*“

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁴⁰ u kojem je odgovorna strana Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo. Podnosilac žalbe je 04.10.2018. godine podnio krivičnu prijavu protiv Javne ustanove Centar za kulturu Sarajevo, Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i nepoznatih osoba, zbog krivičnog djela krađe, nesavjesnog privrednog poslovanja i zloupotrebe ovlasti i to združenim i individualnim djelovanjem rukovodne osobe Javne ustanove Centar za kulturu Sarajevo i službenika resornog ministarstva. Podnosilac žalbe je od Institucije ombudsmena zatražio da, u skladu s krivično-procesnim načelima, provede postupak po naprijed navedenoj krivičnoj prijavi. Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo. Odgovor je zaprimljen 12.08.2019. godine, akt Kantonalnog tužilaštva¹⁴¹, u kojem se, između ostalog, navodi: „... *da je postupajuća tužiteljica u predmetnom spisu preduzela određene radnje, zatraženo je prikupljanje materijalnih dokaza kao i saslušanje svjedoka), s ciljem donošenja konačne tužilačke odluke...* Dana 07.10.2019. godine odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁴² grupe studenata “Visoke međunarodne škole” Cazin. Zbog sumnje u počinjenje krivičnih djela zapečaćene su službene prostorije Škole te

¹³⁸ Ž-SA-08-526/20;

¹³⁹ Zaprimljeni su odgovori, 15.11.2019. godine, akt broj T13 0 KTA 0048775 19 te 06.03.2020. godine, akt broj T13 0 KTA 0048775 19 u kojem se navodi „*Dana 17.01.2020. godine Okružno javno tužilaštvo Banja Luka zaprimilo je vaš akt u kojem tražite da vam se dostavi informacija da li je u konkretnoj pravnoj stvari donesena tužilačka odluka. U vezi s tim vas obavještavamo da sam dana 28.02.2020. godine donijela naredbu o nesprovođenju istrage, a koja će putem pošte biti dostavljena prijavitelju.*“ Odgovori su dostavljeni žalitelju. Podnosilac žalbe ponovno se obratio Instituciji ombudsmena kojom prilikom je dostavio kopiju žalbe podnesene Okružnom javnom tužilaštvu Banja Luka, podnesene 10.03.2020. godine.

¹⁴⁰ Ž-SA-05-101/18;

¹⁴¹ Broj A-V-20/19 od 06.08.2019. godine;

¹⁴² Ž-LI-08-161/20;

obustavljen proces odvijanja nastave na svim odsjecima. Zbog takvog stanja, studentima je onemogućeno da dođu u posjed svojih dokumenata koji su se zatekli u prostorijama te Škole, zbog čega nisu u mogućnosti nastaviti školovanje. To je bio razlog zbog kojeg su studenti svojim podneskom od dana 30.06.2020. godine, od Kantonalnog tužilaštva Unsko-sanskog kantona zatražili pomoć pri rješavanju ovog problema. U istražnom postupku, a po nalogu glavne kantonalne tužiteljice zaduženi tužilac je, dana 10.07.2020. godine, donio naredbu za vraćanje privremeno oduzetih predmeta, odnosno dokumentacije po naredbi Kantonalnog suda u Bihacu prilikom vršenja pretresa prostorija Visoke međunarodne škole Cazin. Ista naredba je dostavljena i Agenciji za istrage i zaštitu BiH, Regionalna kancelarija Banja Luka, koja zajedno s tužilaštvom provodi istragu u ovom predmetu. Žalitelji su, dana 11.09.2020. godine, obavijestili Instituciju ombudsmena da su svi studenti preuzeli potrebna uvjerenja i ostalu dokumentaciju. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁴³ kojom se izražava nezadovoljstvo postupanjem Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo po krivičnoj prijavi koju je žaliteljica podnijela protiv doktora, zbog nesavjesnog liječenja koje je za posljedicu imalo uklanjanje reproduktivnih organa, a što je žaliteljicu dovelo do nemogućnosti ponovnog začeća. Žaliteljica navodi da je početkom 2017. godine Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo podnijela krivičnu prijavu te da do danas nema informaciju u vezi s tokom postupka niti informaciju u kojem roku se može očekivati donošenje tužilačke odluke. Ombudsmeni su žalbu razmatrali s aspekta dužine trajanja istrage po krivičnoj prijavi žaliteljice. Predmet je razmatran u svjetlu člana 6. u vezi s članom 13. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Nakon provedenog postupka istraživanja, izdata je preporuka¹⁴⁴ Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo da intenzivira rad u predmetu kako bi tužilačka odluka bila donesena u razumnom roku, a u smislu garancija iz člana 6, a u vezi s članom 13. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Preporuka je realizovana tako da je izdata naredba postupajućoj tužiteljici da prioritetno uzme u rad predmet i dodijeljen je u rad stručni savjetnik ovog tužilaštva.

Primjer: Ombudsmenima se obratio Ured za pružanje pravne pomoći pripadnicima braniteljske populacije pri GV HNS BiH, u ime ... sa žalbom¹⁴⁵ zbog dugotrajnosti istražnog postupka, pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine zbog ratnog zločina koji je počinjen, dana 04.07.1993. godine, u Fojnici, nad ocem podnosioca žalbe. Institucija ombudsmena za ljudska prava je od Tužilaštva Bosne i Hercegovine zatražila izjašnjenje. U izjašnjenju Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0002487 11 od 05.08.2020. godine navodi se: *“Obavještavamo vas da se intenzivno radi na navedenom predmet, te je poduzeto niz istražnih aktivnosti, a s ciljem otkrivanja počinitelja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva počinjen na štetu ... i drugih oštećenih u ovom predmetu. Radi zaštite ciljeva istrage Tužilaštvo BiH nije u mogućnosti ustupiti podatke o sadržaju provedenih radnji niti radnji koje se trenutno provode.”*

¹⁴³ Ž-SA-05-1320/19;

¹⁴⁴ P-84/20 od 28.05.2020. godine;

¹⁴⁵ Ž-MO-08-99/20;

5.5. Visoko sudsko i tužilačko vijeće

I u ovoj godini Ombudsmeni su zaprimili 8 žalbi koje su se odnosile na Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Građani su vrlo često zbog nezadovoljstva i neblagovremenog rada sudova na njihovim predmetima podnosili žalbe kako Ombudsmenima tako i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.

Ombudsmeni, također, naglašavaju da Visoko sudsko i tužilačko vijeće, i pored svih dosadašnjih poduzetih aktivnosti na rješavanju dužine trajanja postupka, treba efikasnije reagovati, izvršiti detaljnu analizu pred sudovima koji imaju veliki broj predmeta u radu i naložiti efikasnije mjere rješavanja zaostalih predmeta.

Prisutan je problem i dužine trajanja imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija.

Primjer: Jedan od takvih primjera je žalba u predmetu¹⁴⁶ koja se odnosila na dugotrajan postupak imenovanja sudija u Općinskom sudu u Sarajevu i Kantonalnom sudu u Sarajevu, suprotno članu 37. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine¹⁴⁷ kao i na problem obračunavanja godišnje norme. U konkretnom predmetu proveden je postupak istraživanja te je zaprimljen odgovor Visokog sudskog i tužilačkog vijeća broj 08-12-656-2/2020 od 26.02.2020. godine. Ovim aktom navedeno je da je postupak odabira i imenovanja nosilaca pravosudnih funkcija propisan Poslovníkom VSTV-a¹⁴⁸ dok je postupak testiranja kandidata za pozicije nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini propisan Pravilnikom o kvalifikacionom i pismenom testiranju kandidata za pozicije nosilaca pravosudnih funkcija u pravosuđu Bosne i Hercegovine¹⁴⁹. Aktom je, također, navedeno da je sam postupak imenovanja znatno usložen jer se postupak odvija u nekoliko faza te je trenutno raspisan veći broj konkursa za prijem sudija, dodatnih sudija i stručnih saradnika u Općinskom sudu u Sarajevu i Kantonalnom sudu u Sarajevu. U odnosu na drugo pitanje koje se javilo u toku postupka, a odnosi se na obračunavanje godišnje norme, aktom je navedeno da je orijentaciona sudska norma propisana kao optimalni broj predmeta koje je potrebno vršiti na godišnjem nivou, a obračun se vrši na osnovu podataka iz sistema za upravljanje predmetima u sudovima i tužilaštvima i drugim evidencijama.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁵⁰ u kojem je odgovorna strana Okružni privredni sud u Doboju i Ured disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. U žalbi se navodi da su žalitelji 08.04.2008. godine podnijeli tužbu i da do dana podnošenja žalbe Ombudsmenima odluka prvostepenog suda nije donesena. Iz dostavljene dokumentacije proizlazi da su žalitelji podnijeli prijavu Uredu disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Odgovor nisu zaprimili. Dana 28.11.2019. godine zatraženo je izjašnjenje Ureda disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, 24.02.2020. godine Okružnog privrednog suda u Doboju. Odgovori¹⁵¹ su zaprimljeni te dostavljeni podnosiocima žalbe 13.01.2020. i 08.06.2020. godine. Iz sadržaja

¹⁴⁶ Ž-SA-08-119/20;

¹⁴⁷ "Službeni glasnik BiH", br. 55/13 do 41/18;

¹⁴⁸ „Službeni glasnik BiH“, br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15, 46/15, 93/16, 48/17, 88/17, 41/18 i 64/18;

¹⁴⁹ „Službeni glasnik BiH“, br. 78/14, 45/15, 48/16, 12/18 i 51/18;

¹⁵⁰ Ž-SA-05-1020/19;

¹⁵¹ Akt Okružnog privrednog suda Doboju broj 60-0-Su-20-000 064-1 od 03.03.2020. godine te akt broj 60 0 Ps 016504 19 Ps 3 od 02.03.2020. godine, Akt visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine broj UDT DI 009895 19 od 4.12.2019. godine;

dostavljenog odgovora Okružnog privrednog suda u Doboju i Uredu disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine proizlazi da su otklonjene povrede u vezi s dužinom parničnog postupka. Predmet je zatvoren.

5.6. Advokati

Ombudsmenima se obraćaju građani nezadovoljni radom opunomoćenih advokata u smislu nepostojanja zadovoljavajućeg kontakta s advokatima, nedovoljne informisanosti o radnjama koje se poduzimaju u njihovim predmetima. Osim navedenog, izraženo je i nezadovoljstvo radom advokatskih komora povodom žalbi građana koje se odnose na neprimjereno postupanje advokata.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁵² u kojem se žalba odnosi na meritum sudske odluke (presuda Općinskog suda u Tešnju), na neprofesionalan i neetičan odnos advokata koji su zastupali žalitelja te na druge učesnike u postupku. Žalitelj je upućen da se obrati Advokatskoj komori Zeničko-dobojskog kantona.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁵³ u kojoj je kao odgovorna strana označena Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine. Navodi se da do dana podnošenja žalbe žalitelj nije dobio odgovor od Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine na upit od 15.05.2019. godine niti je postupljeno po prigovoru žalitelja od 09.07.2019. godine upućenom Advokatskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine. S obzirom da je u toku postupka izostala saradnja, Ombudsmeni su uputili preporuku¹⁵⁴ Advokatskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine i to, *da odmah po prijemu preporuke Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju s Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine*. Odgovor nije zaprimljen.

5.7. Uprava

U izvještajnom razdoblju zaprimljene su 292 žalbe koje su se odnosile na rad organa uprave, izdate su 33 preporuke, od čega je 8 realizovano, u 7 ostvarena saradnja, 8 nije realizovano, 1 djelimično realizovana i kod 9 preporuka nema odgovora.

Žalbe registrovane u Instituciji odnosile su se na trajanje upravnog postupka, šutnju administracije, nepostupanje upravnih organa po rješenjima koja su i s naznakama/klauzulama izvršnosti, nepostupanje upravnih organa po traženjima sudova, neučinkovitost inspekcijских službi.

I dalje je prisutan problem tzv. *ping-pong loptice*, zbog čega se predmeti ne završavaju niz godina. Kod vraćanja predmeta na ponovni postupak Ombudsmeni u preporukama ukazuju upravnim organima na primjenu zakona o upravnom postupku gdje je prvostepeni organ dužan otkloniti nepravilnosti koje je ocijenio drugostepeni organ i donijeti novo rješenje.

¹⁵² Ž-SA-08-1323/19;

¹⁵³ Ž-SA-05-1066/19;

¹⁵⁴ Preporuka pod brojem P-133/20 od 20.07.2020. godine;

Ombudsmeni, također, ukazuju i na načelo efikasnosti što je propisano članom 6. Zakona o upravnom postupku BiH koji obavezuje upravne organe da osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana, preduzeća, ustanova i drugih pravnih osoba.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁵⁵ u kojem je kao odgovorna strana navedena Služba za privredu i inspekciju Općine Tomislavgrad, a vezano za nepostupanje po rješenju Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 koji su uvažili žalbu žaliteljice, poništili rješenje odgovorne strane i predmet vratili na ponovni postupak i odlučivanje. U svom odgovoru Ombudsmenima, odgovorna strana se izjasnila da je izvršila kontrolu izvršenja prvostepenog rješenja i konstatovala da je isto u potpunosti ispoštovano. Ombudsmeni su u ponovnom obraćanju ukazali odgovornoj strani da je drugostepeni organ poništio prvostepeno rješenje i vratio na ponovni postupak te ocijenio da su u prvostepenom postupku povrijeđene odredbe Zakona o građenju Kantona 10¹⁵⁶ i odredbe Zakona o upravnom postupku FBiH¹⁵⁷. Budući da odgovorna strana nije postupila po uputi drugostepenog organa, nije provela ponovni postupak i donijela novo rješenje, Ombudsmeni su donijeli preporuku¹⁵⁸ da se hitno provede ponovni postupak te donese novo rješenje u skladu s datim uputama Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10. Preporuka nije realizovana, predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁵⁹ u kojoj je ukazivano na nerazumnu dužinu trajanja postupka, povrata stana u posjed, koji se vodio pred Upravom za stambena pitanja Kantona Sarajevo kao prvostepenim organom, i Ministarstvom prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo kao drugostepenim organom¹⁶⁰. Dana 22.05.2017. godine pred Kantonalnim sudom u Sarajevu žalitelj je ponovo pokrenuo upravni spor koji nije okončan. Ombudsmeni su uputili preporuku¹⁶¹ kojom je Kantonalnom sudu u Sarajevu predloženo da, uvažavajući žalbene navode i dužinu trajanja postupka u predmetnoj upravnoj stvari, donese odluku u meritumu, bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje. U predmetu su, nakon izdavanja preporuke, Kantonalnom sudu u Sarajevu upućene dvije urgencije za postupanje i realizaciju preporuke, no do današnjeg dana nije zaprimljen odgovor.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶² koja je izjavljena na rad Općine Drvar koja nije odlučila o zahtjevu za izdavanje kopije katastarskog plana – skice od 02.09.2019. godine. U

¹⁵⁵ Ž-LI-05-151/20;

¹⁵⁶ „Narodne novine Kantona 10“, br. 3/16;

¹⁵⁷ „Službene novine FBiH“, br. 2/98,48/99;

¹⁵⁸ P-162/20;

¹⁵⁹ Ž-SA-05-796/17;

¹⁶⁰ U ovom predmetu postupak se vodio niz godina, prvobitno po zahtjevu oca (zahtjev za povrat stana u posjed podnesen 15.09.1998. godine), zatim majke koja je nastavila postupak nakon smrti supruga, a nakon njene smrti postupak je nastavio žalitelj. Nakon što je rješenjem broj 23-04/I-23-280/05 od 10.01.2013. godine utvrđeno da je žalitelj član porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava i da mu pripada pravo na vraćanje predmetnog stana u posjed, žalitelj je podnio zahtjev za donošenje zaključka o dozvoli izvršenja navedenog rješenja, ali je zahtjev odbijen rješenjem Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo broj 23-04/I-23-280/05 od 07.03.2013. godine. Postupak se zatim vodio pred drugostepenim organom, a potom i u upravnom sporu pred Kantonalnim sudom u Sarajevu koji je predmet vratio upravnim organima na ponovno odlučivanje. Nakon toga postupak je ponovno vođen pred prvostepenim, a zatim i drugostepenim organom koji je predmet vratio na ponovno odlučivanje. Uprava za stambena pitanja Kantona Sarajevo rješenjem broj 23-04/I-23-280/05 od 09.02.2017. godine ponovo je odbila zahtjev žalitelja. Protiv ovog rješenja žalitelj izjavio žalbu koja je odbijena rješenjem Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo broj 05/02-23-597/17 od 13.04.2017. godine.

¹⁶¹ Preporuka broj P-80/20 od 21.05.2020. godine;

¹⁶² Ž-LI-08-78/20;

istražnom postupku Općina Drvar je ponudila dokaze da je o podnesenom zahtjevu odlučeno i izdata odgovarajuća skica na dan 02.09.2019. godine.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹⁶³ u kojoj se navodi da je sin žaliteljice preminuo dana 24.07.2019. godine, da je bio pripadnik kategorije ratnih vojnih invalida s utvrđenim procentom invaliditeta od 100% II kategorije, na osnovu čega je bio korisnik invalidnine i dodatka za njegu i pomoć od druge osobe. U žalbi se navodi i da je, nakon razvoda sa suprugom, preminuli živio sa žaliteljicom u zajedničkom domaćinstvu niz godina. Nakon smrti sina, žaliteljici je rješenjem Službe za opštu upravu i boračko-invalidsku zaštitu priznato pravo na porodičnu invalidninu. U postupku revizije po službenoj dužnosti, Kantonalna uprava za bratioce Travnik donijela je rješenje kojim je poništeno prvostepeno rješenje i odbijen zahtjev žaliteljice za priznavanje prava s obrazloženjem da, u smislu člana 21a. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica Federacije Bosne i Hercegovine, pravo na porodičnu invalidninu iza smrti ratnog vojnog invalida imaju supruga i djeca, odnosno navedeno pravo ne pripada roditeljima. Odlučujući o tužbi, Kantonalni sud u Novom Travniku donio je presudu kojom je tužba usvojena, a rješenje poništeno i predmet vraćen Kantonalnoj upravi za bratioce Travnik na ponovni postupak uz jasne upute o načinu postupanja u ponovnom postupku. Žaliteljica se obratila Instituciji ombudsmena navodeći da, do dana podnošenja žalbe Instituciji, Kantonalna uprava Travnik nije provela ponovni postupak i donijela novo rješenje po uputama Kantonalnog suda u Novom Travniku. Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁶⁴ Kantonalnoj upravi za bratioce da odmah po prijemu preporuke postupi po presudi Kantonalnog suda Novi Travnik i donese novo rješenje kojim će žaliteljici priznati pravo na porodičnu invalidninu. Ombudsmeni su zaprimili akt¹⁶⁵ iz kojeg je vidljivo da je doneseno rješenje kojim je žaliteljici priznato pravo te je preporuka je u cijelosti realizovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁶ u kojoj je kao odgovorna strana označeno Odjeljenje za saobraćaj i puteve Grada Banja Luka (u daljem tekstu: Odjeljenje). Žalitelji navode da su se dana 23.06.2020. godine, putem punomoćnika, obratili Odjeljenju sa zahtjevom za rekonstrukciju – nastavak radova na dijelu, odnosno na drugoj polovini ulice u kojoj žive. Po podnesenom zahtjevu, Odjeljenje im je dostavilo obavještenje¹⁶⁷ u kom se iznose razlozi usljed kojih neće biti nastavljeni radovi na drugoj polovini ulice, a kako je traženo zahtjevom. Provodeći postupak istraživanja, Odjeljenju je izdata preporuka¹⁶⁸ *da preduzme sve neophodne radnje kako bi se završila kompletna sanacija Lazaričke ulice u Banjoj Luci, a kako je predviđeno programom rada Odjeljenja za 2020. godinu te da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.* Odjeljenje je dostavilo obavještenje¹⁶⁹ u kome, između ostalog, navodi da je u nacrtu programa zajedničke komunalne potrošnje za 2021. godinu planiralo nastavak radova investicionog održavanja na dijelovima ulica Lazarička, Jovice Savinovića, Goluba Babića itd. Imajući u vidu da se radi o nacrtu akta za koji ne znači da će kao takav nužno biti i usvojen, a osim toga programom rada Odjeljenja za 2020.

¹⁶³ Ž-SA-05-251/20;

¹⁶⁴ P-65/20 od 17.03.2020. godine;

¹⁶⁵ Akt Službe za opću upravu i boračko-invalidsku zaštitu Općine Fojnica broj 06-37-sl/20 od 21.12.2020. godine;

¹⁶⁶ Ž-BL-08-450/20;

¹⁶⁷ Obavještenje Odjeljenja za saobraćaj i puteve Grada Banja Luka broj 13-370-4384/2020, od dana 03.07.2020. godine;

¹⁶⁸ P-148/20, od dana 03.08.2020. godine;

¹⁶⁹ Akt Odjeljenja za saobraćaj i puteve Grada Banja Luka broj 13-370-4384/2020, od dana 21.09.2020. godine;

godinu već je predviđeno obnavljanje asfaltnog kolovoza u Lazaričkoj ulici, a ne njenim pojedinim dijelovima, izdata preporuka smatra se neispoštovanom.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁷⁰ u kojem je kao odgovorna strana označena Općina Centar/Inspekcija, a predmet se odnosi na šutnju administracije na podneseni zahtjev za inspeksijski nadzor. Ombudsmeni su 08.03. i 03.04.2019. godine zatražili informaciju o izvršenom inspeksijskom nadzoru na naznačenoj adresi kao i kopiju zapisnika o izvršenom nadzoru na navedenoj adresi. Nakon urgencije, Ombudsmeni su zaprimili odgovor¹⁷¹. Ombudsmeni su zatražili informaciju da li je okončan postupak izvršenja u predmetu¹⁷². Odgovor nije zaprimljen. Ombudsmeni su uputili preporuku¹⁷³ kojom je preporučeno da označeni odgovorni organ uspostavi saradnju s Ombudsmenima. Ombudsmeni BiH zaprimili su akt Vlade Kantona Sarajevo¹⁷⁴ s kopijom izvoda iz zapisnika s 51. sjednice Vlade Kantona Sarajevo održane 13.12.2019. godine i 19.12.2019. godine kao i kopiju zapisnika za tačku 28. usvojenog dnevnog reda i to prijedlog odluke o pokretanju postupka za razrješenje direktora Kantonalne uprave civilne zaštite. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹⁷⁵ u kojem je odgovorna strana Služba za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine radi nepostupanja po zahtjevu za stalni boravak podnesenom u novembru 2018. godine. Odgovor je zaprimljen i dostavljen podnosiocu žalbe, akt broj 18.1.1-50-791-2/20 od 08.07.2020. godine u kojem se, između ostalog, navodi „... *U toku postupka odobrenja stalnog boravka za predmetnu osobu, ovom organu je od strane Agencije za istragu i zaštitu BiH dostavljena informacija koja može biti smetnja odobrenju stalnog boravka predmetnoj osobi. S obzirom da je dostavljena informacija označena stepenom tajnosti, te da nije dovoljno precizirana, Služba za poslove sa strancima je nadležnoj agenciji ponovo uputila zahtjev za sigurnosnim provjerama za predmetnu osobu, a s ciljem rješavanja predmetnog zahtjeva. Nakon što ovo tijelo dobije odgovor od nadležne agencije i u vezi s predmetnom osobom, isti će donijeti i konačnu odluku po zahtjevu predmetne osobe za odobrenja stalnog boravka u Bosni i Hercegovini.*“ Ponovo je zatraženo izjašnjenje Službe za poslove sa strancima, 15.09.2020. godine. Odgovor je zaprimljen, akt broj 18.1.1-50-791-4/20 od 28.09.2020. godine iz kojeg proizlazi da je nakon postupanja Ombudsmena u predmetu žalbe izdato odobrenje za stalni boravak.

5.7.1. Poništenje urbanističke dozvole po pravu nadzora

Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁷⁶ registrovanoj u Odjelu za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (ekologija i zaštita okoliša) po obraćanju građanina u ime mještana Malog Polja, Blagaj, pored Mostara, zbog ilegalne gradnje na zemljištu u vodnom području rijeke

¹⁷⁰ Ž-SA-05-1419/18;

¹⁷¹ Akt broj 06-23-1168/18 od 09.12.2019. godine. U dostavljenom aktu, između ostalog, navodi se „... *predmet broj 06-23-9747/18 se odnosi na klima-uređaj koji je postavljen na fasadu objekta u ulici Mejtaš br. 3 (fasada objekta prema ulici Kevrin Potok). Inspektor je za predmetni klima-uređaj donio rješenje o rušenju broj 06-23-9747/18 od 12.02.2019. godine i zaključak o dozvoli izvršenja broj 06-23-9747/18 od 18.03.2019. godine.*“

¹⁷² Broj 06-23-9747/18;

¹⁷³ Preporuka pod brojem P-177/20;

¹⁷⁴ Broj 16-45-37761/20 od 29.09.2020. godine;

¹⁷⁵ Ž-SA-05-254/20;

¹⁷⁶ Ž-MO-04-165/19;

Bune. Investitor je na zemljištu uz rijeku Bunu, na osnovu rješenja Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostara, započeo gradnju, koja je nekoliko metara od same rijeke, uz dva izvorišta pitke vode. Institucija ombudsmana provela je istražni postupak, u kojem je utvrđeno da su ishodne dozvole dobivene bez vodne saglasnosti nadležnog ministarstva, koje se bile potrebne u konkretnom slučaju.

Na traženje podnosioca žalbe, Institucija ombudsmana za ljudska prava podnijela je Ministarstvu građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona, dana 18.02.2020. godine, zahtjev za poništenje rješenja po pravu nadzora, a na osnovu čl. 260. st. 1 tačka 3. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, s obzirom da pri donošenju urbanističke i građevinske dozvole nisu zatražene saglasnosti drugog organa – u konkretnom slučaju vodna saglasnost Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Hercegovačko-neretvanskog kantona.

Ministarstvo građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona rješenjem¹⁷⁷ je poništilo, po pravu nadzora, konačno rješenje Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostara¹⁷⁸.

5.8. Inicijative za izmjene zakona

U ovoj godini, iz ovog Odjela, Ombudsmeni su uputili i sljedeće inicijative:

5.8.1. Inicijativa za izmjene Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske¹⁷⁹

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 24.08.2018. godine primili su žalbu¹⁸⁰ u kojoj podnosilac žalbe navodi da je dana 18.08.2018. godine Ustavnom sudu Republike Srpske podnio inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti Zakona o legalizaciji bespravno izgrađenih objekata¹⁸¹.

Institucija se nakon prijema žalbe obratila Ustavnom sudu koji je dana 05.08.2019. godine dostavio odgovor Instituciji u kojem se navodi „...*Ustavni sud je povodom predmetne inicijative na svojoj 243. sjednici održanoj 22. maja 2019. godine donio rješenje kojim je obustavio postupak usljed toga što je podnosilac inicijative preminuo...*“

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, razmatrajući predmet pod gornjim brojem, zapažaju određene kontradiktornosti.

Analizirajući Zakon o Ustavnom sudu Republike Srpske, Ombudsmeni zapažaju da u skladu s članom 57. Sud obustavlja postupak ako u toku postupka prestanu procesne pretpostavke za vođenje postupka... što je slučaj u konkretnom predmetu.

¹⁷⁷ Broj UP-2-09-02-19-25/20, od 29.05.2020. godine;

¹⁷⁸ Broj UPI-07/2-25-9090/18, od 18.12.2018. godine (urbanistička dozvola);

¹⁷⁹ P-4/20 od 26.12.2019. godine;

¹⁸⁰ Ž-BL-05-735/18;

¹⁸¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 62/18;

U rješenju o obustavljanju postupka¹⁸² po inicijativi podnosioca žalbe navodi se da se obustavlja postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti Zakona o legalizaciji bespravno izgrađenih objekata¹⁸³ jer je podnosilac nakon podnošenja inicijative preminuo i jer su prestale procesne pretpostavke za vođenje postupka.

Ombudsmeni ističu da je drugi razlog predviđen za obustavljanje postupka u članu 57. tačka b) ako je u toku postupka povučen prijedlog ili se odustalo od inicijative za ocjenjivanje ustavnosti, odnosno zakonitosti opšteg akta, a sud ne nađe osnova da po vlastitoj inicijativi nastavi postupak.

Ombudsmeni su mišljenja da ukoliko je kod povlačenja ili odustajanja od inicijative predviđen i drugi dio „...*a sud ne nađe osnova da po vlastitoj inicijativi nastavi postupak...*“ isto bi trebalo biti predviđeno i pod tačkom d) - prestanak procesnih pretpostavki.

Suština povlačenja, odustanka od inicijative kao i smrti stranke ima identično značenje u smislu da će Ustavni sud obustaviti postupak, osim ako sud ne nađe osnova da po vlastitoj inicijativi nastavi postupak. U tom smislu, Ombudsmeni smatraju da je potrebno izmijeniti postojeći zakon, dodavanjem identične rečenice - u slučaju prestanka procesnih smetnji.

S druge strane, Ombudsmeni su mišljenja da je Ustavni sud i bez navedene odredbe bio dužan da razmotri ima li osnova da po vlastitoj inicijativi nastavi postupak kako u konkretnom predmetu, tako i u ostalim podnesenim inicijativama.

Uloga Ustavnog suda Republike Srpske je da štiti ustavnost i zakonitosti kao vrhovna načela jednog pravnog poretka i društva u cjelini.

Ombudsmeni su mišljenja da je ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti opšti cilj i da ne smije biti vezano za odustanak, povlačenje ili smrt stranke. Posebno se ne bi smjelo svesti na ulogu da se strogo ocjenjuje da li je stranka odustala, povukla se ili umrla u toku postupka i da je to jedini razlog obustavljanja postupka i završetka predmeta, bez upuštanja u ocjenu ima li osnova za dalje nastavljanje postupka. Također, i sam član 42. stav (1) predviđa... u postupku za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti... Sud nije ograničen zahtjevom predlagača, odnosno podnosioca inicijative (2). Ako predlagač, odnosno podnosilac inicijative odustane od prijedloga odnosno inicijative, sud će nastaviti postupak za ocjenu ustavnosti odnosno zakonitosti opšteg akta, ako za to nađe osnova.

Zbog istih razloga je i Zakonom o Ustavnom sudu predviđeno da svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti. Također, i Sud može sam pokrenuti postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti.

Obustavljanje/prekid postupka zbog smrti stranke, kao i ostale procesne smetnje, ima odlučujući značaj u postupcima u kojima se odlučuje o konkretnim pravima ili obavezama stranaka kao što su parnični, upravni i drugi postupci, ali u kontekstu odlučivanja Ustavnog suda ne bi smjela imati

¹⁸² od 22.05.2019. godine;

¹⁸³ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 62/18;

presudan značaj. I u upravnom postupku je predviđena mogućnost da ukoliko stranka odustane od svog zahtjeva, organ će nastaviti vođenje postupka ako je to u javnom interesu¹⁸⁴.

Dana, 17.01.2020. godine, upućena je preporuka¹⁸⁵:

-Ustavnom sudu Republike Srpske da u svim budućim sličnim slučajevima prilikom donošenja rješenja o obustavljanju postupka/odbacivanju prijedloga navede razloge zbog kojih nije našao osnova za nastavak postupka ustavnosti, imajući u vidu njegovu ulogu u pravnom sistemu, kao i čl. 42 st. 1 Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske koji propisuje da ...Sud nije ograničen zahtjevom predlagača, odnosno podnosilaca inicijativa... i

- Narodnoj skupštini Republike Srpske da ovu preporuku uzme u razmatranje kao inicijativu za izmjenu Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske u smislu preciziranja prestanka procesnih pretpostavki te ovlaštenja Ustavnog suda da nastavi postupak po službenoj dužnosti, ako nađe osnova za to.

Narodna skupština Republike Srpske je u odgovoru od 21.09.2020. godine navela da je inicijativa dostavljena Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao i nadležnom skupštinskom radnom tijelu te Zakonodavnom odboru Narodne skupštine i Vladi Republike Srpske.

5.8.2. Inicijativa za izmjenu članova od 22. do 25. Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁸⁶ koji se odnose na rad Komisije za izbor i popunu upražnjenih radnih mjesta namještenika u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je žalbu¹⁸⁷ u kojoj podnosilac žalbe navodi da se prijavio na Javni konkurs Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine za popunu upražnjenih radnih mjesta namještenika, objavljen dana 25.07.2019. godine te je komisija za prijem namještenika razmotrila pristigle prijave i napravila listu kandidata koji ispunjavaju sve uslove Javnog konkursa i listu kandidata koji ne ispunjavaju sve uslove Javnog konkursa.

Institucija se nakon prijema žalbe obratila Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine koja je u dostavljenom odgovoru¹⁸⁸ navela da je članom 25. Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine propisano da rukovodilac organa državne službe odlučuje o prijemu namještenika u radni odnos s liste kandidata koji ispunjavaju sve uslove javnog konkursa.

Na osnovu dostavljenih žalbenih navoda i dokumentacije u spisu Ombudsmeni su izvršili detaljniju analizu propisa koji regulišu postupak izbora namještenika u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine.

¹⁸⁴ Član 119. Zakona o općem upravnom postupku;

¹⁸⁵ Broj P-4/20;

¹⁸⁶ „Službene novine Federacije BiH“, broj 49/05;

¹⁸⁷ Ž-BL-08-418/20;

¹⁸⁸ Od 12.08.2020. godine;

Ombudsmeni ukazuju na činjenicu da zakonsko rješenje po kojem spomenutim Zakonom nisu propisani kriteriji za izbor kandidata za postavljenje te rukovodilac organa ima mogućnost da postavi bilo kojeg kandidata s liste uspješnih kandidata, onemogućava ostvarivanje svrhe provođenja javnog konkursa.

Svrha provođenja javnog konkursa bi trebala biti da se izabere najbolji kandidat, a to je na ovaj način onemogućeno jer se rukovodiocu organa daje pravo da odluči kojeg će kandidata s liste uspješnih kandidata izabrati, a bez obaveze da svoj izbor obrazloži ili opravda. Također, ne vrši se nikakvo rangiranje kandidata po bilo kojem osnovu, svi kandidati koji ispunjavaju tražene uslove se stavljaju na listu uspješnih kandidata, odnosno jedini uslov su potpune prijave. Naime, kako je trenutno definisano, rukovodilac ima mogućnost da *postavlja kandidata u radni odnos s liste kandidata koji ispunjavaju sve uslove javnog oglasa*. Ombudsmeni smatraju da je ovako definisan član 25. podložan zloupotrebi, manipulaciji i dovodi do pravne nesigurnosti. Također, prema mišljenju Ombudsmena provođenje konkursa na način kako je to definisano, u velikoj mjeri umanjuje i značaj komisije za izbor koja je ovlaštena samo da utvrdi listu uspješnih kandidata koji ispunjavaju uslove konkursa, odnosno listu neuspješnih kandidata čije se prijave odbacuju, bez provođenja intervjua ili rangiranja kandidata na bilo koji drugi način.

S obzirom na sve navedeno, a s ciljem izbora najuspješnijeg kandidata s liste prilikom izbora namještenika u organima državne službe u Federaciji BiH, Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno izmijeniti članove 22-25. Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁸⁹ tako da se detaljnije regulišu obaveze komisije za izbor i daju manje ovlasti rukovodiocu organa radi sprečavanja zloupotrebe pri izboru namještenika u organe državne službe u Federaciji BiH.

Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine je u odgovoru od 11.11.2020. godine naveo da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine dostavila svoje mišljenje u vezi sa spomenutom inicijativom koje je upućeno Zakonodavno-pravnoj komisiji Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. U navedenom mišljenju se, u bitnom, navodi da bi se prihvatanjem inicijative povećala transparentnost u procesu izbora namještenika i samim tim smanjile zloupotrebe pri izboru namještenika u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine. Osim toga postigla bi se svrha javnog oglasa, da se izabere najbolji kandidat, što je u interesu organa državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine i cjelokupnom javnom interesu. Još se navodi da će Federalno ministarstvo pravde u narednom periodu uzeti u razmatranje ovu inicijativu i predložiti izmjene Zakona o namještenicima u organima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine.

¹⁸⁹ „Službene novine Federacije BiH“, broj 49/05;

5.8.3. Inicijativa upućena Skupštini Unsko-sanskog kantona za izmjene Zakona o načinu finansiranja Kantonalnog fonda za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba¹⁹⁰

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratio se podnosilac žalbom¹⁹¹ primljenom dana 19.08.2020. godine koja se odnosi na postupak prilikom registracije motornih vozila u Unsko-sanskom kantonu.

U žalbi se navodi da Ministarstvo unutrašnjih poslova USK već duži vremenski period prilikom registracije motornih vozila traži *dokaz, uplatnicu od 10,00 KM (za fizičke osobe), odnosno 20,00 KM (za pravne osobe), u korist JU Kantonalni fond za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba*“.

Prema mišljenju Ombudsmena jasno je predviđen postupak registracije motornih vozila kao i koji dokazi se mogu tražiti prilikom registracije. Relevantni propisi u navedenim postupcima su Zakon o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama Bosne i Hercegovine, Zakon o prekršajima i Pravilnik o registraciji motornih vozila u Bosni i Hercegovini. Ni u jednom relevantnom propisu koji reguliše postupak registracije motornih vozila ne navodi se dokaz o uplati naknade za finansiranje JU Kantonalni fond za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba kao uslov za registraciju.

Neosporno je da obaveze koje se građanima Unsko-sanskog kantona nameću prilikom registracije motornih vozila u konkretnom predmetu nisu obaveze vezane za upotrebu motornih vozila, niti su iste posljedica izrečenih prekršajnih sankcija. Ombudsmeni su mišljenja da uspostavljanje JU Kantonalni fond za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba humanog karaktera, ali njegovo finansiranje od strane osoba koje registruju motorna vozila ima obligatorni karakter što nije opravdano. U skladu s navedenim, finansiranje fonda nema nikakve veze s upotrebom vozila te se ni na koji način ne može dovesti u vezu niti služiti kao uslov za registrovanje vozila.

Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su mišljenja da je neophodno izmijeniti Zakon o načinu finansiranja Kantonalnog fonda za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilisanih boraca i prognanih osoba tako da se u članu 2. brišu pravne i fizičke osobe prilikom registracije motornih vozila kao obveznici doprinosa. U vezi s tim briše se član 5.

Odgovor nije zaprimljen.

¹⁹⁰ Službeni glasnik Unsko- sanskog kantona, broj 5/2000;

¹⁹¹ Ž-BL-04-540/20;

VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

6.1. Uvod

Odjel za ekonomska, socijalna i kulturna prava zaprimio je 622 predmeta. S obzirom na broj predmeta prenesenih iz ranijih godina, ovaj odjel je imao ukupno 1089 predmeta u radu.

Zaprimljene žalbe odnosile su se na povrede prava iz radnog odnosa 211, zatim slijede žalbe koje se odnose na penziju 131, komunalne usluge 103, socijalna zaštita 68, zdravstvo 53, obrazovanje 36, ekologija i zaštita okoliša 15 i javni prihodi 3.

Najveći broj izdatih preporuka prema kategorijama odnosio se na povredu prava iz radnih odnosa, povredu prava iz zdravstvenog osiguranja, penzionog osiguranja, ekologije i zaštite okoline, komunalnih usluga, socijalne zaštite i obrazovanja.

Bitno je istaći da se sve veći broj građana obraća za pomoć u pisanju podneska pred mjerodavnim organima zbog čega Ombudsmeni godinama ukazuju na potrebu boljeg organizovanja besplatne pravne pomoći radi bolje dostupnosti svim građanima na području BiH.

Povreda	Broj predmeta
Radni odnosi	211
Penzije	131
Komunalne usluge	103
Socijalna zaštita	68
Zdravstvo	53
Obrazovanje	36
Ekologija i zaštita okoliša	15
Javni prihodi	3

6.1.1. Preporuke javnim organima - COVID-19

Tokom trajanja pandemije koronavirusa COVID-19, Ombudsmeni su s ciljem zaštite prava i sloboda ranjivih kategorija građana, ukazali nadležnim javnim organima¹⁹² na potrebu povećanog nadzora i poduzimanja što efikasnijih mjera u odnosu na rizične i osjetljive grupe građana (starije osobe, osobe s invaliditetom, djecu, samohrane roditelje), osobe koje zbog hroničnih oboljenja, autoimunih bolesti i/ili drugih zdravstvenih teškoća spadaju u rizičnu grupu građana.

Ombudsmeni su, također, preporučili poslodavcima da omoguće rad od kuće, u svim situacijama u kojima je to moguće za osobe s invaliditetom, roditelje djece i odraslih s poteškoćama u razvoju, odnosno osobe koje se brinu za iste, samohrane roditelje. Ukoliko nije moguće organizovati rad od kuće u pojedinim slučajevima, preporučujemo da se omoguće najprimjereniji uslovi koji će osigurati zaštitu zdravlja i prevenciju.

¹⁹² Akt broj Oi-K-SA-55/20 od 31.03.2020. godine;

Javni organi su poznati sa stavom Specijalne izvjestiteljice Ujedinjenih nacija za prava osoba s invaliditetom da: *“Ograničavanje kontakata s bliskim osobama ostavlja osobe s invaliditetom u potpunosti nezaštićene od bilo kojeg oblika nasilja ili zanemarivanja u institucijama”*. Stare i iznemogle osobe, osobe s invaliditetom, često ne mogu samostalno funkcionisati i primorani su koristiti različite oblike podrške kao što su dostava hrane, lijekova, različite oblike asistencije, te je u skladu s tim iskazan stav da je neophodno razmotriti mogućnost i uložiti dodatne napore da se svim navedenim kategorijama omogući nastavak pružanja usluga. Osobama koje pružaju pomoć i podršku potrebno je osigurati zaštitnu opremu.

6.2. Radni odnosi

Kao i prethodnih godina Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je veliki broj žalbi koje se odnose na kršenja prava iz radnog odnosa, nepravilnosti u vezi s provedbom konkursnih procedura, probleme u vezi s neredovnim uplaćivanjem doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanja ugovora o radu, nezakonitosti u regulisanju prava usljed otkaza ugovora o radu (otpremnina, naknada za neiskorišteni godišnji odmor), dugotrajna vođenja stečajnih postupaka od kojih u konačnici ovisi ostvarivanje penzije itd.

Iako je globalna pandemija koronavirusom COVID-19 koja je zahvatila cijeli svijet prvenstveno zdravstveni problem, u isto vrijeme ima ogroman uticaj na ekonomsku sferu, tržište rada i kapitala i u velikoj mjeri se odrazila na kvalitet života građana Bosne i Hercegovine. Rast nezaposlenosti je uzrokovan smanjenom ekonomskom aktivnošću usljed pandemije COVID-19 te se nezaposlenost od početka pandemije povećala za 23.364 osoba ili 5,8%¹⁹³.

Kako se nadležnost Ombudsmena odnosi na organe vlasti u Bosni i Hercegovini¹⁹⁴, a ne privatna poduzeća, Institucija ombudsmena nema podataka o broju žalbi koje se odnose na prekid radnih odnosa usljed pandemije, međutim, tokom razdoblja u kojem je došlo do smanjenja i obustave rada ugostiteljskih, uslužnih i turističkih objekata koji su bili najviše pogođeni mjerama koje su poduzimane s ciljem zaštite od širenja virusa, primjetan je veći broj telefonskih obraćanja građana koji su ostali bez posla. Također, u vezi s navedenim kao problem koji je nastao može se istaći i dužina čekanja na ostvarivanje pripadajućih naknada za slučaj nezaposlenosti, a radi povećanog priliva zahtjeva prema nadležnim biroima za nezaposlene.

Postojeće radno zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini ne predviđa zakonska rješenja koja bi se primjenjivala u vrijeme kriznih situacija, kao što su vanredna stanja i stanja prirodne nesreće, a što je uzrokovala pandemija COVID-19. Upravo iz tih razloga, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Srpske, nakon proglašenja stanja prirodne nesreće, odnosno vanrednog stanja, donijele su niz mjera i preporuka kako bi osigurale provođenje naredbi nadležnih kriznih štabova civilne zaštite s ciljem sprečavanja širenja bolesti uz istovremene preporuke za poslodavce i radnike. Radi zabrane obavljanja rada i smanjenog obima posla, poslodavci su organizovali rad izvan poslovnih prostorija (rad od kuće), korištenje godišnjih odmora i/ili odsustva, te je u nekim slučajevima došlo do prestanka ugovora o radu. U Federaciji Bosne i Hercegovine donesen je

¹⁹³ <http://arz.gov.ba/statistika/mjesecni/default.aspx?id=4879&langTag=bs-BA>

¹⁹⁴ Član 1. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine;

Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica¹⁹⁵. Mjere za ublažavanje štetnih posljedica pandemije koronavirusa na privredu Republike Srpske donesene su u formi nekoliko uredbi¹⁹⁶. U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine donesen je Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica izazvanih stanjem prirodne nesreće zbog COVID-19¹⁹⁷. Do koje mjere su navedeni zakoni i uredbi odgovorili potrebama poslodavaca, odnosno kompanija i privrednika, te u kojoj mjeri su nadležne institucije odgovorile zahtjevu da se sačuvaju radna mjesta i privreda, ostaje da se vidi.

Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine je pripremio brošuru “*Osnovna radnička prava za vrijeme pandemije*”, koja sadrži osnovne informacije o pravima radnika i radnica u odnosu prema poslodavcu¹⁹⁸.

Presudom Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine koja je objavljena dana 03.04.2020. godine¹⁹⁹ utvrđeno je da član 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu²⁰⁰ nije u saglasnosti s Ustavom FBiH. Navedenim članom regulisana je obaveza radnika da od poslodavca zahtijeva ostvarivanje prava koje smatra da mu je povrijeđeno i tek ukoliko poslodavac ne bi udovoljio zahtjevu radnika i ne bi bio postignut dogovor o mirnom rješavanju spora, radnik bi tada imao pravo da podnese tužbu nadležnom sudu. Izuzetak od navedene obaveze predstavlja slučaj otkaza ugovora o radu, kada obraćanje radnika sudu nije uslovljeno prethodnim obraćenjem poslodavcu. Sud je ocijenio da sporni član ograničava pravo na pristup radnika sudu, što nije u skladu s pravom na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Objavom presude, član 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu neće se primjenjivati te je diskreciono pravo radnika da se, prije obraćanja sudu, obrati poslodavcu sa zahtjevom za ostvarivanje prava.

Dana 28. jula 2020. godine, Predstavnički dom Parlamenta FBiH usvojio je Nacrt izmjena i dopuna Zakona o radu. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zadužena je da u roku od 60 dana organizuje javnu raspravu kako bi se izradio Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o radu. Zakon je prvobitno bio predložen po hitnoj proceduri što zastupnici nisu podržali pa je vraćen u redovnu proceduru. Tokom rasprave većina zastupnika smatrala je da predložene izmjene Zakona o radu narušavaju položaj radnika.

Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na svojoj 5. redovnoj sjednici održanoj 24. septembra 2020. godine usvojio je Prijedlog zakona o zaštiti na radu u FBiH, a što je potvrdio Dom naroda na svojoj 7. sjednici održanoj 01.10.2020. godine.

Tokom 2020. godine, iz oblasti radnih odnosa registrovano je 211 žalbi, a izdato je 25 preporuka. Analizom žalbi ocijenjeno je da se iste odnose na povrede konkursnih procedura prilikom zapošljavanja, nezakonitosti u vezi s otkazivanjem ugovora o radu, otkazi zbog prestanka rada

¹⁹⁵ „Službene novine FBiH“, broj 28/20;

¹⁹⁶ <https://www.vladars.net/sr-sp-cyrl/Pages/default.aspx>

¹⁹⁷ “Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH”, broj 17/20;

¹⁹⁸ <https://www.ssbih.com/wp-content/uploads/2020/04/Osnovna-radnicka-prava-u-vrijeme-pandemije-Korona-virusom.pdf>

¹⁹⁹ Objavljena u „Službenim novinama FBiH“ broj 23/20;

²⁰⁰ „Službene novine FBiH“, broj 89/18;

preduzeća usljed pandemije COVID-19, problemi prilikom ostvarivanja prava na otpremninu, neuplaćivanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, neisplaćivanje plaća radnicima od strane poslodavaca i uskraćivanje prava na naknadu zbog nezaposlenosti.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi Udruženja nargila-barova i ljubitelja nargile-vodene lule²⁰¹ kojim je zatraženo mišljenje/stav u vezi s izdatim naredbama Federalnog kriznog štaba koje se odnose na rad nargila-barova. Ističe se da se naredbom Kriznog štaba FBiH od 01.06.2020. godine zabranjuje se rad nargila-barova u zatvorenom prostoru te da su nargila-barovi primorani od 01.06.2020. godine raditi isključivo na otvorenom prostoru. U predstavi se navodi da se bliži zimsko razdoblje što će usloviti rad nargila-barova. Ombudsmeni su u odgovoru ukazali da svako ograničenje prava mora biti u skladu sa zakonom, slijediti neki od legitimnih ciljeva i biti neophodno u demokratskom društvu. U vezi s tim Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁰² uređuje sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nepogoda (član 1.), a da se pod prirodnom nepogodom, između ostalog, podrazumijevaju i „masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti“ (član 3. stav 1). Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁰³ utvrđuje koje su zarazne bolesti i mjere za zaštitu stanovništva od tih bolesti. Navedeni propisi ukazuju da postoji zakonska osnova za ograničenja. Nadalje, „zaštita zdravlja većeg broja ljudi i sprečavanje širenja epidemije u društvu“ može se prihvatiti kao legitiman cilj za ograničavanje prava. Kada je riječ o kriteriju proporcionalnosti²⁰⁴, Ombudsmeni su istakli da Federalni krizni štab svakih 14 dana revidira izdate naredbe kao i da postoji niz naredbi koje se odnose, kako na ugostiteljske objekte, tako i na obrazovne, zdravstvene ustanove, ustanove socijalne zaštite i sl, a koje su donesene s ciljem zaštite zdravlja većeg broja ljudi i sprečavanja širenja epidemije u društvu. U vezi s tim nije utvrđeno kršenje prava u predmetnom slučaju. Posebno je cijenjena i okolnost da je nargila-barovima zabranjeno samo posluživanje nargile u zatvorenom prostoru, ali ne i drugih napitaka. S obzirom na naprijed navedeno donesena je odluka o neprihvatljivosti žalbe, Ombudsmeni nisu imali osnov za postupanje.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu²⁰⁵ u kojem su se žalitelji obratili radi uočenih nepravilnosti prilikom konkursa kod subjekta JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Ombudsmeni su uputili preporuku²⁰⁶ da, prilikom provođenja konkursnih procedura, postupaju u skladu s načelom transparentnosti, Ustavom BiH i međunarodnim standardima zagwarantovanim Ustavom BiH. Naime, žalitelji su isticali da konkursna procedura nije bila transparentna, da nije

²⁰¹ Žalba broj Ž-SA-04-776/20;

²⁰² „Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10;

²⁰³ "Službene novine Federacije BiH", broj 29/05;

²⁰⁴ U Odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o dopustivosti i meritumu po apelaciji broj AP- 1217/20 od 22. aprila 2020. godine, navedeno je sljedeće: „...donošenja bilo koje mjere moraju voditi računa o tome da se njima ne narušavaju ljudska i ustavna prava u mjeri većoj nego što je to neophodno, a naročito da mjere budu ograničenog trajanja, da se u razumnim vremenskim rokovima preispituju i prilagođavaju trenutnoj situaciji, te da ne stavljaju prekomjeran teret na one na koje se odnose. Mjere koje se nalažu, naročito one koje značajno zadiru u ljudska prava garantovana Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom, moraju biti striktno vremenski ograničene, odnosno mogu trajati samo onoliko vremena koliko je to potrebno. Osim toga, vremensko ograničenje stavlja obavezu na organ koji nalaže mjere, u konkretnom slučaju Vladu FBiH i Federalni krizni štab, da te mjere redovno preispituje i da, u skladu sa situacijom, naložene mjere ublaži ili potpuno ukine”.

²⁰⁵ Ž-MO-04-82/19; Ž-MO-04-86/19 i Ž-MO-05-106/19;

²⁰⁶ Broj P-220/20 od 05.11.2020. godine;

ispoštovano načelo javnosti, da žalitelji nisu pravovremeno dobivali relevantne informacije, da su obavještavani telefonskim putem, da nisu imali mogućnost korištenja pravnog lijeka.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁰⁷ koja se odnosila na provođenje konkursa za dodjelu specijalizacije objavljenog od strane Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske, jer se izbor najboljeg kandidata vrši na osnovu kriterija koji nisu jasno propisani. Žaliteljica tvrdi da se dosad prijavila za 31 specijalizaciju koje je objavljivao UKC Republike Srpske, nijedna joj nije odobrena iako ispunjava uslove, smatra da davanje prednosti kandidatu na osnovu „nepisanih kriterija“ a to su radni odnos i iskustvo stečeno u UKC Republike Srpske dovodi u nepovoljniji položaj sve druge prijavljene kandidate. Postupajući po žalbi, Ombudsmeni su donijeli preporuku²⁰⁸ upućenu Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da Pravilnikom o planu i programu specijalizacija i subspecijalizacija definiše kriterije koji se uzimaju u obzir prilikom odabira kandidata za dodjelu specijalizacije/subspecijalizacije. U odgovoru na preporuku²⁰⁹ navodi se da je u proceduri izrada navedenog pravilnika, tako da će Ministarstvo u skladu s tim predmetnu preporuku razmotriti, a u skladu s odredbom člana 90. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Republike Srpske.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu²¹⁰ u kojem je odgovorna strana Kantonalno javno komunalno preduzeće „RAD“ d.o.o. Sarajevo radi kršenja propisa provođenja javnog oglasa za prijem u radni odnos na određeno vrijeme u kojem postupku kao zainteresovani kandidat je učestvovao i podnosilac žalbe te povrede propisa iz oblasti Zakona o pristupu informacijama. Žalitelj ističe da se prijavio na javni oglas za prijem radnika u radni odnos u KJKP „RAD“ d.o.o. Sarajevo na određeno vrijeme od 26.10.2019. godine na poziciju radnog mjesta autoelektričar – defektator za elektroniku. U žalbi navodi da je nakon okončanja procedure, pismenog i usmenog testiranja, obaviješten da nije primljen u radni odnos. Žalitelj je podnio zahtjev za pristup informacijama, ističe da je zahtjevu za dostavu informacija udovoljeno djelimično. Podnosilac žalbe obratio se predstavkom Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo radi vršenja inspeksijskog nadzora, da je u vezi s tim obavljen inspeksijski nadzor. U predmetu žalbe Ombudsmeni su donijeli preporuku²¹¹ kojom su zatražili od KJKP „RAD“ d.o.o. Sarajevo da odmah, po prijemu preporuke, dovede u zakonske okvire proceduru i prijem kandidata po Javnom oglasu za prijem radnika u radni odnos u KJKP „RAD“ d.o.o. Sarajevo na određeno vrijeme do godinu dana, objavljenog dana 26.10.2019. godine u dnevnim novinama „Dnevni avaz“, na službenoj internet-stranici JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ i na službenoj web-stranici preduzeća, a na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti Vlade Kantona Sarajevo (broj 27-34-25586/19 od 01.07.2019. godine), da o načinu realizacije ove preporuke obavijesti Ombudsmene u što kraćem roku, a najduže u roku od 7 dana. Odgovor je zaprimljen.²¹² Preporuka nije ispoštovana.

²⁰⁷ Ž-BL-04-310/20;

²⁰⁸ Preporuka broj P-143/20 datum 27.07.2020;

²⁰⁹ Zaprimljenom 31.08.2020. godine;

²¹⁰ Ž-SA-08-68/20;

²¹¹ Preporuka broj P-138/20;

²¹² Akt broj 15046/20 od 31.08.2020. godine KJKP RAD“ d.o.o. Sarajevo;

Primjer: Jedan od pozitivnih primjera obraćanja i promptno djelovanje Institucije ombudsmena je predmet²¹³ koji se odnosi na konkursnu proceduru pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine i propust u dostavi obavještenja u toku konkursne procedure. Naime, žalitelj navodi da je aplicirao na Javni konkurs Tužilaštva BiH od 11.10.2019. godine na poziciju viši stručni saradnik-analitičar. Dana 30.12.2019. godine je dobio obavještenje Tužilaštva BiH o završenom pismenom i usmenom testiranju, kao i koji su kandidati odabrani. Nadalje, žalitelj navodi da nije bio obaviješten od strane Tužilaštva BiH o datumu pismenog i/ili usmenog testiranja ni putem fiksnog telefona, ni putem mobitela, ni sms-a, ni e-maila, ni putem pošte, iako je uredno dostavio sve kontakt-informacije. Iz dostavljenog izjašnjenja Tužilaštva Bosne i Hercegovine²¹⁴ evidentno je načinjen nenamjieran propust prema kandidatu koji nije pozvan na pismeno testiranje, glavni tužilac je uvažio žalbu kandidata i donio odluku da se ponište odluke o prijemu kandidata na poziciju viši stručni saradnik-analitičar-dva izvršioca, te je naloženo Komisiji za prijem zaposlenika po javnom oglasu da ponovo pozovu sve kandidate s potpunom i blagovremeno dostavljenom dokumentacijom i da ponovo obave pismeno i usmeno testiranje.

U ovoj godini veći broj građana u privatnom sektoru je dobio otkaze zbog prestanka rada.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u dvije žalbe²¹⁵ vezano za prestanak rada Hotela Park Livno a koji je u privatnom vlasništvu. Naime, žalitelji su dobili rješenja o prestanku ugovora o radu na neodređeno vrijeme, u kojima nisu regulisana prava koja žaliteljima pripadaju u ovakvim slučajevima (otpremnina, naknada za neiskorišteni godišnji odmor i dr.), a u skladu sa Zakonom o radu FBiH²¹⁶. Žalitelji su upućeni da ulože prigovor na spomenuto rješenje. Ombudsmeni, u skladu s odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju ovlasti za postupanje prema privatnim preduzećima, nakon davanja adekvatne upute stranci na koji način će ostvariti svoja prava, predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po dvije žalbe²¹⁷ koje se odnose na otkaze ugovora o radu u JU Kantonalna bolnica Zenica radi odbijanja žalitelja da rade u COVID-odjeljenju koje je uspostavljeno u Bolnici. Po završetku postupka istraživanja, Institucija ombudsmena je konstatovala da su navodi iz žalbe i izjašnjenja odgovorne strane suprotstavljeni te da Institucija ombudsmena u konkretnim slučajevima nema kapacitete i mehanizam utvrđivanja osnovanosti svakog pojedinačnog navoda, posebno imajući u vidu složenost predmeta radi čega su žalitelji upućeni da pitanje otkaza ugovora o radu rješavaju putem nadležnog suda.

Primjer: Žaliteljica²¹⁸ navodi da je doktorandica na fakultetu u Kini, ukazuje na problem koji ima i koji je vezan za dobijanje nastavljanja stečenog prava novčane naknade sa Zavoda za zapošljavanje, odnosno uskraćivanje i oduzimanje prava na isto. Navodi da je prije godinu dana prekinut njen radni odnos te se uredno javila na Zavod za zapošljavanje Kantona Sarajevo i stekla pravo na novčanu naknadu s obzirom da je radila 17 godina i uredno plaćala sve doprinose. Po prijavi na Zavod za zapošljavanje Kantona Sarajevo dobila je obavijest da je dobila punu stipendiju

²¹³ Ž-SA-04-19/20;

²¹⁴ Akt Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj A-24/20 od 29.1.2020. godine;

²¹⁵ Ž-LI-04-213/20, Ž-LI-04-214/20;

²¹⁶ "Službene novine Federacije BiH", broj 26/16 i 89/18;

²¹⁷ Ž-SA-04-653/20 i Ž-SA-04-654/20;

²¹⁸ Ž-SA-04-682/20;

za doktorski studij u Kini. Međutim, zbog pandemije COVID-19 se morala vratiti u BiH i samim tim je zaustavljeno primanje stipendije. Navodi da se odmah po povratku javila na Zavod za zapošljavanje Kantona Sarajevo kako bi nastavila svoje već stečeno pravo na naknadu kao i zdravstvenu zaštitu. Rješavajući po njenom zahtjevu, Zavod donosi rješenje²¹⁹ kojim se odbija njen zahtjev za sticanje prava na primanje novčane naknade na koje žaliteljica ulaže žalbu Federalnom zavodu za zapošljavanje Sarajevo. Postupajući po žalbi žaliteljice, Institucija ombudsmena je tražila izjašnjenje od strane JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo” Sarajevo i Federalnog zavoda za zapošljavanje Sarajevo. Iz odgovora Federalnog zavoda za zapošljavanje²²⁰ i odgovora JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo” Sarajevo²²¹ evidentno je da je Federalni zavod za zapošljavanje donio rješenje²²² kojim je poništio rješenje Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo²²³ i predmet vratio na ponovni postupak i odlučivanje. Federalni zavod za zapošljavanje je utvrdio da je prvostepeni organ pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio odredbe materijalnog i procesnog prava s uputom da prvostepeni organ u obnovljenom postupku utvrdi sve relevantne činjenice za odlučivanje o nastavku korištenja prava na novčanu naknadu za preostali dio trajanja te naknade. Dana 29.09.2020. godine Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo donijela je u ponovnom postupku rješenje²²⁴ kojim je žaliteljici priznato pravo na nastavak korištenja novčane naknade.

Primjer: Ombudsmeni, također, ističu kao pozitivan primjer rad po žalbi²²⁵ koja je izjavljena radi nemogućnosti pribavljanja potvrde o radnom stažu od JU OŠ „Hasan Kikić“ u Sanskom Mostu. Ombudsmeni su izdali preporuku²²⁶ da se žaliteljici omogući izdavanje potvrde vezane za radni staž od 1992. godine do 1996. godine što je i učinjeno.

Primjer: Žalitelju²²⁷ koji je bio zaposlen u JP “Komunalac” d.o.o. Glamoč je prestao radni odnos zbog odlaska u penziju, ali mu već nekoliko mjeseci nije isplaćena otpremnina zbog nepovoljne finansijske situacije, iako je u ranijim slučajevima ista isplaćivana u roku od mjesec dana. Nakon pokretanja istražnog postupka žalitelju je isplaćena otpremnina.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²²⁸ koja se odnosila na povrede prava iz radnog odnosa na Univerzitetu u Istočnom Sarajevu i Fakultetu fizičkog vaspitanja i sporta Pale zbog nesprovođenja odluke o imenovanju podnosioca žalbe u akademsko zvanje redovnog profesora na Fakultetu fizičkog vaspitanja i sporta na Palama. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su izdali preporuku²²⁹ dekanu Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta Pale da odmah poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljem s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta i žalitelja tako da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i

²¹⁹ Broj 06/3-35-6588-2/19 DL od 05.08.2020. godine;

²²⁰ Akt broj 04/31-7652/20;

²²¹ Akt broj 01/01-34-3653/20 od 29.09.2020. godine;

²²² Broj 04/1-31/1-453/20 od 25.09.2020. godine;

²²³ Broj 06/3-35-6588-2/19 DJ od 05.08.2020. godine;

²²⁴ Broj 06/3-35-6588-3/19 DJ;

²²⁵ Ž-BL-04-265/19;

²²⁶ Preporuka broj P-237/19;

²²⁷ Ž-LI-04-179/20;

²²⁸ Ž-SA-04-868/18;

²²⁹ P-184/20 od 25.09.2020. godine;

zajednička rješenja nastale situacije. Preporuka je upućena organu, a odgovor na nju još nije zaprimljen.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²³⁰ u kojoj je podnosilac naveo da je imao poteškoće u vezi s ovjeravanjem odluke o administrativnoj zabrani od strane poslodavca. Nakon intervencije Institucije ombudsmena žalitelju je ovjerena administrativna zabrana, odnosno odobren zahtjev za kredit od strane poslodavca s obzirom da je ispunjavao zakonske uslove za isto.

6.3. Zdravstvena zaštita

Pružanje zdravstvenih usluga i zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini za vrijeme pandemije COVID-19 predstavljalo je poseban izazov. Pored činjenice da nadležni organi izdaju mjere i preporuke s ciljem sprečavanja širenja virusa, kvalitet zdravstvene zaštite kao i dostupnost uslugama su otežani i uslovljeni mjerama koje provode nadležne zdravstvene ustanove.

Neovisno od pandemije COVID-19, Institucija ombudsmena je razmatrala žalbe u vezi s dostupnošću zdravstvene zaštite, problema u vezi s refundacijom troškova liječenja u inostranstvu i drugih prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja. Posebno za vrijeme marta i aprila kada su bile opšte mjere zabrane građani su tražili pomoć radi adekvatnog liječenja.

U 2020. godini, Odjel je registrovao 68 predmeta iz oblasti zdravstvene zaštite, a u jednom predmetu je izdata preporuka.

Ovom prilikom posebno želimo ukazati koliko je značaj zdravstvene zaštite koja mora biti organizovana na način u kojem će najefikasnije pružiti zaštitu građaninu.

Slijedi prikaz predmeta koji su zapravo najbolji pokazatelj razloga obraćanja i našeg djelovanja kada je u pitanju pravo na zdravstvenu zaštitu a odnosili su se na COVID-19 u ovoj godini.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti, a na osnovu obraćanja nekoliko osoba, otvorili predmet²³¹ pod nazivom „Izolatorij Ortiješ/Mostar – COVID-19“. Žalbeni navodi su se odnosili na smještaj u Izolatorij Ortiješ u Mostaru u jeku pandemije koronavirusa. Naime, pojedine osobe su, nakon povratka iz inostranstva i dobivenih uputa od strane granične policije, išle u samoizolaciju da bi nakon nekoliko dana bile dovedene u Izolatorij Ortiješ, iako su se držali mjera samoizolacije u svom domu. Te osobe su se žalile na uslove u samom izolatoriju, higijenu, smještaj nekoliko osoba u istu sobu, lošu hranu i neadekvatnu zdravstvenu zaštitu. Nakon intervencija Ombudsmena, istima je pružena zdravstvena zaštita, testirani su na COVID-19 te su odvojeni u zasebne sobe. Naredbom Kantonalnog štaba civilne zaštite²³² svi izolatoriji na području Federacije BiH su zatvoreni.

²³⁰ Ž-SA-04-102/20;

²³¹ Ž-MO-04-56/20;

²³² Broj 12-40-6-148-144/20, od 24.04.2020. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²³³ u kojoj podnositeljica navodi da je njezin suprug doživio nesreću u Zagrebu i da se već dva mjeseca nalazi u stanju kome na Odjelu traumatologije KBC Sestara milosrdnica. Ističe da je njezin suprug prije odlaska u Zagreb odlazio kod porodičnog ljekara koji ga nije upoznao s obavezom da sa sobom mora nositi dvojezični obrazac BH/HR3 niti je dan nakon nesreće ljekar znao pojasniti šta je potrebno od dokumentacije. Aktom Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona²³⁴ upućenog Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Regionalni ured Zagreb se: „...odbija davanje saglasnosti da se naknadno izda obrazac BH/HR 3 radi regulisanja njegovog liječenja u KBC Sestre milosrdnice počev od 08.06.2020. godine do otpusta iz bolnice, s obzirom da imenovani prije odlaska u inostranstvo nije pribavio navedeni obrazac...“

Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona obavijestio je Ombudsmene²³⁵: „...Uvidom u službene evidencije Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK utvrđeno je da je imenovanom u toku kalendarske 2020. godine izdat obrazac BH/HR3 od 09.03.2020. godine u trajanju od 21 dan (za razdoblje od 05.05.2020. godine do 25.05.2020. godine), a po zahtjevu podnesenom prije odlaska u inostranstvo dana 12.02.2020. godine. Shodno navedenom imenovani je bio upoznat s procedurom ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu za vrijeme boravka u inostranstvu, tako da ne stoje navodi žaliteljice „da je njen suprug prije odlaska u Zagreb odlazio kod porodičnog liječnika u Crkvicama koji ga nije upoznao s obavezom da sa sobom mora nositi dvojezični obrazac BH/HR3“... Osim toga, ističemo da je imenovani kao visoko rizična osoba u starosti od 75 godina u inostranstvo putovao u jeku pandemije bez prethodnog regulisanja pitanja prava na zdravstveno osiguranje u inostranstvu tako da se isto može smatrati putovanjem na vlastiti rizik. U protekle dvije godine podneseno je 6 zahtjeva za naknadno izdavanje obrasca BH/HR3 te je u svim slučajevima nakon provedenog postupka osiguranim osobama izdat navedeni obrazac s tim što u 2020. godini, s obzirom na epidemiološku situaciju izazvanu koronavirusom, (COVID-19) nije izdat nijedan obrazac.“ Predmet je zatvoren.

Primjer: Postupajući po predmetu²³⁶ žaliteljice čija kćerka boluje o cerebralne paralize i kojoj je potreban pratilac radi invalidnosti 100% za banjско liječenje, nakon provedenog istražnog postupka prema Fondu zdravstvenog osiguranja Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena uputila je preporuku²³⁷ da isti preispitaju svoju odluku vezano za odobrenje pratioca prilikom odobravanja u stacionarno-fizikalni tretman u nekoj od ustanova koje pružaju navedene tretmane. Fond zdravstvenog osiguranja Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine dostavio je Instituciji ombudsmena odgovor u kojem navode da je opravdano osiguranoj osobi odobriti pratnju druge osobe (pratioca) prilikom odobravanja stacionarno-fizikalnog tretmana u intenzivnoj njezi za neurološko oboljenje u ugovornim zdravstvenim ustanovama i da će odmah kontaktirati osiguranicu da ponovno pokrene proceduru upućivanja na liječenje izvan zdravstvenih ustanova Brčko Distrikta BiH kako bi komisija u najkraćem mogućem roku mogla donijeti odluku²³⁸. Predmet je zatvoren.

²³³ Ž-SA-04-668/20;

²³⁴ Akt broj pod brojem 05/0-33-520/20 (U,S) od 28.07.2020. godine;

²³⁵ Akt broj 03-33-8728/20 (U.S) od 19.08.2020. godine;

²³⁶ Ž-BR-04-198/19;

²³⁷ P-296/19 od 23.12.2019. godine;

²³⁸ Akt Fonda zdravstvenog osiguranja Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine broj 015-180/1-1110/20 od 14. 4. 2020. godine;

Primjer: Žaliteljica²³⁹ navodi da je majka malodobne djevojčice koja je trebala biti zdravstveno osigurana kao član porodice posredstvom majke kao osiguranika, a koja je prijavljena na obavezno zdravstveno osiguranje s danom 15.07.2020. godine. Nadalje, žaliteljica navodi da je malodobna djevojčica upućena na ljekarski pregled na Klinički centar Univerziteta u Sarajevu te da je isti naplaćen za malodobno dijete uz obrazloženje da nije zdravstveno osigurana. Dana 24.07.2020. godine upućen je zahtjev za izjašnjenje Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, odnosno tražena je informacija iz kojeg razloga malodobna djevojčica nije bila uvedena u sistem zdravstvenog osiguranja na dan 15.07.2020. godine. Također, tražen je podatak na koji način je bila osigurana do 15.07.2020. godine. Dana 29.07.2020. godine žaliteljica je informisala Instituciju ombudsmena da je odobrena prijava malodobnog djeteta s danom 15.07.2020. godine (datum koji je prvenstveno bio osporavan), odnosno da je ostvarila zaštitu prava malodobnog djeteta.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu²⁴⁰ na Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u vezi sa zahtjevom za refundaciju troškova liječenja u zdravstvenim ustanovama od 08.07.2019. godine. U toku postupka pred Institucijom ombudsmena Fond je obavijestio podnosioca žalbe i Instituciju ombudsmena da je zahtjev okončan donošenjem rješenja od 03.03.2020. godine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁴¹ Stomatološke komore Kantona Sarajevo u kojoj se navodi da je Inspektorat sanitarne, zdravstvene i farmaceutske inspekcije i inspekcije za hranu Kantona Sarajevo dostavio Stomatološkoj komori Kantona Sarajevo informaciju kojom su obaviješteni da usluge ubrizgavanja dermalnih filera i botoksa mogu obavljati samo specijalisti iz plastične, estetske i rekonstruktivne hirurgije, maksilofacijalne hirurgije te subspecijalisti plastične hirurgije glave i vrata, ali ne i doktori stomatologije, a koja se temelji na mišljenju Federalnog ministarstva zdravstva. Prilikom razmatranja žalbe upućen je akt Federalnom ministarstvu zdravstva i izvršen je uvid u Zakon o stomatološkoj djelatnosti Federacije Bosne i Hercegovine²⁴², kao *lex specialis*. Utvrđeno je da istim nije propisana zabrana obavljanja injektiranja filera i/ili botoksa radi korekcije kontura lica u estetske svrhe, ali u zakonu su taksativno nabrojane stomatološke djelatnosti, među kojima nije injektiranje filera i/ili botoksa radi korekcije kontura lica u estetske svrhe te se nije moglo zaključiti da je dozvoljeno obavljanje navedenog zahvata.²⁴³ U predmetnom slučaju nije utvrđena povreda prava.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po predmetu²⁴⁴ u kojem žalitelj navodi da je korisnik invalidske penzije od 1991. godine kada mu je utvrđen invaliditet u procentu od 90% invalidnosti, da je 1998. godine operisan u Ljubljani zbog Kronove bolesti kada mu je ugrađena terminalna ileostoma koju je niz godina sam održavao. Međutim, posljednjih godina bez tuđe pomoći ne uspijeva istu održavati radi čega mu je potrebna isključivo medicinska pomoć. Izdata je

²³⁹ Ž-SA-04-600/20;

²⁴⁰ Ž-BL-05-667/19;

²⁴¹ Ž-SA-04-339/18;

²⁴² „Službene novine FBiH“ broj 37/12;

²⁴³ Članom 2. stav 1 Zakona o stomatološkoj djelatnosti Federacije Bosne i Hercegovine propisano je da je „stomatološka djelatnost, u smislu ovog Zakona jeste dio zdravstvene djelatnosti od posebnog interesa za Federaciju BiH koja se obavlja na svim nivoima zdravstvene zaštite i podrazumijeva sistem društvenih, grupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unapređenje oralnog zdravlja, sprečavanje oboljenja, rano otkrivanje oboljenja, liječenje te za zdravstvenu njegu i rehabilitaciju, kao i primjenu zdravstvenih tehnologija u oblasti stomatologije.“

²⁴⁴ Ž-SA-04-1316/19;

preporuka²⁴⁵ direktoru JU Dom zdravlja Vitez da, u smislu članova 86. i 87. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine²⁴⁶, a imajući u vidu međunarodne standarde navedene u preporuci, poduzme sve potrebne mjere, kako bi se žalitelju pružila medicinska pomoć s ciljem olakšavanja zamjene diskova na ugrađenoj terminalnoj ileostomi. Preporuka je realizovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po predmetu²⁴⁷ u kojem se tražilo praćenje rada Komisije za prava pacijenata JU Opća bolnica Bugojno kojoj je upućena žalba gdje se navodi da zdravstvene usluge pacijentima pružaju liječnici koji nemaju adekvatan stručni naziv. Komisija je, tokom istražnog postupka obavijestila da nije nadležna da se očituje ili poduzima bilo kakve mjere jer, u skladu s članom 46. Statuta JU Opća Bolnica Bugojno, nema ovlasti nad organizacijom procesa rada JU Opća Bolnica Bugojno. Žalitelj je obavijestio Instituciju ombudsmena da će o navedenom “upoznati nadležne inspeksijske organe” te zahtijevao da Ombudsmeni prate rad istih, međutim, nakon toga nije kontaktirao Ombudsmene te je predmet zatvoren.

6.4. Penzije

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su zaprimili 131 žalbu koje su se odnosile na povrede prava iz penzijskog osiguranja od čega je izdato 5 preporuka.

Žalbe su se najčešće odnosile na sporost prvostepenih i drugostepenih organa u postupcima priznavanja prava na penziju kako u slučajevima kada je žalitelj radni staž ostvario u Bosni i Hercegovini, tako i u slučajevima kada je isti ostvaren u drugim državama, konkretnije, postupci u vezi s priznavanjem srazmjernog dijela penzije, a koji pada na teret različitih nosilaca osiguranja, u skladu sa sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina potpisala s drugim državama.

Slično kao i kod ostvarivanja nekih drugih prava, i u ovom segmentu je pandemija COVID-19 donijela neke poteškoće odnosno zabrinutost²⁴⁸ penzionerima u ostvarivanju njihovih prava, a koja se odnosila na „podizanje čekova u vrijeme COVID-19. Naime, penzioneri imaju obavezu podignuti čekove u banci u roku od 90 dana, ukoliko penziju primaju putem tekućeg računa.

Ombudsmeni su utvrdili da je Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje poduzeo mjere s ciljem smanjenja gužvi u bankama kao značajnog rizika širenja zaraze te da je, po proglašenju stanja nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa na području Federacije Bosne i Hercegovine s ciljem sprečavanja širenja virusa i zaštite zdravlja penzionera, isplata penzija prilagođena novonastaloj situaciji. Izdato je saopštenje za javnost prema kojem korisnici penzije do 31.05.2020. godine nisu u obavezi vršiti podizanje penzijskih čekova u bankama, a korisnicima koji u tom razdoblju nisu podigli čekove nije obustavljena isplata penzija.

Po isteku ovog roka, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje se obratio novim saopštenjem za javnost kojim se rok produžava za još dva mjeseca tj. do 31.07.2020. godine.

²⁴⁵ P-137/20 od dana 17.07.2020. godine;

²⁴⁶ „Službene novine FBiH“ br. 46/10 i 75/13;

²⁴⁷ Ž-LI-04-124/20;

²⁴⁸ Ž-SA-04-385/20;

Također, na web-stranici Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje dostupno je Saopštenje za javnost po pitanju podizanja čekova²⁴⁹ u kojem je, između ostalog, navedeno: “...U cilju sprečavanja širenja koronavirusa (COVID-19) i zaštite zdravlja penzionera, Federalni zavod MIO/PIO obavještava korisnike penzije da se razdoblje u kojem naši korisnici nisu obvezni podizati čekove na bankama produžava za još tri mjeseca, što znači da naši korisnici do 31.12.2020. godine nisu u obvezi vršiti podizanje penzionih čekova u bankama. Korisnicima koji u tom periodu ne podignu čekove neće biti obustavljena isplata penzije...”

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁵⁰ u kojoj je kao odgovorna strana označen Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske. Istaknuto je da je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske – filijala Prijedor u ponovnom postupku donio rješenje kojim je žalitelju utvrđen novi iznos invalidske penzije počevši od 01.02.2012. godine. Žalitelj izražava nezadovoljstvo zbog činjenice da mu je smanjen iznos penzije i na taj način mu je ugroženo stečeno pravo te je retroaktivno primijenjen naknadno izmijenjeni zakonski propis. Na traženje Ombudsmana dostavljen je odgovor Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske²⁵¹ u kojem je navedeno: „...od dana ostvarivanja prava na invalidsku penziju do dana donošenja žalbenog rješenja mijenjan je Zakon o PIO RS nekoliko puta pa su tako ostvarene beneficije po osnovu statusa borca prve kategorije ukinute što je razlog umanjenja obima ostvarenog prava koji je promjenjiva kategorija. Odredbama čl. 172. stav 4 Zakona o PIO RS (Sl. glasnik RS broj 134/11) propisano je da će se za korisnika penzije koja je određena od penzijskog osnova u skladu s čl. 87 Zakona o PIO RS (Sl. glasnik RS broj 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 i 108/09) po službenoj dužnosti donijeti rješenje o utvrđivanju novog iznosa penzije od penzijskog osnova u skladu s čl. 77-86 ranije važećeg Zakona...Shodno navedenoj zakonskoj odredbi žalitelju je po službenoj dužnosti određen novi iznos penzije...” Ombudsmeni su, također, utvrdili i da je sporno pitanje bilo i predmetom razmatranja Ustavnog suda Republike Srpske. Tom prilikom rješenjem Ustavnog suda Republike Srpske²⁵² nije prihvaćena inicijativa za ocjenu ustavnosti člana 172. st. 1, 2, 3 i 4 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, a u obrazloženju se navodi da je po ocjeni Suda propisivanje kao u članu 172. stav 4 i stav 5 Zakona stvar zakonodavne politike, odnosno određivanje za koje korisnike penzije će Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, nakon stupanja Zakona na snagu, donijeti rješenje o utvrđivanju novog iznosa penzije, a za koje se neće ponovo određivati penzija, stvar je cjelishodnosti za čiju ocjenu Ustavni sud nije nadležan.²⁵³ U skladu s navedenim, nije utvrđena povreda prava na penziju.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁵⁴ u kojoj podnositeljica navodi da je dana 07.03.2015. godine, napunila 65 godina života i preko 20 godina radnog staža, čime je ispunila uslove za starosnu penziju, međutim, do podnošenja žalbe istoj nije priznato pravo na penziju. U

²⁴⁹ https://www.fzmiopio.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=479%3Asaopštenje-za-javnost-po-pitanju-podizanja-ekova&catid=35&Itemid=64&lang=ba

²⁵⁰ Ž-SA-04-109/19;

²⁵¹ Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, akt broj O-289/2019-14 od 22.05.2019. godine;

²⁵² Rješenje Ustavnog suda Republike Srpske broj U-20/12 od 26.06.2013. godine;

²⁵³ Pored toga, Sud je u rješenju broj U-58/05 od 27.02.2007. godine već zauzeo stav da Ustav Republike Srpske nijednom svojom odredbom ne garantuje obim prava po osnovu socijalnog osiguranja pa time ni prava na penziju, tako da propisivanje načina usklađivanja penzija čime se određuje njena visina predstavlja odraz cjelishodne procjene zakonodavca u uređivanju ovih pravnih odnosa i zavisi od materijalnih mogućnosti društva u određenom razdoblju.

²⁵⁴ Ž-MO-04-31/20;

dostavljenom izjašnjenju Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje ističu da je žaliteljica dužna uspostaviti obrasce M-4 za razdoblje kad je obavljala samostalnu trgovačku djelatnost, od 1999-2009. godine. S obzirom da je žaliteljica izjavila da je u nemogućnosti postupiti po traženju Fonda, Fond je svojim dopisom žaliteljici ponudio potpisivanje vansudskog poravnjanja, za razdoblje u kojem nije izmirila obavezu uplate doprinosa.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁵⁵ u kojoj se navodi da je žaliteljica, nakon smrti sina, podnijela Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje zahtjev za ostvarivanje troškova sahrane. Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da je Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje - Kantonalna administrativna služba Travnik donijela odluku kojom se ne odobrava naknada troškova sahrane zbog neispunjavanja uslova propisanih Pravilnikom o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije²⁵⁶. Ističe da zbog velikih troškova liječenja nije redovno izmirivala račune za komunalne uslove, isporuku električne energije i druge račune te da joj sada prijete isključenje vode i struje, starije je životne dobi, zbog čega još teže podnosi probleme s kojima se suočava.

Ombudsmeni su Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine izdali preporuku²⁵⁷ „*da se u što kraćem roku pristupi izmjeni Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije kako bi se osigurala usklađenost odredbi Pravilnika s članom 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Porodičnim zakonom i Zakonom o nasljeđivanju Federacije Bosne i Hercegovine*“²⁵⁸. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su podsjetili da se podzakonskim aktom ne mogu derogirati odredbe zakona, kao akta veće pravne snage. Također je istaknuto da je Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine propisano da je porodica životna zajednica roditelja i djece i drugih krvnih srodnika, srodnika po tazbini, usvojlaca i usvojenika i osoba iz vanbračne zajednice ako žive u zajedničkom domaćinstvu. Osim navedenog, prema odredbama Zakona o nasljeđivanju Federacije Bosne i Hercegovine, nesumnjivo je da su zakonski nasljednici i roditelji, odnosno braća i sestre umrlog. Preporuka nije realizovana.²⁵⁹

²⁵⁵ Ž-SA-05-251/20;

²⁵⁶ Pravilnik o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije broj UOFZ-554/18 od 27.02.2018. godine;

²⁵⁷ Preporuka broj P-64/20 od 19.03.2020. godine;

²⁵⁸ Ombudsmeni su utvrdili da žaliteljici- majci umrlog kao ni bratu umrlog nije odobreno pravo na naknadu troškova sahrane zato što članom 3. Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije, roditelji, kao ni braća i sestre nisu predviđeni kao korisnici koji mogu ostvariti ovo pravo. U vezi s tim, ukazano je da je članom 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano da, u slučaju smrti korisnika penzije s prebivalištem u Federaciji ili Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, nasljedniku-članu uže porodice, koji izmiri troškove pogreba pripada naknada pogrebnih troškova u visini prosječne penzije isplaćene u mjesecu prije smrti korisnika penzije. S druge strane, Pravilnik o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije znatno sužava krug korisnika ove naknade te je potpuno nejasno iz kojih razloga su članom 3. Pravilnika izostavljeni i drugi članovi uže porodice, odnosno nasljednici umrlog/korisnika penzije.

²⁵⁹ Dana 01.04.2020. godine zaprimljen je akt Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje broj FZ3/5/1-49-9-6930-5/19 od 27.03.2020. godine u kojem je, između ostalog, navedeno: „...*oblast penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine cjelovito je uređena Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju. Istim Zakonom su u cijelosti određena i uređena prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i uslovi za ostvarivanje tih prava kao i svi drugi elementi vezani za ostvarivanje tih prava. Navodi se da isti Zakon nije ostavio neuređena pitanja za ostvarivanje određenih i uređenih prava kako bi se primjenjivala druga zakonska rješenja, izuzev nekih provedbenih akata koji su samo administrativno-tehničke naravi a ne suštinske pa da materijalno uređuju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Tako je članom 39. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju odredio koja su prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja te je pod tačkom c) izričito navedeno „za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika starosne ili invalidske penzije – porodična penzija i pravo na naknadu pogrebnih troškova u skladu s ovim Zakonom“. Članom 4. stav 2 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je određeno da se „prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju i koriste pod uslovima propisanim ovim Zakonom.“ Članom 5. stav 1*

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁶⁰ koja se odnosila na postupanje Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje vezano za zahtjev za porodičnu penziju a koji je dana 26.11.2019. godine podnesen Kantonalnoj administrativnoj službi u Tuzli. Nakon intervencije Institucije ombudsmena žaliteljica je ostvarila pravo.

U konačnici, Ombudsmeni ističu da generalno imaju jako dobru saradnju s entitetskim zavodima za penzijsko i invalidsko osiguranje koji na traženje Ombudsmena ili upućene preporuke u većini slučajeva promptno djeluju, otklone uočena kršenja ljudskih prava kako na obostrano zadovoljstvo, tako i na zadovoljstvo korisnika naših usluga što je posebno značajno imajući u vidu činjenicu da se radi o ostvarivanju prava nužnih za egzistenciju jedne populacije građana Bosne i Hercegovine. U prilog tome svjedoče i sljedeća obraćanja građana:

„Obraćam vam se s velikim poštovanjem i zahvalnošću što ste mi pomogli da konačno dobijem svoju penziju. Uplata je izvršena u petak, tačnije 7. avgusta. Bez vašeg angažovanja i pomoći ovo se nikada ne bi desilo. Za mnoge od nas znači jako puno da postoji institucija koja pomaže nama nemoćnim, da ostvarimo svoja prava i da se spriječe nezakonite radnje...“²⁶¹

“Zahvaljujem na ukazanoj pomoći u rješavanju predmeta za priznavanje prava na starosnu penziju.”²⁶²

„Zahvaljujem Vam se što ste mi Vašom preporukom omogućili ostvarenje staračke penzije jer i KS i FPIO/MIO su me uporno odbijali... Svakako Vaša institucija mi je pomogla u najtežem trenutku u koji su me nepravedno doveli nestručno i nesposobno osoblje PIO Zavoda i spasila me...“²⁶³

6.4.1. Problematika penzionisanja policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine opetovano ističu problem²⁶⁴ penzionisanja radnika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske koji je aktuelan već duži vremenski period. Naime, pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova prilikom penzionisanja susreću se sa sljedećim problemima:

Problem posebnog staža u dvostrukom trajanju – ratnog staža koji se uračunava u penzijski staž po najnižem koeficijentu:

Istaknuto je da „...borci-pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske stiču uslove za penzionisanje na osnovu staža osiguranja (godina koje su proveli u radnom odnosu u MUP-u Republike Srpske) uključujući i ratni period koji se računa po najnižem koeficijentu što ima za posljedicu niži iznos penzije za ove pripadnike MUP-a. Navode da se ovo odnosi samo na one policijske službenike kojima je utvrđen poseban staž (ratni), koji su učestvovali u odbrani

Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je određeno da „prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su neotuđiva, lična i materijalna prava i ne mogu se prenijeti na drugog niti se mogu naslijediti“. Nedvojbeno je da je Federalni zavod postupio u skladu s propisima koji uređuju oblast penzijskog i invalidskog osiguranja te da nije svojevrijedno izostavio i druge članove porodice koje obuhvata Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine...”

²⁶⁰ Ž-BR-04-113/20;

²⁶¹ Ž-SA-04-398/20,;

²⁶² Ž-SA-04-393/20;

²⁶³ Ž-SA-04-770/19 P-168/20 od 25.08.2020. godine;

²⁶⁴ Ž-BL-04-409/19;

Republike Srpske, dok policijski službenici koji nemaju utvrđen ratni staž ostaju u radnom odnosu, ostvaruju veći iznos penzije u odnosu na policijske službenike kojima je utvrđen poseban staž. Navode da je to omogućeno izmjenama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske iz 2011. godine prema kome ratni staž dođe kao teret, a ne kao benefit...“

Tokom istražnog postupka, Ministarstvo unutrašnjih poslova je dostavilo odgovor u kojem se navodi... *“ članom 132. stav 1 tačka 2. Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima propisano je da policijskom službeniku prestaje radni odnos kada navršši 40 godina penzijskog staža bez obzira na godine života. U smislu navedenog Zakona, osnov prestanka radnog odnosa policijskog službenika po sili zakona je navršenih 40 godina penzijskog staža bez obzira na godine života. Kada je u pitanju poseban staž u dvostrukom trajanju, isti se policijskim službenicima računa u penzijski staž samo ukoliko postoji zahtjev policijskog službenika kako je članom 132. stav 2 Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima propisano da će na zahtjev policijskog službenika u postupku prestanka radnog odnosa radi ostvarivanja prava na starosnu penziju, Ministarstvo policijskom službeniku računati poseban staž u dvostrukom trajanju...“*

Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je dana 18.06.2019. godine dostavilo odgovor u kojem se navodi ... *“način određivanja visine penzije je isti za sve osiguranike, za period posebnog staža se ne uzimaju –najniži koeficijenti- a poseban staž ne utiče negativno na visinu penzije...Članom 38. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano je da se period koji je rješenjem utvrđen u poseban staž u dvostrukom trajanju ne računa u staž osiguranja bez obzira na to da li je unesen u matičnu evidenciju Fonda...S obzirom na činjenicu da se godišnji lični koeficijent utvrđuje za osiguranika, a da osoba kojoj je utvrđen poseban staž u dvostrukom trajanju nema status osiguranika, to znači da se plaće, odnosno osnovice osiguranja u razdoblju koje je utvrđeno u poseban staž u dvostrukom trajanju, ne mogu računati prilikom utvrđivanja godišnjeg ličnog koeficijenta, bez obzira na eventualnu uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. Što se tiče navoda žalbe u vezi s uslovima za ostvarivanje prava na penziju i određivanja visine penzije kao u Federaciji BiH, ovo ministarstvo i Vlada Republike Srpske će analizirati spomenute prijedloge imajući u vidu Strategiju reforme penzijskog sistema u Republici Srpskoj, izuzetke od opšteg pravila kod određivanja visine penzije, propise koje bi bilo neophodno izmijeniti i na koji način, finansijske efekte eventualnih izmjena propisa, finansijske mogućnosti Republike, pitanje penzija policijskih službenika koji su već ostvarili pravo na penziju, kao i druga pitanja relevantna za pronalaženje optimalnih rješenja...“*

Ombudsmeni pohvaljuju Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske koje je u odgovoru izrazilo spremnost da zajedno s Vladom Republike Srpske analizira spomenute prijedloge imajući u vidu Strategiju reforme penzijskog sistema u Republici Srpskoj, izuzetke od opšteg pravila kod određivanja visine penzije, propise koje bi bilo neophodno izmijeniti i na koji način, finansijske efekte eventualnih izmjena propisa, finansijske mogućnosti entiteta, pitanje penzije policijskih službenika koji su već ostvarili pravo na penziju, kao i druga pitanja relevantna za pronalaženje. Ombudsmeni će nastaviti praćenje realizacije ove problematike.

Način obračunavanja penzije policijskim službenicima u Republici Srpskoj

Penzije policijskim službenicima u Federaciji Bosne i Hercegovine obračunavaju se na osnovu prosjeka ostvarenih ličnih dohodaka u zadnjih pet godina staža, što je oko 70% u odnosu na

prosječnu plaću koju su imali dok u Republici Srpskoj iznosi oko 40% od ukupnih primanja s minulim i noćnim radom, i predlažu da se osnov za obračun penzija izjednači s penzijskim osnovom u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U toku istražnog postupka, donesene su dopune Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske²⁶⁵, u kojem je dodan član 136a kojim je regulisano pitanje ostvarivanja prava na penziju, prema kojem se Policijskom službeniku lični koeficijent za ostvarivanje prava na penziju utvrđuje na osnovu pet godišnjih plaća koje su za policijskog službenika najpovoljnije, na koji način je predmetni problem riješen.

6.4.2. Pravo vanbračnih partnera na porodičnu penziju

Ombudsmeni ukazuju na kontinuirano postojanje problema nejednakog tretmana bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na penziju u skladu s odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, usprkos činjenici da prema odredbama porodičnih zakona i zakona o nasljeđivanju Federacije BiH i Republike Srpske, bračni i vanbračni partneri imaju jednaka prava.

Naime, Institucija ombudsmena je u 2015. godini uputila inicijativu²⁶⁶ Parlamentu Federacije BiH, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje za dopunu člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine²⁶⁷. Institucija ombudsmena je, također, dana 26.12.2016. godine uputila inicijativu²⁶⁸ Narodnoj skupštini Republike Srpske i Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske da uskladi Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju s Porodičnim zakonom Republike Srpske tako da se u članu 70. tačka a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iza riječi „bračni supružnik“ doda „i vanbračni supružnik“ te da se u tački b) riječi „ili vanbračni supružnik“ brišu.

Ombudsmeni su u godišnjim izvještajima o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2015, 2016, 2018. i 2019. godinu ukazivali na navedeni problem nejednakog tretmana bračnih i vanbračnih partnera, međutim, unatoč svim do sada poduzetim aktivnostima Ombudsmena, entitetski zakoni o penzijskom i invalidskom osiguranju vanbračnim partnerima ne obezbjeđuju pravo na ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza vanbračnog druga niti je ta mogućnost predviđena stupanjem na snagu novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine.

Također je bitno spomenuti da je u međuvremenu Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu AP-4077/16, na sjednici održanoj 11. oktobra 2018. godine donio odluku o dopustivosti i meritumu, u kojoj je zaključio da su redovni sud i organi uprave primjenom Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine, bez uvažavanja opredjeljenja iz Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine iz 2005. godine o dosljednom izjednačavanju vanbračne zajednice, koja u konkretnom slučaju traje 17 godina, s bračnom zajednicom u svim pravima i

²⁶⁵ Broj 82/19;

²⁶⁶ P-134/15 od 29.06.2015. godine;

²⁶⁷ „Službene novine FBiH“, br. 29/98,49/00, 32/01,29/03,73/05,59/06 i 4/09;

²⁶⁸ Ž-BL-04-761/16;

obavezama, uključujući i imovinska prava, i odbijanjem apelantčinog zahtjeva da joj, kao članu porodice umrlog nosioca osiguranika, prizna pravo na porodičnu penziju, prekršili zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu²⁶⁹ koja se odnosi na nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na porodičnu penziju u skladu s odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH. Nakon okončanja istražnog postupka Institucija ombudsmena uputila je preporuku²⁷⁰ Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da pristupi dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju kojom će se vanbračnim partnerima osigurati jednaka prava po osnovu penzijsko-invalidske zaštite kao što je to učinjeno za bračne partnere te da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.

Dana 31.12.2020. godine Institucija ombudsmena zaprimila je akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, broj 03-04-1385/2020 od 29.12.2020. godine u kojem je navedeno da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 249. sjednici održanoj 28.12.2020. godine primila na znanje preporuku Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-226/20 i utvrdila Izjašnjenje V, broj 1796/2020 od 28.12.2020. godine koje je dostavljeno u prilogu, a u kojem je, između ostalog, navedeno:

“...Što se tiče ostvarivanja prava na porodičnu penziju za vanbračne partnere ističemo da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike pripremlilo izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, u okviru kojih je i dopuna člana 69. Navedeni član je dopunjen na način da je i vanbračnim partnerima omogućeno ostvarivanje prava na porodičnu penziju, uz preciziranje ko se smatra vanbračnim partnerom. Na ovaj način bit će izjednačena prava bračnih i vanbračnih partnera kod ostvarivanja prava na porodičnu penziju. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju upućen je na mišljenje nadležnim institucijama te će se nakon pribavljanja istih i njihovog eventualnog ugrađivanja u tekst izmjena i dopuna poduzeti aktivnosti s ciljem upućivanja zakona u dalju proceduru...”

6.5. Socijalna zaštita

Stanje u oblasti socijalne zaštite bilo je izuzetno teško u 2020. godini imajući u vidu činjenicu da je, usljed pandemije COVID-19, došlo do otpuštanja značajnog broja radnika u privatnom sektoru, prestanka rada manjih poduzeća, ograničavanja rada objekata koji se bave uslužnim djelatnostima što iako za cilj ima sprječavanje i ograničavanje širenja zaraze, ipak ima velik utjecaj na ekonomski prosperitet građana i dovodi ih do stanja socijalne potrebe.

Osim navedenog, Centri za socijalni rad svakodnevno se u svom radu susreću s brojnim poteškoćama, nedostacima materijalnih i ljudskih resursa, a o čemu je bilo riječi u Specijalnom

²⁶⁹ Ž-SA-04-344/19;

²⁷⁰ Preporuka broj P-226/20 od 07.12.2020. godine;

izvještaju o stanju i problemima s kojima se susreću Centri za socijalni rad u BiH²⁷¹ iz 2019. godine.

Imajući u vidu sve naprijed izneseno nije iznenađujuće da su i u ovoj godini Ombudsmeni za ljudska prava zaprimili 68 predmeta koji su se odnosili na ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu.

Ombudsmenima se građani obraćaju telefonskim putem, e-mailovima, sa zahtjevima za pomoć u unapređenju njihovog ekonomskog i socijalnog statusa, rješavanju problema nezaposlenosti, nedostatka finansijskih sredstava, a što je posljedica loše ekonomske situacije u državi. Činjenica je da Ombudsmeni, nažalost, nemaju adekvatne mehanizme da ovim građanima izađu u susret, imajući u vidu ovlaštenja data u Zakonu o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine te ne mogu pružati pomoć prilikom traženja zaposlenja ili davati određena finansijska sredstva, ali građane upućuju na ustanove socijalne zaštite i kroz komunikaciju s nadležnim ustanovama i organima pokušavaju iznaći rješenje problema.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁷² izjavljenoj protiv Općine Glamoč jer nije odlučeno po podnesenom zahtjevu za dodjelu jednokratne novčane pomoći. Tokom istražnog postupka žalitelju su odobrena i isplaćena novčana sredstva u visini od 100,00 KM.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁷³ koja se odnosila na zahtjev za ostvarivanje prava na dodatak i njegu druge osobe podnesen Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad u Višegradu po kojem je negativno odlučeno. Izjavljena je žalba 11.06.2020. drugostepenom organu, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i u postupku istraživanja Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske²⁷⁴ izvijestilo je da je dana 25.08.2020. godine doneseno konačno rješenje i kompletan spis je dostavljen JU Centar za socijalni rad Višegrad.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁷⁵ u kojoj žalitelj navodi da ima veliki dug za struju, star nekoliko godina i da se kao jedini zaposleni u višečlanoj porodici „bori“ da se struja ne isključi. Ombudsmeni su imali uvid u cjelokupnu socijalnu situaciju porodice, od strane nadležnog Centra za socijalni rad iz kojeg nesumnjivo proizlazi da se radi o porodici teškog socijalnog stanja. U petočlanoj porodici u kojoj je majka osoba s invaliditetom, jedan brat osoba s oštećenim vidom (pohađao školu u Derventi za djecu s oštećenim vidom), dvije maloljetne sestre (obje s oštećenim vidom), otac hronični alkoholičar (česta nasilja u porodici), jedini je zaposlen (800 KM plaća). Iako je u konkretnom slučaju u pitanju dug koji nije sporan, s ciljem zaštite osoba koje se nalaze u teškoj materijalnoj situaciji, Ombudsmeni su Elektrokrajini a.d. Banja Luka ukazali na mehanizme koji su na raspolaganju za naplatu duga, a koji se ne bi odnosili na isključenje električne energije jer zdravstveno stanje u kojem se članovi ove porodice nalaze je specifično te su pozvali nadležno preduzeće na razmatranje problema i s aspekta humanosti.

Ombudsmeni često zaprimaju žalbe u kojima građani ukazuju na poteškoće s komšijama koji ispoljavaju određeni vid asocijalnog ponašanja, prave „probleme“ te svojim ponašanjem

²⁷¹ https://www.Ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2019112015101009cro.pdf

²⁷² Ž-LI-04-62/20;

²⁷³ Ž-BL-02-817/19;

²⁷⁴ Akt broj 11/05-533-66/20 14.09.2020. godine;

²⁷⁵ Ž-BL-04-449/20;

ugrožavaju, kako stanare tako i sebe. Riječ je o izuzetno kompleksnim problemima, za čije rješavanje je potreban duži vremenski period, imajući u vidu činjenicu da se prilikom rada na istima moraju imati u vidu prava i obaveze svih involviranih.

Jedan od takvih primjera je i žalba²⁷⁶ etažnih vlasnika u Ulici Grada Bakua, Sarajevo a koja se odnosila na postupanje Službe socijalne zaštite Novi Grad, Kantonalnog centra za socijalni rad Sarajevo, Javne ustanove Dom zdravlja Novi Grad Sarajevo i Policijske stanice Novi Grad Sarajevo, a u vezi s njihovim prijavama na komšiju koji je osoba sklona uživanju alkohola, remećenju kućnog reda i mira, nema nikakvih primanja, nije u stanju da se brine sebi, a svojim ponašanjem ugrožava sebe i stanare navedene zgrade (glasna muzika, ostavljanje otvorenih česmi, upaljene ringle šporeta, zbog čega su u više navrata reagovala i vatrogasne i policijske službe). Ombudsmeni su uputili preporuku²⁷⁷ *nadležnim organima da u skladu sa svojim nadležnostima učine sve neophodnje mjere i radnje s ciljem zaštite najboljeg interesa i zdravlja NN kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na predmetnoj adresi*. Navedena preporuka nije realizovana u toku 2019. godine, međutim, imajući u vidu ozbiljnost žalbenih navoda tokom 2020. godine nastavljeno je praćenje predmetnog problema. Nakon zajedničkih aktivnosti Ombudsmena, žalitelja i nadležnih organa navedeni problem je riješen sredinom 2020. godine, osigurani su validni identifikacijski dokumenti (lična karta), regulisano mu je zdravstveno osiguranje, osigurana novčana pomoć, a imenovani je, usljed svega navedenog, pristao i na liječenje od alkohola te smješten u odgovarajuću ustanovu.

Primjer: Ombudsmeni su putem e-maila zaprimili apel za pomoć samohranjoj majci, a za koju se obratio vanbračni partner. Riječ je o majci troje malodobne djece koja je ostala bez posla i ima više zdravstvenih problema, a stanodavac je želi izbaciti na ulicu zbog neplaćene kirije i režijskih troškova. Ombudsmeni su u više navrata upućivala akte Službi socijalne zaštite Općine Ilidža koja je dostavila svoja očitovanja²⁷⁸ iz kojih je evidentno da su službenici poduzimali radnje s ciljem prevazilaženja nastale situacije, da je postupak smještaja usložen s obzirom da postoji sumnja da su majka i djeca pozitivne na COVID-19, ali da su, nakon negativnog testa, djeca smještena u Odgojni centar. Za smještaj majke razmatrana je mogućnost smještaja u KJU “Gerontološki centar”, međutim, radi zdravstvenih problema, žaliteljica je bila smještena u bolnicu.

6.5.1. Implementacija Regionalnog stambenog programa

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁷⁹ u se kojoj navodi „*da je poslala relevantnu dokumentaciju za Sarajevo, sve zbog izgradnje kuće u selu*“. Navodi i da je na lice mjesta izlazila komisija. Aktom²⁸⁰ Odjeljenja za komunalne i stambene poslove Grada Gradiška obavještava Ombudsmene da su, uvidom u dokumentaciju gradske uprave, koja se tiče stambenog zbrinjavanja, utvrdili da je u okviru programa zatvaranja kolektivnih centara za stanovanje na području Grada Gradiška iskazana potreba za rješavanje slučajeva koji nisu stambeno zbrinuti. Pojašnjavaju da je spisak osoba koje trebaju biti stambeno zbrinute proslijeđen UNHCR-u i CRC-u. Terenska provjera je izvršena dana 12.08.2019. godine (između ostalog i za NN) s

²⁷⁶ Ž-SA-05-173/19;

²⁷⁷ Preporuka pod brojem P-192/19;

²⁷⁸ Akti pod brojem 35/V-09-530-849/20 od 14.05.2020. godine i 35/V-09-545-888/20 od 22.05.2020.

²⁷⁹ Ž-BL-04-563/19;

²⁸⁰ Broj 02-052-36/19 od 05.11.2019. godine;

predstavnicima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i koordinatorom projekta ispred gradske uprave. Nakon toga, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine pravi listu korisnika potprojekta BH6 (projekat stambenog zbrinjavanja). Na kraju ističu da se čeka potpisivanje sporazuma i njegova realizacija. Upućena je preporuka Gradu Gradiška²⁸¹ *da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju s Institucijom ombudsmena i dostave tražene informacije*. Ombudsmeni nakon izdavanja preporuke zaprimaju nove informacije o implementaciji projekta - Državnog projekta stambenog zbrinjavanja u okviru Regionalnog stambenog programa. Što se tiče konkretnog predmeta nakon stvaranja svih potrebnih preduslova, Grad je započeo postupak legalizacije objekta.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁸² u kojoj žaliteljica navodi da nije korisnik jedne od stambenih jedinica zgrade Regionalnog stambenog programa²⁸³ u Opštini Bileća za raseljena lica, ali je na listi čekanja, ukoliko se jedan od dodijeljenih stanova oslobodi. Ista, također, tvrdi da gospodin koji je jedan od korisnika stanova na osnovu rješenja o dodjeli stambene jedinice na korištenje nikad nije uselio u dodijeljeni stan te da je ključeve svog stana predao drugoj gospođi koja se nije nalazila na spisku korisnika za dodjelu stanova niti je na listi čekanja. Ističe da se obraćala Sekretarijatu za raseljena lica i migracije u Banjoj Luci te su joj dali povratne informacije da ima njihovu punu podršku u ovom slučaju i da su se aktivno uključili u rješavanje nastalog problema. Postupak istraživanja je u toku.

6.6. Obrazovanje

Pravo na obrazovanje je od izuzetne važnosti za uživanje svih drugih prava i sloboda: građansko-političkih, ekonomsko-socijalnih i kulturnih prava i sloboda svake osobe i ima veliku ulogu u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta.

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je 36 žalbi, a izdato je 8 preporuka.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi prosvjetne radnice²⁸⁴ koja je navela da njena škola nije primila uputstvo o izvođenju zaključnih ocjena i okončanju nastavne godine uz primjenu informaciono-komunikacijskih tehnologija u osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona²⁸⁵. Također je ukazano na određene nedosljednosti u pogledu načina ocjenjivanja kao i na neusklađenost spomenutog uputstva s važećim Pravilnikom o napredovanju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika u srednjim školama. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni BiH su utvrdili osnovanost žalbenih navoda i donijeli preporuku²⁸⁶ u kojoj su Ministarstvu ukazali da se jasnije definišu sankcije za učenike ukoliko bez opravdanog razloga ne učestvuju o nastavi. U odgovoru²⁸⁷ Ministarstva na preporuku, između ostalog, ističe se da će prilikom izrade novih uputstava o ocjenjivanju učenika u novim vanrednim okolnostima, preporuke Ombudsmena BiH biti sastavni dio donesenih provedbenih propisa.

²⁸¹ Preporuka broj P-174/20 od 16.09.2020. godine;

²⁸² Ž-MO-04-42/20;

²⁸³ "Sl.novine BiH" broj 18/16;

²⁸⁴ Ž-SA-04-317/20;

²⁸⁵ Akt broj 10-34-4124-7/20 od 11.05.2020. godine;

²⁸⁶ P-155/20 od 20.07.2020. godine;

²⁸⁷ Akt broj 10-34-4124-7-05/20 od 16.09.2020. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁸⁸ koja se odnosila na ponašanje pojedinih nastavnika u Javnoj ustanovi Osnovna škola „Turbe“ Turbe koje, navodno, nije bilo profesionalno i odgojno, niti usmjereno na najbolji interes djeteta, a što je došlo do izražaja tokom vanrednog stanja od 13.03.2020. godine i realizacije online nastave. U žalbi je navedeno da se učenici tek u šestom razredu susreću s predmetom „Informatika“, da se od učenika očekivalo vrlo dobro poznavanje vještina rada na računaru, a pri tome nisu obavljene nikakve pripreme i obuka učenika za online nastavu, niti im je tokom realizacije iste pružena bilo kakva podrška. U vezi s navedenim traženo je izjašnjenje nadležnog Ministarstva obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta - Glavnog kantonalnog inspektora u aktu²⁸⁹ u kojem se navodi sljedeće: „Dana 17.6.2020. godine izvršen je neposredan inspeksijski nadzor i direktorici Škole naređeno otklanjanje uočenih propusta. Dana 29.06.2020. godine zaprimili smo izvještaj škole broj 270/20, od 22.6.2020. godine o postupanju i otklanjanju propusta“. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁹⁰ koja se odnosila na navodnu povredu prava od strane Vlade Brčko Distrikta BiH, a vezano za osnovno obrazovanje odraslih osoba na području Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U žalbi se navodi: „žalba zbog problema za upis u osnovnu školu u gradu Brčko za obrazovanje odraslih osoba...za problem završavanja 7,8,9-razreda osnovne škole...“. Tokom istrage Institucija ombudsmena zaprimila je dana 6.7.2020. godine odgovor²⁹¹ u kojem se navodi: „Odjeljenje za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kao i Vlada Brčko Distrikta BiH su donijeli podzakonske propise koji proizlaze iz Zakona o obrazovanju odraslih u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Odjeljenje za obrazovanje je zaprimilo dva zahtjeva za utvrđivanje ispunjenosti uslova za osnivanje organizatora obrazovanja odraslih na području Brčko Distrikta BiH. Šef Odjeljenja za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta BiH je odlukom, broj predmeta 37-001162/18, broj akta: 07-1154S0-007/20 od 23.4.2020. godine imenovao ekspertnu komisiju koja trenutno provodi postupak utvrđivanja ispunjenosti uslova za osnivanje organizatora za obrazovanje.“ Dana 30.10.2018. godine Skupština Brčko Distrikta BiH je na svojoj 35. redovitoj sjednici usvojila Zakon o obrazovanju odraslih osoba u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine²⁹². „Dana 29. 12. 2020. godine Vlada Brčko Distrikta BiH, Odjel za obrazovanje²⁹³ obavještava Instituciju ombudsmena da je uspostavljen sistem obrazovanja odraslih na području Brčko Distrikta BiH.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁹⁴ u kojoj se ukazuje na poteškoće prilikom apliciranja na redovan studij Fakulteta zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu, smjer: Zdravstveni nutricionizam i dijetetika i smjer: Babičarstvo/primaljstvo zbog tehničke greške u generisanju revidiranih konačnih rang-listi putem sistema online upisa. Žaliteljica koja se prijavila na redovan studij (finansiranje iz budžeta) zbog greške u sistemu, nije primljena na željeni studij, iako je ostvarila veći broj bodova od studenata koji su se prijavili na redovan studij - samofinansirajući. U ovom predmetu upućena je preporuka²⁹⁵ povodom koje je zaprimljen

²⁸⁸ Ž-SA-04-445/20;

²⁸⁹ Akt broj 07-34-471/2020-2, od 22.07.2020. godine;

²⁹⁰ Ž-BR-04-172/19;

²⁹¹ Akt Vlade Brčko Distrikta BiH, Odjela za obrazovanje broj 37-000370/20 od 22.6.2020. godine;

²⁹² Zakon o obrazovanju odraslih osoba u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH;

²⁹³ Odgovor broj 37-001089/20 od 11. 12. 2020. godine;

²⁹⁴ Ž-SA-04-761/20;

²⁹⁵ P-196/20 od 09.10.2020. godine;

odgovor Univerziteta u Sarajevu²⁹⁶ iz kojeg proizilazi „...*da je nađeno rješenje za žaliteljicu... i da će ista biti upisana na željeni studij Fakulteta zdravstvenih studija UNSA.*“

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi²⁹⁷ u kojoj žalitelj ukazuje na poteškoće u vezi s polaganjem stručnog ispita za magistra farmacije ističući da nadležni organ u Federaciji BiH ne želi priznati diplomu stečenu u drugom entitetu s ciljem polaganja stručnog ispita. Naime, žalitelj je ukazivao da je podnio zahtjev za polaganje stručnog ispita za magistra farmacije Federalnom ministarstvu zdravstva, no da ovaj organ nije donio odluku po istom. Nakon provedenog istražnog postupka te obraćanja Institucije ombudsmena nadležnom organu, Institucija ombudsmena zaprimila je akt Federalnog ministarstva zdravstva²⁹⁸ u kojem je navedeno da je žalitelju odobreno polaganje stručnog ispita u zvanju magistar farmacije pred ispitnom komisijom Federalnog ministarstva zdravstva o čemu je imenovani putem svog opunomoćenika bio obaviješten.

6.7. Komunalne usluge

U 2020. godini, registrovano je 103 predmeta koji se odnose na probleme komunalnih usluga. Izdato je 9 preporuka.

Registrovane žalbe odnosile su se na zahtjeve za priključenje na vodovodnu mrežu, neblagovremeno pružanje komunalnih usluga od strane preduzeća i ignorisanje zahtjeva građana.

Ombudsmeni napominju da ljudsko pravo na vodu još uvijek nije dovoljno prepoznato kao samostalno ljudsko pravo već ljudsko pravo koje je “podređeno” drugim građanskim, političkim, gospodarskim, socijalnim i drugim pravima - odnosno pravo koje je neophodno za ostvarenje drugih ljudskih prava.

Tako je grupa mještana u naselju Domanovići podnijela žalbe²⁹⁹ jer već niz godina čekaju na priključak vode u naselju Domanovići uz koju prilažu i ugovore o priključenju na vodovodnu mrežu kao i obračun radnog naloga od Javnog komunalnog poduzeća Čapljina. Izdata je preporuka³⁰⁰ Gradu Čapljina *da uspostavi saradnju s Institucijom Ombudsmena te Gradu i Javnom komunalnom poduzeću Čapljina d.o.o. Čapljina da iskoordiniraju aktivnosti i rad na rješavanju konkretnog problema, pristupe planiranju i ulaganju u proširenje sistema vodovodne mreže, odnosno priključivanja na vodovodnu mrežu.*

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁰¹ u vezi s problemom starijih i bolesnih komšija žaliteljice zbog nefunkcionisanja lifta. U toku provođenja istražnog postupka Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo dostavilo je Instituciji ombudsmena informaciju³⁰² u kojoj je navedeno da je rekonstrukcija postojećeg lifta izvršena 12.06.2020. godine, a nakon odobrenja predračuna radova od strane predstavnika i date pozajmice

²⁹⁶ Akt broj 0101-8775-1/20 od 12.10.2020. godine;

²⁹⁷ Ž-SA-04-1331/19;

²⁹⁸ Akt broj 02-30-6239/20 od 15.07.2020. godine;

²⁹⁹ Ž-MO-04-64/20, Ž-MO-04-65/20;

³⁰⁰ Preporuka broj P-223/20;

³⁰¹ Ž-SA-04-452/20;

³⁰² Akt broj 05/10-20236-4/20-pz od 15.07.2020;

sredstava od strane Sarajevostana kao upravnika. Inspeksijski organ za liftove izvršio vanredni tehnički pregled lifta te je nakon dobijanja pozitivnog nalaza isti pušten u funkciju.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁰³ u kojoj podnositelj navodi da se dana 17.12.2019. godine obratio Elektroprivredi Bosne i Hercegovine, podružnica „Elektro distribucija“ Zenica, zahtjevom za izmještanje kablova električne energije koji su postavljeni na adresi u Zenici na koji nije odgovoreno. Ombudsmeni su, postupajući u predmetu, zaprimili odgovor u kojem se navodi da je: „...izvršena provjera na terenu i upućen je dopis firmi Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine i u prilogu smo dostavili žalbu...“ Dana 28.01.2020. godine kao reakciju na dopis upućen prema Autocestama Federacije Bosne i Hercegovine dobili smo usmeno obećanje od izvođača radova Euroasfalt da će u narednom razdoblju riješiti spornu situaciju³⁰⁴. Žalitelj je dana 24.02.2020. godine obavijestio Ombudsmene da je njegov problem riješen, odnosno da su izmješteni kablovi električne energije.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁰⁵ koja se odnosi na loše stanje magistralnog puta Kostajnica-Knežica-Prijedor. U žalbi zabrinuti građani Republike Srpske ističu da se obraćaju Ombudsmenima kako bi se nakon nekoliko godina riješio problem ili barem započelo s njegovim rješavanjem. Žalbom se ukazuje da je „magistralni put koji vodi od Kostajnice preko Knežice do Prijedora u potpunosti zapušten, da se na putu do Knežice nalaze ogromne rupe/klizišta još od posljednjih poplava (2015. i 2016. godine) i da se nakon nekoliko godina ništa nije učinilo, čak se nisu postavili ni znakovi upozorenja za vozače i da je zapravo čista sreća što do sada nije bilo povrijeđenih ili nastradalih“. Javno poduzeće „Putevi Republike Srpske“ putem elektronske pošte, dana 11.06.2020. godine, u prilogu kojeg dostavlja obavijest preduzeća „Prijedor putevi“³⁰⁶ iz kojeg proizlazi da se žalba ne odnosi na magistralni put već na lokalni put Bačvani – Knežica dužine oko 13 km i koji se cijelom dužinom nalazi na području opštine Kozarska Dubica. Kako zaključuju, eventualna odgovornost za održavanje i sanaciju spada pod obavezu Opštine Kozarska Dubica, odnosno izvođača radova (preduzeća naprijed istaknuta), a ne JP „Putevi Republike Srpske“. Ombudsmeni su uputili preporuku³⁰⁷ kojom je Vladi Republike Srpske i Opštini Kozarska Dubica naloženo da u narednom razdoblju zajedničkim djelovanjem i poduzetim naporima pronađu način da obezbijede finansijska sredstva za sanaciju lokalnog puta Bačvani – Knežica na području opštine Kozarska Dubica.

6.8. Ekologija

Ombudsmeni su u izvještajnom razdoblju zaprimili 15 žalbi koje su se odnosile na oblast ekologije, odnosno zaštite okoliša, a izdata je jedna preporuka. Bosna i Hercegovina ratifikovala je brojne konvencije i protokole kao što su: Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Arhuška konvencija, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

³⁰³ Ž-BL-05-10/20;

³⁰⁴ Akt Elektroprivrede BiH d.d. Sarajevo, podružnica „Elektro distribucija“ Zenica, broj 03-6-206-338/20 od 30.01.2020. godine;

³⁰⁵ Ž-BL-04-77/20;

³⁰⁶ Akt broj 03-345-829/20 od 07.05.2020. godine (dopis upućen JP „Putevi Republike Srpske“);

³⁰⁷ Preporuka pod brojem P-215/20;

Predmeti zaprimljeni u Instituciji odnosili su se na probleme odlaganja smeća, deponovanje šljake i pepela u okolici Tuzle i neriješene probleme odvoda fekalnih voda.

Ombudsmeni napominju da se uz proces prepoznavanja prava na vodu, kao ljudskog prava, razvija i ideja prepoznavanja ljudskog prava na odvodnju otpadnih voda, kao prava koje pretpostavlja pristup uređajima za odvodnju otpadnih voda u svim sferama života koji su sigurni, higijenski i socijalno prihvatljivi, omogućavaju privatnost i osiguravaju ljudsko dostojanstvo. Posebno zbog toga što je izostanak pristupa, odnosno neadekvatan pristup kanalizacionim mrežama tj. odvodnji otpadnih voda jedan od primarnih razloga kontaminaciji vode i širenju zaraznih bolesti kako među ljudima tako i životinjama.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³⁰⁸ anonimne grupa građana iz Kostajnice povodom problema deponije smeća u selu Gornja Slabinja, u šumi Bal. Pojašnjavaju da je Opština u skladu s pozitivnim propisima odredila lokaciju deponije, zemljište je kao takvo i obilježeno i ograđeno, ali smatraju zabrinjavajućim da se već duži vremenski period smeće ostavlja (od strane nesavjesnih građana) odmah do ceste, pored deponije. Načelnik Opštine Kostajnica obavještava Ombudsmene da je Pravilnikom, koji je još u pripremi, potrebno urediti kompletan videonadzor na području Opštine (usaglasiti lokacije na kojima već postoji videonadzor i na kojima će se postavljati videonadzor). Dodaju da je prilaz deponiji u kontinuiranom nadzoru od juna 2019. godine, od strane Komunalne policije i KP „Komunalno“ Kostajnica. Također se pozivaju na Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom, a kojim je predviđen rok za prilagođavanje zajedničkih deponija do 2026. godine, odnosno problem deponovanja na području opštine Kostajnica bit će riješen uspostavljanjem regionalne deponije u Prijedoru.

Upućena je preporuka³⁰⁹ nadležnim organima Opštine Kostajnica da u narednom periodu vrše kontinuiran nadzor na spornom mjestu, Skupštini Opštine Kostajnica da u što skorijem roku donese odgovarajući podzakonski propis kako bi se stavile u funkciju sve kamere na području opštine i omogućio videonadzor na svim onim lokacijama kako je to ranije i procijenjeno od strane stručnog kadra i odgovornih nadležnih organa. O preporuci je upoznato i nadležno resorno Ministarstvo i Fond za zaštitu životne sredine kako bi u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima i obavezama, razmotrili mogućnost da pomognu Opštini u realizaciji preporuke, cijeneći prava građana opštine Kostajnica.

Nakon izdavanja preporuke, Opština Kostajnica obavijestila je Ombudsmene da je na lokalnoj deponiji postavljen videonadzor i da je prilaz deponiji u kontinuiranom nadzoru od strane komunalne policije i nadležnog komunalnog poduzeća. Pojašnjavaju da su odlukom o prikupljanju i odvoženju komunalnog otpada propisani uslovi i način obavljanja komunalne djelatnosti prikupljanja komunalnog otpada iz stambenih, poslovnih i drugih objekata. Nadležni se pozivaju i na odluku o komunalnom redu, a u skladu s preporučenim mjerama, usvojena je Odluka o postavljanju videonadzora i usvojen je Pravilnik o korištenju sistema videonadzora.

³⁰⁸ Ž-BL-04-365/19;

³⁰⁹ Preporuka pod brojem P-70/20 od 20.05.2020. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³¹⁰ UG „EKO SPORT“ iz Tuzle u kojoj se navodi da se u proteklih 18 godina lokalno stanovništvo MZ Šićki Brod suprotstavlja neviđenom pritisku Elektroprivrede BiH da na lokalitetu ove mjesne zajednice formira odlagalište za deponovanje šljake i pepela, produkata sagorijevanja iz Termoelektrane "Tuzla" i to na području iznad jezera Kop. Ombudsmeni su uputili preporuku Federalnom ministarstvu okoliša i turizma Sarajevo i Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Tuzla da isključe svaku mogućnost da se na prostoru Mjesne zajednice Šićki Brod Tuzla, odnosno rekultivisanog zemljišta iznad jezera Kop, formira odlagalište za deponovanje šljake i pepela, produkata sagorijevanja iz Termoelektrane "Tuzla", da u okviru svoje nadležnosti poduzmu mjere koje će građanima na predmetnom lokalitetu omogućiti uživanje prava na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, uz izostanak opasnosti po zdravlje ljudi, ali i okoliša; Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Tuzla dostavilo je akt³¹¹ broj 12/1-05-23-2693/19 od 29.05.2019. godine u kojem se navodi: „*Postupajući po navedenoj preporuci obavještavamo vas da će Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, u skladu sa svojim nadležnostima i raspoloživim mogućnostima, uzeti u obzir navedenu preporuku.*“

Federalno ministarstvo okoliša i turizma dostavilo je akt³¹² u kojem se navodi: „*Operator JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo „Termoelektrana „Tuzla“ nije ovom Ministarstvu podnijela zahtjev za izdavanje okolinske dozvole za deponiju šljake i pepela na lokaciji Šićki Brod Tuzla, niti je ovo Ministarstvo, osim dozvole za rekultivaciju, izdalo bilo koje druge dozvole za navedenu lokaciju. U slučaju podnošenja zahtjeva od strane operatora za izdavanje okolinske dozvole za predmetnu lokaciju ovo Ministarstvo će uzeti u obzir preporuku Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-120/19.*“

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi³¹³ izjavljenoj na rad Općine Banovići, Službe za budžet, finansije i inspeksijske poslove i Komunalne inspekcije. Žalitelj navodi da na putnoj komunikaciji Gaj-Delići, MZ Tulovići, usljed nelegalne gradnje stambenih objekata i neriješenog pitanja odvođenja oborinskih i fekalnih voda dolazi do plavljenja i zagađenja njegovog zemljišta na kojem se nalazi bašta i stambeni objekat. Istodobno otpadne vode direktno odlaze u potočić koji ide pored Osnovne škole Gnječkovac, a koji se dalje ulijeva u rječicu Draganja. U postupku pred ovom Institucijom utvrđeno je da problem odvodnje otpadnih voda na području cijele općine Banovići predstavlja neriješeno pitanje u oblasti komunalnih djelatnosti ove Općine, kao i da seoske mjesne zajednice nemaju uređenu kanalizacijsku mrežu. Prema navodima nadležne Službe: „*Odvodnja otpadnih voda u seoskim domaćinstvima se rješava od slučaja do slučaja, a većina otpadnih voda završava u lokalnim vodotocima. U gradskoj zoni gdje je najveća koncentracija stanovništva postoji kanalizacijska mreža, ali zbog nepostojanja prečistača, sva ta otpadna voda se direktno izljuje u rječice Oskovu, Litvu i Radinski potok. Isto važi i za otpadnu vodu iz industrijskih objekata.*“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su preporuku³¹⁴ Općini Banovići da bez odlaganja poduzme neophodne mjere i radnje s ciljem sistemskog rješavanja pitanja odvodnje otpadnih voda na području cijele općine Banovići, da uspostavi sistem za upravljanje,

³¹⁰ Ž-BR-04-12/19, preporuka broj 120/19 od 24.04.2019. godine;

³¹¹ Akt Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj 12/1-05-23-2693/19 od 29.05.2019. godine;

³¹² Federalno ministarstvo okoliša i turizma;

³¹³ Ž-BR-4-70/18;

³¹⁴ Preporuka broj P- 159/20 od 13.08.2020. godine;

razvoj, zaštitu i korištenje vodnih resursa, uključujući primjenu prepoznate dobre prakse na suzbijanju zagađenja izvora svih vrsta, poduzme neodložne mjere kako bi se u cijelosti isključila mogućnost ispuštanja industrijskih otpadnih voda u okoliš i zagađenje istog, te uspostavi mehanizam kontrole i nadzora te da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date preporuke. Odgovor na preporuku nije zaprimljen.

Primjer: Instituciji ombudsmena obratio se podnositelj žalbe³¹⁵ navodeći da je od Odjeljenja za finansije Grada Gradiška dobio opomenu pred isključenje vode zbog neplaćenih računa za odvoz otpada. Navodi da nikada nije zaključio nikakav ugovor o odvozu otpada, nije koristio usluge odvoza otpada, te da sve račune za vodu uredno plaća i da ne vidi razlog da se prijeti isključenjem vode kada se radi o potpuno dvije različite usluge. Nije sporno da se vodi sistem objedinjene naplate gradske uprave Gradiška koja pokazuje postojanje duga, ali nije jasno, ukoliko ima uplatnice da je voda uredno plaćena zašto se prijeti isključenjem vode.

Nakon provedenog postupka Ombudsmeni su dostavili preporuku³¹⁶ s mišljenjem da označeno javno preduzeće nije dostavilo izjašnjenje na navode podnosioca žalbe da ne postoji zaključen ugovor, niti kopija ugovora kojim bi se regulisao obligacioni odnos s kupcem³¹⁷.

Ombudsmeni su mišljenja da je Zakonom o komunalnim djelatnostima jasno i precizno utvrđeno koje su komunalne usluge, i da se komunalna usluga ne može uskratiti osim u izuzetnim slučajevima.

Preporukom je traženo uzdržavanje od isključivanja vode u svim sličnim slučajevima i dosljednom primjenom relevantnih propisa pristupiti utvrđivanju i naplati nespornog duga.

Zaprimljen je odgovor³¹⁸ na preporuku da je primljena na znanje.

³¹⁵ Ž-BI -04-615/20;

³¹⁶ P-212/20;

³¹⁷ U dostavljenoj dokumentaciji nalazi se obavijest KP „Gradska čistoća“ a.d. Gradiška od 26.12.2019. godine kojim se podnositelj žalbe poziva na zaključivanje ugovora o odvozu otpada-podnositelj žalbe tvrdi da se nikada nije odazvao pozivu;

³¹⁸ Broj 0.10-2313/20 od 16.12.2020. godine;

VII. PRAVA LICA LIŠENIH SLOBODE

7.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini

Pitanje ostvarivanja prava građana na slobodu je uređeno UN Konvencijom protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka (u daljem tekstu: Konvencija protiv torture) i njenim protokolima te Evropskom konvencijom o sprečavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja³¹⁹ kao regionalnim mehanizmom. Bosna i Hercegovina je ratifikovala oba dokumenta³²⁰, uključujući i Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljem tekstu: Fakultativni protokol)³²¹. UN Konvencija protiv torture definiše torturu kao:

“Svaki akt kojim se jednom licu namjerno nanose bol ili teške fizičke ili mentalne patnje s ciljem dobijanja od njega ili nekog trećeg lica obavještenja ili priznanja ili njegovog kažnjavanja za djelo koje je to ili neko treće lice izvršilo ili za čije izvršenje je osumnjičeno, zastrašivanja tog lica ili vršenja pritiska na njega ili zastrašivanja ili vršenja pritiska na neko treće lice ili iz bilo kojeg drugog razloga zasnovanog na bilo kom obliku diskriminacije ako taj bol ili te patnje nanosi službeno lice ili bilo koje drugo lice koje djeluje u službenom svojstvu ili na njegov podsticaj ili s njegovim izričitim ili prešutnim pristankom. Taj izraz se ne odnosi na bol ili patnje koje su rezultat isključivo zakonitih sankcija, neodvojivih od tih sankcija ili koje te sankcije prouzrokuju.” (član 1.)

Svaka država članica Konvencije protiv torture je dužna poduzeti zakonske, administrativne, sudske ili druge efikasne mjere kako bi spriječila izvršenje radnji torture na teritoriji pod svojom jurisdikcijom i nikakva izuzetna okolnost bilo da se radi o ratnom stanju ili opasnosti od rata, unutrašnjoj političkoj nestabilnosti ili bilo kojem drugom vanrednom stanju se ne može navoditi kao opravdanje za torturu (član 2.).

Sprečavanje i prevencija torture zahtijeva negativan pristup organa vlasti na način da se suzdrže od bilo koje radnje kojom mogu povrijediti prava građanina, odnosno pozitivan pristup, poduzimanje radnji u slučaju kada su prava građana ugrožena od strane trećih lica. Kako su mogućnosti za torturu povećane u mjestima u kojima se nalaze osobe ograničene u slobodi kretanja, kao što su zatvori, ustanove za smještaj osoba s mentalnim teškoćama i sl. utoliko postoji potreba da se putem posjeta osobama lišenim slobode ispituje kako se prema njima postupa s ciljem da, ukoliko je potrebno, poveća zaštitu tih osoba od mučenja i nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

Prema odredbama Fakultativnog protokola: *„Svaka država stranka će održavati, imenovati ili osnovati, najkasnije jednu godinu nakon stupanja ovoga Protokola na snagu ili njegove ratifikacije ili pristupanja, jedan ili nekoliko neovisnih nacionalnih mehanizama za sprečavanje*

³¹⁹ Evropski ugovori - broj 126. Tekst izmijenjen Protokolima broj 1 (ETS Broj 151) i Broj 2 (ETS Broj 152), koji su stupili na snagu 1. marta 2002. godine, <https://rm.coe.int/16806dbabf>

³²⁰ UN Konvencija, sukcesijom je stupila na snagu 01.09.1993. godine.

VE Konvencija protiv torture 12.07.2002. godine potpis i ratifikacija, stupila na snagu 01.11.2002. godine.

³²¹ Ratifikovan 24. oktobra 2008. godine.

mučenja na nacionalnoj osnovi. Mehanizmi koje su utemeljile decentralizovane jedinice mogu biti proglašeni nacionalnim mehanizmima za sprečavanje u smislu ovoga Protokola, ako su u skladu s njegovim odredbama.” (član 17.)

Bosna i Hercegovina još uvijek nije izvršila obavezu vezanu za uspostavu nezavisnog organa s mandatom koji omogućava posjete svim mjestima gdje se nalaze lica lišena slobode, u svrhu poboljšanja položaja lica lišenih slobode, posebno u pogledu utvrđivanja eventualnog mučenja i drugih oblika nečovječnog i nehumanog postupanja. Posjete mjestima na kojima se nalaze lica kojima je na bilo koji način ograničena sloboda kretanja predstavljaju efikasan način da se izvrši prevencija i suzbijanje torture. Izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH kojim bi se uspostavio mehanizam definisan odredbama Fakultativnog protokola u okviru Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH nalazile su se u parlamentarnoj proceduri skoro četiri godine. Na sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26.02.2020. godine, ovaj prijedlog nije prihvaćen i nejasno je šta će se dalje dešavati u pogledu izvršenja ove obaveze. Bosna i Hercegovina je jedina država koja nije članica Mreže nacionalnih preventivnih mehanizama zemalja Jugoistočne Evrope³²², ali njeni predstavnici se redovno pozivaju i prisustvuju sastancima ove mreže kako bi se Institucija pripremila za preuzimanje ovog mandata nakon što se usvoje predviđene izmjene i dopune Zakona o ombudsmenu.

7.2. Praćenje stanja prava lica lišenih slobode

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine stanje prava lica vezano za sprečavanje torture i prevenciju prati kroz postupanje tri odjela i to: Odjela za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode, Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, ukoliko se radi o osobama smještenim u ustanove za smještaj lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama, te Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece, ukoliko se radi o djeci smještenoj u ustanove. U ovom dijelu Izvještaja prikazano je postupanje Odjela za praćenje prava lica lišenih slobode koji prati stanje u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija, policijskim stanicama te migracionom centru. Odjel postupa po žalbama i *ex officio* pokreće istražne postupke u svim predmetima koji se odnose na eventualnu povredu prava lica lišenih slobode.

Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode je svoj rad uskladio u odnosu na novonastalo stanje izazvano koronavirusom, te s obzirom na mjere koje su donosili nadležni organi što će biti prikazano kao zasebna cjelina u ovom poglavlju izvještaja. Posjete kazneno-popravnim ustanovama su ograničene, odnosno svedene na minimum radi sprečavanja širenja epidemije i strogog pridržavanja mjera nadležnih institucija. Saradnja ustanova za izvršenje krivičnih sankcija s Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u slučaju postupanja po žalbama u 2020. godini i pored vanrednih okolnosti izazvanih pandemijom koronavirusne bolesti COVID-19 je bila dobra.

U izvještajnom periodu, Odjel za praćenje ostvarivanja prava lica lišenih slobode je zaprimio ukupno 92 žalbe što predstavlja smanjenje od 37 žalbi ili 28,68 u odnosu na 2019. godinu kada je u Instituciji ombudsmena bilo registrovano 129 predmeta. U Područnoj kancelariji u Sarajevu zaprimljene su 74 žalbe, u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci 15 žalbi, u Područnom uredu Mostar

³²² Zato što još uvijek nema uspostavljen mehanizam za prevenciju torture u skladu s Fakultativnim protokolom.

2 te jedna žalba u Terenskom uredu Livno. Prema evidenciji, 13 žalbi je podneseno zbog korištenja zavodskih pogodnosti i posjeta; deset žalbi zbog zdravstvene zaštite i higijenskih uslova; jedna žalba zbog smještaja osoba s mentalnim poteškoćama i invaliditetom, dok se 68 žalbi odnosi na različita pitanja vezana uglavnom za nezadovoljstvo sudskim odlukama, zahtjev za posjetom predstavnika Institucije ombudsmena i dr.

U toku 2020. godine izdata je samo jedna preporuka koja se odnosi na korištenje vanzavodskih pogodnosti.

Značajan broj žalbi koje su zaprimljene u Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine odnosi se na zahtjeve osuđenih lica za posjetu po kojim je Institucija do početka pandemije redovno postupala.³²³ Uglavnom u toku posjete, osuđena i pritvorena lica traže informacije o procedurama vezanim za sudske postupke pred redovnim sudovima i Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, zdravstvenoj zaštiti, vanzavodskim pogodnostima i sl. Određeni broj žalbi se odnosi i na pravosnažno okončane sudske postupke gdje prema odredbi člana 4. stav 2 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine³²⁴: „*Ombudsmen se neće miješati u proces odlučivanja sudova...*“³²⁵ Vezano za informacije o pravnim pitanjima, osoblje Institucije ombudsmena može odgovoriti na zahtjeve osuđenih/ pritvorenih lica dok se problemi pojavljuju u slučajevima pitanja vezanim za zdravstvenu i psihološku zaštitu s obzirom da Institucija ombudsmena nema angažovano osoblje medicinske struke.

Postupajući po žalbama osuđenika i pritvorenika, kao i po službenoj dužnosti, predstavnici Institucije su tokom 2020. godine posjetili Pritvorsku jedinicu Suda BiH i Kazneno-popravni zavod Zenica.³²⁶

7.3. Prava lica lišenih slobode

7.3.1. Zdravstvena zaštita

Najveći broj zaprimljenih žalbi odnosi se na zdravstvenu zaštitu osuđenih/pritvorenih lica. Žalbeni navodi ukazuju na neadekvatnost pružene zdravstvene zaštite u vidu onemogućavanja obavljanja zdravstvenih pregleda, posebno specijalističkih ili dijagnostičkih za koje žalioci smatraju da su im neophodni ili neadekvatne terapije. Evropska zatvorska pravila posvećuju značajnu pažnju zdravstvenoj zaštiti³²⁷ te ukazuju na to da zdravstvena zaštita zatvorenima mora biti omogućena bez diskriminacije po osnovu njihovog statusa. Određen broj kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini i dalje nema zaposlenog ljekara opšte prakse na neodređeno vrijeme, kako to

³²³ Predmeti: Ž-SA-07-246/20; Ž-SA-07-318/20; Ž-SA-07-330/20; Ž-SA-07-342/20; Ž-SA-07-364/20; Ž-SA-07-376/20; Ž-SA-07-808/20; Ž-SA-07-939/20; Ž-SA-07-1018/20; Ž-BL-07-269/20;

³²⁴ Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 19/02, 35/04, 32/06;

³²⁵ Predmeti: Ž-SA-07-373/20; Ž-SA-07-771/20;

³²⁶ Posjeta šefice Odjela Vedrane Pavlović Pritvorskoj jedinici Suda BiH obavljena 17.07.2020. godine, a Kazneno-popravnom zavodu Zenica 21.07.2020. godine;

³²⁷ Evropska zatvorska pravila u dijelu III uređuju pitanje Zdravstva, tačka 40.3;

propisuju Evropska zatvorska pravila^{328 329}. Ustanove koje nemaju stalno zaposlenog ljekara opšte prakse angažuju ljekare po ugovoru o djelu koji imaju obavezu da redovno pružaju zdravstvene usluge licima koja su lišena slobode. Uprave ustanova za izvršenje krivičnih sankcija u svojim izjašnjenjima uglavnom prezentuju sva postupanja u odnosu na žalbene navode i prilažu medicinsku dokumentaciju. U Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nema zaposlenih stručnjaka medicinske struke tako da u situaciji kada postoje oprečni navodi iz žalbe i iz izjašnjenja ustanova za izvršenje krivičnih sankcija koji traže medicinsku ekspertizu nemoguće je utvrditi činjenično stanje bez angažovanja stručnjaka iz medicinske oblasti.³³⁰ Upravo ovi slučajevi ukazuju na važnost uspostavljanja mehanizma u skladu s Fakultativnim protokolom uz Konvenciju UN protiv torture. Primjeri vezani za zdravstvenu zaštitu su prezentovani u nastavku teksta.

Primjer³³¹ Podnositeljica žalbe navodi da je zdravstveno stanje njenog bratića zabrinjavajuće jer mu u KPZ Zenica nije uspostavljena adekvatna dijagnoza, a samim tim nije mu omogućeno adekvatno liječenje. U dostavljenom odgovoru Kazneno-popravnog zavoda Zenica, akt broj 01-09-2659/20 od dana 20.03.2020. godine koji sadrži informaciju o zdravstvenom stanju osuđenika, između ostalog, navodi:

„...Imenovani je od strane specijaliste neuropsihijatra pregledan prvi put dana 17.01.2018. godine, nakon čega je isti bio pod ambulantnim nadzorom specijaliste neuropsihijatra u smislu dijagnoze disocijalnog poremećaja ličnosti. Isti je manifestovao upadljivo ponašanje, odbijao je pravila kućnog reda, naredbe službenih lica, odbijao da spava na krevetu, spavao je na podu, sjedio na betonu, odbijao kupanje, brijanje, šišanje, uzimanje hrane i itd. Imenovani je u tom periodu pored navedenih poremećaja u ponašanju elemente sumnjičavosti i naznake bolesnog razmišljanja tj. paranoidnih interpretacija (ne treba on biti u zatvoru, to mu je neko smjestio) zbog čega mu je uspostavljena gore navedena psihijatrijska dijagnoza. U tom periodu pojavile su se tegobe urološke prirode u smislu urinarnih tegoba. Imenovani je bio pod redovnim ambulantnim nadzorom specijaliste urologa vanjskog saradnika te mu je propisivana adekvatna urološka terapija. U međuvremenu, psihijatrijsko stanje imenovanog se znatno poboljšalo, imenovani ne troši nikakvu psihijatrijsku terapiju, već duže vrijeme se ponaša usklađeno, neupadljivo, radno je angažovan kao redar u zatvorskom krugu. Što se uroloških tegoba tiče, njegovo zdravstveno stanje se, također, bitno popravilo i on je pod povremenim ambulantnim nadzorom specijaliste urologa vanjskog saradnika...“

Dana 21.07.2020. godine predstavnici Institucije ombudsmena posjetili su Kazneno-popravni zavod Zenica i obavljen je kratak informativni sastanak s direktorom koji je izjavio da je zdravstveno stanje osuđenika stabilno te da je pod stalnom kontrolom urologa. O svemu

³²⁸ Evropska zatvorska pravila u dijelu III koji uređuju pitanja Zdravstva, tačka 41.1;

³²⁹ Ustanove koje imaju zaposlenog ljekara u stalnom radnom odnosu u Federaciji Bosne i Hercegovine jesu: Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo, a u Republici Srpskoj: Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod Banja Luka i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo. Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača u Federaciji BiH angažuju ljekara opšte prakse iz najbližih zdravstvenih ustanova po ugovoru o djelu, a Kazneno-popravni zavod Trebinje, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Bijeljina u Republici Srpskoj angažuju ljekare po ugovoru o povremenim i privremenim poslovima.

³³⁰ Predmeti: Ž-SA-07-215/20; Ž-SA-07-427/20; Ž-MO-07-129/20;

³³¹ Predmeti: Ž-SA-07-215/20 ;

navedenom obaviještena je podnositeljica žalbe koja se zahvalila na informacijama o zdravstvenom stanju njenog bratića.

Primjer³³² Podnosilac žalbe se obratio Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine jer je nezadovoljan pruženom zaštitom u Kazneno-popravnom zavodu u Mostaru. U svom izjašnjenju na navode žalbe Kazneno-popravni zavod Mostar je taksativno naveo datume pregleda žalioca unazad dva mjeseca. Na pregledu od strane neuropsihijatra od 31.08.2020. godine stoji „*odbija terapiju i nalaze*“. Posebno je istaknuto da je podnosilac žalbe naručen u KBC Mostar u drugoj polovini 10. mjeseca na dva termina. Dakle, poduzimaju se sve odgovarajuće mjere s ciljem adekvatne zaštite te nema potrebe za daljim postupanjem Ombudsmena.

Predmet je zatvoren zbog nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka.

Vezano za zdravstvenu zaštitu osuđenih/pritvorenih lica poseban problem predstavlja osiguranje *skupih medicinskih zahvata* kojima je neophodno da osuđena/pritvorena lica budu podvrgnuta u uslovima kada su planirana budžetska sredstva u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija za zdravstvenu zaštitu ograničena

Primjer³³³ Dana 07.01.2020. godine, Instituciji ombudsmena se obratilo osuđeno lice, državljanin Republike Hrvatske koje se nalazilo na izdržavanju kazne u Kazneno-popravnom zavodu poluotvorenog tipa Doboj, a u vezi sa zdravstvenim problemima koji trebaju biti tretirani operacijom srca u Tuzli. Institucija ombudsmena je dana 04.02.2020. godine zatražila izjašnjenje KPZ Doboj na žalbene navode i svu relevantnu medicinsku dokumentaciju za osuđenika. Dana 17.02.2020. godine dostavljeno je traženo izjašnjenje kao i medicinska dokumentacija. Iz priložene dokumentacije proizlazi da je osuđenik dvojni državljanin (BiH i Republika Hrvatska) ali da u BiH nema prijavljeno mjesto prebivališta niti ima osiguranje te da živi i radi u Slavenskom Brodu gdje postoji i prijava boravka i osiguranje gdje je već bio u zakazivanju operacije na srcu u Kliničkoj bolnici Dubrava u Zagrebu. Ističu da se nalazi pod stalnim nadzorom ljekara i terapijom te unatoč tome zdravstveno stanje osuđenika se pogoršalo zbog blažeg infarkta koji je doživio 9.3.2020. godine kada je hitno prebačen u bolnicu za kardiologiju gdje je ustanovljeno da nema potrebe za hospitalizacijom. KPZ Doboj je obavijestio Instituciju ombudsmena da operacija srca osuđeniku nije izvedena zbog pandemije izazvane virusom COVID-19 te postupak za zakazivanje termina operacije slijedi kada se u bolnici ispune svi epidemiološki uslovi. Institucija ombudsmena je dana 07.09.2020. godine u razgovoru s pomoćnikom direktora KPZ Doboj zatražila novo izjašnjenje u zdravstvenom stanju osuđenika koje je trenutno stabilno ali i dalje nije operisan zbog trenutne epidemiološke situacije. U međuvremenu je podnosilac žalbe podnio zahtjev za transfer u Republiku Hrvatsku kako bi tamo završio operaciju. Osuđenik se nakon toga nije obraćao Instituciji ombudsmena.

Kada se govori o zdravstvenoj zaštiti osuđenih lica potrebno je ukazati i na specifičnosti vezane za *izdržavanje sankcija od strane osuđenih osoba s invaliditetom*. Tako je u Instituciji ombudsmena registrovana žalba osuđene osobe koja ima ortopedsku protezu na nozi koja mu stvara probleme i da je istu potrebno promijeniti.

³³² Predmet Ž-MO-07-129/20;

³³³ Predmeti Ž-SA-29/20;

Primjer³³⁴ Podnosilac žalbe je u žalbi naveo da je invalid kojem je amputirana lijeva potkoljenica te da ima određene probleme s protezom tj. silikonom koji drži protezu na nozi jer je silikon pukao i proteza mu može spasti. Zbog navedenog se otežano kreće pomoću štaka i strahuje da će se povrijediti padom niz stepenice jer se nalazi u kolektivu gdje ima veliki broj stepenica. Podnosilac žalbe ističe da je dobio pisano odobrenje od doktora ortopeda za zamjenu navedenog silikona, ali da to nije učinjeno, nego je čak odbijena njegova molba za boravak u stacionaru ustanove do rješenja problema. Aktom broj 01-09-2046/20 od 13.01.2020. godine Kazneno-popravni zavod Zenica obavještava Ombudsmene o sljedećem:

...“Na naknadnom pregledu od strane ortopeda 13.03.2020.godine isti se izjasnio da je na bataljku noge osuđenog lica potrebno uraditi novi operativni zahvat i tek nakon toga ići u dalju proceduru izmjene ortopedskih pomagala na šta osuđeno lice nije pristalo. Imenovani je 01.06.2020. godine dobio uslovni otpust od strane direktora...”

Predmet je zatvoren.

7.3.2. Uslovi smještaja i osoblje zavoda

Lica koja su lišena slobode imaju pravo na adekvatan smještaj koji odgovara savremenim standardima u skladu s Evropskim zatvorskim pravilima.³³⁵ U prethodnim godišnjim izvještajima, Ombudsmeni za ljudska prava su ukazivali da je došlo do značajnog poboljšanja vezano za uslove smještaja osuđenih/pritvorenih lica, a što je posljedica izdvajanja značajnih finansijskih sredstava za ovu namjenu od strane entitetskih vlasti. U 2020. godini, bez obzira na sve poteškoće izazvane pandemijom koronavirusa, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH je zvanično stavljen u funkciju dana 22.07.2020. godine. Izgradnja i funkcionisanje ovog zatvora u potpunosti su usklađeni s Evropskim zatvorskim pravilima i standardima. Nakon kadrovskog popunjavanja te završetka obuka za novozaposlene, zavod je primio prve zatvorenike i pritvorenike.³³⁶ Dinamika premještanja zatvorenika iz sigurnosnih razloga vrši se postepeno kako bi se omogućilo zavodskom osoblju, ali i zatvorenicima i pritvorenicima da se adaptiraju. Otvaranjem ovog zatvora stvoren je prostor za dalje unapređenje uslova smještaja u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija na entitetskom nivou. Ipak, bez posjete i monitoringa stanja u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija nemoguće je steći potpunu i objektivnu sliku zbog čega jedan od prioriteta Ombudsmena, nakon okončanja krize izazvane pandemijom koronavirusne bolesti COVID-19 je organizovanje posjete ovim ustanovama.

Primjer³³⁷ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu grupe pritvorenika iz Pritvorske jedinice Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera BiH. U žalbi su naveli da su zbog loših uslova u Pritvorskoj jedinici Vojkovići počeli štrajk glađu i da će odbijati hranu do ispunjenja njihovih uslova. U pritvoru se nalaze u samoizolaciji, u ćelijama provode po 22 sata, bez dnevne štampe, bez knjiga, biblioteke, bez tranzistora, bez televizora, telefonska veza s advokatom i rodbinom slabo da i funkcioniše, a u ćelijama im je zabranjeno pušenje. U žalbi ukazuju da ne dobijaju nikakvu higijenu za čišćenje ćelija, a hrana je uglavnom

³³⁴ Predmet: Ž-SA-29/20;

³³⁵ Evropska zatvorska pravila u dijelu II Upućivanje i smještaj 18.1.;

³³⁶ Smještajni kapacitet 348 mjesta, od čega je 298 namijenjeno za osuđenike i 50 za pritvorenike.

³³⁷ Predmet: Ž-SA-07-825/20;

suha bez supe. Podnosioci žalbe traže da im se obezbijedi dnevna štampa i postave televizori po sobama ili da im se omogući da sami kupe televizore koje bi po izlasku ostavili ustanovi.

U izjašnjenju Pritvorske jedinice Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera BiH³³⁸ navedeno je da se odbijanje zatvorske hrane ne smatra štrajkom glađu te da niko od pritvorenika nije izjavio da je stupio u štrajk glađu u skladu s pozitivnim zakonskim propisima. Maksimalno vrijeme koje pritvorenik provodi u ćeliji je 19 sati, a vrijeme provedeno van ćelije se sastoji od obavezna minimalna dva sata boravka na svježem zraku. Ostalo vrijeme van ćelije pritvorenici provode u prostorijama za zajedničke aktivnosti ili fitness-sali najmanje u četiri navrata, priprema i konzumacija toplih napitaka, konzumacija duhanskih proizvoda, gledanje TV-programa, čitanje štampe, igranje društvenih igara. Pritvorenici mogu sami odlučiti hoće li koristiti fitness-salu koja je opremljena trakama za trčanje, sobnim biciklom i dijelom sitnog inventara za vježbanje ili će boraviti u prostoriji za zajedničke aktivnosti. Do okončanja tenderske procedure za nabavku štampe, u prostoriju za zajedničke aktivnosti dostavljaju se dvoje dnevne novine, a pritvorenici koji žele mogu na vlastiti račun putem kantine nabavljati dnevnu i periodičnu štampu po vlastitom izboru. Provode se aktivnosti na popunjavanju biblioteke knjižnim fondom. TV-uređaj je u skladu s Pravilnikom instaliran u prostoriji za zajedničke aktivnosti gdje pritvorenici mogu pratiti 24 različita domaća i inostrana kanala. Pritvorenici nisu dozvoljeni koristiti lični TV-uređaj u sobi kao ni druge uređaje za distribuciju zvuka i slike (tranzistor, kamera, videorekorder, Play Station i sl.). Instaliranje TV-uređaja u ćeliji može dozvoliti upravnik Zavoda u posebno opravdanim slučajevima. Telefonska veza funkcionise neometano, pritvorenici putem instaliranih telefonskih govornica neometano ostvaruju telefonske kontakte na brojeve za koje posjeduju odobrenje Suda BiH. U prostorijama Pritvorske jedinice instalirano je ukupno 4 mašine za pranje veša i 2 sušilice za sušenje veša. Pritvorenici, u skladu s unaprijed dostavljenim rasporedom termina mogu svakih 15 dana oprati i osušiti veš i posteljinu. Za pranje veša i posteljine pritvorenici su osigurana higijenska sredstva, a ostala dodatna sredstva mogu kupiti iz vlastitih sredstava putem kantine. Zabranjena je konzumacija duhanskih proizvoda pritvorenici u sobama gdje borave. Konzumacija duhanskih proizvoda je dozvoljena na prostoru za boravak na svježem zraku te na prostoru (balkonu) koji je u sklopu prostorije za zajedničke aktivnosti pritvorenika. Rad na predmetu je u toku.

7.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti

Uspješnost institucionalnog prevaspitnog tretmana osuđenih lica izuzetno je važna prilikom odobravanja vanzavodskih pogodnosti. Poslije ispunjavanja svih zakonskih aspekata, odnosno izdržanog dijela zatvorske kazne, stiču se uslovi kada lice može podnijeti molbu upravi zavoda za odobravanje korištenja vanzavodskih pogodnosti (vikend-odsustvo, izlazak u grad, godišnji odmor). Prilikom donošenja odluke o odobravanju vanzavodskih pogodnosti analiziraju se svi aspekti institucionalnog prevaspitnog tretmana: ispunjavanje zakonskih uslova za podnošenje molbe, odnos prema kazni, vladanje i ponašanje za vrijeme izdržavanja kazne, radno angažovanje, učešće u slobodnim aktivnostima, odnos prema službenim licima. S druge strane, vrši se zajednička procjena službe za tretman i službe obezbjeđenja o stepenu rizika da li će lice

³³⁸ Akt broj 05-15-1-444-1/20 od 16.10.2020. godine;

zloupotrijebiti vanzavodske pogodnosti. Ova procjena³³⁹ se vrši detaljno i prilikom njenog donošenja traže se i podaci s terena (mišljenje nadležne policijske uprave i mišljenje nadležnog centra za socijalni rad). Za lica osuđena od strane Suda BiH konačnu odluku o odobravanju vanzavodskih pogodnosti daje direktor ustanove u skladu sa Zakonom³⁴⁰ i Pravilnikom o korištenju pogodnosti i godišnjem odmoru zatvorenika koji izdržavaju kaznu u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera Bosne i Hercegovine³⁴¹. Za lica osuđena od strane entitetskih sudova odluku o korištenju vanzavodskih pogodnosti donosi direktor ili lice koje on ovlasti u skladu sa Zakonom³⁴² i Pravilnikom o kućnom redu ustanova.

Analizirajući predmete koje je zaprimila Institucija ombudsmena utvrđeno je da se značajan broj³⁴³ odnosi na pitanje odobravanja vanzavodskih pogodnosti. Odobravanje vanzavodskih pogodnosti predstavlja mogućnost koju osuđeno lice može ostvariti isključivo svojim dobrim ponašanjem i vladanjem, a ne pravo, odnosno obavezu ustanove koja se mora ispoštovati.

Ova mogućnost nije uslovljena pozitivnim mišljenjem policijske uprave, ali direktori ustanova prilikom donošenja odluka o korištenju vanzavodskih pogodnosti cijene mišljenja policijskih uprava i često upravo na tim mišljenjima zasnivaju svoju odluku. Međutim, Ombudsmeni uočavaju da policijski službenici često, prilikom davanja mišljenja za korištenje pogodnosti, uopšte ne vrše provjere ili su te provjere formalne, što izaziva nepovjerenje kod lica lišenih slobode, ukazuje na nejednako postupanje te otvara prostor za razne vrste zloupotreba.

Ombudsmeni su stava da je potrebno izvršiti izmjene i dopune: Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Zakona o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Federacije BiH kako bi se preciznije uredilo pitanje vezano za mišljenje koje se pribavlja od strane policijskih struktura vezano za korištenje vanzavodskih pogodnosti osuđenih lica te utvrdile jasne procedure provjera koje obavljaju policijski službenici.

Primjer³⁴⁴ Podnositeljica žalbe u svojoj žalbi je istakla da je stekla uslove za korištenje vanzavodskih pogodnosti te da iste ne koristi isključivo zbog negativnog mišljenja Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Policijske uprave Novi Grad Sarajevo. Podnositeljici nije jasno na osnovu čega je nadležna policijska uprava formirala mišljenje kada je ona putem svoje

³³⁹ Član 154. stav 3) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, Službeni glasnik BiH, br. 13/2005, 53/2007, 97/2007, 37/2009 i 12/2010 glasi: Procjena rizika bjekstva–bezbjednosnih uslova, najmanje uključuje: prijetnju javnosti u slučaju da zatvorenik pobjegne, prethodno ponašanje, pokušaj bjekstva, ranije lišenje slobode po potjernici, pristup vanjskoj pomoći, ranija osuđivanost, lične i porodične prilike, raniji boravak van BiH, sklonost stalnim putovanjima tj. kretanju iz mjesta u mjesto ili često mijenjanje mjesta prebivališta odnosno boravišta, lično učešće u ostvarivanju programa tretmana, priroda krivičnog djela zbog kojeg je zatvorenik osuđen, dužina izrečene kazne zatvora, moguća prijetnja drugim zatvorenicima kao i druge okolnosti koje mogu biti od značaja za procjenu bezbjednosnog rizika.

³⁴⁰ Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, Službeni glasnik BiH, br. 13/2005, 53/2007, 97/2007 i 37/2009 i 12/2010;

³⁴¹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 67/2009 i 20/2012;

³⁴² Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, br. 44/98, 42/99, 12/2009 i 42/2011; Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 63/2018; Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, broj 31/2011;

³⁴³ Ž-SA-07-383/19, Ž-SA-07-443/19, Ž-SA-07-479/20, Ž-SA-07-862/20, Ž-SA-07-701/20; Ž-SA-07-225/20 ; Ž-SA-07-275/20; Ž-SA-07-864/20;

³⁴⁴ Predmet Ž-SA-07-479/20;

advokatice došla do saznanja da su sve komšije saglasne da ona koristi vikende. Također, ima pozitivno mišljenje Centra za socijalni rad te tvrdi da oštećene u njenom postupku nemaju ništa protiv da ona izlazi na vikende.

U svom izjašnjenju Policijska uprava Novi Grad Sarajevo je navela da je tačno da su policijski službenici obavili razgovore s pojedinim komšijama i da oni nisu imali ništa protiv da osuđenica koristi vanzavodske pogodnosti. Međutim, policijski službenici su vršili i druge odgovarajuće provjere kojom prilikom su cijeneći težinu i vrstu počinjenog krivičnog djela, način i okolnosti izvršenja konstatovali da postoje činjenice koje ukazuju da se radi o višestrukom povratniku u vršenju krivičnih djela te da nisu u mogućnosti garantovati sigurnost te na taj način procijenili da postoji rizik izlaska osuđene osobe na vanzavodske pogodnosti i da njihovo mišljenje ne zavisi samo od saglasnosti komšija.

Iz izjašnjenja Kazneno-popravnog zavoda Tuzla proizlazi da penološki tretman osuđenice nije imao kontinuirano pozitivan tok. Nekoliko puta je disciplinski tretirana zbog čega su joj izricane disciplinske kazne samice. Osim toga, izvršila je zloupotrebu prekida kazne zatvora jer se nije vratila s prekida u Zavod na dalje izdržavanje kazne te da je tom prilikom učinila i novo krivično djelo što su važne činjenice koje se razmatraju prilikom procjene sigurnosnog rizika. Ponovno razmatranje zahtjeva za korištenje vanzavodskih pogodnosti će se vršiti kada se postignu pozitivni tokovi penološkog tretmana u kontinuitetu te zadovoljavajuća procjena na terenu. U konkretnom slučaju osuđena ne koristi pogodnosti ne zbog negativnog mišljenja PU, nego zbog disciplinskog kažnjavanja i izvršenja novog krivičnog djela. Podnositeljica žalbe nije dostavila svoje komentare na izjašnjenje KPZ Tuzla te je predmet zatvoren.

Primjer³⁴⁵ Podnosilac žalbe navodi da su mu uskraćene vanzavodske pogodnosti po članu 174. tačka 9 i člana 175. stav (2) Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH. Navedeni zakonski osnovi podrazumijevaju da se osuđenicima mogu ukinuti pogodnosti ako se nalaze u bolnici ili stacionaru. Međutim, on se ne nalazi ni u stacionaru, a ni u bolnici na liječenju te mu nije jasno kako su mu mogle biti ukinute pogodnosti po tom osnovu. Rješenjem Ministarstva pravde BiH prebačen je iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica u Kazneno-popravni zavod Mostar radi operacije kuka i ugradnje proteze zbog toga što Kantonalna bolnica Zenica nije imala odgovarajuće proteze. Iako još uvijek nije operisan, ukinute su mu pogodnosti, korištenje vikenda. Žalitelj, naročito ističe da je stekao pravo na korištenje vikenda, do sada je dva puta koristio vikende jer je dobio pozitivno mišljenje Policijske uprave Grude kao i Centra za socijalni rad i KPZ PT Mostar. Radno je angažovan na više poslova u Zavodu, kvalifikovan u „A“ grupu. Otac je šestero djece, od kojih su četvero maloljetni. Žalitelj tvrdi da su njegova prava narušena od strane upravnika zavoda jer se navodno od njega očekuje da plati određenu novčanu sumu kako bi mu bile vraćene pogodnosti.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Mostar³⁴⁶ u kojem je navedeno da je žalitelj po rješenju Ministarstva pravde BiH privremeno prebačen iz KPZ ZT Zenica u KPZ PT Mostar radi rješavanja zdravstvenih problema. U tom periodu KPZ Mostar nije mogao vršiti procjenu niti odobravati vanzavodske pogodnosti za zatvorenika nakon čega mu je stornirano korištenje vanzavodskih pogodnosti do

³⁴⁵ Predmet Ž-SA-07-701/20;

³⁴⁶ Akt broj 03-2-09-2435/20 od 15.10.2020. godine;

daljnjeg. Međutim, zavod je dana 21.09.2020. zaprimio novi službeni akt Ministarstva pravde BiH broj UP07-15-3-364/19 od 14.09.2020. godine u kojem se navodi da se ukida privremenost premještaja te se zatvoreniku utvrđuje redovan nastavak izdržavanja kazne zatvora u KPZ PT Mostar radi efikasnije realizacije tretmana, zdravstvenog stanja i epidemiološke situacije izazvane virusom COVID-19. Samim tim ovaj Zavod postaje matična ustanova za ovog zatvorenika gdje će se nastaviti proces njegovog tretmana i resocijalizacije. Nakon što je KPZ PT Mostar postala matični zavod predmetnom zatvoreniku, direktor Zavoda je na molbu zatvorenika dana 23.09.2020. godine ponovo dozvolio korištenje vanzavodskih pogodnosti. S obzirom da je zatvorenik ostvario svoje pravo predmet je okončan odlukom o zatvaranju.

Primjer³⁴⁷ Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine se, dana 29.10.2019. godine, žalbom obratila osuđenica iz Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Tuzla zbog nemogućnosti korištenja vanzavodskih pogodnosti, isključivo zbog negativnog mišljenja nadležne policijske uprave.

Provodeći postupak istraživanja Ombudsmeni su utvrdili da je Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija FBiH propisano da je donošenje odluke kao i realizacija korištenja vanzavodskih pogodnosti u nadležnosti Ustanove u kojoj osuđena osoba izdržava kaznu zatvora i da nije uslovljena mišljenjem nadležnog policijskog organa. S obzirom na navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su, dana 20.02.2020. godine, izdali preporuku broj P-26/20 Kazneno-popravnog zavodu poluotvorenog tipa Tuzla:

1. *Direktoru Kazneno-popravnog zavoda Tuzla da ponovno razmotri zahtjev za korištenje vanzavodskih pogodnosti uz obavezan nadzor za osuđenicu budući da se radi o primjernoj osuđenici, klasifikovanoj u „A“ grupu, radno angažovanoj i koja je stekla potreban omjer izdržane kazne zatvora za korištenje vanzavodskih pogodnosti;*
2. *Da se u roku od 15 dana dostavi povratna informacija o provedbi date preporuke Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH.*

Nakon izdate preporuke Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Tuzla je aktom broj 01-04-09-1412-2/20 od 04.11.2020. godine obavijestio Instituciju ombudsmena za ljudska prava da je, nakon što je zaprimljena pozitivna provjera nadležne policijske uprave, osuđena počela s korištenjem vanzavodskih pogodnosti. Preporuka je u cijelosti realizovana.

Primjer³⁴⁸ Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su, dana 21.09.2020. godine, zaprimili žalbu u kojoj je kao odgovornu stranu podnosilac žalbe označio Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Policijsku upravu Stari Grad Sarajevo, a obratio se zbog zaštite prava na korištenje vanzavodskih pogodnosti od strane KPZ Sarajevo – Miljacka. Podnosilac žalbe navodi... *da se njegov sin nalazi na izdržavanju zatvorske kazne u Kazneno-popravnog zavodu Sarajevo –Miljacka. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 38 mjeseci (trenutno izdržava trideseti mjesec). Stekao je uslove za korištenje vanzavodskih pogodnosti te je putem Kazneno-popravnog zavoda uputio molbu za korištenje vikenda. Međutim, Policijska uprava Stari Grad je dala negativno mišljenje za korištenje vanzavodskih pogodnosti.* Ombudsmeni BiH proveli su postupak istraživanja te dana 05.11.2020. godine zatražili izjašnjenje od strane Policijske uprave

³⁴⁷ Predmet Ž-SA-07-1160/19;

³⁴⁸ Predmet SA-07-864/20;

Stari Grad Sarajevo. Dana 18.11.2020. godine Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovor Policijske uprave Stari Grad Sarajevo u kojem se, između ostalog, navodi:

...Policijski službenici Prve policijske uprave, izvršili su tražene provjere te ustanovili da postoji mogućnost da bi korištenje vanzavodskih pogodnosti moglo izazvati negativnu reakciju sredini u kojoj bi osuđeno lice koristilo pogodnosti. Također, dana 16.10.2020. godine, od strane Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Sarajevo, Odjeljenje u Ustikolini, Prva policijska uprava je zaprimila akt od 11.10.2019. godine, kojim se traže terenske provjere u smislu da li bi dolazak osuđene osobe na vanzavodske pogodnosti mogao izazvati negativnu reakciju sredine u kojoj bi koristio vanzavodske pogodnosti. Policijski službenici Prve policijske uprave izvršili su tražene provjere kojom prilikom su ustanovili da postoji mogućnost da bi korištenje vanzavodskih pogodnosti od strane podnosioca žalbe moglo izazvati negativnu reakciju sredine u kojoj bi koristio vanzavodske pogodnosti ili sredine u kojoj bi boravio za vrijeme korištenja istih.

Navedeni odgovor proslijeđen je podnosiocu žalbe na komentar dana 30.11.2020. godine. Dana 14.12.2020. godine podnosilac žalbe blagovremeno je dostavio komentar na izjašnjenje Policijskoj upravi Stari Grad iz kojeg se može zaključiti da ostaje kod navoda iznesenih u žalbi. Postupak istrage u navedenom predmetu je u toku.

7.3.4. Uslovni otpust

Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je u 2020. godini zaprimila žalbe osuđenih lica koje se odnose na korištenja prava na uslovni otpust.³⁴⁹ U svojim žalbama osuđena lica navode da su im zahtjevi odbijeni čak i kada imaju pozitivno mišljenje uprave ustanove za izvršenje krivičnih sankcija.

Primjer³⁵⁰ Osuđenik Kazneno-popravnog zavoda zatvorenog tipa Zenica se žali na odluku Komisije za uslovni otpust, Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Podnosilac u žalbi navodi da je presudom Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 008645 Kvl od 08.06.2018. godine osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina i 10 (deset) mjeseci te da je do isteka kazne ostalo još 8 (osam) mjeseci. Po sticanju zakonskog omjera obraćao se u nekoliko navrata za odobravanje uslovnog otpusta Komisiji za uslovni otpust. Komisija je, kako navodi, sve njegove molbe odbila, bez valjanog sagledavanja toka postpenalnog tretmana u Kazneno-popravnog zavodu Zenica. Dostavljena mišljenja KPZ ZT Zenica Komisija uopšte nije uzimala kao relevantna za odlučivanje. Smatra da mišljenje stručnih osoba službe tretmana Komisija svakako mora cijeniti prilikom donošenja rješenja jer su oni ti koji svakodnevno, 24 sata, prate uspjeh u tretmanu osuđenika, odnosno stepen njihove resocijalizacije. Žalitelj ističe da je tokom tretmana i boravka u KPZ Zenica, uvidjevši svoj raniji život, shvatio da nije živio na ispravan način. Konačno, uz svoj trud i napor svih službi u Zavodu, ima sasvim drugačiji pogled na život nakon izlaska iz Zavoda. Odličnim uspjehom je završio srednju školu za instalatera centralnog grijanja, radno je angažovan i uredno koristi vanzavodske pogodnosti. U posljednjem mišljenju KPZ Zenica od 20.07.2020. godine koje je dostavljeno Komisiji za uslovni otpust decidno stoji: „...*Shodno navedenom, izdržanom i preostalom dijelu kazne, tokom tretmana zatvorenika, činjenici da isti uredno koristi*

³⁴⁹ Predmeti: Ž-SA-07-607/20; Ž-SA-07-779/20;

³⁵⁰ Predmet: Ž-SA-07-779/20;

podnosti van kruga zavoda, mišljenja smo da se istom treba odobriti uslovni otpust u manjem dijelu preostale kazne zatvora...“

Podnosilac žalbe ističe da je rješenje kojim se odbija njegova molba za uslovni otpust diskriminatorna i deprimirajuća za njega. Komisija ima dvostruke aršine u donošenju svojih odluka u šta se i sam uvjerio u razgovoru s nekim osuđenima koji su prije dobijanja rješenja znali datum svog uslovnog otpusta.

U izjašnjenju Komisije za uslovni otpust, akt broj 18.5-50-7449-13/20 od 28.10.2020. godine, navedeno je, između ostalog, sljedeće:

„...Članom 194. ZIKS-a propisano je da se pri donošenju odluke o uslovnom otpustu Komisija mora ograničiti na sljedeće kriterije:

- 1. ranija osuđivanost;*
- 2. ponašanje u zavodu;*
- 3. sudjelovanje u programu tretmana;*
- 4. stav prema žrtvi;*
- 5. rizik ponovnog činjenja krivičnih djela;*
- 6. adekvatnost prijedloga za izmještanje.*

Važno je naglasiti da upravo tačke 1. i 5. citirane norme predstavljaju najveću smetnju za odobravanje uslovnog otpusta osuđenika jer, kako je to navedeno i u izvještaju Uprave KPZ Zenica, imenovani zatvorenik je višestruki povratnik u činjenju krivičnih djela što ukazuje na činjenicu da dosadašnje kažnjavanje nije u dovoljnoj mjeri utjecalo da bi se postigla svrha kažnjavanja i da bi se moglo tvrditi da je otklonjen rizik od ponovnog činjenja krivičnih djela. Također, u spisima predmeta egzistira i podatak da se protiv osuđenika vodi krivični postupak u Republici Sloveniji, što sve ukazuje da se radi o zatvoreniku koji predstavlja opasnost po zajednicu, zbog sklonosti prema vršenju krivičnih djela... Navodi osuđenog lica su neosnovani...

Predmet je zatvoren zbog nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka.

Primjer³⁵¹ Stranka je ukazivala na povredu prava na uslovni otpust, a kao odgovornu stranu označila je Kazneno-popravni zavod Sarajevo. U svom izjašnjenju KPZ Sarajevo je naveo da je u svom mišljenju ukazao da „*gledano u cjelini dovoljno je pokazatelja na osnovu kojih se može zaključiti da je kazna pozitivno uticala na osuđenog, da je završen tretman i proces resocijalizacije, kažnjavanje nema svoju svrhu imajući u vidu životnu dob i zdravstveno stanje stranke.*“

Komisija za uslovni otpust je donijela rješenje kojim se odbija molba stranke za uslovni otpust zato što je Komisija zaključila da još nema dobrih pokazatelja na osnovu kojih se pouzdano može tvrditi da su ispunjeni uslovi za odobrenje uslovnog otpusta, a posebno imajući u vidu srazmjer izdržanog i neizdržanog dijela kazne i odnos prema krivičnom djelu. Također, Komisija za uslovni otpust je stava da nisu ispunjeni uslovi iz člana 45. Krivičnog zakona Federacije Bosne i

³⁵¹ Predmet Ž-SA-07-607/20;

Hercegovine³⁵² niti se ukazuje da je postignuta svrha kažnjavanja. Ombudsmeni primjećuju da rješenje Komisije za uslovni otpust ne sadrži dalja obrazloženja iznesenog stava, posebno u pogledu pokazatelja prema kojim se pouzdano može zaključiti da su ispunjeni uslovi za uslovni otpust, a imajući u vidu izneseno mišljenje KPZ Sarajevo.

Predmet je zatvoren.

7.3.5. Ostala prava

U Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine su registrovane i žalbe vezane za izvršavanje kazni kućnog zatvora s elektronskim nadzorom. Podnosioci žalbe uglavnom se žale zbog postupanja organa nakon što su podnosioci žalbe napustili mjesto u kojem su trebali biti tokom izvršenja kazne, a što često pravdaju potrebom posjete ljekaru ili drugim razlozima ili negiraju napuštanje mjesta. Kroz provjere kod nadležnih organa uglavnom se ne potvrde žalbeni navodi osuđene osobe.³⁵³ Sva lica koja koriste mogućnost za izvršavanje kazni kućnog zatvora s elektronskim nadzorom su upoznata s procedurom korištenja ove kazne i svojim obavezama.

7.3.6. Statusna prava osuđenih lica

U toku 2020. godine Ombudsmeni su zaprimili određen broj žalbi koji se odnosio na rješavanje statusnih pitanja lica lišenih slobode kao što su pribavljanje lične karte, prijava i promjena prebivališta na određenoj adresi, pomoć prilikom pribavljanja dokumentacije oko ostvarivanja prava na penziju i sl. Ombudsmeni su uočili da određeni problemi koje imaju lica lišena slobode, a odnose se na pristup dokumentima, kao i prijavu i promjenu prebivališta su uglavnom vezani i s promjenama unutar porodica ili prometovanja nekretnina u mjestima u kojima je osuđena osoba imala prebivalište.

7.3.7. Komunikacija s vanjskim svijetom

Ombudsmeni ukazuju na veliku važnost održavanja dobrog kontakta s vanjskim svijetom svih lica lišenih slobode. Evropska zatvorska pravila³⁵⁴ propisuju da: „...*Na komunikaciju i posjete mogu se primjenjivati ograničenja i posmatranja nužna radi potreba postojeće krivične istrage, za održavanje dobrog reda, sigurnosti zatvorenika i osiguranja zatvora, sprečavanja krivičnih djela, no ta ograničenja, uključujući specifična ograničenja od sudske vlasti, u svakom slučaju će omogućiti najmanji prihvatljivi nivo kontakta.*“

Veoma je važno naglasiti da će većina zatvorenih lica jednog dana biti na slobodi zato ih treba podržavati i treba im dozvoliti da održavaju što više veza s vanjskim svijetom. Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmena za ljudska prava ukazuju i na problem ostvarivanja kontakata s vanbračnim partnerom ili djecom iz vanbračnih zajednica. Često u ovim slučajevima i sama osuđena/pritvorena lica doprinose problemu zato što kod prijema u ustanovu ne navedu činjenice vezane za postojanje vanbračne zajednice ili djece iz vanbračne zajednice te ne dostave dokaze za

³⁵² „Službene novine Federacije BiH“, broj 3603, 37/09, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 22/11, 59/14, 76/14 i 46/16;

³⁵³ Predmeti: Ž-SA-07-223/20; Ž-MO-08-109/20;

³⁵⁴ Evropska zatvorska pravila, dio II Komunikacija s vanjskim svijetom;

dijete, kao što je rodni list.³⁵⁵ U ovim situacijama je veoma važna dobra saradnja između ustanova za izvršenje krivičnih sankcija, kako u mjestu prebivališta osuđene/pritvorene osobe, tako i u mjestu prebivališta vanbračnog partnera ili djeteta. Ovo pitanje zaslužuje i da bude detaljno uređeno podzakonskim aktima kojim se uređuje izvršenje sankcija i prava osuđenih/pritvorenih osoba te da bude sastavni dio procedure kod prijema osuđene/pritvorene osobe u ustanovu.

Primjer³⁵⁶ Dana 04.02.2020. godine Instituciji ombudsmena se obratio zatvorenik koji je na izdržavanju kazne u Kazneno-popravnom zavodu poluotvorenog tipa Doboj, a u vezi s ostvarivanjem kontakata s djetetom iz vanbračne zajednice. Institucija ombudsmena je dana 07.02.2020. godine zatražila izjašnjenje KPZ Doboj na žalbene navode. Dana 17.02.2020. godine dostavljeno je traženo izjašnjenje te se iz priložene dokumentacije može zaključiti da je KPZ Doboj po saznanju da se radi o osuđeniku koji živi u vanbračnoj zajednici. Isti je upućen da se obrati centru za socijalni rad radi potvrde o postojanju vanbračne zajednice te mu je i omogućen telefonski razgovor s vanbračnom suprugom. Također, osuđenik je dana 23.02.2020. godine imao posjetu svoje vanbračne supruge i njihovog djeteta zbog čega je izrazio zahvalnost Instituciji ombudsmena na pravovremenom poduzimanju aktivnosti i mjera.

Ombudsmeni podsjećaju da pismena komunikacija osuđenih lica s Institucijom ne smije podlijegati nikakvim ograničenjima niti nadzoru. Nažalost, i u 2020. godini nastavljena je praksa u nekim ustanovama da ne osiguravaju povjerljivost u komunikaciji osuđenih lica s Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine te i dalje dostavljaju pismene pošiljke u otvorenim kovertama uz popratno pismo ustanove koje sadrži određene podatke o osuđenom licu.³⁵⁷ KPZ Foča je tokom druge polovine 2020. godine promijenio raniju praksu, tako da se žalbe dostavljaju u zatvorenim kovertama uz popratno pismo.³⁵⁸

7.4. Uticaj pandemije COVID-19 na stanje u oblasti sprečavanja i prevencije torture

Pandemija zaraze koronavirusom (COVID-19) predstavlja vanredne izazove za sve organe vlasti. Lica lišena slobode pripadaju osjetljivoj kategoriji stanovništva jer sam njihov položaj ima uticaj na fizički, psihološki, socijalni, pravni i svaki drugi aspekt njihovog života. Specifični su i intenzivni izazovi za osoblje koje radi u različitim mjestima lišenja slobode, uključujući prostorije za policijsko zadržavanje, kazneno-popravne ustanove, centre za imigracioni pritvor, psihijatrijske bolnice i domove socijalnog zbrinjavanja kao i u različitim novouspostavljenim prostorijama/zonama u kojima borave lica smještena u karantin.

U okviru svog mandata Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a s ciljem zaštite ljudskih prava je pratila realizaciju donesenih mjera od strane nadležnih organa svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, uključujući i ustanove za izvršenje krivično-pravnih sankcija, vezanih za tretman lica lišenih slobode u toku pandemije koronavirusa (COVID -19).

³⁵⁵ Predmet Ž-SA-07-115/20;

³⁵⁶ Predmet Ž-SA-115/20;

³⁵⁷ KPZ Foča, žalba Ž-BL-07-236/20; KPZ Banja Luka, žalbe: Ž-BL-07-309/20, Ž-BL-07-424/20;

³⁵⁸ Predmeti Ž-SA-07-959/20, Ž-SA-07-940/20, Ž-SA-07-906/19, Ž-SA-07-461/19;

S ciljem preveniranja kršenja ljudskih prava, Ombudsmeni su donijeli nekoliko preporuka koje su upućene kriznim štabovima i drugim nadležnim organima te izdali saopštenja u kojima su ukazali na potrebu osiguranja prava posebno ugroženim kategorijama kao što su djeca, osobe s invaliditetom, stara lica i dr. Posebno je skrenuta pažnja na pitanje postupanja s osobama lišenim slobode koje se nalaze u ustanovama. Vezano za lica koja se nalaze u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija sačinjeno je posebno saopštenje³⁵⁹ te je prosljeđen akt Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) svim ministarstvima pravde kako bi preduzeli mjere iz svoje nadležnosti i s istim upoznali menadžmente svih kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Institucija ombudsmena je uputila akt svim kazneno-popravnim ustanovama/zavodima u Bosni i Hercegovini i zatražila dostavljanje informacija koje mjere su poduzeli s ciljem zaštite lica lišenih slobode od zaraze koronavirusom.³⁶⁰

Iz dostavljenih odgovora zaključeno je da mjere koje su propisale Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske, nadležna ministarstva, republički, kantonalni i opštinski krizni štabovi se primjenjuju u svim ustanovama u kojima se nalaze lica lišena slobode. Sve kazneno-popravne ustanove poduzele su čitav set higijensko-epidemioloških mjera kako bi se lica lišena slobode zaštitila od infekcije koronavirusom, kao i mjere kojim bi se kompenzirala ograničenja nametnuta zbog zaštite zdravlja stanovništva.

U tom smislu, ustanove u svojim izjašnjenjima navode da je veća primjena alternativnih mjera kao što su uslovne kazne/odlaganje izvršenja kazne, veći broj odobrenih uslovnih otpusta, privremeni otpust, zamjena kazne zatvora kućnim zatvorom. Poduzet je čitav niz mjera s ciljem olakšavanja kontakata pritvorenika i zatvorenika s vanjskim svijetom kako bi se izbalansirala ograničenja nametnuta zbog zaštite zdravlja javnosti. Te mjere obuhvataju alternativne načine održavanja kontakata u smislu povećanja broja, trajanja i učestalosti telefonskih poziva, isporuke pisama i paketa i sl... jer su privremeno ukidane sve posjete osuđenima i pritvorenicima. Osigurano je da lica lišena slobode što više svog vremena provode napolju u šetnji. Službe tretmana su pojačale aktivnosti kroz djelovanje raznih sekcija (informatička sekcija, teretane, razne društvene igre, gledanje emisija edukativnog sadržaja itd.). Omogućeno je da članovi porodica i dalje dostavljaju hranu i druge potrepštine osuđenima, s tim da se poštuju upute nadležnih kojim se preporučuje dostavljanje tvornički zatvorene hrane. U većini ustanova je povećan asortiman proizvoda u zavodskim kantinama i prodavnicama kako bi lica lišena slobode imala što bolju ponudu hrane (voća, povrća i sl.). U nastavku su prezentovane neke od žalbi osuđenih lica vezane za ostvarivanje prava tokom pandemije virusa COVID-19.

Primjer³⁶¹ Ombudsmeni su postupali po žalbi osuđenika Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Orašje u kojoj se navodi da su osuđenici ovog Zavoda uputili akt i zatražili preispitivanje i izmjenu naredbe Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravlja³⁶² kojom se od svih kriznih štabova kantonalnih ministarstva zdravstva traži da osiguraju obustavu posjeta u kazneno-popravnim ustanovama. Slijedom ove naredbe obustavljene su sve posjete i korištenje

³⁵⁹ (<https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1515&lang=BS>),

³⁶⁰ OI-K-SA-60/20 od 16.04.2020. godine;

³⁶¹ Predmet Ž-SA-07-674/20;

³⁶² Broj 01-33-4486/20 od 06.08.2020. godine;

vanzavodskih pogodnosti u Kazneno-popravnim zavodu Orašje od 11.07.2020. godine. Osuđenici smatraju da su ovakve mjere donesene bez sagledavanja i procjene kompletne epidemiološke situacije u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao i sagledavanja posljedica takvih naredbi na osuđenike i članove njihovih porodica, cijeli postupak resocijalizacije osuđenika, kao i postizanja svrhe kažnjavanja. S ciljem ispitivanja navoda iz žalbe Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Federalnog ministarstva zdravstva i Ministarstva zdravstva Posavskog kantona.

Federalno ministarstvo zdravstva³⁶³ je obavijestilo Ombudsmene da je Krizni štab Federalnog ministarstva zdravstva već razmotrio i uvažio inicijativu kazneno-popravnih zavoda Federacije BiH. Svaki zavod je dužan razviti i usvojiti interni plan za posjete i izlaske iz ustanove, kao i krizni plan u slučaju pojave zarazne bolesti COVID-19, a u odnosu na specifičnosti kako unutar zavoda, tako i u smislu epidemiološke situacije na području kantona u kojem se zavod nalazi. Dakle, posjete osuđenima, kao i dozvola vanzavodskih pogodnosti nisu zabranjene naredbama Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva. Svim kriznim štabovima nadležnih ministarstava zdravstva kantona dozvoljeno je uvođenje restriktivnih i drugačijih mjera na području kantona na osnovu procjene epidemiološke situacije, o čemu se obavještava Federalno ministarstvo. Međutim, strožije mjere moraju biti opravdane epidemiološkim stanjem na području kantona...”

U izjašnjenju Ministarstva zdravstva Posavskog kantona navedeno je da je u saradnji s mjerodavnim kantonalnim ministarstvima obustava posjeta uvedena samo u ustanovama socijalne zaštite koje zbrinjavaju i smještaju starije osobe te da posjete u KPZ Orašje nisu zabranjene...

Navedena izjašnjenja su dostavljena podnosiocima žalbe na uvid i dostavu komentara koji u ostavljenom roku nisu dostavili svoje komentare nakon čega je donesena odluka o zatvaranju.

Primjer³⁶⁴ Ombudsmeni su zaprimili žalbu osuđenika koji se nalazi na izdržavanju zatvorske kazne u Kazneno-popravnim zavodu poluotvorenog tipa Sarajevo, po presudi Suda Bosne i Hercegovine. U žalbi navodi da se dana 13.09.2020. godine navršilo dva mjeseca otkako mu je ukinuto korištenje vikenda. Naime, naredbom Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva, od 20.08.2020. godine, ukinuta je zabrana izlazaka te naređeno da Federalno ministarstvo pravde osigura donošenje internih planova Kazneno-popravnih zavoda o posjetama i izlascima. U skladu s naredbom Kriznog štaba KPZ PT Sarajevo je napravio interni plan koji sadrži mjere o posjetama koje su dozvoljene, ali nije obuhvaćen plan izlazaka. U žalbi se navodi “...obzirom da član 175. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BiH i u ekstremnom stanju epidemije ograničava ograničenje izlazaka osuđenika do dva mjeseca, nezakonitom primjenom naredbe Kriznog štaba nastala je povreda prava na pravnu sigurnost i prava na psihofizičko zdravlje zbog institucionalne samovolje...” Od KPZ Sarajevo zatraženo je izjašnjenje o žalbenim navodima kao i interni plan ustanove koji sadrži mjere o posjetama i izlascima iz ustanove.

U dostavljenom izjašnjenju KPZ Sarajevo³⁶⁵ navodi se da su s obzirom na novonastalu situaciju, naredbe i preporuke Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva u Zavodu poduzete aktivnosti koje su rezultirale obustavom korištenja vanzavodskih pogodnosti, ograničenja vezana

³⁶³ Akt broj : 05-37-5424/20 od 01.10.2020. godine;

³⁶⁴ Predmet: Ž-SA-07-774/20;

³⁶⁵ Akt broj 01-09-164/14 od 05.10.2020. godine;

za posjete i kontakte s primarnom socijalnom sredinom, a sve s ciljem prevencije i širenja eventualne zaraze koronavirusom među osuđenim licima.

U pogledu korištenja vanzavodskih pogodnosti, „Zavodi će postupati shodno Internom planu za posjete i izlaske iz kaznenopopratnih ustanova u FBiH broj 04-45-986-2120 od 27.08.2020. godine i Kriznom planu u slučaju pojave zarazne bolesti COVID-19 u kazneno-popratnim zavodima na području F BiH, broj 04-45- 986-1.110 od 27.08.2020. godine...“ Dakle, vanzavodske pogodnosti se realizuju u izmijenjenim okolnostima.

Kazneno-popratni zavod Sarajevo isključivo postupaju po uputama i naredbama Federalnog ministarstva pravde te odluke o obustavama vanzavodskih pogodnosti i posjeta ne donosi samoinicijativno. Sve poduzete radnje i aktivnosti na sprečavanju zaraze su blagovremeno poduzete i zahvaljujući poduzetim mjerama, pored velike koncentracije osoba na malom i zatvorenom prostoru, u Kazneno-popratnom zavodu Sarajevo do sada nije bilo slučajeva zaraženih osoba.

Po pitanju navoda iz žalbe koji se odnose na povredu prava na pravnu sigurnost i prava na psihofizičko zdravlje osuđenika radi navodno institucionalne samovolje zbog nezakonite primjene naredbe Kriznog štaba u izjašnjenju se navodi:

“Pandemija virusa COVID-19 je zadesila cijeli svijet i to je nešto što se u ovom obimu nije moglo predvidjeti i uvrstiti u Zakon o izvršenju krivičnih sankcija prema članu 175. koji citirate u aktu u stanju epidemije kojom se ograničava izlazak osuđenih osoba u trajanju do dva mjeseca. Ovo je pandemija koja uzima ljudske živote i kao takvu je treba ozbiljno shvatiti, a ne ispred interesa pojedinca...”

Predmet je zatvoren zbog nezainteresovanosti stranke za dalje vođenje postupka.

Primjer³⁶⁶ Podnosilac žalbe je advokat optuženog koji navodi da je u svojstvu branioca dana 27.07.2020. godine bio u posjeti optuženom koji se nalazi u pritvoru. Pritvorenik je tada istakao da već duže vrijeme ima zdravstvenih problema koji su se intenzivirali za vrijeme trajanja pritvora, da je usljed epidemiološke situacije odgođena hitna operacija usljed čega zbog bolesti trpi velike bolove. Tvrdi da mu nedostaju potrebni medikamenti koji bi mu pomogli da lakše podnese bolove do neophodne operacije. Dana 17.08.2020. godine zaprimljeno je izjašnjenje KPZ Tuzla, zavodskog ljekara, koje je proslijeđeno podnosiocu žalbe na komentar. U izjašnjenju je detaljno opisano zdravstveno stanje pritvorenika, medikamenti koji se koriste kao i činjenica da je trenutna epidemiološka situacija uslovlila otkazivanje zakazane operacije jer se smatra tzv. hladnim slučajem. Navodi se i da pritvorenici nemaju prioritet u odnosu na druga bolesna lica te da hitnost i redosljed operacija isključivo vrši nadležna ustanova.

Predmet je zatvoren.

³⁶⁶ Predmet: Ž-BL-07-502/20;

VIII. PRAVA DJECE

Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece u toku 2020. godine zaprimio je 185 žalbi. U 17 predmeta u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta Ombudsmeni su izdali 16 preporuka. Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tokom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, zatim rad sudova, tužilaštava, obrazovnih ustanova, inspekcijskih organa, ali i drugih nadležnih organa uprave. Značajan broj žalbi u izvještajnoj godini ticao se i ostvarivanja prava djece u vrijeme pandemije.

Ombudsmeni u svom radu posebnu pažnju posvećuju zaštiti prava djeteta kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece koji djeluje od 2009. godine. Rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece prevashodno je u funkciji zaštite, ostvarenja i afirmacije prava i sloboda djece u skladu s datom UN Konvencijom, a na prostoru Bosne i Hercegovine. Posebna pažnja posvećena je uklanjanju prepreka za dosljednu primjenu kako ovog, tako i drugih međunarodnih akata ratifikovanih od strane Bosne i Hercegovine te analizi ključnih uzroka nefunkcionisanja struktura vlasti kod donošenja odluka koje se tiču djece.

Kada su u pitanju međunarodni dokumenti koji uređuju prava djeteta, za postupanje i aktivnosti ovog Odjela najvažnija je Konvencija UN-a o pravima djeteta (u daljem tekstu: UN Konvencija), usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 20.11.1989. godine. Bosna i Hercegovina je UN Konvenciju preuzela notifikacijom o sukcesiji 23.11.1993. godine te se tako obavezala da je implementira u domaće zakonodavstvo. Četiri najvažnija načela iz Konvencije su: djeca ne smiju biti diskriminisana po bilo kojem osnovu; djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života, uključujući tjelesni, emotivni, psihosocijalni, kognitivni, društveni i kulturni; najbolji interes djeteta mora imati prioritet prilikom donošenja odluka koje se tiču djece i djeci se mora omogućiti aktivno učešće u rješavanju svih pitanja koja utiču na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja.

S druge strane, katalog dječijih prava kako su ona utvrđena UN Konvencijom uređuje se nizom zakonskih i podzakonskih propisa donesenih za nivoe entiteta, Brčko Distrikta i kantona poput zakona o osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zakona o zdravstvenoj zaštiti, zakona o socijalnoj zaštiti, zakona o postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, itd. Sve to stvara dodatne poteškoće u ostvarivanju principa jednakog pristupa pravima svakog djeteta u BiH što je posebno izraženo u Federaciji BiH (najveći broj prava djeteta propisuje se kantonalnim zakonima).

U uvodnom dijelu ovog poglavlja prezentovat ćemo i dvije inicijative za izmjenu zakona koje, po nama, zaslužuju posebnu pažnju.

Inicijativa za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su, istražujući po službenoj dužnosti³⁶⁷, ocijenili da je neophodno omogućiti usvojiteljima pravo na plaćeno odsustvo, odnosno pravo na naknadu plate za vrijeme trajanja „adaptacionog perioda“ i rukovodeći se odredbama člana 159. Poslovnika Predstavničkog doma

³⁶⁷ Inicijativa registrovana pod brojem Ž-BL-01-402/17;

Federacije Bosne i Hercegovine predsjedavajućem Predstavničkom domu dostavili su inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine u dijelu koji se tiče prava usvojioca i to tako da usvojlac ima pravo na naknadu plaće za vrijeme trajanja adaptacionog perioda. Adaptacioni period traje šest mjeseci od dana smještaja djeteta u porodicu, uvažavajući specifičnosti instituta usvojenja koji je jasno definisan Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine. Prilikom podnošenja ove inicijative Ombudsmeni su se rukovodili najboljim interesom djeteta, smatrajući da je problem finansiranja ovog prava, s aspekta zaštite prava djeteta, irelevantan i da je na nadležnim organima u Federaciji Bosne i Hercegovine obaveza da to pitanje riješe. Pri tome, i ovom prilikom naglašavaju da je usvojenje najpoželjniji i najadekvatniji oblik zaštite djece bez roditelja ili odgovarajućeg roditeljskog staranja jer se njime zasniva roditeljski, odnosno srodnički odnos između djeteta i osoba koje ga usvajaju.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine³⁶⁸ obavještava Ombudsmene da inicijativa trenutno nije prihvatljiva. Kako pojašnjavaju, *Vlada Federacije BiH izražava spremnost da riješi ovo pitanje, i inicira izmjene i dopune relevantnih propisa, i uputi ih u parlamentarnu proceduru kako bi se problem sistemski riješio. Međutim, u konkretnom slučaju potrebne su dodatne analize i procjene uticaja propisa jer je u pitanju sistemsko pitanje u nadležnosti više institucija, koje se ne može riješiti kroz izmjenu ili dopunu jednog propisa. Ako bi se kroz radno zakonodavstvo i utvrdilo pravo na plaćeno odsustvo, i dalje bi postojao problem finansiranja ovog prava tj. pitanje je na čiji teret bi padala naknada. Ističu da to pravo ne bi moglo nužno proizlaziti iz oblasti socijalne zaštite već bi finansiranje trebalo biti vezano za izvore u koje usvojioci/budući usvojioci redovno uplaćuju poreze i doprinose kao i da ugradnja ovog prava u propise iz oblasti socijalne zaštite ne bi bilo moguće bez konsultacija s kantonima. Sve u svemu, smatraju da se ovo pitanje mora razmatrati na višem nivou, izmjenama i dopunama većeg broja propisa, kako bi se sistemski riješio problem.*

Inicijativa³⁶⁹ za izmjene Zakona o dječijoj zaštiti Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine³⁷⁰

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se stranka iz Brčkog žalbom³⁷¹ primljenom dana 21. 2. 2020. godine koja se odnosi na ostvarivanje prava na doplatak za djecu u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

U žalbi se navodi da *osobe/građani Brčko Distrikta BiH nemaju pravo na ostvarivanje prava na dječiji doplatak, odnosno nemaju pravo na uvećani dječiji doplatak u Brčkom, a kojima je Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske utvrdio invalidnost, a sve zbog neusklađenosti Zakona o dječijoj zaštiti Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine s entitetskim propisima kojima se određuje invalidnost osiguranika.*

Podnositeljica žalbe navodi da je *Zakonom o dječijoj zaštiti Brčko Distrikta BiH propisano da njeno invalidsko rješenje mora imati određenu kategoriju (od I do VI grupe-kategorije), a što je u*

³⁶⁸ Akt broj 01-02-1657/20 od 27.11.2020. godine;

³⁶⁹ Inicijativa je registrovana pod brojem P-268/20 i upućena je gradonačelniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i zastupnicima Skupštine Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

³⁷⁰ Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH, broj 18/20;

³⁷¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-BR-04-35/20;

njenom slučaju nemoguće jer je njenu invalidnost³⁷² prema važećim zakonskim propisima Republike Srpske utvrdio Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - i ista je utvrđena u postocima.

U navedenom predmetu, Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Pododjeljenje za socijalnu zaštitu dana 20.8.2020. godine dostavilo je izjašnjenje³⁷³ Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da je *Zakonom o dječijoj zaštiti Brčko Distrikta BiH propisano da je jedan od uslova ostvarivanje prava na doplatak za djecu, između ostalog i to ako su oba ili jedan od roditelja invalidi od I do VI (završno sa VI) grupe - kategorije i da im po tom osnovu pripada pravo na dječiji doplatak uvećan za 50%, bez obzira na imovinske uslove, kao i da Pododjeljenje nije nadležno da donosi procjenu da li neko zbog invalidnosti ispunjava uslove za određivanje kategorije invalidnosti nego je to u nadležnosti Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske za penzionere iz Republike Srpske, a za penzionere iz Federacije Bosne i Hercegovine nadležan je Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Federacije Bosne i Hercegovine.*

Kako je uređenje penzijskog sistema u Bosni i Hercegovini kompleksno te je uređeno putem dva fonda i entitetskim zakonodavstvom, građanima Brčko Distrikta BiH je data mogućnost ostvarivanja prava iz ovog područja *biranjem/opredjeljenjem* jednog od fondova/zavoda.

Dakle, prilikom donošenja Zakona o dječijoj zaštiti u Brčko Distriktu BiH kojim se kao jedan od uslova propisuje postojanje kategorije/grupe invalidnosti, a ne uzimajući u obzir različitost, odnosno neusklađenost entitetskih propisa prilikom utvrđivanja invalidnosti u Bosni i Hercegovini, u velikoj mjeri se usložnjava ostvarivanje prava ili se uopšte ne ostvaruje pravo na doplatak za djecu, odnosno ostvarivanje prava na uvećani dječiji doplatak za 50%, bez obzira na imovinske uslove te dovodi do neujednačenog tretmana istih kategorija osoba na području Brčko Distrikta BiH.

Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su mišljenja da je neophodno izmijeniti Zakon o dječijoj zaštiti Brčko Distrikta BiH na način:

Član 21. mijenja se i glasi: *“Djetetu bez oba ili jednog roditelja, djetetu bez roditeljskog staranja, porodici koja ima dijete ometeno u psihičkom ili fizičkom razvoju, porodici u kojoj su oba ili jedan roditelj invalidi od I do VI (završno sa VI) grupe - kategorije ili s tjelesnim oštećenjem u postotku ne manjem od sedamdeset posto i samohranom roditelju pripada pravo na uvećan dječiji doplatak, bez obzira na imovinske uslove, uvećan za 50% (pedeset posto).”*

U toku je praćenje realizacije navedene inicijative.

³⁷² Nalazom, ocjenom i mišljenjem Odjeljenja za ocjenu radne sposobnosti u prvom stepenu, organ vještačenja u Bijeljini broj ORS-51/19 od 14. 2. 2019. godine;

³⁷³ Odgovor broj 05.4-3557/20 (27) od 5. 8. 2020. godine;

8.1. Uloga centara za socijalni rad u ostvarivanju prava djeteta

U ostvarivanju socijalne pravde, socijalnih prava, smanjivanju društvenih nejednakosti i opštoj humanizaciji društva posebnu ulogu imaju socijalna politika i socijalni rad. Ustanove socijalne zaštite treba da budu prepoznatljive po svojoj stručnosti, inicijativnosti, kreativnosti, razvoju usluga primjerenih potrebama korisnika te da budu nosioci istraživanja, planiranja, realizovanja socijalnih aktivnosti u lokalnim zajednicama za zadovoljavanje pojedinačnih i zajedničkih socijalnih potreba i razvoja sistema socijalne zaštite.

Centri za socijalni rad, u ostvarivanju svoje djelatnosti, treba da sarađuju, razvijaju partnerstva s organima države, entiteta, kantona i lokalne zajednice, javnim službama, udruženjima građana i nevladinim organizacijama, mjesnim zajednicama, vjerskim organizacijama, preduzećima, ustanovama, medijima, porodicama i pojedincima. Socijalni rad je profesija koja se zasniva na humanističkim idealima i ljudskim pravima kako su ona koncipirana u najvažnijim međunarodnim dokumentima. Socijalni rad se primarno bavi ljudskim pravima, a njihovo ispunjavanje je usko vezano za nivo poštovanja ljudskih prava u jednom društvu.

Zagovaranje ljudskih prava je sastavni dio socijalnog rada što daje Ombudsmenima pravo da konstatuju da je mandat Institucije i centara za socijalni rad u mnogo čemu istovjetan, a to je u najširem smislu riječi - poštovanje i zagovaranje ljudskih prava. Centri za socijalni rad su najvažnije ustanove u sistemu socijalne zaštite, a uvažavajući brojne međunarodne i domaće propise, zaštita prava djece u sistemu socijalne zaštite ima prioritetno mjesto. Imajući u vidu mandat i nadležnosti Ombudsmena, često se u postupcima kao odgovorne strane, odnosno strane na koje se žale građani, javljaju centri za socijalni rad.

U godišnjim izvještajima posebna se pažnja uvijek posvećuje centrima za socijalni rad. Veliki je obim poslova u ovim ustanovama i velika su očekivanja od njih koja prevazilaze mogućnosti i resurse dovode do povećanog rizika od profesionalne pogreške. U tom pravcu stručni radnici centara često zahtijevaju profesionalnu pomoć i pravne savjete pravnika u Instituciji jer stručnom osoblju centara potrebna su brza i praktična rješenja, a izvjesno je očekivati da će se u centrima poslovi u budućnosti samo usložnjavati³⁷⁴.

Ombudsmeni zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad zbog već istaknutih razloga, ali i zbog nedovoljne kadrovske osposobljenosti, loših uslova za rad, odgovornosti i osjetljivosti, izloženosti profesionalnom stresu i sagorijevanju kao i pitanju percepcije profesije od strane građana i korisnika. U tom pravcu bilo bi izuzetno korisno, cijeneći, prije svega, potrebu zaštite ljudskih prava, da se stručnom osoblju u centrima obezbijedi supervizija³⁷⁵ kao profesionalna podrška i da se, gdje god je to moguće, izvrše specijalizovane podjele poslova i da se obezbijedi kontinuirana edukacija zaposlenog osoblja, uz punu podršku lokalne zajednice i obezbjeđivanje

³⁷⁴ Uvažavajući trendove globalizacije, krizu porodice i poremećen sistem vrijednosti.

³⁷⁵ „Supervizija je posebna edukativna, razvojna i podupiruća metoda koja omogućava pojedincu da putem vlastitog iskustva dođe do novih stručnih spoznaja i proširi spoznaje o sebi samom, da integriše praktična iskustva s teoretskim znanjem, da se oslobodi napetosti i tjeskobe pa čak i stresa, i da kontinuirano izgrađuje svoj stručni identitet.” Kobolt, A, Žorga, S. (2000), Supervizija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

adekvatnih novčanih sredstava kako za sva priznata prava koja podrazumijevaju novčana davanja, ali i za mnoga druga prava koja ne podrazumijevaju novčana davanja i druge aktivnosti³⁷⁶.

Predmeti registrovani u Instituciji, a u kojima se građani žale na rad centara za socijalni rad, uglavnom se tiču prava djeteta, ekonomskih i socijalnih prava i prava osoba s invaliditetom.

U mnogim predmetima u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djeteta i u mnogim slučajevima kada se žalbeni navodi ne odnose na centre za socijalni rad, Ombudsmeni u postupak istraživanja uključuju centre, cijeneći da sve najrelevantnije činjenice i okolnosti o porodici i pravima djeteta moraju biti poznate centrima. Pri tome, istovremeno, smatramo da je, pored dostavljanja poznatih informacija, izuzetno važno da stručni saradnici centra dostave stručna mišljenja o uočenim problemima s prijedlozima za unapređenje zaštite prava djeteta³⁷⁷.

Ombudsmeni su generalno zadovoljni saradnjom s centrima za socijalni rad, iako ima primjera kada su centri za socijalni rad poprilično pasivni, rade isključivo po zahtjevima subjekata, izuzetno rijetko poduzimaju aktivnosti i pokreću postupke po službenoj dužnosti, a što mogu i trebaju raditi češće ili se striktno drže zakonskih odredbi i pogrešno tumače zakonske odredbe koje su u većini slučajeva poprilično zastarjele, a najbolji interes djeteta podrazumijeva puno više angažmana upravo centara/službi za socijalni rad kao centralnih institucija kada je riječ o zaštiti prava djeteta³⁷⁸.

Primjer: Žaliteljica se Instituciji obratila³⁷⁹ radi zaštite najboljeg interesa maloljetnog djeteta, njezine kćerke, s obzirom na to da Centar za socijalni rad Jablanica, unatoč pozivu suda, nije donio privremeno rješenje s kojim će roditeljem dijete živjeti do donošenja pravomoćne presude. Nakon intervencije Ombudsmena, pismenim putem i telefonski, Centar za socijalni rad Jablanica donio je privremeno rješenje kojim se do donošenja pravomoćne presude o razvodu braka malodobno dijete povjerava na brigu, odgoj i čuvanje majci te su uređena i viđanja oca s malodobnim djetetom, kao i izdržavanje.

Primjer: U navedenom predmetu³⁸⁰ se radi o grubom kršenju prava djece u toku brakorazvodne parnice. Privremenim rješenjem kojim je uređen način održavanja kontakata i ličnih odnosa između majke, roditelja s kojim djeca ne žive, izdatim od strane Centra za socijalni rad u Širokom Brijegu nije osigurana zaštita djece i njihovih prava. Žaliteljica je majka troje malodobne djece kojoj je od strane supruga onemogućen svaki neposredni kontakt sa svojom djecom čime se narušava i ugrožava interes kao i dobrobit malodobne djece. Bračni par se nalazi u brakorazvodnoj parnici na Općinskom sudu u Širokom Brijegu. Otac je svojim postupcima povrijedio odredbe Porodičnog zakona kao i prava utvrđena Konvencijom o pravu djeteta gdje postoji velika mogućnost adaptivnih problema koji bi negativno utjecali na dalji psihofizički razvoj malodobne djece. Institucija je u više navrata tražila od Centra da poduzme dodatne napore s ciljem

³⁷⁶ Ombudsmeni su tokom 2019. godine izradili Specijalni izvještaj o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, a ranije, odnosno 2013. godine, izrađen je i Specijalni izvještaj Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta u Bosni i Hercegovini.

³⁷⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-723/20;

³⁷⁸ Ž-MO-01-144/19, Ž-BL-01-645/19;

³⁷⁹ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-01-144/19;

³⁸⁰ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-01-84/20;

izvršavanja privremenog rješenja, međutim, isti se oglasio nenadležnim za njegovu provedbu i ističe da je Služba za opštu upravu i društvene djelatnosti nadležna po tom pitanju. Po saznanju istog, iz Institucije je poslan dopis Ministarstvu rada, zdravstva i socijalne politike u Zapadnohercegovačkom kantonu koji je proglasio da je za provedbu privremenog rješenja nadležan Centar. Dok su trajale prepiske o nadležnosti, djeca su izložena neizmjerljivim posljedicama te je jedno od njih bilo svjedok fizičkom sukobu majke i oca (nakon čega je suprugu izdata i mjera zabrane prilaska) gdje je pojam “najbolji interes djeteta” izgubio svaki smisao.

Kroz rad u Instituciji, po pitanju prava djece, uočili smo da centri za socijalni rad ne postupaju adekvatno u ovakvim situacijama te se drže primjene “šablonskog” principa. Djeca se dovode u izrazito nepovoljan položaj jer u ovom konkretnom slučaju roditelji svojim ponašanjem djeci dodatno otežavaju proživljavanje tog iskustva. Evidentno je da nedostaje *pravovremeno i adekvatno reagovanje centra kojim bi se spriječile negativne pojave*.

8.2. Pravo djeteta na zaštitu od nasilja u porodici, zlostavljanja i zanemarivanja

8.2.1. Nasilje nad djetetom

Nasilje u porodici, i posebno i opasno teško nasilje nad djetetom predstavlja univerzalnu, globalnu sociopatološku pojavu i kriminološki fenomen koji prožima sve kulture, sva društva i sve regione svijeta. Ono što se pojavljuje kao imperativ: nasilje u porodici, a posebno nasilje nad djecom konačno mora da pređe iz faze intime i međusobnih odnosa povjerenja članova porodice, odnosno privatne sfere funkcionisanja najvažnije ćelije društva, u fazu potpune otvorenosti, odnosno ono mora da bude u žiži interesovanja ne samo pravničke već i sveukupne društvene javnosti.

U ovom dijelu Izvještaja, iznijet ćemo pojedinačne primjere žalbi u kojima smo djelovali, a žalbeni navodi su se odnosili na pravo na zaštitu djeteta od nasilja u porodici, zlostavljanja i zanemarivanja.

Primjer: Ombudsmeni su dana 10.04.2019. godine odlučili da, u skladu s članom 2. stav 2 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, djeluju po službenoj dužnosti i da registruju predmet, a povodom medijskog izvještavanja o slučaju seksualnog zlostavljanja djeteta³⁸¹. Ombudsmeni su u postupak istraživanja uključili sve nadležne organe (policija, tužilaštvo i sud) i od nadležnih organa tražili da, radi ostvarivanja najboljeg interesa djeteta, budu što efikasniji i da u što kraćem vremenskom periodu donesu odluke. Kada su Ombudsmeni obaviješteni da je u konkretnom predmetu podignuta optužnica zbog krivičnog djela iskorištavanje djece za pornografiju iz člana 185. stav 1 Krivičnog zakonika Republike Srpske, nadležnom Osnovnom sudu u Kotor-Varoši upućena je preporuka³⁸² da u što skorijem vremenu okončaju prvostepeni postupak.

Preporuka Ombudsmena je u potpunosti ispoštovana tako što je Sud okončao postupak i donio odluku.

³⁸¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-304/19;

³⁸² P - 286/19 od 24.12.2019. godine;

Primjer: Ombudsmeni su aktivno bili uključeni u predmetu po žalbi majke djece zbog izuzimanja djece iz porodice s prioritetom uređivanja i održavanja kontakata djece s majkom³⁸³. Nakon utvrđivanja svih relevantnih činjenica i okolnosti u komunikaciji s nadležnim Centrom za socijalni rad Banja Luka i Okružnim javnim tužilaštvom Banja Luka, utvrđeno je da su djeca rješenjima Centra izuzeta iz porodice, da su, nakon toga, protiv roditelja djece obustavljene istrage zbog krivičnog djela zapuštanje i zlostavljanje djeteta iz člana 187. stav 1 Krivičnog zakonika Republike Srpske. Centar je na naredbe tužilaštva izjavio žalbe kao jedini pravno mogući način da se eventualno izmijene tužilačke odluke, ali su žalbe odbijene od strane kolegija tužioca. Centar je obavještavao Ombudsmene da roditelji saraduju s Centrom i da su ispunili očekivanja stručnog osoblja kako bi se stvorili uslovi za povratak djece u porodicu. S obzirom da su se stekli uslovi za povratak djece u porodicu, Centar donosi rješenja o prestanku prava na smještaj maloljetne djece u ustanovu socijalne zaštite i roditelji su „preuzeli“ djecu.

Primjer: Ombudsmeni su odlučili da, u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, otvore predmet po službenoj dužnosti povodom pisanja jednog online medija (portala)³⁸⁴ u vezi s krivičnim djelom nasilja u porodici³⁸⁵. U skladu sa zakonskim ovlaštenjima, cijeneći prvenstveno prava i interes djeteta, Ombudsmeni su željeli ustanoviti da li su, prije svega, tačni medijski navodi, a potom, ukoliko jesu, da razmotre svaku mogućnost svog djelovanja. U konkretnom slučaju, nadležni organi unutrašnjih poslova, tužilaštvo, sud i centar za socijalni rad su preduzimali mjere i radnje iz svoje nadležnosti, te je „nasilniku“ sud izrekao krivičnu sankciju radi izvršenja krivičnog djela „Nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici“ iz člana 190. Krivičnog zakonika Republike Srpske.

Primjer: Postupajući po žalbi majke djeteta da je njen sadašnji suprug vršio seksualno nasilje nad njenom starijom kćerkom, Ombudsmeni su se odmah obratili svim nadležnim organima³⁸⁶. Nadležni organi dostavljaju relevantne informacije Ombudsmenima koji prate sve preduzete mjere od strane nadležnih organa. Učiniocu krivičnog djela sudilo se zbog osnovane sumnje da je počinio produženo krivično djelo spolni odnošaj s djetetom iz člana 207. stav 4 u vezi sa stavom 1 u sticaju s krivičnim djelom upoznavanje djeteta s pornografijom iz člana 212. stav 1 i sve u vezi s članom 55. Krivičnog zakona Federacije BiH. Nadležni sud je donio osuđujuću presudu i proglasio optuženog krivim za navedeno krivično djelo na štetu djeteta, a majka djeteta je zadovoljna angažmanom stručnog osoblja centra radi prevazilaženja poteškoća i trauma djeteta, žrtve krivičnog djela.

Primjer: Postupajući po žalbi djeda djeteta³⁸⁷ razmotrena je svaka mogućnost da se u što većoj mjeri zaštite prava i interesi djeteta, žrtve krivičnog djela. Ombudsmeni su sve vrijeme pratili postupke nadležnih organa. Nadležni drugostepeni sud je preinačio presudu prvostepenog suda tako što je optuženom za krivično djelo upoznavanje djeteta s pornografijom iz člana 212. stav 1 Krivičnog zakona Federacije BiH utvrdio kaznu zatvora u trajanju od osam mjeseci umjesto ranije utvrđene kazne od pet mjeseci, a za krivično djelo bludne radnje iz člana 208. stav 2 Krivičnog zakona Federacije BiH utvrdio je kaznu zatvora u trajanju od tri godine i šest mjeseci umjesto

³⁸³ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-354/20;

³⁸⁴ Pisanja medija od 24.08.2019. godine (srpskainfo);

³⁸⁵ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-645/19;

³⁸⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-974/18;

³⁸⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-1020/18;

ranije utvrđene kazne zatvora od dvije godine te se na osnovu odredbe člana 54. Krivičnog zakona Federacije BiH optuženi osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od četiri godine umjesto ranije jedinstvene kazne zatvora u trajanju od dvije godine i tri mjeseca.

Primjer: Otac djeteta se obratio Ombudsmenima³⁸⁸ navodeći da ga je supruga napustila i odvela zajedničkog malodobnog sina što je prijavio Ministarstvu unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona i Centru za socijalni rad Tuzla kako bi oni u okviru svojih nadležnosti preduzeli neophodne mjere s ciljem ostvarivanja njegovog kontakta s djetetom. U dosadašnjem toku postupka istraživanja, Ombudsmeni doznaju da je supruga prijavila nasilje u porodici, navodeći da su i ona i dijete dug vremenski period trpjeli nasilje, ali da do sada nasilje nije prijavljivala. Majka se s djetetom preselila na područje druge opštine i nadležni centri su na traženje Ombudsmena uspostavili saradnju, izašli na teren i došli do značajnih saznanja koja se tiču zaštite prava djeteta. Shodno tome, podnosilac žalbe je od strane nadležnih organa savjetovan kako da ostvari zaštitu svojih prava (putem redovnog suda, da pokrene brakorazvodnu parnicu, prije toga postupak posredovanja i sl.). Ombudsmeni posebno ukazuju da su u konkretnom predmetu stručni radnici obavili razgovor s djetetom i dijete je potvrdilo navode majke da su trpjeli nasilje. Također, dijete je istaklo da s ocem u ovom momentu želi komunicirati samo putem telefona, a što je u potpunosti uvaženo i saopšteno ocu. Ombudsmeni će i dalje pratiti postupak zaštite prava djeteta u konkretnom predmetu.

8.2.2. Vršnjačko nasilje

U Bosni i Hercegovini je i dalje izražen problem vršnjačkog nasilja što je vidljivo iz predmeta registrovanih u Instituciji. Iz zaprimljenih žalbi proizlazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju u osnovnim i srednjim školama. Najčešće se dešava u školi, za vrijeme odmora, u učionicama, na hodnicima ili u dvorištu. Uloga odraslih koji su odgovorni za djecu je od ključnog značaja da se na adekvatan način odreaguje i spriječi nasilje. Riječ je o specifičnom obliku nasilja nad djetetom koje se najčešće definiše kao fizičko ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno ka djeci od njihovih vršnjaka, koje se počinjava s ciljem povređivanja i uključuje ponavljanje istog obrasca i odražava neravnotežan odnos snaga koji je svojstven na dvjema ravnima: jači protiv slabijih ili grupa protiv pojedinca. Svaki od tih svjesnih postupaka može se razlikovati po obliku, težini, snazi i trajanju.

Nasilničko/vršnjačko nasilje razlikuje se od kratkotrajnih incidenata i dječijih svađa. Osnovna razlika upravo je u namjernoj želji da se drugom djetetu nanese zlo, kao i u ponavljanju takvog postupanja tokom određenog vremena i dominaciji sile na individualnom ili grupnom planu. Ovo nasilje odnosi se na različite vrste ponašanja koje najčešće klasifikujemo kao verbalno (omalovažavanje, dobacivanje, prijetnje i ucjene i sl.), socijalno (ignorisanje, ogovaranje i spletkarenje, izbjegavanje i sl.), psihičko (krađa, uzimanje i/ili iznuda novca, prijeteći pogledi, praćenje, oštećenje imovine i sl.) i fizičko/tjelesno (pljuske, udarci rukama, nogama i predmetima, naguravanje, rušenje i sl.)

Jako je važno da imamo jasno definisana pravila šta činiti kada se desi vršnjačko nasilje. Sudeći po predmetima registrovanim u Instituciji, Republika Srpska i pojedini kantoni u Federaciji Bosne

³⁸⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-BR-01-166/20;

i Hercegovine imaju protokole i uspostavljene mehanizme za reakciju u situacijama kada se desi nasilje (u izradi ovih protokola učestvuju svi nadležni organi - obrazovanje, socijalna zaštita, unutrašnji poslovi koji se onda obavezuju i na njihovu primjenu), a u odsustvu adekvatnog protokola za postupanje u situacijama kada se nasilje desi, Ombudsmeni se pozivaju na Konvenciju UN-a o pravima djeteta, Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini i Smjernice za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta. Pored toga, u svakoj situaciji kada ocijenimo da je u pitanju vršnjačko nasilje, zahtijevamo multidisciplinarni pristup i reakciju svih nadležnih organa (obrazovna ustanova, centar za socijalni rad, centar za mentalno zdravlje, policija, tužilaštvo).

Primjer: Postupajući po žalbi roditelja da je njihovo dijete žrtva vršnjačkog nasilja i diskriminacije po raznim osnovama,³⁸⁹ Ombudsmeni su pozvali sve relevantne faktore da se povodom zabrinjavajućih žalbenih navoda izjasne. Ustanovljeno je da je izvršen inspeksijski nadzor kojim nisu utvrđene navedene nepravilnosti u postupanju nastavnog kadra, odnosno nije bilo evidentiranih prijava i obraćanja od strane roditelja ili djece. Ombudsmeni su sve vrijeme održavali komunikaciju s roditeljima i nadležnim organima i insistirali na razumijevanju jer su navodi roditelja i nadležnih bili suprotni i bilo je nemoguće pravilno i neposredno utvrditi činjenično stanje i shodno tome zauzeti konačan stav i mišljenje da li je dijete u konkretnom slučaju bilo žrtva vršnjačkog nasilja. Međutim, vremenom su se postojeći problemi riješili mirnim putem. Također je jasno da je, kada je u pitanju diskriminacija po bilo kom osnovu, često jako komplikovano i nezahvalno utvrđivati pravo stanje stvari, imajući u vidu različit senzibilitet i subjektivni doživljaj svakog ponaosob. Vršnjačko nasilje, a i nasilje uopšte moraju biti predmet sveobuhvatne i kontinuirane saradnje svih nadležnih organa i zainteresovanih lica, kako bi se svaka stvarna i potencijalna žrtva zaštitila i sačuvala od trajnih posljedica koje s nasiljem dolaze. Svjesni činjenice da ovako nešto nije moguće postići u apsolutno svakom slučaju, Ombudsmeni ističu da je neophodno raditi na tome da se svaki oblik nasilja preduprije. Jedan od načina jeste konstantan razgovor s učenicima svih uzrasta, edukovanje i upoznavanje s cjelokupnom problematikom i briga o tome da se svaki učenik osjeća zaštićeno i sigurno u svojoj okolini. Što povoljnija i što pozitivnija atmosfera za svakog učenika i nastavnika, posebno u ovom, za sve izazovnom, periodu izazvanom virusom COVID-19, osnovni je cilj svakog člana nastavnog kadra. Ombudsmeni su konstatovali da su u ovom slučaju svi akteri uložili značajne napore kako bi se prevazišli postojeći problemi i u konačnici dobio ishod koji je u najboljem interesu djece.

Primjer: Podnosilac žalbe navodi da je njegov sin trpio vršnjačko nasilje u školi, da je nasilje bilo kako fizičko tako i verbalno i sa seksualnim konotacijama³⁹⁰ što je dovelo do toga da dijete odbija da ide u školu i ostavilo je psihičke posljedice koje su se odrazile kroz učestale košmare. Tokom postupka istraživanja, Ombudsmeni su ustanovili da je nadležna policijska stanica povodom spornih događaja na koje se poziva podnosilac žalbe, nadležnom tužilaštvu uputila službeni izvještaj te su se Ombudsmeni obratili nadležnom tužilaštvu. Nadležno tužilaštvo je donijelo naredbu o nesprovođenju istrage protiv maloljetnog J.L. jer postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, dok je protiv podnosioca žalbe, također, istraga obustavljena. Kako pojašnjavaju, ne postoje osnovi sumnje da je podnosilac žalbe učinio krivično djelo već je počinio prekršaj. Nadležni centar za socijalni rad obavještava Ombudsmene da su pokušali s ocem obaviti

³⁸⁹ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-386/20;

³⁹⁰ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-89/20;

razgovor kako bi saznali mišljenje u vezi sa spornim događajima, ali da s ocem nije moguće uspostaviti adekvatnu saradnju. U vezi s tim, Ombudsmeni su u nekoliko navrata pozivali oca djeteta da ostvari punu saradnju s centrom za socijalni rad, kako bi centar cijeloj porodici pružio podršku i pomoć u prevazilaženju eventualnih konflikata i problema. Škola u vezi sa žalbenim navodima ne spori da se tokom februara mjeseca 2020. godine desio incident između djeteta podnosioca žalbe i još jednog učenika, ali istovremeno napominju da su u školi pokrenute sve mjere kako je to propisano Protokolom o postupanju u slučajevima nasilja među djecom i mladima u vaspitno-obrazovnom sistemu Republike Srpske i važećim zakonima i podzakonskim propisima. Škola ističe da je, nažalost, konflikt nastavljen van škole i da su o svemu upoznati nadležni organi unutrašnjih poslova. Podnosilac žalbe je Ombudsmene obavještavao o tome da je nezadovoljan radom nadležnih organa i da nadležni ne rade svoj posao, ali svoje navode tokom postupka nije ničim dokazao ili barem učinio vjerovatnim.

8.2.3. Zabrana fizičkog kažnjavanja djeteta

Ombudsmeni su krajem 2019. godine izradili i javnosti prezentovali Specijalni izvještaj o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini. Preporučeno je Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i vladama kantona da u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima i nadležnostima, putem svojih nadležnih ministarstava, u narednom periodu predlože nadležnim parlamentima usvajanje zakonskih odredbi kojim će se, tamo gdje to do sada nije učinjeno, izričito zabraniti tjelesno kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i porodicu, kao i da putem svojih nadležnih ministarstava preduzmu sve neophodne aktivnosti čiji je cilj podizanje svijesti javnosti kroz uvođenje obrazovnih programa, uključujući i kampanje, s ciljem promocije pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštovanja dječijih prava, uz učešće djece, istovremeno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje djeteta.

Nakon dostavljanja Specijalnog izvještaja na znanje i postupanje kako vladama entiteta, Brčko Distrikta BiH i kantona tako i Narodnoj skupštini Republike Srpske, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Skupštini Brčko Distrikta BiH i skupštinama kantona, Institucija ombudsmena zaprimila je samo jedan odgovor i to iz Srednjobosanskog kantona dana 18. 5. 2020. godine u kojem se navodi da je Skupština Srednjobosanskog kantona zaključkom primila na znanje Specijalni izvještaj Institucije ombudsmena o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u Bosni Hercegovini s preporukama koje su date nosiocima izvršne vlasti.

Dakle, uzimajući u obzir da u ostavljenom roku, odnosno do dana 30. 11. 2020. godine Instituciju ombudsmena, vlade entiteta, Brčko Distrikta BiH i kantona nisu obavijestile o realizaciji navedenih preporuka, istima je upućen akt Ž-BR-01-154/19 od 30. 11. 2020. godine kojim je traženo da dostave izjašnjenje na okolnosti o preduzetim mjerama na izvršenju navedenih preporuka.

Do dana 8. 1. 2021. godine Institucija ombudsmena je zaprimila devet odgovora i u samo jednom odgovoru, odnosno odgovoru Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Odjeljenja za zdravstvo

i ostale usluge³⁹¹ je navedeno da će radna grupa³⁹² za izradu teksta Zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine uvrstiti preporuke iz Specijalnog izvještaja o fizičkom kažnjavanju djeteta u BiH u Smjernice za izradu teksta i da će o ishodu i svim ostalim postupcima izvijestiti Instituciju ombudsmena.

Srednjobosanski kanton je informisao³⁹³ Instituciju ombudsmena da je već dostavio Instituciji ombudsmena informaciju³⁹⁴ i da do dana 15.12.2020. godine prijedlog zakona koji sadrži odredbe o izričitoj zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta nije upućen u skupštinsku proceduru niti raspolažu informacijom o eventualnoj pripremi/izradi takvog zakona od strane resornih ministarstava.

S druge strane, iz nekoliko dostavljenih odgovora³⁹⁵ Instituciji ombudsmena utvrđeno je da u 2020. godini nadležne vlade nisu preduzimale nikakve mjere i radnje vezano za preporuke u smislu da shodno svojim zakonskim ovlaštenjima i nadležnostima, putem svojih nadležnih ministarstava, predlože nadležnim parlamentima usvajanje zakonskih odredbi kojim će se, tamo gdje to nije učinjeno, izričito zabraniti fizičko kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i porodicu, tako i da putem svojih nadležnih ministarstava preduzmu sve neophodne aktivnosti čiji je cilj podizanje svijesti javnosti kroz uvođenje obrazovnih programa, uključujući i kampanje, s ciljem promocije pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštovanja dječijih prava, uz učešće djece, istovremeno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje djeteta.

Iz ostalih zaprimljenih odgovora vlada³⁹⁶ utvrđeno je da iste isključivo preduzimaju aktivnosti na podizanju svijesti s ciljem promocije pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječijih prava, te podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje djeteta kao jednom od preporuka koja je preporučena Specijalnim izvještajem.

Do dana 8.1.2021. godine Instituciji ombudsmena odgovor o preduzetim mjerama na izvršenju navedenih preporuka iz Specijalnog izvještaja o zabrani fizičkog kažnjavanja djeteta u BiH nisu dostavili: Vlada Zapadnohercegovačkog kantona, Vlada Hercegovačko-neretvanskog kantona, Vlada Kantona 10 i Vlada Bosansko-podrinjskog kantona.

Primjer: Ombudsmeni su, postupajući po žalbi bake djeteta³⁹⁷, preporučili nadležnom Okružnom javnom tužilaštvu Prijedor da u što skorijem roku donese tužilačku odluku po prijavi radi osnovane sumnje da je baka (podnositeljica žalbe) počinila krivično djelo nasilje u porodici³⁹⁸, a nadležnom

³⁹¹ Broj predmeta 34-000500/20, broj akta 05-1367AP-0002/20 od 15.12.2020. godine;

³⁹² Odluka gradonačelnika broj 34-000375/18 od 28.9.2018. godine;

³⁹³ Odgovor broj 03-45-876-1/20 od 15. 12. 2020. godine;

³⁹⁴ Zaključak Skupštine Kantona broj 01-04-209/20 od 17. 3.2020. godine;

³⁹⁵ Odgovor Vlade Tuzlanskog kantona - Ured Vlade broj 02/3-05-026201-1/20 od 23.12.2020. godine; Odgovor Vlade Republike Srpske, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite broj 11/05-533-151/19 od 15.12.2019. godine; Odgovor Unsko-Sanskog kantona, Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike broj 09-45-15175-2 20 od 15.12.2020. godine; Odgovor Posavskog kantona, Ministarstva unutrašnjih poslova, Jedinice za profesionalne standarde, broj 02-2/1-3-03- 448/20 od 11.12.2020. godine;

³⁹⁶ Odgovor Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova Sarajevo broj 01-03-02-4-114 od 21.12.2020. godine; Odgovor Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice broj 09-02-18833-1/20 od 18.12.2020. godine; Odgovor Kantona Sarajevo, Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice broj 13-01-02/1-10-43311-4/19 od 17.12.2020. godine; Odgovor Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti broj 02-45-3525-1/20 od 15.12.2020. godine;

³⁹⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-430/19;

³⁹⁸ Fizički kaznila dijete.

Centru za socijalni rad Novi Grad da do donošenja tužilačke odluke prate ostvarivanje prava djeteta i da podnositeljici žalbe/baki pruže svaku vrstu pomoći kako bi ostvarila kontakte sa svojom unukom. Naime, nakon izvršenog krivičnog djela, dijete je smješteno u ustanovu, s obzirom da baka, kao staratelj, isključivo vodi brigu o djetetu.

Ombudsmeni konstatuju da su nadležni organi postupili po preporuci, odnosno nadležno tužilaštvo je donijelo tužilačku odluku i podiglo optužnicu protiv podnositeljice žalbe radi krivičnog djela nasilja u porodici iz člana 190. stav 3 Krivičnog zakonika Republike Srpske i krivični postupak je u toku. Podnositeljici žalbe je pojašnjeno da mora čekati pravosnažno okončanje krivičnog postupka i da ne može očekivati da će nadležni organi odgovarajućim pravnim aktima nju imenovati kao staratelja maloljetne unuke.

8.3. Djeca i COVID-19

U vrijeme pandemije izazvane koronavirusom, pred Ombudsmenima se pojavio niz izazova u svakodnevnom radu i u ispunjavanju svoje zadaće s ciljem zaštite prava djeteta: rad od kuće, ograničen rad sa strankama, nemogućnost ostvarivanja direktnog kontakta s djecom (posjete obrazovnim ustanovama i/ili nevladinim organizacijama), nemogućnost nadziranja (monitoringa) u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom ili u ustanovama gdje su smještena djeca s poteškoćama u razvoju) itd. Ukoliko tome dodamo da Ombudsmeni nisu posjećivali lokalne zajednice u kojima se ne nalaze kancelarije Institucije te nisu držali sastanke s predstavnicima nadležnih organa s ciljem zagovaranja ispunjavanja i poštivanja ranije upućenih preporuka, ova godina se pokazala izuzetno teškom za realizaciju svih ciljeva i planova Ombudsmena.

Posebno je veliki izazov štititi prava djeteta u vanrednim situacijama i u situacijama kada se donose restriktivne mjere koje u velikoj mjeri utiču na djecu (samo nekoliko primjera: organizovanje nastave na daljinu, odgoda svih ekskurzija, izleta, prestanak vannastavnih aktivnosti itd.). Ranjive grupe djece, poput siromašne djece, djece u ruralnim sredinama, u ustanovama ili s poteškoćama u razvoju, postale su samo izloženije većem riziku da postanu još ranjivije i u težem položaju.

Ombudsmeni su, cijeneći prava i interese svih građana, a posebno ranjivih kategorija, u vezi s novonastalom situacijom izazvanom epidemijom uputili niz preporuka nadležnim organima tokom trajanja pandemije, a prije svega nadležnim kriznim štabovima svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini³⁹⁹.

U oblasti prava djeteta Ombudsmeni su preporukom broj 92/20 od 01.06.2020. godine⁴⁰⁰ koju su uputili svim nadležnim kantonalnim i entitetskim kriznim štabovima i Kriznom štabu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, pohvalili mjere koje su preduzete od strane svih nadležnih obrazovnih institucija kako bi se školska godina završila, posebno u obliku izvođenja nastave na daljinu. Međutim, istovremeno su nadležne upozorili da moraju voditi

³⁹⁹ Dostupno na: www.ombudsmen.gov.ba

⁴⁰⁰ Napomena da je preporuka upućena 05.05.2020. godine na jezicima konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini pod brojem OI-K-BL-127/20 od 05.05.2020. godine, a da je tek po uspostavljanju uobičajenog radnog vremena uzet broj za preporuku i formiran predmet kako bi se predmet mogao uzeti u obzir za potrebe Godišnjeg izvještaja i pri tome trajno čuvati.

računa o načinu vrednovanja rada djece u različitim uslovima i situacijama, a posebno u pogledu djece s poteškoćama u razvoju, djece koja žive u siromaštvu i na marginama društva, poput romske djece ili djece lišene slobode u ustanovama (pritvori, zatvori, vaspitno-popravni domovi) i djece koja žive u institucijama (npr. djeca bez roditeljskog staranja). Potrebno je poduzeti dodatne napore i **zaštititi djecu koja su postala još ranjivija zbog posebnih uslova uzrokovanih pandemijom.**

Ombudsmeni su podržali postepeni povratak i normalizaciju života, ali nikako na štetu djece. Preporukom su nastojali na vrijeme upozoriti da škole trebaju dobiti jasne smjernice kako bi osigurale sve neophodne potrebne uslove za eventualno izvođenje nastave u školama. Prije donošenja odluke o eventualnom povratku djece u škole mora se provjeriti da li su ispunjene sve pretpostavke za zaštitu zdravlja djece, odnosno jesu li ispunjeni svi higijenski, prostorni, kadrovski i drugi bezbjednosni uslovi. Posebno je značajno obezbijediti mehanizme kontrole pridržavanja smjernica i preporuka nadležnih zdravstvenih organa, uz predviđene sankcije za njihovo nepoštivanje. Opreza radi, Ombudsmeni su posebno upozorili na složenost situacije u vezi s djecom s poteškoćama u razvoju i da će se vjerovatno pojaviti niz otvorenih pitanja kao npr. Hoće li asistenti u nastavi pomagati djeci ukoliko moraju biti na udaljenosti od dva metra ili ako je fizički kontakt neizbježan u radu sa slijepom djecom, djecom s autizmom i sl. Rukovodeći se najboljim interesom djeteta, Ombudsmeni žele ukazati na obavezu nadležnih organa da se prilikom donošenja odluka, u vezi s pravima djeteta na obrazovanje, mora izvršiti stručna procjena svih rizika i moraju se obezbijediti potpune i jasne preporuke stručnjaka jer nadležni organi na sebe preuzimaju odgovornost za bezbjednost djece. Ombudsmeni su upozorili i da nadležni organi moraju voditi računa i obezbijediti rješenja koja će omogućiti da se u dječijim vrtićima i školama organizuju programi za onu djecu koju zaposleni roditelji ne mogu zbrinuti na drugi način te da ih zaštite od potencijalnih rizika, dodatnih opterećenja i nesigurnosti. Također je izuzetno važno obezbijediti da se **učanjem putem interneta (nastava na daljinu) ne pogoršaju postojeće nejednakosti i da ono ne bude zamjena za interakciju djeteta i prosvjetnog radnika** jer učenje putem interneta kreativno je rješenje kad nije moguće učenje u učionici, ali stvara probleme djeci koja nemaju pristup ili imaju ograničen pristup tehnologiji ili nemaju odgovarajuću roditeljsku podršku. U tom slučaju, djeci treba obezbijediti dostupnost drugih, alternativnih rješenja⁴⁰¹.

U vremenu u kojem je rad nadležnih organa reorganizovan i usklađen s mjerama u vezi s proglašenom epidemijom bolesti COVID-19, djeca su zbog vanrednih okolnosti izložena povećanim rizicima od nasilja. Vanredne prilike, strah i zabrinutost zbog očuvanja zdravlja, radnih mjesta i osiguranja osnovnih egzistencijalnih pitanja, predstavljaju okolnosti zbog kojih se mijenjaju načini života porodica. Ograničeni socijalni kontakti, nažalost, mogu biti i okidač za širu pojavu nasilja u porodici. Istovremeno, rad nadležnih organa, posebno centara za socijalnu zaštitu odvija se uz ograničenja što može otežati zaštitu djece u rizičnim porodičnim situacijama.

Ombudsmeni ukazuju da je UN Komitet za prava djeteta pozvao države da ograničenja uvode samo kada je to nužno te da ograničenja budu proporcionalna i minimalna. Ukoliko bi pandemija bolesti COVID-19 imala značajan i nepovoljan uticaj na raspoloživost finansijskih sredstava, te poteškoće se ne bi trebale smatrati preprekom da se poštuje *Konvencija o pravima djeteta, odnosno*

⁴⁰¹ Preporuke UN Komiteta za prava djeteta u vezi s novonastalom situacijom;

uvijek i u svim situacijama moramo se rukovoditi načelom najboljeg interesa djeteta⁴⁰². Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su preporučili svim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini da vode posebno računa i obezbijede efikasno djelovanje svih nadležnih organa u slučajevima intervencija u porodici, posebno prilikom izricanja hitnih/zaštitnih mjera izdvajanja iz porodice. Pored toga, Ombudsmeni su preporučili da se za sve stručne radnike koji stupaju u neposredne kontakte s korisnicima obezbijedi adekvatna zaštitna oprema (za predstavnike centara za socijalnu zaštitu, pravosuđa, policije). Ombudsmeni su smatrali i da je bilo potrebno predvidjeti kapacitete za smještaj žrtava nasilja u porodici (djece, ali i roditelja s djecom) za vrijeme trajanja epidemije, s obzirom na ionako ograničene kapacitete ustanova, hraniteljskih porodica i skloništa za žrtve nasilja u porodici, a pri čemu treba voditi računa i o mogućim izrečenim mjerama samoizolacije.

Ombudsmeni ukazuju da je i UN Komitet za prava djeteta upravo prepoznao da, zbog ograničenog kretanja, djeca mogu biti izložena pojačanom fizičkom i psihičkom nasilju kod kuće i u tom pravcu uputio preporuke državama članicama. U vezi sa zaštitom prava djeteta na zaštitu od nasilja i zanemarivanja, posebno je važno obezbijediti ažurnost sudova u postupcima koji se tiču djece. Stoga su Ombudsmeni pozivali nadležna ministarstva pravde da usklade i unaprijede rad sudova u novonastalim okolnostima u interesu djece. Sasvim je jasno i opravdano da situacija zahtijeva prilagođavanje organizacije rada svih nadležnih organa (policije, tužilaštava, centara za socijalni rad, advokata, ustanova za izvršenje maloljetničkih krivičnih sankcija), s tim da se u sudovima (posebno u postupcima koji su hitni, a to su svakako postupci u kojima se štite prava maloljetnika, postupci s elementima nasilja, postupci vezani za pritvor i zadržavanje djece itd.) mora obezbijediti puna ažurnost u postupanju u svim situacijama kada su djeca ugrožena (slučajevi nasilja, te osim krivičnopravne zaštite djeteta, ažurnost je potrebna i kada je riječ o postupanju po prijedlozima za donošenje **privremenih mjera**, ali i rješavanje drugih pitanja koja se odnose na djecu u kojima odluku donosi sud, naročito u visoko-konfliktnim roditeljskim odnosima). Na kraju, bez obzira na vanredno stanje, Ombudsmeni su ocijenili izuzetno važnim održati kontinuirani rad sudova radi zaštite prava djece i ostvarivanja njihovih prava i interesa. Nadležni organi su pozvani da se rukovode Smjernicama Vijeća Evrope „Poštovanje demokratije, vladavine zakona i ljudskih prava u kontekstu zdravstvene krize izazvane COVID-19 - Alati za države članice⁴⁰³”. Mjere bez presedana koje se preduzimaju u odgovoru na COVID-19 mogu da utiču na sposobnost države da garantuje pravo na slobodu i shodno tome da izmijene redovno funkcionisanje pravosudnog sistema. Mjere koje imaju za cilj prilagođavanje načina pristupa sudu trebale bi da budu osmišljene na način koji je kompatibilan s članom 6. EKLJP, naročito u slučajevima koji zahtijevaju posebnu proceduralnu pažnju, a što svakako podrazumijeva porodične sporove i sporove koji se tiču prava djece.

U daljem tekstu Ombudsmeni ukazuju na pojedine specifične žalbe tokom trajanja pandemije, a u vezi s pravima djeteta.

Primjer: Otac djeteta⁴⁰⁴ u svojoj žalbi navodi nemogućnost ostvarivanja neposrednih kontakata s djetetom do čega je došlo usljed mjere zabrane kretanja za osobe mlađe od 18 godina, odnosno donošenjem naredbe Federalnog štaba Civilne zaštite⁴⁰⁵. Odmah je podnosilac žalbe kontaktiran

⁴⁰² Preporuke Komiteta dostupne na www.ombudsmen.gov.ba

⁴⁰³ Smjernice dostavljene u prilogu preporuke;

⁴⁰⁴ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-284/20;

⁴⁰⁵ Broj 12-40-6-148-34/20 od 20.03.2020. godine;

telefonskim putem radi promptnog djelovanja, a kako telefonski kontakt nije ostvaren, podnosiocu žalbe je upućen pismeni upit da li je u mogućnosti ostvarivati neposredne kontakte s djetetom s obzirom da je donesena naredba Federalnog štaba Civilne zaštite da se malodobna lica mogu prevoziti automobilom. Nakon toga, podnosilac žalbe se zahvalio na postupanju te potvrdio da je nesmetano ostvario kontakt s malodobnim djetetom.

Primjer: Uvažavajući novonastalu situaciju prouzrokovanu koronavirusom, otac djece se obratio Ombudsmenima navodeći da majka koristi nastalu situaciju i brani kontakte djece s ocem, o čemu je odmah obavijestio nadležni Centar za socijalni rad Prijedor⁴⁰⁶. Centar je posredovao između roditelja i postignut je dogovor da otac viđa djecu jednom sedmično u trajanju od dva sata i da posredstvom telefona jednom sedmično ostvaruje kontakt. Otac je bio jako nezadovoljan te se obratio Ombudsmenima za pomoć.

Ombudsmeni su svjesni činjenice da određen broj djece u nastalim vanrednim okolnostima nailazi na poteškoće u ostvarivanju neposrednih, ličnih odnosa s roditeljima s kojima ne živi, na osnovu odluka sudova, odnosno centara za socijalni rad. Ombudsmeni su putem saopštenja za javnost⁴⁰⁷ i medije iskoristili priliku i uputili molbu svim roditeljima i drugim članovima porodice da vode računa o potrebama i interesima djece te da, bez obzira na narušene i poremećene odnose, ulože dodatne napore kako bi se izbjeglo dodatno uznemiravanje ili traumatizacija djece, rukovodeći se najboljim interesima djeteta. Važno je da odrasli u ovim kriznim vremenima djeci budu podrška i pruže osjećaj sigurnosti. U vezi s tim, cijeneći vanredne okolnosti, roditelji su zamoljeni i da koriste sve tehnološke mogućnosti i da kontaktiraju s djecom putem digitalnih uređaja i/ili telekomunikacijskih sredstava. Što se tiče konkretnog slučaja, Centar je obavijestio Ombudsmene da su roditelji djece postigli dogovor i da je zaključen sporazum roditelja o modelu održavanja ličnih odnosa oca s djecom, a što je podnosilac žalbe i potvrdio.

Primjer: Žalitelji (predstavnici roditelja 64-ero djece) su u svojim navodima ukazali *da su njihova djeca upisana u Dječiji vrtić „Pčelice“ Livno za pedagošku 2020/2021. godinu, ali prema informaciji ravnateljice, isti ne mogu pohađati radi novonastale situacije vezane za COVID-19 do daljnjeg*⁴⁰⁸. Naime, kao razlog navedeno im je da je smanjen kapacitet, do kojeg je došlo radi uputa datih preporukom za rad predškolskih ustanova Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, a koje je Zavod za javno zdravstvo Kantona 10 dostavio Ministarstvu rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10 dana 20.05.2020. godine. U žalbi je, također, istaknuto da su dovedeni u nezavidnu situaciju jer su zaposleni te nemaju gdje ostavljati djecu na čuvanje. Nisu imali potrebe ranije brinuti o zbrinjavanju djece jer su njihova djeca primljena u Dječiji vrtić „Pčelice“ Livno za pedagošku 2020/2021. godine. Nakon pokrenutog postupka istraživanja, Ombudsmeni su došli do saznanja da od 64-oro djece koja su primljena odlukom Dječijeg vrtića „Pčelice“ Livno br. 105/20 od 14.07.2020. godine, njih 18-oro je smješteno u prostorije Narodnog sveučilišta Livno od 01.09.2020. godine. Roditelji preostale djece (žalitelji), njih 46-oro, su „na čekanju“ do daljnjeg. Razlog za prolongiranje pohađanja vrtića je, prema izjavi direktorice Vrtića, preporuka Zavoda za javno zdravstvo Kantona 10 od 20.05.2020. godine, kojom se, između ostalog, kad je u pitanju organizacija rada spomenutih ustanova, preporučuje formiranje odgojno-obrazovnih grupa djece s

⁴⁰⁶ Ž-BL-01-311/20;

⁴⁰⁷ Saopštenje za javnost Oi-K-BL-127/20 od 05.05.2020. godine;

⁴⁰⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-LI-01-268/20;

manjim brojem, uvijek iste djece u grupi i jedan odgajatelj, što ukupno daje, po mogućnosti 10 osoba. Nakon saznanja da je preporuka Zavoda za javno zdravstvo Kantona 10 donijeta dana 20.05.2020. godine, a Dječiji vrtić „Pčelice“ Livno je donio odluku broj 105/20 kojom su djeca žalitelja primljena od 14.07.2020. godine, Ombudsmeni su ukazali odgovornoj strani da su prilikom donošenja spomenute odluke morali uzeti u razmatranje raspoloživi prostor, uzimajući u obzir uslove koji su propisani spomenutom preporukom Kriznog štaba u vezi sa sprečavanjem širenja COVID-19 te u vrijeme, prije donošenja spomenute odluke, naći adekvatan prostor u koordinaciji s osnivačem, Gradom Livno.

Ombudsmeni su analizirali način funkcionisanja ostalih vrtića u Kantonu 10 te osnovnih i srednjih škola, za koje također vrijedi spomenuta preporuka Kriznog štaba. Činjenica je da je Zavod za javno zdravstvo Kantona 10 donio sličnu preporuku i za osnovne i srednje škole. Međutim, škole pohađaju sva upisana djeca, u ustanovama u kojima se pridržavaju svih mjera s ciljem sprečavanja širenja COVID-19, dok Dječiji vrtić „Pčelice“ Livno nije našao nikakvo rješenje. S ciljem rješavanja nastalog problema, Ombudsmeni su se obratili svim kompetentnim institucijama i ustanovama (Dječiji vrtić „Pčelice“ Livno, Grad Livno kao osnivač, Krizni štab Ministarstva rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10, Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10 i Zavod za javno zdravstvo Kantona 10), s inicijativom da se organizuje zajednički sastanak kako bi se iznašlo rješenje za ovaj problem. Iznalaženjem adekvatnog prostora za smještaj novoupisane djece, sva djeca bi bila zbrinuta i ravnopravna. Dana 30.10.2020. godine direktorica Dječijeg vrtića „Pčelice“ Livno je obavijestila Ombudsmene da su nakon pokrenute inicijative, donijeli odluku da sva novoupisana djeca, njih 46-ero, kreću u Vrtić od dana 03.11.2020. godine, što su potvrdili i žalitelji.

8.4. Položaj djece migranata

Dana 15.01.2020. godine Ombudsmeni su zaprimili podnesak u vezi sa zaštitom maloljetnika bez pratnje od strane međunarodnih i domaćih nevladinih organizacija i nadležnih organa (Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona, UNHCR, UNICEF, Dansko vijeće za izbjeglice, Save the Children, Udruženje „Vaša prava BiH“ i Centar za socijalni rad Bihać). Prema odluci Ombudsmena, podnesak je registrovan u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece i predmetu se pristupilo cijeneći najbolji interes djeteta. Podnesak istog sadržaja⁴⁰⁹ upućen je Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, delegaciji EU u BiH, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona, Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona i Službi za poslove sa strancima. Navedene organizacije i nadležni organi ukazuju podneskom na podatke Međunarodne organizacije za migracije „*da u Privremenom prihvatnom centru Bira u Bihaću boravi 2.016 osoba, od kojih je 1.528 muškaraca, a 352 maloljetnika bez pratnje*“, a navedenim statističkim podacima žele ukazati na postojanje evidentnog problema tzv. muških porodica. Kako pojašnjavaju „*međunarodne nevladine organizacije koje pružaju podršku institucijama vlasti u Bosni i*

⁴⁰⁹ Broj 09-35-15002-1/19 od 24.12.2020. godine;

Hercegovini, između ostalog procjenjuju⁴¹⁰, da je riječ o tzv. lažnim porodicama⁴¹¹, što predstavlja izloženost maloljetnika i povećan rizik od raznih zloupotreba (krijumčarenje, seksualna eksploatacija, navođenje na vršenje krivičnih djela itd.)“. Ukazuju i na to „da su sve tzv. muške porodice smještene u Privremenom prihvatnom centru Bira u Bihaću i da su registrovane u Službi za poslove sa strancima u Tuzli“. Nadalje, izražavaju i zabrinutost „što je Centar za socijalni rad u Tuzli bio prisutan pri registraciji 15 maloljetnika bez pratnje od početka migrantske krize dok je npr. na području Unsko-sanskog kantona u posljednja dva mjeseca 400 novih maloljetnika prošlo kroz privremene prihvatne centre što ukazuje na očigledan nesrazmjer, odnosno na činjenicu da nadležna Služba za poslove sa strancima u postupak registracije maloljetnika ne uključuje Centar za socijalni rad Tuzla kako je to propisano domaćim propisima i međunarodnim standardima i kako to radi Centar za socijalni rad i nadležna služba u Bihaću. Na terenu imamo situaciju da odrasli članovi tzv. muških porodica ostavljaju maloljetne članove prilikom prelaska državne granice i Centar za socijalni rad u Bihaću u takvim situacijama mora maloljetniku bez pratnje odrediti zakonskog staratelja, a bez adekvatne dokumentacije, što stvara dodatni problem jer je u nadležnoj službi za poslove sa strancima u Tuzli dijete (maloljetnik) registrovano kao član 'muške porodice' te se na taj način otežava promjena registracijskog dokumenta djeteta.

I sama situacija u Privremenom prihvatnom centru Bira Bihać u to vrijeme bila je izuzetno teška i složena. Pored loših smještajnih uslova, problem je bio i što su se zona koja je označena kao zaštitno područje za maloljetnike i zona za smještaj 'muških porodica' nalazile jedna do druge. U nekoliko navrata zatečeni su odrasli muškarci da spavaju s maloljetnikom bez pratnje u istom krevetu“. Pored istaknutih problema, ističu „da je nedostatak pravovaljane registracije djece bez pratnje posljedica i nepostojanja razdvojenog predregistracijskog područja u Privremenom prihvatnom centru Bira Bihać što predstavlja rizik i trebao bi se riješiti radi zaštite prava i interesa djece u pokretu.“

Svi potpisnici dokumenta smatraju da se posebna pažnja mora posvetiti pitanju djece bez pratnje, pored svih postojećih problema u kontekstu migrantske krize, na način da se obezbijedi poseban smještaj za djecu bez pratnje i 24 satna briga/nadzor nad njima na području cijele Bosne i Hercegovine, a ne samo na području Unsko-sanskog kantona.

Uvažavajući sve istaknuto, Ombudsmeni su pozvali Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Centar za socijalni rad Tuzla, Centar za socijalni rad Bihać i Službu za poslove sa strancima u Tuzli da se o istaknutim problemima izjasne.

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine se u svom aktu broj 07/1-41-1-1625-1/20 od 17.03.2020. godine poziva na član 31. Zakona o azilu i na nadležnosti Službe za poslove sa strancima i Sektora za azil, kao organizacione jedinice Ministarstva.

Centar za socijalni rad Tuzla aktom broj 04-05-1-1298/2 od 26.02.2020. godine obavještava da u potpunosti postupaju u skladu sa svojim zakonskim obavezama i da maloljetnicima bez pratnje na

⁴¹⁰ Od ukupno 82 „muške porodice“ samo je 11 pristalo na razgovor.

⁴¹¹ Na to ukazuje podatak da nisu željeli razgovarati s predstavnicima ovih organizacija koji na terenu uočavaju da uopšte ne govore isti jezik i slično.

osnovu zahtjeva određuju i postavljaju staratelje na poziv uposlenika Službe za poslove sa strancima. Centar za socijalni rad Bihać aktom broj 011-31-2125-15-I/20 od 14.10.2020. godine obavještava Ombudsmene da postupaju u potpunosti u skladu s odredbama člana 197. i 199. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, a u vezi s članom 123. stav 4 Zakona o strancima te da maloljetnim stranim državljanima bez pratnje imenuje staratelje za poseban slučaj privremeno. Također i iznose podatak da su od januara 2018. godine imenovali staratelje za oko 2.500 maloljetnih stranih državljana. Navode i da prisustvuju registraciji maloljetnika u Službi za poslove sa strancima – TC Bihać, uzimanju izjava od maloljetnika od strane Ministarstva sigurnosti – Sektora za azil, zastupaju maloljetnike kod Ministarstva unutrašnjih poslova, Kantonalnog tužilaštva, Općinskog suda u Bihaću i vrše pratnju maloljetnika do UKC Sarajeva i Imigracionog centra Sarajevo. Služba za poslove sa strancima TC Tuzla aktom broj 18.12-50-87/20 od 03.03.2020. godine upozna je Ombudsmene sa statističkim podacima u vezi s povećanjem priliva migranata od polovine 2018. godine, posebno tokom 2019. godine⁴¹². Na području Tuzlanskog kantona nema ustanove namijenjene za prihvata i smještaj tražitelja azila jer su krajem 2019. godine obaviješteni da protokol Ministarstva sigurnosti s MF Emmaus nije više na snazi, da su u posljednjih šest evidentiranih slučajeva maloljetnika bez pratnje, uz saglasnost Centra za socijalni rad Tuzla, maloljetnike smjestili u Centar za prihvata Ušivak u Hadžićima, od strane IOM-a. Dodaju da je uočena pojava, u koordinaciji sa Službom za strance TC Bihać, da strani državljani koji iskazuju namjeru podnošenja zahtjeva za azil ne daju tačne podatke, pri tome nemaju identifikacijske dokumente, mijenjaju svoje izjave u vezi s datumom rođenja. Svoje navode i potkrepljuju odgovarajućim dokazima i posebno ističu da inspektori za strance TC Tuzla posvećuju maksimalnu pažnju kod evidentiranja maloljetnika bez pratnje.

Nadležni organi svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini upoznati su da je krajem 2018. godine urađeno sveobuhvatno istraživanje koje je rezultiralo Specijalnim izvještajem o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini u kojem je posebna pažnja posvećena zbrinjavanju djece bez roditeljske pratnje. Izvještajem su Ombudsmeni iskazali zabrinutost, između ostalog, i zbog činjenice što nisu dovoljno zaštićena i osigurana djeca bez roditeljske pratnje jer je evidentiran određeni broj djece koja se nalaze u Bosni i Hercegovini, a kojima nije imenovan staratelj u skladu sa zakonom. Ombudsmeni su uputili odgovarajuće preporuke Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni su svjesni brojnih problema u ovoj oblasti i konstatuju da se aktivnosti Ombudsmena ne završavaju izradom izvještaja, već će i dalje insistirati na realizaciji svojih preporuka te ukazivati na mnogobrojne probleme u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2020. godinu koji se podnosi i prezentuje Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i parlamentima entiteta, a sve u skladu sa svojim mandatom i nadležnostima. Ombudsmeni, također, ističu da imaju u planu⁴¹³, kroz aktivnosti Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece, tokom sljedeće godine da izvrše monitoring i istraživanje u vezi s pravima djece migranata.

⁴¹² Tokom 2019. godine dnevni priliv stranaca iznosio je preko 180.

⁴¹³ Ombudsmeni su usvojili Program rada za sljedeću, 2021. godinu.

8.5. Prava djece u upravnim i sudskim postupcima

UN Konvencijom o pravima djeteta propisano je da lična prava djeteta uključuju: pravo na život, pravo na saznanje vlastitog porijekla, pravo na prijavu rođenja, pravo na ime, pravo na sticanje državljanstva, pravo na očuvanje identiteta, pravo na život u porodici i roditeljsku brigu, pravo na lične odnose i neposredne kontakte s roditeljem s kojim ne živi, pravo na posebnu zaštitu i alternativnu brigu, pravo na privatnost, pravo na čast i ugled i pravo na zaštitu od nezakonitog odvođenja. S obzirom da se najveći broj žalbi odnosi na povrede ličnih prava djeteta, o njihovim pravima se odlučuje u upravnim i sudskim postupcima, i to od strane nadležnih centara/sluzbi za socijalni rad, pravosudnih organa, organa jedinica lokalne samouprave, ministarstava, fondova, institucija i javnih ustanova. Upravo je riječ o nadležnim organima koje roditelji ili grupe roditelja ili drugi građani označavaju kao odgovorne strane, odnosno žale se na njihova postupanja odnosno nepostupanja.

Primjer: Postupajući po molbi Centra za socijalni rad Orašje⁴¹⁴, radi zaštite prava djeteta, utvrđeno je da dijete nije upisano u matične knjige u Bosni i Hercegovini i shodno tome ne ostvaruje nijedno pravo (pravo na zdravstvenu zaštitu ili bilo koje pravo iz socijalne zaštite itd.)⁴¹⁵. Ombudsmeni su procijenili da je djetetu potrebna pomoć svih nadležnih u Bosni i Hercegovini. Nakon insistiranja Ombudsmena i komunikacije sa svim nadležnim organima (Pododjeljenje za matičnu evidenciju, Pododjeljenje za socijalnu zaštitu – Centar za socijalni rad Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Centar za socijalni rad Orašje) za dijete je pribavljen Internacionalni izvod iz matične knjige rođenih koji je prosljeđen nadležnom Pododjeljenju za matičnu evidenciju u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine nakon čega je izvršen upis djeteta u matičnu knjigu rođenih.

Primjer: U predmetu⁴¹⁶ podnositeljica žalbe je iskazala nezadovoljstvo radom Centra za socijalni rad Istočno Novo Sarajevo tokom brakorazvodnog postupka. Postupajući po žalbi podnositeljice upućen je akt Centru za socijalni rad Istočno Novo Sarajevo i potom je nadležni organ detaljno obrazložio sve radnje koje je Centar poduzeo u vezi s pravima djece kao i da je Osnovni sud u Sokocu zakazao pripremno ročište. Također su naveli i da će Centar izvršiti posjetu porodica, procijeniti potrebu psihološke i pedagoške obrade bračnih partnera, donijeti zaključak stručnog tima Centra te da će nakon obavljenih radnji dostaviti svu potrebnu dokumentaciju Osnovnom sudu u Sokocu. Ombudsmeni nisu našli osnova za intervenciju prema nadležnim organima (sud i organ starateljstva).

Primjer: Podnositeljica žalbe se obratila Ombudsmenima zbog nemogućnosti podizanja putne isprave u Konzulatu Republike Hrvatske za svoje dijete, s obzirom da je otac djeteta nedostupan⁴¹⁷. Nakon razvoda braka, odlukom suda je dijete povjereno njoj na brigu i odgoj, tako da već 13 godina nema kontakta s ocem djeteta, niti otac održava kontakt s djetetom. Obratila se Centru za socijalni rad Mostar koji je stupio u kontakt s ocem djeteta, a koji se nalazi u Njemačkoj. U toku intervencije Ombudsmena, Centar za socijalni rad je čestim pozivanjem oca djeteta ishodio da

⁴¹⁴ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-542/19;

⁴¹⁵ Tokom 2015. godine roditelji s djetetom deportovani iz Njemačke u BiH, majka je po dolasku u BiH napustila vanbračnog supružnika i dijete.

⁴¹⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-163/20;

⁴¹⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-01-91/20;

dostavi pismeni akt kojim daje svoju saglasnost za preuzimanje pasoša, nakon čega je žaliteljica uspješno preuzela putnu ispravu.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu⁴¹⁸ kojom se ukazuje na nemogućnost ostvarivanja prava na porodičnu penziju zbog nepostupanja Općine Ilidža u postupku ispravke obrasca MIP-1023. U žalbi se navodi da je žaliteljeva supruga iznenada preminula u 34-oj godini života te da žalitelj ima troje maloljetne djece (7 godina, 2 godine i 6 mjeseci). Žalitelj je kod Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje pokrenuo postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju za djecu u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine⁴¹⁹. Nakon predaje zahtjeva, žalitelj je obaviješten da postoji problem u vezi s uplatom doprinosa za 2012, 2013, 2017. i 2018. godinu i to za period dok je žaliteljeva supruga bila na porodičkom odsustvu i dok je od Općine Ilidža i Općine Novo Sarajevo primala naknadu umjesto plate za porodilje koje su u radnom odnosu. Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje je obavijestio žalitelja da ne prihvataju doprinose koje su Općina Novo Sarajevo i Općina Ilidža uplaćivale jer nisu dostavljale MIP obrasce (mjesečni izvještaj plata), a MIP obrasci koje su dostavili pogrešno su popunjeni i nije evidentirana uplata doprinosa za period dok je žaliteljeva supruga bila na porodičkom odsustvu i dok je od nadležnih općina primala naknadu.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja i izdali preporuku⁴²⁰ da odmah po prijemu preporuke poduzme mjere s ciljem otklanjanja problema u vezi s ispravkom obrasca MIP-1023, a radi ostvarivanja prava na porodičnu penziju za maloljetnu djecu.

Ombudsmeni su cijenili protek vremena od momenta podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na porodičnu penziju te su ukazali na nerazumno dugo trajanje postupka koji se vodi kod Općine Ilidža te zaključili da nemogućnost ostvarivanja prava na porodičnu penziju za malodobnu djecu djelimično proizlazi iz postupanja nadležne općinske službe i komplikovanih administrativnih postupaka koji nerijetko dugo traju.

Praćenje realizacije preporuke i dalje je u toku.

Primjer: U predmetu⁴²¹ žalitelj je ukazivao na kršenje njegovih roditeljskih prava. Institucija je u toku istražnog postupka zatražila izjašnjenje Općinskog suda u Visokom s obzirom da se predmet vodio pred ovim Sudom. Općinski sud u Visokom je u toku postupka odlučio da u postupak uključi organ starateljstva u Brezi kojem je naložio da uradi socijalnu anamnezu za tužitelja i dijete, budući da žalitelj (tužitelj) živi s djetetom nakon faktičkog prekida bračne zajednice kao i organ starateljstva u Ilijašu, kako bi isti dao socijalnu anamnezu za tuženu (majku). Sud je, na osnovu provedenog dokaznog postupka, te uvidom u socio-anamnestičke podatke za oba roditelja i dijete utvrdio da su oba roditelja podobna, odnosno sposobna da se brinu za malodobno dijete. Međutim, nadležni Sud je u ovom predmetu našao, cijeneći sve okolnosti koje bi doprinijele najboljem interesu djeteta, da majka može bolje od žalitelja i u potpunosti, odgovoriti ovoj obavezi. Sud je posebno cijenio činjenicu da se majka djeteta prije napuštanja bračne zajednice brinula za dijete, da je ovim postupkom dokazala želju i potrebu za starateljstvom nad djetetom, da je otac, iako

⁴¹⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-1390/19;

⁴¹⁹ Službene novine Federacije BiH, broj 13/2018;

⁴²⁰ Preporuka broj P-119/20 od 02.07.2020. godine;

⁴²¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-156/20;

sposoban brinuti se za dijete često odsutan od kuće zbog posla što bi na kraju dovelo da se roditelji žalitelja brinu za unuča. Ombudsmeni su u konkretnom predmetu ukazali na nadležnosti propisane *Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine* koje propisuju da se Institucija neće miješati u rad pravosudnih instanci, odnosno prema kojima Institucija nema mogućnost razmatranja i ulaska u meritum stvari, utvrđivanja činjenica i preispitivanja donesenih odluka u smislu ocjene dokaza.

Predmet je zatvoren odlukom Ombudsmena.

Primjer: U predmetu⁴²² žalitelj je ukazivao na međunarodnu otmicu malodobnog djeteta s obzirom da se majka djeteta iselila u drugu državu bez njegove saglasnosti i odobrenja, otuđila dijete, te time narušila njegova ljudska prava kao roditelja, prouzrokovala duševnu bol, čime je postupila suprotno sudskoj odluci. Ombudsmeni su dana 28.02.2020. godine uputili obavijest žalitelju, kojom je isti upućen da razmotri mogućnost obraćanja Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, prema Konvenciji o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece. Žalitelj je, također, upućen da sve detaljnije informacije o samom postupku podnošenja zahtjeva za viđanje djeteta ili zahtjev za vraćanje djeteta može pronaći na zvaničnoj web-stranici Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine – Međunarodne otmice djece – postupanje u slučaju otmice djece.

Predmet je zatvoren odlukom Ombudsmena.

8.5.1. Pravo djeteta na život u porodici i na održavanje ličnih odnosa s roditeljem s kojim ne živi

Od osnivanja Odjela za praćenje ostvarivanja prava djeteta u Instituciji⁴²³ Ombudsmeni u svojim izvještajima⁴²⁴ ukazuju na povrede prava djeteta u porodici po različitim osnovama, posebno u postupku razvoda braka ili prekida vanbračne zajednice, u postupcima povjeravanja djeteta jednom od roditelja, uređenju viđanja djeteta i roditelja s kojim ne živi i osiguranja prava djeteta na izdržavanje.

Brojni problemi s kojima se susreće porodica danas odražavaju se neposredno na djecu i ostvarivanje njihovih prava. Često se Ombudsmeni uvjere, prateći postupke drugih nadležnih organa po žalbama roditelja djece, da djeca iz razvedenih brakova dugo vremena pokušavaju ostvariti svoja osnovna prava - od prava na izdržavanje, ostvarivanje kontakta s roditeljem s kojim ne živi, kontakta s bliskim srodnicima i sl. Kršenje i ugrožavanje prava djeteta se nastavlja i nakon razvoda braka, prekida vanbračne zajednice i povjeravanja djeteta jednom od roditelja, a često izostaje efikasna reakcija nadležnih institucija koja će zaista i dovesti do prestanka kršenja prava djeteta i otklanjanja svih prouzrokovanih negativnih posljedica po djecu.

Na istaknute probleme Ombudsmeni ukazuju godinama, ali u trenutnom sistemu porodične i dječije zaštite Republike Srpske nisu napravljeni pomaci što prouzrokuje rješavanje konfliktnih situacija od slučaja do slučaja, u zavisnosti od senzibiliteta, spremnosti i znanja (subjektivne

⁴²² Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-165/20;

⁴²³ Od 01.06.2009. godine;

⁴²⁴ Godišnji izvještaji o aktivnostima Institucije i specijalni izvještaji;

okolnosti) prvenstveno centara/službi za socijalni rad, ali i drugih nadležnih organa. Centri za socijalni rad u Republici Srpskoj godinama ukazuju na brojne probleme s kojim se susreću, po pitanju kontakata djece s roditeljem s kojim ne žive i njegovim bliskim srođnicima, kao i u predmetima povjeravanja djeteta poslije prekida vanbračne zajednice⁴²⁵.

Ombudsmeni pri tome posebno ističu da Porodični zakon Republike Srpske, jedini u regionu propisuje i predviđa da je u nadležnosti centara za socijalni rad da odlučuju o uređenju viđanja djeteta i roditelja s kojim ne živi poslije razvoda braka. Ombudsmeni smatraju da su neophodne izmjene Porodičnog zakona kojim će se utvrditi da sud u istom postupku odlučuje o razvodu braka, povjeravanju djeteta jednom od roditelja i uređenju viđanja s drugim roditeljem i njegovoj obavezi da doprinosi izdržavanju djeteta. Ombudsmeni se prvenstveno rukovode najboljim interesom djeteta jer bi se na ovaj način izbjegle situacije što se u praksi vrlo često dešava, da se odluke centara/službi o uređenju viđanja ne izvršavaju ili izvršavaju bez postizanja svrhe izvršenja⁴²⁶.

Inicijativa za izmjene Porodičnog zakona Republike Srpske

Kada je u pitanju prekid vanbračne zajednice i ostvarivanje prava djece u ovim postupcima pristup je potpuno drugačiji jer o povjeravanju djeteta jednom od roditelja, nakon prekida vanbračne zajednice, odlučuje centar/služba za socijalni rad. Ombudsmeni podsjećaju da postoji ustavna odredba da djeca rođena van braka imaju jednaka prava i dužnosti kao i djeca rođena u braku, ali postojeće zakonsko rješenje u Republici Srpskoj dovodi djecu rođenu van braka u situaciju da u odnosu na djecu koja su rođena u braku nemaju ista prava. Rukovodeći se najboljim interesom djece, UN Konvencijom o pravima djeteta, Ustavom Republike Srpske, Ombudsmeni ukazuju na obavezu svih nadležnih institucija u Republici Srpskoj da djeci iz vanbračnih zajednica omoguće da imaju pravo, pod istim uslovima kao i njihovi vršnjaci iz bračnih zajednica, na sudsku zaštitu. Za rješavanje ovog pitanja neophodne su izmjene Porodičnog zakona kojima će povjeravanje djece biti u nadležnosti suda⁴²⁷.

Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su mišljenja da je neophodno izmijeniti Porodični zakon Republike Srpske tako što bi sudovi, umjesto centara/službi za socijalni rad odlučivali o povjeravanju djece iz vanbračnih zajednica i o načinu održavanja ličnih odnosa djeteta s roditeljem s kojim ne živi. Imajući u vidu sve istaknuto, u skladu s članom 186. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske, Ombudsmeni su Narodnoj skupštini Republike Srpske uputili inicijativu za donošenje, odnosno izmjenu Porodičnog zakona Republike Srpske.⁴²⁸ Ombudsmeni i u 2021. godini nastavljaju s praćenjem realizacije navedene inicijative.

⁴²⁵ Tokom sačinjavanja specijalnih izvještaja - Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta, Djeca u konfliktnim razvodima i Specijalnog izvještaja o stanju i problemima s kojima se susreću centri za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, ali i drugih brojnih aktivnost, kao i u radu po pojedinačnim predmetima/žalbama jasno su uočeni nedostaci.

⁴²⁶ Npr. u postupku administrativnog izvršenja prema Zakonu o opštem upravnom postupku dešavalo se da roditelj djeteta plaća izrečene novčane kazne, ali i dalje ne postupa po odluci o izvršenju i čini sve kako dijete ne bi viđalo drugog roditelja.

⁴²⁷ U praksi se pokazalo da pojedini centri (npr. na području koje pokriva Okružni sud u Doboju) ne odlučuju o povjeravanju djeteta iz vanbračnih zajednica, već to čine sudovi; ovi problemi ukazuju i na neujednačenu sudsku praksu što ne doprinosi pravnoj sigurnosti građana.

⁴²⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-42/20, inicijativa od 7.9.2020. godine;

Primjer: Postupajući po žalbi majke djeteta, zbog nemogućnosti ostvarivanja kontakata s djetetom nakon razvoda braka⁴²⁹, uvažavajući relevantno zakonodavstvo i utvrđeno činjenično stanje, Ombudsmeni su preporučili⁴³⁰ Okružnom sudu u Banjoj Luci „da u što skorijem roku odluči o žalbi na presudu Osnovnog suda u Kotor-Varoši cijeneći prvenstveno najbolji interes djeteta, Centru za socijalni rad Kotor-Varoš da i dalje u što većoj mjeri i što kvalitetnije poduzima radnje iz svoje nadležnosti kako bi roditelji djeteta uspostavili komunikaciju, a o čemu se, pored roditelja, upoznaje i Opština Kotor-Varoš, kako bi u što većoj mjeri pružili podršku Centru (pomoć Doma zdravlja Kotor-Varoš-Centar za mentalno zdravlje i sl.)“. Okružni sud u Banjoj Luci je postupio po preporuci Ombudsmena, žalba je odbijena i potvrđena je odluka prvostepenog suda kojom se dijete povjerava ocu. Podnositeljica žalbe je izgubila spor, s obzirom da je tužbom zahtijevala da se dijete povjeri njoj kao majci. Centar za socijalni rad Kotor-Varoš je, također, u skladu sa svojim nadležnostima, donio rješenje i uredio održavanje ličnih odnosa djeteta s majkom, odnosno postupio po preporuci Ombudsmena.

Primjer: Ombudsmenima se obratio otac djece⁴³¹ jer je bio primoran prijaviti majku djece koja je njihovu zajedničku maloljetnu djecu odvela u Njemačku, a pri tom on, kao otac, nije imao nikakva saznanja. Saznaje od djece putem telefona da su u Njemačkoj u momentu kada su se već nalazili na teritoriji Njemačke. Nakon obraćanja nadležnom Centru za socijalni rad Žepče ustanovljeno je da je majka djeteta obavijestila Centar o svojim namjerama, kao i o namjeri da će o svemu obavijestiti oca djece. Iz Centra su, također, jasno ukazali da su u skladu s članom 142. stav 8 Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ispunili svoju obavezu i majku upozorili na njenu zakonsku obavezu da oca o svemu obavijesti. Imajući u vidu činjenicu da se majka s djecom nalazi na teritoriji druge države, Ombudsmeni su savjetovali oca djece da se obrati Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine kao organu nadležnom za komunikaciju između pravosudnih organa u Bosni i Hercegovini i inostranstvu u slučajevima međunarodnih otmica djece. Podnosiocu žalbe je ukazano i šta se pod međunarodnim otmicama djece sve podrazumijeva (nezakonito odvođenje i/ili zadržavanje djeteta u drugoj državi), a sve u skladu s Konvencijom o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece.

Primjer: Ombudsmenima se obratila majka zbog činjenice što ne viđa svoju djecu koja se nalaze kod oca, nakon fakičkog prekida bračne zajednice⁴³². Odmah po prijemu žalbe, Ombudsmeni su se obratili nadležnom Centru za socijalni rad Srbac. Centar obavještava Ombudsmene o svim poduzetim radnjama i Ombudsmeni nisu ustanovili nepravilnosti ili propuste od strane nadležnih organa. Potom majka djece obavještava Ombudsmene da se pomirila s ocem djece i da želi da povuče tužbu i prijedloge/zahtjeve za izvršenje kod Opštine, kao i žalbu kod Ombudsmena. Podnositeljica žalbe je pravno savjetovana o povlačenju tužbe pred nadležnim sudom, a Ombudsmeni su odmah o tome obavijestili nadležne organe (Sud, Centar i Opštinu, s obzirom da je podnesena tužba u brakorazvodnom postupku i da je bilo u toku izvršenje rješenja Centra o kontaktima djece s majkom (administrativno izvršenje).

Primjer: Postupajući po žalbi tetaka djeteta zbog činjenice što majka i drugi bliski srodnici ne viđaju dijete koje živi s ocem te nakon postupka istraživanja, Ombudsmeni su svim nadležnim

⁴²⁹ Ž-BL-01-882/18;

⁴³⁰ Preporuka broj P-207/19 od 7.10.2019. godine;

⁴³¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-549/20;

⁴³² Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-524/20;

organima na području Grada Visoko uputili preporuku.⁴³³ Ombudsmeni su tokom 2020. godine konstatovali da Centar za socijalni rad u konkretnom slučaju nije postupio po preporučenim mjerama Ombudsmena, *da u slučaju utvrđenja spriječenosti oba roditelja ili njihove nesposobnosti da ostvaruju roditeljsko staranje/vrše roditeljsko pravo (član 142. stav 5 PZ FBiH) i ako je to potrebno radi zaštite najboljeg interesa djeteta, razmotre donošenje odluke o smještaju djeteta i povjeravanju njegovog čuvanja i odgoja drugoj osobi ili ustanovi/povjeravanju djeteta na zaštitu i vaspitanje drugom licu ili to barem ne proizlazi iz odgovora i akata Centra.* Ombudsmeni u predmetima koji se tiču ove problematike ukazuju na svoje mišljenje da u mnogim situacijama, kada je riječ o pravima djeteta, centri za socijalni rad imaju šire nadležnosti/ovlaštenja i mogućnosti, odnosno obaveze da zaštite prava i interesa djeteta u odnosu na sudove. U ovom slučaju, dijete se i dalje nalazi u izuzetno teškoj poziciji i njegova prava i njegovi interesi nisu u dovoljnoj mjeri zaštićeni, kako od strane roditelja, tako od strane institucija sistema. Ombudsmeni su odlukom od 24.07.2020. godine pozvali roditelje da pokrenu postupak posredovanja kod nadležnog Centra te pokušaju pronaći način da postignu minimum dogovora i kompromisna rješenja u vezi s pitanjima koja se tiču djeteta, a što bi svakako bilo u njegovom najboljem interesu. Međutim, Ombudsmeni zaprimaju novu žalbu bliskih srodnika (tetaka) djeteta⁴³⁴, iz koje jasno proizlazi da nema pomaka u konkretnom slučaju jer tetke djeteta obavještavaju Ombudsmene da dijete i dalje ne viđa majku. Na traženje Ombudsmena da dostave podatke o psihološkom stanju djeteta, Centar za socijalni rad navodi *da to nisu u mogućnosti jer je posljednji put psiholog/psihoterapeut iz Centra za mentalno zdravlje obavio razgovor s djetetom 25.02.2020. godine, sve zbog pandemije prouzrokovane koronavirusom.* Centar za mentalno zdravlje je potom odmah pozvan da razmotri mogućnost što bržeg djelovanja i nastavka rada s djetetom i kako bi se jasno ustanovilo trenutno psihofizičko stanje djeteta, u onoj mjeri u kojoj je to moguće zbog nastale pandemije i postupak je u toku.

Primjer: Kako majka djeteta navodi, nakon razvoda braka, presudom Općinskog suda u Kalesiji djeca su povjerena ocu, a presudom je uređen način ostvarivanja kontakata djece s majkom, ali joj je bez obzira na to, onemogućen kontakt s djecom od strane oca⁴³⁵. Kako navodi, više puta se obraćala Centru za socijalni rad Kalesija da preduzme neophodne radnje iz okvira svoje nadležnosti po tom pitanju, ali ništa nije preduzeto. Nakon provedenog postupka po žalbi i uvida u podatke spisa, analizom istih uz primjenu domaćih pravnih akata i međunarodnih dokumenata zaštite ljudskih prava, odnosno prava djece, Ombudsmeni su zaključili da je tokom postupka izvršenja presude došlo do povrede prava djece. Stoga je preporučeno Centru za socijalni rad Kalesija da u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja preduzme aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskih prava i u zakonskim okvirima preduzme neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove preporuke kao i da preduzimanjem kontinuiranih radnji iz okvira svoje nadležnosti osigura uspostavljanje neophodne komunikacije i kontakata majke s djecom. Po preporučenim mjerama Ombudsmena je postupljeno, a majka djece je u međuvremenu novom tužbom izmijenila raniju presudu u dijelu koji se tiče kontakata djece s majkom kao s roditeljem s kojim djeca ne žive.

Primjer: Postupajući po žalbi majke, ustanovljeno je da je presudom Općinskog suda u Tuzli razveden brak između podnositeljice žalbe i oca djeteta, da je zajedničko malodobno dijete

⁴³³ Broj preporuke P-156/19 od 5.7.2019. godine, broj predmeta Ž-BL-01-185/19;

⁴³⁴ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-672/20;

⁴³⁵ Predmet registrovan pod brojem Ž-BR-01-117/19;

parničnih stranaka povjereno na dalju brigu, odgoj i vaspitanje ocu kao zakonskom zastupniku, ali je njoj onemogućeno održavanje neposrednih kontakata s djetetom⁴³⁶. Tokom postupka istraživanja Ombudsmena, a zahvaljujući poduzetim radnjama nadležnih organa, prvenstveno Centra za socijalni rad Tuzla, problemi u roditeljskoj komunikaciji su riješeni i roditelji se nisu više obraćali nadležnim organima zbog istaknutih problema.

Primjer: Otac djeteta se obratio Ombudsmenima⁴³⁷ navodeći da ga je supruga napustila i odvela zajedničkog malodobnog sina što je prijavio Ministarstvu unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona i Centru za socijalni rad Tuzla kako bi oni u okviru svojih nadležnosti preduzeli neophodne mjere s ciljem ostvarivanja njegovog kontakta s djetetom. U dosadašnjem toku postupka istraživanja Ombudsmeni doznaju da je supruga prijavila nasilje u porodici, navodeći da su i ona i dijete dug vremenski period trpjeli nasilje, ali da do sada nasilje nije prijavljivala. Majka se s djetetom preselila na područje druge opštine i nadležni centri su na traženje Ombudsmena uspostavili saradnju, izašli na teren i došli od značajnih saznanja koja se tiču zaštite prava djeteta. Shodno tome, podnosilac žalbe je od strane nadležnih organa savjetovan kako da ostvari zaštitu svojih prava (putem redovnog suda, da pokrene brakorazvodnu parnicu, prije toga postupak posredovanja i sl.). Ombudsmeni posebno ukazuju da su u konkretnom predmetu stručni radnici obavili razgovor s djetetom i dijete je potvrdilo navode majke da su trpjeli nasilje. Također, dijete je istaklo da s ocem u ovom momentu želi komunicirati samo putem telefona, a što je u potpunosti uvaženo i saopšteno ocu. Ombudsmeni će i dalje pratiti postupak zaštite prava djeteta u konkretnom predmetu.

Primjer: Pred opštinskim sudom u toku je parnični postupak radi izmjene odluke o kontaktu oca i dvoje zajedničke maloljetne djece, a na inicijativu same djece. Instituciji se obratila majka djece⁴³⁸, u njihovo ime, s obzirom da djeca (2004. i 2002. godište) nisu dovoljno zrela da pred sudom iznesu svoje mišljenje. Ombudsmeni su nadležnom sudu ukazali na odredbe Porodičnog zakona Federacije BiH kojima je propisano da će se uvažavati mišljenje djeteta te je sud iste pozvao radi saslušanja.

8.5.2. Pravo djeteta na izdržavanje

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju nadležnim organima svih nivoa vlasti i to kroz specijalne i godišnje izvještaje da je potrebno posebnu pažnju posvetiti kategoriji tzv. samohranih roditelja (jednoroditeljskim porodicama) kako bi oni uživali posebnu pravnu zaštitu i svaku drugu vrstu zaštite koja je potrebna, u skladu s najboljim interesom djece te da u istu svrhu (pružanje pomoći samohranim roditeljima, odnosno djeci) pristupe ozbiljnim analizama i realnim procjenama s ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova. Bez obzira na zagovaranja Ombudsmena do osnivanja alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nije došlo te Ombudsmeni koriste priliku da i ove godine upoznaju nadležne zakonodavne organe s tom činjenicom.

⁴³⁶ Ž-BR-01-232/19;

⁴³⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-BR-01-166/20;

⁴³⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-01-28/20;

Kao i prethodnih godina u Odjelu za praćenje ostvarivanje prava djece registrovano je nekoliko predmeta koji se tiču prava djeteta na izdržavanje.

Primjer: Postupajući po žalbi majke djece⁴³⁹ presudom je ocu izrečena uslovna osuda kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca i istovremeno određeno da se utvrđena kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od dvije godine (vrijeme provjeravanja) ne počini novo krivično djelo. Presuda je postala pravosnažna dana 23.02.2019. godine. Po prijedlogu nadležnog tužilaštva od 23.10.2019. godine za opoziv uslovne osude jer osuđeni nije izmirio dospelje obaveze i nije uredno plaćao izdržavanje, sud donosi rješenje dana 28.08.2020. godine i ostavlja osuđenom dodatni rok od tri mjeseca da isplati sve dospelje obroke izdržavanja po presudi suda. U svojoj molbi majka djece navodi da već gubi strpljenje i želi pomoć nadležnih institucija i pravovremenu reakciju svih nadležnih organa. Ombudsmeni su pozvali nadležne (sud i tužilaštvo) da postupaju u skladu s pozitivnim propisima i u najboljem interesu djece istovremeno, u nastojanju da se obezbijedi djetetu pravo na adekvatan životni standard i natjerati oca da izvršava svoju zakonsku obavezu. Istovremeno je pohvaljen prijedlog Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka da se osuđenom opozove uslovna osuda jer Ombudsmeni su često primorani u drugim predmetima predlagati tužilaštvima da predlože sudovima opozive uslovnih osuda jer je osuđeni i nakon presuđenja važan Ombudsmenima kako bi se putem izvještavanja prema nadležnim zakonodavnim organima, ali i organima izvršne vlasti ukazalo na dobru praksu.

Primjer: Podnositeljica žalbe pored brojnih istaknutih nedaća, također iznosi i problem što otac djece uopšte ne doprinosi izdržavanju djece i čini sve da svoju zakonsku obavezu izbjegne. Ombudsmeni su pravno savjetovali podnositeljicu žalbe da nadležnom tužilaštvu podnese krivičnu prijavu zbog krivičnog djela izbjegavanja davanja izdržavanja⁴⁴⁰. Prijava je podnesena nadležnom tužilaštvu dana 08.06.2020. godine⁴⁴¹ i Ombudsmeni prate postupanja nadležnog tužilaštva.

8.5.3. Problem izvršenja odluka sudova i organa uprave

U ovom dijelu Izvještaja čini nam se važnim istaći jedan težak problem koji se javlja prilikom tzv. visokokonfliktnih razvoda braka. Naime, imajući u vidu značaj redovnih kontakata za dijete i to da su oni dugoročno u najboljem interesu djeteta, održavanje ovih odnosa i kontakata može se ograničiti ili zabraniti samo kada se na drugi način ne mogu zaštititi interesi djeteta. Ombudsmeni ukazuju da, uz seksualno, fizičko i emocionalno zlostavljanje djece, postoji i ono uzrokovano visokokonfliktnim razvodom braka. Roditelji prvenstveno, ali i stručne osobe moraju voditi računa o tome da zaštite dijete da ne bi nosilo trajne posljedice kroz život. Ombudsmeni se u svom radu skoro svakodnevno susreću s ekstremnim kršenjem prava djece, u kojima roditelji **manipulišu djetetom i nadležnim institucijama (svjesno ili nesvjesno), a pri tome ispašta samo dijete. Partnerski konflikti i obračuni se itekako odražavaju na dijete. Nadležni organi, pri tome podrazumijevajući i Instituciju,** trebaju preduzeti sve iz svoje nadležnosti što podrazumijeva postupanje u skladu s pozitivnim propisima kako bi omogućili djetetu da ima oba roditelja i u tom pravcu treba pomoći i djetetu i roditeljima djeteta. Roditelji djeteta bi trebali preduzeti dodatne napore i prevazići partnerske konflikte i obračune. U mnogim slučajevima, roditelji djeteta morali

⁴³⁹ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-657/20;

⁴⁴⁰ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-193/19;

⁴⁴¹ Stranka je Ombudsmenima dostavila primjerak s prijemnim pečatom nadležnog organa.

bi korigovati svoje stavove i učiniti sve kako bi se u budućnosti izbjeglo eventualno manipulativno ponašanje roditelja.

Primjer: Ombudsmenima se obratila majka djeteta zahtijevajući zaštitu prava djeteta jer, kako navodi, bez obzira što je dijete povjereno njoj kao majci, pravosnažnom presudom suda i što je pokrenut i izvršni postupak radi predaje djeteta, dijete od jula 2017. godine do dana obraćanja Instituciji (11.11.2019. godine) otac nije predao majci⁴⁴². Imajući u vidu odredbe UN Konvencije o pravima djeteta, Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁴⁴³, Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske⁴⁴⁴, Ombudsmeni su preporukom⁴⁴⁵ preporučili Osnovnom sudu u Banjoj Luci da odmah preduzme sve radnje i razmotri svaku pravnu mogućnost da okonča sudski postupak i dijete preda majci. Nakon toga Sud obavještava da je otac djeteta u novom parničnom postupku promijenio raniju presudu u dijelu koji se tiče povjeravanja i da je dijete sada povjereno njemu kao ocu. Sud prilaže i prvostepenu i drugostepenu presudu, odnosno jasno je da je pravna stvar pravosnažno i okončana te Sud više nije zakazivao ročišta za oduzimanje i predaju djeteta. Iz dokumentacije koju Sud dostavlja proizlazi da je i nadležni Centar aktivno sudjelovao u postupku i jasno je ustanovljeno da je dijete izrazilo želju da živi s ocem te je Sud, rukovodeći se mišljenjem djeteta, dijete povjerio ocu. Ombudsmeni su jasno ukazali u konkretnom slučaju da Sud nije prekršio zakone i da je Sud s Ombudsmenima saradivao te su na traženja dostavljana tražena izjašnjenja. Međutim, konstatovano je da postupanja suda nisu u najboljem interesu djeteta jer dijete je i dalje nezaštićeno i zasigurno snosi posljedice po svoje psihofizičko zdravlje zbog trajanja roditeljskih sukoba. Namjera Ombudsmena nikako nije bila miješanje u odlučivanje sudije, već rukovodeći se najboljim interesom djeteta, željelo se uticati i doprinijeti efikasnijem postupku. Cijeneći mandat i nadležnost Ombudsmena, posebno preventivno djelovanje s isključivim ciljem unapređenja ostvarivanja prava građana, Ombudsmeni su konstatovali da je u konkretnom slučaju vrijeme predstavljalo značajan faktor. Naime, dijete ostaje kod oca, protivno dogovoru u mjesecu junu 2017. godine, postupci kod nadležnih organa traju i ne okončavaju se, mijenjaju se razne životne okolnosti što je sasvim opravdano te je bilo sasvim opravdano očekivati da će dijete izraziti želju da živi s ocem, a ne s majkom i sestrom jer je riječ o dugom vremenskom periodu tokom kojeg nema kontakta s majkom. Ombudsmeni su preporukom htjeli obezbijediti brzo i efikasno djelovanje Suda, odnosno preporukom eventualno pokušati otkloniti štetne posljedice postupanja roditelja, a u interesu djeteta. Bez obzira na rad svih nadležnih organa u naslovu, uključujući i rad Ombudsmena, ostaje veliko pitanje hoće li i kakve posljedice po dijete imati poremećen odnos s majkom tokom perioda adolescencije, a otac je zapravo nagrađen i nije snosio nikakve porodično-pravne sankcije zbog ignorisanja i nepostupanja po odlukama Suda jer je dijete povjereno njemu odlukama nadležnog organa i dijete je još jasno izrazilo svoje mišljenje da želi živjeti kod oca. Majka je podnijela prijedlog za izvršenje kod nadležnog suda, dana 13.10.2017. godine i Ombudsmeni postavljaju i sebi i drugima pitanje da li bi se stvari drugačije okončale po sve, da je npr. Sud izvršio presudu početkom 2018. godine, uvažavajući sve otežavajuće okolnosti u radu Suda, na koje Sud i sam ukazuje ili plan postupanja napravljen od strane Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, koji je, bez obzira na sve domaće i međunarodne standarde i principe, najrelevantniji parametar za zakazivanje ročišta i postupanje po predmetu.

⁴⁴² Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-820/19;

⁴⁴³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006;

⁴⁴⁴ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 59/2003, 85/2003, 64/2005, 118/2007, 29/2010, 57/2012, 67/2013, 98/2014 i 66/2018;

⁴⁴⁵ Preporuka broj P-8/20 od 10.01.2020. godine;

Ombudsmeni su predmet zatvorili i konstatovali da je sud postupio po preporuci.

Primjer: Postupajući po žalbi majke⁴⁴⁶ koja se Ombudsmenima obratila jer ne može, u skladu s pravosnažnom presudom, viđati dijete koje je dodijeljeno ocu, a pri tome živi na području druge opštine i drugog centra za socijalni rad. Predmet po žalbi je u radu i Ombudsmeni su se obratili nadležnim centrima za socijalni rad, ali i drugim nadležnim organima, (resornom ministarstvu, tužilaštvu, sudu) jer su protiv oca pokrenuti krivični postupci zbog nepostupanja po pravomoćnoj presudi.

Primjer: Majka djece se obratila Ombudsmenima⁴⁴⁷ te u žalbi navodi da su bračni odnosi između nje i oca djece (bračnog druga) teško i trajno poremećeni što je rezultiralo i podnošenjem tužbe za razvod braka i faktičkim prekidom bračne zajednice. Međutim, djeca se nalaze kod oca, odnosno kod njegovih roditelja. Otac živi i radi u Austriji, baka i djed o djeci vode računa, a pri tome majka nema nikakvog kontakta s djecom. U konkretnom slučaju Ombudsmeni su konstatovali da je nadležni organ starateljstva sve vrijeme postupao u skladu sa svojim ovlaštenjima i nadležnostima, cijeneći i otežavajuće okolnosti rada zbog trajanja pandemije prouzrokovane koronavirusom. Centar za socijalni rad Pelagićevo donio je rješenje kojim se maloljetna djeca privremeno povjeravaju na zaštitu i vaspitanje majci do odluke nadležnog suda o razvodu braka i o povjeravanju djece. Problem je nastao u postupku izvršenja rješenja Centra, u skladu s članom 259. Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske. Rukovodeći se isključivo najboljim interesom djeteta, pozvana je podnositeljica žalbe da odmah podnese prijedlog za dozvolu izvršenja rješenja Centra nadležnom opštinskom organu uprave, a nadležni opštinski organi uprave su pozvani da u saradnji i koordinaciji s Centrom što efikasnije djeluju u postupku izvršenja te da po donošenju zaključka opštinski organ uprave, ukoliko je potrebno, zatraži i asistenciju policije. Postupak izvršenja rješenja je trajao duže (sedam mjeseci), ali su nadležni organi uprave, posebno radnici Centra, preduzeli brojne aktivnosti kako bi došlo do predaje djece majci u mjesecu oktobru 2020. godine dok je sudski postupak još u toku.

Primjer: Ombudsmenima se obratila majka djeteta⁴⁴⁸ sa zahtjevom da joj dijete bude vraćeno i nastavi da živi s majkom nakon prekida vanbračne zajednice, a da s ocem redovno kontaktira. U momentu obraćanja Ombudsmenima, otac je zadržao dijete prilikom kontaktiranja i dijete nije vratio majci. Povodom žalbe Ombudsmeni su ukazali nadležnim organima (Centar za socijalni rad Kostajnica, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Okružno javno tužilaštvo Prijedor) na svoje mišljenje i jasno istakli da od nadležnih očekuju da procedure i procesi koji se odnose na djecu ili imaju utjecaj na njih budu u prioritetu i završeni u što kraćem mogućem roku. Ukazano je nadležnim organima da se moraju rukovoditi najboljim interesom djeteta i da prvenstveno u fokus svog rada i djelovanja postave dijete jer dijete u velikoj mjeri, gotovo u potpunosti zavisi od roditelja, zbog uzrasta, a, pri tome, roditelji djeteta nemaju uspostavljen ni minimum komunikacije i imaju apsolutno različite stavove u vezi s odlukama i pitanjima koja se tiču djeteta. Centar je u upravnom postupku dijete povjerio majci, uređio način održavanja ličnih i neposrednih kontakata djeteta s ocem i ocu odredio iznos izdržavanja. U međuvremenu, prije

⁴⁴⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-01-134/19;

⁴⁴⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-291/20;

⁴⁴⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-434/20 ;

konačnosti i izvršnosti odluke Centra, majka je uspjela „vratiti“ dijete i sada se pribojava dopustiti ocu kontakte s djetetom jer će dijete zadržati.

Što se tiče konkretnog slučaja situacija se neće riješiti u interesu djeteta dok god roditelji ne uspostave barem minimum komunikacije jer dijete ima pravo na oba roditelja, s tim da roditelji u tom pravcu trebaju zatražiti pomoć Centra. Nije rijetkost, to Ombudsmeni sa sigurnošću mogu konstatovati, da nadležni organi u Bosni i Hercegovini nisu pronašli odgovarajući način da manipulativnim ponašanjima roditelja stanu na kraj te zaštite prava djeteta.

8.6. Zdravstvena zaštita djeteta

Zdravstvena zaštita djece bez obzira na ogromne napore svih nivoa vlasti prethodnih godina još uvijek nije na potrebnom nivou. Podsjećamo da je pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta uređeno entitetskim propisima, propisima Brčko Distrikta BiH i kantonalnim propisima. Prema važećem zakonodavstvu, pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta, u pravilu, uslovljeno je statusom roditelja/staratelja ili se to pravo vezuje za činjenicu redovnog obrazovanja djeteta. Ombudsmeni godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti u skladu s UN Konvencijom – besplatna i безусловna zdravstvena zaštita za svu djecu.

Ombudsmeni koriste priliku istaći zabrinutost zbog činjenice da u okviru zdravstvene zaštite djece u entitetima i Brčko Distriktu BiH nije obezbijeđen jednak pristup i jednake mogućnosti, uz obezbjeđenje jednakih uslova za svu djecu, pri tome posebno naglašavajući da nisu uspostavljene dodatne mjere uključivanja npr. djece s psihofizičkim poteškoćama ili djece iz marginalizovanih grupa kao što su Romi. Uloženi naponi na kreiranju minimuma standarda u vezi sa zdravstvenom zaštitom djece u entitetima i Brčko Distriktu nisu u dovoljnoj mjeri rezultirali da usluge zdravstvene zaštite djece budu prilagođene potrebama razvijenog društva.

Ombudsmeni pozdravljaju sva zakonska rješenja koja se tiču poboljšanja kvaliteta i dostupnosti zdravstvene zaštite za svu djecu, ali i dalje insistiraju na uspostavljanju безусловne i besplatne zdravstvene zaštite za svu djecu do navršene 18. godine života. Upravo je to bila jedna od preporuka iz Specijalnog izvještaja „Zdravstvena zaštita djece u Bosni i Hercegovini“ iz 2012. godine jer se samo na taj način može obezbijediti dosljedna primjena UN Konvencije o pravima djeteta.

Međutim, analizirajući važeće propise, odnosno postupajući po žalbama građana, Ombudsmeni konstatuju da su obavezno osigurana djeca do 15 godina života i djeca koja se nalaze na redovnom školovanju do 26 godine bez obzira na status osiguranja njihovih roditelja pod uslovom da su djeca prijavljena u sistemu čime se najčešće u praksi javljaju problemi koji se tiču ostvarivanja ovog prava za djecu u uzrastu od 15 do 18 godina.

Prema odluci Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, a u saradnji s Vladom Republike Srpske od marta 2020. godine, odnosno od trenutka od kada je počela pandemija koronavirusa, finansiraju se zdravstvene usluge za sve građane (pa prema tome i svu djecu), i osigurane i neosigurane, u javnim zdravstvenim ustanovama i nije potrebno ovjeravati zdravstvenu knjižicu. S druge strane, prema informacijama dobijenim od odgovornih u Ministarstvu zdravlja Federacije

Bosne i Hercegovine, djeca u Federaciji BiH imaju bezuslovno pristup zdravstvenoj zaštiti tokom pandemije.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁴⁹ roditelja malodobne djevojčice koji ukazuju da im je onemogućeno efikasno liječenje kćerke na Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu (u daljem tekstu: KCU Sarajevo) – Disciplina za zdravlje djeteta – Klinika za pedijatriju 1. Institucija ombudsmena konkretni predmet je posmatrala kroz više aspekata i to: dostupnost zdravstvene zaštite, pristup efikasnom pravnom lijeku i zaštita ličnih podataka, a naročito cijeneći da se u konkretnom slučaju radi o djetetu kao posebno ranjivoj kategoriji. Nakon okončanja postupka istraživanja, Institucija ombudsmena je Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu i Federalnom ministarstvu zdravstva uputila preporuku⁴⁵⁰. Ombudsmeni su jasno ukazali da nedorečenost i nepostupanje po procedurama mogu dovesti u pitanje i dobar kvalitet zdravstvene zaštite kako je to predviđeno međunarodnim standardima kao i da je izostala primjena Pravilnika o uslovima i postupku upućivanja osiguranih lica na liječenje u inostranstvo. Svaka djelimična odnosno selektivna primjena odredbi Pravilnika bez jasnog i preciznog obrazloženja ne osigurava pravnu sigurnost kao ključni element kod pravnog normiranja, a iskazana je i dodatna zabrinutost, zbog izostanka dužne pažnje i senzibilitnosti zbog činjenice da je pacijent dijete koje bi trebalo da uživa poseban nivo zaštite. Bez zadiranja u pitanja medicinskog tretmana i liječenja, ukazano je na potrebu da sve procedure budu jasne i dostupne pacijentima, da sve procedure trebaju rezultirati aktom na koji bi pacijent ukoliko nije zadovoljan ishodom odgovora imao pravni lijek, odnosno pravo žalbe i ponovno razmatranje od strane višeg organa. U preporuci je konstatovano da, polazeći od principa međunarodnih standarda i domaćeg zakonodavstva, nije u potpunosti osiguran princip dostupnosti zdravstvene zaštite jer nije osigurana dostupnost informacijama o mogućnosti liječenja, da žaliteljima nije pismenim putem odgovoreno na zahtjeve za izmještanje radi liječenja, da Klinički centar Univerziteta u Sarajevu u ovom i budućim slučajevima pokloni dodatnu pažnju zaštiti prava privatnosti i podataka u vezi s liječenjem kada je u pitanju obrada osjetljivih podataka, a posebno djece poštujući odredbe Zakona o pravima, obavezama i odgovornosti pacijenata i Konvencije o zaštiti prava djeteta te da Federalno ministarstvo zdravstva izvrši dopunu Pravilnika o uslovima i postupku upućivanja osiguranih osoba na liječenje u inostranstvo na način da se dodatno precizira postupak u okolnostima kada zdravstvena ustanova ne podnese prijedlog za upućivanje na liječenje u inostranstvo, vodeći računa o obavezi da pacijentu u skladu sa zakonodavstvom u BiH i međunarodnim standardima mora biti osigurano pravo na efikasan pravni lijek.

Nakon izdavanja preporuke Federalno ministarstvo zdravstva je obavijestilo Ombudsmene da će pristupiti izmjeni i dopuni Pravilnika o uslovima i postupku upućivanja osiguranih osoba na liječenje u inostranstvo imajući u vidu ovaj slučaj i najbolje interese djeteta i Ombudsmeni će u narednom periodu pratiti aktivnosti ovog nadležnog organa. Klinički centar Univerziteta u Sarajevu, povodom odgovora na preporuku, obavijestio je Instituciju ombudsmena da smatraju da su u dovoljno navrata tražili od roditelja malodobnog djeteta putem njihovog punomoćnika da dostave kompletnu relevantnu medicinsku dokumentaciju, ali da Disciplina za zdravlje djeteta nikada nije zaprimila traženu dokumentaciju. U pogledu dijela preporuke koja se odnosila na zaštitu osobnih podataka, Klinički centar Univerziteta u Sarajevu je obavijestio Instituciju

⁴⁴⁹ Ž-SA-01-1284/19

⁴⁵⁰ P-105/20;

ombudsmena da su postupili po istome i uklonili saopštenje Pedijatrijske klinike KCUS-a od 18.11.2019. godine.

Primjer: U navedenom predmetu⁴⁵¹ radi se o žalbi direktorice JU Dječiji vrtići „Ciciban“ (državni vrtići) u Mostaru na osnovu apela roditelja za revidiranjem propisanog broja djece u vrtićkim grupama u školskoj 2020/2021. godini, u kojem je navedeno da roditelji preuzimaju punu odgovornost za zdravlje njihove djece, tražeći da djeca u vrtićke grupe krenu s punim kapacitetom te smatraju da dosadašnja postupanja od nadležnih organa nisu bila pravovremena niti usklađena sa stvarnim potrebama roditelja i djece. Od nadležnih organa dostavljeni su odgovori u smislu da se roditelji pozivaju da se poštuju sve mjere koje su izdate od nadležnih organa tako da u primarnom fokusu treba da bude zdravlje djece. Roditelji vrtićke djece tvrde da su prepušteni sami sebi, da konkretnih uputnica i smjernica upućenih vrtićima nije bilo.

Primjer: Navedeni predmet⁴⁵² otvoren je po službenoj dužnosti – *ex officio* pod nazivom „Park Zrinjevac“. Godinama se ovaj park nalazi u fokusu medija te je od strane roditelja putem istih nekoliko puta apelirano na nadležne da se poduzme nešto po tom pitanju. Park, odnosno mobilijar u parku je u jako lošem stanju, opasan po zdravlje djece. Roditelji su u više navrata tražili da se obnovi kompletan mobilijar unutar parka, međutim, bezuspješno. Nakon intervencije Ombudsmena, dostavljeno je izjašnjenje Grada Mostara, u kojem tvrde da su raspisali tender za novi mobilijar te će se uskoro pristupiti izgradnji novog. Također, zatražili smo izjašnjenje po pitanju koji organ konstatuje da izgrađeno igralište ispunjava sve potrebne uslove i da može biti u funkciji jer, po sadašnjem stanju, igralište je predmet vandalskih ponašanja te je i opravdano upitati se hoće li postavljanjem novog mobilijara biti postavljena odgovarajuća zaštita i osiguranje u parku koje je unazad dvije godine ukinuto jer se izvršila racionalizacija utroška sredstava. Predmet je i dalje aktivan te se prati i očekuje pozitivan pomak.

8.6.1. Vakcinacija djece

Prema članu 24. Konvencije UN-a o pravima djeteta države stranke (među kojima je i Bosna i Hercegovina) priznaju djetetu pravo na uživanje najvišeg mogućeg nivoa zdravlja i na korištenje olakšica za ozdravljenje i oporavak te se obavezuju da će nastojati osigurati da nijednom djetetu ne bude uskraćeno njegovo pravo na korištenje zdravstvenih usluga. U ostvarenju toga prava države se obavezuju učiniti dostupnima tehnologije (lijekove, opremu i intervencije) među kojima je i imunizacija protiv uobičajenih dječijih bolesti, kako je navedeno u Opštem komentaru UN-ovog Odbora za prava djeteta br. 15 (2013) o pravu djeteta na uživanje najvišeg mogućeg nivoa zdravlja. Stoga, sve dok postoje nesumnjivi stručni i naučni dokazi da korist od vakcinacije (sprečavanje bolesti, komplikacija i posljedica bolesti te smrti) nadmašuje rizike od vakcinacije (nastanak i posljedice nuspojave), pravo na vakcinaciju smatra se pravom djeteta na zdravstvenu zaštitu prema najvišim zdravstvenim standardima, u skladu s čl. 24. Konvencije o pravima djeteta. U raspravi koja se vodi između stručnjaka-zagovaratelja vakcinacije i roditelja koji se protive vakcinaciji smatramo da u fokusu rasprave mora biti pravo njihovog djeteta na zaštitu zdravlja i pravo druge djece s kojima je njihovo dijete u kontaktu, posebno one djece koja zbog zdravstvenih razloga ne mogu primiti vakcinu.

⁴⁵¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-04-118/20;

⁴⁵² Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-04-70/20;

Primjer: Ombudsmeni su u vezi s pitanjem vakcinacije djeteta zaprimili žalbu⁴⁵³ roditelja zbog činjenice što ih je jedna predškolska ustanova odbila da njihovo dijete pohađa predškolsko vaspitanje i obrazovanje jer „*dijete nije vakcinisano*“. Roditelji smatraju da je njihovo dijete u potpunosti zdravo, da ne postoje nikakve smetnje, a posebno zamjeraju nadležnoj zdravstvenoj ustanovi što je otkrila podatke o „*vakcinalnom statusu djeteta*“. Nakon provedenog postupka istraživanja, konstatovano je da je upis djece u dječiji vrtić uslovljen urednom vakcinacijom protiv bolesti iz Programa obaveznih imunizacija Federacije BiH. Prilikom upisa, dječiji vrtići moraju provjeriti dokumentaciju o vakcinaciji djeteta te uputiti roditelja, skrbnika ili posvojitelja na obavezu vakcinacije djeteta ako ona nije obavljena. Smatramo da dosljedno postupanje prema navedenom Programu, donesenom na osnovu zakona i podzakonskih propisa pridonosi zaštiti zdravlja sve djece u kolektivu, uključujući djecu koja zbog zdravstvenih razloga ne mogu primiti vakcinu. Taj stav temeljimo na mišljenjima zdravstvenih stručnjaka kao i na informacijama iz Evropske mreže pravobranitelja za djecu o načinima na koje druge zemlje pokušavaju osigurati vakcinaciju djece i postići zadovoljavajuće vakcinalne obuhvate kako bi učinkovitost vakcine u zajednici bila što veća. Jedan od tih načina je da vakcinacija djeteta bude preduslov za upis u dječiji vrtić kao što je praksa u brojnim zemljama (npr. u Hrvatskoj). Dakle, Ombudsmeni u konkretnom slučaju nisu ustanovili kršenje prava djeteta te su pozvali roditelje da svoju djecu u narednom periodu vakcinišu.

8.7. Obrazovanje djece

Obrazovanje djece i pravo djeteta na obrazovanje u svakoj iole savremenoj državi treba da bude jedan od prioriteta. Uz igru i slobodno vrijeme, kulturne aktivnosti, informisanje, slobodu mišljenja, izražavanja, vjere, pravo na obrazovanje djeteta spada u tzv. razvojna prava, odnosno prava koja obezbjeđuju djetetu najbolji mogući razvoj. Pravo na obrazovanje imaju svi nezavisno o sposobnosti, rasnoj, etničkoj, vjerskoj, spolnoj, klasnoj i nacionalnoj pripadnosti, seksualnoj orijentaciji ili bilo kojoj drugoj osnovi. Ovo pravo podrazumijeva dostupnost odgojno-obrazovnih ustanova, kvalitet odgojno-obrazovnog rada, mogućnost izbora odgoja i obrazovanja prema vlastitim željama i potrebama, ali i pravo na bezbjedno i poticajno odgojno-obrazovno okruženje u kojem se poštuju prava djece, nastavnika, roditelja i svih drugih učesnika u ovom procesu.

Primjer: Institucija je zaprimila žalbu roditelja radi zaštite prava djeteta „od samovolje pojedinaca u postupku izbora i proglašenja učenika generacije u OŠ 'Branko Radičević' Bratunac“⁴⁵⁴. Nakon zaprimanja žalbe jasno je utvrđeno da je Okružni sud u Bijeljini poništio odluku Školskog odbora, te je Sud dao jasne upute školi kako da umjesto poništenog akta donesu drugi akt. Škola je u potpunosti postupila u skladu s uputama Suda, donijeli su novi upravni akt i u ponovljenom postupku, dijete podnositeljice žalbe je proglašeno za učenika generacije. U konkretnom slučaju, nije bilo osnova za eventualnu reakciju Ombudsmena jer je stranka sudskim putem zaštitila svoja prava, a Škola potom postupila u potpunosti u skladu s uputama Suda.

Primjer: Institucija je zaprimila anonimnu prijavu na rad Osnovne škole „Pale“ Pale⁴⁵⁵. Jasno je ustanovljeno da je anonimna žalba istovremeno upućena i brojnim drugim nadležnim organima, a

⁴⁵³ Predmet registrovan pod brojem Ž-LI-01-224/20;

⁴⁵⁴ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-640/20;

⁴⁵⁵ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-344/19;

ne samo Ombudsmenima. Žalbom se ukazivalo na neprofesionalno postupanje jednog nastavnika prema djeci/učenicima, Škola je negirala istaknute žalbene navode i istakla da se niko od roditelja nije žalio Školi na način kako se to navodi u anonimnoj žalbi. Također je ustanovljeno da je, u vezi s ovim slučajem, izvršena i interventna kontrola od strane nadležnog Republičkog pedagoškog zavoda Republike Srpske. Ombudsmeni nisu našli osnova za eventualnu intervenciju u skladu sa svojim mandatom i nadležnostima, ali su, opreza radi, pozvali nadležne organe da ih obavijeste o tome da li su u svom radu ustanovili eventualno drugačije činjenice i okolnosti. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Republički pedagoški zavod obavještava Ombudsmene da nema novih saznanja i da će na svako novo saznanje o bilo kakvom neprimjerenom ponašanju nastavnika reagovati blagovremeno i profesionalno. Policijska uprava Istočno Sarajevo obavještava Ombudsmene o svim poduzetim radnjama u vezi s istaknutim slučajem i jasno navode da nisu nadležni da preispituju rad nastavnika, da su postupili po prijavi, ali da nisu utvrdili postojanje elemenata krivičnog djela, ali je kompletna dokumentacija prosljeđena nadležnom tužilaštvu. Okružno javno tužilaštvo u Istočnom Sarajevu obavještava da su zaprimili službeni izvještaj, pribavili svu neophodnu dokumentaciju i na osnovu poduzetih radnji donijeli naredbu o nesprovođenju istrage. Ombudsmeni su konstatovali da nisu ustanovili nepravilnosti u radu nadležnih organa i da su žalbeni navodi neosnovani i predmet su zatvorili o čemu su obavijestili nadležne.

Primjer: Ombudsmenima se obratila Laburistička stranka Bosne i Hercegovine⁴⁵⁶ zahtijevajući poduzimanje aktivnosti koje će rezultirati stavljanjem van snage rješenja Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona kojim je izvršena izmjena i dopuna Nastavnog plana i programa za deveti razred osnovne devetogodišnje škole u dijelu koji se odnosi na nastavni predmet Povijest/historija/istorija uvođenjem posebnih tema koje se odnose na nastanak agresije na Bosnu i Hercegovinu⁴⁵⁷. Laburistička stranka smatra da se uveliko radi o političkom pitanju bez jasno utvrđenih povijesnih činjenica koje dokazuju izrečene presude na domaćim i međunarodnim sudovima te sudski procesi koji su u toku. Smatraju da ratna previranja ne mogu biti predmet izučavanja učenika u školama jer nisu dovoljno istražena i historijska obrađena. Nakon postupka istraživanja, prihvaćeno je obrazloženje nadležnog kantonalnog organa da je u nadležnosti kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine obrazovanje, odnosno donošenje nastavnih planova i programa i da ta činjenica nije sporna. Međutim, Ombudsmeni smatraju da dugoročno posmatrano, i to za područje cijele Bosne i Hercegovine uvođenje i izučavanje ratnih dešavanja u proteklom ratu u Bosni i Hercegovini za sve učenike osnovnih škola neće doprinijeti stvaranju društva zasnovanog na vladavini zakona i poštivanju ljudskih prava te neće doprinijeti ekonomskom razvoju koji će osigurati najbolji životni standard za sve građane Bosne i Hercegovine. Također, djeca i mladi u Bosni i Hercegovini će teško prevazići brojna sporna i neriješena pitanja iz proteklog rata, a što će u krajnjoj mjeri samo škoditi njima i što može rezultirati poteškoćama u prihvatanju opšteprihvaćenih, univerzalnih vrijednosti demokratskog društva te vlastitih vrijednosnih sistema zasnovanih na specifičnostima nacionalne, historijske, kulturne i vjerske tradicije naroda i nacionalnih manjina koji žive u Bosni i Hercegovini. Uvažavajući sve specifičnosti konkretnog predmeta, Ombudsmeni s istaknutim nedoumicama i

⁴⁵⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-147/19;

⁴⁵⁷ U toj dopuni uvedene su sljedeće tematske cjeline: „Agresija na „Bihaćki okrug“ izolacija i okruženje – Vojno – politički aspekt, stvaranje i proglašenje tzv. „AP Zapadne Bosne“, sukob među Bošnjacima, uloga Srbije i Hrvatske, stradanje stanovništva i humanitarna kriza u „Bihaćkom okrugu“.

zabrinutošću upoznaju zakonodavne organe svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini putem Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2020. godinu.

Primjer: Postupajući po žalbi jednog roditelja⁴⁵⁸ preporučeno je Opštini Šamac⁴⁵⁹ da jasno ustanovi koji su roditelji učenika koji pohađaju srednju školu platili ovlaštenom prevozniku troškove prevoza za mjesec januar 2020. godine te da ukoliko se ustanovi da su roditelji to učinili, da se istim tim roditeljima refundiraju troškovi prevoza u narednom periodu, a najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema preporuke. Ombudsmeni prate realizaciju navedene preporuke.

Primjer: Postupajući po žalbama roditelja⁴⁶⁰ koji žele da njihova djeca prestanu pohađati časove vjeronauke, a što nije trenutno moguće prema Zakonu o osnovnom vaspitanju i obrazovanju Republike Srpske⁴⁶¹, Ombudsmeni su donijeli preporuku.⁴⁶² Preporučeno je Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske da u što skorije vrijeme razmotre da se preciznije i jasnije kroz primjenu zakonskih rješenja i usvajanjem podzakonskih akata obezbijedi ravnopravan tretman djece koja više ne žele pohađati časove vjeronauke u osnovnim školama u Republici Srpskoj, a u skladu s iznesenim mišljenjem Ombudsmena. Međutim, Ministarstvo⁴⁶³ ostaje kod svih ranije istaknutih navoda, te dodaju da *škole treba shvatiti kao ozbiljne ustanove i da davanje mogućnosti za odustajanje od pojedinih nastavnih predmeta za sobom povlači mnoge nedoumice: upisivanje i ispisivanje podataka u pedagošku dokumentaciju i evidenciju, način formiranja odjeljenja, raspored časova, norma radnika itd.* Navode da je *Zakonom data mogućnost izbora prije pohađanja predmeta vjeronauke, kao jedina moguća u praksi, te da se nakon učinjenog izbora, odluka ne može promijeniti. Zakonom nije predviđeno da se donose podzakonski akti kojima se reguliše ovo pitanje jer je definisano samim Zakonom.* O odgovoru su upoznati podnosioci žalbe, kao i Vlada Republike Srpske s obzirom da po preporuci Ombudsmena nije postupljeno.

Primjer: Na pitanje vijećnika Općinskog vijeća Ilidža⁴⁶⁴ Ombudsmeni su jasno uočili da zakonodavac, odnosno Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, u Zakonu o igrama na sreću nije u odnosu na kladionice predvidio uslov da moraju biti 100 metara udaljene od škola i vjerskih objekata kao što je u članu 59. navedenog Zakona predvidio za kasina. Također su ustanovili da su se u prethodnom periodu pojavljivale određene inicijative u vezi s propisivanjem tog uslova pa čak i strožijih oblika. Isto samo po sebi, bez pomne analize, ne bi upućivalo na kršenje prava djece i interesa djeteta, ali su Ombudsmeni ukazali da postoji niz faktora koji upućuje da postoji opravdana zabrinutost. O mišljenju Ombudsmena upoznato je Općinsko vijeće Općine Ilidže koji su se složili sa stavom Ombudsmena i odgovor je usvojen od strane vijećnika.

8.8. Prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju

⁴⁵⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-01-351/20;

⁴⁵⁹ Preporuka broj P-158/20 od 26.08.2020. godine;

⁴⁶⁰ Predmeti registrovani pod brojem Ž-BL-01-660/19 i Ž-BL-01-767/19;

⁴⁶¹ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 44/2017;

⁴⁶² Preporuka broj P-50/20 od 03.03.2020. godine;

⁴⁶³ Aktom broj 07.041/052-1974/20 od 23.06.2020. godine;

⁴⁶⁴ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-986/19;

Krajem 2010. godine Institucija je prezentovala Specijalni izvještaj o stanju prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju. U tom Izvještaju izdato je i niz preporuka nadležnim organima koje, nažalost, sve do danas nisu realizovane. Interesantno bi bilo u narednoj godini uraditi novi izvještaj te podrobnije obraditi trenutno stanje u ovoj oblasti s posebnim osvrtom na sve ono što je/nije urađeno u prethodnih deset godina. Ono što se svakako da primijetiti jeste činjenica da u Instituciji nije registrovan značajan broj žalbi koje se tiču djece koja pripadaju ovoj kategoriji što opet upućuje na zaključak da su prethodnih godina ostvareni značajni pomaci.

Primjer: Postupajući po žalbi majke djeteta s posebnim potrebama i smetnjama, a imajući u vidu relevantno zakonodavstvo i utvrđeno činjenično stanje tokom postupka istraživanja, Ombudsmeni su preporučili⁴⁶⁵ Centru za socijalni rad Foča da odmah sprovede postupak procjene uslova života i stanja korisnika i njegovog okruženja te da sagledaju sve mogućnosti zbrinjavanja u ustanovu koja će predstavljati najcjelishodniji oblik zaštite za dijete podnositeljice žalbe, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izneseno u preporuci. Nakon izdavanja preporuke, Centar za socijalni rad Modriča⁴⁶⁶ obavještava Ombudsmene da su pokrenuli postupak procjene na zahtjev Centra iz Foče, kao i da je preporuka prvostepene komisije za utvrđivanje sposobnosti lica u postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i utvrđivanje funkcionalnog stanja korisnika da je K. D. potreban smještaj u JU Dom za mušku djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju – Prijedor, a na čemu je majka sve vrijeme i insistirala.

Ombudsmeni konstatuju da su nadležni Centri za socijalni rad Foča i Modriča postupili po preporuci Ombudsmena.

Primjer: Nakon prijema žalbe majke djeteta oboljelog od rijetke bolesti, Ombudsmeni su preporučili⁴⁶⁷ Vladi Kantona Sarajevo i nadležnom Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade: „*Da u što skorije vrijeme sprovedu reformske aktivnosti u skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju; Da u što skorije vrijeme usvoje Strategiju o osnovnom odgoju i obrazovanju na području Kantona Sarajevo; Da odmah, radi zaštite prava i interesa djeteta u konkretnom predmetu, pomognu OŠ „Kovačići“ na način što će pružiti punu materijalnu i svaku drugu vrstu podrške, a posebno da se djetetu obezbijedi asistent u nastavi kako bi što uspješnije završila osnovno obrazovanje.*“ Nadležno Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo obavještavalo je Ombudsmene o svim poduzetim mjerama. U kasnijoj pismenoj i usmenoj korespondenciji, majka djeteta, podnositeljica žalbe, navodi da je *dijete upisala Školu za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje u Sarajevu, ali da nema asistenta i da njeno školovanje bez asistenta gubi smisao.* Na ponovno obraćanje Ombudsmena, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade obavještava Ombudsmene da će u saradnji sa školom naći način da se djetetu osigura pravo na adekvatno obrazovanje. U skladu s Pravilima postupka Institucije ombudsmena, podnositeljica žalbe je odmah upoznata o odgovoru nadležnog organa. Međutim, kako je zdravstveno stanje djevojčice pogoršano, majka je sve svoje snage usmjerila da djetetu pomogne da se zdravstveno oporavi i nije bilo vremena da razmišlja o njenom obrazovanju. Pojašnjava da, kako se sada čini, dijete neće moći pohađati nastavu u školi, uvažavajući njeno

⁴⁶⁵ Preporuka broj P-21/20 od 24.1.2020. godine;

⁴⁶⁶ Akt broj 01/2-545-1-19/20 od 30.6.2020. godine;

⁴⁶⁷ Preporuka broj P-69/18 od 9.3.2018. godine;

zdravstveno stanje. Shodno tome, postavlja se pitanje potrebe angažovanja asistenta u nastavi tokom srednjoškolskog obrazovanja. Cijeni da bi bilo najcjelishodnije da se, kao što je to bio slučaj tokom njenog osnovnog obrazovanja – da joj se obezbijedi podrška u nastavi i učenju kroz tzv. „Školu u kući“. *Nastavni kadar Osnovne škole „Kovačići“ se trudio maksimalno da se problem obrazovanja djeteta riješi u najboljem interesu djeteta, iako su bili svjesni svih problema, poteškoća i upitnog kvaliteta pruženog znanja.* JU Škola za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Sarajevo⁴⁶⁸ obavještava Ombudsmene da je dijete upisano u drugi razred za zanimanje reklamni grafičar, da je samo jednom prisustvovala nastavi u pratnji majke, da je postojao dogovor da će u školu doći na nastavu kada god joj to dozvoli zdravstveno stanje, ali zdravstveno stanje djeteta je loše. Navode da su u kontaktu s majkom, da su dijete posjećivali kući i da je postojao plan posjeta nastavnika i da je planirano da se sprovede vid nastave „Škola u kući“, ali taj vid nastave nije sproveden zbog zdravstvenog stanja djeteta. U razgovoru s majkom dolaze do zaključka da je djetetu neophodan lični asistent koji će joj biti na raspolaganju. Pojašnjavaju da imaju dva asistenta koji su prijeko potrebni učenicima u cjelokupnom nastavnom procesu za rad s težom grupom učenika iz autističnog spektra te su to razlozi zbog kojih ti isti asistenti ne mogu biti angažovani i raditi s djetetom podnositeljice žalbe. Pored Ombudsmenima, ovaj akt/odgovor Škola je prosljedila i nadležnom Ministarstvu. Na kraju konstatuju da bi bilo najbolje rješenje da se anagažuje lični asistent za podršku u odvijanju obrazovnog procesa djeteta. Ombudsmeni su postavili pitanje nadležnom Ministarstvu - da li je moguće da se u što skorijem roku obezbijedi podrška i Školi i djetetu, odnosno da se angažuje lični asistent. Ministarstvo⁴⁶⁹ obavještava Ombudsmene da nije usvojena Strategija o osnovnom odgoju i obrazovanju na području Kantona Sarajeva, a nije usvojena ni Strategija za uključivanje djece s poteškoćama u razvoju u obrazovanju sa sedmogodišnjim planom implementacije u Kantonu Sarajevo. Pored toga, obavještavaju i da je JU Školi za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Sarajevo odobreno angažovanje tri asistenta u nastavi za ovu školsku godinu, ali da je za njihovo raspoređivanje na konkretne poslove i zadatke isključivo nadležan direktor škole.

S obzirom da predmet datira iz 2016. godine, da je preporuka izdata tokom 2018. godine, Ombudsmeni konstatuju da po preporuci Ombudsmena nije postupljeno, odnosno da preporuka nije realizovana, o čemu je u skladu sa zakonskim ovlaštenjima obavještava Vlada Kantona Sarajevo. Međutim, cijeneći promijenjene okolnosti, Ombudsmeni su pozvali Školu da zajedno s majkom djeteta razmotre svaku mogućnost da se djetetu obezbijedi što kvalitetnije pravo na obrazovanje, posebno cijeneći posljednje informacije od Ministarstva u vezi s asistentima, ali samo u onoj mjeri u kojoj je to moguće zbog zdravstvenog stanja djeteta.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu JU OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ iz Sarajeva⁴⁷⁰ zbog djeteta/učenika kome je dijagnostifikovana epilepsija. Porodica je obavijestila Školu da je preporuka ljekara da uz dječaka u učionici stalno neko treba da sjedi zbog toga što koristi terapiju i ne smije zaspati. Od trenutka saopštavanja informacije o zdravstvenom stanju djeteta počinju izostanci iz škole, isprva prvi časovi, a kasnije i po cijele dane. Protokom perioda od dvije godine, Škola poziva porodicu djeteta na saradnju i konstatuju da više nema potrebe za velikim brojem izostanaka i da nema potrebe da tetka djeteta stalno sjedi na časovima jer na taj način učenik ne

⁴⁶⁸ Akt broj 8-53-1/20 od 30.01.2020. godine;

⁴⁶⁹ Akt broj 11/03-10-24530-11/19 od 28.09.2020. godine;

⁴⁷⁰ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-1060/19;

ostvaruje kontakte s drugom djecom i u stalnom je prisustvu tetke. Porodica nikada nije dostavila spomenutu preporuku ljekara, organizovani su sastanci na kojima se pojašnjavalo da Škola poduzima sve u okviru svojih mogućnosti, ali i da ne razumiju roditelje zašto je problem dostaviti traženu preporuku koja bi bila od koristi svima – porodici i Školi. U konkretan slučaj bili su uključeni i predstavnici službe za socijalnu zaštitu nadležnog Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo i predstavnici Doma zdravlja na prijedlog Ministarstva. Ombudsmeni su jasno ustanovili da Škola nije učinila propust u odnosu na dijete i da su u procesu zaštite najboljeg interesa djeteta bile uključene sve nadležne institucije. Također je jasno konstatovano da će prilikom svakog eventualnog narednog propusta roditelja u roditeljskom staranju biti poduzete adekvatne mjere i radnje od strane nadležne službe socijalne zaštite, a predmet su Ombudsmeni zatvorili.

Primjer: Otac djeteta se obratio Ombudsmenima, navodeći da je njegov sin pohađao prvi razred srednje škole – Gimnazija „Maarif“ sve do momenta izricanja odgojno – disciplinske mjere isključenje učenika iz škole⁴⁷¹. Tokom postupka istraživanja Ombudsmeni su upoznati od strane roditelja djeteta da su se obratili nadležnom Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo zahtjevom za hitno davanje saglasnosti za prebacivanje djeteta iz Maarif Schools of Sarajevo – Srednja škola Gimnazija Maarif u Treću gimnaziju Sarajevo. Ministarstvo je dalo saglasnost za upis imenovanog u Treću gimnaziju u prvi razred u školskoj 2019/2020. godini, a Ombudsmeni su ustanovili da je dijete počelo pohađati redovnu nastavu u Trećoj gimnaziji. Međutim, ono što je najznačajnije, uspostavljena je saradnja s Centrom “Vladimir Nazor” s ciljem opservacije učenika i pružanja pomoći nastavnicima u izradi individualnog plana i programa za rad s učenikom, a sve zbog činjenice što je dijete u ranom djetinjstvu imalo hroničnu upalu oba srednja uha što je rezultiralo totalnom gluhoćom. Tek nakon medicinskog tretmana i operacije oba uha dijete je ponovo čulo, ali je progovorio s pet godina. Sluh mu se jeste vratio u cijelosti, ali je počeo govoriti i komunicirati tek kasnije.

Konkretan predmet bio je povod da Ombudsmeni⁴⁷² održe sastanak s ministricom za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo o funkcionisanju instrumenata uspostavljenih zbog zaštite prava djece te je tokom sastanka razgovarano i o pitanju inkluzije u školama, vršnjačkom nasilju, radno-pravnom statusu nastavnika kao i pravilnicima i zakonima koje donosi ovo Ministarstvo.

8.9. Pravo djece na zaštitu od ekonomske eksploatacije

Prosjačenje djece predstavlja globalni problem koji je danas sve rasprostranjeniji. O prosjačenju djece, a posebno o onom koje je organizovano, jako malo se govori u javnosti. U mnogim zemljama ono predstavlja vrlo unosan biznis (primjera radi Italija, zemlje Latinske Amerike, Meksiko).

Slično stanje je i u Bosni Hercegovini. Premda smo svi često u prilici da na ulazima u veće gradove ili većim raskrscima primijetimo ili čak i razgovaramo s djecom koja se bave ovim zanimanjem, teško je da ćete naći ozbiljniju analizu, detaljniji izvještaj ili čak bilo kakvu informaciju o ovoj djeci, a posebno onima koji tom djecom „upravljaju“.

⁴⁷¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-01-1144/20;

⁴⁷² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur sa saradnicima, sastanak održan 1.11.2019. godine;

8.10. Djeca u sukobu sa zakonom

Ombudsmeni su u saradnji s UNICEF-om u Bosni i Hercegovini tokom 2016. godine posjetili sve ustanove u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom i nakon toga sačinili dokument pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“⁴⁷³. U 2018. godini, saradnja s UNICEF-om je nastavljena i rezultirala je dokumentom pod nazivom: Izvještaj o realizaciji preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja⁴⁷⁴. Ombudsmeni su zadovoljni saradnjom s ustanovama te ističu da su postignuti značajni pomaci u periodu od dvije godine i da su djelimično realizovane preporuke Ombudsmena. Realizaciju preporuka koje su upućene nadležnim organima Ombudsmeni su pratili u toku 2019. godine te su zatražili dostavljanje informacija od ustanova i nadležnih organa. Ombudsmeni konstatuju izvjesne pomake.

Ombudsmeni su preporučili upravi Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo da obezbijedi adekvatne uslove za izvršenje mjere pritvora za maloljetnike kao i da obezbijedi tretman maloljetnika za vrijeme trajanja mjere pritvora. Ova ustanova je obavijestila Ombudsmene da je odlukom Federalnog ministarstva pravde određeno da se svi maloljetnici upućuju u pritvor u Kazneno-popravni zavod Orašje i da se u ovu ustanovu više neće upućivati maloljetnici⁴⁷⁵. Federalno ministarstvo pravde je obavijestilo Ombudsmene⁴⁷⁶ da je u prethodnom periodu izvršen prijem 30 službenika i namještenika u Odgojno-popravnom domu i Maloljetničkom zatvoru pri Kazneno-popravnom zavodu Orašje čime su znatno poboljšani uslovi za tretman maloljetnika. Također su istakli da su u okviru IPA fondova predviđena sredstva za izgradnju fiskulturne sale i objekata za radionice. Kako navode u narednom periodu imenovat će Komisiju za praćenje i unapređenje rada krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloljetnicima.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je postupilo po preporuci Ombudsmena i dostavilo Izvještaj Ombudsmena naznačenim sudovima u Bosni i Hercegovini⁴⁷⁷.

Što se tiče rada Odgojnog centra za maloljetnike u Sarajevu, Ombudsmeni su preporučili Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Odgojnom centru za maloljetnike Sarajevo da u funkciju stave Dijagnostičko-opservacioni centar kao organizacionu jedinicu Odgojnog centra Kantona Sarajevo. Odgojni centar Kantona Sarajevo preduzeo je aktivnosti na uspostavljanju djelatnosti dijagnostičko-opservacionog centra kroz Službu za dijagnostiku, ali će realizacija zavisiti od obezbjeđenja budžetskih sredstava.⁴⁷⁸ Preporuka nije realizovana.

⁴⁷³ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2018111912083431bos.pdf

⁴⁷⁴ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2016100610154998bos.pdf

⁴⁷⁵ Akt KPZ Sarajevo broj 01-12-597/19 od 18.11.2019. godine;

⁴⁷⁶ Akt broj 04-49-4191-18 od 06.12.2019. godine;

⁴⁷⁷ Akt broj 06-12-3541-3/2019 od 02.12.2019. godine;

⁴⁷⁸ Akt Ministarstva broj 13-02/1-10-40834/19 od 27.11.2019. godine i akt Odgojnog centra kantona Sarajevo broj 35-01-10-766-01/19 od 18.11.2019. godine;

Kada je u pitanju rad Odgojnog centra Tuzlanskog kantona Ombudsmeni konstatuju da su u potpunosti ispoštovane preporuke koje se odnose na izdvajanje finansijskih sredstava za nabavku psiholoških testova i zamjenu vanjske stolarije u prostorijama Odgojnog centra.⁴⁷⁹

Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo – Maloljetnički zatvor je postupio po preporuci Ombudsmena i opremio dnevni boravak namještajem pogodnim za boravak i korištenje maloljetnika.⁴⁸⁰

Što se tiče realizacije ostalih preporuka: Preporuka Ministarstvu pravde Republike Srpske i Kazneno-popravnom zavodu Istočno Sarajevo - da obezbijede 24-satno prisustvo stručnog osoblja tokom svih sedam dana u sedmici u radu s maloljetnicima; Preporuka Federalnom ministarstvu pravde i Kazneno-popravnom zavodu Orašje da u potpunosti razdvoje, prostorno i kadrovski, Odjel za izvršenje maloljetničkog zatvora i Odjel odgojno-popravnog doma, da dnevni rad bude strukturiran s ciljem ostvarenja svrhe krivičnopravne sankcije te da se vrši dosljedna primjena zakonskih i podzakonskih propisa koji se odnose na pogodnosti i disciplinske postupke prema maloljetnicima; Preporuka Zavodu za vaspitanje muške djece i omladine Sarajevo da osigura potpuno razdvajanje dvije različite kategorije korisnika koji su upućeni u ustanovu po različitim pravnim osnovima i da u potpunosti uklone rešetke na prozorima i vratima zavoda; Preporuka ministarstvu pravde Republike Srpske i Kazneno-popravnom zavodu Banja Luka da izmjeste Odjeljenje Vaspitno-popravnog doma iz kruga KPZ Banja Luka; Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Kantona Sarajevo i Vladi Tuzlanskog kantona da izvrše izdvajanja budžetskih sredstva radi zapošljavanja dodatnog kadra u Javnoj ustanovi Zavod za vaspitanje muške djece i omladine, Odgojni centar Kantona Sarajevo i Odgojni centar Tuzlanskog kantona; Vladama entiteta i nadležnim ministarstvima da se uspostave posebne ustanove za liječenje i osposobljavanje maloljetnika da bi se omogućilo izricanje i izvršenje ove zavodske mjere kao i mjere bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja ili da u okviru postojećih ustanova uspostave posebne odjele u kojima bi se izvršavala ova vaspitna mjera; Preporuka Federalnom ministarstvu pravde da s ciljem dodatnog stručnog osposobljavanja i usavršavanja svih zaposlenih u ustanovama koji su uključeni u tretman maloljetnika organizuju kontinuirane, specijalizovane i licencirane obuke koje će zadovoljiti najviše domaće i međunarodne standarde; Preporuka Ministarstvu pravde Republike Srpske da preduzme neophodne aktivnosti na osnivanju vaspitnog centra za maloljetnike. Ombudsmeni nisu zadovoljni i u skladu sa svojim mandatom i nadležnostima nastavit će, i u narednom periodu, zagovarati realizaciju svih navedenih preporuka.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 11.08.2020. godine usvojili Program rada Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu i u radu Odjela za praćenje ostvarivanja prava djeteta predviđeno je da se tokom 2021. godini ponovo obiđu sve ustanove u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom.

⁴⁷⁹ Akt Odgojnog centra TK broj 04-814/19 od 05.12.2019. godine;

⁴⁸⁰ Akt broj 08/1.04/240-1340/19 od 18.11.2019. godine;

8.11. Vijeća za djecu u Bosni i Hercegovini

Aktom od 7.10.2020. godine Ombudsmeni su se obratili Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvu porodice, omladine i sporta Republike Srpske i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike (Federacija Bosne i Hercegovine). Navedenim aktom zatražili smo informacije o trenutnom statusu Vijeća za djecu u Bosni i Hercegovini. Iz do sada dostavljenih odgovora proizilazi sljedeće:

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH⁴⁸¹:

Vijeće za djecu BiH formirano je Odlukom o formiranju Vijeća za djecu BiH (Službeni glasnik BiH, br. 04/13 i 66/19). Zamišljeno je i osnovano kao stručni, interresorni, savjetodavni i koordinirajući organ Vijeća ministara Bosne i Hercegovine pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, a zaduženo je za promociju i zaštitu prava djece u Bosni i Hercegovini s posebnim akcentom na Akcioni plan za djecu Bosne i Hercegovine.

Odluka o imenovanju članova Vijeća za djecu Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj 95/13) detaljno određuje sastav i način imenovanja članova prvog saziva Vijeća. Prvi saziv Vijeća se sastojao od 13 članova (osam iz reda državnih službenika koje imenuju nadležna ministarstva, dva iz reda nevladinih organizacija koje imenuje mreža "Snažniji glas za djecu", i tri iz reda akademske zajednice, odnosno Univerziteta u Sarajevu, Banjoj Luci i Mostaru). Članovi imenovani od strane državnih ministarstava i agencija koordiniraju razmjenu informacija s entitetskim ministarstvima.

Po isteku mandata prvog saziva Vijeća, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine pokrenulo je u 2018. i 2019. godini proces imenovanja novog saziva, ali nisu prikupljena sva imenovanja. Nakon toga, Ministarstvo je u toku 2020. godine ponovo pokrenulo proces imenovanja te su državne institucije i nevladine organizacije dostavile imena svojih predstavnika, a predstavnici akademske zajednice izabrani su putem javnog poziva ovog Ministarstva. Na osnovu provedenog, donesena je Odluka o imenovanju Vijeća za djecu BiH te je ista upućena Kancelariji za zakonodavstvo BiH i Ministarstvu finansija i trezora BiH. Nakon javnih konsultacija i prikupljanja pozitivnih mišljenja, odluka će biti upućena na usvajanje Vijeću ministara BiH.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Federacije BiH⁴⁸²:

Dana 28.07.2020. godine na 13. redovnoj sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od strane zastupnice Alme Kratine predloženo je donošenje zaključka kojim se Vlada Federacije BiH obavezuje da u roku od 90 dana formira Vijeće za djecu Federacije BiH koje će djelovati pri ovom Federalnom ministarstvu, a kao stručni, savjetodavni, interresorni i koordinirajući organ, i u čijem će sastavu biti predstavnici nadležnih ministarstava, nevladinih organizacija i akademske zajednice.

⁴⁸¹ Akt broj 07-37-1-1952-2/20 od 2.11.2020. godine;

⁴⁸² Akt broj 05-31/10-2324/20 MJ od 15.10.2020. godine;

Ovaj prijedlog zaključka upućen je aktom⁴⁸³ Vladi Federacije BiH s ciljem pribavljanja mišljenja, a kako bi se o istom mogao očitovati Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH te je potom aktom⁴⁸⁴ Vlade Federacije BiH proslijeđen Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike. Postupajući po datom aktu, a poštujući relevantno zakonodavstvo, Ministarstvo je pripremlilo i dostavilo pozitivno Mišljenje koje je Vlada Federacije BiH usvojila na 235. sjednici od 10.09.2020. godine te ga prosljedila Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH na dalje postupanje.

Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske

Do dana izrade ovog Godišnjeg izvještaja, Ministarstvo nije poslalo odgovor.

⁴⁸³ Akt broj 01-02-1399/20 od 28.7.2020. godine;

⁴⁸⁴ Akt broj 03-04-980-8/20 od 10.8.2020. godine;

IX. PRAVA LICA S INVALIDITETOM

Zaštita osoba s invaliditetom je jedan od najosjetljivijih i najspecifičnijih elemenata društveno-razvojne, ekonomske i, prije svega, socijalne politike uopšte. Danas se položaj osoba s invaliditetom mora posmatrati, prije svega, kao pitanje ljudskih prava. Invalidnost je složen društveni fenomen koji praktično zadire u sve oblasti savremenog života i iziskuje multisektorski pristup i saradnju različitih organa vlasti, lokalnih samouprava, civilnog sektora i samih osoba s invaliditetom i njihovih organizacija. Naglasak se stavlja na garantovanje ravnopravnosti osoba s invaliditetom, na nediskriminaciju i njihovo puno učešće u društvu.

Položaj osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini uređen je brojnim zakonskim i podzakonskim aktima te se tako odredbe vezane za prava osoba s invaliditetom susreću u svim važnijim zakonima koje su parlamenti svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini usvojili. Gotovo svaki zakonski akt u bar jednom svom članu govori o nekom pravu osoba s invaliditetom. S druge strane, položaj osoba s invaliditetom uređen je i međunarodnim konvencijama koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, čime su neke od njih postale dio unutrašnjeg prava i kao takve se mogu neposredno primjenjivati.

Najznačajniji dokument međunarodnog javnog prava jeste Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom (u daljem tekstu: UN Konvencija). Ova Konvencija predstavlja prvi sveobuhvatni dokument koji osobama s invaliditetom garantuje prava i osnovne slobode.⁴⁸⁵ Od regionalnih, odnosno evropskih dokumenata, naročito je značajna revidirana Evropska socijalna povelja koja u odredbi člana 15. osobama s invaliditetom garantuje pravo na samostalnost, socijalnu integraciju i uključenost u društvenu zajednicu.

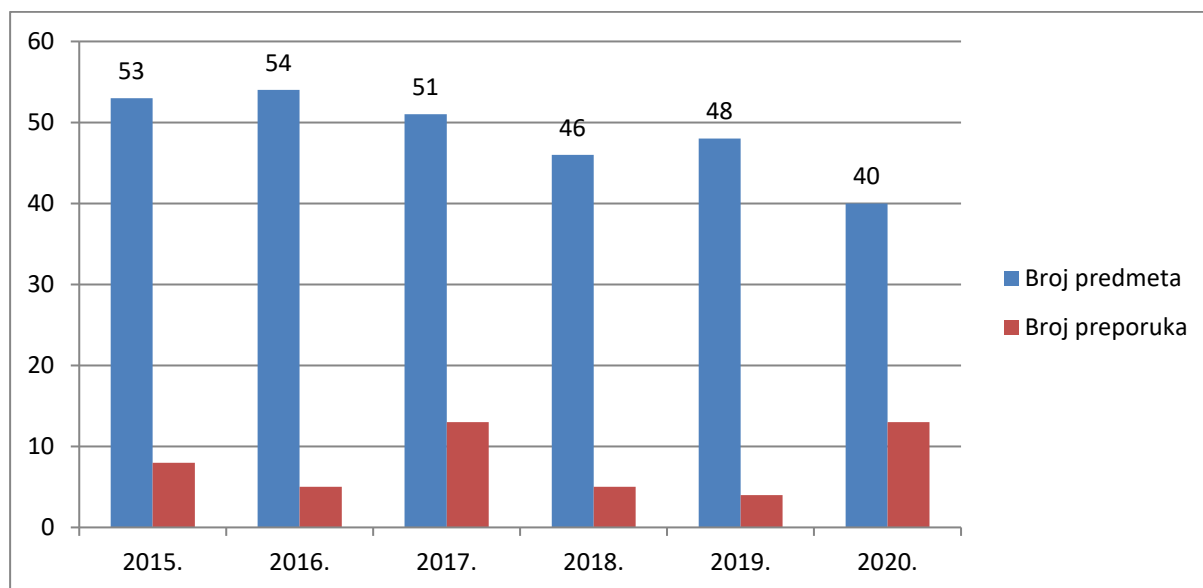
UN Konvencija ne stvara nova prava za osobe s invaliditetom već predviđa mjere koje će države ugovornice poduzimati kako bi osobama s invaliditetom omogućile da u praksi efikasno ostvaruju građanska, politička, ekonomska, socijalna, kulturna, socijalna i sva druga prava koja im pripadaju. UN Konvencija propisuje mjere koje države ugovornice moraju da preduzmu kako bi osobama s invaliditetom omogućile puno i ravnopravno učešće u svim oblastima društvenog života na osnovu jednakosti s drugima.

Postojanje razlika i diskriminacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini nije novina, a njihov položaj dodatno je usložen usljed pandemije koronavirusa. Nažalost, i dalje postoje problemi u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom kao što su arhitektonske barijere, nepristupačnost javnom prevozu, neadekvatna zdravstvena zaštita, hronični nedostatak radnih mjesta, odnosno poslova za osobe s invaliditetom, itd... Bez sistemskih rješenja, teško je obezbijediti pristupačnost usluga osobama s invaliditetom. Ombudsmeni ukazuju i na velik nedostatak informacija i komunikacije osobama s oštećenjima sluha, vida, intelektualnim ili fizičkim invaliditetom, te iz tih razloga ove osobe su uskraćene o ključnim informacijama o prevenciji i pomoći u odnosu na virus COVID-19. Također, posebno zabrinjava što objekti koji su predviđeni za karantin ili transport u vezi s COVID-19 ne odgovaraju osobama s invaliditetom.

⁴⁸⁵ Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima lica s invaliditetom i Fakultativni protokol, Rezolucija A/RES/61/106 od 13. decembra 2006. godine. Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju UN o pravima lica s invaliditetom Ujedinjenih nacija kao i Opcioni protokol 12. marta 2010. godine, a Konvencija je stupila na snagu 11. aprila 2010. godine.

Ombudsmeni ističu da ostvarivanje prava garantovanih UN Konvencijom, a koju je ratifikovala Bosna i Hercegovina podrazumijeva obavezu države da učini sve da olakša život osoba s invaliditetom i omogući potpuno učestvovanje u svim aspektima života, rada i uključenosti u zajednicu. Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni pozivaju sve nadležne organe vlasti u Bosni i Hercegovini da ulože napore i preduzmu konkretne mjere koje će omogućiti jednak tretman bez diskriminacije po bilo kom osnovu osobama s invaliditetom.

Tokom 2020. godine u Instituciji je registrovano 40 predmeta u ovoj oblasti, a u 13 predmeta izdato je 11 preporuka. Poređenja radi, u nastavku se daje prikaz broja zaprimljenih žalbi i izdatih preporuka za period 2015-2020. godina.

Predmeti zaprimljeni u izvještajnom periodu odnose se uglavnom na probleme u ostvarivanju prava iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zatim prava iz penzijsko-invalidske zaštite, prava na obrazovanje, zapošljavanje, smještaj u ustanove socijalne zaštite kao i pitanje dostupnosti javnog prevoza. Značajnim brojem žalbi građani su po ko zna koji put izrazili nezadovoljstvo radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Uz navedene, evidentni su i sljedeći problemi: u Federaciji Bosne i Hercegovine nema jedinstvene definicije invaliditeta, a terminologija je različita i nije usklađena s UN Konvencijom; za nivo Federacije Bosne i Hercegovine nema jedinstvenog registra/baze podataka o osobama s invaliditetom s relevantnim podacima (starost, spol, socijalno-ekonomski status, vrsta i stepen invaliditeta, lokalitet, obrazovni nivo, itd.); brojne barijere su prisutne/nepristupačnost (građevinske, informacijske, psihološke u „glavama“ ljudi, saobraćajne, itd.); usluge i servisi podrške su nedovoljne/neadekvatne naročito u ruralnim sredinama; nema dostupnih formata ni tehnike za obezbjeđenje pristupa informacijama za osobe s invaliditetom u skladu s njihovim potrebama što onemogućava komunikaciju (škole, bolnice, opštine, apoteke, prodavnice, itd.); tu spada i web-pristupačnost; nema mehanizama monitoringa primjene UN Konvencije niti ustanovljenih kaznenih mjera za one koji su odgovorni za sprovođenje različitih međunarodnih dokumenata; rijetki su zvučni semafori u BiH; u pojedinim kantonima osobe s invaliditetom se rijetko uključuju u donošenje politika, strategija i drugih dokumenata...

Preporuke izdate u izvještajnom periodu odnose se na pitanja otklanjanja pristupačnosti obrazovnim ustanovama i nastavnom procesu, pitanje dostupnosti i pristupačnosti prevoza u Kantonu Sarajevo, izvršenja sudskih presuda u kojima je jedna od stranaka osoba s invaliditetom, kao i pitanje finansiranja rada udruženja koja okupljaju osobe s invaliditetom.

Slično prethodnim, i u 2020. godini, mada teško opterećenoj pandemijom, primjetni su pozitivni pomaci u Bosni i Hercegovini, posebno kada je riječ o realizaciji određenih aktivnosti predviđenih strateškim dokumentima koji se odnose na ostvarivanje i zaštitu prava osoba s invaliditetom⁴⁸⁶. No, i pored toga, preporuke iz izvještaja radne grupe o Univerzalnom periodičnom pregledu (UPR) iz novembra 2019. godine⁴⁸⁷, kao i preporuke Komiteta Ujedinjenih nacija za prava osoba s invaliditetom iz aprila 2017. godine⁴⁸⁸ ukazuju da je neophodno kontinuirano raditi na podizanju svijesti javnosti, odnosno promociji i zaštiti prava osoba s invaliditetom.

Predstavnici Institucije, mnogo manje nego ranijih godina, čemu je svakako uzrok teška epidemiološka situacija, a tokom cijele godine i nemogućnost putovanja, odnosno smanjen obim održavanja niza aktivnosti, su učestvovali na konferencijama, radnim sastancima i okruglim stolovima na kojima se razgovaralo o stanju prava osoba s invaliditetom. Tokom 2020. godine kontinuirano je ostvarivana komunikacija s međunarodnim organima, posebno u pogledu ostvarivanja prava osoba s invaliditetom u vrijeme pandemije.

9.1. Statusna pitanja lica s invaliditetom

Prema UN Konvenciji, države strane ugovornice prihvataju da obezbijede i unaprijede puno ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve osobe s invaliditetom bez diskriminacije bilo koje vrste po osnovu invaliditeta (član 4). Isto tako, države su dužne da preduzmu mjere kako bi pitanja položaja osoba s invaliditetom uključile u sve relevantne opšte propise i politike (član 4.). Države su dužne da osobama s invaliditetom obezbijede efikasnu pravnu zaštitu od diskriminacije (član 5.).

UN Konvencija predviđa obaveze država da preduzmu mjere kako bi ženama s invaliditetom (član 6.) i djeci s invaliditetom (član 7.) omogućile da uživaju sva prava pod jednakim uslovima.

UN Konvencija, u odredbi člana 8. predviđa mjere koje države ugovornice preduzimaju radi podizanja nivoa svijesti o pravima osoba s invaliditetom. Države su, također, dužne da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi otklonile barijere i osobama s invaliditetom obezbijedile pristup fizičkom okruženju, javnom prevozu, informacijama i komunikacijama, uslugama namijenjenim javnosti (član 9.).

Primjer: Navedeni predmet je otvoren po službenoj dužnosti pod nazivom „Akcijski plan u oblasti invalidnosti u HNK“⁴⁸⁹. Primarni cilj Akcijskog plana jeste uvažavanje i ostvarivanje ljudskih

⁴⁸⁶ Strategija za unapređenje prava i položaja lica s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016-2021. i Strategija unapređenja društvenog položaja lica s invaliditetom u Republici Srpskoj 2017-2026.

⁴⁸⁷ Izvještaj radne grupe o Univerzalnom periodičnom pregledu (UPR) iz 2019. godine, dostupan na <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Zakljucna%20zapazanja%20na%20Treci%20ciklus%20UPR-a.pdf>

⁴⁸⁸ Zaključna razmatranja na inicijalni izvještaj Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁸⁹ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-02-81/20;

prava, osnovnih sloboda i dostojanstva svih osoba bez diskriminacije na osnovu invaliditeta kao i poboljšanje statusa osoba s invaliditetom kroz unapređenje zakonodavnog okvira i osiguranje pravne podrške i zaštite prava osoba s invaliditetom na teritoriji HNK. Za oblast profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja nadležni su prvenstveno Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Vlada HNK kao i Kantonalna ministarstva rada i socijalne politike i Kantonalni zavod za zapošljavanje. Dostavljeni su odgovarajući akti od Vlade HNK/Ž o određenim pomacima te Ombudsmeni prate metodologiju prilikom izrade Akcijskog plana, kao i aktivno učešće Vlade HNK.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili nekoliko žalbi⁴⁹⁰ lica s invaliditetom nezadovoljnih javnim istupima jednog narodnog poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srpske, u kontekstu korištenja izraza „lica s posebnim potrebama“⁴⁹¹ u svom obraćanju tokom skupštinske sjednice, i kasnije dajući televizijsku izjavu. U žalbi upućenoj od strane Saveza udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim licima Republike Srpske navodi se da „*korištenje komparacija, kojima jedno lice okarakterišemo u potpuno negativnom smislu i poistovjetimo ga s jednom cijelom populacijom lica s invaliditetom, odnosno lica s intelektualnim teškoćama je sramno i nedopustivo*“.

Od Ombudsmena je tražen stav o navedenim izjavama. Tim povodom Ombudsmeni su izdali saopštenje za javnost koje je dostavljeno i podnosiocima žalbe u kojem je jasno izražen stav Ombudsmena o korištenju terminologije koja se može odnositi na sve ranjive kategorije stanovništva, a posebno lica s invaliditetom u bilo kojem negativnom kontekstu kojim se dovodi u pitanje dostojanstvo lica s invaliditetom.

Ombudsmeni su mišljenja da su narodni poslanici u svim parlamentima u Bosni i Hercegovini kao izabrani predstavnici naroda itekako važne i uticajne ličnosti svakako zbog posla kojeg obavljaju, te zbog toga koriste priliku da ih pozovu da iskoriste svoj uticaj kako bi se promovisala prava ranjivih kategorija stanovništva, a posebno lica s invaliditetom i poboljšao njihov položaj kroz približavanje pozitivnog zakonodavstva međunarodnim standardima.

9.2. Prava lica s invaliditetom u oblasti socijalne zaštite

Određen broj žalbi zaprimljenih u Instituciji odnosio se na tešku ekonomsku i socijalnu situaciju lica s invaliditetom. Socijalna nesigurnost i siromaštvo posebno pogađaju ranjive kategorije stanovništva zbog ograničenih mogućnosti, odnosno drugačijih potreba ovih lica pa samim tim i način pružanja pomoći nije isti. U ovim slučajevima Ombudsmeni obavezno traže od nadležnih centara za socijalni rad izlazak na lice mjesta i preduzimanje svih radnji iz njihove nadležnosti.

Primjer: Podnosilac žalbe⁴⁹² je osoba kojoj je rješenjem nadležnog organa trajno utvrđen procenat invaliditeta u visini od 70% - V grupa i ortopedski dodatak II stepena, ali joj je nakon provedene revizije procenat invaliditeta umanjeno za 10%. Nakon provedene revizije, podnosiocu žalbe se zdravstveno stanje značajno pogoršalo te smo u telefonskom razgovoru s njegovom suprugom

⁴⁹⁰ Predmeti registrovani pod brojem Ž-BL-02-359/20 ; Ž-BL-02-258/20;

⁴⁹¹ Korišteni izraz ne odražava nužno mišljenje Ombudsmena;

⁴⁹² Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-02-112/20;

obaviješteni da se ne zna hoće li ta osoba dočekati sljedeće medicinsko vještačenje od strane Instituta. Podnosiocu žalbe je ostavljen rok od osam dana da uloži prigovor koji nije uspio blagovremeno predati zbog lošeg zdravstvenog stanja te mu je prigovor odbijen kao neblagovremen. U praksi se dešavaju različiti problemi jer komisije daju različita mišljenja pa čak i s obzirom na to s kojeg područja dolazi podnosilac zahtjeva. Imajući u vidu Godišnji izvještaj od 2019. godine u kojem je navedeno: „Ombudsmeni će tokom 2020. godine razmotriti navedene probleme i dalje insistirati na primjeni principa na kojima se zasniva Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom.“

Primjer: Inicijativu Udruženja Multiple skleroze regije „Istočna Hercegovina“ Ombudsmeni prate kroz žalbu⁴⁹³, a ona se tiče izmjene odredbe člana 35. Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske⁴⁹⁴ kojom je propisano da pravo na ličnu invalidninu ostvaruju, između ostalog, lica koja su zavisna od pomoći i njege drugog lica prilikom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnog periodu (nastupilo u periodu do navršениh 18 godina).

Usvajanjem navedenih odredbi došlo je do isključivanja iz prava na ličnu invalidninu onih lica čiji invaliditet nije nastao u razvojnog periodu, odnosno do 18. godine života. Različito postupanje prema licima s invaliditetom, a s obzirom na vrijeme u kojem je invaliditet nastao nije u skladu s međunarodnim pravom u oblasti ljudskih prava kao ni s domaćim zakonodavstvom, prije svega sa Zakonom o zabrani diskriminacije zbog čega se predmetna inicijativa trenutno nalazi pred Ustavnim sudom Republike Srpske radi ocjene ustavnosti navedene zakonske odredbe.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁴⁹⁵ navodi da živi u teškim uslovima i da je njen sin osoba s invaliditetom. Navodi da uglavnom imaju sredstava za život zahvaljujući pomoći koju dobijaju od ljudi. Imajući u vidu navedeno, od Centra za socijalni rad u Gradišci zatraženo je dostavljanje informacije o socijalnom statusu ugrožene porodice, da li je L.B, ili njegova majka korisnik usluga socijalne zaštite te eventualno koja prava po tom osnovu ostvaruju.

Nadležni Centar dostavio je izjašnjenje o socijalnom statusu porodice L.B. u kojem se, između ostalog, navodi *da je ovoj porodici donatorskim sredstvima izgrađena porodična kuća, da je po rješenju JU Centra za socijalni rad od 7.6.2017. godine L.B. korisnik dodatka za pomoć i njegu drugog lica u iznosu od 181,20 KM na mjesečnom nivou te da je rješenjem nadležnog centra L.B. priznato pravo na subvenciju dijela troškova komunalnih usluga vodosnabdijevanja.* Navodi se i *da su članovi domaćinstva korisnici povremenih jednokratnih novčanih pomoći kao i da je majka L.Z. korisnik porodične penzije.*

Primjer: Podnositeljica žalbe⁴⁹⁶ navodi da je staratelj kćerke kojoj je oduzeta poslovna sposobnost i da živi od 200 KM mjesečnih primanja. Podnositeljica žalbe navodi da je teškog materijalnog i zdravstvenog stanja. Ombudsmeni su tražili od nadležnog centra za socijalni rad da preduzme mjere iz svoje nadležnosti s ciljem utvrđivanja socijalnog stanja porodice i eventualnog odobravanja socijalne pomoći.

⁴⁹³ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-06-58/20;

⁴⁹⁴ Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 42/2020.

⁴⁹⁵ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-02-411/20;

⁴⁹⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-04-712/20;

Ombudsmeni su u svojim izvještajima naglašavali da su porodice u kojima se nalaze lica s invaliditetom posebno ugrožene i da je podrška ovim porodicama neophodna, pri tom ne misleći samo na materijalnu podršku nego i na druge vidove podrške (savjetodavne, moralne i sl.).

9.3. Finansiranje i rad udruženja lica s invaliditetom

Prema UN Konvenciji države ugovornice su dužne da UN Konvenciju i sve druge propise i odluke koje se tiču osoba s invaliditetom sprovode uz konsultacije s ovim osobama i njihovim reprezentativnim organizacijama.

Poseban segment u radu Institucije predstavlja saradnja s nevladinim organizacijama koje zagovaraju prava lica s invaliditetom. Upravo kroz djelovanje udruženja koja okupljaju i zagovaraju prava lica s invaliditetom Ombudsmeni dolaze do saznanja o obimu ostvarivanja prava lica s invaliditetom kao i o njihovoj uključenosti u osmišljavanje, planiranje, realizaciju i ocjenjivanje usluga podrške.

Tokom 2020. godine razmatrali smo nekoliko žalbi kojima se ukazivalo na ozbiljne propuste kako Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom Federacije BiH tako i drugih organa koji vrše nadzor nad praćenjem namjenskog utroška novca koji se dodjeljuje iz javnih budžeta. Žalbe su sadržavale navode o navodno nezakonitom radnjama u okviru samih udruženja koji su bili korisnici različitih projekata, a pritom su javni organi propustili preduzeti brze, efikasne i jasne mjere, kako bi se eventualne nezakonitosti otklonile i spriječile u budućnosti.

Primjer: Podnosilac žalbe se obratio Ombudsmenima⁴⁹⁷ navodeći da je kao osoba s invaliditetom bio zaposlen u privrednom društvu na neodređeno vrijeme po osnovu Javnog poziva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom za dodjelu novčanog stimulansa iz aprila 2018. godine. Podnosilac žalbe je, prema navedenom ugovoru o radu, bio raspoređen na poslovima pomoćnog radnika na pakovanju gotovih proizvoda, a istim ugovorom je predviđeno da će za obavljanje poslova ostvarivati osnovnu mjesečnu platu u iznosu od neto 450 KM. Međutim, podnosilac žalbe navodi da od momenta stupanja na rad nije radio na ugovorenim poslovima nego je raspoređen na poslove održavanja rasadnika i berbu malina bez prethodne ljekarske provjere koja bi potvrdila da je sposoban za obavljanje navedenih poslova.

Podnosilac žalbe navodi i da je u januaru 2020. godine koristio godišnji odmor koji je u dokumentaciji uveden kao plaćen, ali da je nakon toga, pod izgovorom da je „*administrativna radnica pogriješila*“ bio dužan direktorici vratiti iznos plate od 400 KM. Nakon toga, praksa vraćanja novca je nastavljena, ali u manjem iznosu od 200 KM, kako se u žalbi navodi, s izgovorom „*da se napuni kasa za naredni mjesec*“. Također, u žalbi se ističe da je podnosiocu žalbe dana 17.04.2020. godine otkazan ugovor o radu nakon što je njegova majka, kao zakonski staratelj, uputila prigovor i tražila pisani dokaz za navedeno.

⁴⁹⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-425/20;

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja nakon čega je izdata preporuka⁴⁹⁸. Ombudsmeni su utvrdili da je tom privrednom društvu, u periodu od septembra 2017. godine do septembra 2019. godine isplaćeno cca 374.978,00 KM. Dalje, utvrđeno je da je i Fond uočio određeni manji iznos nenamjenski utrošenih sredstava te je pozvao privredno društvo da izvrši povrat istih. Fondu se obratilo više osoba s invaliditetom, navodeći nepravilnosti u načinu realizacije ugovora, nakon čega je Fond predložio Upravnom odboru donošenje odluke kojom se obustavlja isplata po zahtjevu za isplatu novčane nadoknade i subvenciju neto plate za mjesec januar.

Ombudsmeni su utvrdili da je Fond tek u martu 2020. godine i to u momentu kada se u medijima pojavila informacija o mogućim zloupotrebama i kada su se i Fondu počela javljati lica navodeći određene zloupotrebe, usvojio prateće podzakonske akte koji sadrže i razrađene kriterije i uslove pod kojima se vrši dodjela novčanih sredstava na ime zapošljavanja osoba s invaliditetom. Ombudsmeni su ukazali i da obavezni dio obrasca trebaju biti i fotografije napravljenih proizvoda, upriličenih događaja, izvršnih renoviranja, izvještaji o radu zaposlenika i slično. Također, istaknuto je da Fond, u dijelu nadležnosti koje se odnose na nadzor, treba provoditi obavezan, kontinuiran i nenajavljen nadzor nad svakim subjektom kojem su sredstva dodijeljena, bez obzira na to da li su pristigle prijave o nezakonitostima ili ne. Također, Fond je propustio propisati mehanizam zaštite i postupak u slučaju prigovora zaposlenih osoba s invaliditetom.

U toku je postupak praćenja realizacije preporuke.

Primjer: Ombudsmenima se obratio podnosilac žalbe⁴⁹⁹ ukazujući na zloupotrebe prilikom zapošljavanja osoba s invaliditetom od strane Saveza RVI Srednjobosanskog kantona te privrednih društava za zapošljavanje osoba s invaliditetom Apel promet i RVI prevoz.

Podnosilac žalbe je uz žalbu dostavio zapisnik Saveza ratnih vojnih invalida Srednjobosanskog kantona broj 01-171-11/16 od 29.11.2016. godine i ističe da je iz navedenog zapisnika jasno vidljivo da će se vršiti zapošljavanje osoba s invaliditetom uz poticaje Fonda i da pojedine grupe tih osoba neće biti stvarno angažovane te da će razliku između 100,00 KM i iznosa plate koja im bude uplaćena vraćati privrednim društvima u svrhu daljeg razvoja tih privrednih društava. U istom zapisniku je navedeno da će u slučaju nezadovoljstva pojedinih radnika s istima biti prekinut radni odnos. Isti zapisnik dostavljen je Ombudsmenima na uvid. Nakon provedenog postupka izdata je preporuka⁵⁰⁰ s ciljem otklanjanja uočenih nedostataka u postupcima pravdanja utrošenih novčanih sredstava.

Ombudsmeni su istakli kao zabrinjavajuću okolnost činjenicu što je Fond tek u martu 2020. godine (kada su o istom počeli pisati i mediji) donio provedbene akte (pravilnike) s jasnim kriterijima, standardima i uslovima za ostvarivanje prava, iako se već duže vrijeme ukazuje na eventualne zloupotrebe. Postavlja se pitanje na osnovu kojih kriterija su novčana sredstva dodjeljivana do marta 2020. godine.

⁴⁹⁸ Preporuka broj P-245/20 od 6.11.2020. godine;

⁴⁹⁹ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-525/20;

⁵⁰⁰ Preporuka broj P- 245/20 od 6.11.2020. godine;

Podsjetili su i da Fond ima karakter javne ustanove, a novčana sredstva koja se dodjeljuju, u smislu člana 59. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, predstavljaju budžetska sredstva koja izdvajaju i građani te se svako postupanje Fonda mora zasnivati na načelu transparentnosti i otvorenosti uz osnovni cilj, a to je razumna prilagodba za osobe s invaliditetom. Stoga, kontrola Fonda mora biti stroga i jasno propisana kako bi se spriječile sve moguće nezakonitosti, uključujući i nenamjensko trošenje novca. Istom preporukom ukazano je i na obavezu Finansijske policije da izvrši kontrolu po podnesenoj prijavi te je u vezi s tim istaknuto da do dana sačinjavanja ove preporuke postupak kontrole nije obavljen, nisu izdate konkretne mjere niti je poznata informacija u kojoj fazi je navedeni postupak i kada se može očekivati okončanje istog.

U toku je praćenje realizacije navedene preporuke.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu žalitelja/ice kojom je zatražena zaštita identiteta⁵⁰¹. Žalbom se ukazuje na netransparentno trošenje novčanih sredstava dodijeljenih Udruženju slijepih Unsko-sanskog kantona po osnovu naknada za privređivanje igara na sreću. U žalbi se navodi da je Udruženju slijepih Unsko-sanskog kantona tokom 2017. godine dodijeljeno 30.000 KM za provođenje aktivnosti na projektu „Put ka samostalnosti“, a istom Udruženju je za isti projekat u 2018. godini dodijeljeno 22.000 KM.

Projektom „Put ka samostalnosti“ predviđena je obuka na kompjuteru, kretanje s bijelim štapom u mikro i makro prostoru kao i kurs kuhanja. Žalitelj/ica ističe da se prijavio/la na spomenuti projekat, ali da nijedna od navedenih aktivnosti, predviđenih projektom, nije izvršena. Dokumentacija koju su pojedini članovi na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, navodno pribavili od Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, ukazuje na niz nepravilnosti u provođenju aktivnosti predviđenih projektom među kojima je navedeno da niko od edukatora nije vršio predviđene obuke. Ističe se i da su Ministarstvu dostavljene uplatnice na kojima se ne nalazi pečat banke te se izražava sumnja u to da su uplatnice realizovane. Nadalje, kao prilog navedenoj tezi, ističe se da je posljednja skupština Udruženja održana tokom 2016. godine.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja nakon čega je Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike izdata preporuka⁵⁰² s ciljem otklanjanja uočenih nedostataka.

Ombudsmeni su navedenom preporukom ukazali da su dosadašnjim postupanjem kontinuirano podržavali sve oblike uključivanja osoba s invaliditetom i udruženja koja okupljaju osobe s invaliditetom u tokove društvenog života. Smatramo da ovaj vid finansiranja i podržavanja kreativnih i korisnih projekata znatno doprinosi i poboljšanju položaja i vidljivosti osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni će svojim radom nastaviti podržavati sve afirmativne mjere koje nadležni organi poduzimaju s ciljem unapređenja položaja osoba s invaliditetom i njihovog izjednačavanja u sferi društvenog, socijalnog, ekonomskog i radno-profesionalnog života.

⁵⁰¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-508/19;

⁵⁰² Preporuka broj P- 243/20 od 13.11.2020. godine;

Ombudsmeni su istakli kao zabrinjavajuću okolnost što Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, iako je u ranijim godinama zaprimalo prijave kojima je ukazivano na eventualne nezakonitosti, tek u februaru 2020. godine donijelo navedeno uputstvo s ciljem uređenja postupka i načina namjenskog prava sredstava korisnika kojima su dodijeljena novčana sredstva po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću. Ombudsmeni podsjećaju da sredstva koja se dodjeljuju udruženjima i organizacijama jesu sredstva iz budžeta Federacije Bosne i Hercegovine te je upravo zbog toga od izuzetne važnosti da se postupak dodjele i postupak prava sredstava utrošenog novca zasniva na načelu transparentnosti i otvorenosti. Stoga, kontrola nadležnog ministarstva mora biti stroga i jasno propisana kako bi se spriječile sve moguće nezakonitosti uključujući i nenamjensko trošenje novca.

U konkretnom slučaju Ombudsmeni smatraju da obavezni dio obrasca trebaju biti i fotografije upriličenih događaja, radionica, edukacija i slično, izvještaji edukatora, evaluacije učesnika projekta. Također, Ombudsmeni smatraju da Federalno ministarstvo rada i socijalne politike treba provoditi kontinuiran i *ad hoc* nadzor na način da u svakom momentu može tražiti i imati pristup dokumentaciji udruženja koje je korisnik novčanih sredstava.

U toku je praćenje realizacije navedene preporuke.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu⁵⁰³ Koordinacionog odbora kantonalnih udruženja i Saveza osoba s invaliditetom Unsko-sanskog kantona kojom je ukazano na problem netransparentnog finansiranja udruženja osoba s invaliditetom s područja Unsko-sanskog kantona, kao i problem nadzora nad utroškom sredstava dodijeljenih udruženjima iz budžeta Unsko-sanskog kantona.

Ombudsmeni su, nakon provedenog postupka istraživanja, izdali Vladi Unsko-sanskog kantona i Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona preporuku⁵⁰⁴ da se s ciljem jačanja transparentnosti procesa raspodjele novčanih sredstava iz budžeta Unsko-sanskog kantona ubuduće objavljuje javni poziv za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama i udruženjima građana, da usvoji i javno objavi kriterije i uslove za dodjelu grantova iz budžetskih sredstava za nevladine organizacije i udruženja građana i to na način koji će svim nevladinim organizacijama i udruženjima građana omogućiti učešće u proceduri na ravnopravnoj osnovi. Preporučeno je i da se odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi obrazac za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grantova iz budžeta Unsko-sanskog kantona, te da se kontinuirano radi na jačanju saradnje i socijalnog dijaloga s udruženjima osoba s invaliditetom, posebno prilikom izrade propisa i donošenja odluka u vezi s osobama s invaliditetom.

Ombudsmeni su zaprimili akt Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona iz kojeg proizlazi da je ovo Ministarstvo tokom 2018. i 2019. godine obavilo skoro 20 višesatnih sastanaka s Koordinacionim odborom kantonalnih udruženja i Saveza osoba s invaliditetom Unsko-sanskog kantona, da je Koordinacionom odboru dostavljena na mišljenje i odluka o kriterijima i postupku dodjele sredstava za udruženja osoba s invaliditetom. U istom aktu je navedeno: „...donošenjem Odluke o kriterijima i postupku dodjele sredstava za udruženja osoba

⁵⁰³ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-1293/19;

⁵⁰⁴ Preporuka broj P-277/19 od 11.12.2019. godine;

s invaliditetom za 2019. godinu (Službeni glasnik USK, broj 19/19) napravili značajan napredak u pogledu transparentnosti postupka dodjele sredstava za udruženja osoba s invaliditetom te da ćemo postupak dodjele sredstava u 2020. godini dodatno unaprijediti.”⁵⁰⁵

Preporuka⁵⁰⁶ Ombudsmena je realizovana.

Primjer: Instituciji se žalbom obratilo Udruženje roditelja hendikepirane djece i omladine „Leptir“ Srebrenica⁵⁰⁷. Cilj obraćanja je blagovremena i potpuna zaštita djevojke (20 godina) s intelektualnim poteškoćama iz Bratunca gdje postoje osnovne sumnje da je žrtva seksualnog nasilja počinjenog od strane bliskog rođaka porodice. Po zahtjevu Udruženja roditelja hendikepirane djece i omladine „Leptir“ Srebrenica, Ombudsmeni su se tokom postupka istrage obratili i zaprimili izjašnjenje nadležnog centra za socijalni rad, policijske stanice i nadležnog tužilaštva, s ciljem uspostavljanja sveobuhvatne zaštite žrtve.

S obzirom da u Bosni i Hercegovini, bez obzira koji nivo vlasti je u pitanju, nije potpisan protokol u vezi sa zaštitom žrtava seksualnog nasilja, Ombudsmeni su dali podršku projektnim aktivnostima koje ovo udruženje nastoji realizovati u narednom periodu, a odnose se na zaštitu žrtava nasilja - žena s invaliditetom i majki djece s poteškoćama u razvoju.

Ombudsmeni posebno zagovaraju postojanje i pružanje specijalizovane pomoći i podrške licima s invaliditetom kao žrtvama krivičnih djela kada postojanje krivičnog djela nije samo izolovani incident nego napad na identitet (biranje žrtve zbog svojih karakteristika).

Značaj organizacija civilnog društva posebno je vidljiv u vrijeme trajanja pandemije COVID-19 te procesu deinstitutionalizacije lica smještenih u ustanove o čemu su Ombudsmeni izvještavali u Specijalnom izvještaju o stanju prava lica s intelektualnim i mentalnim poteškoćama.

Primjer: Podnesak Udruženja građana za pomoć licima s posebnim potrebama Šamac je, uz Instituciju, istovremeno upućen i Zakonodavnom odboru pri Narodnoj skupštini Republike Srpske⁵⁰⁸. Razlog obraćanja Ombudsmenima i Zakonodavnom odboru pri Narodnoj skupštini Republike Srpske jeste činjenica što podnosioci smatraju da nadležne vlasti krše roditeljima koji vode cjelodnevnu brigu o nemoćnom djetetu pravo na rad jer je nemoguće da se bilo gdje zaposle. Navode da *zastupaju prava i interese ranjive kategorije građana, u prvom redu djecu i omladinu s kombinovanim smetnjama u razvoju. Djeca i omladina su prošla kroz postupak kategorizacije i riječ je u najvećem broju slučajeva o djeci i omladini s mentalnim poteškoćama. Djeca i roditelji, odnosno porodice ostvaruju svoja prava u skladu s pozitivnim propisima Republike Srpske (lična invalidnina, mjesečna naknada od 80 KM, što sve ukupno iznosi 180 KM). Opšte je poznato da ovaj iznos nije dovoljan niti izbliza da se zadovolje osnovne životne potrebe.* Udruženje smatra da je nepravedno cijeli teret „prebaciti“ na porodicu, odnosno za roditelje ove djece potrebno je imati više senzibiliteta i sluha. Ukazuju na praksu pojedinih zemalja u okruženju, da se jednom roditelju djeteta s posebnim potrebama obezbijede primanja i to pravo na mjesečnu bruto platu. Prema

⁵⁰⁵ Akt Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona broj 09-14-14575-2/19 od 24.01.2020. godine;

⁵⁰⁶ Preporuka broj P-277/19 od 11.12.2019. godine;

⁵⁰⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-02-469/20;

⁵⁰⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-02-889/19;

pisanju Udruženja, obraćali su se nadležnom resornom ministarstvu koje se poziva na odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti. Od zakonodavnog organa i od Ombudsmena traže pravni savjet, odnosno tumačenje domaćih i međunarodnih propisa kako bi roditelji djece s posebnim potrebama ostvarili svoje pravo na rad.

Udruženju je ukazano da trenutno u Republici Srpskoj postoji propisano pravo na rad s jednom polovinom punog radnog vremena radi pojačane njege i staranja o djetetu s psihofizičkim smetnjama u razvoju (pravo iz oblasti dječije zaštite). U toku istražnog postupka Ombudsmeni su pozvali nadležno Ministarstvo da ih obavijesti o eventualnim novim planovima kako bi se, između ostalog, poboljšao položaj i povećala prava djece s posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju, a samim tim i za njihove porodice. Ministarstvo je odgovorilo na upit Ombudsmena⁵⁰⁹ nakon čega je Udruženju dostavljen akt nadležnog Ministarstva (istovremeno su upoznati da na izjašnjenje nadležnog Ministarstva mogu dostaviti komentar). Također su pozvani da Ombudsmene obavijeste o tome da li su eventualno od Zakonodavnog odbora Narodne skupštine Republike Srpske dobili odgovor. Pored toga, Udruženju je ukazano da u okviru Institucije postoji i radi Odjel za praćenje prava lica s invaliditetom te da Odjel radi i preduzima aktivnosti po žalbama fizičkih i pravnih lica, ali i po službenoj dužnosti.

9.4. Obrazovanje lica s invaliditetom

Obaveza je nadležnih organa vlasti u Bosni i Hercegovini da kontinuirano ulažu napore i provode aktivnosti kako bi se osobama s invaliditetom obezbijedio neometan pristup obrazovanju. Pravo na obrazovanje je predviđeno i članom 24. Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom.

Primjer: Ombudsmeni su, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, po službenoj dužnosti, a na osnovu saznanja iz medija registrovali predmet⁵¹⁰ u vezi sa slučajem studentice Pravnog fakulteta u Sarajevu kojoj je zbog arhitektonskih barijera onemogućen pristup zgradi Pravnog fakulteta u Sarajevu.

Ombudsmeni su Vladi Kantona Sarajevo i Univerzitetu u Sarajevu izdali preporuku⁵¹¹ u kojoj su istakli da, kada je riječ o pristupačnosti, osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini suočavaju se s nizom poteškoća upravo zbog činjenice što pitanja koja su od značaja za osobe s invaliditetom nisu sistemski riješena na način da nadležni organi, putem konkretnih mjera, osobama s invaliditetom pružaju podršku u ostvarivanju ljudskih prava. Odlaganje da se problem pristupačnosti riješi u najboljem interesu osoba s invaliditetom, svakako otežava unapređenje njihovih prava i ostvarivanje principa jednakosti, nediskriminacije i ravnopravnosti.

Univerzitet u Sarajevu dostavio je informaciju Ureda za podršku studentima u kojoj se navodi pregled mjera preduzetih s ciljem omogućavanja nesmetanog pristupa obrazovnom procesu za osobe s invaliditetom. U vezi s tim navodi se: „...*Ured za podršku studentima realizovao je tokom*

⁵⁰⁹ Aktom broj 11/05-533-153/19 od 19.12.2019. godine;

⁵¹⁰ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-1251/18;

⁵¹¹ Preporuka broj P-284/19 od 11.12.2019. godine;

2019. i 2020. godine niz aktivnosti s ciljem rješavanja arhitektonskih, informacijsko-komunikacijskih i psihosocijalnih barijera za sve studente uključujući studente s invaliditetom na Univerzitetu u Sarajevu. Akademska i administrativna osoblje nije isključeno iz ovih procesa. Kontinuirano se radi na detekciji barijera i traga za pozivima na koje bi mogli aplicirati s ciljem uklanjanja istih.”⁵¹²

Kao neke od najvažnijih aktivnosti koje je Ured za podršku studentima realizovao istaknute su sljedeće aktivnosti: istraživanje stanja na Univerzitetu u Sarajevu, detekcija i rješavanje otežanog pristupa biblioteci na Pravnom fakultetu, obezbijedeni su skeneri za prilagođavanje stručne literature i govorni programi, projektna aplikacija prema Bugarskoj ambasadi za uklanjanje arhitektonskih barijera, aplikacija u okviru Javnog poziva Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo za rješavanje arhitektonskih barijera na 11 organizacionih jedinica uključujući i Pravni fakultet u Sarajevu. Također, napravljena je brošura “Imaš pravo da znaš” namijenjena osobama s invaliditetom, a u aktu se navodi da Univerzitet posjeduje asistivnu tehnologiju iz različitih oblasti koja se koristi u nastavi te da je 2018. godine Univerzitetu u Sarajevu doniran Brailleov štampač.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo dostavilo je informaciju u kojoj je navedeno da se kontinuirano ulažu naponi i provode aktivnosti kako bi se osobama s invaliditetom obezbijedio nesmetan pristup obrazovanju. U istom aktu je navedeno da je član 67. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo⁵¹³ normirao prava studenata s invaliditetom na način da se studentima s poteškoćama u razvoju i invaliditetom priznaje pravo na individualizaciju u postupku realizacije nastavnog procesa odnosno prisustvovanja nastavi, učestvovanje u izvođenju pojedinih nastavnih sadržaja kao i na provjerama znanja studenata.⁵¹⁴

Ombudsmeni konstatuju da je preporuka⁵¹⁵ djelimično realizovana. S obzirom da se radi o kompleksnoj oblasti koja zahtijeva korjenite reforme i stalnu podršku organa vlasti, Ombudsmeni su nastavili praćenje mjera koje nadležni organi preduzimaju s ciljem uvođenja inkluzivnog obrazovanja u obrazovni proces u Kantonu Sarajevo.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu⁵¹⁶ Udruženja građana oštećenog vida Tuzla koja se odnosila na postupanje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u postupku sprovođenja Javnog poziva za podršku školovanju osoba s invaliditetom. U žalbi se navodi da u okviru Javnog poziva koji dva puta raspisuje Fond postoji i LOT za podršku školovanju za osobe s invaliditetom. Međutim, Udruženju se javilo više studenata Univerziteta u Tuzli, koji su ukazali na problem s kojim se susreću prilikom prijave na navedeni Javni poziv. Prijave studenata navedenog Univerziteta se odbijaju zbog toga što Univerzitet u Tuzli ne uplaćuje Fondu porez u iznosu od 0,5%. Udruženje u žalbi navodi da je neprihvatljivo da posljedice zbog navedenog postupanja Univerziteta u Tuzli snose studenti s invaliditetom te smatraju da postoje drugi mehanizmi koji Fond može iskoristiti za naplatu dugovanih potraživanja.

⁵¹² Univerzitet u Sarajevu, akt broj 0101-5030/20 od 18.05.2020. godine;

⁵¹³ Službene novine Kantona Sarajevo, broj 33/17;

⁵¹⁴ Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, akt broj 11/05-34-44666-3/19 od 20.05.2020. godine.

⁵¹⁵ Preporuka broj P-284/19 od 11.12.2019. godine;

⁵¹⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-1206/19;

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja i pribavili informaciju Univerziteta u Tuzli⁵¹⁷ u kojoj je navedeno da Univerzitet u Tuzli u skladu sa zakonskim propisima mjesečno obračunava i uplaćuje u Fond za podsticanje rehabilitacije i zapošljavanje osoba s invaliditetom novčani iznos u visini 25% prosječne plate u Federaciji Bosne i Hercegovine za svako lice koje je bio dužan zaposliti. Uz navedeni akt dostavljena je i analitička kartica konta 613979 iz koje se navedeno može potvrditi, a o čemu su Ombudsmeni obavijestili Fond.

Žalitelji su nakon toga dostavili dopis u kojem navode da su članovi Udruženja, nakon intervencije Ombudsmena, ostvarili pravo na podršku u školovanju i da je Fond promijenio svoj odnos.

9.5. Pravo na zapošljavanje, profesionalna rehabilitacija i osposobljavanje osoba s invaliditetom

Osobe s invaliditetom imaju pravo na zaposlenje (pravo na rad i zapošljavanje propisano je odredbom člana 27. Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom. Zapošljavanje osoba s invaliditetom u Republici Srpskoj sprovodi se uz posredništvo, odnosno uz pomoć Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje te uz podsticaje za pokretanje vlastitog biznisa, a u posljednje vrijeme sve aktivnije i socijalno preduzetništvo ili radionice u okviru kojih i osobe s težim oblikom invaliditeta mogu naći svoje mjesto.

9.6. Osobe s invaliditetom i COVID-19

Vrijeme pandemije COVID-19 svakako je uticalo na prava lica s invaliditetom posebno lica s intelektualnim i mentalnim poteškoćama. Naime, česti su pozivi u vrijeme „psihičke krize“, ali i pozivi staratelja u vezi s daljim zbrinjavanjem štíćenika koji imaju određenih intelektualnih i mentalnih problema⁵¹⁸. S druge strane, Ombudsmeni nisu mogli provoditi redovne aktivnosti koje su po potrebi uključivale i obilazak ustanova u kojima su smještena lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama, čime je bilo otežano i praćenje preporuka Specijalnog izvještaja o stanju prava lica s intelektualnim i mentalnim teškoćama. Opšte pogoršanje mentalnog zdravlja otvorilo je pitanje kvaliteta postojećih usluga podrške, odnosno obaveze da usluge podrške moraju biti široko dostupne i u vrijeme vanrednih situacija. Mjere kojima se ograničavaju ljudska prava moraju imati jasan cilj, biti srazmjerne sa svrhom koja se želi postići i moraju biti neophodne.

Ombudsmeni posebno apostrofiraju na veliki nedostatak informacija i komunikacije osobama s oštećenjima sluha, vida, intelektualnim ili fizičkim invaliditetom te iz tih razloga ova lica su uskraćena o ključnim informacijama o prevenciji i pomoći za virus COVID-19. Također, posebno zabrinjava što objekti koji su predviđeni za karantin ili transport u vezi s COVID-19 ne odgovaraju osobama s invaliditetom.

Primjer: Institucija je dana 1.4.2020. godine zaprimila žalbu⁵¹⁹ Društva za zapošljavanje slijepih i slabovidnih lica d.o.o. Sarajevo. U žalbi se navodi da su zbog trenutne situacije s koronavirusom morali zatvoriti centar za fizikalnu terapiju, ugostiteljsku djelatnost, a djelatnost štamparije sveli na minimum zbog čega se, kao i većina kompanija, nalaze u teškoj finansijskoj situaciji. Dalje,

⁵¹⁷ Univerzitet u Tuzli, akt broj 01-6541-1/19 od 17.12.2019. godine;

⁵¹⁸ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-02-510/20;

⁵¹⁹ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-02-276/20;

navode s obzirom da za centar za fizikalnu terapiju nije precizno određeno, a mogu organizovati rad na način na koji upućuju sve nadležne službe (socijalna distanca, rad u smjenama, konstantna dezinfekcija, rad pod maskama itd.) obratili su se Kantonalnoj, Federalnoj inspekciji kao i Federalnom štabu civilne zaštite zahtjevom da se još jednom sagleda mogućnost da u minimalnoj količini organizuju rad jer je zaposlenost 11 osoba od kojih 10 osoba s invaliditetom, među njima devet slijepih, dovedena u pitanje. Navode da martovsku platu mogu isplatiti zbog rezerve koju su ostvarili domaćinskim poslovanjem, međutim, ukoliko se ne dopusti da bar malo rade april i dalje će biti jako upitni. Inače postoje 51 godinu i trenutno zapošljavaju 45 osoba od kojih 36 osoba s invaliditetom. Ističu da na navedene akte nije odgovoreno.

Ombudsmeni su se obratili Federalnoj upravi za inspekcijske poslove, Kantonalnoj upravi za inspekcijske poslove Kantona Sarajevo i Federalnom štabu civilne zaštite sa zahtjevom za dostavljanje informacija. Nakon pristiglih izjašnjenja, i posebno dopisom podnosioca žalbe potvrđeno je da je dozvoljen rad udruženja i da nema potrebe za daljom reakcijom Ombudsmena.

9.7. Zdravstvena zaštita osoba s invaliditetom

Zdravstvena zaštita je organizovana i sveukupna djelatnost društva na očuvanju i unapređenju zdravlja građana, sprečavanju, suzbijanju i ranom otkrivanju bolesti, povreda i drugih poremećaja zdravlja i blagovremenom i efikasnom liječenju i rehabilitaciji. Radi obezbjeđivanja prava građana na zdravstvenu zaštitu osnivaju se zdravstvene ustanove.

Zdravstvena zaštita i sistem zdravstva uređeni su zakonima o zdravstvenoj zaštiti, koji, pored ostalog predviđaju i obezbjeđenje prava osoba s invaliditetom na zdravstvenu zaštitu.

Primjer: Ombudsmeni su razmatrali žalbu⁵²⁰ Saveza udruženja gluhih i nagluhih Federacije Bosne i Hercegovine kojom se izražava nezadovoljstvo zbog često nezadovoljavajućeg tretmana gluhih i nagluhih osoba u sistemu zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine nastalog kao posljedica invaliditeta osoba koje se suočavaju s komunikacijskom blokadom. Žalitelji navode da se loš tretman, prije svega, ogleda u uskraćivanju osnovne zdravstvene zaštite na način da se ista pruža sporo (često ostaju među posljednjim čekajući u redu prozivku kod doktora) ili nikako (zbog nemogućnosti komuniciranja s osobljem zdravstvenih ustanova). Žalitelji ističu da su u nekoliko navrata pokušali riješiti problem u pojedinim zdravstvenim ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine, ukazujući na konkretne ustanove, ali osim obećanja da će se problem riješiti, ukupno stanje nije se promijenilo nabolje na šta kazuju i žalbe gluhih i nagluhih osoba koje Savez svakodnevno zaprima.

Ombudsmeni, svjesni problema (ne)pristupačnosti s kojima se suočavaju generalno osobe s invaliditetom proveli su postupak istraživanja s ciljem sagledavanja stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine te je od Federalnog ministarstva zdravstva i kantonalnih ministarstava zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine pribavljena informacija u vezi s načinom postupanja prema osobama s invaliditetom, odnosno gluhim i nagluhim osobama. Nakon toga, Ombudsmeni su izdali preporuku.⁵²¹

⁵²⁰ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-1391/19;

⁵²¹ Preporuka broj P-248/20 od 18.11.2020. godine;

Ombudsmeni su u preporuci istakli da ne prave razliku između pojedinih kategorija osoba s invaliditetom te ukazali na važnost preduzimanja afirmativnih mjera od strane nadležnih organa s ciljem razumnog prilagođavanja i poboljšanja položaja svih osoba s invaliditetom i njihovog izjednačavanja u društvu. Ukazano je i na to da se osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini suočavaju s nizom poteškoća, a odlaganje rješavanja problema pristupačnosti svakako otežava unapređenje svih drugih prava osoba s invaliditetom i ostvarivanje principa jednakosti, nediskriminacije i ravnopravnosti. Primijećeno je i da postoji nesrazmjer u postupanju unutar istog kantona, a najveći broj dostavljenih odgovora pokazuje da u kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine, gluhe i nagluhe osobe prilikom dolaska u zdravstvenu ustanovu, komunikaciju s ljekarom i drugim zdravstvenim osobljem, najčešće vrše uz pomoć pratnje (prijatelji, roditelji, rođaci i sl. koji dođu kao pratnja), putem gestikulacije, čitanjem s usana i slično. Odgovori nadležnih organa ukazuju da zdravstveni radnici nisu imali priliku edukovati se na temu načina postupanja prema osobama s invaliditetom pa tako i prema gluhim i nagluhim osobama, uz sporadične pozitivne primjere, koji se javljaju više kao izuzetak, a ne pravilo. Također, ne postoje protokoli/procedure za postupanje prema osobama s invaliditetom niti je propisana obaveza njihovog sačinjavanja, iako smatramo da bi navedene procedure morale biti javno i vidno istaknute i/ili učinjene dostupnim za osobe s invaliditetom, a čija bi primjena bila obavezna te bi tako mogle znatno doprinijeti boljoj informisanosti ove kategorije građana.

Istaknuto je i da je pandemija koronavirusa COVID-19 dodatno pogoršala stanje u ovoj oblasti, posebno zbog obaveze nošenja zaštitnih maski pa je na taj način gluhim i nagluhim osobama oduzeta skoro svaka mogućnost komunikacije prilikom pružanja zdravstvenih usluga.

U toku je praćenje implementacije navedene preporuke.

Primjer: Podnosilac žalbe se obratio Ombudsmenima navodeći da boluje od Kronove bolesti i da mu je ugrađena terminalna ileostoma koju je niz godina sam održavao⁵²². Međutim, posljednjih godina bez tuđe pomoći ne uspijeva istu održavati, a supruga s kojom živi je, također, starije životne dobi i s velikim zdravstvenim problemima. Žalitelj naglašava da mu je potrebna isključivo medicinska pomoć s obzirom da najmanje tri puta sedmično mijenja diskove s vrećicama te navodi da mu to stvara velike probleme i teškoće u pripremi i postavljanju pomagala. Od Ombudsmena je zatražio pomoć u rješavanju problema i uključivanje u predmetni slučaj.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali direktoru JU Dom zdravlja Vitez preporuku⁵²³ da, u smislu članova 86. i 87. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine⁵²⁴, a imajući u vidu međunarodne standarde, preduzme sve potrebne mjere kako bi se žalitelju pružila medicinska pomoć s ciljem olakšavanja zamjene diskova na ugrađenoj terminalnoj ileostomi. JU Dom zdravlja Vitez dostavio je akt u kojem je navedeno: „...u traženom roku vas obavještavamo da će u potpunosti ispoštovati vašu preporuku u vezi sa žalbom, a sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti...“⁵²⁵

⁵²² Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-1316/19;

⁵²³ Preporuka broj P-137/20 od 17.07.2020. godine;

⁵²⁴ Službene novine Federacije BiH, br. 46/10 i 75/13;

⁵²⁵ Akt JU Dom zdravlja Vitez broj 11-01-2333-1/2020 od 01.09.2020. godine;

9.8. Arhitektonski pristup objektima

Decembra 2016. godine Ombudsmeni su prezentovali izvještaj o realizaciji preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz specijalnog izvještaja pod nazivom Pristupačnost radnih prostora zakonodavnih organa u Bosni i Hercegovini osobama s invaliditetom. Postojanje sistemskog problema u fizičkoj pristupačnosti objektima, posebno objektima u kojima se obavljaju javna ovlaštenja koji je tada konstatovan, evidentno je više-manje i danas.

No, za razliku od prethodnih godina, u 2020. godini nije bilo žalbi fizičkih lica, odnosno udruženja građana koja okupljaju osobe s invaliditetom koje su se odnosile na ovo pravo navedenih lica. To svakako ne znači da je omogućen pristup svim objektima u kojima se obavljaju javna ovlaštenja osobama s invaliditetom.

9.9. Rad Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Bosni i Hercegovini

Iako saradnja s Institutom ni u proteklim godinama nije bila na visokom nivou, ove godine je od strane menadžmenta Instituta prekinuta svaka komunikacija s Ombudsmenima. Tokom istraživanja u tri predmeta, nikada niti jedan odgovor je zaprimljen, čak ni nakon upućivanja preporuke o nesaradnji. U nastavku ćemo navesti predmete koji se odnose na rad Instituta:

Primjer: U predmetu registrovanom po službenoj dužnosti⁵²⁶ pod nazivom Realizacija zaključka Vlade Federacije BiH Ombudsmeni su izdali preporuku⁵²⁷ kojom je Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja preporučeno da odmah prekine s primjenom Uputstva za primjenu liste invaliditeta kao apsolutno ništavog akta i da primjenjuje Listu invaliditeta kao akt koji je na pravnoj snazi, koji je donesen u zakonskoj proceduri od nadležnog organa i u skladu je s međunarodnim standardima. Istom preporukom, Institut je pozvan da proceduru ocjene tjelesnog oštećenja i stepena invalidnosti vrati u zakonske okvire, prestane s ucjenjivačkim praksama manifestovanim kroz naplatu troškova unaprijed i ograničavanjima prava na žalbu kroz dodatne troškove.

U vezi s izdatom preporukom, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je zaključkom broj 822/2015 od dana 2.7.2015. godine naložila direktoru i Upravnom odboru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja da odmah pristupe usklađivanju Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i donošenju nove Liste invaliditeta koja će poštovati principe o jedinstvenim kriterijima i nediskriminaciji osoba s invaliditetom

Institucija je s ciljem praćenja implementacije naprijed navedenog zaključka Vlade Federacije Bosne i Hercegovine registrovala dana 17.12.2018. godine žalbu pod brojem Ž-SA-02-1353/18. Tokom provođenja postupka istraživanja pribavljena je informacija Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata i Federalnog ministarstva finansija. Iz

⁵²⁶ Predmet registrovan pod brojem broj Ž-SA-02-1353/18;

⁵²⁷ Preporuka broj P-154/14 od 6.8.2014. godine

sadržaja dostavljenih odgovora proizlazi da je Institut pripremio prijedlog Pravilnika, na koji su određene primjedbe imali Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata i Federalno ministarstvo finansija koje nije dalo saglasnost na navedeni Pravilnik, navodeći sljedeće:

„...u informaciji u vezi s procjenom stupanja na snagu Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja, koja je dostavljena u prilogu dopisa od strane Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, navedeno je povećanje broja zaposlenih ljekara-vještaka što za sobom povlači i povećanje ostalih troškova. Navedeno bi uticalo na finansijsku stabilnost Instituta kao i potrebu povećanja izdvajanja iz budžeta kantonalnih i federalnih ministarstava, a posebno onih nadležnih za pitanja socijalne politike. Također, Lista invaliditeta koja bi se počela primjenjivati usvajanjem i stupanjem na snagu spomenutog Pravilnika, iziskuje potrebu za povećanjem budžetskih davanja Federalnog ministarstva rada i socijalne politike kao i određenog broja davanja iz kantonalnih ministarstava nadležnih za socijalnu politiku.“⁵²⁸

Preporuka Ombudsmena do danas nije realizovana.

Primjeri: Ombudsmeni su postupali po žalbama građana⁵²⁹ kojima se izražava nezadovoljstvo postupanjem Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Federacije Bosne i Hercegovine u postupku vještačenja zdravstvenog stanja. Kod jednog od žalitelja je u određenom vremenskom periodu procenat invaliditeta smanjen sa 100% na 70% i na taj način je žalitelj izveden iz prava koja je do tada ostvarivao po osnovu propisa iz oblasti socijalne zaštite.

Ombudsmeni su nakon provedenog postupka istraživanja utvrdili da i dalje postoji problem primjene Liste invaliditeta i Uputstva za primjenu liste invaliditeta te su Institutu izdali preporuku⁵³⁰. Preporukom je ukazano da za pojedina oboljenja/oštećenja organizma Uputstvo ne predviđa procenat dok je za isto oboljenje/oštećenje organizma Listom invaliditeta predviđen procenat. U postupcima vještačenja zdravstvenog stanja Institut bez jasnih kriterija u određenim slučajevima primjenjuje Uputstvo, a u određenim slučajevima Listu invaliditeta te na taj način nejednako postupa prema podnosiocima zahtjeva i određivanjem manjeg procenta, izvodi iz prava podnosiocima zahtjeva. U vezi s tim Institut je pozvan da preispita nalaz, ocjenu i mišljenje, izdate za žalitelje, da u što kraćem roku prestane s primjenom Uputstva za primjenu liste invaliditeta broj 120/10 od 23.04.2010. godine i da u postupcima vještačenja zdravstvenog stanja primjenjuje Listu invaliditeta U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine kao akta koji je donesen u zakonskoj proceduri od nadležnog organa i u skladu je s međunarodnim standardima i da na službenoj web-stranici objavi Listu invaliditeta broj U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine kako bi ista bila dostupna građanima.

S obzirom da odgovor na preporuku nije dostavljen ni nakon upućivanja urgencije, Ombudsmeni su aktom od dana 28.10.2020. godine obavijestili Vladu Federacije Bosne i Hercegovine kao neposredno viši organ.

⁵²⁸ Akt Federalnog ministarstva finansija broj 06-14-3-7490/18 od 01.02.2019. godine;

⁵²⁹ Predmeti registrovani pod brojem Ž-SA-02-534/19 i Ž-SA-02-1330/19;

⁵³⁰ Preporuka broj P-85/20 od 28.5.2020. godine;

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵³¹ kojom se izražavalo nezadovoljstvo postupanjem Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, a u vezi s postupkom utvrđivanja stepena invaliditeta. Institucija je u tri navrata zatražila informaciju Instituta u vezi s predmetnim slučajem. S obzirom da Institut u ostavljenom roku nije dostavio tražene informacije, izdata je preporuka⁵³² da Institut odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju s Ombudsmenima na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informacije u vezi s predmetnim slučajem. Međutim, saradnja nije uspostavljena ni nakon izdavanja preporuke, o čemu je obaviještena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine kao neposredno viši organ.

Primjer: U predmetu⁵³³ Ombudsmeni su postupali po žalbi žalitelja u ime maloljetnog djeteta kojom je isti ukazivao na povredu prava djeteta po osnovu invaliditeta na ostvarivanje prava na tuđu njegu i pomoć. Ombudsmeni su nakon provedenog postupka utvrdili da je, u konkretnom slučaju, povrijeđeno pravo maloljetne osobe s invaliditetom tako da prilikom odlučivanja o ostvarivanju prava takve osobe nije uzeto u obzir načelo najboljeg interesa djeteta utjelovljeno u Konvenciji UN-a o pravima djeteta i UN Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom. Preporukom⁵³⁴ je predloženo direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja da imajući u vidu najbolji interes djeteta te zaštitu i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom preispitaju Nalaz, ocjenu i mišljenje broj DOV-NI-SA-443/19 od 28.6.2019. godine Odjeljenja za drugostepeni postupak medicinskog vještačenja Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, donošenjem novog Nalaza, ocjene i mišljenja u skladu s preporukom; da na službenoj web-stranici objave listu invaliditeta broj U.O. 16/10 od 31.3.2010. godine kako bi ista bila dostupna građanima; te da u skladu s preporukom obustave primjenu Uputstva za primjenu liste invaliditeta broj 120/10 od 23.4.2010. godine.

Kako nije zaprimljeno izjašnjenje u vezi s preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke broj P-37/20 od 6.2.2020. godine, Ombudsmeni su utvrdili da odgovorni organ nije realizovao preporuku te je dana 19.10.2020. godine upućena *Obavijest o nerealizaciji preporuke od 6.2.2020. godine Vladi Federacije Bosne i Hercegovine*. Institucija ni po ovom aktu do današnjeg dana nije zaprimila izjašnjenje.

Primjer: Ombudsmeni su u predmetu⁵³⁵ razmatrali da li je u postupku pred Institutom za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja došlo do povrede prava maloljetnog djeteta po osnovu invaliditeta. Nakon provedenog postupka istraživanja te izjašnjenja odgovornog organa Ombudsmeni su, u svrhu otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji čine sastavni dio Ustava, donijeli preporuku⁵³⁶. Ovom preporukom se ministru Federalnog ministarstva rada i socijalne politike predlaže da, preduzme adekvatne aktivnosti iz svoje nadležnosti usmjerene na izmjenu postojeće zakonske regulative u oblasti zaštite osoba s invaliditetom na način da pripremi i predloži izmjene Zakona o

⁵³¹ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-672/19;

⁵³² Preporuka broj P-122/20 od 29.6.2020. godine;

⁵³³ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-1108/19;

⁵³⁴ Preporuka broj P-37/20 od 6.2.2020. godine;

⁵³⁵ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-02-845/19;

⁵³⁶ Preporuka broj P-94/20 od 6.3.2020. godine;

osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom, i to člana 18. d), kako bi se osigurala zaštita osoba s invaliditetom, posebno djece, u skladu s njihovim stvarnim potrebama. Istom preporukom predloženo je direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja da, imajući u vidu najbolji interes djeteta te zaštitu i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, preispita Nalaz, ocjenu i mišljenje broj DOV-NI-SA-558/19 od 4.9.2019. godine Odjeljenja za drugostepeni postupak medicinskog vještačenja Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja donošenjem novog Nalaza, ocjene i mišljenja u skladu s preporukom; da u skladu s preporukom obustave primjenu Uputstva za primjenu liste invaliditeta broj 120/10 od 23.04.2010. godine; te da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene o realizaciji preporuke.

U vezi s tim, dana 28.8.2020. godine Federalno ministarstvo rada i socijalne politike dostavilo je izjašnjenje broj 06-35/18-1009/19 od 25.8.2020. godine kojim je navedeno: „...*Već duži vremenski period ovo Ministarstvo preduzimalo je i poduzima aktivnosti usmjerene protiv diskriminacije koja se ogleda u vrstama i uzroku nastanka invaliditeta kao i da se omogući dostupnost i jednak tretman u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom. S tim ciljem Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine predložen je bio i Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške licima s invaliditetom koji nije dobio podršku. Također, ovo Ministarstvo skupa s drugim federalnim organima i Institutom za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja radi na donošenju pravilnika i jedinstvene liste medicinskog vještačenja tjelesnog oštećenja. Napominjemo da izmjene zakonske regulative kao i donošenje pravilnika i jedinstvene liste medicinskog vještačenja ne ovisi samo od ovog ministarstva nego i od drugih institucija. Navedene preporuke koje ste dali uzet će se u obzir prilikom izmjene Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom.*“

Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja nije dostavio svoje izjašnjenje o preduzetim aktivnostima u vezi s preporukama Ombudsmena.

Predmet je odlukom Ombudsmena zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu⁵³⁷ u kojem je žalitelj ukazivao na nemogućnost ostvarivanja prava koja mu kao osobi s invaliditetom pripadaju. Ombudsmeni su nakon provedenog postupka istraživanja izdali preporuku⁵³⁸ direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja da, s ciljem zaštite i osiguranja punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, preduzme mjere na što efikasnijem rješavanju pojedinačnih predmeta uvažavajući navode ove preporuke te da na službenoj web-stranici objave Listu invaliditeta broj U.O. 16/10 od 31.3.2010. godine kako bi ista bila dostupna građanima. Ministru Federalnog ministarstva rada i socijalne politike da aktuelizira ponovnu uspostavu prava invalidima s priznatim tjelesnim oštećenjem manjim od 90%. U vezi s tim Federalno ministarstvo rada i socijalne politike dostavilo je Instituciji dana 9.6.2020. godine informaciju broj 06-02/1-2644/19 BB od 4.6.2020. godine kojom je navedeno da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike još od 2014. godine poduzimalo aktivnosti za donošenje i usvajanje jedinstvenih pravila postupka, jedinstvenih kriterija za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u postupcima

⁵³⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-SA-04-1119/19;

⁵³⁸ Preporuka broj P-81/20 od 28.5.2020. godine;

utvrđenja oštećenja organizma osoba s invaliditetom. Aktom je, također, navedeno da Lista invaliditeta, sastavljena od strane Komisije koju treba da usvoji Upravni odbor Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, još nije usvojena, iako je obaveza njenog usvajanja sadržana u zaključku Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj 1515/19, a Institutu je naloženo hitno usvajanje Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i jedinstvene Liste invaliditeta, koja čini njegov sastavni dio. Istim zaključkom je Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, Federalnom ministarstvu finansija, Federalnom ministarstvu za pitanje boraca i Federalnom ministarstvu pravde naloženo *formiranje Komisije koja će utvrditi stvarno i činjenično stanje, predložiti najbolja pravna rješenja, u pogledu postojećeg različitog tretiranja osoba s invaliditetom zavisno od uzroka nastanka invaliditeta*. Aktom je navedeno da su u toku aktivnosti na pronalaženju rješenja.

Ombudsmeni su dana 4.8.2020. godine Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili obavještenje o nerealizaciji preporuke broj P- 81/20 od 28.5.2020. godine. Dana 7.8.2020. godine Institucija je zaprimila akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj 05-31-344/2020 od 6.8.2020. godine, proslijeđen Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, u kojem je navedeno: „*...Kao što ste upoznati, u toku su aktivnosti na pronalaženju rješenja iz predmetne materije, a što je konstatovano i u obavijesti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine te Vam u skladu s nadležnostima navedenu obavijest dostavljamo na znanje i dalje postupanje.*“

Predmet je zatvoren u skladu s odlukom Ombudsmena.

X. DISKRIMINACIJA

Princip ravnopravnosti i nediskriminacije sastavni je dio svih međunarodnih ugovora i deklaracija o ljudskim pravima kao i Ustava Bosne i Hercegovine (član II. stav 4.), ustava entiteta – Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i ustava svih deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, a značaj Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini je nemjerljiv.

Zakonom je definisan pravni i institucionalni okvir za borbu protiv diskriminacije u Bosni i Hercegovini, a Instituciji je povjeren status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije”. Važni pomoci u implementaciji Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini su napravljeni, ali ključni mehanizmi i institucionalni akteri još uvijek se suočavaju s brojnim izazovima i problemima.

Izmjenama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini iz 2016. godine⁵³⁹ unaprijeđen je zakonski okvir za zaštitu od diskriminacije, a predviđena je i znatno veća uloga Ombudsmena u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite koja se ogleda u informisanju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije (član 7. stav 2 tačka l. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini).

U ovom poglavlju Godišnjeg izvještaja⁵⁴⁰ bit će prezentovane aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u oblasti sprečavanja i prevencije diskriminacije, a u skladu s obavezama koje Institucija ombudsmena ima u skladu s članom 7. Zakona o zabrani diskriminacije⁵⁴¹. Ovom odredbom Ombudsmenu Bosne i Hercegovine je dat širok mandat: **reaktivni** koji uključuje postupanje po pojedinačnim i grupnim žalbama u vezi s diskriminacijom, te pružanje potrebnih obavještenja fizičkim i pravnim licima koja su podnijela žalbu o njihovim pravima i obavezama te mogućnostima sudske i druge zaštite i **proaktivni** koji za cilj ima preveniranje diskriminacije koja uključuje: prikupljanje i analiziranje statističkih podataka o slučajevima diskriminacije (tačka e); informisanje javnost o pojavama diskriminacije (tačka g); na vlastitu inicijativu, provođenje istraživanja u oblasti diskriminacije (tačka h); davanje mišljenja i preporuka s ciljem sprečavanja i suzbijanja diskriminacije, predlaganje odgovarajućih zakonskih i drugih rješenja nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovine (tačka i); praćenje zakonodavstva i davanje savjeta zakonodavnim i izvršnim organima (tačka k); promocija Zakona o zabrani diskriminacije, informisanje javnosti, podizanje svijesti, provođenje kampanja i na druge načine aktivno promovisanje borbe protiv diskriminacije u svrhu njene prevencije (tačka l) te unapređenje politika i praksi koje imaju za cilj da osiguraju jednako postupanje (tačka m).

Ombudsmen Bosne i Hercegovine u okviru postupanja po žalbama stranaka može predložiti pokretanje postupka medijacije u skladu s odredbama Zakona o medijaciji (tačka d) te ima pravo

⁵³⁹ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 66/2016;

⁵⁴⁰ Članom 7. stav 2 tačka f) Zakona o zabrani diskriminacije propisano je da će Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine podnositi godišnji, a prema potrebi i vanredne izvještaje o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. S ciljem osiguranja kompaktnosti u procesu izvještavanja, a zbog racionalnosti, Ombudsmeni BiH izvještaj o pojavama diskriminacije sačinjavaju u okviru Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti rada.

⁵⁴¹ "Službeni glasnik BiH", br. 59/09, 66/16;

da pokreće i učestvuje u postupku za zaštitu od diskriminacije za prekršaje propisane ovim Zakonom (tačka j).

S ciljem osiguranja izvršenja nadležnosti utvrđenih u Zakonu o zabrani diskriminacije, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su u 2009. godini donijeli odluku o uspostavi Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije.

10.1. Postupanje po žalbama

S ciljem vođenja evidencija o prijavljenim slučajevima diskriminacije, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je uspostavila elektronsku bazu podataka u kojoj se registruju sve zaprimljene žalbe i razvrstavaju prema osnovu diskriminacije koji je naveden u žalbi, kada se radi o direktnoj ili indirektnoj diskriminaciji⁵⁴², odnosno prema ostalim oblicima diskriminacije: uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, mobing, segregacija, izdavanje naloga i pomaganje drugima prilikom diskriminacije, podsticanje na diskriminaciju i govor mržnje.

U 2020. godini u Instituciji ombudsmena registrovano je ukupno 288 predmeta u kojima su se građani pozivali na diskriminaciju i kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, a u 2019. godini je registrovano 206 predmeta što znači da su u 2020. godini zaprimljene 82 žalbe više tj. evidentno je povećanje u broju predmeta za 39,81%. Razlog ovog povećanja je sadržan u činjenici da je u Sjedištu Institucije za ljudska prava u Banjoj Luci registrovano 113 pojedinačnih žalbi koje se odnose na Grad Prijedor, a gdje je identičan činjenični i pravni osnov.⁵⁴³ Zaprimljene žalbe po uredima: u Sjedištu u Banjoj Luci - 170 žalbi; Područni ured Sarajevo - 102 žalbe, Područni ured Mostar - 10 žalbi; Područni ured Brčko Distrikt BiH - 4 žalbe i 2 žalbe u Terenskom uredu Livno.

U odnosu na žalbe koje su registrovane u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije izdate su 23 preporuke u odnosu na 31 predmet, ali to ne znači da je u svim ovim predmetima utvrđena diskriminacija zato što je istraživanje koje je sprovedla Institucija ombudsmena pokazalo da postoji povreda nekog drugog prava, a da je predmet s obzirom na žalbene navode registrovan u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Od ukupnog broja izdatih preporuka, u 7 predmeta je došlo do realizacije; 2 djelimične realizacije; u 14 je ostvarena saradnja s odgovornim organom; u 6 nema odgovora dok u 2 predmeta nema realizacije od strane odgovornog organa.

⁵⁴² Rasa, boja kože, jezik, vjera, etnička pripadnost, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza s nacionalnim manjinama, političko ili drugo uvjerenje, imovinsko stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanje, društveni položaj i spol, seksualna orijentacija, rodni identitet, spolne karakteristike, starosna dob i invaliditet.

⁵⁴³ Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 28.02.2020. godine, zaprimili su 113 žalbi, u kojima je kao odgovorna strana označen Grad Prijedor, a obratili su se navodima o kršenju ljudskih prava zbog uskraćivanja mogućnosti izjašnjenja po inicijativi za osnivanje Opštine Omarska. Navode *...da je Skupština Grada Prijedora odlučila većinom glasova podržati navedenu inicijativu, iako je Vijeće mjesne zajednice Kamičani dostavilo primjedbe na istu. Dalje navodi da usvojenu inicijativu ne podržava većina mještana navedenog kraja, od kojih je njih 106 izjavilo žalbu Instituciji ombudsmena zbog povreda njihovih ljudskih prava i sloboda, obrazloženih u primjedbama na inicijativu.* Ombudsmeni BiH proveli su postupak istraživanja te dana 09.03.2020. godine zatražili izjašnjenje od strane Skupštine Grada Prijedora. S obzirom da Ombudsmeni BiH nisu u ostavljenom roku zaprimili odgovor dana 29.06.2020. godine, upućena je urgencija Skupštini Grada Prijedora. Dana 03.07.2020. godine Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovor Skupštine Grada Prijedora. Navedeni odgovor prosljeđen je podnosiocima žalbe na komentar dana 13.07.2020. godine. Predmeti su u radu.

10.1.1. Direktna i indirektna diskriminacija

Najkraće rečeno, diskriminacija je svaki različit tretman, odnosno stavljanje u nepovoljan položaj osobe ili osoba samo zbog određenog ličnog svojstva, odnosno zbog toga što je ta osoba određenog spola, rase, starosti, invaliditeta, jezika, vjere, boje kože itd. Polazeći od navedene definicije, s ciljem utvrđivanja diskriminacije neophodno je da postoje dva elementa: *osnov po kojem stranka smatra da je diskriminirana* (spol, etnička pripadnost, dob i dr.), te *komparator* – navođenje osobe koja je povoljnije tretirana u odnosu na podnosioca žalbe, a imajući u vidu osnov diskriminacije.

Prema evidenciji Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine najčešće u žalbama navedeni osnov diskriminacije je mobing 35 žalbi, zatim govor mržnje sedam žalbi i na osnovu jezika četiri žalbe. U bazi je registrovano i 205 žalbi s potkategorijom ostalo zbog toga što se iz žalbenih navoda nije mogao jasno definisati osnov diskriminacije. Naime, izražena karakteristika podnesenih žalbi u kojima se stranke pozivaju na diskriminaciju je njihova uopštenost i nepreciznost. Žalbe najčešće sadrže rečenicu: „*Ja sam diskriminisan/a...*“, a dalje se ne navodi osnov te diskriminacije niti osoba koja je povoljnije tretirana u odnosu na podnosioca/teljicu žalbe. U postupcima koje sprovode Ombudsmeni i koji nisu sudski postupci vrlo je teško utvrditi pojedine oblike diskriminacije kao što je naprimjer mobing jer ne postoje mehanizmi za utvrđivanje spornih činjenica. U narednim primjerima žalbe ukazujemo upravo na nedostatke vezano za osnov ili nenavođenje komparatora.

Primjer⁵⁴⁴ U konkretnom predmetu, stranka je uložila žalbu zbog nepostupanja organa Grada Goražde s ciljem izvršenja Općinskog suda Goražde i navela diskriminaciju po nacionalnoj osnovi, bez navođenja osobe u odnosu na koju je nepovoljnije tretirana. Grad Goražde kao nadležni organ podnositeljici žalbe uputio duboko izvinjenje zbog kašnjenja i naveo da je realizacija njenog rješenja planirana u 2020. godini, ali da je kasnila zbog slabe realizacije prihoda u budžetu i da je ista stavljena u prioritet. Stranka nije dostavila odgovor na dostavljeno izjašnjenje Grada Goražde.

Predmet je zatvoren.

Primjer⁵⁴⁵ Žalitelj navodi da mu je određeno da prima 35,478 KM od Federalnog zavoda PIO, kao srazmjerni dio penzije i 285,15 KM od Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, kao starosna penzija što je u ukupnom iznosu manje od minimalne penzije u Federaciji BiH. Žalitelj smatra da ovaj postupak postupajućih službenika ima elemente segregacije odnosno diskriminacije temeljem žaliteljeve pripadnosti srpskom narodu i pravoslavnoj vjeri. Ombudsmeni su utvrdili da je žalitelj, ukoliko je bio nezadovoljan donesenim rješenjima kojima mu je priznato pravo na penziju/srazmjerni dio penzije i koja datiraju iz 2014. i 2015. godine, imao mogućnost blagovremeno izjaviti žalbe, odnosno pokrenuti upravne sporove radi poništenja drugostepenih rješenja, a navodi koji se odnose na diskriminaciju na osnovu vjerske i nacionalne pripadnosti, cijene da su isti paušalno istaknuti, kao i da žalitelj nije pružio niti jednu činjenicu koja bi ukazivala na stvarnu diskriminaciju spram njega.

Predmet je zatvoren.

⁵⁴⁴ Predmet: Ž-SA-06-8/20;

⁵⁴⁵ Predmet: Ž-SA-06-212/20;

Primjer⁵⁴⁶ Ombudsmeni su postupali po žalbi koja se odnosila na postupanje Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona u vezi s dodjelom besplatnih udžbenika za učenike osnovnih škola od prvog do četvrtog razreda iz koje su izostavljeni učenici koji pohađaju Javnu ustanovu Osnovna škola „Sveti Franjo“ u Tuzli. U toku istražnog postupka izostala je saradnja Ministarstva s Ombudsmenima. Upućena preporuka⁵⁴⁷ pod brojem P-190/20 da se uspostavi saradnja s Institucijom ombudsmena na način propisan *Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine* i dostavi traženo izjašnjenje te je skrenuta pažnja da pravo djeteta na obrazovanje mora imati prvenstvo nad svim drugim pravima s obzirom na to da je ono od izuzetne važnosti za uživanje svih drugih prava i sloboda: građansko-političkih, ekonomsko-socijalnih, kulturnih prava i sloboda svake osobe te ima veliku ulogu u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, a princip najboljeg interesa djeteta zahtijeva od svih organa nadležnih za procese obrazovanja u Bosni i Hercegovini da poduzmu napore koji će rezultirati uspostavom okruženja koje podržava osobnost učenika, uz odsustvo bilo kakvog oblika diskriminacije ili sumnje na postojanje iste. U zaprimljenom odgovoru Ministarstva⁵⁴⁸ nakon izdate preporuke istaknuto je da je osnivač predmetne ustanove Nadbiskupski ordinarijat Vrhbosanski, a ne Tuzlanski kanton i da Ministarstvo, u skladu sa zakonom, nije u mogućnosti pokrenuti postupak nabavke udžbenika za učenike navedene škole jer je nabavka udžbenika obaveza osnivača.

Rad na predmetu je u toku.

S obzirom da je članom 15. stav 1 Zakona o zabrani diskriminacije propisano da u svim postupcima predviđenim Zakonom *teret dokazivanja* da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani, pod uslovom da osoba ili grupa osoba, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, to je veoma važno da žalba bude precizna i da sadrži što više dokaza. Ukoliko je podnesena žalba za diskriminaciju uopštena i ne sadrži činjenice ili dokaze koji čine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije to ima visok uticaj na efikasnost u dokazivanju diskriminacije i olakšava suprotnoj strani dokazivanje da nije bilo diskriminacije. Ovo je posebno značajno s obzirom na nedostatak statističkih pokazatelja, neuspostavljenost baza podataka te nepostojanje drugih pokazatelja koji se mogu koristiti u procesu dokazivanja diskriminacije.

Kako se često u žalbama koje su zaprimljene u Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine poziva na diskriminaciju u procesu konkursnih procedura, zapošljavanja, unapređenja i generalno prava iz oblasti rada, a kao osnov se navodi nacionalna ili spolna pripadnost to otvara i pitanje koji podaci su osnova za utvrđivanje postojanja diskriminacije, da li statistički podaci o zastupljenosti koja je predmet utvrđivanja diskriminacije u okviru organizacione jedinice u kojoj je žalilac tražio ostvarivanje prava ili subjekta u cjelini, pod uslovom da je u žalbi naveden komparator.⁵⁴⁹

U značajnom broju žalbi podnesenih Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine vezano za diskriminaciju sadržane su i *činjenice koje ukazuju na druge povrede ljudskih prava* koje se često kroz postupak istraživanja Institucije ombudsmena potvrde zbog čega se odgovornoj

⁵⁴⁶ Predmet: Ž-SA-07-719/20;

⁵⁴⁷ Preporuka pod brojem P-190/20 od 02.10.2020. godine;

⁵⁴⁸ Akt Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona pod brojem 10/1-04-20549-1/20 od 30.10.2020. godine;

⁵⁴⁹ U praksi se dešava da subjekt u cjelini ima osiguranu nacionalnu ili spolnu zastupljenost u cjelini, ali ne i unutar organizacione jedinice u kojem žalilac traži ostvarivanje prava.

strani upućuje preporuka. Ovo se najčešće odnosi na proceduralne propuste kao što je zapošljavanje bez raspisivanja konkursa, neobavješćavanje o izboru kandidata, nedostatak pravnog lijeka ili njegova neefikasnost i dr. što ukazuje generalno na nedostatak transparentnosti u ovoj oblasti. Izneseno je važno zato što se kod evidentiranja predmeta iz oblasti diskriminacije u bazu kao osnova uzimaju navodi iz žalbe, bez obzira što se kasnije kroz postupanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ne utvrdi postojanje diskriminacije, već povreda nekog drugog prava zbog čega se odgovornom organu upućuje preporuka ili da uopšte nije došlo do povrede zbog čega se predmet odlukom zatvara.

Generalno, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine suočeni su s problemom postupanja subjekata koji su označeni u žalbi kao kršitelji ljudskih prava u slučajevima kada se radi o navodima žalbe koji ukazuju na diskriminaciju i povredu nekog drugog prava kumulativno. Odgovorne strane, što je posebno svojstveno za organe uprave, često ne obraćaju pažnju na navode iz žalbi koji se odnose na diskriminaciju već se izjašnjavaju samo o navodima žalbe koji ukazuju na povredu nekog drugog prava (zapošljavanje, pravo na penziju, socijalnu zaštitu i sl.) dok u potpunosti ignorišu navode žalbe vezane za diskriminaciju ili daju površne i tipske odgovore. Dakle, ignorišu obavezu vezanu za teret dokazivanja da nije počinjena diskriminacija utvrđena u članu 15. stav 1 Zakona o zabrani diskriminacije. Sljedeći primjeri pokazuju prisutne prakse.

Primjer⁵⁵⁰ Ombudsmeni BiH su razmatrali žalbu u kojoj žaliteljica ukazuje na povrede prava i to: prava na jednakost građana pred zakonom, nejednako postupanje kod povećanja plaće i ostalih naknada iz radnog odnosa, ostvarivanja nematerijalnih prava iz radnog odnosa te smatra da je postupanjem poslodavca ona diskriminisana u odnosu na druge zaposlenike. U ovom predmetu Ombudsmeni BiH donijeli su preporuku broj P-67/20 od 28.04.2020. godine kojom je predsjedništvu Upravnog odbora Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine predloženo da razmotre mogućnost izmjene osporenog člana 26. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Savezu samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine, i to radnog mjesta pod rednim brojem 2.4 Služba za zajedničke i operativno-tehničke poslove 1.1 Administrativno-tehnički sekretar ostalih kantonalnih odbora SSS BiH, u dijelu koji se odnosi na radno vrijeme, tako da ubuduće stoji „puno radno vrijeme“, umjesto dosadašnjeg „nepuno (pola radnog vremena)“. Istom preporukom predloženo je predsjedniku Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine da odmah poduzme aktivnosti s ciljem izmjene člana 6. Ugovora o radu broj 01-III-240/19, zaključenog dana 17.07.2019. godine, između Saveza samostalnog sindikata Bosne i Hercegovine i žaliteljice, a koji se odnosi na dužinu radnog vremena na način da umjesto „20 sati sedmično“ stoji „40 sati sedmično“; da odmah poduzme potrebne radnje i mjere, a kako bi se osmislio plan aktivnosti koje će žaliteljica izvršavati, u skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Savezu samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine i opisom poslova za navedeno radno mjesto. U vezi s tim Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine je dana 04.06.2020. godine dostavio obavijest broj 01-III-100/20 od 02.06.2020. godine kojim je Ombudsmene Bosne i Hercegovine, između ostalog, obavijestio sljedeće:

„...da su na sjednici predsjedništva Upravnog odbora Saveza samostalnih sindikata BiH održanoj 28.05.2020. godine pažljivo razmatrane preporuke Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH u nastojanju da se ispoštuju preporuke ili da se za žaliteljicu iznađe

⁵⁵⁰ Predmet: Ž-SA-04-1312/19;

drugo odgovarajuće rješenje. Tom prilikom konstatovano je da se Savez samostalnih sindikata trenutno nalazi u vrlo nezavidnoj poziciji po pitanju finansija, da je pojavom pandemije bolesti COVID-19 i ogromnim gubitkom radnih mjesta u Federaciji BiH značajno opao priliv kako članarine tako i drugih prihoda iz kojih se isplaćuju plaće zaposlenicima Saveza samostalnih sindikata BiH među kojima je i žaliteljica, da je u Savezu samostalnih sindikata BiH posljednja plaća isplaćena za mart 2020. godine što može potvrditi i žaliteljica te da je potpuno neizvjesno kada će biti isplaćena plaća za april 2020. godine. U tom kontekstu SSS BiH će poduzeti dodatne aktivnosti na uštedi finansijskih sredstava kako bi izmirio obaveze prema zaposlenicima i trećim licima, a ukoliko to ne urodi plodom, u narednom periodu, predsjedništvo Upravnog odbora SSS BiH će najvjerovatnije razmatrati mogućnost nove reorganizacije rada s ciljem sustizanja obaveza prema zaposlenicima.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, predsjedništvo Upravnog odbora SSS BiH nije uspjelo iznaći odgovarajuće rješenje kako bi se izmijenile odredbe Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u SSS BiH i time ispoštovale preporuke u punom kapacitetu. Samim tim ni predsjednik SSS BiH nije mogao ispoštovati preporuku koja se na njega odnosi jer su radnje uzajamno povezane, odnosno neophodno je, prije svega, izmijeniti navedeni Pravilnik, a potom i ugovor o radu žaliteljice. Ukoliko se situacija stabilizuje, što ne ovisi ni od organa niti od predsjednika SSS BiH, za žaliteljicu će biti iznađeno adekvatno rješenje.“

Predmet je zatvoren dana 05.08.2020. godine, a stranka je podučena da će informacija o nerealizaciji preporuke broj P-67/20 biti uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu. Prema informacijama iz spisa, stranka je pokrenula upravni spor pred nadležnim sudom.

Primjer⁵⁵¹ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 12.03.2020. godine primila žalbu I.J. iz Bihaća povodom navoda o diskriminaciji kojoj je bila izložena u JU OŠ „Kamenica“ Bihać. Iz dostavljenog akta označene obrazovne ustanove od 17.01.2020. godine proističe da ista usvaja zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa i zahtjev za zaštitu od diskriminacije spomenute radnice. S obzirom na činjenicu da je poslodavac pozitivno odgovorio na zahtjev podnositeljice žalbe, ne postoji osnov za djelovanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine pa je donesena odluka da se predmet zatvori.

Primjer⁵⁵² Žaliteljica u žalbi navodi da je diskriminisana jer je onemogućena da učestvuje u proceduri izbora direktora u osnovnoj školi zato što ima I stepen po bolonjskom sistemu studiranja, a konkursom je propisan uslov da kandidat ima II stepen. Žaliteljica navodi da je ovakvo postupanje nadležnih organa kršenje ljudskih prava i diskriminacija. U konkretnom predmetu Ombudsmeni su nakon uvida u žalbene navode ocijenili da nema osnova za pokretanje postupka istraživanja jer je podnositeljica žalbe isključena iz konkursne procedure na osnovu rješenja Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo - Inspektorata rada, zaštite na radu i socijalne zaštite broj UP-1-14-09-34-19535/19-09/18-004, od 29.10.2019. godine kojim se „naređuje subjektu nadzora JU OŠ 'Hamdija Kreševljaković' da provedbu procedure za izbor

⁵⁵¹ Predmet: Ž-BL-06-251/20;

⁵⁵² Predmet: Ž-SA-06-493/20;

direktora uskladi s odredbom člana 2, stav 1 tačka c) Pravilnika o izboru, imenovanju i razrješenju direktora osnovnih škola Kantona Sarajevo“. U Zapisniku o inspekcijskom nadzoru broj UP-1-14-09-34-19535/19-09/18-003 od 16.10.2019. godine koji je prethodio donošenju navedenog rješenja je konstatovano sljedeće:

*„...neovisno o tome da li akademsko stručno zvanje A.O. (op.a) jeste ili nije ekvivalent VII stepenu predbolonjskog sistema studiranja, **Pravilnik imperativno i doslovno zahtijeva da kandidati koji su visoko obrazovanje stekli bolonjskim sistemom studiranja moraju imati završen 'najmanje II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa'**. Zbog naprijed navedenog, postupajući inspektor zaključno utvrđuje da prema odredbama člana 2, stav 1 tačka c) Pravilnika, kandidatkinja ne ispunjava propisani uslov da može biti imenovana za direktoricu škole zato što je prema priloženoj diplomi završila prvi stepen (ciklus) bolonjskog visokoobrazovnog procesa. Postupajući inspektor će posebnom upravnom mjerom narediti da Škola konkursnu proceduru uskladi s konstatacijama iz ovog zapisnika.*“

Predmet je zatvoren odlukom o neprihvatljivosti žalbe.

Primjer⁵⁵³ Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine se dana 21.05.2020. godine obratila stranka u ime apoteke, povodom podjele podsticaja u privredi Republike Srpske. Prema pozitivnim propisima ovo pravo mogu ostvariti samo privredni subjekti (privredna društva i samostalni preduzetnici), a ne i drugi oblici organizovanja, poput apoteka što se prema navodima iz žalbe smatra diskriminatornim postupanjem. Nakon provedenog postupka istrage Ombudsmeni su zauzeli stav da je potrebno postojeći zakon izmijeniti na način da se u član 3. stav 1 Zakona pod privrednim subjektima osim privrednih društava i samostalnih preduzetnika uvrste i apoteke kao oblici organizovanja pravnih lica budući da po osnovu ugovora o radu imaju određeni broj zaposlenih radnika. Narodna skupština Republike Srpske je potvrdila prijem inicijative dana 01.09.2020. godine, te ju je, u skladu s Poslovníkom Narodne skupštine Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 66/20), prosljedila Zakonodavnom odboru, Odboru za privredu, Odboru za finansije i budžet, Odboru za trgovinu i turizam te Vladi Republike Srpske u dalju proceduru.

Rad na predmetu je u toku.

Primjer⁵⁵⁴ Dana, 06.08.2020. godine, stranka iz Mostara obratila se Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine navodeći mobing i povrede prava iz radnog odnosa. Podnositeljica žalbe se nalazi u radnom odnosu na neodređeno vrijeme kod poslodavca Premier world sport d.o.o. Čitluk od kojeg su Ombudsmeni su dana 19.10.2020. godine zatražili izjašnjenje na žalbene navode koji se tiču prava na godišnji odmor kao i neprijateljskog stava poslodavca prema podnositeljici žalbe zbog umanjenog iznosa plate na osnovu krivičnog djela krađe dok je podnositeljica žalbe bila na smjeni. Dana 28.10.2020.godine dostavljen je akt poslodavca broj 721-10/2020 B.L. u kojem navodi da su svi nabrojani žalbeni navodi netačni i neosnovani i da se uposlenica nikada nije obraćala poslodavcu za zaštitu povodom bilo kakvih problema od strane

⁵⁵³ Predmet: Ž-BL-06-340/20;

⁵⁵⁴ Predmet: Ž-MO-06-139/20;

voditelja ili bilo koga od drugih radnih kolega ili klijenata kao i da je iskoristila svoja prava na godišnji odmor u skladu sa Zakonom o radu. Što se tiče navoda o smanjenju plate, poslodavac navodi da je u trenutku počinjenog krivičnog djela na smjeni bila podnositeljica žalbe koja je protivno uputama poslodavca dnevni pazar držala visoko na radnom pultu, a ne u sefu s vremenskom odgodom otvaranja. Ista nije sankcionisana za ovakvo postupanje na radnom mjestu, niti joj je smanjena plata. Nakon dostavljenog izjašnjenja podnositeljici žalbe, ista nije dostavljala odgovor niti dodatnu dokumentaciju za dalje postupanje.

Predmet je zatvoren.

Primjer⁵⁵⁵ Ombudsmeni su postupali po žalbi koja se odnosila na Upravu za indirektno oporezivanje vezanu za mobing koji se ogleda u izdavanju naloga carinskom inspektor - državnom službeniku za *privremeno obavljanje poslova radnog mjesta stručni saradnik - carinski inspektor u Carinskoj ispostavi Sarajevo* mimo odredbi Zakona o upravi za indirektno oporezivanje, odredbi Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i odredbi internog akta - Pravilnika o premještaju zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje i to nalogom, bez obrazloženja i bez mogućnosti izjavljivanja žalbe.

Ombudsmeni su Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili preporuku da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja naloga za *privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu istog nivoa, u određenom vremenskom periodu, na period od mjesec dana*“- donesenim na osnovu tzv. ovlaštenja broj 01-34-2-75-64/18 od 08.02.2018. godine; da odluke o premještaju donosi na osnovu *Pravilnika o premještaju zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje* kojim se i uređuje postupak premještaja zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje i da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.

10.1.1.1. Žalbe zbog diskriminacije po osnovu dobi

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su postupali u predmetima u kojima je kao osnov diskriminacije navedena *dob*.⁵⁵⁶

Primjer⁵⁵⁷ U predmetu koji je zaprimljen na kraju 2019. godine Vlada Kantona 10 je pozitivnom listom lijekova Kantona 10 propisala da Xarelto lijek mogu koristiti osobe do 65 godina starosti čime su pacijenti stariji od navedene dobne granice diskriminirani. U ovom predmetu je izdata preporuka⁵⁵⁸ kojom se predsjedniku Vlade Kantona 10 preporučuje:

1. *Da odmah po prijemu ove preporuke poduzme adekvatne mjere i radnje te Odluku o izmjeni i dopuni odluke o listi lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja Kantona 10 (Pozitivna lista lijekova Kantona 10) br. 01-02-3-1/19 od 16.01.2019. godine, a u dijelu koji se odnosi na*

⁵⁵⁵ Predmet: Ž-SA-06-800/20;

⁵⁵⁶ Predmet br. Ž-LI-06-223/19; Ž-MO-06-58/20;

⁵⁵⁷ Predmet: Ž-LI-06-223/19;

⁵⁵⁸ Preporuka: P-272/19 od 06.12.2019. godine;

propisivanje lijeka Rivaroksaban film tbl. 15 i 20 mg, Vlada Kantona 10 uskladi s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini.

2. *Da najkasnije u roku od 30 dana obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke.*

Vlada nije obavijestila Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke ni po izdatoj urgenciji pa su Ombudsmeni podneskom od 12.03.2020. godine obavijestili Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane Vlade Kantona 10 čime su iscrpljena sva zakonska sredstva za postupanje.

Primjer⁵⁵⁹ Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH prati inicijativu Udruženja Multiple skleroze regije „Istočna Hercegovina“, a radi izmjene odredbe člana 35. Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske⁵⁶⁰ kojom je propisano da pravo na ličnu invalidninu ostvaruju, između ostalog, lica koja su zavisna od pomoći i njege drugog lica prilikom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnem periodu (nastupilo u periodu do navršenih 18 godina). Usvajanjem navedenih odredbi došlo je do isključivanja iz prava na ličnu invalidninu onih lica čiji invaliditet nije nastao u razvojnem periodu, odnosno do 18. godine života. Različito postupanje prema licima s invaliditetom, a s obzirom na vrijeme u kojem je invaliditet nastao nije u skladu s međunarodnim pravom u oblasti ljudskih prava kao ni s domaćim zakonodavstvom, prije svega sa Zakonom o zabrani diskriminacije radi čega se predmetna inicijativa trenutno nalazi pred Ustavnim sudom Republike Srpske radi ocjene ustavnosti prednje navedene zakonske odredbe.

10.1.1.2. Žalbe zbog diskriminacije po osnovu upotrebe jezika i pisma

U 2020. godini Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je više žalbi koje se odnose na pitanje prava na korištenje jezika i naziva jezika. U izvještajnom periodu registrovane su i žalbe koje se odnose na pitanje ravnopravne upotrebe službenih jezika u državnim organima, odnosno prava uposlenika da koriste svoj maternji jezik u radu, a s obzirom na činjenicu da su rukovodioci organa izdali instrukciju svim uposlenicima da se akti na potpis mogu dostavljati isključivo na jeziku i pismu rukovodioca organa.⁵⁶¹ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine imala je otvoren i predmet⁵⁶² povodom pitanja koja se odnose na pravo na upotrebu jezika i pisma koji se koriste kod izrade internih odluka u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine. Cijeneći važnost ovog pitanja za ostvarivanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, kao i u svim javnim institucijama, Ombudsmeni su podnosioca žalbe uputili na prethodno izrađeni i objavljeni „Specijalni izvještaj o upotrebi službenog jezika i pisma u Bosni i Hercegovini“. Izvještajem je tretirano i pitanje koje je predmet ovog obraćanja i tom prilikom je utvrđeno da:

„...u pogledu izdavanja zvaničnih dokumenata i obrazaca na sve tri službena jezika i pisma u Bosni i Hercegovini postoji neujednačena praksa u zemlji, iako korištenje sve tri službena jezika u Bosni i Hercegovini predviđaju entitetski ustavi, kao i drugi pravni akti. Ustav Republike Srpske predviđa da su službeni jezici u Republici Srpskoj jezici srpskog,

⁵⁵⁹ Predmet Ž-MO-06-58/20;

⁵⁶⁰ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 42/2020;

⁵⁶¹ Predmeti: Ž-SA-06-269/20; Ž-SA-06-797/20;

⁵⁶² Predmet Ž-BL-06-1/20;

hrvatskog i bošnjačkog naroda, a službena pisma ćirilica i latinica, dok Ustav Federacije Bosne i Hercegovine i Statut Brčko Distrikta predviđaju da su službeni jezici u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine bosanski, hrvatski i srpski jezik, a službena pisma ćirilica i latinica, što se odnosi i na štampanje i izdavanje zvaničnih dokumenata i obrazaca.“

Bitno je istaknuti da se niti jednim pozitivnim propisom koji je na snazi u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj ne utvrđuju kriteriji na koji način će se, u praksi, osigurati ravnopravna upotreba službenih jezika i pisama kao i da u pogledu izdavanja zvaničnih dokumenata i obrazaca na sve tri službena jezika i pisma u Bosni i Hercegovini postoji neujednačena praksa, iako korištenje službenih jezika u Bosni i Hercegovini propisuju svi ustavi, ali i niži pravni akti. Također, pitanje ravnopravne upotrebe jezika i pisma u organima vlasti se pojavilo kao pitanje koje traži da bude normativno uređeno kako bi se izbjegle različite prakse u primjeni.

Primjer⁵⁶³ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 24.09.2020. godine žalbu žaliteljice iz Brčkog, a zbog informativnog seminara koji se zbog epidemiološke situacije dostavlja na kućnu adresu nezaposlenim u evidenciji Zavoda sa svim potrebnim informacijama. Žaliteljica je insistirala da joj se informativni seminar dostavi u ćiriličnoj verziji te je na osnovu toga obaviještena da isto ne posjeduju. S ciljem provjere žalbenih navoda Institucija ombudsmena je dana 25.09.2020. godine uputila zahtjev za izjašnjenje Zavodu za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH te je u vezi s tim dana 01.10.2020. godine zaprimljen odgovor u kojem se navodi da je zaposlenica Zavoda utvrdila da je žaliteljica prevashodno došla s namjerom da registruje redovno zdravstveno osiguranje, a da pri tome nije donijela zdravstvenu knjižicu, žaliteljici rekla da će pisani obrazac informativnog seminara dobiti na ćirilici prilikom novog dolaska sa zdravstvenom knjižicom koju je potrebno popuniti. Žaliteljica u ovom slučaju u potpunosti ignoriše činjenicu da akti, obrasci, obavještenja i svi povezani dokumenti, unutar Zavoda postoje u oba, statutarno garantovana zvanična pisma, odnosno tri zvanična jezika Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, ne samo u pisanom obliku, već i u elektronskoj verziji, što je vidljivo na zvaničnoj internet-stranici. Žaliteljica je putem elektronske pošte obavijestila Instituciju ombudsmena da je dobila traženu dokumentaciju na ćiriličnom pismu.

Predmet je zatvoren.

Primjer Ombudsmeni postupaju po žalbi⁵⁶⁴ predstavnika roditelja djece koja pohađaju osnovne škole Liplje, Snagovo, Kamenica, Kula Grad i Križevići.

U žalbi se ističe: „*da je djeci koja pohađaju navedene osnovne škole onemogućeno izučavanje bosanskog jezika, odnosno osporava im se pravo na naziv jezika kroz neizdavanje svjedočanstava i đačkih knjižica s nazivom bosanskog jezika s obzirom da se djeca školuju prema Nastavnom planu i programu Tuzlanskog kantona za jezik, a shodno Privremenom sporazumu o zadovoljenju posebnih potreba i prava djece povratnika koji su 5. marta 2002. godine potpisali ministri obrazovanja Republike Srpske i Federacije BiH i prema kojem je ovo zvaničan naziv jezika“.*

⁵⁶³ Predmet Ž-BR-06-171/20;

⁵⁶⁴ Predmet Ž-SA-06-54/18;

Predstavnik roditelja je dana 15.01.2018. godine uputio svim medijima i Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske saopštenje:

“Na sastanku predstavnika roditelja navedenih škola održanog 12.01.2018. godine u Zvorniku utvrđeno je da je alarmantno stanje u segmentu školstva na području Zvornika. Naime, povratnička djeca u Zvorniku ne mogu da izučavaju bosanski jezik tj. osporava im se pravo na naziv jezika. Također, predstavnici roditelja se ne pozivaju na sastanke već tri godine od strane škola. Zatim se vrše diskriminacije po raznim osnovama, primjer škola u Križevićima koja je područna škola Čelopeka, iako postoji centralna škola u Karakaju gdje bi po svojoj logici i trebala da pripada. Prisutna su vjerska obilježja (ikone) u školama, iako je takvim stvarima mjesto u vjerskim objektima. U susjednom Malom Zvorniku djeca imaju pravo da izučavaju bosanski jezik i ne osporava im se pravo na naziv jezika i također ne postoje nikakva vjerska obilježja u školama. Roditelji su odlučili da više ovako ne može i da će krenuti u radikalne proteste. Područna škola u Liplju je već u štrajku i nastava je obustavljena prije završetka polugodišta. Roditelji ne prihvataju da im se djeci umjesto bosanskog jezika upisuje „jezik bošnjačkog naroda“. Ovim putem pozivamo sve nadležne institucije i organizacije da dođu i da se uvjere u kršenje ljudskih prava i prava djeteta, i da se uvjere u stanje u kome se nalazimo i da shodno zakonima dovedete red u školstvo u Zvorniku.

Dana, 19. oktobra 2020. godine, zaprimljen je podnesak u ime predstavnika roditelja djece iz Liplja kojim je ukazano da problem vezan za korištenje naziva jezik još uvijek nije riješen te ističu:

“Obavještavamo javnost da Ministarstvo nije ispoštovalo dogovor između OHR-a, OSCE-a i roditelja djece iz Liplja. Naime, dogovor je bio da roditelji upute zahtjev s dvije tačke: 1. Ko je naredio da se ispravljaju matične knjige i da umjesto bosanskog jezika piše jezik bošnjačkog naroda? 2. Ministrica koja je tvrdila da nam je svaki put odgovorila na naš upit trebala je da pošalje te kopije odgovora jer mi nismo nijedan odgovor dobili. Nijedna tačka nije ispoštovana. Samo su nam poslali stare odgovore, iz perioda prethodnog štrajka, kada smo bili prinuđeni štrajkovati glađu da bismo dobili dokumente. Kad smo ih dobili, uputili smo upozorenje da ako nam ne omoguće upis bosanskog jezika, mi ćemo podnijeti tužbu i prethodni ministar je omogućio da se upisuje bosanski jezik. To je trajalo do školske 2018. godine...”

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine 27. oktobra 2020. godine održali su online sastanak s ambasadoricom Kathleen Kavalec, šeficom Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, na kojem je, između ostalog, razgovarano i o ovom problemu.

Predmet je u toku.

Primjer⁵⁶⁵ Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu u kojoj je kao odgovorna strana označeno Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10. Podnosilac žalbe živi u Novom Sadu, a istu podnosi u ime sunarodnjaka koji žive na teritoriji općine Glamoč, koji ne mogu koristiti pravo na učenje i korištenje maternjeg/srpskog jezika, kao i učenje pisma ćirilice. U žalbi je istaknuto:

⁵⁶⁵ Predmet: Ž-LI-04-249/20;

„Obraćam se ispred svojih sunarodnjaka koji žive na teritoriji Opštine Glamoč u kojoj su Srbi većinski narod, a uskraćeno im je pravo na učenje i korištenje maternjeg (srpskog) jezika i učenje i pisanje pisma koji uz njega ide (ćirilica). Obraćao sam se predsjedniku Vlade HBŽ, objasnio problem i molio da preduzme neophodne radnje iz svoje nadležnosti, da se Srbskom narodu omogući učenje maternjeg jezika i pisma ćirilice (poslao e-poštu 22.09.2018) i ministru znanosti, prosvjete, kulture i športa gospodinu Petru Galiću (03.03.2018 i 09.06.2018) ali od njih nisam dobio odgovor niti su šta preduzeli. U prilogu Vam šaljem sva tri dopisa koja sam pomenutoj gospodi slao.“

Ombudsmeni su dana 23.09.2020. godine pokrenuli istražni postupak, a ministar prosvjete svojim podneskom br. 06-01-38-749/18 od dana 12.10.2020. godine obavještava Instituciju ombudsmena, kako slijedi:

„Temeljem vašeg dopisa broj Ž-LI-04-249/20 od 23. rujna 2020. godine, dužni smo vas izvijestiti kako se imenovani ovome Ministarstvu nije službeno obraćao zahtjevom kako navodite u vašem dopisu. U vašem dopisu navodite kako se imenovani obraćao ovom Ministarstvu putem emaila zahtjevom za uvođenje srpskog jezika i ćirilice srpskom narodu u Glamoču. Ministarstvo ne može potvrditi da je isti zaprimilo na službenim email stranicama. Ministarstvo takav način, u ovakvim bitnim pitanjima, smatra krajnje neozbiljnim i neprimjerenim. Mišljenja smo kako ovako važna pitanja nije primjerenom rješavati putem emaila. U istom dopisu postavljate pitanje vezano za Zakon o udžbenicima što također smatramo neprimjerenim. Vezano za isti želimo vas upoznati kako ovo Ministarstvo priprema nacrt Zakona o udžbenicima, te će isti uputiti u daljnju proceduru u svrhu donošenja istoga.“

Rad na predmetu je u toku.

10.1.1.3. Žalba zbog diskriminacije po osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti

Ombudsmeni su u toku 2020. godine zaprimili određeni broj žalbi koje sadrže navode o diskriminaciji po osnovu nacionalne ili etničke pripadnosti. Najveći broj žalbi se odnosi na proces zapošljavanja jer građani očekuju da će se primijeniti ustavna odredba o nacionalnoj zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u odnosu na popis. Uglavnom u žalbama nije naveden komparator u odnosu na koga je osoba diskriminisana već se samo navodi da osoba osjeća da je drugačije tretirana zbog svoje nacionalne ili etničke pripadnosti. U nekim od žalbi otvoreno je i pitanje primjene člana 5. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine kojim su definisani izuzeci od principa jednakog postupanja. Prema navedenoj odredbi *„zakonske mjere i radnje neće se smatrati diskriminacijskim kada se svode na nepovoljno razlikovanje ili različito postupanje ako su zasnovane na objektivnoj i razumnoj opravdanosti. Sljedeće mjere neće se smatrati diskriminacijskim kada se njima ostvaruje legitiman cilj i ako postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizovati i kada: a) proizlaze iz provođenja ili donošenja privremenih posebnih mjera osmišljenih bilo da se spriječe ili nadoknade štete koje lica trpe a koje su određene osnovama navedenim u članu 2. ovog Zakona i to naročito za pripadnike ugroženih grupa, kao što su: invalidna lica, pripadnici nacionalnih manjina, žene, trudnice, djeca, omladina, starija lica i druga društveno isključena lica, civilne žrtve rata, žrtve u krivičnim postupcima, raseljena lica, izbjeglice i azilanti; odnosno da se omogući njihovo puno učešće u svim oblastima života“*. Dakle, Zakon o zabrani diskriminacije

BiH predstavlja pravni osnov za uvođenje afirmativnih mjera s ciljem poboljšanja položaja određenih kategorija građana, uz poštivanje svih uslova propisanih Zakonom.

Primjer⁵⁶⁶ Ombudsmeni su postupali po žalbi u kojoj je kao odgovorna strana označena Općina Novi Grad Sarajevo, vezano za probleme pri upisu činjenice rođenja žaliteljeve kćerke koji su se odnosili na navodno onemogućavanje da se u rubrici nacionalnost upiše Bosanka i Hercegovka. Po provedenom istražnom postupku zaprimljen je odgovor u kojem se navodi: „*Na osnovu izvršenog uvida u službenu evidenciju Službe za opću upravu Općine Novi Grad Sarajevo utvrđeno je da je majka G-Ć. E. podnosilac zahtjeva za upis činjenice rođenja lica Ć.U. i da je istoj dana 18.09.2020. godine prilikom preuzimanja prvog izvoda iz matične knjige rođenih u izdatom izvodu u rubrici nacionalnost upisano Bosanka i Hercegovka kako se majka izjasnila da želi da stoji u navedenom dokumentu.*“

Predmet je zatvoren.

Primjer⁵⁶⁷ Podnosilac žalbe je, između ostalog, naveo da gradska uprava Grada Bijeljina već osam godina prilikom raspisivanja i sprovođenja konkursa za dodjelu stipendija studentima isključuje mogućnost dodjele stipendija studentima fakulteta društvenih nauka. Međutim, podnosilac žalbe navodi da se ipak konkursom predviđa dodjela stipendije za jednog studenta „*filozofskog fakulteta, prava, ekonomije i ostalih fakulteta društvenih i prirodnih nauka koji pripadaju manje zastupljenim konstitutivnim narodima*“ kao i dodjela stipendija za dva studenta „*mehaničkih nauka, tehnologije, informatike, medicine, farmacije, stomatologije i veterine koji pripadaju manje zastupljenim konstitutivnim narodima*“. Podnosilac žalbe smatra spornim postavljanje uslova za dodjelu stipendije pripadanje „*manje zastupljenim konstitutivnim narodima*“ te u vezi s tim navedenu odredbu smatra diskriminatornom na osnovu nacionalnosti. Podnosilac žalbe pojašnjava da npr. student pravnog fakulteta srpske nacionalnosti koji pri tome nema jednog roditelja se ne može ni prijaviti na predmetni konkurs dok npr. student druge nacionalnosti može iako je boljeg imovinskog stanja.

Nakon sprovedenog istražnog postupka, cijeneći sadržaj zaprimljenog izjašnjenja, odnosno da je dato osnovano obrazloženje u vezi s raspisivanjem uslova i to da su uzeti u obzir različiti faktori kao što su: deficitarne struke, prosjek ocjena, pripadnost boračkoj populaciji, studenti bez oba roditelja te u konačnici predviđanje određenog broja stipendija za manje zastupljene konstitutivne narode i ostale, Ombudsmeni nisu ocijenili osnovanim dalje poduzimanje mjera u ovom predmetu.

Ocijenjeno je da se izdvajanje svih prethodno navedenih kategorija može smatrati primjenom afirmativnih mjera koje su predviđene u članu 5. (izuzeci od principa jednakog postupanja) Zakona o zabrani diskriminacije u kojem se navodi: „*Zakonske mjere i radnje neće se smatrati diskriminacijskim kada se svode na nepovoljno razlikovanje ili različito postupanje ako su zasnovane na objektivnoj i razumnoj opravdanosti.*“

⁵⁶⁶ Predmet Ž-SA-04-730/20;

⁵⁶⁷ Predmet Ž-SA-06-142/20;

10.1.2. Posebni oblici diskriminacije

Najčešće prijavljeni posebni oblik diskriminacije je mobing gdje za razliku od direktne i indirektna diskriminacije nije potrebno da se u žalbi navodi osnov diskriminacije niti komparator. Mobing predstavlja oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog.

U žalbama podnesenim Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao uznemiravajuće radnje navode se premještanje na druge poslove i radne zadatke, posebno nakon izmjene akata o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, koje dovode do ukidanja ili promjene radnog mjesta na kojem je radio podnosilac žalbe; ocjenjivanje s nižom ocjenom u odnosu na procjenu podnosioca žalbe da zaslužuje, davanje naloga za obavljanje poslova koji nisu u opisu poslova i radnih zadataka žalioca, pokretanje disciplinskog postupka za koje žalilac smatra da je neosnovan i dr.⁵⁶⁸ Ovo je posebno izraženo u javnim organima i ustanovama. U žalbama stranke iznose stav da takve radnje za njega imaju ponižavajući efekat jer je svrha ili posljedica degradiranja radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog.

Primjer⁵⁶⁹ Navodi žalbe odnose se na mobing, pritiske, šikaniranje žalitelja od strane direktora K.J.K.P. Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo. Utvrđeno je da žalitelj ističe da je zaprimio disciplinsku prijavu koju je protiv njega podnio direktor preduzeća, za koju imenovani smatra da je neopravdana i u potpunosti neosnovana. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da je predmetni disciplinski postupak pokrenut protiv žalitelja zbog toga što je bio predsjednik komisije za provođenje konkursne procedure po javnim konkursima za prijem u radni odnos na određeno vrijeme, kada je u konkursnoj proceduri učestvovao, zatim i izabran brat žaliteljeve supruge. Žalitelj nije tražio izuzeće, iako je bio obavezan po članu 10. stav 1 *Uredbe o postupku prijema u radni odnos u zavodima, agencijama, direkcijama i upravnim organizacijama, u pravnim licima s javnim ovlaštenjima na teritoriji kantona, grada ili općine u javnim ustanovama i javnim preduzećima čiji su osnivači kanton, grad ili općina, te u privrednim društvima u kojima kanton, grad ili općina učestvuju s više od 50% ukupnog kapitala* („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 9/19 i 21/19). Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine ističu da pozitivnim radnim zakonodavstvom nije propisana zabrana niti ograničenje za poslodavca kada i pod kojim uslovima može ili smije smatrati da postoje okolnosti zbog kojih će pokrenuti pitanje ispitivanja odgovornosti radnika i tražiti da se izjasni o takvim okolnostima, s tim da rizik neosnovanog ili pogrešno adresiranog pokretanja pitanja utvrđivanja odgovornosti radnika snosi sam poslodavac zbog otvorene i izgledne mogućnosti da u daljem postupku kod poslodavca ili eventualno pred nadležnim sudom radnik bude oslobođen od odgovornosti za okolnosti koje su mu stavljene na teret. U vezi s tim Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine ističu da nemaju ovlaštenje ulaziti u meritum stvari konkretnih disciplinskih postupaka s ciljem ocjenjivanja činjenica i preispitivanja donesenih odluka već se isključivo bave pitanjima da li je u konkretnom predmetu došlo do proceduralnih propusta koji bi za posljedicu mogli imati povrede prava žalitelja.

⁵⁶⁸ Predmeti: Ž-BL-06-509/20; Ž-BL-06-656/20; Ž-MO-06-139/20; Ž-MO-06-157/20;

⁵⁶⁹ Predmet Ž-SA-06-286/20;

U skladu s Pravilima postupka, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine traži izjašnjenje suprotne strane koja uglavnom u cijelosti negira navode iz žalbe, ukazujući da su promjene koje su sprovedene neophodne za djelovanje subjekta, zasnovane na zakonu, a kada se radi o žalbi zbog mobinga vezanoj za ocjenjivanje da je podnositelj žalbe imao mogućnost pravnog lijeka koji je u nekim slučajevima i koristio. U slučaju kada su navodi žalbe i izjašnjenje odgovorne strane u suprotnosti, Ombudsmeni nemaju mehanizam putem kojeg bi mogli utvrditi sporne činjenice.

Primjer⁵⁷⁰ Radi se o žalbi dvaju zaposlenika Zavisnog preduzeća „Rudnik i termoelektrana Gacko“ koji su se Ombudsmenima obratili radi diskriminacije i mobinga na radnom mjestu. U žalbama se ističe da su nezadovoljni premještanjem na drugo radno mjesto, da su isključeni i ograničeni u ostvarivanju svojih prava u oblastima za koje su kompetentni te da su zbog drugačijeg mišljenja i uvjerenja diskriminirani. Preduzeće u potpunosti opovrgava istaknute žalbene navode, obrazlažući premještanja reorganizacijama unutar društva te da su premještanja bila u skladu sa zakonom s obzirom da su zaposlenici premješteni u skladu sa svojim obrazovanjem i radnim iskustvom.

Postupanje Institucije ombudsmena u ovom predmetu je u toku.

Primjer⁵⁷¹ Institucija ombudsmena je primila dana 06.08.2020. godine žalbu žaliteljice, zaposlenice pri Odjeljenju za inspeksijske poslove Grada Banja Luka, povodom navoda o mobingu i povredi prava iz radnog odnosa. Žaliteljica tvrdi da je savjetnik načelnika Odjeljenja za inspeksijske poslove podnio inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka protiv iste. Suštinu žalbe predstavljaju navodi da se podnositeljici žalbe narušava dignitet, samostalnost i nezakonito utjecanje na njen rad od strane nadređenih te ističe različita postupanja u istim situacijama, a koje se tiču rješavanja sukoba nadležnosti. Navodi da su joj upućivane neprimjerene riječi, rušenje njenog ugleda, kao i navodi o tome da ocjene njenog rada nisu rezultat njenih stvarnih postignuća, nego zloupotrebe položaja i prekoračenja ovlaštenja te je Institucija ombudsmena u vezi s tim zatražila izjašnjenje dana 13.08.2020. godine. Grad Banja Luka je dostavio traženo izjašnjenje dana 28.08.2020.godine u kojem ističu da, po članu 6. Pravilnika o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti zaposlenih u gradskoj upravi, bilo koja osoba može dati obrazloženu inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka protiv zaposlenih, a da o istoj odlučuje gradonačelnik. Smatraju da su ostali navodi o kršenju dostojanstva žaliteljice i uništavanju reputacije iste netačni. Navedeno izjašnjenje dostavljeno je žaliteljici na uvid koja je 07.09.2020. godine obavijestila Instituciju ombudsmena da je gradonačelnik Banje Luke odbacio inicijativu za pokretanje disciplinske odgovornosti žaliteljice, koja je ujedno pokrenula inicijativu za pokretanje disciplinske odgovornosti savjetnika načelnika Odjeljenja za inspeksijske poslove.

Rad na predmetu je u toku.

Primjer⁵⁷² Žalitelj u svojoj žalbi je ukazivao na viktimizaciju, diskriminaciju i mobing kojim je izložen već duži vremenski period, a što se ogleda, između ostalog, i u pokretanju novog

⁵⁷⁰ Predmeti: Ž-MO-06-105/19 i Ž-MO-06-24/20;

⁵⁷¹ Predmet Ž-BL-06-509/20;

⁵⁷² Predmet Ž-SA-06-1075/19;

disciplinskog postupka protiv njega kao zaposlenika Centralne banke Bosne i Hercegovine. U ovom predmetu donesena je preporuka⁵⁷³ kojom je predloženo guverneru CB BiH da odmah poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljem, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Centralne banke Bosne i Hercegovine i žalitelja na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije. Institucija ombudsmena je dana 07.07.2020. godine zaprimila obavještenje⁵⁷⁴ o razlozima nepreduzimanja aktivnosti na realizaciji preporuke u kojem je navedeno:

“...Naime, Centralna banka Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Centralna banka), kao institucija BiH, postupa u skladu s pozitivnim zakonskim propisima i internim propisima, u svim oblastima u kojima radi i izvršava svoje zakonske obaveze, međutim, u periodu od nepune tri posljednje godine, institucija je suočena s neprimjerenim djelovanjem i različitim neosnovanim aktivnostima poduzetim od strane službenika... Međutim, kod službenika i dalje, već skoro treću godinu kontinuirano, postoje određena devijantna ponašanja na radnom mjestu, a što utiče značajno i na rad same institucije, čime... apsolutno ne pokazuje volju i težnju ka popravljajući odnosa s institucijom i njenim ovlaštenim predstavnicima... Uzimajući u obzir činjenicu brojnih sudskih sporova sa službenikom koji su trenutno u toku, a u kojima je Centralna banka tužena strana, vrijeme trajanja svih naprijed pobrojanih aktivnosti koje su rezultirale narušavanjem međuljudskih odnosa, kao i sve druge okolnosti naprijed navedene, nalazimo da organizacija posebnog zajedničkog sastanka sa službenikom..., za koju ste nam uputili preporuku, a u situaciji i odnosu koji trenutno imamo s navedenim službenikom, nije svrsishodna u ovom momentu, niti se ovako grubo i trajno narušeni odnosi sa službenikom mogu popraviti organizacijom zajedničkog sastanka...”

Nakon prijema izjašnjenja odgovornog organa Ombudsmeni BiH su zatvorili predmet s obzirom da se iz dopisa nesporno može zaključiti da Centralna banka BiH u konkretnom predmetu nije postupila po preporukama Ombudsmena Bosne i Hercegovine, smatrajući da postupanje po istoj nije svrsishodno, niti da se narušeni odnosi sa žaliteljem mogu popraviti kroz organizaciju zajedničkog sastanka.

Primjer⁵⁷⁵ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je, dana 07.10.2020. godine, žalbu povodom zaštite prava na radnom mjestu i mobinga u Opštini Srebrenica.

Podnosilac žalbe je naveo da trpi pritiske i uznemiravanje na način da šef kabineta načelnika na oglasnu tablu stavlja spisak radnika koji napuštaju radno mjesto bez saglasnosti pretpostavljenih, a na kojem se nalazi i njegovo ime, da je on opravdano povremeno odsutan zbog aktivnosti projekta i obaveza prisustva na terenu, da nakon završetka projekta na kojem je bio angažovan nije dobio nijedan radni zadatak, da je bio prinuđen da šalje izvještaj o radu iako nije imao na osnovu čega da ga napiše, da je dobio i platni koeficijent niži od ostalih zaposlenika s istom stručnom

⁵⁷³ Preporuka P-103/20 od 12.06.2020. godine.

⁵⁷⁴ Akt Centralne banke, broj 104-25-1-1394-2/20 od 06.07.2020. godine;

⁵⁷⁵ Predmet Ž-BL-06-656/20;

spremom, da je ostao bez osnovne opreme za rad u kancelariji (računara i štampača), kao i da je dobijao nepristojne, nedolične i prijeteće poruke od strane načelnika opštine.

Odgovorna strana je u izjašnjenju od dana 23.10.2020. godine navela da nisu tačni navodi o pritiscima šefa kabineta jer od strane istog nije objavljen bilo kakav spisak radnika na oglasnoj tabli u vezi s nepoštovanjem radne discipline ili bilo koji drugi spisak. Također je navedeno da podnosilac žalbe nikada nije obavijestio načelnika o bilo kakvim nezadovoljstvima, a pogotovo o tome da u svojoj radnoj prostoriji nema osnovnu opremu za rad (računar i štampač), da je platni koeficijent određen u skladu s Posebnim kolektivnim ugovorom, da je prepiska između načelnika opštine i podnosioca žalbe postojala, ali da se nije desila u radnom vremenu nego poslije, kao i da nije izvršena niti jedna radnja ili oblik ponašanja koji bi ukazao na psihičko zlostavljanje ili ponižavanje s ciljem ugrožavanja ugleda, časti, ljudskog dostojanstva ili integriteta podnosioca žalbe.

Nakon provedenog postupka istrage upućena je preporuka načelniku Opštine Srebrenica da preduzme mjere na popravljajući radne atmosfere, eliminisanju vrijeđanja i drugih vidova narušavanja ličnog dostojanstva, sve s ciljem poboljšanja međuljudskih odnosa između zaposlenih, uključujući podnosioca žalbe i načelnika opštine.

Primjer⁵⁷⁶ Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 21.09.2020. godine zaprimili žalbu u kojoj je kao odgovornu stranu podnosilac žalbe označio Policijsku stanicu Zvornik, a obratio se zbog zaštite prava iz radnog odnosa diskriminacije i mobinga od strane neposrednog rukovodioca komandira Policijske stanice Zvornik. Dana 08.10.2020. godine Ombudsmeni BiH proveli su postupak istraživanja te zatražili izjašnjenje od strane Policijske stanice Zvornik i Službe za zaštitu integriteta i zakonitosti Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske. Dana 22.10.2020. i 06.11.2020. godine, Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovore Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske. Odgovor Policijske stanice Zvornik nije zaprimljen nakon čega je upućena urgencija.

Postupak po žalbi je u toku.

Primjer⁵⁷⁷ Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi koja se odnosila na navodna kršenja Zakona o zabrani diskriminacije u smislu mobinga koji nad žaliteljicom provodi gradonačelnik Grada Sarajeva. Ombudsmeni su konstatovali da je u konkretnom predmetu, tokom postupka, istaknut veliki broj žalbenih navoda te dostavljen veći broj dokazne građe i dokumentacije. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da Institucija ombudsmena nema kapacitete utvrđivanja osnovanosti svakog pojedinačnog navoda, posebno imajući u vidu složenost predmeta, kao i oprečnost navoda pritužiteljice i odgovornog organa u ovom predmetu, stoga su ovi navodi posmatrani u cjelini. Institucija ombudsmena nema ovlaštenje ulaženja u meritum stvari konkretnih rješenja o rasporedu žaliteljice, s ciljem ocjenjivanja činjenica i preispitivanja donesenih odluka. Ovo posebno cijeneći da je u predmetnoj pravnoj stvari svaka promjena radnog mjesta pritužiteljice praćena donošenjem rješenja, izjavljivanjem pravnog lijeka i odlučivanja o istome od strane nadležnog organa - Odbora državne službe za žalbe

⁵⁷⁶ Predmet: Ž-SA-06-785/20;

⁵⁷⁷ Predmet: Ž-SA-06-708/19;

Federacije Bosne i Hercegovine. Činjenica jeste, da je u protekle dvije godine radno-pravni status žaliteljice promijenjen pet puta, što je imalo direktan uticaj na njen položaj u organu uprave kao uposlenika, dovelo do narušenih međuljudskih odnosa i narušavanja komunikacije između gradonačelnika i žaliteljice, a što kod imenovane izaziva osjećaj kršenja prava i degradacije njezinog profesionalnog statusa, ali se ne može dokazati da je žaliteljica žrtva mobinga.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da Grad Sarajevo ima kapacitete da samostalno riješi probleme interno, unutar svoje institucije, dakle da temeljito sagleda cjelokupnu situaciju, utvrdi prave uzroke problema, a zatim i mjere koje će se poduzeti, ukoliko smatra da postoje određene povrede discipline u smislu neizvršavanja radnih zadataka, a kako se to navodi u posljednjem aktu gradonačelnika Grada Sarajevo, ali u isto vrijeme da omogući žaliteljici da koristi sva prava ukoliko nije zadovoljna postupanjem poslodavca te da to ne bude na njezinu štetu. Gradu Sarajevo je upućena preporuka da poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Grada Sarajevo i žaliteljice tako da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije.

U predmetu je ostvarena saradnja, ali preporuka nije ispoštovana.

Upravo zbog situacija u kojim postoje oprečne informacije iz žalbe i izjašnjenja odgovornog organa u članu 7. stav 2 tačka d) Zakona o zabrani diskriminacije propisano je da *Ombudsmeni predlažu pokretanje postupka medijacije u skladu s odredbama Zakona o medijaciji*⁵⁷⁸. Prema članu 4. navedenog zakona stranke zajednički biraju medijatora s liste medijatora koju utvrđuje Udruženje. Neefikasnost u implementaciji Zakona o medijaciji indirektno se odražava i na postupanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zbog čega Ombudsmeni u svojim preporukama sve više koriste mogućnosti propisane dopunom člana 24. Zakona o zabrani diskriminacije kojom se obavezuju svi javni organi te ostale pravne osobe da u svoje opšte pravne akte ili kroz posebne pravne akte regulišu načela i principe jednakog postupanja te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije.

Primjer⁵⁷⁹ Ombudsmenima se obratio žalitelj radi mobinga na radnom mjestu – Upravi za civilnu zaštitu i vatrogastvo Hercegovačko-neretvanskog kantona. Žalitelj navodi da već dvije godine redovno dolazi na posao, ali da mu se uskraćuje bilo koji stručni rad. Također ističe da kolege, unutar posla, ne komuniciraju s njim te da je isključen iz plaćenih i neplaćenih komisija.

Nakon istražnog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku broj P-186/20 direktoru Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK da s ciljem osiguranja mehanizama unutar same Uprave, za rješavanje i prevenciju ovakvih i sličnih situacija poduzme mjere s ciljem implementacije člana 24. stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, u roku od 30 dana. Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK je blagovremeno donijela Pravilnik o zaštiti od diskriminacije u upravi za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK koji je stupio na snagu dana 12.10.2020. godine čime se preporuka smatra ispoštovanom.

⁵⁷⁸ "Službeni glasnik" BiH, br. 37/04;

⁵⁷⁹ Predmet MO-06-136/18;

Potrebno je ukazati i na *žalbe koje navode mobing, a koji je vezan za promjene upravljačkih struktura* (upravni nadzorni odbori) u javnim ustanovama, u kojim se određeni broj članova bira iz reda uposlenika. Promjena vladajućih političkih opcija često dovodi i do promjene upravljačkih struktura u ustanovama i javnim preduzećima, najčešće kroz neusvajanje izvještaja u radu. Kako su smijenjeni članovi upravljačkih struktura birani i iz reda uposlenika ostaju raditi u ustanovi, a često određena postupanja novog rukovodstva doživljavaju kao mobing. Istovremeno, novoizabrani i „smijenjeni“ članovi upravljačkih struktura su kao uposlenici dužni izvršavati svoje radne obaveze prema ugovoru u radu što je u nekim slučajevima otežano zbog narušenih međuljudskih odnosa uzrokovanih promjenama upravljačkih struktura. Ova činjenica se u izraženoj mjeri odražava na funkcionisanje ustanove i izvršenje osnovnog mandata zbog kojeg je uspostavljena što ima direktni uticaj na kvalitet usluga koje treba da pruže građanima.

Primjer Predmeti vezani za Porodično savjetovalište⁵⁸⁰

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su u toku 2020. godine zaprimili i razmatrali više žalbi zaposlenika Kantonalne javne ustanove “Porodično savjetovalište” u kojim stranke navode kao osnov mobing i povredu prava iz radnog odnosa. Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili su preporuku⁵⁸¹:

1. *Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU “Porodično savjetovalište”;*
2. *Da se odmah poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima tako da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije;*
3. *Da se s ciljem osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovalište“ poduzmu mjere s ciljem implementacije člana 24. stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim opštim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima regulišu principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije;*
4. *Da u roku od 30 dana saglasno članu 32. stav 1 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.*

10.1.3. Govor mržnje

U toku izvještajnog perioda u Instituciji ombudsmena za ljudska prava registrovano je nekoliko predmeta u kojim se žalbeni navodi odnose na govor mržnje.⁵⁸² Kako Institucija ombudsmena u okviru projekta Vijeća Evrope koji je podržan od strane Evropske unije u okviru programa „Horizontal Facility“ za Zapadni Balkan i Tursku 2019 – 2022 – Promocija jednakosti i različitosti u Bosni i Hercegovini priprema specijalni izvještaj o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini, to će ovi predmeti biti prikazani u ovom izvještaju.

⁵⁸⁰ Predmeti: Ž-SA-06-227/20, Ž-SA-06-231/20, Ž-SA-06-289/20, Ž-SA-05-588/20, Ž-SA-05-596/20, Ž-SA-04-595/20, Ž-SA-06-583/20, Ž-SA-06-603/20 i Ž-SA-06-645 /20;

⁵⁸¹ Preporuka: P-/20;

⁵⁸² Predmeti: ŽA-SA-06-684/20; Ž-Sa-06-717/20; Ž-SA-06-684/20; Ž-SA-06-942/20; Ž-MO-06-111/20; Ž-BL-06-627/20; Ž-SA-06-453/20;

10.1.4. Ostali slučajevi diskriminacije

Građani upućuju i žalbe pozivajući se na diskriminaciju u kojima je generalno sadržano nezadovoljstvo životnim okolnostima, zakonom neuređenim statusnim pitanjima pripadnika određene kategorije građana kao što su civilne žrtve rata, članovi šehidskih i porodica poginulih, opštim postupanjima zbog kojih se određene grupacije osjećaju diskriminiranim i sl.⁵⁸³ Tako su podnesene i žalbe pozivanjem na diskriminaciju i kod raspodjele finansijskih sredstava udruženjima.⁵⁸⁴

Sve češće su žalbe nezaposlenih osoba koje su registrovane na zavodima za zapošljavanje i u kojima se ističe da im se ne računaju bodovi po osnovu vremena čekanja na posao ukoliko se nalaze na evidenciji zavoda za zapošljavanje drugoga kantona.⁵⁸⁵

Primjer⁵⁸⁶ Ombudsmeni su postupali po žalbi u kojoj je kao odgovorna strana označeno Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo vezano za proceduru po Javnom oglasu za prijem radnika - odgajatelja na neodređeno vrijeme¹ u JU Djeca Sarajeva. Žaliteljica ističe da je spram nje učinjena diskriminacija pri zapošljavanju jer vrijeme provedeno na evidenciji Službe za zapošljavanje koje se boduje u postupku prijema nije prihvaćeno jer se nalazila na evidenciji Zeničko-dobojskog kantona, a ne na evidenciji Kantona Sarajevo. Ombudsmeni su izvršili uvid u *Pravilnik s kriterijima za prijem radnika u radi odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Kantona Sarajevo* i konstatovali da, lica koja su na evidenciji Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo, ovisno o vremenu provedenom na istom, mogu u odnosu na sva lica koja konkurišu za posao, i koja se nalaze u istoj situaciji – evidenciji Službe za zapošljavanje, ali drugog kantona, ostvariti od 0,20 pa do 24 boda više. Utvrđeno je da pojedine odredbe Pravilnika nisu u skladu s Evropskom socijalnom poveljom koja propisuje načelo nediskriminacije prilikom zapošljavanja, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, niti sa Zakonom o radu Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije, da su u neravnopravan položaj stavljene osobe koje su prijavljene na evidenciji nezaposlenih van Kantona Sarajevo te se istim daje prednost, odnosno veći broj bodova u odnosu na osobe koje su, također, prijavljene na evidenciji nezaposlenih, ali u nekom drugom kantonu. Shodno navedenom Ministarstvu za obrazovanje, nauku i kulturu upućena je preporuka¹:

„da odredbu člana 7. Pravilnika s kriterijima za prijem radnika u radi odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Kantona Sarajevo uskladi s odredbama Zakona o radu Federacije BiH kojim je propisana zabrana diskriminacije lica koje traži zaposlenje; da se u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH o realizaciji preporuke“.

Odgovor na preporuku nije zaprimljen.

⁵⁸³ Predmet Ž-SA-06-555/20;

⁵⁸⁴ Predmeti: Ž-SA-06-847/20; Ž-SA-06-853/20; Ž-SA-06-861/29;

⁵⁸⁵ Predmet Ž-SA-659/20;

⁵⁸⁶ Predmet Ž-SA-04-403/20;

Građani se obraćaju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i zbog naziva javnih ustanova koji u svom nazivu sadrže etnički predznak s kojim se ne mogu identificirati građani koji ne pripadaju tom etnicitetu.⁵⁸⁷

Pitanje različitog *tretiranja stranaca pod supsidijarnom zaštitom* je različito, pojavilo se kao problem kod otvaranja bankovnog računa.⁵⁸⁸ Agencija za bankarstvo Federacije BiH je postupajući po dopisu Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila dana 07.09.2020. godine akt svim bankama u Federaciji BiH u kojem je ukazala da je uskraćivanje prava i nepružanje usluga licima pod međunarodnopravnom zaštitom nezakonito.

10.1.5. Prava žena

U 2020. godini muškarci su uložili ukupno 137, a žene 126 žalbi na diskriminaciju, a kada govorimo o mobingu kao najzastupljenijem obliku diskriminacije u strukturi žalbi zaprimljenih u 2020. godini muškarci su uložili 17, a žene 16 žalbi zbog mobinga.

Kada govorimo u ukupnom broju predmeta u 2020. godini Instituciji se žalbom obratilo ukupno 966 žena, u odnosu na 1.513 muškaraca dok u 237 predmeta spol žalitelja/ce nije bio naveden.

U predmetima u kojima nije određen spol radi se o slučajevima kada Institucija otvara predmet po službenoj dužnosti (*ex officio*), o anonimnoj žalbi ili žalbi u kojoj podnosilac izričito navodi da ne želi otkriti svoj identitet.

Ombudsmeni ukazuju da je položaj žena tokom pandemije virusa COVID-19 postao složeniji jer ekonomske posljedice pandemije disproportionalno pogađaju osobe ženskog spola s obzirom da prelazak na poslovanje putem informacionih tehnologija ne pogoduje u jednakoj mjeri muškarcima i ženama, a posebno imajući u vidu činjenicu da su žene dominantno zaposlene u uslužnom sektoru kao što je trgovina. Zabrinjavajući je i položaj žena u ruralnim sredinama, a država nije preduzela adekvatne mjere s ciljem njihove zaštite tokom pandemije. Ombudsmeni primjećuju da su krizni štabovi veoma ograničeno vršili konsultacije o planiranim mjerama s resornim ministarstvima, posebno unutrašnjih poslova, socijalne i zdravstvene zaštite, centrima za socijalni rad te udruženjima građana, što bi bilo od značaja za ostvarivanje prava pripadnika najugroženijih grupa, uključujući i žene.

U Bosni i Hercegovini nasilje u porodici (i posebno nasilje nad ženama) ogleda se kao jedan od osnovnih vidova kršenja ljudskih prava, ali istovremeno predstavlja i krivično djelo. Pravni okvir koji uređuje pitanje nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini je: Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te krivično zakonodavstvo: Krivični zakonik Republike Srpske, Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine i Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U slučaju nasilja na bazi spola, Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH je propisano krivično djelo.

⁵⁸⁷ Predmet Ž-SA-06-10/20;

⁵⁸⁸ Predmet Ž-SA-06-487/20;

Kao preduslov za prevenciju nasilja nad ženama, na nivou entiteta usvojeni su brojni akti kojima se implementiraju načela sadržana u Zakonu o zabrani diskriminacije u BiH⁵⁸⁹ i Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH⁵⁹⁰. Ova dva zakona inače predstavljaju okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim osobama u Bosni i Hercegovini i uređuju sistem zaštite od diskriminacije, između ostalog, na osnovu spola.

U Republici Srpskoj je 17. septembra 2019. godine usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici⁵⁹¹ koji je usaglašen s odredbama Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulske konvencije). Posebno važno je ukazati na značaj izmjena člana 42. gdje je brisana odredba kojom je propisano da će se počinitelj nasilja u porodici kazniti za prekršaj čime je osigurano da se kažnjavanje za nasilje u porodici u Republici Srpskoj isključivo tretira kao krivično djelo u skladu s odredbama člana 190. Krivičnog zakona Republike Srpske. U Federaciji Bosne i Hercegovine postoji inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zabrani nasilja u porodici koja je još uvijek u fazi javne rasprave. Kada se govori o položaju žrtava nesporno je da postoji potreba daljeg usaglašavanja zakonodavstva s Evropskom direktivom o žrtvama iz 2012. godine⁵⁹².

Ombudsmeni na osnovu monitoringa i konsultacija s civilnim društvom zaključuju da je evidentan porast nasilja u porodici i nasilja nad ženama, naročito zbog mjera kojima se ograničava kretanje ili okupljanje, žrtve nisu u jednakoj mjeri bile u prilici da pozovu u pomoć lica od povjerenja (članove svoje porodice) ili predstavnike organa za provođenje zakona, a dodatan problem predstavlja i mobilizacija institucija koje se bave pitanjem nasilja u porodici da postupaju s ciljem sprovođenja mjera vezanih za sprečavanje pandemije propisanih od strane kriznih štabova kao što je nadzor nad kretanjem, nošenjem maski i sl.

Primjer⁵⁹³ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je žalbu N.J. iz Gradiške povodom verbalnih napada i nasilja u porodici koje trpi kao lice s invaliditetom od strane svekrve koja živi u istom domaćinstvu.

U postupku istrage, Ombudsmeni su se dana 06.08.2020. godine obratili Centru za socijalni rad Gradiška koji je u izjašnjenju naveo da su policijski službenici policijske stanice Gradiška izašli na lice mjesta gdje su utvrdili da je došlo do porodičnih nesuglasica između podnositeljice žalbe i njene svekrve i da je dežurni tužilac utvrdio da nema elemenata krivičnog djela. Nakon toga, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine se dana 06.11.2020. godine obratila Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske koje je dostavilo izjašnjenje dana 26.11.2020. godine, prema kojem je u skladu sa svojim nadležnostima ovo ministarstvo preduzelo radnje u smislu potraživanja informacija od JU Centar za socijalni rad Gradiška po navodima iz prijave, kao i da je prigovor podnositeljice žalbe na postupanje policijskih službenika proslijeđen Ministarstvu unutrašnjih poslova na nadležno postupanje. S obzirom na činjenicu da su svi

⁵⁸⁹ Zakon o zabrani diskriminacije BiH, Službene novine BiH, br. 59/2009 i 66/2016;

⁵⁹⁰ Zakon o ravnopravnosti spolova BiH - prečišćeni tekst, Službene novine BiH, broj 32/2010;

⁵⁹¹ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 84/2019, koji je stupio na snagu 1. januara 2020. godine;

⁵⁹² DIREKTIVA 2012/29/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 25. oktobra 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, podršku i zaštitu žrtava krivičnih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=BG>

⁵⁹³ Predmet Ž-BL-06-496/20;

nadležni organi postupali po prijavama koje su upućene, da nisu utvrđene povrede zakona koje bi opravdale vođenje krivičnog ili prekršajnog postupka niti izricanje zakonom predviđenih sankcija, Institucija ombudsmena je donijela odluku o zatvaranju predmeta dana 22.12.2020. godine.

Primjer – Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 03.02.2020. godine primila žalbu D.S. iz Banja Luke povodom nasilja u porodici koje trpi od nevjenčanog supruga D.B. koja je registrovana pod brojem Ž-BL-06-46/20. Podnositeljica žalbe navodi da se povodom napada i prijetnji obraćala policiji, da prekršajni postupak protiv napadača nije pokrenut s obzirom da je postupajući sudija konstatovala da se radi o krivičnom djelu nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, ali da taj predmet nije dobio sudski epilog, da njen nevjenčani suprug nikada nije platio alimentaciju za djecu o čemu postoji evidencija u Centru za socijalni rad Banja Luka što također predstavlja krivično djelo, te da živi u strahu za život naročito zbog činjenice da mu zbog posljednjeg napada uskoro ističe pritvor.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 05.02.2020. godine tražila informaciju od nadležnog tužilaštva o preduzetim mjerama po prijavama podnositeljice žalbe, u skladu s članom 30. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava koji propisuje da će „Ombudsmen obavijestiti nadležne organe tužilaštva... kada u provođenju svojih dužnosti sazna za ponašanja ili radnju koja predstavlja krivično djelo.“ Dana 07.02.2020. godine, Okružno javno tužilaštvo dostavilo je informaciju u preduzetim mjerama iz okvira svoje nadležnosti, o čemu je obaviještena i podnositeljica žalbe, nakon čega je predmet zatvoren.

10.2. Aktivnosti promocije

Ograničenje kretanja te samim tim i okupljanja u značajnoj mjeri zbog pandemije virusa COVID-19 se odrazilo i na provođenje promotivnih aktivnosti s ciljem sprečavanja diskriminacije. Tako je prije proglašenja pandemije virusa COVID-19 u Banjoj Luci 05.03.2020. godine održan sastanak radne grupe za izradu LGBTI akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu. Nosioci ovog projekta su Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine i Vijeće Evrope, a projekat je podržan od strane Evropske unije u okviru programa „Horizontal Facility“ za Zapadni Balkan i Tursku 2019 – 2022 – Promocija jednakosti i različitosti u Bosni i Hercegovini. Pored organizatora, u radionici su učestvovali predstavnici Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, Ministarstva unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Vlade Brčko Distrikta, Gender centra Vlade Republike Srpske, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnog ministarstva zdravstva i socijalne politike i nevladinih organizacija Sarajevski otvoreni centar i KVART Prijedor. Predstavnici Institucije ombudsmena predstavili su aktivnosti provedene na promociji prava LGBTI populacije s naglaskom na stepen provođenja preporuka iz Specijalnog izvještaja iz 2017. godine.

10.3. Specijalni izvještaj o zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura

S ciljem sagledavanja stanja, odnosno nacionalne strukture zaposlenih u javnim organima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli su dana 21.06.2019. godine odluku o izradi Specijalnog izvještaja o zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura.⁵⁹⁴

Osnov za izradu Izvještaja predstavljale su žalbe u kojima su građani ukazivali na diskriminaciju na nacionalnoj osnovi prilikom procedure zapošljavanja i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa. U svrhu izrade ovog Izvještaja, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su, zbog manjka finansijskih i ljudskih resursa, proveli istraživanje ograničenog karaktera koje se sastojalo u dostavljanju akta - upitnika nadležnim organima sa zahtjevom za dostavu podataka o strukturi zaposlenih, sa stanjem na dan 30. septembar 2019. godine. Tom prilikom traženi su podaci o strukturi kadrova prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta; nacionalna struktura rukovodnih radnika i spolna struktura zaposlenih.

U izradi ovog Izvještaja Ombudsmeni su primijenili metodologiju koja je bazirana na analizi relevantnih odredbi Ustava Bosne Hercegovine, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i ustava kantona, Ustava Republike Srpske i Statuta Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Isto tako, Ombudsmeni su prilikom izrade ovog Izvještaja izvršili analizu zakonodavstva kojim se utvrđuje zastupljenost konstitutivnih naroda u institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i kantonima Federacije Bosne i Hercegovine (prema budžetskim jedinicama), s izuzetkom policijsko-bezbjednosnih struktura koje su prethodno obrađene drugim specijalnim izvještajem. U aneksu Izvještaja nalazi se prikaz zastupljenosti konstitutivnih naroda u svim institucijama, upravnim organizacijama i regulatornim tijelima u Bosni i Hercegovini koja su dostavila popunjen upitnik Instituciji. U tekstu Izvještaja prikazani su zbirni podaci po nivoima vlasti.

Nakon analize zaprimljenih podataka može se konstatovati da nije postignuta ravnopravna zastupljenost konstitutivnih naroda i ostalih zbog čega je preporučeno rukovodiocima svih institucija, organa uprave i regulatornih tijela u Bosni i Hercegovini da u okviru svojih ovlaštenja poduzmu adekvatne mjere koje će rezultirati pravičnom zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi zaposlenih, u skladu s odredbama ustava i pozitivnih propisa koji regulišu ovo

⁵⁹⁴ Izvještaj je dostupan na:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2020072012451914bos.pdf

pitanje; kao i da u okviru svojih ovlaštenja poduzmu potrebne mjere koje će rezultirati adekvatnom zastupljenosti muškaraca i žena u strukturi zaposlenih vlastite institucije, organa uprave ili regulatornog tijela.

10.4. Uticaj pandemije COVID-19 na sprečavanje diskriminacije

Institucija ombudsmena za ljudska prava zaprimila je i određen broj predmeta u kojim je navedena diskriminacija uzrokovana mjerama koje su poduzete s ciljem suzbijanja pandemije virusa COVID-19. Ove žalbe su ukazivale na pitanje objavljivanja imena osoba kojim je izdato rješenje o samoizolaciji gdje podnosioci smatraju da su na taj način obilježeni i stigmatizirani u zajednici⁵⁹⁵; smještaja u određene prostore koji ne zadovoljavaju minimalne higijensko-zdravstvene uslove⁵⁹⁶; ograničenja kretanja za osobe mlađe od 18 i starije od 65 godina života⁵⁹⁷ i dr. Povodom navedenog ali i srodnih zahtjeva Ombudsmeni su uputili akt svim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini koji sadrži zahtjev da poduzete mjere budu pažljivo odmjerene i minimalne za zaštitu javnog zdravlja, posebno ranjivih kategorija građana, da nadležni organi vlasti imaju povećanu odgovornost prema ranjivim kategorijama stanovništva. Uvažavajući dosad izdate naredbe kriznih štabova, vodeći se uputama i preporukama stručnjaka iz oblasti javnog zdravstva, ukazano je da postoji potreba povećanog nadzora i poduzimanja što efikasnijih mjera u odnosu na rizične i osjetljive skupine građana (starije osobe, osobe s invaliditetom, djecu, samohrane roditelje), osobe koje zbog hroničnih oboljenja, autoimunih bolesti i/ili drugih zdravstvenih teškoća spadaju u rizičnu grupu građana. U aktu je naglašeno da, uvažavajući namjeru nadležnih vlasti da propisivanjem određenih ograničenja suzbiju širenje epidemije bolesti COVID-19, istovremeno restriktivna ograničenja u odnosu na određene ranjive kategorije, mogu dovesti to određenih posljedica po iste zbog čega su nadležni organi vlasti dužni poduzeti mjere zaštite kao što su organizovanje radnih procesa s ciljem zaštite osoba s invaliditetom, omogućavanje održavanja kontakta djece s roditeljem s kojim ne živi, pojačan nadzor osoba starijih od 65 godina, u smislu njihovih potreba za hranom i lijekovima i slično. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su preporučili poslodavcima da omoguće rad od kuće u svim situacijama u kojima je to moguće za osobe s invaliditetom, roditelje djece i odraslih s poteškoćama u razvoju, odnosno osobe koje se brinu za iste, samohrane roditelje, a ukoliko nije moguće organizovati rad od kuće u pojedinim slučajevima, preporučeno je da se omoguće najprimjereniji uslovi koji će osigurati zaštitu zdravlja i prevenciju. Konačno, preporučeno je da se osobama s poteškoćama, posebno gluhim i nagluhim osobama omogući neometan pristup informacijama, odnosno preporukama kriznih štabova te je preporučeno da najvažnije preporuke i informacije budu dostupne na znakovnom jeziku.

⁵⁹⁵ Predmet Ž-BL-06-281/20;

⁵⁹⁶ Predmet Ž-BL-06-284/20;

⁵⁹⁷ Dana 02.04.2020. godine, Instituciji ombudsmena se obratilo Udruženje građana Most Zenica, tražeći obustavu ili izmjenu mjere zabrane kretanja za osobe starije od 65 godina i mlađe od 18 godina. Podnosioci zahtjeva navode da je navedena mjera diskriminatorna jer onemogućava jednako uživanje prava i sloboda na osnovu starosne dobi osobama mlađim od 18 godina i starijim od 65, a da ovo ograničenje nije "objektivno i razumno opravdano", da Federalni krizni štab civilne zaštite nije pokušao implementirati mjere koje bi bile manje restriktivne prije nego što su se odlučili na ovu mjeru i da je potpuno ograničenje kretanja neproporcionalan napad na prava i slobode ovih starosnih grupa, i samim tim diskriminatoran.

Primjer⁵⁹⁸ Ombudsmenu se dana 01.04.2020. godine obratila stranka povodom javnog objavljivanja imena osoba koje krše mjere kućne izolacije. Nakon preliminarnog ispitivanja žalbe utvrđeno je da je Institucija ombudsmena već ranije zauzela stav o ograničenjima prava građana u izolaciji prema kojem je u skladu s međunarodnim standardima postavljenim Paktom o građanskim i političkim pravima načelno moguće ograničiti uživanje osnovnih prava, uključujući slobodu kretanja s ciljem zaštite javnog zdravlja (član 12. stav 3 Pakta). Podnosilac žalbe je ujedno obaviješten da sve akte Ombudsmena, uključujući i saopštenja za javnost i spomenute međunarodne standarde, može koristiti kao zvaničan stav Institucije po ovom pitanju, uključujući i komunikaciju s nadležnim organima, prema kojima sve mjere zabrane i ograničenja trebaju biti predmet povremenih preispitivanja.

Primjer⁵⁹⁹ Ombudsmenima se obratio žalitelj⁶⁰⁰ zbog načina – prakse Javnog poduzeća BH Pošta d.o.o Sarajevo prilikom uručjenja poštanskih pošiljki osobama oboljelim od koronavirusne bolesti COVID-19. Tužitelj navodi kako je njegova supruga tokom mjeseca jula bila u kontaktu s osobom oboljelom od COVID-19. Supružnici su testirani na prisustvo COVID-19 i jedno od njih dobilo je pozitivan nalaz. U skladu s praksom, obavijestili su sve kontakte, poslodavce i samoizolirali se. Na dan 22.07.2020. godine uposlenik Javnog poduzeća BH Pošta d.o.o. Sarajevo donio im je rješenje o samoizolaciji izdato od Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, prema žalbenim navodima bez maske i ispred stambene zgrade u Sarajevu u kojoj žive žalitelji, glasnim tonom rekao da će ostaviti kovertu ispred vrata jer su zaraženi. Žaliteljima nije bilo jasno na koji način uposlenik JP Pošte d.o.o. Sarajevo može biti upoznat s njihovim zdravstvenim stanjem, dok nisu vidjeli kovertu (u kojoj je dostavljeno rješenje o izolaciji) na kojoj se u lijevom uglu nalazi naljepnica na kojoj velikim štampanim slovima stoji: OPREZ!!! OSOBA ZARAŽENA KORONAVIRUSOM. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali preporuku⁶⁰¹ i utvrdili povredu: prava na privatnost pacijenta, nezakonito objavljivanje posebne kategorije ličnih podataka, podataka koji otkrivaju zdravstveno stanje, odavanje službene tajne kao i diskriminaciju osoba na osnovu njihovog zdravstvenog stanja. Odgovor odgovornog organa zaprimljen u Instituciji ombudsmena ukazuje da je preporuka djelimično realizovana. U istom je navedeno da se *uručenje navedenih poštanskih pošiljki vrši u skladu s postupkom uručjenja datim od strane Vijeća Agencije za poštanski promet. Eventualne žalbe korisnika da se uručjenje pošiljki ne vrši na gore navedeni način spremni smo preispitati te uskladiti sva odstupanja s važećim propisima.*⁶⁰²

10.5. Manjine

Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine utvrđena su prava i obaveze pripadnika nacionalnih manjina u BiH i obaveze organa vlasti u BiH da poštuju i štite, očuvaju i razvijaju etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet svakog pripadnika nacionalne manjine u BiH koji je državljanin BiH.

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Evrope direktno se primjenjuje i sastavni je dio pravnog sistema BiH i entiteta u BiH.

⁵⁹⁸ Predmet Ž-BL-06-281/20;

⁵⁹⁹ Predmet Ž-SA-06-627/20;

⁶⁰⁰ Predmet Ž-SA-06-627/20;

⁶⁰¹ Preporuka broj P-136/20 od 06.08.2020. godine;

⁶⁰² JP Pošte d.o.o. Sarajevo, akt broj 01-4-1-10197-3/20 od 17.08.2020;

U odredbi člana 3. navedenog Zakona daje se definicija nacionalne manjine te popis nacionalnih manjina. Shodno tome, nacionalna manjina je dio stanovništva - državljana BiH koji ne pripadaju nijednom od tri konstitutivna naroda, a čine je ljudi istog ili sličnog etničkog porijekla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne historije i drugih obilježja.

Zakon dalje navodi da će BiH štiti položaj, ravnopravnost i prava 17 nacionalnih manjina prisutnih u BiH, i to: Albanaca, Crnogoraca, Čeha, Talijana, Židova, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Rumunja, Rusa, Rusina, Slovaka, Slovenaca, Turaka i Ukrajinaca.

U izvještajnom periodu u ovom Odjelu registrovane su tri žalbe, a izdata je jedna preporuka.

Primjer: Ombudsmenima se obratilo Vijeće nacionalnih manjina Skupštine Unsko-sanskog kantona povodom zastupljenosti nacionalnih manjina u osnovnoj izbornoj jedinici 002 - Cazin⁶⁰³. Podnosioci žalbe su naveli „*da je Odlukom o raspisivanju i održavanju lokalnih izbora 2020. godine, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine propustila garantovati zastupljenost nacionalnih manjina kod utvrđivanja broja vijećnika. U izjašnjenju Centralne izborne komisije navodi se da su podaci dobijeni od Gradskog vijeća Cazin, prema kojima se bira ukupno 30 vijećnika te da nije predviđeno garantovano mjesto za pripadnike nacionalnih manjina i da u ukupnom broju stanovništva izborne jedinice Cazin prema posljednjem popisu stanovništva nacionalne manjine ne učestvuju s više od 3%, zbog čega im se ne garantuje mandatno mjesto u Gradskom vijeću Cazin*“. Ombudsmeni su nakon provedenog postupka istrage utvrdili da postoji neusaglašenost oko toga koji je procenat nacionalnih manjina na području Grada Cazina prema posljednjem popisu stanovništva i da od ovog podatka zavisi postojanje garantovanog mjesta za njihove predstavnike na predstojećim izborima.

Na osnovu svega Ombudsmeni su izdali preporuku⁶⁰⁴ Centralnoj izbornoj komisiji da samostalno i na nedvosmislen načina utvrdi podatke o sastavu stanovništva na području osnovne izborne jedinice 002 - Cazin, da utvrdi listu vijećnika za predstojeće izbore i ovjeri konačnu listu u skladu s pribavljenim podacima, nalazima iz ove preporuke i prvenstveno članom 13.14 st 1 i 2 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine. Preporuka je realizovana (izvršena je provjera podataka), a nakon toga Ombudsmeni su zatvorili predmet.

Primjer: Instituciji se žalbom obratio podnosilac žalbe⁶⁰⁵ radi toga što se mora iseliti iz smještaja koji je dobio kao alternativni smještaj, a navedeni objekat se ruši shodno Regulacijskom planu Grada Mostara, a gdje živi sa svojom porodicom od 12 članova. Obratio se Gradu Mostaru da mu dodijele drugi odgovarajući smještaj na osnovu statusa raseljene osobe.

Služba za socijalne i stambene poslove, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Grada Mostara dostavila je odgovor dana 17.03.2020. godine, u kojem ističe „*da je žalitelju i njegovom sinu, Grad Mostar, 2012. godine, dodijelio dvije stambene jedinice u romskom naselju na Bišću Polju, koji su isti napustili svojom voljom, nakon čega im je Grad Mostar, na njihov ponovan zahtjev,*

⁶⁰³ Predmet registrovan pod brojem Ž-BL-03-467/20;

⁶⁰⁴ Preporuka broj P-172/20 od 13.8.2020. godine;

⁶⁰⁵ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-03-29/20;

dodijelio jednu veću prostoriju u objektu Sjeverni logor na privremeno korištenje, dok se ne snađu za drugi smještaj“. Nadalje ističu da je „*provjerom u službenim evidencijama utvrđeno da podnositelj žalbe nema status raseljene osobe stoga ne ispunjava uslove za dodjelu alternativnog smještaja“.* Grad Mostar naglašava, da, „*bez obzira na formalne pretpostavke i uslove koji su zakonski propisani, nema niti jednu slobodnu stambenu jedinicu, pogotovo ne kvadrature u koju bi se smjestilo 12 osoba“.* O prednjem je žalitelj uredno obaviješten, nakon čega se Instituciji više nije obraćao.

Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni su odlučili da, u smislu člana 35. stav 5 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet.

Primjer: Podnositelj žalbe⁶⁰⁶ - Srpska pravoslavna crkvena opština mostarska, obratila se Srednjoj ugostiteljsko-turističkoj školi u Mostaru s upitom zašto u toj obrazovnoj ustanovi nije omogućeno pohađanje nastave iz predmeta Pravoslavna vjeronauka ili vanredna nastava, učenicima koji su izabrali ovaj vanredni nastavni predmet.

U izjašnjenju Srednje ugostiteljsko-turističke škole u Mostaru, od 18.03.2020. godine, direktor navedene škole ističe „*kako, do sada, nisu imali zahtjev za izvođenjem pravoslavnog vjeronauka, osim od strane majke koja je tražila da njena kći, umjesto izabranog predmeta – Etika, na kraju 2. obrazovnog razdoblja polaže pravoslavnu vjeronauku. Škola je preduzela korake (sazvano je Nastavničko vijeće te je donijeta odluka kako bi se od nadležnog Ministarstva zatražila suglasnost da se u 2. obrazovnom razdoblju omogući polaganje pravoslavne vjeronauke umjesto Etike, koja saglasnost je stigla dana 21.2.2020. godine, nakon čega je predložena majci učenice), da bi se istoj prednji zahtjev omogućio, međutim, ista je, u međuvremenu, svojom izjavom, odustala od tražene zamjene nastavnog predmeta“.*

Ombudsmeni su daljim istražnim postupkom, od navedene škole, tražili izjašnjenje da li je u novoj nastavnoj 2020/2021. godini bilo zahtjeva za izvođenjem pravoslavne vjeronauke te koliki broj učenika se odlučio za taj predmet.

Izjašnjenjem Srednje ugostiteljsko-turističke škole u Mostaru, od 18.11.2020. godine, obaviještena je Institucija kako je „*škola, na početku ove školske godine, kao i svake, sprovela proceduru shodno Zakonu o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju HNŽ, a u vezi izvođenja vjeronauke u školi. Roditelji su na roditeljskim sastancima potpisali anketne listiće te se niko u anketi nije odlučio za pohađanje pravoslavne vjeronauke. Slijedom prednjeg, škola je postupila shodno zakonu, te je učenicima data mogućnost i pravo na pohađanje pravoslavne vjeronauke“.*

Podnositelj žalbe uredno je obaviješten o svim radnjama Institucije, međutim, osim prvog obraćanja prilikom podnošenja žalbe, i unatoč pozivu da učestvuje u postupku, isti se više nije obraćao Instituciji.

Primjer: Iz navoda žalbe⁶⁰⁷ proizlazi da su „*podnositelj žalbe (Lj.R. kao i ostali mještani sela Jabuka, Općina Grude), u zadnjih nekoliko mjeseci onemogućeni u vršenju vjerskih obreda u*

⁶⁰⁶ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-03-16/20;

⁶⁰⁷ Predmet registrovan pod brojem Ž-MO-03-138/20;

Crkvi Velike Gospe, u sklopu koje se nalazi i groblje za mještane sela Jabuka. Predmetna Crkva i groblje se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine, a isti, više od 100 godina služe za vjerske obrede mještana sela Jabuka (BiH) i sela Mijaca (Republika Hrvatska). Od sela Jabuka do crkve i groblja vodi makadamski put, kojeg mještani koriste, a isključivo se nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine. Početkom 2020. godine, službenici granične policije iz Policijske postaje Vrgorac, na makadamskom putu prema crkvi, postavili su kameru i oznaku državne granice Republike Hrvatske, sve na teritoriju Bosne i Hercegovine“. Podnosilac žalbe, kao i drugi mještani, „više puta do sada, bili su izloženi neprijatnim zastrašivanjima od strane policijskih službenika Policijske postaje Vrgorac koji često kontroliraju upravo na mjestu gdje je postavljena kamera, uz uputu državljanima Bosne i Hercegovine, da se ne kreću tim putem prema crkvi, obzirom da neovlašteno prelaze državnu granicu te da će biti sankcionisani“. Prema navodima podnosioca žalbe, isti, ni u jednom trenutku nisu prešli državnu granicu i kretali su se isključivo putevima na teritoriji Bosne i Hercegovine.

U istražnom postupku, Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje od Granične policije Bosne i Hercegovine, a ponajprije u pogledu informacija da li je došlo do promjene u teritoriju Bosne i Hercegovine, zbog kojih bi bilo opravdano postavljanje kamera i prednje opisane mjere u žalbi.

U izjašnjenju direktora Granične policije BiH, od 13.11.2020. godine, ističe se „kako je Granična policija BiH informisana o postupcima policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske te se poduzimaju radnje kako bi se u navedenom periodu otklonile eventualne nepravilnosti kao i da je na prijedlog mjesno mjerodavne organizacione jedinice Granične policije BiH predviđeno preduzimanje radnji u vezi s unapređenjem međugranične saradnje s posebnim osvrtom rješavanja istaknutog u žalbi“.

O prednjem izjašnjenju obaviješten je žalitelj, uz poziv da Instituciju obavijesti o stanju na terenu, te se izjasni o daljnjim radnjama po ovoj žalbi. Žalitelj je svoje izjašnjenje Instituciji dostavio dana 11.12.2020. godine, u kojem ističe „da je problematika i dalje aktuelna na terenu, da kamere i dalje stoje na teritoriji Bosne i Hercegovine, kao i da sahrane, te posjete crkvi i groblju mještana sela Jabuka zavise o dobroj volji pripadnika granične policije Republike Hrvatske“.

Ombudsmeni nastavljaju istražni postupak.

XI. SARADNJA S MEDIJIMA

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine posebnu pažnju posvećuje informisanju i saradnji s medijima, istovremeno njegujući partnerski odnos s predstavnicima sredstava javnog informisanja, a sve u najboljem interesu građana i građanki Bosne i Hercegovine. Ciljevi saradnje Ombudsmena s medijima su:

- promocija ljudskih prava i kreiranje svijesti o potrebi prevencije njihovog kršenja
- informisanje građana o mehanizmima zaštite njihovih prava kroz rad Ombudsmena
- podsticanje i afirmacija zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda
- sistematično, kontinuirano, pravovremeno i tačno informisanje javnosti (putem štampanih i elektronskih medija) o relevantnim aktivnostima Ombudsmena
- kreiranje i promovisanje pozitivne slike Ombudsmena u javnosti
- konstantno i sistematično praćenje javnog mnijenja, kvantiteta i kvaliteta medijskog prostora u štampanim i elektronskim medijima posvećenog temama od značaja za ostvarivanje ljudskih prava s aspekta rada Ombudsmena.

Radi realizacije ciljeva, Institucija ombudsmena za saradnju s medijima:

- primjenjuje standardne procedure u odnosima s medijima
- provjerava činjenice o događajima koji zahtijevaju postupanje Institucije ombudsmena, na osnovu kojih otvara predmete po službenoj dužnosti
- odgovara na zahtjeve novinara i objavljuje saopštenja za javnost
- organizuje redovne i vanredne konferencije za novinare na kojima obavještava javnost o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Ombudsmena
- omogućava i realizuje susrete predstavnika Institucije ombudsmena s predstavnicima medija
- informiše javnost učešćem predstavnika Institucije ombudsmena u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radioemisijama...)
- prezentuje na internetu aktivnosti Ombudsmena
- predstavlja aktivnosti Ombudsmena, posebno preventivnog karaktera, propagandnim materijalima - plakatima, pamfletima...
- održava saradnju s medijskim kućama
- kontaktira i provodi aktivnosti u saradnji s portparolima iz drugih institucija
- učestvuje u pripremi i promovisanju preventivnih i drugih kampanja u saradnji s drugim institucijama i organizacijama
- analizira način na koji mediji prezentuju aktivnosti Institucije ombudsmena, stiče uvid u mišljenje javnosti kao i probleme s kojima se susreću građani u ostvarivanju njihovih prava.

Na internet-stranici Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine - www.ombudsmen.gov.ba građani mogu da se informišu o aktivnostima Ombudsmena, svojim pravima i postupcima za ostvarivanje prava te ostalim informacijama iz nadležnosti ove Institucije, kao i da online podnesu žalbu Instituciji.

U toku 2020. godine na web-stranici Institucije objavljeno je više od 258 informacija o aktivnostima Ombudsmena. O njenom značaju dovoljno govori informacija da je u tom periodu web-stranica posjećena 39.780 puta, prilikom čega je pregledano više od 112.000 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, zatim SAD-

a, Srbije, Hrvatske, Njemačke, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta iz Austrije, Ujedinjenog Kraljevstva, Kine, Francuske i Slovenije.

Usljed situacije s pandemijom koronavirusa, Institucija ombudsmena je privremeno prekinula aktivnosti na projektu „Ombudsmen u Vašem gradu“ čiji je sastavni dio i promocija rada Institucije u lokalnim zajednicama. Također, i druge promotivne terenske aktivnosti koje su rizične s aspekta zdravlja učesnika odložene su za naredni period. Po stvaranju uslova planiran je nastavak ovih aktivnosti.

U međuvremenu, nastavljene su aktivnosti koje doprinose promociji rada Institucije i njenog približavanja građanima kroz učešće Ombudsmena u radioemisijama, realizovanog u saradnji s Misijom OSCE-a u BiH što je bila praksa i u prethodnim godinama. Shodno tome, ostvarena su gostovanja na radiostanicama: Radio Zenit (Radio Vitez, Drukčiji Radio, Novi Travnik i Radio Maglaj) UPS Srebrenica i Magic Radio Milići, Radio Doboje, Radio Velika Kladuša te RTV Slon Tuzla.

Bez obzira na trenutnu situaciju i izmijenjene uslove rada, na sve zahtjeve medija odgovoreno je na vrijeme i u cijelosti.

U izvještajnom periodu Institucija ombudsmena je odgovorila na 119 zahtjeva medija. S obzirom na okolnosti, najveći broj izjava dat je telefonski ili putem Skypea te u pisanoj formi, dok su u manjem broju slučajeva izjave realizovane u studiju ili pred kamerom odnosno „uživo“.

U tom pogledu ostvarena je saradnja s velikim brojem medijskih kuća u Bosni i Hercegovini, od kojih navodimo neke: BHRT, BNTV, TV SA, Nova BH, N1, ATV, Al Jazeera Balkans, RTVUSK, RTVTK, Hayat TV, Radio Slobodna Evropa, Dnevni avaz, Oslobođenje, Nezavisne novine, Buka Magazin i dr. Pored domaćih, izjave su realizovane i za medije kao što su VOA, DW i Radio-televizija Vojvodine.

Uzimajući u obzir aktuelne trendove u oblasti informisanja, iz godine u godinu, sve je veći broj izjava koje Ombudsmeni daju za web-portale. Tako je u izvještajnoj godini, na različite teme, odgovarano za portal etrafika.net, faktor.ba, frontal.ba, bljesak.info, udar i dr.

U izjavama za medije Ombudsmeni ili drugi predstavnici Institucije govorili su o gotovo svim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda te prezentovali teme iz opšte nadležnosti Institucije, što podrazumijeva ulogu i funkciju Institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njenom radu, preporuke Ombudsmena, ali i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opšte stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Tematski posmatrano, najveći udio u ukupnom broju nastupa Ombudsmena u medijima zauzele su teme iz oblasti građanskih i političkih prava.

Posebno mjesto u medijskom prostoru, uzimajući u obzir aktuelnu situaciju, zauzela su pitanja koja se odnose na problematiku azila i migracija, o čemu su Ombudsmeni govorili s aspekta preduzetih radnji u okviru monitoring mandata ove Institucije.

Kada je riječ o medijskim nastupima, u oblasti diskriminacije, Ombudsmeni su najčešće govorili o mobingu, govoru mržnje te diskriminaciji po različitim osnovama.

U domenu prava djeteta, Ombudsmeni su za medije govorili o obrazovanju, vršnjačkom nasilju, zdravstvenoj zaštiti djece, upotrebi djece u političke svrhe i dr.

U pogledu ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, Ombudsmeni su se u svojim medijskim istupima osvrnuli na stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno-invalidne djece i omladine Pazarić i drugim ustanovama sličnog tipa te ukazali i na druga pitanja od značaja za ostvarivanje prava ove kategorije stanovništva.

Posebnu pažnju medija pobudio je uticaj pandemije na ostvarivanje/kršenje prava građana. Na ovu temu Ombudsmeni su govorili s aspekta objavljivanja ličnih podataka, ograničenja kretanja i ostalih mjera koje (ne)ugrožavaju osnovna ljudska prava kao i izvođenje nastave u vrijeme pandemije, zdravstvene zaštite građana, položaja djece s poteškoćama u razvoju, ali i položaja novinara i novinarki u novonastaloj situaciji i sl.

U izvještajnoj godini Ombudsmeni nisu organizovali pres-konferencije te su informacije od značaja za rad ove Institucije, posebno kada su u pitanju godišnji ili specijalni izvještaji Institucije, plasirali online, putem saopštenja za javnost. Na isti način Ombudsmeni su postupali kada je riječ o obilježavanju značajnijih datuma iz oblasti ljudskih prava i drugih aktuelnosti.

Kada je riječ o promotivnom materijalu, Institucija ombudsmena u saradnji s Uredom koordinatora za reformu javne uprave, u okviru Programa jačanja javnih institucija u Bosni i Hercegovini, koji se realizuje uz podršku GIZ-a u Bosni i Hercegovini, izradila brošuru „Uloga i značaj nezavisnih institucija – Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine“. Ova brošura ima za cilj državne službenike u institucijama Bosni i Hercegovini upoznati s osnovnim načelima i principima rada Institucije, a u skladu s kojima Ombudsmeni provode svoj mandat. Naročito, brošurou se promoviše odgovorno postupanje po izdatim preporukama i pojašnjava direktna poveznica između postupanja po izdatim preporukama i jačanja odgovornosti, transparentnosti i efikasnosti nadležnih organa vlasti.

Kako je 2020. godina po mnogo čemu bila specifična, tako je i u pogledu promocije postavila nove i neočekivane izazove, a shodno tome došlo je i do pada u ukupnom broju aktivnosti povezanih s medijima u odnosu na prethodne godine. Ipak, u prvi plan su istaknute upravo teme povezane s uticajem koji ovakva situacija može imati na ostvarivanje prava i osnovnih sloboda građana, a u vezi s tim i uloga nezavisnih institucija za ljudska prava.

XII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Saradnja s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini

Epidemija koronavirusne bolesti COVID-19, nažalost, uticala je i na intenzitet i obim saradnje Institucije s organima i institucijama u Bosni i Hercegovini. Zbog ograničenih mogućnosti putovanja te održavanja sastanaka, saradnja se uglavnom ograničila na aktivnosti saradnje sa zakonodavnim i izvršnim organima vlasti kroz redovno prisustvo sjednicama na kojima su razmatrana pitanja iz nadležnosti Institucije te saradnju u vidu inicijativa, konsultacija i razmjena iskustava.

Tako su Ombudsmeni u toku 2020. godine prisustvovali 3.⁶⁰⁸, 5.⁶⁰⁹, 8.⁶¹⁰, 9.⁶¹¹ i 12.⁶¹² sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kao i 4.⁶¹³ i 7.⁶¹⁴ sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH.

U sklopu svojih redovnih aktivnosti Ombudsmeni su, također, prisustvovali 2.⁶¹⁵, 3.⁶¹⁶, 4.⁶¹⁷, 5.⁶¹⁸, 6.⁶¹⁹ i 8.⁶²⁰ sjednici zajedničke Komisije za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Također, ombudsmenka Nives Jukić je prisustvovala sjednici Ustavnopravne komisije Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, dok je ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur prisustvovala 19. sjednici Odbora za unutrašnju politiku Vijeća ministara BiH, kao i 23. sjednici Vijeća ministara BiH.

Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović prisustvovao je 10. sjednici Narodne skupštine Republike Srpske kao i sjednicama Odbora za boračko-invalidsku zaštitu, Odbora jednakih mogućnosti, Odbora za predstavke, prijedloge i društveni nadzor i Odbora za politički sistem Narodne skupštine Republike Srpske.

U okviru saradnje sa zakonodavnim organima Federacije BiH Ombudsmeni su prisustvovali 6. sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine Federacije BiH⁶²¹, sjednici Odbora za rad i

⁶⁰⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶⁰⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶¹⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶¹¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶¹² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶¹³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶¹⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶¹⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶¹⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶¹⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶¹⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶¹⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶²⁰ Ombudsmenka Nives Jukić;

⁶²¹ Ombudsmenka Nives Jukić;

socijalnu zaštitu Parlamenta Federacije BiH⁶²² te sjednicama klubova poslanika iz reda bošnjačkog⁶²³, hrvatskog⁶²⁴ i srpskog naroda⁶²⁵.

S ciljem unapređenja saradnje i razmjene iskustava Ombudsmeni su u toku 2020. godine održali i niz bilateralnih sastanaka. Tako se ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović susreo s predsjednikom Skupštine Grada Banja Luka, direktoricom JU Agencija za reakreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske, generalnim sekretarom Vlade Republike Srpske, direktorom Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske, generalnim direktorom UKC Republike Srpske, Ombudsmenkom za prava djece Republike Srpske, direktorom KPZ Banja Luka, pomoćnikom ministra pravde u Vladi Republike Srpske, sekretarom Narodne skupštine Republike Srpske, predsjednicom Okružnog suda u Banjoj Luci te direktorom Policije Republike Srpske. Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur je obavila radnu posjetu Policijskoj upravi Novo Sarajevo te sastanke s ministrom sigurnosti Bosne i Hercegovine i načelnikom Općine Centar-Sarajevo. Ombudsmenka Nives Jukić održala je online radni sastanak s ministricom okoliša i turizma Vlade Federacije BiH, gđom Editom Đapo.

12.2. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima

Institucija ombudsmena Bosne i Hercegovine je tokom 2020. godine uspješno nastavila, na način i u mjeri koliko su to epidemiološke okolnosti dozvoljavale, na kontinuiranom unapređenju saradnje s međunarodnim organizacijama i institucijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini, regionu i šire.

Svjesni smo činjenice da je pandemija COVID-19 u ovoj kalendarskoj godini prerasla u jednu od najvećih svjetskih kriza, noseći sa sobom izazove s kojima se čovječanstvo treba izboriti preduzimajući svakodnevno hitne mjere i ograničavajući opasnosti koje nam svima podjednako prijete. U vezi s tim, i Institucija ombudsmena je prilagodila svoje tekuće aktivnosti kako bi se u krajnjem postigli zacrtani ciljevi.

Nastavili smo saradivati s organizacijom Save the Children s čijim predstavnicima je održan konstruktivan radni sastanak⁶²⁶. Susret je bio prilika za razgovor o partnerskoj organizaciji godišnje konferencije Mreže ombudsmena za djecu Jugoistočne Evrope (CRONSEE) koji se trebao organizovati u septembru ove godine i koji je, zbog proglašenja pandemije, ubrzo nakon održanog sastanka odložen za uslovniji period.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su 2020. godinu započeli zvaničnom posjetom Instituciji ombudsmena za ljudska prava Republike Slovenije (Varuh človekovih pravic Republika Slovenija)⁶²⁷ s ciljem razmjene iskustava i primjera najbolje prakse kao i jačanja regionalne saradnje ove dvije institucije.

⁶²² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmenka Nives Jukić;

⁶²³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶²⁴ Ombudsmenka Nives Jukić;

⁶²⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur;

⁶²⁶ Ombudsmeni BiH sa saradnicima dana 12.2.2020. godine u Sjedištu Institucije ombudsmena BiH u Banjoj Luci;

⁶²⁷ Posjeta Ljubljani realizovana dana 27/28.2.2020. godine;

Uspješan nastavak dugogodišnje saradnje Institucije ombudsmena i s Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini kao strateškim partnerom je potvrđen na nekoliko online sastanaka s ambasadoricom Kathleen Kavalec⁶²⁸.

Poseban akcenat su obje institucije dale na praćenje slobode medija i osiguravanje uživanja slobode izražavanja u doba pandemije. Zbog proglašenja pandemije, stopirana je do daljnjeg realizacija zajedničkog projekta održavanja kancelarijskih dana. Projekat „*Ombudsmen u Vašem gradu*“ je realizovan posjetom Općini Novi Grad u februaru mjesecu⁶²⁹. Kako je praksa pokazala veliki značaj ove aktivnosti za sve lokalne zajednice, nema sumnje da će se ista nastaviti čim to epidemiološka situacija bude dozvoljavala.

U martu 2020. godine predstavnici Institucije ombudsmena su učestvovali na konferenciji „*Hajde da razgovaramo o diskriminaciji!*“ u organizaciji Misije OSCE-a i time zajednički obilježili 21. mart, Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije⁶³⁰. Učestvovali smo i na videokonferenciji o saradnji institucija vlasti i organizacija civilnog društva po ekološkim pitanjima⁶³¹. U maju 2020. godine pratili smo i online webinar na kojem se raspravljalo o diskriminaciji u Bosni i Hercegovini, nakon što je Misija OSCE-a sprovela opsežno istraživanje s ciljem vrednovanja opšte predodžbe o diskriminaciji, stepena u kojem se pojedinci smatraju diskriminiranim, broja slučajeva diskriminacije koje su uočili učesnici/ce u istraživanju te socijalne distance kao generatora predrasuda i stereotipa⁶³². U okviru rada u oblasti diskriminacije, Misija OSCE-a kreirala je trogodišnji plan aktivnosti u sprečavanju rodno-zasnovane diskriminacije na radu u Bosni i Hercegovini čiji je sastavni element unapređenja znanja o ovom obliku diskriminacije u oblasti rada kod relevantnih aktera. Kako smo zajedničkog mišljenja da je edukacija jedan od najvažnijih instrumenata za borbu protiv rodno-zasnovane diskriminacije na radnom mjestu, dali smo svoj doprinos u procjeni potreba za obukom relevantnih aktera, a radi razvoja edukacijskih modula u spomenutoj oblasti⁶³³.

U organizaciji Misije OSCE-a, Ombudsmeni BiH su održali i niz online učešća u radijskim emisijama posvećenim trenutnim aktuelnostima⁶³⁴ i učestvovali na videokonferenciji o saradnji institucija vlasti i organizacija civilnog društva po ekološkim pitanjima⁶³⁵.

Započet je i proces izrade Programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja uposlenika Institucije ombudsmena koji bi trebao biti realizovan uz podršku Misije OSCE-a u BiH u toku 2021. godine.

Činjenica da su Ombudsmeni krajem 2019. godine usvojili Matricu za saradnju s Misijom OSCE-a u BiH za period 2019 – 2021. dovela je i do zajedničkog rada na aktivnosti situacionog testiranja⁶³⁶.

⁶²⁸ Online sastanci održani 12.6. i 27.10.2020. godine;

⁶²⁹ Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić sa saradnicima dana 13.2.2020. godine;

⁶³⁰ Održana 20.3.2020. godine u Sarajevu;

⁶³¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović se obratio učesnicima online konferencije na temu Jačanja zaštite životne sredine i dosadašnjim preporukama Institucije na ovu temu; online konferencija održana dana 8.12.2020. godine;

⁶³² Održan 27.5.2020. godine;

⁶³³ Rad na upitniku realizovan do 3.8.2020. godine;

⁶³⁴ Radijske emisije realizovane telefonskim uključanjima/online u periodu septembar – decembar 2020. godine;

⁶³⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 8.12.2020. godine;

⁶³⁶ Radna grupa iz Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije pristupila izradi Pravila o načinu vođenja evidencije o situacionom testiranju u Instituciji ombudsmena BiH;

Uspješna saradnja s Vijećem Evrope u Bosni i Hercegovini u toku 2020. godine nastavlja se kroz aktivnosti na nekoliko projekata, koji zajedno čine nastavak zajedničkog programa Evropske unije/Vijeća Evrope Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku – faza II, i to:

- Jačanje principa tretmana lica lišenih slobode zasnovanih na ljudskim pravima, evropskim standardima i najboljoj praksi u Bosni i Hercegovini⁶³⁷,
- Promocija različitosti i jednakosti u Bosni i Hercegovini⁶³⁸,
- Promocija različitosti i jednakosti na Zapadnom Balkanu⁶³⁹ i
- Kvalitetno obrazovanje za sve⁶⁴⁰.

Ombudsmeni BiH su održali i online sastanke s novoimenovanom šeficom Vijeća Evrope u BiH u Sarajevu Bojanom Urumovom⁶⁴¹ s posebnim osvrtom na realizaciju zajedničkih projekata koji su u toku.

Institucija ombudsmena je s velikim zadovoljstvom učestvovala i na nekoliko konferencija i okruglih stolova u organizaciji Vijeća Evrope u BiH, od kojih posebno ističemo:

- Okrugli sto „Preporuke za izmjene zakona o slobodi izražavanja u BiH s ciljem harmonizacije sa standardima Vijeća Evrope⁶⁴²“,
- Okrugli sto „Videokonferencije u sudskim postupcima: standardi ljudskih prava⁶⁴³“ i
- Regionalni okrugli sto „Uticaj COVID-19 pandemije na ljudska prava i vladavinu zakona⁶⁴⁴“.

U izvještajnom razdoblju održan je niz uspješnih sastanaka s predstavnicima diplomatskog kora u Bosni i Hercegovini, i to:

- N.J.E. Haldun Koç, ambasador Republike Turske u BiH⁶⁴⁵,
- N.J.E. Avgustina Tzvetkova-Karabascheva, ambasadorica Republike Bugarske u BiH⁶⁴⁶,
- N.J.E. Petar Ivancov, ambasador Ruske Federacije u BiH⁶⁴⁷,
- Gospođa Mina Noor, zamjenica ambasadora Kraljevine Nizozemske u BiH⁶⁴⁸,
- Dr. Ruth Wiseman, zamjenica ambasadora Velike Britanije u BiH⁶⁴⁹,

⁶³⁷ Održan dana 20.2.2020. godine u Sarajevu. Institucija ombudsmena BiH u svojstvu posmatrača aktivnosti Upravnog odbora;

⁶³⁸ U sklopu i u svrhu projekta Institucija ombudsmena BiH sačinila Specijalni izvještaj o govoru mržnje u BiH;

⁶³⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur članica Upravnog odbora projekta;

⁶⁴⁰ Ombudsmenka Nives Jukić u svojstvu posmatrača aktivnosti Upravnog odbora;

⁶⁴¹ Ombudsmenka Nives Jukić dana 2.6, ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 3.6, ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 4.6.2020. godine;

⁶⁴² Održan dana 17.2.2020 godine u Sarajevu;

⁶⁴³ Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić online dana 18.6.2020. godine;

⁶⁴⁴ Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić online dana 28.4.2020. godine;

⁶⁴⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 20.1.2020. godine;

⁶⁴⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 10.6.2020. godine;

⁶⁴⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.8.2020. godine;

⁶⁴⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 16.9.2020. godine;

⁶⁴⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 16.9.2020. godine;

- Rezidentna koordinatorica UN-a za Bosnu i Hercegovinu i rezidentna predstavница UNDP-a za Bosnu i Hercegovinu, Ingrid McDonald i Steliana Nedera o glavnim pokazateljima o stanju ljudskih prava u BiH⁶⁵⁰.

Redovni sastanci održavani su i s ombudsmenima zemalja regiona⁶⁵¹ od kojih s većinom, također, imamo potpisane Memorandume o saradnji koji su se pokazali uspješnim na nekoliko primjera u praksi.

Zajednička aktivnost s Delegacijom Evropske Unije u Bosni i Hercegovini, Projekat udvajanja „Jačanje institucionalnih kapaciteta Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za učinkovitu provedbu Nacionalnog preventivnog mehanizma/Preventivnog mehanizma“, je u toku 2020. godine stavljen na stand-by. Ni nakon postignutog dogovora obje strane oko sadržaja teksta Projekta nisu se stvorili uslovi za pristup realizaciji istog. Naime, do danas nije pokrenuta inicijativa za izmjenu Zakona o ombudsmenu BiH i stoga NPM/PM još uvijek nije operativan. Iskreno se nadamo da će se u 2021. godini ispuniti svi neophodni uslovi kako bi Projekat udvajanja postao operativan.

U sklopu svog mandata i redovnog izvještavanja prema UN tijelima, Institucija ombudsmena je u toku 2020. godine sačinila i Podnesak UN Komitetu za prava lica s invaliditetom⁶⁵² (CRPD).

Uspjeh na polju saradnje s institucijama ombudsmena iz regiona nastavlja se i u tekućoj godini potpisivanjem Memoranduma o saradnji⁶⁵³ s Uredom Pučke pravobraniteljice Republike Hrvatske čime se osnažio i verifikovao zajednički rad i buduće zalaganje na polju zaštite i promocije ljudskih prava i sloboda svih građana država potpisnica⁶⁵⁴.

⁶⁵⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 29.9.2020. godine u Sarajevu;

⁶⁵¹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović razgovarao 4.9. i 7.12.2020. godine sa zaštitnikom građana Republike Srbije mr. Zoranom Pašalićem;

⁶⁵² CRPD izvještaj proslijeđen UN Komitetu dana 6.4.2020. godine;

⁶⁵³ Tekst člana 2. memoranduma o razumijevanju glasi: Strane će ostvarivati saradnju u sljedećim oblastima: Razmjena iskustava, najboljih primjera iz prakse i informacija koje se odnose na postupanje po žalbama i druge aktivnosti strana koje one provode u okviru svojih mandata i nadležnosti, uključujući informacije o zakonodavnim aktivnostima i važnim odlukama koje donese svaka država; Međusobno informisanje i pomoć u slučajevima kršenja prava i sloboda državljana Republike Hrvatske na teritoriji Bosne i Hercegovine i državljana Bosne i Hercegovine na teritoriji Republike Hrvatske o čemu strane saznaju iz žalbi podnesenih njihovoj instituciji; Pružanje međusobne pomoći u promociji i zaštiti ljudskih prava i sloboda građana u okviru nadležnosti strana; Strane će razmjenjivati informacije u skladu s važećim zakonodavstvom u njihovim državama; Međusobno pozivanje na relevantne konferencije, radionice, sastanke i druge događaje u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava, zaštite građana i drugih tema koje spadaju u nadležnost Ombudsmena, a koje strane organizuju; Održavanje zajedničkih događaja na platformama Međunarodnog instituta ombudsmena i drugih organizacija i provođenje zajedničkih projekata i programa, organizovanje uzajamnih posjeta, stažiranja, obuka i radionica na kojima učestvuju predstavnici obje strane u okviru razmjene iskustava i pružanja praktične pomoći u oblasti zaštite građana, postupanja po žalbama i drugih aktivnosti Strana koje one obavljaju u okviru svog mandata i nadležnosti i na taj način doprinose zaštiti ljudskih prava i sloboda. Potpisan u decembru 2020. Godine;

⁶⁵⁴ Banja Luka/Sarajevo/Zagreb, decembar 2020. godine;

Ombudsmeni su u toku 2020. godine održali i nekoliko online intervjuja i telefonskih sastanaka s predstavnicima međunarodnih organizacija i institucija, čiji pregled slijedi:

- Dominique Danau, ENNHRI Team consultant for Result-Oriented-Monitoring (ROM), SAGO Research⁶⁵⁵ o mandatu, koordinaciji, komunikaciji, umrežavanju, uzajamnom učenju i zajedničkim aktivnostima naše Institucije s ENNHRI i ostalim međunarodnim akterima, primjenama zakona i politika EU,
- Institut za Danube region i centralnu Evropu (IDM), online intervju na temu: Uticaj pandemije COVID-19 na ljudska prava⁶⁵⁶,
- Swisspeace organizacija o koordinaciji između traganja i kriminalističke istrage vezano za nestale osobe⁶⁵⁷,
- Natalia Šušak, službenica za ljudska prava u Američkoj ambasadi u Bosni i Hercegovini na temu aktuelne epidemiološke situacije u pogledu ostvarivanja ljudskih prava i sloboda⁶⁵⁸.

Ostvarena su brojna učešća i na međunarodnim webinarima, online konferencijama, okruglim stolovima i edukacijama, od kojih navodimo:

- UNICEF u BiH Konferencija o pristupu djece pravdi⁶⁵⁹,
- Konferencija u organizaciji Vijeća za regionalnu saradnju u saradnji s Koordinacionim centrom za suzbijanje nasilnog ekstremizma iz Tirane na temu Dijaloga zajednice s mladima u riziku⁶⁶⁰,
- ENNHRI webinar o pravima starijih osoba⁶⁶¹,
- Webinar u organizaciji Pokrajinskog zaštitnika građana – ombudsmena o pravima osoba s invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju u vanrednom stanju⁶⁶²,
- GANHRI webinar o zaštiti prisilno raseljenih osoba u kontekstu COVID-19: Uloga i iskustvo NHRI-a i mogućnosti saradnje s UNHCR-om,
- ENNHRI online sastanak o razmjenama iskustava po pitanju brojnih izazova s kojima se susreću nacionalne institucije za ljudska prava (NHRI) u vrijeme pandemije COVID-19 i posljedicama po ljudska prava u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama⁶⁶³,
- Webinar u organizaciji FRA/Vijeće Evrope/ENNHRI/Equinet, Platforma o socijalnim pravima-ravnopravnosti i pristupu s aspekta ljudskih prava krizi izazvanoj pandemijom COVID-19,
- ENNHRI webinar o praćenju na terenu prava lica s invaliditetom tokom pandemije COVID-19,
- MFS- EMMAUS i Institucija nacionalnog izvjestitelja Holandije, online konferencija o unapređenju mehanizama pristupa pravdi za osobe žrtve trgovine ljudima i njihovom

⁶⁵⁵ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 2.3.2020. godine;

⁶⁵⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 30.4.2020. godine;

⁶⁵⁷ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 8.7.2020. godine;

⁶⁵⁸ Ombudsmeni BiH dana 14.12.2020. godine;

⁶⁵⁹ Ombudsmeni BiH u periodu 25.-27.2.2020. godine u Sarajevu;

⁶⁶⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur izložila referat na temu: Prevencija nasilnog ekstremizma i zaštita ljudskih prava, dana 5.3.2020. godine u Tirani;

⁶⁶¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 28.4.2020. godine;

⁶⁶² Ombudsmen prof. dr Ljubinko Mitrović dana 2.6.2020. godine;

⁶⁶³ Ombudsmeni BiH dana 4.6.2020. godine;

- tretmanu u pravosudnom sistemu kombinovanjem krivično-pravnih odgovora na problem trgovine ljudima te pristupu koji u fokusu ima položaj žrtava i poštivanje ljudskih prava, a u skladu s EU direktivom o žrtvama⁶⁶⁴,
- ECRI (Evropska komisija za borbu protiv rasizma i netolerancije) online seminar na temu istraživanja načina na koje svi koji su uključeni u borbu protiv rasizma i netolerancije mogu efikasnije komunicirati i udruženim snagama povećati uticaj komunikacije na promociju jednakosti i borbu protiv rasizma i netolerancije⁶⁶⁵,
 - Mreža institucija NPM Jugoistočne Evrope NPM (SEE) organizovala je dvije online radionice pod nazivom Jačanje prevencije torture u Jugoistočnoj Evropi o praćenju garancija u prvim satima zadržavanja u policiji – Praćenje i reagovanje na izazove vezane za COVID-19⁶⁶⁶ i Jačanje prevencije torture u Jugoistočnoj Evropi: Nadgledanje zaštitnih mjera u prvim satima policijskog pritvora – Praćenje i odgovaranje na izazove povezane s COVID-19⁶⁶⁷,
 - Učestvovali smo i u radu Sedmog regionalnog foruma o vladavini prava za Jugoistočnu Evropu na temu COVID-19 i prava zagarantovana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima čiji su domaćini bili AIRE Centar i Civil Rights Defenders⁶⁶⁸ kao i na online predstavljanju Izvještaja o indikatorima medijskih sloboda u Bosni i Hercegovini 2019⁶⁶⁹,
 - Equinet online godišnja⁶⁷⁰ skupština,
 - Centar za interdisciplinarnu medijaciju Berlin, Vijeće za regionalnu saradnju (RCC) i Međunarodno udruženje medijatora iz Jugoistočne Evrope (IAMSEE), online konferencija o medijaciji i pravdi na zapadnom Balkanu – jačanje poveznica⁶⁷¹,
 - Pokrajinski zaštitnik građana – ombudsmen i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja iz Beograda organizatori IV međunarodne znanstveno-stručne videokonferencije⁶⁷²,
 - Visoka komesarka za ljudska prava Ruske Federacije, IV online međunarodna konferencija na temu zaštite ljudskih prava u Evroaziji: razmjena najboljih praktičnih primjera iz rada ombudsmena u provođenju odredbi Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine i novim stvarnostima dimenzije ljudskih prava u kontekstu pandemije COVID-19 i fazno ukidanje restriktivnih mjera⁶⁷³,
 - ENNHRI online Generalna skupština⁶⁷⁴,
 - Evropska mreža ombudsmena za djecu (ENOC) online konferencija o uticaju pandemije na dječija prava, ali i dječijoj participaciji u radu ombudsmena⁶⁷⁵,

⁶⁶⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 10.9.2020. godine;

⁶⁶⁵ Ombudsmeni BiH dana 28.-29.9.2020. godine;

⁶⁶⁶ Održana dana 12.-13.10. 2020. godine;

⁶⁶⁷ Održana dana 7.12.2020. godine;

⁶⁶⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 15. i 16.10.2020. godine;

⁶⁶⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur izložila referat na temu: Sloboda medija i zaštita novinara iz perspektive Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 20.11.2020. godine;

⁶⁷⁰ Ombudsmeni BiH dana 16.10.2020. godine;

⁶⁷¹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur izložila referat na temu: Uključivanje sudova, agencija za provođenje zakona i uprave – podizanje svijesti i senzibilizacija za medijaciju; dana 29. i 30.10.2020. godine;

⁶⁷² Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio referat na temu: Pravo na ljudsko dostojanstvo za vrijeme pandemije; dana 30.10.2020. godine;

⁶⁷³ Ombudsmeni prof. dr. Ljubinko Mitrović i Nives Jukić dana 17.11.2020. godine;

⁶⁷⁴ Ombudsmeni BiH dana 18.11.2020. godine;

⁶⁷⁵ Predstavnici Institucije ombudsmena BiH dana 23.11.2020. godine;

- Online Regionalna konferencija o Pristupu pravdi za žene žrtve nasilja i preživjele na Zapadnom Balkanu i Turskoj u vrijeme pandemije COVID-19 u organizaciji UN Women i Centar ženskih prava⁶⁷⁶,
- ENNHRI online godišnji sastanak o Izgradnji boljeg zajedništva za ljudska prava, demokratiju i vladavinu prava u Evropi: Prepoznavanje uloge NHRI⁶⁷⁷,
- GANHRI online godišnji sastanak⁶⁷⁸,
- Pokrajinski zaštitnik – ombudsmen online okrugli sto⁶⁷⁹ i
- Ombudsmen Kosova* online regionalna konferencija o Ljudskim pravima u periodu pandemije i ulogama nacionalnih institucija za ljudska prava⁶⁸⁰.

12.3. Saradnja s civilnim društvom

Slijedeći usvojene programe aktivnosti iz Strategije djelovanja Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za period 2016 – 2021. godina, kontinuiran je proces unapređenja saradnje s predstavnicima nevladinih organizacija i civilnim sektorom u Bosni i Hercegovini i u 2020. godini.

Slijedom navedenog, predstavnik Institucije učestvovao je na konferenciji u organizaciji udruženja Vaša prava Bosne i Hercegovine na temu u sklopu projekta „Borba protiv nasilja nad ženama kroz pružanje zaštite i pomoći žrtvama s posebnim fokusom na pitanja rodno zasnovanog nasilja uz aktivno učešće lokalnih nevladinih organizacija, predstavnika lokalnih zajednica i vladinih službenika⁶⁸¹“.

Na poziv učenika Treće gimnazije, Ombudsmenka BiH je učestvovala na online debati povodom obilježavanja Dana ljudskih prava.⁶⁸²

U organizaciji nevladinih organizacija Centar ženskih prava Zenica, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima Vukovar i Odjelom za podršku žrtvama i svjedocima pri Županijskom sudu u Vukovaru boravili smo u studijskoj posjeti Hrvatskoj. Pored razmjene dobrih praksi s institucijama i nevladinim organizacijama koje direktno primjenjuju osobu od povjerenja, cilj studijske posjete je bio direktnije se upoznati i s propustima uočenim tokom primjene, kako bi se u zakonskim i proceduralnim rješenjima u Bosni i Hercegovini ti propusti prevenirali⁶⁸³.

⁶⁷⁶ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur izložila referat na temu: Kriza uzrokovana pandemijom i nasilje nad ženama, pitanja (ne)funkcionisanja sistema zaštite u zemljama Zapadnog Balkana i Turske u kontekstu pandemije COVID-19; unapređenje institucionalnog odgovora na nasilje nad ženama, u uslovima sa i bez kriza; dana 26.-27.11.2020. godine;

⁶⁷⁷ Ombudsmeni BiH dana 2.12.2020. godine;

⁶⁷⁸ Ombudsmeni BiH u periodu 30.11. – 4.12.2020. godine;

⁶⁷⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izlagao na temu: Pandemija i ljudska prava – izazovi i dileme, dana 9.12.2020. godine;

⁶⁸⁰ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur izložila referat na temu: Uloga NHRI-a i civilno društvo u vremenu pandemije – regionalno iskustvo; dana 10.12.2020. godine;

*ovaj naziv upotrebljava se bez prejudiciranja statusa i u skladu s Rezolucijom 1244 UNSCR i mišljenju ICJ o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova;

⁶⁸¹ U Sarajevu dana 14.2.2020. godine;

⁶⁸² Ombudsmenka Nives Jukić dana 9.12.2020. godine;

⁶⁸³ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur, u svojstvu članice ekspertne radne grupe u okviru inicijative za uvođenje osobe od povjerenja u sistem podrške žrtvama i svjedocima nasilja u krivičnim i drugim postupcima, u periodu 19-21.2.2020. godine u Vukovaru;

S predstavnicima Alzheimer udruženja Sarajevo smo razgovarali o položaju i pravima dementnih osoba i zajednički planirali konferenciju o položaju starih osoba s posebnim fokusom na položaj osoba oboljelih od demencije na kojoj bi se razmijenila iskustva i dobre prakse zemalja proširene Dunavske regije koja obuhvata 19 zemalja od kojih su 12 članice EU⁶⁸⁴.

U organizaciji Centra za istraživanje Banja Luka, Instituta za uporedno pravo Beograd i Fondacije Friedrich Ebert Stiftung uzeli smo online učešće i na Četvrtoj međunarodnoj naučnoj konferenciji o Usaglašavanju pravne regulative s pravnim tekovinama Evropske Unije – stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih⁶⁸⁵.

Naučno-stručna konferencija pod nazivom „Ustavni sud Bosne i Hercegovine – razgovor za dogovor“ organizovana je od strane Udruženja Centar za lobiranje Banja Luka i imala je i našeg predstavnika⁶⁸⁶.

Razmatrajući složeno pitanje demencije te djelujući s ciljem formiranja Forum predstavnika zemalja članica ove regije koji bi ponaosob predstavili spremnost društva za prilagođavanje i mogućnost uspostave sistema „Društvo prijateljski orijentisano osobama s demencijom“ te adaptacije i prilagođavanja životne sredine starijim osobama, učestvovali smo i na videokonferenciji - Njega i politike demencije proširenog Podunavlja⁶⁸⁷.

Uzimajući u obzir raniju saradnju i cijeneći postignute uspjehe, pozvani smo da učestvujemo i na online seminaru Centra ženskih prava na temu Društvena marginalizacija problema nasilja nad ženama u situacijama prisilne izolacije, hitnih okolnosti i restriktivnih mjera kao nastavku aktivnosti, a u okviru druge faze EU-UN Women regionalnog programa za zaustavljanje nasilja nad ženama u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj – Sprovođenje normi, mijenjanje stavova⁶⁸⁸.

Razgovarali smo i s predstavnicima Centra za životnu sredinu i to o aktuelnim pitanjima važnim za rad i modalitetima buduće saradnje⁶⁸⁹ i učestvovali na Drugoj međunarodnoj konferenciji koju je organizovalo Udruženje građana Put pravde iz Banje Luke⁶⁹⁰.

U organizaciji Centra za sigurnosne studije diskutovali smo o Policiji i poštivanju ljudskih prava u BiH⁶⁹¹, a s Asocijacijom XY i u saradnji s entiteskim ministarstvima zdravstva o Projektu mentalnog zdravlja u BiH⁶⁹².

⁶⁸⁴ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 10.3.2020. godine u Područnom uredu u Sarajevu;

⁶⁸⁵ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio referat na temu: Komunikacijske procedure uz Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima djeteta dana 24.5.2020. godine;

⁶⁸⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio referat na temu: Uslovi za izbor, sastav i mandat sudija ustavnih sudova dana 22.8.2020. godine;

⁶⁸⁷ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur izložila referat na temu: Ocjena radne sposobnosti i utvrđivanje invalidnosti dana 31.8.2020. godine;

⁶⁸⁸ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 1. i 2.9.2020. godine;

⁶⁸⁹ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 1.9.2020 u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci;

⁶⁹⁰ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.9.2020 u Banja Luci;

⁶⁹¹ Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić dana 30.6. i predstavnici Institucije dana 17.9.2020. u Sarajevu;

⁶⁹² Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 14.10.2020. godine u Sarajevu;

Prava za sve i Ženska zagovaračka grupa su nas pozvali da razmijenimo iskustva i mišljenja na online javnom forumu na temu: „Bosna i Hercegovina je u Evropi, a kada će u EU? Iz ugla civilnog društva i ženske perspektive“⁶⁹³, kao i Institut za razvoj mladih i zajednice Perpetuum mobile iz Banje Luke na temu Politička edukacija mladih⁶⁹⁴.

Obilježavajući 25. novembar, Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, održan je online okrugli sto na temu Pandemija nasilja nad ženama u organizaciji Fondacije CURE i grupe nevladinih organizacija⁶⁹⁵.

Razgovarali smo i s predstavnicima Centra za životnu sredinu o aktuelnim pitanjima iz oblasti zaštite životne sredine⁶⁹⁶ te s predstavnikom udruženja Green Team o problemima s kojima se susreću građani povodom izgradnje odlagališta nuklearnog i radioaktivnog otpada Čerkezovac na lokalitetu Trgovska gora, Republika Hrvatska⁶⁹⁷.

Online smo izlagali i na naučno-stručnoj konferenciji u organizaciji Udruženja Centar za lobiranje u Banjoj Luci, posvećenju obilježavanju 25 godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma⁶⁹⁸ kao i na webinaru u organizaciji švedske Fondacije Kvinna till Kvinna na temu „25 godina Dejtona: Kako izgraditi inkluzivan, održiv i rodno pravedan mir?“⁶⁹⁹.

⁶⁹³ Predstavnik Institucije ombudsmena dana 15.10.2020. godine;

⁶⁹⁴ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio referat u formi dijaloga s moderatorom o relevantnoj temi dana 14.11.2020. godine;

⁶⁹⁵ Predstavnik Institucije ombudsmena dana 25.11.2020. godine;

⁶⁹⁶ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 1.9.2020. godine;

⁶⁹⁷ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 15.12.2020. godine;

⁶⁹⁸ Ombudsmen prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio referat na temu: Ljudska prava u Bosni i Hercegovini i Dejtonski mirovni sporazum dana 12.12.2020. godine;

⁶⁹⁹ Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur dana 17.12.2020. godine;

XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA

Ombudsmeni, u skladu s članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom organu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Organi, koji dobiju takve preporuke dužni su pismeno odgovoriti i obavijestiti Ombudsmene o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorni organ ne poduzme mjere iz preporuke ili ako ne obavijesti Ombudsmene o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem organu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realizovanja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ ŽALBE	UPUĆEN ORGANU	POVEDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/20	Ž-SA-08-873/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO	19 - UPRAVA	6.1.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-2/20	Ž-SA-05-835/19,	JAVNA USTANOVA KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD, SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR, SARAJEVO	05 - POLICIJA	6.1.2020.	REALIZOVANA	DA
P-3/20	Ž-SA-06-626/19,	SENAT UNIVERZITETA U BIHAĆU	01 - DISKRIMINACIJA	13.1.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-4/20	Ž-BL-05-735/18,	USTAVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE, NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	16.1.2020.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-5/20	Ž-SA-04-1172/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO N/R DIREKTORA	25 - PENZIJE	16.1.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-6/20	Ž-SA-04-1025/19,	GRAD VISOKO N/R GRADONAČELNICE	10 - RADNI ODNOSI	16.1.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-7/20	Ž-SA-08-1058/19,	OPĆINA BUGOJNO N/R NAČELNIKA	19 - UPRAVA	16.1.2020.	REALIZOVANA	NE
P-8/20	Ž-BL-01-820/19,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	17.1.2020.	REALIZOVANA	DA

P-9/20	Ž-BL-05-701/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.1.2020.	REALIZOVANA	DA
P-10/20	Ž-BL-04-584/19,	JU SŠC „PETAR PETROVIĆ NJEKOŠ“ ČAJNIČE, MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE, REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	11 - OBRAZOVANJE -- 11-3 - SREDNJE OBRAZOVANJE	28.1.2020.	REALIZOVANA	DA
P-11/20	Ž-SA-06-990/16, Ž-SA-08-838/19,	LJEKARSKA KOMORA FEDERACIJE BIH, SKUPŠTINA LJEKARSKE KOMORE ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA, 19 - UPRAVA	29.1.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-12/20	Ž-SA-05-779/19,	OPĆINA ZAVIDOVIĆI	32 - INSPEKCIJE	30.1.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-13/20	Ž-SA-06-1409/18,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.1.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-14/20	Ž-SA-05-1073/19,	JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA „UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA“ N/R V.D. DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	31.1.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-15/20	Ž-BL-05-1012/18, Ž-BL-05-1032/18, Ž-BL-05-1034/18, Ž-BL-05-12/19, Ž-BL-05-146/19, Ž-BL-05-17/19, Ž-BL-05-19/19, Ž-BL-05-20/19, Ž-BL-05-21/19, Ž-BL-05-32/19, Ž-BL-05-461/19, Ž-BL-05-59/19, Ž-BL-05-7/19, Ž-BL-05-70/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA, 19 - UPRAVA	6.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-16/20	Ž-BL-05-589/19,	JPŠ "ŠUME REPUBLIKE SRPSKE" A.D. SOKOLAC, ŠUMSKA UPRAVA KOZARSKA DUBICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-17/20	Ž-BL-08-721/19,	GRAD DOBOJ	19 - UPRAVA	5.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-18/20	Ž-BL-05-806/19,	MTEL A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-19/20	Ž-BL-01-716/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, JAVNI FOND ZA DJEČIJU ZAŠTITU REPUBLIKE SRPSKE, JU CENTAR „ZAŠTITI ME“ BANJA LUKA, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	5.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-20/20	Ž-BL-01-430/19,	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO PRIJEDOR, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE, POLICIJSKA UPRAVA PRIJEDOR, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD NOVI GRAD	13 - PRAVA DJETETA	5.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-21/20	Ž-BL-01-639/19,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD FOČA, DOM ZA MUŠKU DJECU I OMLADINU OMETENU U RAZVOJU U PRIJEDORU	13 - PRAVA DJETETA	5.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-22/20	Ž-BL-08-712/19,	OPŠTINA TESLIĆ	19 - UPRAVA	5.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-23/20	Ž-BL-05-844/19,	EKO TOPLANE BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-24/20	Ž-SA-05-1258/19, Ž-SA-05-1269/19,	UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR U SARAJEVU N/R PREDsjedNIKA UPRAVNOG ODBORA, N/R RUKOVODIOCA PRAVNE SLUŽBE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.2.2020.	REALIZOVANA	NE
P-25/20	Ž-BL-08-803/19,	KANTONALNI SUD U BIHAĆU	09 - PRAVOSUĐE	5.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-26/20	Ž-BL-06-706/19,	JKP „IZVOR“ FOČA	01 - DISKRIMINACIJA	6.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-27/20	Ž-BL-05-793/19,	JP "ZAVOD ZA IZGRADNJU GRADA" PRIJEDOR	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-28/20	Ž-LI-05-341/19,	UPRAVA ZA PITANJA BRANITELJA I STRADALNIKA DOMOVINSKOG RATA HVO TOMISLAVGRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-29/20	Ž-SA-08-615/19,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA	19 - UPRAVA	13.2.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-30/20	Ž-SA-06-257/19,	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	25.2.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-31/20	Ž-SA-04-281/19, Ž-SA-04-575/19,	TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	17.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-32/20	Ž-SA-05-95/19,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO, OPĆINA ILIDŽA-SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE ILIDŽA	19 - UPRAVA	17.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-33/20	Ž-SA-04-836/18,	KJKP „GRAS“ D.O.O. SARAJEVO, NA ZNANJE VLADI KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO SAOBRAČAJA KANTONA SARAJEVO, JU „SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE KANTONA SARAJEVO“	10 - RADNI ODNOSI	17.2.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-34/20	Ž-SA-05-1261/19,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-35/20	Ž-BL-05-369/19,	OPŠTINA RUDO, REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 - INSPEKCIJE	11.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-36/20	Ž-BL-02-638/19,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	25.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-37/20	Ž-SA-02-1108/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA SARAJEVO N/R DIREKTORA SARAJEVO	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	25.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-38/20	Ž-SA-04-820/19,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO, KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO, JAVNA USTANOVA SREDNJA ŠKOLA POLJOPRIVREDE, PREHRANE, VETERINE I USLUŽNIH DJELATNOSTI SARAJEVO - ŠKOLSKI ODBOR SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	25.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-39/20	Ž-BL-01-541/19,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK	13 - PRAVA DJETETA	27.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-40/20	Ž-BL-05-835/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-41/20	Ž-BL-05-769/19,	OPĆINSKO PRAVOBRANILAŠTVO SANSKI MOST	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-42/20	Ž-BL-05-183/19,	OPŠTINA PRNJAVOR	32 - INSPEKCIJE	27.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-43/20	Ž-BL-05-359/19,	JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE „ČISTOĆA“ D.O.O. CAZIN	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-44/20	Ž-BL-05-331/19,	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	27.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-45/20	Ž-BL-08-569/19,	TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	26 - TUŽILAŠTVA	27.2.2020.	REALIZOVANA	DA
P-46/20	Ž-SA-05-978/19,	VLADA USK BIHAĆ N/R PREMIJERA USK, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK BIHAĆ N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-47/20	Ž-SA-08-1396/19,	KANTONALNI SUD U TUZLI	09 - PRAVOSUĐE -- 09- 2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	4.3.2020.	REALIZOVANA	DA
P-48/20	Ž-SA-05-124/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNIKA SUDA	19 - UPRAVA	4.3.2020.	REALIZOVANA	DA
P-49/20	Ž-SA-05-218/19,	GRAD VISOKO, GRADSKO VIJEĆE VISOKO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.3.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-50/20	Ž-BL-01-660/19, Ž-BL-01-767/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	6.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-51/20	Ž-BL-08-561/19,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO- PRAVNE POSLOVE, REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, INSPEKTORAT REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	6.3.2020.	REALIZOVANA	DA
P-52/20	Ž-BL-05-214/19,	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-53/20	Ž-BL-05-814/19,	“KOSMOS” AD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-54/20	Ž-BL-06-646/19,	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE UNSKO SANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	6.3.2020.	REALIZOVANA	DA
P-55/20	Ž-SA-05-855/19,	UNIVERZITET U SARAJEVU N/R REKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	9.3.2020.	REALIZOVANA	DA
P-56/20	Ž-SA-07-1160/19,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD POLUOTVORENOG TIP TUZLA N/R DIREKTORA	07 - ZATVORI -- 07-1 - KORIŠTENJE ZAVODSKIH POGODNOSTI I POSJETE	9.3.2020.	REALIZOVANA	DA
P-57/20	Ž-BL-05-462/19,	OSNOVNI SUD U DOBOJU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.4.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-58/20	Ž-BL-05-649/19,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.4.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-59/20	Ž-BL-05-750/19,	KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.4.2020.	REALIZOVANA	DA
P-60/20	Ž-BL-01-381/19,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE, JAVNI FOND ZA DJEČIJU ZAŠTITU REPUBLIKE SRPSKE, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIJE LJINA	13 - PRAVA DJETETA	12.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-61/20	Ž-BL-05-6/19,	SLUŽBA ZA UPRAVU EKONOMSKIH POSLOVA I PODUZETNIŠTVA OPĆINE ZAVIDOVIĆI	19 - UPRAVA	12.3.2020.	REALIZOVANA	NE
P-62/20	Ž-SA-05-206/17,	SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG, ZAVOD ZA PLANIRANJE RAZVOJA KANTONA SARAJEVO	15 – IMOVINSKO-PRAVNI	13.3.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-63/20	Ž-BL-08-567/19,	OSNOVNI SUD U TESLIĆU, PRAVOBRANILAŠTVO REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	16.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-64/20	Ž-SA-04-251/20,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE DIREKTORA, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	19.3.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-65/20	Ž-SA-04-251/20,	KANTONALNA UPRAVA ZA BRANIOCE TRAVNIK N/R DIREKTORA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	19.3.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-66/20	Ž-LI-04-85/20,	SREDNJA TEHNIČKA ŠKOLA BUGOJNO	10 - RADNI ODNOSI	2.6.2020.	REALIZOVANA	DA
P-67/20	Ž-SA-04-1312/19,	SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	28.4.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-68/20	Ž-SA-05-345/20,	KRIZNI ŠTAB FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, KRIZNI ŠTAB KANTONA SARAJEVO, KRIZNI ŠTAB HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	27.5.2020.	REALIZOVANA	NE
P-69/20	Ž-BL-05-57/20,	OPŠTINA NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-70/20	Ž-BL-04-365/19,	REPUBLIKA SRPSKA, MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU, FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I ENERGETSKU EFIKASNOST, OPŠTINA KOSTAJNICA, KOMUNALNO PREDUZEĆE „KOMUNALNO“ KOSTAJNICA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	20.5.2020.	REALIZOVANA	DA

P-71/20	Ž-BL-05-740/19,	OPŠTINA PETROVO	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	20.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-72/20	Ž-BL-06-749/19, Ž-BL-06-818/19,	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	20.5.2020.	REALIZOVANA	DA
P-73/20	Ž-BL-05-834/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-74/20	Ž-BL-05-840/19,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.5.2020.	REALIZOVANA	DA
P-75/20	Ž-BL-05-867/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE, POLICIJSKA STANICA SRBAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.5.2020.	REALIZOVANA	DA
P-76/20	Ž-BL-05-116/19,	GRAD BIHAĆ, KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BIHAĆ	32 - INSPEKCIJE	20.5.2020.	REALIZOVANA	DA
P-77/20	Ž-BL-05-757/19,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BIHAĆ, INSTITUT ZA NESTALA LICA BOSNE I HERCEGOVINE, JKP „SANA“ D.O.O. –U STEČAJU, TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	20 - RATNE ŠTETE	20.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-78/20	Ž-SA-08-1262/19,	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG	32 - INSPEKCIJE	21.5.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-79/20	Ž-SA-05-864/19,	HIDROELEKTRANE NA TREBIŠNJICI TREBINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.5.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-80/20	Ž-SA-05-796/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	19 - UPRAVA	21.5.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-81/20	Ž-SA-04-1119/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	28.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-82/20	Ž-SA-05-341/19,	UNIVERZITET U SARAJEVU, ORIJENTALNI INSTITUT, KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	28 - PREDMETI KORUPCIJE	28.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-83/20	Ž-SA-05-82/20,	MINISTARSTVO PRIVREDE HNK MOSTAR	19 - UPRAVA	28.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-84/20	Ž-SA-05-1320/19,	KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.5.2020.	REALIZOVANA	DA
P-85/20	Ž-SA-02-1330/19, Ž-SA-02-543/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE FBIH	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	28.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-86/20	Ž-SA-05-1242/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA, N/R SLUŽBENIKA ZA INFORMISANJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-87/20	Ž-SA-05-599/19,	VIJEĆE MINISTARA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.5.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-88/20	Ž-SA-05-373/19,	OPŠTINA ROGATICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.5.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-89/20	Ž-SA-08-1361/19,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	29.5.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-90/20	Ž-SA-04-183/20,	KANTONALNI SUD U ZENICI N/R PREDsjedNIKA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	29.5.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-91/20	Ž-SA-06-1009/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	01 - DISKRIMINACIJA	29.5.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-92/20	Ž-BL-01-333/20,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE/REPUBLIČKI ŠTAB ZA VANREDNE SITUACIJE, VLADA FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE/FEDERALNI ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE TUZLANSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE KANTONA SARAJEVO, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE KANTONA 10, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE POSAVSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE UNSKO-SANSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA, KRIZNI ŠTAB ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	13 - PRAVA DJETETA	1.6.2020.	REALIZOVANA	NE
P-93/20	Ž-SA-05-865/19,	OPŠTINA GACKO N/R NAČELNIKA OPŠTINE GACKO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.6.2020.	REALIZOVANA	DA
P-94/20	Ž-SA-02-845/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE N/R MINISTRA SARAJEVO, INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA SARAJEVO N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	1.6.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-95/20	Ž-SA-06-293/20,	ORGANI VLASTI U BOSNI I HERCEGOVINI	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-22 - NA OSNOVU STAROSNE DOBI	8.6.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-96/20	Ž-SA-08-984/19,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO- PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA	32 - INSPEKCIJE	10.6.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-97/20	Ž-SA-05-65/20,	JU OSNOVNA ŠKOLA "ČENGIĆ VILA I" SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-98/20	Ž-BL-05-722/19,	GRAD BIHAĆ-SLUŽBA ZA IMOVINSKO-PRAVNE, GEODETSKE I KATASTARSKE POSLOVE, SLUŽBA ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI, VODE I ZAŠTITU OKOLIŠA I INSPEKCIJSKE POSLOVE, JU „ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE“	32 - INSPEKCIJE	11.6.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-99/20	Ž-BL-05-942/19,	GRAD BANJA LUKA-ODJELJENJE KOMUNALNE POLICIJE N/R NAČELNIKA, N/Z ODJELJENJU ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE N/R NAČELNIKA, N/Z OKRUŽNOM TUŽILAŠTVU BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	11.6.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-100/20	Ž-BL-08-597/19,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	11.6.2020.	REALIZOVANA	DA
P-101/20	Ž-BL-05-2/20,	PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE-PODRUČNI CENTAR BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2020.	REALIZOVANA	DA
P-102/20	Ž-BL-05-304/20,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE/REPUBLIČKI ŠTAB ZA VANREDNE SITUACIJE, FEDERALNI ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE TUZLANSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE KANTONA SARAJEVO, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE BOSANSKO- PODRINJSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE KANTONA 10, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE POSAVSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE UNSKO-SANSKOG KANTONA, KANTONALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA, KRIZNI ŠTAB ZA ZAŠTITU I SPAŠAVANJE BRČKO DISTRIKTA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.5.2020.	REALIZOVANA	DA

P-103/20	Ž-SA-06-1075/19,	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/RGUVERNERA	01 - DISKRIMINACIJA	16.6.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-104/20	Ž-LI-08-86/20,	OPĆINSKO JAVNO PRAVOBRANILAŠTVO TOMISLAVGRAD	19 - UPRAVA	17.6.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-105/20	Ž-SA-01-1284/19,	KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	23.6.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-106/20	Ž-SA-04-481/19,	BOSNALIJEK D.D. SARAJEVO N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	23.6.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-107/20	Ž-BL-05-579/19,	GRAD DOBOJ	32 - INSPEKCIJE	30.6.2020.	REALIZOVANA	DA
P-108/20	Ž-BL-05-782/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-109/20	Ž-BL-05-922/19,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-110/20	Ž-BL-05-47/20,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE UNSKO-SANSKOG KANTONA-INSPEKTORAT ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-111/20	Ž-BL-05-274/20,	REPUBLIČKO JAVNO TUŽILAŠTVO-POSEBNO ODJELJENJE ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE, ORGANIZOVANOG I NAJTEŽIH OBLIKA PRIVREDNOG KRIMINALA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-112/20	Ž-BR-05-7/20,	GRAD TUZLA-SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 - INSPEKCIJE	1.7.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-113/20	Ž-BL-05-69/20,	GRAD BIHAĆ	15 - IMOVINSKO-PRAVNI	8.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-114/20	Ž-SA-05-863/19,	GRAD TREBINJE N/R GRADONAČELNIKA TREBINJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	2.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-115/20	Ž-SA-04-714/19,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO N/R DIREKTORA	11 - OBRAZOVANJE	7.7.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-116/20	Ž-SA-05-1283/19,	OBAVJEŠTAJNO-SIGURNOSNA AGENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-117/20	Ž-SA-05-333/20,	UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR SARAJEVO N/R PREDSEDNIKA UPRAVNOG ODBORA, N/R GENERALNE DIREKTORICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-118/20	Ž-SA-06-751/18,	UNIVERZITET U SARAJEVU, ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-119/20	Ž-SA-01-1390/19,	OPĆINA ILIDŽA N/R NAČELNIKA, NA ZNANJE POREZNOJ UPRAVI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	9.7.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-120/20	Ž-SA-05-303/19,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREMIJERA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-121/20	Ž-SA-05-311/20,	„JP BH POŠTA“ D.O.O. SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-122/20	Ž-SA-02-672/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	9.7.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-123/20	Ž-BL-05-400/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, KOMISIJA ZA IZBOR KANDIDATA ZA UPRAVNI ODBOR AGENCIJE ZA PRIVATIZACIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-124/20	Ž-SA-05-139/19,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-125/20	Ž-SA-04-1341/19,	KJKP “VODOVOD I KANALIZACIJA” D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	14.7.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-126/20	Ž-LI-08-65/20,	SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA TOMISLAVGRAD	19 - UPRAVA	27.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-127/20	Ž-LI-08-111/20, Ž-LI-08-112/20,	UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA 10	19 - UPRAVA	27.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-128/20	Ž-BL-05-83/20,	GRAD DOBOJ	20 - RATNE ŠTETE	24.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-129/20	Ž-SA-06-926/19,	JAVNA USTANOVA ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE „MLADOST“ KAKANJ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-15 - NA OSNOVU IMOVNOG STANJA	24.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-130/20	Ž-MO-04-133/19,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO GRAD MOSTAR	10 - RADNI ODNOSI	29.7.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-131/20	Ž-MO-05-7/20,	ZAVOD ZA ŠKOLSTVO MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	29.7.2020.	REALIZOVANA	DA
P-132/20	Ž-BR-05-21/20,	GRAD SREBRENİK-STRUČNA SLUŽBA GRADONAČELNIKA SREBRENİK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	3.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-133/20	Ž-SA-05-1066/19,	ADVOKATSKA KOMORA FEDERACIJE BIH	31 - ADVOKATI	6.8.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-134/20	Ž-SA-06-708/19,	GRAD SARAJEVO N/R GRADONAČELNIKA, NA ZNANJE ODBORU DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-01 - UZNEMIRAVANJE	6.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-135/20	Ž-SA-06-709/19,	GRAD SARAJEVO N/R GRADONAČELNIKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-01 - UZNEMIRAVANJE	6.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-136/20	Ž-SA-06-627/20,	JAVNO PODUZEĆE BH POŠTA D.O.O. SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA	7.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-137/20	Ž-SA-02-1316/19,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK N/R MINISTRA, JU DOM ZDRAVLJA VITEZ N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	11.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-138/20	Ž-SA-08-68/20,	KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE „RAD“ D.O.O. N/R DIREKTORA SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	12.8.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-139/20	Ž-BR-08-223/19,	ADVOKATSKA/ODVJETNIČKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	31 - ADVOKATI	13.8.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-140/20	Ž-BR-04-197/18,	OPĆINA BANOVÍĆI -NAČELNIK	21 - KOMUNALNE USLUGE	13.8.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-141/20	Ž-SA-04-406/20,	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, GRAD ZENICA	25 - PENZIJE	18.8.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-142/20	Ž-SA-05-317/20,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-143/20	Ž-BL-04-310/20,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	11 - OBRAZOVANJE -- 11-5 - OBRAZOVANJE ODRASLIH	3.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-144/20	Ž-BL-01-408/18,	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	19.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-145/20	Ž-BL-01-447/20,	OKRUŽNI SUD U PRIJEDORU, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD PRIJEDOR	13 - PRAVA DJETETA	19.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-146/20	Ž-BL-05-260/20,	GARANTNI FOND REPUBLIKE SRPSKE A.D. BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	19.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-147/20	Ž-BL-05-94/20,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-148/20	Ž-BL-08-450/20,	GRAD BANJA LUKA-ODJELJENJE ZA SAOBRAĆAJ I PUTEVE	19 - UPRAVA	19.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-149/20	Ž-BL-04-8/20,	ZDRAVSTVENA USTANOVA DOM ZDRAVLJA CAZIN	10 - RADNI ODNOSI	19.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-150/20	Ž-BL-05-366/20,	GRAD DOBOJ	32 - INSPEKCIJE	19.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-151/20	Ž-BL-05-338/20,	GRAD GRADIŠKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-152/20	Ž-BL-05-45/20,	UPRAVNA INSPEKCIJA REPUBLIKE SRPSKE	32 - INSPEKCIJE	19.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-153/20	Ž-SA-05-21/20,	KJKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.8.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-154/20	Ž-BL-06-340/20,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO TRGOVINE I PREDUZETNIŠTVA	01 - DISKRIMINACIJA	31.8.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-155/20	Ž-SA-04-371/20,	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT ZENICA	11 - OBRAZOVANJE	21.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-156/20	Ž-BR-05-136/17,	GRAD TUZLA-SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLINE	19 - UPRAVA	26.8.2020.	REALIZOVANA	DA
P-157/20	Ž-LI-08-146/20, Ž-LI-08-147/20,	ŽALBENO VIJEĆE VLADE KANTONA 10	19 - UPRAVA	14.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-158/20	Ž-BL-01-351/20,	OPŠTINA ŠAMAC	13 - PRAVA DJETETA	4.9.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-159/20	Ž-BR-04-70/18,	OPĆINA BANOVICI	21 - KOMUNALNE USLUGE	7.9.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-160/20	Ž-BR-05-135/18,	JU PRVA OSNOVNA ŠKOLA ŽIVINICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-161/20	Ž-BR-05-218/18,	GRAD TUZLA GRADONAČELNIKU TUZLA	19 - UPRAVA	14.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-162/20	Ž-LI-05-151/20,	SLUŽBA ZA PRIVREDU I INSPEKCIJU TOMISLAVGRAD	32 - INSPEKCIJE	14.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-163/20	Ž-LI-08-191/20,	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	14.9.2020.	NEMA ODGOVORA	NE

P-164/20	Ž-SA-08-404/20,	OPĆINA CENTAR N/R NAČELNIKA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE I KOMUNALNE POSLOVE	19 - UPRAVA	14.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-165/20	Ž-SA-04-685/18,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE ORGANA I TIJELA FBIH N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	14.9.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-166/20	Ž-SA-05-730/19,	FEDERALNA UPRAVA POLICIJE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-167/20	Ž-MO-05-60/20,	OPĆINA STOLAC-SLUŽBA ZA GRADITELJSTVO, PROSTORNO UREĐENJE, ZAŠTITU OKOLIŠA I OBNOVU STOLAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	14.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-168/20	Ž-SA-04-770/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO N/R DIREKTORA, DIREKTORA KAS-a -ŠEFA SEKTORA	10 - RADNI ODNOSI	14.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-169/20	Ž-SA-08-1372/19,	GRAD MOSTAR-ODJEL ZA FINANSIJE I NEKRETNINE SLUŽBA ZA NEKRETNINE MOSTAR N/R ŠEFA SLUŽBE	19 - UPRAVA	14.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-170/20	Ž-SA-05-619/20,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO PRAVDE I UPRAVE KANTONA SARAJEVO, JP „TELEVIZIJA KANTONA SARAJEVO“ D.O.O. SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG SKUPŠTINE	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	14.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-171/20	Ž-SA-06-686/20,	KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU N/R DIREKTORICE	08 - RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	15.9.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-172/20	Ž-BL-03-467/20,	CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA BOSNE I HERCEGOVINE, GRAD CAZIN	18 - MANJINE	16.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-173/20	Ž-BL-08-264/20,	TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	26 - TUŽILAŠTVA	16.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-174/20	Ž-BL-04-563/19,	MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE, GRAD GRADIŠKA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	16.9.2020.	REALIZOVANA	DA
P-175/20	Ž-BL-05-927/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	21.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-176/20	Ž-BL-05-526/20, Ž-BL-05-561/20, Ž-BL-05-566/20, Ž-BL-05-567/20, Ž-BL-05-568/20, Ž-BL-05-574/20, Ž-BL-05-589/20,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, VLADA REPUBLIKE SRPSKE, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-177/20	Ž-SA-05-1419/18,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO- SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE N/Z OPĆINSKOM NAČELNIKU SARAJEVO	19 - UPRAVA	22.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-178/20	Ž-SA-05-981/19,	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE N/R ČLANOVA PREDSJEDNIŠTVA, ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSEDAVAJUĆEG	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	25.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-179/20	Ž-SA-05-526/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	25.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-180/20	Ž-SA-06-684/20,	TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, REGULATORNA AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJE SARAJEVO, FEDERALNA UPRAVA POLICIJE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-24 - GOVOR MRŽNJE	25.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-181/20	Ž-SA-05-255/20,	BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE, OPĆINA PALE FBIH N/R NAČELNIKA OPĆINE, OPĆINSKO VIJEĆE	15 - IMOVINSKO-PRAVNI	25.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-182/20	Ž-SA-05-270/20,	OPERATOR ZA OIEIEK – OPERATOR ZA OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE I EFIKASNU KOGENERACIJU MOSTAR N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	25.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-183/20	Ž-SA-08-268/20,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	09 - PRAVOSUĐE	25.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-184/20	Ž-SA-04-868/18,	FAKULTET FIZIČKOG VASPITANJA I SPORTA PALE N/R DEKANA	11 - OBRAZOVANJE	25.9.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-185/20	Ž-LI-08-205/20,	MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROGNAHNIH KANTONA 10	19 - UPRAVA	5.10.2020.	REALIZOVANA	DA
P-186/20	Ž-MO-06-136/18,	UPRAVA ZA CIVILNU ZAŠTITU I VATROGASTVO HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	29.9.2020.	REALIZOVANA	DA

P-187/20	Ž-MO-05-36/20,	VLADA KANTONA 10 N/R MINISTARSTVO PRIVREDE LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	29.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-188/20	Ž-BL-04-309/19,	GRAD BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	1.10.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-189/20	Ž-BL-04-540/20,	SKUPŠTINA UNSKO- SANSKOG KANTONA	06 - JAVNI PRIHODI	24.11.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-190/20	Ž-SA-06-719/20,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA N/R MINISTRICE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PORIJEKLA	2.10.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-191/20	Ž-SA-05-1181/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE, KOMISIJA ZA DAVANJE STRUČNOG MIŠLJENJA RADI UTVRĐIVANJA STATUSA POSEBNE KATEGORIJE CIVILNIH ŽRTAVA RATA SARAJEVO, MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK TUZLANSKOG KANTONA TUZLA N/R MINISTRA	19 - UPRAVA	2.10.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-192/20	Ž-SA-05-732/20,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDsjedNIKA, INSTITUT ZA MJERITELJSTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	2.10.2020.	REALIZOVANA	NE
P-193/20	Ž-SA-04-639/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREMIJERA, NA ZNANJE FEDERALNOM ZAVODU ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	6.10.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-194/20	Ž-LI-05-168/20,	GRAD LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	8.10.2020.	REALIZOVANA	DA
P-195/20	Ž-SA-04-574/20,	UNIVERZITET U TUZLI N/R REKTORICE, MEDICINSKI FAKULTET UNIVERZITETA U TUZLI N/R DEKANESE, KANTONALNI INSPEKTORAT ZA NAUKU OBRAZOVANJE I SPORT TUZLA	11 - OBRAZOVANJE	15.10.2020.	REALIZOVANA	DA
P-196/20	Ž-SA-04-761/20,	UNIVERZITET U SARAJEVU, VLADA KANTONA SARAJEVO	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	14.10.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-197/20	Ž-LI-05-330/17,	SVE RELEVANTNE INSTITUCIJE U KANTONU 10	05 - POLICIJA	11.11.2020.	REALIZOVANA	DA
P-198/20	Ž-SA-08-438/20,	MINISTARSTVO PRIVREDE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	19 - UPRAVA	15.10.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-199/20	Ž-LI-08-219/20, Ž-LI-08-220/20,	MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10 - KANTONALNA UPRAVNA INSPEKCIJA	19 - UPRAVA	26.10.2020.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-200/20	Ž-LI-08-212/20,	SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA TOMISLAVGRAD	19 - UPRAVA	26.10.2020.	REALIZOVANA	DA
P-201/20	Ž-SA-04-403/20,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE SARAJEVO N/R MINISTRA	10 - RADNI ODNOSI	5.11.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-202/20	Ž-BL-05-770/19,	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE-SLUŽBA ZA ZAŠTITU INTEGRITETA I ZAKONITOSTI U RADU, BIRO ZA PREDSTAVKE GRAĐANA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2020.	REALIZOVANA	DA
P-203/20	Ž-BL-05-488/20,	Z.P. "RUDNIK I TERMOELEKTRANA UGLJEVIK" A.D. UGLJEVIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2020.	REALIZOVANA	DA
P-204/20	Ž-BL-05-421/20,	GRAD GRADIŠKA-ODJELJENJE ZA OPŠTU UPRAVU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-205/20	Ž-BL-05-271/20,	AGENCIJA ZA OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.11.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-206/20	Ž-BL-04-9/20,	JZU DOM ZDRAVLJA CAZIN	10 - RADNI ODNOSI	20.11.2020.	REALIZOVANA	DA
P-207/20	Ž-SA-05-440/20,	OPŠTINA NOVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	9.11.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-208/20	Ž-MO-08-101/20,	OPĆINSKI SUD U MOSTARU MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE -- 09- 2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	13.11.2020.	REALIZOVANA	DA
P-209/20	Ž-BL-05-611/20,	OPŠTINA KOTOR-VAROŠ ODJELJENJE ZA OPŠTU UPRAVU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.11.2020.	REALIZOVANA	DA

P-210/20	Ž-SA-04-595/20, Ž-SA-05-596/20, Ž-SA-06-227/20, Ž-SA-06-231/20, Ž-SA-06-289/20, Ž-SA-06-583/20, Ž-SA-06-603/20, Ž-SA-06-645/20, Ž-SA-05-588/20	MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I RASELJENA LICA I IZBJEGLICE N/R MINISTRICE, KJU "PORODIČNO SAVJETOVALIŠTE" SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING, 10 - RADNI ODNOSI, 22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	2.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-211/20	Ž-SA-05-792/18,	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREDSEDAVAJUĆEG, VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREMIJERA	19 - UPRAVA	7.9.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-212/20	Ž-BL-04-615/20,	KP „VODOVOD“ A.D. GRADIŠKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	24.11.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-213/20	Ž-BL-05-504/20,	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	24.11.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-214/20	Ž-BL-05-587/20,	OPŠTINA BRATUNAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.11.2020.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-215/20	Ž-BL-04-77/20,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, OPŠTINA KOZARSKA DUBICA	21 - KOMUNALNE USLUGE	1.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-216/20	Ž-SA-04-76/20,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BRANILACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	27.11.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-217/20	Ž-SA-04-74/20,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO N/R DIREKTORA, POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	25 - PENZIJE	27.11.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-218/20	Ž-SA-05-1228/19	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA, OPĆINSKO VIJEĆE CENTAR SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEG OV	15 - IMOVINSKO-PRAVNI	27.11.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-219/20	Ž-SA-05-796/20,	VLADA KANTONA SARAJEVO N/R PREMIJERA, NA ZNANJE JAVNOJ USTANOVI HISTORIJSKI ARHIV SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.11.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-220/20	Ž-MO-04-82/19, Ž-MO-04-86/19, Ž-MO-05-106/19,	JP ELEKTROPRIVREDA HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG-BOSNE D.D. MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU, 10 - RADNI ODNOSI	30.11.2020.	REALIZOVANA	DA

P-221/20	Ž-MO-05-123/19,	OPĆINA JABLANICA, OPĆINSKI NAČELNIK JABLANICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	30.11.2020.	REALIZOVANA	DA
P-222/20	Ž-MO-06-105/19, Ž-MO-06-24/20,	ZAVISNO PREDUZEĆE "RUDNIK I TERMoeLEKTRANE GACKO" N/R DIREKTORA GACKO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	30.11.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-223/20	Ž-MO-04-64/20, Ž-MO-04-65/20,	GRAD ČAPLJINA, JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE D.O.O. ČAPLJINA	21 - KOMUNALNE USLUGE	2.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-224/20	Ž-SA-04-868/20,	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR N/R DIREKTORA	25 - PENZIJE	2.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-225/20	Ž-SA-08-1407/19,	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO	26 - TUŽILAŠTVA	7.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-226/20	Ž-SA-04-344/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	25 - PENZIJE	7.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-227/20	Ž-SA-08-230/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA SARAJEVO N/R DIREKTORA	09 - PRAVOSUĐE -- 09- 2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	7.12.2020.	NEMA ODGOVORA	DA
P-228/20	Ž-SA-05-858/18,	SKUPŠTINA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR, VLADA HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	05 - POLICIJA	7.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-229/20	Ž-SA-04-604/20,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, OPĆINA FOČA USTIKOLINA N/R NAČELNIKA USTIKOLINA	10 - RADNI ODNOSI	7.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-230/20	Ž-SA-08-1077/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	7.12.2020.	REALIZOVANA	DA
P-231/20	Ž-SA-02-1050/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO, INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA SARAJEVO N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	7.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-232/20	Ž-SA-05-1256/19,	GRAD SREBRENİK N/R GRADSKOG VIJEĆA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-233/20	Ž-BL-05-427/20,	OPŠTINA SRBAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	8.12.2020.	REALIZOVANA	DA

P-234/20	Ž-BL-05-661/20,	JPŠ "ŠUME REPUBLIKE SRPSKE" A.D. SOKOLAC ŠG "DRINA" SREBRENICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	8.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-235/20	Ž-SA-01-885/20,	OPĆINA NOVI GRAD-SLUŽBA ZA URBANIZAM, STAMBENE, IMOVINSKO-PRAVNE I GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	11.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-236/20	Ž-BL-01-475/20,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, OPĆINA KAKANJ, JU „DOM ZDRAVLJA“ KAKANJ, OPĆINSKI SUD U TRAVNIKU, OSNOVNA ŠKOLA „HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ“	13 - PRAVA DJETETA	11.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-237/20	Ž-BL-08-337/20,	UPRAVA ZA INDIRECTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	11.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-238/20	Ž-BL-05-525/20,	GRAD GRADIŠKA-ODJELJENJE ZA INSPEKCIJE	32 - INSPEKCIJE	15.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-239/20	Ž-BL-05-626/20,	JU MAŠINSKA ŠKOLA PRIJEDOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-240/20	Ž-BL-05-737/20,	TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA BIHAĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-241/20	Ž-BL-02-492/20,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO- SANSKOG KANTONA, JU OPĆA GIMNAZIJA „BOSANSKA KRUPA“ BOSANSKA KRUPA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	14.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-242/20	Ž-BL-05-39/20,	OPŠTINA VLASENICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-243/20	Ž-SA-02-508/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-244/20	Ž-SA-04-64/20,	JU PETA GIMNAZIJA SARAJEVO N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-245/20	Ž-SA-02-425/20, Ž-SA-02-525/20,	FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOSŁJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM SARAJEVO N/R DIREKTORA, N/R PREDSJEDNIKA UPRAVNOG ODBORA, N/R PREDSJEDNIKA NADZORNOG ODBORA, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA, FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA, FINANSIJSKA POLICIJA SARAJEVO N/R GLAVNOG INSPEKTORA, NA ZNANJE PARLAMENTU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, N/R PREDSJEDAVAJUĆEG PREDSTAVNIČKOG DOMA, N/R PREDSJEDAVAJUĆEG DOMA NARODA, VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREMIJERA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-246/20	Ž-SA-05-929/20,	JP ELEKTROPRIVREDA BOSNE I HERCEGOVINE D.D. SARAJEVO PODRUŽNICA „TERMOELEKTRANA“ TUZLA BUKINJE N/R DIREKTORA, JP ELEKTROPRIVREDA BOSNE I HERCEGOVINE D.D. SARAJEVO N/R PREDsjedNIKA UPRAVE DRUŠTVA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.12.2020.	REALIZOVANA	DA
P-247/20	Ž-SA-05-599/19,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDsjedAVAJUĆEG, NA ZNANJE SUDU BOSNE I HERCEGOVINE-UPRAVNO ODJELJENJE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.12.2020.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-248/20	Ž-SA-02-1391/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE POSAVSKOG KANTONA ORAŠJE N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZA SOCIJALNU POLITIKU, ZDRAVSTVO, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE BPK GORAŽDE N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA GRUDE N/R MINISTRA, MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROGNAHNIH KANTONA 10 TOMISLAVGRAD N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK N/R MINISTRA, NA ZNANJE AGENCIJI ZA KVALITET I AKREDITACIJU U ZDRAVSTVU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-249/20	Ž-SA-05-547/20,	JP HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D. MOSTAR N/R PREDsjedNIKA UPRAVE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-250/20	Ž-BL-04-583/20,	UPRAVA ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE-UPRAVNA INSPEKCIJA, VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE	10 - RADNI ODNOSI	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-251/20	Ž-BL-04-512/20,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKCIJA RADA	10 - RADNI ODNOSI	14.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-252/20	Ž-BL-05-811/18,	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE	15.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-253/20	Ž-SA-05-1285/16,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/ PREDSEDAVAJUĆEG, MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA, MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA	23 - ZDRAVSTVO	14.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-254/20	Ž-SA-06-383/20,	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO PRIVREDE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA	16.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-255/20	Ž-BR-05-58/20,	JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA UNIVERZITETSKO KLINIČKI CENTAR U TUZLI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	18.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-256/20	Ž-BR-05-226/19,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE, URED GRADONAČELNIKA-SLUŽBENIK ZA ETIKU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	18.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-257/20	Ž-BR-04-283/19,	ZEDP ELEKTRO-BIJELJINA, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIJELJINA	21 - KOMUNALNE USLUGE	25.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-258/20	Ž-BR-08-10/19,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	25.12.2020.	REALIZOVANA	DA
P-259/20	Ž-MO-04-137/19,	JP ELEKTROPRIVREDA HZ HB D.D. MOSTAR N/R IZVRŠNOG DIREKTORA MOSTAR	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-260/20	Ž-MO-05-135/20,	J.U.VI OSNOVNA ŠKOLA U MOSTARU N/R V.D. DIREKTORICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	22.12.2020.	REALIZOVANA	DA
P-261/20	Ž-BL-04-560/20,	UPRAVA ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE, VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	10 - RADNI ODNOSI	29.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-262/20	Ž-BL-01-505/20, Ž-BL-05-677/20,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE, PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, GRAD BIHAĆ, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIHAĆ- SLUŽBA ZA STRANCE	13 - PRAVA DJETETA, 17 - JAVNE ISPRAVE	30.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-263/20	Ž-BL-06-656/20,	OPŠTINA SREBRENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	30.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-264/20	Ž-BL-05-430/20,	ASOCIJACIJA KOMPOZITORA - MUZIČKIH STVARALACA AMUS	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-265/20	Ž-BL-05-511/20,	GRAD CAZIN SLUŽBA ZA IMOVINSKO-PRAVNE, GEODETSKE I KATASTARSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO- PRAVNI	29.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-266/20	Ž-BL-05-562/20,	OPĆINA SANSKI MOST-SLUŽBA ZA IMOVINSKO- PRAVNE, GEODETSKE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-267/20	Ž-BL-04-858/19,	REPUBLIKA SRPSKA, REPUBLIČKA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE	10 - RADNI ODNOSI	29.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-268/20	Ž-BR-04-35/20,	GRADONAČELNIK BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -SKUPŠTINA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -ZASTUPNICI SKUPŠTINE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	29.12.2020.	REALIZOVANA	NE
P-269/20	Ž-BR-04-28/20,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA TUZLANSKOG KANTONA	11 - OBRAZOVANJE	29.12.2020.	NEMA ODGOVORA	NE
P-270/20	Ž-BR-05-46/20,	GRAD TUZLA, MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA TUZLANSKOG KANTONA	32 - INSPEKCIJE	29.12.2020.	OSTVARENA SARADNJA	NE

ANEKS I. PREGLED BUDŽETA ZA 2020. GODINU

BOSNA I HERCEGOVINA

Institucija: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Period izvještavanja: od 1.1.2020. do 31.12.2020.

BUDŽET

Redni broj	Opis	Ekonom. Kod	Budžet	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigovani budžet	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procenat 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.482.000		2.482.000	2.346.212	2.367.515	95	99
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.474.000	-45.200	2.428.800	2.294.728	2.348.831	94	98
3	Plate i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.193.000	-14.200	2.178.800	2.089.926	2.051.878	96	102
4	Bruto plate i naknade plata	611100	1.944.000	0	1.944.000	1.868.945	1.852.978	96	101
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	249.000	-14.200	234.800	220.981	198.900	94	111
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	281.000	-31.000	250.000	204.802	296.953	82	69
7	Putni troškovi	613100	55.000	-26.000	29.000	16.557	88.402	57	19
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	49.000	-4.000	45.000	40.554	45.834	90	88
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	6.000	0	6.000	4.320	4.370	72	99
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	33.000	7.000	40.000	39.508	35.686	99	111
11	Izdaci za usluge prevoza i goriva	613500	23.000	-8.000	15.000	6.603	14.904	44	44
12	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	13.000	0	13.000	12.800	12.800	98	100
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	27.000	0	27.000	18.261	24.825	68	74
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000	0	6.000	4.186	4.700	70	89
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	69.000	0	69.000	62.013	65.432	90	95
16	Ukupni kapitalni izdaci		8.000	45.200	53.200	51.484	18.684	97	276
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	8.000	45.200	53.200	51.484	18.684	97	276
18	Nabavka opreme	821300	8.000	45.200	53.200	51.484	18.684	97	276

ANEKS II. PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2020.

1. Javni organi na nivou Bosne i Hercegovine koji su ispunili obavezu imenovanja službenika za informisanje i dostavili Vodič i Indeks registar u skladu s članovima 19. i 20. ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine;
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine;
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine;
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine;
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine;
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine;
18. Agencija za unapređenje inostranih investicija Bosne i Hercegovine;
19. Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine;
20. Arhiv Bosne i Hercegovine;
21. Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine;
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
23. Centralna banka Bosne i Hercegovine;
24. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine;
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine;
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
28. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine;
30. Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine;
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine;
32. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine;
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
34. Granična policija Bosne i Hercegovine;
35. Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine;
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine;
39. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine;
40. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
41. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine;
42. Komisija za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;

43. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
44. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
45. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
46. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
47. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
48. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
49. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
50. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
51. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
52. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
53. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine;
54. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine;
55. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
56. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
57. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
58. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine;
59. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine;
60. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine;
61. Sud Bosne i Hercegovine;
62. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine;
63. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja;
64. Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine;
65. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
66. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine;
67. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
68. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine;
69. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
70. Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine;
71. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
72. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

2. Javni organi na nivou Bosne i Hercegovine koji su tokom 2020. godine dostavljali statističke podatke u skladu s članom 20 ZOSPI:

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH;
3. Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije;
8. Agencija za sigurnost hrane BiH;
9. Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini;
10. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
11. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
12. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
13. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
14. Elektroprivreda Bosne i Hercegovine;
15. Elektroprenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka;
16. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
17. Granična policija Bosne i Hercegovine;

18. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
19. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
20. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
21. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
22. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
23. Ministarstvo vanjskih poslova BiH;
24. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
26. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
27. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
28. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH/;
29. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
30. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
31. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Sekretarijat;
32. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine;
33. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
34. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
35. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
36. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine – Generalni sekretarijat.
37. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

U pogledu dostavljanja statističkih podataka od strane javnih organa na državnom nivou, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatuje da je 37 javnih organa redovno ispunjavalo svoju obavezu u izvještajnoj godini, što je identična situacija kao i 2019. godine.

3. Javni organi na nivou Federacije Bosne i Hercegovine koja su tokom 2020. godine dostavljali statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Federalni hidrometeorološki zavod;
3. Federalno ministarstvo zdravstva;
4. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova;
5. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
6. Federalno tužilaštvo FBiH;
7. Federalni zavod za zapošljavanje;
8. Grad Mostar;
9. Grad Goražde;
10. J.P. Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o;
11. JP Olimpijski bazen Otoka;
12. Kantonalni sud u Zenici;
13. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo;
14. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona;
15. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo;
16. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona;
17. Kantonalno javno komunalno preduzeće „Rad“ d.o.o;
18. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
19. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona;
20. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo;

21. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona;
22. Općina Gračanica;
23. Općina Sanski Most;
24. Općina Kakanj;
25. Općina Ključ;
26. Općina Foča;
27. Općina Hadžići;
28. Općina Stari Grad Sarajevo;
29. Općina Novo Sarajevo;
30. Općina Novi Travnik;
31. Općinski sud u Lukavcu;
32. Općinski sud u Visokom;
33. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine;
34. Univerzitet u Sarajevu;
35. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka u skladu s ZOSPI ispunilo je 35 javnih organa na području Federacije Bosne i Hercegovine, što je za 5 više nego prethodne godine. Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine deset javnih organa redovno su ispunjavali svoju obavezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dok je istu obavezu na nivou kantona ispunilo jedanaest javnih organa. U istom periodu, ovu obavezu ispunjavalo je i četrnaest javnih organa na općinskom nivou.

4. Javni organi na nivou Republike Srpske koji su tokom 2020. godine dostavili statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina;
4. Okružno javno tužilaštvo Banja Luka;
5. Okružni sud u Doboju;
6. Okružni privredni sud Doboju;
7. Osnovni sud u Tesliću;
8. Opština Ugljevik;
9. Predsjednik Republike Srpske – Služba predsjednika;
10. Republičko tužilaštvo Republike Srpske.

U 2020. godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je deset javnih organa na nivou Republike Srpske, te nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodnu godinu.

5. Tokom 2020. godine sljedeći javni organi su ispunili obavezu dostavljanja rješenja o službeniku za informisanje, Vodič i Indeks registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
2. Agencija za osiguranje Republike Srpske (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje, Vodič);
3. Agencija za javne nabavke BiH (Vodič, Indeks registar, Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
4. Arhiv Federacije Bosne i Hercegovine (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);

5. Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, gradonačelnik (Obavijest o imenovanju službenika za informisanje);
6. Elektrotehnička škola Prijedor (Vodič);
7. Federalno ministarstvo zdravstva (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar);
8. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
9. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije (Rješenje o određivanju službenika za informisanje);
10. Helikopterski servis Republike Srpske (Vodič, Indeks registar, Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
11. JU Centar za socijalni rad Bijeljina (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje, Vodič);
12. JU Historijski arhiv Sarajevo (Vodič, Indeks registar, Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
13. JU „Vode Srpske“ Bijeljina (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje, Vodič, Indeks registar);
14. J.P. Međunarodni aerodrom Sarajevo (Odluka o imenovanju službenika za informisanje-promjena);
15. Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
16. Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
17. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine (Vodič i Indeks registar);
18. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
19. Ministarstvo vanjskih poslova BiH (Vodič, podaci o službeniku za informiranje);
20. Općina Ilijaš (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
21. Općina Banovići (Obavještenje o izmjeni i dopuni Rješenja o određivanju službenika za informisanje);
22. Općinski sud u Orašju (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
23. Policija Brčko Distrikta (Odluka o imenovanju službenika za informisanje);
24. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
25. Regulatorna agencija za komunikacije (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje);
26. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Obavijest o imenovanju službenika za informisanje);
27. Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje)
28. Zapadnohercegovački kanton, Ured za evropske integracije (Obavještenje o imenovanju službenika za informisanje);
29. Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informisanje i Vodič).

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2020.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno radeno u 2020.	Ukupno završeno u 2020.	Preneseno u 2021. g.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	185	162	347	208	139
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	40	37	77	52	25
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	3	5	8	7	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	622	467	1089	714	375
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	785	723	1508	943	565
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	288	201	489	168	321
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	92	89	181	93	88
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	701	347	1048	674	374
UKUPNO	2716	2031	4747	2859	1888

Rad po žalbama po odjelima u 2020. god.

Naziv odjela	Broj predmeta
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	90
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	6
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	3
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	6
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	80
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	185
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Banja Luka	18
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Mostar	5
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Sarajevo	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	40
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	2
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Brčko	0
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	1
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	3
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	164
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	95
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	33
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	48
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	282
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	622
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	232
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	81
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	101
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	62
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	309
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	785
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	170
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	4
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	2
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	10
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	102
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	288
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	15
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Livno	1
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	2
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	74
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	92
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	136
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	47
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	205
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	46
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	267
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	701
UKUPNO	2716

Broj žalbi po kancelarijama u 2020. god.

Broj predmeta zaprimljeni // potkategorija 2020

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 – ostalo	205
01 - Diskriminacija	01-02 - seksualno uznemiravanje	2
01 - Diskriminacija	01-03 – mobing	35
01 - Diskriminacija	01-04 – segregacija	1
01 - Diskriminacija	01-09 - na osnovu jezika	4
01 - Diskriminacija	01-10 - na osnovu vjere	3
01 - Diskriminacija	01-11 - na osnovu etničke pripadnosti	1
01 - Diskriminacija	01-12 - na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla	9
01 - Diskriminacija	01-13 - na osnovu veze s nacionalnom manjinom	1
01 - Diskriminacija	01-14 - na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	2
01 - Diskriminacija	01-17 - na osnovu obrazovanja	1
01 - Diskriminacija	01-19 - na osnovu seksualne orijentacije	1
01 - Diskriminacija	01-21 - na osnovu polnih karakteristika	1
01 - Diskriminacija	01-22 - na osnovu starosne dobi	2
01 - Diskriminacija	01-24 - govor mržnje	7
01 - Diskriminacija	SUMA	275
02 - Mediji i sloboda informisanja	SUMA	11
03 - Pristup informacijama	00 – ostalo	185
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	22
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	20
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostепенost	4
03 - Pristup informacijama	SUMA	231
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	6
05 - Policija	00 – ostalo	98
05 - Policija	05-1 - žalba na rad policije	44
05 - Policija	05-2 - žalbe policijskih službenika	3
05 - Policija	SUMA	145
06 - Javni prihodi	SUMA	3
07 - Zatvori	00 – ostalo	68
07 - Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjete	10
07 - Zatvori	07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uslovi	13
07 - Zatvori	07-3 - smještaj osoba s mentalnim poremećajima i invaliditetom	1
07 - Zatvori	SUMA	92
08 - Ravnopravnost polova	SUMA	4
09 - Pravosuđe	00 – ostalo	256
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudija/sutkinja	8
09 - Pravosuđe	09-2 - dužina trajanja postupka (član 6)	57
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	39
09 - Pravosuđe	09-4 – VSTV	8
09 - Pravosuđe	SUMA	368
10 - Radni odnosi	SUMA	211

11 - Obrazovanje	00 – ostalo	16
11 - Obrazovanje	11-1 - predškolsko vaspitanje	2
11 - Obrazovanje	11-2 - osnovno obrazovanje	3
11 - Obrazovanje	11-3 - srednje obrazovanje	1
11 - Obrazovanje	11-4 - visoko obrazovanje	13
11 - Obrazovanje	11-5 - obrazovanje odraslih	1
11 - Obrazovanje	SUMA	36
12 - Osobe s invaliditetom	SUMA	39
13 - Prava djeteta	00 – ostalo	172
13 - Prava djeteta	13-1 - centri za socijalni rad	11
13 - Prava djeteta	SUMA	183
14 - Ekologija zaštita okoliša	SUMA	15
15 - Imovinsko-pravni	SUMA	110
16 - Nasilje	00 – ostalo	3
16 - Nasilje	16-1 - nasilje u porodici	7
16 - Nasilje	SUMA	10
17 - Javne isprave	SUMA	31
18 – Manjine	SUMA	3
19 – Uprava	SUMA	292
20 - Ratne štete	SUMA	16
21 - Komunalne usluge	SUMA	103
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	75
23 – Zdravstvo	SUMA	53
24 - Socijalna zaštita	SUMA	68
25 – Penzije	SUMA	131
26 – Tužilaštva	SUMA	66
27 - Pravobranilaštva	SUMA	2
28 - Predmeti korupcije	SUMA	3
29 - Migracije i azil	SUMA	20
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	14
31 – Advokati	SUMA	7
32 – Inspekcije	SUMA	84
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	9
SUMA	SUMA	2716

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2020. god.

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2020	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U toku intervencije Ombudsmena	460	421	881
2	Preporukom ombudsmena	54	256	310
3	Nezainteresovanost stranke za dalje vođenje postupka	201	188	389
4	Neprihvatljiva žalba	456	164	620
5	Na drugi način	240	353	593
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom organu	38	8	46
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmena	7	0	7
8	Specijalnim izvještajem	2	6	8
9	Ponovni postupak	3	2	5
10	Ukupno	1461	1398	2859

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA - POTKATEGORIZACIJA

00 – ostalo	97	30	127
01 - anonimna žalba	1	2	3
02 - zlonamjerna žalba	1	0	1
03 - neosnovana žalba	278	112	390
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	6	1	7
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	0	1	1
06 - kašnjenje podnosioca od 1g. nakon činjenica, događaja ili odluke	11	0	11
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	33	7	40
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	12	6	18
09 - podnositelj odustao od žalbe	2	4	6
10 - žalba s već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	15	1	16
11 - činjenično stanje prije 14. decembra 1995. godine	0	0	0
Ukupno	456	164	620

Broj žalbi koje su završene//Način okončanja žalbi u 2020. god.

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 – Diskriminacija	28
2	02 - Mediji i sloboda informisanja	2
3	03 - Pristup informacijama	87
4	05 – Policija	16
5	06 - Javni prihodi	1
6	07 – Zatvori	1
7	08 - Ravnopravnost polova	1
8	09 – Pravosuđe	12
9	10 - Radni odnosi	25
10	11 – Obrazovanje	8
11	12 - Osobe s invaliditetom	13
12	13 - Prava djeteta	17
13	14 - Ekologija zaštita okoliša	1
14	15 - Imovinsko-pravni odnosi	5
15	17 - Javne isprave	1
16	18 – Manjine	1
17	19 – Uprava	34
18	20 - Ratne štete	2
19	21 - Komunalne usluge	9
20	22 - Vladina i ministarska imenovanja	10
21	23 – Zdravstvo	1
22	24 - Socijalna zaštita	7
23	25 – Penzije	5
24	26 – Tužilaštva	3
25	28 - Predmeti korupcije	1
26	31 – Advokati	2
27	32 – Inspekcije	18
28	33 - Besplatna pravna pomoć	1
29	UKUPNO	312

Način realizacije	Broj predmeta
Djelimično realizovana	6
Nema odgovora	80
Nije realizovana	61
Ostvarena saradnja	67
Realizovana	98
Ukupno	312

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2020. god. po kategorijama povrede prava i realizaciji

ODJEL	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2020. god.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	13
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	56
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	153
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	31
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	40
UKUPNO	312

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2020. god.

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	16
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	11
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	53
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	129
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	23
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	36
UKUPNO	270

Broj preporuka po odjelima u 2020. god.

Ured	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2020. god.
Ured Sarajevo	136
Ured Banja Luka	129
Ured Brčko	15
Ured Mostar	16
Ured Livno	16
UKUPNO	312

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2020. god.

Ured	Broj preporuka
Ured Sarajevo	123
Ured Banja Luka	107
Ured Brčko	15
Ured Mostar	12
Ured Livno	13
UKUPNO	270

Broj preporuka po uredima u 2020. god.

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD LIVNO	39	LIVNO
2	OPĆINSKI SUD LUKAVAC	23	LUKAVAC
3	KANTONALNI SUD LIVNO	22	LIVNO
4	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	21	BANJA LUKA
5	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	20	BANJA LUKA
6	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	20	SARAJEVO
7	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH	15	SARAJEVO
8	KANTONALNI SUD TUZLA	15	TUZLA
9	OPĆINSKI SUD MOSTAR	14	MOSTAR
10	OKRUŽNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	13	BANJA LUKA
11	TUŽILAŠTVO BIH	13	SARAJEVO
12	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	13	SARAJEVO
13	OPĆINSKI SUD TUZLA	13	TUZLA
14	KANTONALNO TUŽILAŠTVO LIVNO	11	LIVNO
15	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	11	MOSTAR
16	USTAVNI SUD BIH	11	SARAJEVO
17	KANTONALNO TUŽILAŠTVO U SARAJEVU	11	SARAJEVO
18	SUD BIH	10	SARAJEVO
19	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	8	BANJA LUKA
20	KANTONALNO/ŽUPANIJSKO TUŽILAŠTVO HNK/HNŽ	7	MOSTAR

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	GRAD PRIJEDOR	114	PRIJEDOR
2	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	54	TUZLA
3	MUP REPUBLIKE SRPSKE	31	BANJA LUKA
4	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	25	BIJELJINA
5	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO TUZLA	23	TUZLA
6	KPZ ZENICA	20	ZENICA
7	GRAD BANJA LUKA	17	BANJA LUKA
8	MUP KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
9	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	15	BANJA LUKA
10	VLADA KANTONA SARAJEVO	13	SARAJEVO
11	BH TELECOM	12	SARAJEVO
12	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE	12	SARAJEVO
13	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO	12	SARAJEVO
14	MUP KANTONA LIVNO	12	LIVNO
15	OPŠTINA DOBOJ	12	DOBOJ
16	GRAD LIVNO	11	LIVNO
17	GRAD MOSTAR	11	MOSTAR
18	SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO I INSPEKCIJSKE POSLOVE LIVNO	11	LIVNO
19	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD	10	SREBRENİK
20	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA	10	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA

BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
Realizirana						
Ž-SA-06-990/16	P-11/20	P R E P O R U K U Skupštini Ljekarske Komore Federacije BiH 1. Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, razmotri mogućnost izmjene odredaba Statuta Ljekarske komore FBiH i Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske komore FBiH i članova Kantonalnih ljekarskih komora koje određuju dobnu granicu od 75 godina starosti do koje se može izdavati licenca ljekaru korisniku starosne penzije, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 06.03.2020. godine zaprimila od Ljekarske komore Federacije Bosne i Hercegovine odgovor na preporuku broj P-11/20, od 28.01.2020. godine u aktu broj 01-18/20, od 04.03.2020. godine u kojem se navodi: • da su o preporuci upoznati svi članovi Izvršnog odbora Ljekarske komore FBiH na svojoj redovnoj sjednici od 26.02.2020. godine; • da kako se trenutno vodi sudski postupak, odnosno da je žalitelj tužio je Ljekarsku komoru FBiH vezano za član 21 Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova ljekarske komore FBiH i članova Kantonalnih ljekarskih komora, članovi Izvršnog odbora Federalne komore saglasni su da se o eventualnim izmjenama navedenog Pravilnika raspravlja nakon okončanja ovog sudskog postupka.
Ž-BL-06-706/19	P-26/20	P R E P O R U K U JKP „Izvor“ Foča-Ustikolina • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"...Dana 19.02.2020. godine, direktor pomenutog preduzeća je dostavio odgovor u kojem navodi da se radi o pogrešnom tumačenju njegovih postupaka koji se u suštini svode na premještanje stolice iz prostorija blagajne na hodnik pored vrata. U komentaru na izjašnjenje direktora koje ste dostavili 06.03.2020. godine potvrđujete da je intervencija Ombudsmana za ljudska prava imala pozitivan efekat..."
Ž-BL-06-646/19	P-54/20	P R E P O R U K U Skupštini i Ministarstvu pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona • Da po prijemu ove preporuke preduzme neophodne mjere na ujednačavanju propisa koji regulišu zapošljavanje u pravosudnim institucijama Unsko-sanskog kantona, rukovodeći se principom stvarne jednakosti i otvorenog pristupa javnim pozicijama u korist građana, kao i nalazima iz ove Preporuke, • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Postupajući po navedenoj Preporuci broj P- 54/20, Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona je aktom broj 07-30-2816-2/20 od 16.04.2020. godine dostavilo izjašnjenje da je preduzelo konkretne službene radnje, i to tako što je na zahtjev ovog Ministarstva kantonalni upravni inspektor uputio akt Kantonalnom tužilaštvu i sudovima Unsko-sanskog kantona kojim je pozvao navedene pravosudne organe da u roku od 15 dana od dana prijema navedenog akta usklade svoje pravilnike o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, a na način da se za ista radna mjesta utvrde isti posebni uslovi. Obzirom na činjenicu da je preporuka prihvaćena i da su preduzete mjere na njenom provođenju, kao i da su izdavanjem preporuke iscrpljene mogućnosti koje institucija Ombudsmana ima po pojedinačnim žalbama građana, Ombudsmani su na donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).

<p>Ž-BL-06-749/19</p>	<p>P-72/20</p>	<p>P R E P O R U K U Skupštini Unsko-sanskog kantona/županije • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.</p>	<p>01 - Diskriminacija</p>	<p>Realizirana</p>	<p>DA</p>	<p>Skupština Unsko-sanskog kantona/županije je dana 09.06.2020. godine, aktom broj 01/1-49-6-755-3/20 dostavila odgovor u kojem navodi da pri Skupštini Unsko-sanskog kantona egzistira i djeluje Vijeće nacionalnih manjina Nadalje, Vlada Unsko-sanskog kantona je putem ureda Vlade dostavila Ministarstvu pravosuđa i uprave zaključak komisije za ustavna i zakonodavno pravna pitanja i Evropskih integracija o osnovanosti inicijative za izmjenu Ustava Unsko-sanskog kantona, gdje je nadležno ministarstvo u skladu sa svojim nadležnostima pripremlilo prednacrt amandmana na Ustav Unsko-sanskog kantona. Između ostalog, prilikom donošenja ili izmjena bilo kojih propisa pa tako i Ustava odnosno amandmana Ustava potrebno je pribaviti mišljenje Ministarstva finansija o fiskalnoj procjeni amandmana na Ustav Unsko-sanskog kantona koji amandmani će imati fiskalne posljedice na budžet Unsko-sanskog kantona. Ukoliko ministarstvo pravosuđa i uprave utvrdi i u skupštinsku proceduru dostavi nacrt amandmana na Ustav Unsko-sanskog kantona skupština se u odgovoru na preporuku obavezala da će shodno poslovniku zauzeti svoj stav. U konkretnom slučaju, odgovorni organ je dostavio odgovor na preporuku i naveo konkretne korake preduzete na njenom provođenju, pa je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).</p>
<p>Ž-BL-06-818/19</p>	<p>P-72/20</p>	<p>P R E P O R U K U Skupštini Unsko-sanskog kantona/županije • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.</p>	<p>01 - Diskriminacija</p>	<p>Realizirana</p>	<p>NE</p>	<p>Skupština Unsko-sanskog kantona/županije je dana 09.06.2020. godine, aktom broj 01/1-49-6-755-3/20 dostavila odgovor u kojem navodi da pri Skupštini Unsko-sanskog kantona egzistira i djeluje Vijeće nacionalnih manjina ...Nadalje, Vlada Unsko-sanskog kantona je putem ureda Vlade dostavila Ministarstvu pravosuđa i uprave zaključak komisije za ustavna i zakonodavno pravna pitanja i Evropskih integracija o osnovanosti inicijative za izmjenu Ustava Unsko-sanskog kantona, gdje je nadležno ministarstvo u skladu sa svojim nadležnostima pripremlilo prednacrt amandmana na Ustav Unsko-sanskog kantona. Između ostalog, prilikom donošenja ili izmjena bilo kojih propisa pa tako i Ustava odnosno amandmana Ustava potrebno je pribaviti mišljenje Ministarstva finansija o fiskalnoj procjeni amandmana na Ustav Unsko-sanskog kantona koji amandmani će imati fiskalne posljedice na budžet Unsko-sanskog kantona. Ukoliko ministarstvo pravosuđa i uprave utvrdi i u skupštinsku proceduru dostavi nacrt amandmana na Ustav Unsko-sanskog kantona skupština se u odgovoru na preporuku obavezala da će shodno poslovniku zauzeti svoj stav. U konkretnom slučaju, odgovorni organ je dostavio odgovor na preporuku i naveo konkretne korake preduzete na njenom provođenju, pa je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).</p>
<p>Ž-SA-06-926/19</p>	<p>P-129/20</p>	<p>P R E P O R U K A Javnoj ustanovi za predškolski odgoj i obrazovanje „Mladost“ Kakanj • da izmjeni spornu odredbu u skladu sa nalazima iz ove preporuke; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.</p>	<p>01 - Diskriminacija</p>	<p>Realizirana</p>	<p>DA</p>	<p>Institucija Ombudsmena je dana 20.08.2020. godine zaprimila odgovor direktorice Javne ustanove iz kojeg proizilazi da je preporuka ispoštovana i da Kriteriji za upis i utvrđivanje prioriteta prilikom upisa djece u JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Mladost“ Kakanj, broj 618/20, od 14.08.2020. godine više ne sadrže spornu odredbu.</p>

Ž-MO-06-136/18	P-186/20	PREPORUKU Ravnatelju Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo Hercegovačko-neretvanske Županije 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar same Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNŽ, za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Izjašnjenjem Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNŽ broj 17-04-45-481-3/20, od 12.10.2020.godine, obavještavaju Instituciju Ombudsmana za ljudska prava BiH, da su u cjelosti postupili po izdatoj preporuci, te uz izjašnjenje dostavili Pravilnik o zaštiti od diskriminacije u Upravi za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNŽ, u kojem je implementirana odredba čl. 24. st.4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-06-626/19	P-3/20	P R E P O R U K U Senatu Univerziteta u Bijaću • Da u skladu sa nalazima iz ove Preporuke, preispita Odluku broj: 06-5287/2016, od 08.09.2016. godine u dijelu koji se odnosi na nepriznavanje izbora u načno-nastavna zvanja stečena na privatnim visokoškolskim ustanovama prilikom angažmana nastavnčkog i saradniččkog osoblja na Univerzitetu u Bijaću, odnosno tačku II Odluke; • Da o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 04.03.2020. godine zaprimila odgovor v.d. rektora Senata Univerziteta u Bijaću u aktu broj 02-1320/2020, od 28.02.2020. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka razmotrena na sjednici Senata Univerziteta u Bijaću održanoj dana 27.02.2020. godine kada je donesen Zaključak broj 06-1280/2020, od 27.02.2020. godine da će se rasprava o preporuci Ombudsmana broj P-3/20, od 14.01.2020. godine nastaviti na sljedećoj sjednici planiranoj za kraj mjeseca marta. Institucija Ombudsmana je dana 12.05.2020. godine zaprimila odgovor Senata Univerziteta u Bijaću u aktu broj 02-2144/2020, od 08.05.2020. godine u kojem se navodi da je Senat Univerziteta u Bijaću na elektronskoj sjednici održanoj u periodu 07.-08.05.2020. godine donio novu Odluku broj: 06-2140/2020 od 08.05.2020. godine, te je ista dostavljena u prilogu. Uvidom u Odluku broj: 06-2140/2020 od 08.05.2020. godine zaključeno je da je ista izmijenjena ali na sljedeći način: „ II Izbori u naučno-nastavna zvanja koji nisu stečeni na javnim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini prilikom angažmana nastavnčkog i saradniččkog osoblja na Univerzitetu u Bijaću bit će ponovno provedeni u skladu sa Zakonom i Statutom Univerziteta u Bijaću. III Senat Univerziteta u Bijaću će, za izbore iz tačke II ove Odluke, a na osnovu raspisanog Konkursa provesti redovnu proceduru izbora u naučno-nastavna zvanja ukoliko je prijavljeni kandidat zainteresiran, a po osnovu prijedloga naučno-nastavnih vijeća fakulteta Univerziteta u Bijaću, u skladu sa Zakonom i Statutom Univerziteta u Bijaću. IV Napredovanje spoljnih saradnika anagažovanih na Univerzitetu u Bijaću moguće je samo u slučaju ako je prethodni izbor u zvanje dobijen na Univerzitetu u Bijaću.“
Ž-SA-06-257/19	P-30/20	P R E P O R U K U Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine • da izmijeni odredbe Pravilnika o izdavanju diplomatskih pasoša u skladu sa nalazima iz ove preporuke; • da o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 15.07.2020. godine zaprimila odgovor Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine u aktu broj 08/2-22-30-2-9386-2/19, od 07.07.2020. godine u kojem se između ostalog navodi da je Ministarstvo saglasno da izmijeni odredbe Pravilnika o izdavanju diplomatskih pasoša u skladu sa nalazima iz preporuke i da je odlučilo da pripremi u potpunosti novi Pravilnik, kojim bi bili obuhvaćeni nalazi iz preporuke, kao i usklađivanje sa drugim zakonskim propisima koji su doneseni nakon donošenja Pravilnika.
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-06-1009/18	P-91/20	PREPORUKU Općinskom sudu u Sarajevu 1. Da preduzme neophodne aktivnosti, u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u cilju što skorijeg donošenja odluke u predmetu broj 65 0 Rs 732477 18 Rs 2. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	10.06.2020. zaprimljen odgovor Opštinskog suda u Sarajevu. 30.08.2020. zaprimljen odgovor Min.finansija KS. Rad na predmetu u toku .
Ž-BL-06-340/20	P-154/20	INICIJATIVU predsjedniku Narodne skupštine Republike Srpske 1. Da iz okvira svojih nadležnosti i ovlaštenja preduzme sve neophodne mjere kako bi se pristupilo izmjeni člana 3. stav 1. Zakona o podsticajima u privredi Republike Srpske, na način da pojam privredni subjekt proširi i na apoteke 2. Da u roku od 90 dana računajući od dana prijema inicijative obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	25.01.2021 Rad na predmetu u toku
Ž-SA-06-719/20	P-190/20	PREPORUKU MINISTARSTVU OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA 1. da imajući u vidu stav Ombudsmana iznesen u ovoj preporuci, odmah po prijemu iste uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 1. da u roku od 10 dana od dana prijema ove preporuke izvjesti Ombudsmane o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	10.11.2020 odgovor 26.01.2021 rad na predmetu u toku
Ž-SA-06-227/20	P-210/20	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovalište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovalište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.12.2020. Zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovalište". Rad na predmetu u toku.

Ž-SA-06-289/20	P-210/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovanište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovanište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.12.2020. Zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovanište". Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-06-645/20	P-210/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovanište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovanište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.12.20. zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovanište". Rad na oredmetu u toku.

<p>Ž-SA-06-231/20</p>	<p>P-210/20</p>	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovanište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovanište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	<p>01 - Diskriminacija</p>	<p>Ostvarena saradnja</p>	<p>DA</p>	<p>DAna 23.12.20. zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovanište". Rad na predmetu u toku.</p>
<p>Ž-SA-06-583/20</p>	<p>P-210/20</p>	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovanište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovanište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	<p>01 - Diskriminacija</p>	<p>Ostvarena saradnja</p>	<p>DA</p>	<p>Dana 23.12.20. zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovanište". RAD na predmetu u toku.</p>

Ž-SA-06-603/20	P-210/20	PREPORUKU 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovanište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovanište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.12.20. zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovanište". 25.01.2021 Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-06-1075/19	P-103/20	PREPORUKU Guverneru Centralne banke Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljem, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Centralne banke Bosne i Hercegovine i žalitelja, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Nakon provedenog postupka, te razmatranja svih žalbenih navoda, kao i izjašnjenje žalitelja i odgovornog organa, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u predmetu broj: Ž-SA- 06-1074/19 donijeli odluku kojom se predmet zatvara. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju na nadležnosti propisane Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koje propisuju da se institucija Ombudsmena neće miješati u rad pravosudnih instanci, odnosno prema kojima institucija Ombudsmena nema mogućnost razmatranja i ulaska u meritum stvari, utvrđivanja činjenica i preispitivanja donesenih odluka u smislu ocjene dokaza, a o kojim odlučuje stvarno nadležan sud.
Ž-SA-06-708/19	P-134/20	Gradonačelniku Grada Sarajevo PREPORUKU 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa pritužiteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Grada Sarajevo i pritužiteljice, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije;	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	"...Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije predviđena sankcija za nepoštivanje preporuke Ombudsmena. Imajući u vidu ... sva postupanja , Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za dalje poduzimanje aktivnosti i mjera te se predmet zatvara sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Pritužiteljica, ukoliko smatra da je žrtva mobinga ima mogućnost pred nadležnim sudom tužbom pokrenuti postupak za zaštitu od diskriminacije shodno odredbi člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije. "
Ž-SA-06-709/19	P-135/20	PREPORUKU Gradonačelniku Grada Sarajevo 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa pritužiteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Grada Sarajevo i pritužiteljice, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije;	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Informacija o nespoštovanju preporuke pod naprijed navedenim brojem bit će objavljena u Godišnjem izvješću o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, a koje će biti dostupno pritužitelju na službenoj web stranici Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine: Institucija ombudsmena/ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u izborniku pod nazivom: Izvješća, padajući izbornik Godišnja izvješća.

Ž-SA-06-627/20	P-136/20	PREPORUKU Javnom poduzeću BH Pošta d.o.o. Sarajevo 1. da odmah, po prijemu ove preporuke prekine praksu označavanja kuverti, kojima se osobama oboljelim od COVID-19, dostavljaju rješenja o izolaciji, naljepnicom s oznakom: "COVID-19" ili "OPREZ!!! OSOBA OBOLJELA OD KORONAVIRUSA; 2. da u cilju zaštite zdravlja radnika, te zaštite zdravlja, prava i dostojanstva korisnika poštanskih usluga, dostavu poštanskih pošiljki organizira i vrši na način propisan pozitivnim zakonskim propisima, odnosno sukladno uputama Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine i preporukama Kriznog stožera Federalnog ministarstva zdravstva/kantonálnih Kriznih stožera; 3. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava u što kraćem roku, a najdulje u roku od 7 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 18.08.2020. godine zaprimljen je akt broj 01-4-1-10197-3/20 od 17.08.2020. godine u kojem se, između ostalog navodi: "... sam način uručjenja navedenih poštanskih pošiljaka vršimo u skladu sa postupkom uručjenja datim od strane Vijeća Agencije za poštanski promet. Eventualne žalbe korisnika da se uručjenje pošiljaka ne vrši na gore navedeni način spremni smo preispitati te uskladiti sva odstupanja sa važećim propisima. Shodno svemu naprijed navedenom, molimo Vas da preispitate preporuku koju ste dali JP BH Pošta d.o.o. Sarajevo, cijeneći gore utvrđeno činjenično stanje." Izjašnjenje naprijed navedeni broj prosljeđeno je pritužitelju putem e-maila na dan 09.09.2020. godine.
Ž-SA-06-684/20	P-180/20	Nakon razmatranja predmeta Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su na osnovu člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 19/02, 35/04 i 32/06) i Zakona o zabrani diskriminacije donijeli ovu preporuku: PREPORUKA Pozivaju se naprijed navedeni da se aktivno uključe u ovaj slučaj i poduzmu sve zakonom predviđene mjere u vezi portala Antimigrant.ba koji kontinuirano potiče na diskriminaciju, na činjenje krivičnih djela i širi govor mržnje.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Iz obavijesti o zatvaranju: "Nakon provedene istrage u navedeni predmetima upućene su preporuke P-281/19 i P-180/120 koje su Vam dostavljene na uvid a u kojima je relevantnim tijelima ukazano da isti potiče na diskriminaciju i širi govor mržnje. U dosadašnjoj komunikaciji možemo ukazati da smo donekle zadovoljni postupanjem nadležnih tijela, posebno Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine, o čemu ste upoznati. Ipak, moramo sa žaljenjem konstatirati da navedeni portal je još uvijek jednako aktivan i nastavlja sa svojim diskriminatornim aktivnostima i radnjama koje nesumnjivo ukazuju i na postojanje eventualnih krivičnih djela. Na isto ćemo ukazati u Godišnjem izvještaju za 2020. godinu i nastaviti u saradnji sa Vama da pratimo razvoj ovog predmeta. Svakako, pozivamo Vas da nas i dalje obavještavate o svim zabrinjavajućim pojavama, kako u vezi ovog portala, tako i u drugim aspektima društvenog života..."
Nema odgovora						
Ž-SA-06-293/20	P-95/20	MIŠLJENJE Situacija u kojoj su se našle novinarkе i druge radnice u medijima nakon izbijanja pandemije istu je grupu izložio indirektnoj diskriminaciji, a posebno uzimajući dobnu strukturu većeg broja žena kojima je zaključen radni odnos. Uzimajući u obzir situaciju u kojoj se nalaze kao i generalno stanje u ostvarivanju radnih prava u medijima, koje je pogoršano od izbijanja pandemije, potrebno je razmotriti sve moguće modalitete ostvarivanja prava iz penzionog i socijalnog osiguranja licima koja rade privremene i povremene poslove, a nisu u radnom odnosu. Iste trebaju biti što fleksibilnije i uzeti u obzir položaj u kojem se nalazi ta kategorija.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija ombudsmana) nakon više informacija iz medija o otkazima koji su uslijedili nakon izbijanja pandemije bolesti COVID 19 izdala je mišljenje broj P 95/20. U mišljenju je ukazano da novinarkе i radnice u medijima nakon izbijanja pandemije su izložene indirektnoj diskriminaciji i da vlasti u narednom periodu trebaju razmotriti sve modalitete ostvarivanja prava iz penzionog i socijalnog osiguranja licima koja rade privremene i povremene poslove a nisu u radnom odnosu. Institucija ombudsmana će nastaviti pratiti realizaciju ovog mišljenja, kao i ranije izdanog Specijalnog izvještaja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.

Ž-MO-06-105/19	P-222/20	PREPORUKU Direktoru Zavisnog preduzeća "Rudnik i Termoelektrana Gacko" 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar društva RiTE Gacko, za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da, odmah, po prijemu ove Preporuke, prestane sa svim radnjama prema žaliteljima koji imaju obilježje mobinga;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	25.01.2021 U tijeku žalbenog postupka donesena je i Preporuka broj 222/20, od 05.11.2020.godine, na slijedeći način : Direktoru Zavisnog preduzeća "Rudnik i Termoelektrana Gacko" 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar društva RiTE Gacko, za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da, odmah, po prijemu ove Preporuke, prestane sa svim radnjama prema žaliteljima koji imaju obilježje mobinga; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste. Slijedom prednjeg, poziva se Naslov da što hitnije postupi po datoj Preporuci i o istom obavijesti Instituciju Ombudsmana za ljudska prava BiH, Područni ured Mostar.
Ž-MO-06-24/20	P-222/20	PREPORUKU Direktoru Zavisnog preduzeća "Rudnik i Termoelektrana Gacko" 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar društva RiTE Gacko, za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	25.01.2021 urgencija U tijeku žalbenog postupka donesena je i Preporuka broj 222/20, od 05.11.2020.godine, na slijedeći način : Direktoru Zavisnog preduzeća "Rudnik i Termoelektrana Gacko" 1. u cilju osiguranja mehanizama unutar društva RiTE Gacko, za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da, odmah, po prijemu ove Preporuke, prestane sa svim radnjama prema žaliteljima koji imaju obilježje mobinga; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste. Slijedom prednjeg, poziva se Naslov da što hitnije postupi po datoj Preporuci i o istom obavijesti Instituciju Ombudsmana za ljudska prava BiH, Područni ured Mostar.
Ž-SA-06-383/20	P-254/20	PREPORUKU MINISTARSTVU PRIVREDE KANTONA SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	25.01.2021 nema odgovora, praćenje predmeta.
Ž-BL-06-656/20	P-263/20	PREPORUKU načelniku opštine Srebrenica 1. da u okviru svoje nadležnosti, kao organ upravljanja opštinskom administracijom, preduzme mjere na popravljanju radne atmosfere, eliminisanju vrijeđanja i drugih vidova narušavanja ličnog dostojanstva, sve sa ciljem poboljšanja međuljudskih odnosa između zaposlenih, uključujući podnosioca žalbe i načelnika opštine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora, rad na prdmetu u toku.
UKUPNO	-		01 - Diskriminacija			

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
21	28	6	2	4	5	4
POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
Realizirana						
Ž-SA-05-345/20	P-68/20	PREPORUKA Pozivamo naprijed navedene krizne štabove da preispitaju svoju praksu u vezi s prisustvom novinara i medijskih radnika konferencijama za medije u smislu osiguranja što veće uključenosti novinara, te u tom smislu razmotre i mogućnost korištenja informacionih tehnologija. Pri tome, na bilo kakav način ne ugrožavajući bilo čije zdravlje. Informaciju o realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 10 dana od dana prijema preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Realizirana	NE	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ...zaprimila je dana 28.04.2020. godine navedenu žalbu i nakon razmatranja iste izdala preporuku P-68/20 u kojoj je ukazala kriznim štabovima da preispitaju svoju praksu u vezi s prisustvom novinara i medijskih radnika konferencijama za medije u smislu osiguranja što veće uključenosti novinara, te u tom smislu razmotre i mogućnost korištenja informacijskih tehnologija. Pri tome, na bilo kakav način ne ugrožavajući bilo čije zdravlje. Prateći u međuvremenu načine na koji se organizuju i održavaju konferencije za medije evidentno je da je ranija, sporna praksa napuštena.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-619/20	P-170/20	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo Ministarstvu pravde i uprave Kantona Sarajevo Skupštini JP „Televizija Kantona Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom poduzmu aktivnosti na: - Donošenju Obavezujuće upute za učešće u radu i odlučivanju na Skupštini TVSA zasnovanu na objektivnim činjenicama i razlozima proporcionalna cilju koji se želi postići, - Stavljanju na dnevni red i glasanju o Izvještaja o radu i poslovanju TVSA za period 01.01. - 31.12.2019. godine i Planu poslovanju TVSA za period 2020-2022. godina. 2.) Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Ostvarena saradnja	DA	07.10.2020. zaprimljen odgovor Ministarstva pravde i uprave KS iz kojeg je vidljivo da su prihvatili Preporuku P-170/20. Predmet aktivan na dan 05.11.20.
UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	2	1	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
Realizirana						
Ž-BL-05-701/19	P-9/20	Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, Službi ministra, Odjeljenju za odnose sa javnošću PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovori na zahtjev za pristup informacijama žalitelja od 30.09.2019. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"..Dana, 21.02.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena da žalitelj može u Policijskoj upravi Banjaluka, preuzeti kopiju službene zabilješke policijskih službenika. S obzirom da je podnosilac žalbe upućen na koji način može ostvariti pravo na pristup traženoj informaciji čime je postupljeno po Preporuci, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...

Ž-SA-05-1269/19	P-24/20	P R E P O R U K U -Predsjedniku Upravnog odbora Univerzitetskog kliničkog centra 1. Da u drugostepenom postupku razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj 02-03-56493 od 05.11.2019. i Rješenja broj 02-03-55703 od 01.11.2019. godine i vraćanja predmeta prvostepenom organu na ponovno odlučivanje; -Rukovodiocu pravne službe Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo 2. Da ponovo provede postupak za ostvarivanje prava na pristup informacijama u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 06.03.2020. godine zaprimljen je akt Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo broj 11-04-1-11935 od 05.03.2020. godine kojim su dostavljene Odluka Upravnog odbora KCUS-a broj 04-2-9147 od 19.02.2020. godine i Odluka broj 04-2-9146 od 19.02.2020. godine. Uvidom u navedene Odluke utvrđeno je da su prigovori žaliteljica usvijeni, rješenja poništena i odobren pristup traženim informacijama. U istom aktu Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo navedeno je da su tražene informacije dostavljene žaliteljicama dopisom broj 01-30-12-11745 od 05.03.2020. godine i broj 01-30-12-11746 od 05.03.2020. godine.
Ž-SA-05-1258/19	P-24/20	P R E P O R U K U -Predsjedniku Upravnog odbora Univerzitetskog kliničkog centra 1. Da u drugostepenom postupku razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj 02-03-56493 od 05.11.2019. godine i Rješenja broj 02-03-55703 od 01.11.2019. godine i vraćanja predmeta prvostepenom organu na ponovno odlučivanje; -Rukovodiocu pravne službe Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo 2. Da ponovo provede postupak za ostvarivanje prava na pristup informacijama u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 06.03.2020. godine zaprimljen je akt Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo broj 11-04-1-11935 od 05.03.2020. godine kojim su dostavljene Odluka Upravnog odbora KCUS-a broj 04-2-9147 od 19.02.2020. godine i Odluka broj 04-2-9146 od 19.02.2020. godine. Uvidom u navedene Odluke utvrđeno je da su prigovori žaliteljica usvijeni, rješenja poništena i odobren pristup traženim informacijama. U istom aktu Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo navedeno je da su tražene informacije dostavljene žaliteljicama dopisom broj 01-30-12-11745 od 05.03.2020. godine i broj 01-30-12-11746 od 05.03.2020. godine.
Ž-BL-05-844/19	P-23/20	PREPORUKU direktoru Eko toplane d.o.o. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 05.03.2020. godine odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je postupila po izdatoj preporuci te dostavila podnosiocu žalbe traženu informaciju. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
Ž-BL-05-589/19	P-16/20	PREPORUKU upravniku Šumske uprave Kozarska Dubica 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 11.14.3/0722-204/20, od dana 23.04.2020. godine, odgovorna strana obavijestila je Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke. U prilogu dostavljena je kopija odgovora na podneseni zahtjev za pristup informacijama, broj: 11.14.3/0722-156/20, od dana 30.03.2020. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-SA-05-1261/19	P-34/20	PREPORUKU FEDERALNOJ UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 28.02.2020. godine Federalna uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove dostavila je izjašnjenje na Preporuku P-34/20. Obzirom na činjenicu da je Preporuka, naprijed navedeni broj ispoštovana, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli su odluku da se predmetu broj Ž-SA-05-1261/19 sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-BL-05-835/19	P-40/20	PREPORUKU ministru prosvjete i kulture Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 07.041/059-1927/19, od dana 28.02.2020. godine, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje po izdatoj preporuci, a u kome se između ostalog navodi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno aktom broj: 07.041/059-1927/19, od dana 22.01.2020. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-769/19	P-41/20	PREPORUKU općinskom pravobraniocu u Sanskom Mostu 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine iz ove preporuke 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: R-13/20, od dana 17.03.2020. godine, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje po izdatoj preporuci, u kome se navodi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno aktom broj: R-28/19, od dana 06.03.2020. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-855/19	P-55/20	P R E P O R U K U rektoru Univerziteta u Sarajevu 1. Da u što hitnijem roku razmotri mogućnost stavljanja van snage Rješenja Univerziteta u Sarajevu broj: 0101-10273-1/19 od 11.11.2019. godine radi donošenja nove odluke u skladu sa ovom Preporukom; 2. Da shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje, te odluku o imenovanju objavi na službenoj web stranici Univerziteta u Sarajevu; 3. Da shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine donese Indeks registar informacija, te isti objavi na službenoj web stranici Univerziteta u Sarajevu; 4. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kako je u konkretnom predmetu, odgovorni organ otklonio povredu na koju je žalitelj ukazivao, odnosno donio novu odluku u skladu s Preporukom Ombudsmana Bosne i Hercegovine, kojom je otklonio raniju povredu prava žalitelja na pristup informaciji, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-05-750/19	P-59/20	PREPORUKU Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine 1. Da preispita sadržaj donesenog rješenja broj: 10-35.23-26/109-40, od dana 09.10.2019. godine i sprovede odgovarajući test javnog interesa u sklad sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Elektronskim pismom od dana 09.04.2020. godine, Komisija je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je u vezi izdate preporuke donijela rješenje broj: 10.49.2-27/20-23, od dana 09.04.2020. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.

Ž-BL-05-304/20	P-102/20	kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže: 1. Da u skladu sa svojim ovlaštenjima preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja; 2. Da o preduzetim aktivnostima na realizaciji ove preporuke obavijeste Ombudsman Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana računajući od dana prijema.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Budući da je ukinuto vanredno stanje u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 48/20), odnosno stanje nesreće u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine" broj 53/20), predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). ... Ombudsmeni zadržavaju pravo ponovnog otvaranja predmeta ukoliko bi se ukazala potreba i ako bi prilike to zahtjevale.
Ž-BL-05-840/19	P-74/20	PREPORUKU Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 18.10.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 16-126-164-3/19, od dana 01.06.2020. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi: „Zahtjevano informacije su imenovanom dostavljene u aktu broj: 16-126-153/2019/ml od 30.10.2019. godine. Imenovani je dana 15.11.2019. godine izjavio žalbu na navedeni akt. Po istoj je odlučeno 03.02.2020. godine, rješenjem ministra broj: 13-126-153-2/19, koji je imenovani primio 06.02.2020. godine.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-867/19	P-75/20	PREPORUKU komandiru Policijske stanice Srbac 1. Da po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka od dana 26.07.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku 2. Da u svim eventualnim budućim slučajevima postupi u skladu sa nalazom i mišljenjem Ombudsmana Bosne i Hercegovine iznesenim u izdatoj preporuci 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 09-362-1127/18 od dana 18.06.2020. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi: „, Dana 16.06.2020. godine smo prosljedili zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, upućen od žalitelja, Osnovnom sudu Gradiška, broj akta 20-1/01-29-1-411/19 od 16.06.2020. godine. U vezi navedenog postupka smo obavjestili dotičnog gospodina aktom broj: 20-1/01-29-1-411-/19 od 17.06.2020.godine“. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-1320/19	P-84/20	P R E P O R U K U glavnoj kantonalnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. Da intenzivira rad u predmetu broj KT 110967, kako bi tužilačka odluka bila donesena u razumnom roku, a u smislu garancija iz člana 6., a u vezi sa članom 13. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	24.08.2020. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva. "....Navedeni odgovor ukazuje da je Preporuka Ombudsmana broj P-84/20 od dana 28.05.2020. godine realizovana... "Stranka se poziva da se,ukoliko u nastavku postupka koji se vodi u Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo ne bude zadovoljna efikasnošću postupanja u predmetu, ponovo obrati instituciji Ombudsmana.

Ž-SA-05-865/19	P-93/20	P R E P O R U K A načelniku Opštine Gacko 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, polazeći od svojih statutarnih nadležnosti, preuzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"Akti Opštine Gacko broj: 02-053-9/19 od 16.06.2020. godine i broj: 02-053-9/19 od 15.06.2020. godine upućeni su žalitelju dana 03.07.2020. godine na uvid. Obzirom da je od upućivanja navedenih akta, pa do zatvaranja predmeta protekao period od nešto više od mjesec dana, a žalitelj u označenom roku nije dostavio pisani komentar ili izjašnjenje, a iz dostavljenih akata Opštine Gacko proizilazi da su žalitelju dostavljene tražene informacije, da je odgovorni organ žalitelju dao upute kako na najbolji način da ostvari komunikaciju sa Opštinom Gacko, kada su u pitanju zahtjevi za pristup informacijama, te da je odgovorni organ uspostavio saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine, utvrđeno je da žalitelj nije zainteresovan za daljim postupanjem po žalbi, te da ne postoje osnovi za dalje postupanje u predmetu, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1., 3. i 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-05-2/20	P-101/20	PREPORUKU direktoru Poreske uprave Republike Srpske 1. Da u svim eventualnim budućim slučajevima, osim lica navedenih u Zakonu o poreskom postupku Republike Srpske, tajne podatke dostavlja i licima navedenim u Zakonu o tajnim podacima 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 06/1.01/0103-052.2-7339/2020, od dana 14.07.2020. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-333/20	P-117/20	P R E P O R U K U Upravnom odboru Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo 1. Da poništi Odluku broj 545/20 od 08.05.2020. godine i ponovo razmotri prigovor žalitelja podnesen protiv Rješenja broj 01-33-6-17749 od 15.04.2020. godine i donese novu odluku u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 21.08.2020. godine zaprimljen je akt Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo broj 55-30-9-38255 od 26.08.2020. godine u koji je u prilogu sadržavao Odluku Upravnog odbora Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo broj 587/20 od 21.08.2020. godine. Istom Odlukom prihvata se Preporuka Ombudsmena, poništava se Odluka broj 545/20 od 08.05.2020. godine i prigovor žalitelja se vraća na ponovni postupak. Navedeni odgovor ukazuje da je Preporuka Ombudsmena broj P-117/20 od dana 12.06.2020. godine realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvori u smislu člana 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-SA-06-751/18	P-118/20	PREPORUKE Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu: 1. Da Vijeće Elektrotehničkog fakulteta razmotri i donese odluku o prigovoru prof.dr. Z. B. podnesenog dana 17.07.2017. godine; 2. Da Vijeće Elektrotehničkog fakulteta u skladu sa stavom Prosvjetnog inspektora za visoko obrazovanje Kantona Sarajevo donese odluku u vezi sa sedmičnim opterećenjem na predmetu Prenaponi i koordinacija izolacije;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	03.08.2020 odgovor Elektrotehnički fakultet - odluka kojom se usvaja Preporuka P-118/20 institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-400/19	P-123/20	PREPORUKU Vladi Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.08.2020. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je postupila po zahtjevu podnosioca žalbe i dostavila mu tražene informacije, pa se s tim u vezi izdata preporuka smatra ispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

Ž-SA-05-139/19	P-124/20	P R E P O R U K U načelniku Općine Centar Sarajevo 1. Da u smislu odrebe člana 258. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, poništi Rješenje broj 10-23-405/19 od 01.04.2019. godine i ponovo razmotri prigovor žalitelja, u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu i navode iz ove Preporuke; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 05.10.2020. godine zaprimljen je akt Općine Centar broj 10-23-405/19 od 29.09.2020. godine u kojem je navedeno sljedeće: „...S obzirom da upravni spor nije okončan, a preporuka Institucije Ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj Ž-SA-05-139/19 od 03.07.2020. godine predlaže Načelniku da u smislu člana 258. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ponovo razmotri prigovor i dozvoli podnositeljima zahtjeva uvid u spis... obavještavamo vas da dođete u prostorije Općine Centar...u vrijeme koje vama odgovara i izvršite uvid u navedeni spis...” Sadržaj citiranog odgovora ukazuje da je Preporuka Ombudsmena broj P-124/20 od 29.09.2020. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-MO-05-7/20	P-131/20	P R E P O R U K U Direktoriju Zavodu za školstvo Mostar 1. Da poništi Rješenje broj: 22-01-30-30/20, od dana 13.01.2020.godine i donese novo rješenje utemeljeno na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Zavod za školstvo Mostar, svojim dopisom od 04.09.2020.godine, obavještava instituciji Ombudsmena da je uvažena izdata preporuka, te je u skladu sa istom doneseno novo rješenje, na osnovu kojeg je žaliteljici odobren pristup informacijama, a što je svojim dopisom potvrdila i sama žaliteljica. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st.8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj: Ž-MO-05-7/20.
Ž-BR-05-21/20	P-132/20	GRAD SREBRENİK, STRUČNA SLUŽBA GRADONAČELNIKA 1-da poništi Rješenje broj: 07-45-305/20 od 29. 4. 2020. godine i donese novo rješenje sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2- da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupka sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 3-da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 17.06.2020. godine, urađen je Zaključak o ispravci greške u tekstu rješenja br. 07/49-1392/20, a novo rješenje je doneseno istoga dana, 17.06.2020. godine, kao takvo i dostavljeno gospođi NN. Sva naša rješenja nakon naprijed navedenog datuma su usklađena i rađena po odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama F BiH. Poništali smo i rješenje br: 0745-305/20 od 29.04.2020. godine, a uradili novo, koje će biti dostavljeno tražiocu informacije. Uzimajući u obzir da je preporuka P-132/20 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-21/20 po žalbi Femiije Bašić.
Ž-BL-05-338/20	P-151/20	PREPORUKU gradonačelniku Grada Gradiška 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-052-18/20, od dana 27.08.2020. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je rješenjem broj: 03-052-18/20, od dana 27.08.2020. godine, podnosiocu žalbe djelimično odobren pristup informacijama, pa se s tim u vezi izdata preporuka smatra ishoštovanom.

Ž-SA-05-317/20	P-142/20	PREPORUKU MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO 1. da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, postupi po odredbi članka 11. stavak 3. Zakona o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine koji glasi: "Javno tijelo, kao kontrolor dužan je, prema svojim nadležnostima, donijeti propis s ciljem provođenja ovog Zakona", sukladno mišljenju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, datom u ovoj preporuci.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su dana 31.08.2020.godine izjašnjenje Ministarstva unutarnjih poslova Kantona Sarajevo pod brojem 01-5-45-4343/20 od 27.08.2020. godine, iz kojeg proizilazi da je preporuka ispoštovana.
Ž-BR-05-135/18	P-160/20	JU Prva osnovna škola Živinice 1. da bez odlaganja preispita postupanje u predmetnoj pravnoj stvari sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da postupi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, kako je navedeno u ovoj Preporuci; 3. da u roku od 20 dana Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijesti o načinu ispoštovanja Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 09.10.2020. godine zaprimljen odgovor JU Prve OŠ Živinice, broj: 01-1973/Javna ustanova „Prva osnovna škola“ Živinice će ispoštovati date Preporuke od strane Ombudsmana Bosne i Hercegovine.“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstili u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2020.godinu godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, te sa istime upoznali i javnost putem zvanične Internet stranice Institucije Ombudsmana 20 od 06.10.2020. godine.
Ž-SA-05-730/19	P-166/20	P R E P O R U K U direktoru Federalne uprave policije 1. Da u smislu odredbe člana 244. stav 1. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, u što kraćem roku odluči o žalbi žalitelja podnesenoj protiv Rješenja službenice za informisanje broj 09-19/1-49-1-798 od 20.01.2020. godine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 08.10.2020. godine zaprimljen je akt Federalne uprave policije broj 09-19/1-49-1-798/19 od 01.10.2020. godine koji u prilogu sadrži kopiju Rješenja zamjenika direktora broj 09-19/1-49-1-798/19 od 30.09.2020. godine, a kojim je odlučeno po žalbi žalitelja. S tim u vezi, Ombudsmeni konstatuju da je realizovana Preporuka broj P-166/20 od 24.08.2020. godine. U slučaju nezadovoljstva navedenim Rješenjem, žalitelj je imao mogućnost pokretanja upravnog spora kod nadležnog kantonalnog suda.
Ž-SA-05-732/20	P-192/20	P R E P O R U K U Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. Da imajući u vidu odredbe člana 7.,9. i 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, kao i navode iz predmetne Preporuke, poništi Rješenje Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine broj 02.1-12-1-MA-872-2/20 od 06.08.2020. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 19.10.2020. godine žalitelj je dostavio dopis iz kojeg proizilazi da je Žalbeno vijeće donijelo Rješenje broj ŽV-07-103/20 od 28.09.2020. godine kojim je uvažilo žalbu žalitelja, Rješenje djelimično poništeno u dijelu tačke 1. i predmet vratilo Institutu za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine na ponovno odlučivanje. Žalitelj u dopisu od dana 19.10.2020. godine i dalje izražava nezadovoljstvo nedostavljanjem tražene informacije, te s tim u vezi ukazujemo da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzeli sve mjere propisane Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su predmetnom Preporukom ukazali na proceduralne nedostatke u postupku odlučivanja po zahtjevu žalitelja. Ovim putem ukazujemo da činjenica neodobravanja pristupa informacijama ne znači nužno i kršenje prava na pristup informacijama. Ukoliko žalitelj i dalje smatra da je prekršeno pravo na pristup informacijama, imao je mogućnost ponovnog korištenja redovnog pravnog lijeka. Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka Ombudsmana broj P-192/20 od 18.09.2020. godine realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-LI-05-168/20	P-194/20	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje radi donošenja rješenja po Zahtjevu za pristup informacijama od dana 01.07.2020. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Podnositelj žalbe je dana 13.11.2020. godine obavijestio Instituciju ombudsmana da je zaprimio doneseno rješenje. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi , jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.

Ž-BL-05-770/19	P-202/20	PREPORUKU šefu Biroa za predstave građana Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, donese odgovarajuću odluku po podnesenoj predstavi 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: S/M-059-373/19, od daan 07.12.2020. godine, odgovorna stran dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je pomenuti postupak okončan. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-BL-05-488/20	P-203/20	PREPORUKU direktoru Zavisno preduzeće „Rudnik i Termoelektrana Ugljevik“ a.d. Ugljevik 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 09.07.2020. godine, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 31039/20, od dana 11.12.2020. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je podnosiocu žalbe odgovoreno na podneseni zahtjev za pristup informacijama.
Ž-BL-05-611/20	P-209/20	P R E P O R U K U 1. da omoguće uvid u dokumentaciju kandidata koja je relevantna za izbor u postupku po javnom konkursu (konkurenciji), u dijelu kojim se dokazuje ispravnost procedure i odluka donesenih u konkursnoj proceduri 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Tokom postupka pred Institucijom ombudsmena, nadležni opštinski organ, tj. predsjednik komisije aktom broj: 01-022-40/20-4 od 11.12.2020. godine, obavijestio je Ombudsmene da je izabrani kandidat preminuo. Imajući u vidu navedeno, postupci pred institucijom ombudsmena koji se odnose na konačno imenovanje direktora turističke organizacije opštine Kotor Varoš se obustavljaju.
Ž-MO-05-106/19	P-220/20	P R E P O R U K U JP ELEKTROPRIVREDI HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE D.D. MOSTAR 1. Da ubuduće, prilikom provođenja natječajnih procedura, postupa u skladu sa načelom transparentnosti, Ustavom Bosne i Hercegovine, i međunarodnim standardima zajamčenim Ustavom Bosne i Hercegovine. Da, u roku od 30 dana, sukladno članku 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz obavijesti Elektroprivrede d.d. Mostar, od 24.12.2020.godine, razvidno je da, prilikom provođenja natječaja, postupaju u skladu sa Preporukom broj 220/20, odnosno u skladu sa načelom transparentnosti, zakonskim i podzakonskim aktima, čime se preporuka smatra ispoštovanom. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se suglasili, da u smislu članka 35. St.8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-04-82/19.
Ž-BL-05-427/20	P-233/20	PREPORUKU načelniku opštine Srbac 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa podnesenim zahtjevom za pristup informacijama od dana 11.06.2020. godine 2. Da u roku od 90 dana računajući od dana prijema inicijative obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-053-4/20, od dana 14.12.2020. godine, Opština je dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi da je podnosiocu žalbe odgovoreno na podneseni zahtjev. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-MO-05-135/20	P-260/20	P R E P O R U K U v.d. direktorici J.U. VI Osnovne škole u Mostaru 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 01.10.2020. godine; 2. Da postupi po dopisu institucije Ombudsmena od 30.10.2020.godine i dostavi traženi Zapisnik sa sjednice Nastavničkog Vijeća od 24.08.2020.godine; 3. Da obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji iste i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom. Rok za realizaciju preporuke iznosi 15 dana.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Shodno tome, nadležni javni organ nije postupio u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, čime je prekršen član 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te je izdata Preporuka broj: P-260/20. Preporuka je ispoštovana. Dana 11.01.2021. godine, dostavljen odgovor od 06.01.2021. godine broj: 01-34-06-1/21 kao i traženi Zapisnik sa sjednice Nastavničkog vijeća Osnovne škole, koji je ujedno i dostavljen žaljiteljici, koja nije dostavljala odgovor na dostavljeno izjašnjenje, niti je pokazala interesovanje sa dalje postupanje.

Ž-SA-05-929/20	P-246/20	PREPORUKU v.d. direktoru Podružnice Termoelektrana Tuzla 1. Da u smislu odrebe člana 260. stav 1. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, poništi Rješenje broj 02-4-71-12037/20 od 27.10.2020. godine i Rješenje broj 02-4-71-12304/20 od 03.11.2020. godine; 2. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri zahtjev za dostavu dokumentacije i informacija žalitelja od 13.10.2020. godine, ali ne u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	14.01.2021. Zaprimljen odgovor Elektroprivreda Dana 14.01.2020. godine zaprimljen je akt Elektroprivrede - Podružnica Tuzla broj 02-4-071-495/21 od 12.01.2021. godine u kojem je navedeno da je doneseno Rješenje broj 02-4-71-126/2021 od dana 05.01.2021. godine kojim je poništeno rješenje o pristupu informacijama 02-4-71-12304/20 od 03.11.2020. godine. Iz istog akta vidljivo je da su tražene informacije dostavljene žaliteljima aktom broj 02-4-71-126/2021 od 07.01.2021. godine. Obzirom da je Preporuka Ombudsmena broj P-246/20 od 10.11.2020. godine realizovana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine . rede BiH o realizaciji preporuke.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-05-440/20	P-207/20	PREPORUKU načelniku Općine Novo Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama podnosiocu od dana 23.03.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. u vezi sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 30.11.2020. godine zaprimljen je akt Općine Novo Sarajevo broj 11-45-4898/20 od 23.11.2020. godine u kojem je navedeno da je postupljeno po Preporuci, te da je doneseno Rješenje o pristupu informacijama broj 11-45-2368/20 od 23.11.2020. godine. Uvidom u navedeno Rješenje, utvrđeno je da je žalitelju djelimično odobren pristup informacijama, na način da je dostavljen akt nadležne Službe koji sadrži i dio traženog Zapisnika. Za ostali dio Zapisnika utvrđen je izuzetak u smislu člana 6. Zakona o slobodi pristupa informacijama, a u vezi sa članom 25. Zakon a o inspekcijama Kantona Sarajevo . Žalitelj je imao mogućnost korištenja pravnog lijeka protiv navedenog Rješenja. Shodno navedenom, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka Ombudsmena broj P-207/20 od 28.09.2020. godine djelimično realizovana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-SA-05-599/19	P-247/20	PREPORUKU Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. Da u smislu člana 250. stav 1. Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri prigovor žalitelja i poništi Rješenje Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine broj UP-15-26-10-009-2/19 od 09.05.2019. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 08.01.2021. godine žalitelji su dostavili Ombudsmenima akt iz kojeg proizlazi da je Sud Bosne i Hercegovine po tužbi žalitelja donio Presudu broj S13 U 032632 20 U od 07.09.2020. godine kojim je tužba uvažena, Rješenje poništeno i predmet vraćen na ponovno odlučivanje, nakon čega je u ponovnom postupku predsjednik Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine donio Rješenje kojim se usvaja zahtjev za pristup informacijama. Žalitelji navode da su sporni zaključci objavljeni u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, ali i dalje izražavaju nezadovoljstvo činjenicom da su podaci zatamnjeni, uključujući i podatke o drugom učesniku koncentracije. S tim u vezi, Ombudsmeni ističu da su u predmetnom slučaju iscrpili sve mjere propisane Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su u predmetnom postupku izdali preporuku koja je djelimično realizovana, te ne postoje dodatni instrumenti i mehanizmi prisile u cilju izvršenja preporuka Ombudsmena. Shodno navedenom, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-1409/18	P-13/20	PREPORUKU Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana dostavi instituciji Ombudsmena izjašnjenje i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Ažuriranje na dan 19.01.2021.- rad na predmetu u toku .

Ž-SA-05-599/19	P-87/20	P R E P O R U K U Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktom institucije Ombudsmana od dana 27.06.2019.godine;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Na traženje Ombudsmana zaprimljen je akt Žalbenog vijeća broj UP2ŽV-26-68/19 od 08.06.2020. godine u kojem je, između ostalog, navedeno i da je po žalbi doneseno Rješenje broj UP2ŽV-26-68/19 od 15.01.2020. godine. Rješenjem je odbijena žalba žalitelja kao neosnovana, a u obrazloženju Rješenja je navedeno da Žalbeno vijeće smatra da je prvostepeni organ pravilno postupio kada je odbio zahtjev za pristup informacijama žalitelja. Žalbeno vijeće se poziva na član 44. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine i ističe da Konkurencijsko vijeće nije meritorno odlučivalo i nije bilo u obavezi da postupi po članu 44. istog Zakona, jer su traženi predmeti bili u fazi prije izdavanja potvrde o urednom i kompletnom zahtjevu. Žalitelj je dana 30.06.2020. godine u spis predmeta dostavio dopis iz kojeg proizlazi da je protiv Rješenja Žalbenog vijeća podnesena tužba Sudu Bosne i Hercegovine kod kojeg je postupak u toku.
Ž-SA-05-65/20	P-97/20	P R E P O R U K U Direktoru JU Osnovna škola „Čengić Vila I“ 1. Da postupi u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	28.10.2020. zaprimljen odgovor JU OŠ "Čengić Vila I". Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-303/19	P-120/20	P R E P O R U K U Premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktom institucije Ombudsmana od dana 18.04.2019. godine, aktom od dana 06.04.2020. godine i aktom od dana 05.06.2020. godine;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori: akt Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona broj 10-04-7626-5/20 od 24.08.2020.godine kao i akt istog Ministarstva broj 10-30-6199-3/20 od 16.06.2020. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-526/20	P-176/20	Ombudsmani smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmani Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-561/20	P-176/20	Ombudsmani smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmani Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.

Ž-BL-05-566/20	P-176/20	Ombudsmeni smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmeni Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-567/20	P-176/20	Ombudsmeni smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmeni Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-574/20	P-176/20	Ombudsmeni smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmeni Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-589/20	P-176/20	Ombudsmeni smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmeni Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.

Ž-SA-05-981/19	P-178/20	<p>P R E P O R U K U • Predsjedavajućem Žalbenog savjeta pri Savjetu ministara Bosne i Hercegovine -Da u smislu odredbe člana 254. stav 1. i 2. Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine , poništi Rješenje broj UP2 ŽV-07-103/19 od 05.12.2019. godine i donese novo Rješenje u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu i navode iz ove Preporuke; -Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedništvu Bosne i Hercegovine -Da u smislu člana 26. stav 4. Zakona o slobosi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, uskladi Pravilnik Predsjedništva Bosne i Hercegovine o dodjeli sredstava za interventne tekuće rezerve sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini; -Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	28.10.2020 urgencija Do dana sačinjavanja ovog akta nije dostavljen odgovor u vezi sa navedenom Preporukom, te ovim putem podsjećamo na odredbu člana 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . S tim u vezi, pozivamo Vas da, u roku od 7 dana od dana prijema akta, dostavite instituciji Ombudsmena informaciju o poduzetim mjerama u cilju realizacije Preporuke broj: P-178/20 od 28.05.2020. godine.
Ž-BL-05-421/20	P-204/20	<p>PREPORUKU direktoru Zavisno preduzeće „Rudnik i Termoelektrana Ugljevik“ a.d. Ugljevik 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 05.05.2020. godine, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	16.12.2020 primljen odgovor.Rad na predmetu u toku/.
Ž-BL-05-661/20	P-234/20	<p>PREPORUKU direktoru ŠG "Drina" Srebrenica 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe odgoovri po podnesenom zahtjevu od daan 21.09.2020. godine u skladu sa članom 14. stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	24.12.2020 primljen odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-BR-05-226/19	P-256/20	<p>Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Ured Gradonačelnika-Službenik za etiku 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju s Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 13. 1. 2020.g, 20. 2. 2020. g., 28. 5. 2020. g., 16. 7. 2020.g. i 3. 9. 2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	NE	Dana 25.01.20201. godine zaprimljen je odgovor Sektora za informisanje Sekretarijata Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 01.11-0299SJ-003/20 od 29.12.2020. godine. Dana 25.01.2021. godine zaprimljen je odgovor Sektora za informisanje Sekretarijata Vlade Brčko distrikta BiH od 13.01.2021. godine, broj: 01.11-0299SJ-006/21.

Ž-SA-05-547/20	P-249/20	<p>P R E P O R U K U Predsjedniku Uprave JP HT d.d. Mostar</p> <p>1. Da poništi Rješenje broj UD-3-46-46/20 od 16.07.2020. godine i ponovo razmotri zahtjev žalitelja, u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu i navode iz ove Preporuke; 2. Da instituciji Ombudsmena dostavi Vodič za pristup informacijama i Index registar informacija i da isti objavi na službenoj internet stranici Javnog preduzeća; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	dana 21.12.2020. zaprimljen odgovor JP HT Mostar. 21.01.2021. HT Eronet - Dostava informacije
Ž-SA-05-796/20	P-219/20	<p>P R E P O R U K U premijeru Vlade Kantona Sarajevo</p> <p>1. Da, shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme sve adekvatne aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila i osigurala dvostepenost postupka kada je u pitanju postupanje po zahtjevima za pristup informacijama u JU Historijski arhiv, te kako bi se donijela odluka po prigovoru žalitelja od 18.09.2020. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	18.01.2021 Urgencija Kako Vlada Kantona Sarajevo u ostavljenom roku nije dostavila informaciju o učinjenim aktivnostima na realizaciji navedene Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 21.12.2020. godine Vladi Kantona Sarajevo uputili Urgenciju za realizaciju Preporuke broj: P-219/20 od 21.10.2020. godine. Urgencija 21.12.2020.: "...Obzirom da do danas nije zaprimljeno izjašnjenje, ovim Vas putem podsjećamo na odredbu člana 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine kojim je propisano da u toku provođenja aktivnosti institucije Ombudsmena, svi organi vlasti imaju obavezu saradnje i pružanju odgovarajuće pomoći u istraživanjima..." Dana 29.01.2021. Zaprimljen odgovor Ministarstva kulture Kantona Sarajevo u kojem je , između ostalog, navedeno :"...da će jedan od prioriteta zadatka Vlade biti imenovanje vršilaca dužnosti upravnih odbora u svim javnim ustanovama kulture u kojim ih nema (1 u Javnoj ustanovi Historijski arhi Sarajevo)..."
Ž-BL-05-562/20	P-266/20	<p>PREPORUKU načelniku Službe za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina u općini Sanski Most</p> <p>1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	25.01.2021 odgovor na Preporuku , rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-806/19	P-18/20	<p>PREPORUKU direktoru Mtel a.d. Banja Luka</p> <p>1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 21.10.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Proizvoljnim tumačenjem odgovorne strane da ne potpadaju pod kategoriju "javnog organa" u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, da se naslutiti da odgovorna strana izbjegava dostavljanje odgovora, pa makar se radilo i o odgovoru kojim se podnosiocu žalbe uskraćuju tražene informacije. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.

Ž-LI-05-341/19	P-28/20	<p>PREPORUKU Upravi za pitanja branitelja i stradalnika Domovinskog rata HVO Kantona 10 1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje podnosiocu žalbe po zahtjevu za pristupom informaciji od 04.11.2016. godine, a sve u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno. 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.</p>	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	<p>Dana 24.02.2020.g. odgovorna strana se u vezi izdate Preporuke br:28/20 izjasnila aktom broj:10-01-10-4.4/19 u kom se između ostalog navodi: "U predmetu žalitelja, imenovani se obratio Upravi za pitanja branitelja i stradalnika Domovinskog rata HVO-a HBŽ Tomislavgrad sa zahtjevom za pristup informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u F BiH, kojim traži dostavu podataka o svim braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata, kao i članovima njihovih obitelji koji imaju prebivalište na području Općine Tomislavgrad, a koji su ostvarili bilo koje pravo (pomoć) pri rješavanju stambenog pitanja temeljem sudjelovanja u Domovinskom ratu. Uprava za pitanja branitelja je nadležna da podatke koje traži podnosiocu, unosi samo u ISVDV informatički sustav Ministarstva branitelja F BiH, koji nije dostupan javnosti, a sve sukladno članu 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama u F BiH. Sukladno gore navedenom, Uprava za pitanja branitelja nije u mogućnosti tražene podatke dostaviti podnosiocu zahtjeva. Uprava za pitanja branitelja će sukladno Preporuci Vaše institucije žalitelju dostaviti Obavijest kojom će ga izvijestiti o gore navedenim činjenicama." Dana 27.02.2020.g. žalitelj je obavješten o pomenutom Izjašnjenju odgovorne strane. Budući da odgovorna strana nije postupila u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama F BiH ("S.novine F BiH";br:32/01,48/11), Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 03.03.2020.g. obavijestili Vladu Kantona 10 o neizvršavanju Preporuke br:28/20.</p>
Ž-BL-05-359/19	P-43/20	<p>PREPORUKU direktoru Javnog Komunalnog preduzeća „Čistoća“ d.o.o. Cazin 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 2. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.</p>	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	<p>Odgovorna strana do danas nije dostavila izjašnjenje na izadatu preporuku, te se ista smatra nerealizovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, te će o tome biti obaviješteni Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.</p>
Ž-BL-05-214/19	P-52/20	<p>PREPORUKU Predsjedništvu Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 29.01.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	<p>Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor u roku koji joj je preporukom određen, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom.</p>

Ž-BL-05-814/19	P-53/20	PREPORUKU direktoru "Kosmos" a.d. Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 2-231-784/20, od dana 17.03.2020. godine, dostavila traženo izjašnjenje po izdatoj preporuci. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-BL-05-462/19	P-57/20	PREPORUKU predsjedniku Osnovnog suda u Doboju 1. Da po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 30.04.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Sud je aktom broj: 085-0-Su-20-000 169 – I, od dana 03.06.2020. godine, dostavio odgovor na izdatu preporuku. Sud navodi da nije mogao postupiti po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama iz razloga što zahtjev ne sadrži dovoljno podataka u vezi sa sadržajem informacija kako bi se mogle provesti redovne aktivnosti u cilju pronalazjenja zahtijevanih informacija, a kako je navedeno u obavijesti dostavljenoj podnosiocu žalbe od dana 15.05.2019. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom.
Ž-BL-05-649/19	P-58/20	PREPORUKU direktoru Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, donese Vodič za pristup informacijama i Indeks registar, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 21.01/052-631/19, od dana 30.03.2020. godine, Republička uprava dostavila je izjašnjenje po izdatoj preporuci u kome se navodi da zbog vanredne situacije nisu u mogućnosti da izrade konačne dokumente, te da će izraditi pristupiti kad to bude dozvolila trenutna vanredna situacija. Polazeći od navedenog predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće izvršena u Godišnji izvještaj o aktivnostima ombudsmana za 2020. godinu. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u skladu sa članom 22. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06).
Ž-BL-05-834/19	P-73/20	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, donese Pravilnik o normativima i standardima za finansiranje srednjih škola 2. Da donese druge odgovarajuće podzakonske akte u cilju izvršavanja Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju 3. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama, od dana 16.10.2019. godine, odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Budući da Ministarstvo nije dostavilo traženi odgovor po izdatoj preporuci u roku koji mu je određen za njegovo dostavljanje, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće izvršena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.

Ž-BL-05-57/20	P-69/20	PREPORUKU načelniku opštine Nevisinje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 21.05.2020. godine odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da nije u mogućnosti udovoljiti podnosiocu žalbe jer smatraju da se nije obratio sa zahtjevom za pristup informacijama. Sljedom svega navedenog, izdata preporuka se smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
Ž-SA-05-1242/19	P-86/20	P R E P O R U K U Ministru unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, preispita Rješenje broj UP-II-05-1-49-53/19 od 10.12.2019. godine i razmotri mogućnost poništenja istog, te donošenja novog rješenja u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Odgovor MUP-a KS zaprimljen 02.07.2020: „...iako u konkretnom slučaju ne postoji zakonska mogućnost postupanja ovog Ministarstva u smislu predloženom Vašom preporukom vršenja poništaja vlastitog rješenja...pomenuta je svrha ipak mogla biti postignuta kroz korištenje od strane istog zakonskog prava na podnošenje tužbe i pokretanje upravnog spora kod Kantonalnog suda u Sarajevu u ostavljenom roku od 30 dana od dana prijema ožalbenog rješenja..te traženim poništaja navedenog rješenja iz identičnih razloga obuhvaćenih Vašom Preporukom, tj. iz razloga ponovnog preispitivanja pravilne primjene odredbi Zakona....naročito vezano za postojanje faktora javnog interesa...“ Citirani odgovor ukazuje da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana, o čemu je obaviješten premijer Vlade Kantona Sarajevo u cilju poduzimanja konkretnih mjera. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena za 2020. godinu.
Ž-SA-05-373/19	P-88/20	P R E P O R U K U načelniku Opštine Rogatica 1. Da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od 12.02.2019. godine, te da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, donese novu odluku u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da službeniku za informisanje da ovlaštenje za odlučivanje u prvom stepenu, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni konstatuju da Preporuka broj P-88/20 od 28.05.2020. godine nije realizovana, niti je ostvarena saradnja sa Opštinom Rogatica. Shodno navedenom, Ombudsmeni su dana 28.10.2020. godine o nerealizaciji preporuke obavijestili Skupštinu opštine Rogatica, a predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti za 2020. godinu.
Ž-BL-05-782/19	P-108/20	PREPORUKU Federalnom ministarstvu okoliša i turizma 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 29.07.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Ministarstvo je aktom broj: 08-49-534/19, od dana 31.07.2020. godine, dostavilo izjašnjenje po izdatoj preporuci u kome navodi da je podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev od dana 12.07.2019. godine, odgovoreno aktom Ur.broj: 08-49-534/19, od dana 16.07.2019. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.
Ž-BL-05-922/19	P-109/20	PREPORUKU Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje po upućenim zahtjevima 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 15.03-052-6093/19, od dana 13.07.2020. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku, u kom se između ostalog navodi da kod odgovorne strane postoji više različitih predstavnika podnosioca žalbe, stoga nisu u mogućnosti da se odrede o kom se tačno zahtjevu radi. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom.

Ž-BL-05-274/20	P-111/20	PREPORUKU Republičkom javnom tužilaštvu Republike Srpske – Posebnom odjeljenju za suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke odgovori podnosiocu žalbe, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.
Ž-SA-05-863/19	P-114/20	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Trebinje 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevima za pristup informacijama žalitelja od 08.04.2019. godine, 03.06.2019. godine i 02.08.2019. godine; 2. Da imenuje službenika za informisanje, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da odluku o imenovanju dostavi instituciji Ombudsmana na uvid; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	"...uvidom u dostavljenu dokumentaciju nesporno proizilazi da odgovorni organ u konkretnom predmetu nije postupio po Preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine, a u vezi sa donošenjem odluka po zahtjevima za pristup informacijama, navodeći da su tražene informacije dostavljene putem e-maila. Međutim, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su zadržali svoj stav da bi organi koji postupaju po zahtjevima za pristup informacijama, svoje odluke trebali donositi u formi koja ispunjava zakonske uvjete, te da bi se posebna pažnja u tom slučaju trebala posvetiti pri donošenju odluke kojom se pristup informacijama odbija, u cjelosti ili djelomično, na način da se navede zakonski osnov za status izuzeća informacije, kao i obavještenje podnosiocu zahtjeva o pravu podnošenja žalbe. Također, iz dopisa Grada Trebinje proizilazi da ni druga tačka Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine, koja se odnosi na imenovanje službenika za informisanje, nije ispoštovana, navodeći probleme u zapošljavanju novih službenika. Međutim, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Preporukom, upravo ukazali na praksu koja pokazuje da su službenici za informisanje u najvećem broju javnih organa osobe koje uz redovne zadatke, obavljaju i poslove obrade zahtjeva za pristup informacijama, što ne iziskuje angažovanje odnosno zapošljavanje novih službenika, već adekvatno korištenje već postojećih kapaciteta. Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmana Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za 2020. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-SA-05-1283/19	P-116/20	P R E P O R U K U generalnom direktoru Obavještajno-sigurnosne agencije 1. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, uredi pitanje donošenja rješenja o pristupu informacijama u prvostepenom postupku, na način da se osigura poštovanje principa dvostepenosti postupka;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 07.08.2020. godine zaprimljen je akt Agencije u kojem je, između ostalog navedeno: „...ne postoji mogućnost da službenik za informisanje odlučuje o zahtjevima po žalbama, jer je u članku 27. stavak 2. točka 19. Zakona, kao lex specialis, izričito propisano da generalni direktor odgovara po žalbama koje podnose osobe na rad Agencija, pa bi davanje ovlaštenja službeniku za informisanje ili bilo kojem drugom pojedincu, u ovim situacijama, bilo protuzakonito.“ Navedeno upućuje na zaključak da Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine nije realizovana, te ovim putem ističemo da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2020. godinu. Shodno navedenom, odlučeno je da se predmet zatvori u smislu člana 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-SA-05-311/20	P-121/20	P R E P O R U K U Generalnom direktoru „JP BH POŠTA“ d.o.o. Sarajevo 1. Da poništi Rješenje broj 01-36-4861-7/20-SL od 29.04.2020. godine i ponovo razmotri prigovor Centara civilnih inicijativa, u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu i navode iz predmetne Preporuke; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 20.07.2020. godine zaprimljen je akt Pošte broj 04-45-5-4861-16/20-SL od 15.07.2020. godine u kojem je navedeno da su žalitelji blagovremeno pokrenuli upravni spor kod nadležnog kantonalnog suda, koji je još uvijek u toku. U istom aktu je navedeno i sljedeće: „... U vezi sa datim navodima iz Preporuke, smatramo da smo ispravno proveli test javnog interesa, budući da Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH u članovima 6.,7. i 8. kojima utvrđuje izuzetke kao i naše preduzeće, a koje je imalo odlučujuću uticaj na mogućnost „JP BH POŠTA“ d.o.o Sarajevo da udovolji zahtjevu žalitelja . Slijedom iznad navedenog, „JP BH POŠTA“ d.o.o. Sarajevo nije u mogućnosti postupiti po datim preporukama imajući u vidu da će mjerodavnu odluku o predmetnoj stvari donijeti nadležni sud u upravnom sporu...” Navedeno upućuje na zaključak da Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine nije realizovana, te ovim putem ističemo da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2020. godinu.
Ž-SA-05-21/20	P-153/20	P R E P O R U K U direktoru KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. 1. Da, u skladu sa ovom Preporukom, razmotri mogućnost preispitivanja i poništenja osporenog Rješenja KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo broj: 27-2-1/20 od 27.02.2020. godine kojim se odbija prigovor žalitelja izjavljen protiv Rješenja broj: 21-1-1/20 od 21.01.2020. godine kao neosnovan; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	KJKP Vodovod i kanalizacija dostavio je dana 18.09.2020.godine Informaciju o postupanju broj: 456/20 od 15.09.2020. Iz dopisa odgovornog organa slijedi da isti nije poduzeo aktivnosti na realizaciji Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 09.11.2020.godine Vladi Kantona SarajevouputiliObavijest o nerealizaciji Preporuke broj: P-153/20 od 03.08.2020. godine. Institucija Ombudsmana ni po ovom aktu do današnjeg dana nije zaprimila izjašnjenje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da ćeinformacija o nerealizacijipreporukaOmbudsmanaBosneiHercegovine biti uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2020. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-BL-05-94/20	P-147/20	PREPORUKU JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo 1. Da uskladi Pravilnik o poslovnoj tajni JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo broj: NO-41-2460-8.2./06 od 28.02.2016. godine sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Budući da odgovorna strana, nije dostavila odgovor na izdatu preporuku u roku koji joj je odeden za njeno dostavljanje, predmet po žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine(„Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom.
Ž-MO-05-60/20	P-167/20	P R E P O R U K U OPĆINI STOLAC, SLUŽBI GRADITELJSTVA, PROSTORNOG UREĐENJA, ZAŠTITE OKOLIŠA I OBNOVE 1. Da poništi Rješenje broj: 07-02-25-939/20 od 25.06.2020. godine i donese novo Rješenje u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da se obavijesti Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH o realizaciji Preporuke i dostave rješenja donesena u skladu sa ovom Preporukom. Rok za realizaciju preporuke iznosi 30 dana.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	21.01.2021 urgencija Dakle, odbijanje saradnje sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava BiH i preduzimanje mjera u cilju zaštite podnosioca žalbe koji je prijavio povrede odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, predstavlja kršenje zakona, pa Vam Ombudsmeni šalju urgenciju, kojom zahtijevaju da postupite po Preporuci broj: P-167/20 te da informacije o tome dostavite u roku od 10 dana od dana prijema ove urgencije, na adresu: Kneza Višeslava bb, 88 000 Mostar, sa pozivom na broj predmeta Ž-MO-05-60/20. Ukoliko nakon ove Urgencije ne dođe do provođenja Preporuke Ombudsmana, o tome će biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine uz navođenje imena službenika koji su zauzeli neprijateljski stav prema Ombudsmenu za ljudska prava BiH, te preduzete druge mjere u skladu sa gore citiranim zakonom.

Ž-MO-05-36/20	P-187/20	P R E P O R U K U Ministru gospodarstva Županije/Kantona 10 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; Da postupi po zahtjevima punomoćnika podnosioca žalbe, i aktima Općinskog suda u Livnu, te dostave relevantnu dokumentaciju u predmetu pod poslovnim brojem 68 0 Ps	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Institucija Ombudsmana za ljudska prava, u istražnom postupku, tražila je, od Ministarstva gospodarstva Vlade/Županije Kantona 10, izjašnjenja dana 04.05.2020. i 07.07.2020.godine, nakon čega je, zbog nesuradnje, Institucija Ombudsmana donijela Preporuku broj P-187/20, od 15.09.2020.godine, prema Ministru gospodarstva Županije/Kantona 10, da uspostavi suradnju sa Institucijom Ombudsmana, kao i da postupi po zahtjevima podnosioca žalbe, i aktima Općinskog suda u Livnu te dostavi relevantnu dokumentaciju za potrebe sudskog spora. Obzirom da je jasno da, Ministarstvo gospodarstva Vlade/Županije Kantona 10, nema namjeru postupiti ni po preporuci Institucije Ombudsmana, obzirom da u ostavljenom roku nisu odgovorili na preporuku, niti na urgenciju od 17.11.2020.godine, to Institucija Ombudsmana, u skladu sa svojim zakonskim ovlastima, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, ovu žalbu dostavlja na znanje u godišnjem izvješću.
Ž-SA-05-270/20	P-182/20	P R E P O R U K U direktoru Operatora za obnovljive izvore energije i efikasnu kogeneraciju 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preuzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila suradnja sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine povodom ove Preporuke nisu zaprimili izjašnjenje o njenoj realizaciji, a imajući u vidu da tokom postupka nije uspostavljena suradnja sa odgovornim organom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su utvrdili da ovaj organ nije realizovao Preporuku, te su dana 08.12.2020. godine uputili Obavijest o nerealizaciji Preporuke broj: P-182/20 od 02.09.2020. godine Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije. Institucija Ombudsmana ni po ovom aktu do današnjeg dana nije zaprimila izjašnjenje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine biti uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za 2020. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32
Ž-SA-05-526/19	P-179/20	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica da odmah po prijemu preporuke uspostavi suradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktom institucije Ombudsmana od dana 06.04.2020. godine, aktom od dana 05.06.2020. godine i aktom od dana 23.06.2020. godine;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Do dana zatvaranja predmeta nije zaprimljen odgovor povodom navedene Preporuke, te Ombudsmeni konstatuju da u predmetnom slučaju nije ostvarena suradnja sa Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica. Shodno navedenom, Ombudsmeni su dana 28.10.2020. godine o nerealizaciji preporuke obavijestili Vladu Federacije Bosne i Hercegovine, a predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti za 2020. godinu.
Ž-BL-05-271/20	P-205/20	PREPORUKU direktoru Agencije za osiguranje Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 02.03.2020. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-120-1-11/20, od dana 10.12.2020. godine, Agencija je dostavila odgovor na izdatu preporuku u kojima navode razloge usljed kojih preporuka neće biti realizovana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom.

Ž-BL-05-587/20	P-214/20	PREPORUKU načelniku opštine Bratunac 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Uvidom u dostavljeni odgovor od dana 27.11.2020. godine, utvrđeno je da opština Bratunac ni po izdatoj preporuci nije postupila u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, sa obrazloženjem da su zahtjevi Dagiđe Vasić neosnovani zbog čega smatraju da nisu dužni postupiti po izdatoj preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
Nema odgovora						
Ž-SA-05-1073/19	P-14/20	P R E P O R U K U v.d. direktoru Univerzitetskog kliničkog centra Tuzla 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevima za pristup informacijama žaliteljice od 28.06.2019. godine i 19.07.2019. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Kako nadležni organ u ostavljenom roku nije dostavio informacije u vezi sa realizacijom Preporuke od 31.01.2020. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 01.06.2020. godine i 10.08.2020. godine uputili dopis te zatražili dostavu informacija. Univerzitetski klinički centar Tuzla je upozoren da u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , u toku provođenja aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: institucija Ombudsmana), svi organi vlasti imaju obavezu saradnje i pružanju odgovarajuće pomoći u istraživanjima. Do dana zatvaranja predmeta institucija Ombudsmana nije zaprimila izjašnjenje u vezi sa poduzetim aktivnostima na realizaciji Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su utvrdili da odgovorni organ nije realizovao Preporuku, te je dana 25.09.2020. godine upućena Obavijest o nerealizaciji Preporuke od 04.09.2020. godine predsjedniku Upravnog odbora Univerzitetskog kliničkog centra Tuzla. Institucija Ombudsmana ni po ovom aktu nije zaprimila izjašnjenje.
Ž-SA-05-864/19	P-79/20	P R E P O R U K U direktoru Hidroelektrana na Trebišnjici 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju vodiča za pristup informacijama, a kako bi se građanima dale sve potrebne informacije za obraćanje u postupku podnošenja zahtjeva za pristup informacijama; 2. Da, imenuje službenika za informisanje, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da odluku o imenovanju dostavi instituciji Ombudsmana na uvid; 3. Da, poduzme sve adekvatne aktivnosti kako bi se po budućim zahtjevima za pristup informacijama blagovremeno postupalo, te kako bi se isti obrađivali u zakonskom roku; 4. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Kako odgovorna strana u ostavljenom roku instituciji Ombudsmana nije dostavila izjašnjenje u vezi sa realizacijom navedene Preporuke, dana 10.08.2020. godine i 14.09.2020. godine upućene su urgencije za realizaciju Preporuke. Također, dana 30.11.2020. godine Elektroprivredi Republike Srpske upućena je Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj: P-79/20 od 21.05.2020. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ni na jedan akt nisu zaprimili izjašnjenje. Shodno naprijed navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke bit će uvrštena u Godišnji izvještaj za 2021. godinu.
Ž-BL-05-568/20	P-176/20	Ombudsmani smatraju da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama. Osim toga, ombudsmani Vas podsjećaju da su izdali preporuku kojom se kriznim štabovima u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalaže da preduzmu potrebne mjere kako bi se sve odluke kriznih štabova na svim nivoima vlasti objavljivale u svim sredstvima javnog informisanja i na web stranicama svojih institucija na potpuno jednostavan i shvatljiv način, razumljiv za sve građane Bosne i Hercegovine kako bi se izbjegla nepotrebna različita tumačenja.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	D.N.A. 15.10. 2020 primljen dopis Vlade BiH u kojem obavještavaju Instituciju ombudsmana o prosljeđivanju preporuke na razmatranje i dalje postupanje Federalnom Ministru pravde. 22.01.2021.nema odgovora, rad na predmetu u toku.

Ž-BL-05-39/20	P-242/20	P R E P O R U K U Skupštini opštine i načelniku opštine Vlasenica -da pokloni dužnu pažnju i razmotri prijedloge B.J. u pogledu izgleda zajedničke grobnice žrtava rata iz Rašića Gaja, juna-jula 1941. godine, -da o preduzetim mjerama na provođenju ove Preporuke obavijesti Ombudsmene u roku od 30 dana od dana prijema.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
Ž-BL-05-626/20	P-239/20	PREPORUKU direktoru JU "Mašinske škole" Prijedor 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve za pristup informacijama od dana 03.09.2020. godine i od dana 21.09.2020. godine, na način propisan Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da bez odlaganja preduzme neophodne radnje i mjere kako bi imenovala službenika za informisanje, 3. Da donese Vodič za pristup informacijama i Indeks registar i učini ih dostupnim javnosti 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
Ž-BL-05-737/20	P-240/20	PREPORUKU direktoru Turističke organizacije Grada Bihaća 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 26.10.2020. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
Ž-BR-05-58/20	P-255/20	P R E P O R U K U Javnoj zdravstvenoj ustanovi, Univerzitetsko kliničkom centru u Tuzli 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 25. 3. 2020.g, 28. 5. 2020.g. , 2. 7. 2020. g., i 3. 9. 2020. godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-430/20	P-264/20	PREPORUKU generalnoj direktorici Stručne službe AMUS-a 1. Da po prijemu ove preporuke, bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama od dana 03.02.2020. godine, na način propisan Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	21.01.2021 nema odgovora, rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
81	87	34	2	12	25	8
POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					

UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
Realizirana						
Ž-SA-05-835/19	P-2/20	<p>P R E P O R U K U Službi socijalne zaštite Općine Centar 1. Da odmah, u saradnji sa oba roditelja, poduzmu dodatne mjere i aktivnosti, s ciljem unaprijeđenja porodičnih odnosa, a sve u interesu malodobne djece, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Služba socijalne zaštite Općine Centar dostavila je instituciji Ombudsmena dana 25.02.2020. godine dopis broj: 35/II-05-550-934/19 od 18.02.2020. godine kojim Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavještava da je dana 10.02.2020. godine obavljen savjetodavni razgovor sa mldb. S. E. i mldb. S. F., kao i razgovor sa žaliteljicom gdje je dogovoreno, da se radi dobrobiti malodobne djece u narednom periodu realizuje zajednički razgovor sa njom i suprugom . Istim Aktom je također navedeno da će navedena Služba nakon obavljenih razgovora sa roditeljima, te ukoliko bude potrebno poduzimanje i drugih aktivnosti u cilju zajedničkog rješenja nastale situacije, o svemu naknadno obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine. 24.07.2020. Sl.socijalne zaštite Općine Centar dostavila je informaciju da su roditelji iskazali spremnost za dalju saradnju u najboljem interesu djeteta.</p>
Ž-BL-05-461/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostaljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>

Ž-BL-05-1012/18	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-BL-05-146/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>

Ž-BL-05-70/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-BL-05-59/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	NE	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>

Ž-BL-05-32/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-BL-05-21/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>

Ž-BL-05-20/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-BL-05-19/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>

Ž-BL-05-17/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-BL-05-7/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>

Ž-BL-05-12/19	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-BL-05-1032/18	P-15/20	<p>PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlaštenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlaštenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.</p>
Ž-LI-05-330/17	P-197/20	<p>PREPORUKU 1. Da sva nadležna tijela u Županiji/Kantonu 10 poduzmu efikasne mjere i radnje na dosljednoj provedbi međunarodnih standarda o ljudskim pravima, domaćeg zakonodavstva i Akcijskog plana za realiziranje Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u obitelji Županije/Kantona 10 za 2019. i 2020. godinu, a sukladno nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realiziranja iste.</p>	05 - Policija	Realizirana	DA	<p>Sva nadležna tijela Županije/Kantona 10 obavijestila su Ombudsmane da prihvataju nalaze iz donesene Preporuke, kao i da će nastaviti rad u predmetima nasilja u obitelji sukladno međunarodnim standardima i domaćem zakonodavstvu. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore ovaj predmet jer su izdatu Preporuku ocijenili prihvaćenom.</p>
Nema odgovora						

Ž-SA-05-858/18	P-228/20	P R E P O R U K U Skupštini Hercegovačko-neretvanskog kantona, Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona i Ministarstvu unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona • Da imenuju sva neophodna tijela i organe, kao i da uspostave mehanizme kako bi se neometano provodio postupak unutrašnje istrage ali i svi drugi procesi u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona; • Da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste instituciju Ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	12.02.2021 nema odgovora, rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	05 - Policija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	16	3	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
Nema odgovora						
Ž-BL-04-540/20	P-189/20	Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su mišljenja da je neophodno izmijeniti Zakon o načinu finansiranja Kantonalnog fonda za izgradnju stanova za članove porodica šehida i poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, demobilizovanih boraca i prognanih osoba na način da se u članu 2. brišu pravne i fizičke osobe prilikom registracije motornih vozila kao obveznici doprinosa. S tim u vezi, član 5. Briše se. Ovim putem pozivamo predsjedavajućeg Skupštine Unsko- sanskog kantona da u roku od 90 dana od dana prijema ove inicijative obavijesti Instituciju ombudsmena o mjerama koje su preduzete u svrhu realizacije.	06 - Javni prihodi	Nema odgovora	NE	18.01.2021 urgencija S obzirom da još uvijek nije zaprimljen odgovor na inicijativu, pozivamo Vas na razmatranje navedene Inicijative, i dostavljanje odgovora.
UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
Realizirana						
Ž-SA-07-1160/19	P-56/20	P R E P O R U K U Kazneno popravnom zavodu poluotvorenog tipa Tuzla 1. Direktor Kazneno-popravnog zavoda Tuzla da ponovno razmotri zahtjev za korištenje vanzavodskih pogodnosti uz obavezan nadzor za osuđenicu , budući da se radi o primjernoj osuđenici, klasifikovanoj u „A“ grupu, radno angažovanoj i koja je stekla potreban omjer izdržane kazne zatvora za korištenje vanzavodskih pogodnosti; 2. Da se u roku od 15 dana dostavi povratna informacija o provedbi date preporuke instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	„ ... Nakon što je zaprimljena pozitivna provjera nadležne policijske uprave, osuđena je uputila molbu direktoru za odobravanje korištenja vanzavodskih pogodnosti te nakon što je molba razmatrana i odobrena, prvi vikend koristila je u periodu od 03.10.2020. godine do 04.10. 2020. godine. Nakon toga, prvi dio godišnjeg odmora koristila je u krugu porodice u periodu od 09.10.2020. godine do 23.10. 2020. godine...“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je Preporuka, broj: P-56/20 realizovana u cjelosti, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
UKUPNO	-	07 - Zatvori				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
Nema odgovora						
Ž-SA-06-686/20	P-171/20	PREPORUKU KLINIČKOM CENTRU UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. da imajući u vidu mišljenje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, javne oglase za prijem zaposlenika, ubuduće sačinjava u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta; 2. da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	08 - Ravnopravnost polova	Nema odgovora	NE	22.01.2021 Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
Realizirana						
Ž-BL-08-803/19	P-25/20	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Bihaću 1. Da bez odlaganja, preduzme efektivne mjere radi okončanja postupka u predmetu broj 01 0 V 014850 19 V, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana, od dana prijema preporuke izvijestiti Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Postupajući po navedenoj Preporuci broj P- 25/19, Kantonalni sud u Bihaću je aktom broj 01 0 V 014850 19 V od 09.03.2020. godine dostavio izjašnjenje da je preduzeo efektivne mjere u predmetnom spisu, te da je predmetno pismeno upućeno putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine, pa su Ombudsmeni donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).

Ž-BL-08-561/19	P-51/20	<p>PREPORUKU Šefu Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područne jedinice Prnjavor 1. Da preduzme neophodne mjere na provođenju zaključaka broj: 21.36/474-1/17 od dana 31.05.2019. godine. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. Glavnom republičkom vodnom insktor 1. Da preduzme neophodne mjere u vezi sa omogućavanjem nesmetanog korišćenja javnog dobra „Mušanovića jaruga“ i izvora „Djevojka“ . 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.</p>	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	<p>Aktom broj: 24.060/9993-130-2/20 od dana 16.03.2020. godine, Vodna inspekcija dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem, između ostalog, navodi: „... U vezi Vašeg akta pomenutog broja veze mogu reći da je dana 13.03.2020. godine republički vodni inspektor ... izašao je na lice mjesta i Službenom zabilješkom broj: 24.060/338-126-22-1/20 konstatovao da je u momentu kontrole stranka u postupku: 1. uklonila ogradu, otključala bunar i napustila uzurpirano zemljište označeno kao k.č. 1893 „Mušanović jaruga“ potok, upisano u PL broj 242 k.o. Prnjavor na ime posjednika Vode, sa 1/1 dijela (javno vodo dobro u vlasništvu Republike Srpske) 2. omogućila neodređenom broju lica da nesmetano mogu pristupati do javnog vodnog dobra, potoka i bunara i 3. omogućila korištenje vode sa bunara izvora „Djevojka“, svim korisnicima na način kakav je bio prije rekonstrukcije nekadašnje kaptaze izvora „Djevojka“. Vodna inspekcija dodaje da se može zaključiti da je stranka u postupku izvršila tražene mjere. U ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na izdatu Preporuku od strane Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područne jedinice Prnjavor. Dana 13.07.2020. godine, institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banja Luka urgenciju povodom Preporuke Ombudsmana. Uprava je dostavila odgovor broj: 21.36/474-1/17 od dana 07.09.2020. godine, u kojem se navodi: „Vezano za Vašu Preporuku po žalbi ..., obavještavam Vas da je Zaključak, broj:21.36/474-1/17 od dana 31.05.2019. godine, u cjelosti izvršen dana 13.06.2019. godine, o čemu Vam dostavljamo Zapisnik, fotografije i drugu dokumentaciju iz spisa predmeta. Obzirom da je Zaključak izvršen, premet je okončan, RUGIPP PJ Prnjavor završila je postupanje po predmetu.“ Uprava je potkrijepila pomenuti odgovor sa navedenim zapisnikom, te sa fotografijama napravljenim na licu mjesta. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.</p>
Ž-SA-08-1396/19	P-47/20	<p>PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U TUZLI 1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj 126 0 Mal 170360 18 Gž;</p>	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	<p>Postupajući po preporuci Ombudsmana, Kantonalni sud u Tuzli dostavio je Ombudsmenima odgovor, akt broj: 003-0-Su-19-000 821 od 13.03.2020. godine. Dana 08.06.2020. godine odgovor Kantonalnog suda u Tuzli dostavljen je podnositelju žalbe. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Kantonalnog suda u Tuzli, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe</p>
Ž-MO-08-101/20	P-208/20	<p>P R E P O R U K U Općinskom sudu u Mostaru • da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od dana 02.10.2020. godine i 14.10.2020. godine, kao i da Sud donese Odluku po podnesenoj prijavi od dana 06.02.2020.godine.</p>	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	<p>Gore navedena preporuka je ispoštovana, i dostavljena podnosiocima žalbe, te su isti na prethodno navedeno Rješenje Općinskog suda u Mostaru blagovremeno podnijeli žalbu Kantonalnom sudu u Mostaru, dana 05.11.2020.godine.</p>

Ž-SA-08-1077/19	P-230/20	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 11.12.2020. godine, Ombudsmeni BiH zaprimili su akt Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 009-0-Su-20-000886 sa prilogom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 O P 685527 18 P. Imajući u vidu činjenicu da je tokom intervencije Ombudsmena BiH Kantonalni sud u Sarajevu dana 10.11.2020. godine, donio presudu u predmetu broj: 65 O P 685527 19 Gž , Ombudsmeni BiH donijeli su odluku da se predmet broj: Ž-SA-08-1077/19 zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-BR-08-10/19	P-258/20	OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 29. 09.2019. godine, 06. 12. 2019. godine, te 02.06.2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Odgovor Općinski sud u Lukavcu broj: 126 0 Rs 094003 20 I 123 od 30.12.2020-g-
Djelimično realizirana						
Ž-SA-08-1361/19	P-89/20	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. Da preduzme neophodne aktivnosti, u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u cilju što skorijeg donošenja odluke u predmetu broj 65 0 Rs 734815 18 Rs. 2. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Djelimično realizirana	DA	Dana 18.01.2021. godine podnositeljica žalbe ...obavijestila je da je njen advokat spriječen i da se glavna rasprava u predmetu 65 0 Rs 734815 18 Rs zakazan za dan 18.01.2021. godine u 11:00 časova odgoda. O terminu održavanja idućeg ročišta podnositeljica žalbe će obavijestiti instituciju Ombudsmena. Rad na predmetu u toku.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-735/18	P-4/20	PREPORUKU 1. da u svim budućim sličnim slučajevima prilikom donošenja Rješenja o obustavljanju postupka/odbacivanju prijedloga navede razloge zbog kojih nije našao osnova za nastavak postupka ustavnosti, imajući u vidu njegovu ulogu u pravnom sistemu, kao i čl. 42 st. 1. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske koji propisuje da ..Sud nije ograničen zahtjevom predlagača, odnosno podnosioca inicijativa... 2. Narodnoj skupštini Republike Srpske, da ovu preporuku uzme u razmatranje kao Inicijativu za izmjenu Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske u smislu preciziranja prestanka procesnih pretpostavki, te ovlaštenja Ustavnog suda da nastavi postupak po službenoj dužnosti ako nade osnova za to..	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	NE	23.01.20. Zaprimljen odgovor NS RS da je Inicijativa proslijeđena nadležnim skupštinskim tijelima na razmatranje. Nakkon Urgencije Ombudsmena BiH od 10.09.2020. god. 22.09.2020.zaprimljen je odgovor NS RS da još uvijek nisu zaprimljena sva tražena mišljenja. Rad na predmetu u toku

Ž-SA-08-268/20	P-183/20	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzme odgovarajuće aktivnosti na razmatranju i donošenju Regulatornog plana historijskog gradskog područja Počitelj za period od deset godina (2008.-2018. godina); 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke. Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, poduzme odgovarajuće aktivnosti na pripremi, izradi i donošenju novog Regulatornog plana historijskog gradskog područja Počitelj koji će se primjenjivati od 2018. godine; 2. Da u roku od 90 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	22.01.2021 upućena urgencija Dana 06.10.2020. godine Predstavnički doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine dostavio je Odgovor broj: 01/c, 02/c – 02-972/20 od 05.10.2020. godine, kojim je navedeno: „...obavještavamo Vas da će se na 15. Redovnoj sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH zakazanoj za 14.10.2020. godine razmatrati Prijedlog Odluke o donošenju Regulatornog historijskog gradskog područja Počitelj na period od deset godina, koji je u parlamentarnu proceduru dostavljen od Vlade Federacije BiH.“ Obzirom da do danas nije zaprimljeno izjašnjenje o daljim poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke, ovim Vas putem podsjećamo na odredbu člana 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine kojim je propisano da u toku provođenja aktivnosti institucije Ombudsmena, svi organi vlasti imaju obavezu saradnje i pružanju odgovarajuće pomoći u istraživanjima.
Ž-BL-05-811/18	P-252/20	PREPORUKU Osnovnom sudu u Banjaluci, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 71 0 Rs 261418 17 Rs te da o preduzetim mjerama obavijesti Instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	05.01.2021 odgovor na preporuku, rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-BL-08-567/19	P-63/20	Ombudsmenima je jasno da je konkretni sudski postupak okončan ali dužni su konstatovati povredu prava na pravično suđenje u navedenom predmetu. Pravedno bi bilo da se podnosiocu žalbe nadoknadi šteta zbog očiglednog kršenja prava na pravično suđenje. Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbom člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, daju Pravobranilaštvu Republike Srpske i Osnovnom sudu u Tesliću PREPORUKU 1. Da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						
Ž-SA-08-230/19	P-227/20	P R E P O R U K U Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	DA	24.12.2020 primljen odgovor.Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
12	12	6	1	3	1	1
POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					

Realizirana						
Ž-LI-04-85/20	P-66/20	PREPORUKU 1.da se odmah po prijemu ove preporuke poništi Odluka o prijemu u radni odnos na određeno vrijeme br:04.6-52/20 od 04.03.2020.g. , donijeta od strane direktora Srednje tehničke škole Bugojno 2. da se izvrši ponovna procedura prijema po predmetnom Konkursu za izbor profesora i to na poziciju br.1. Profesor tjelesnog i zdravstvenog odgoja - 4 sata sedmično, na određeno vrijeme, na način da se otklone sve utvrđene nepravilnosti. 3. u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke:	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 09.06.2020.g. odgovorna strana je dostavila Odgovor br:02.9-126/20 kojom obavještava Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine da su postupili po izdatoj Preporuci, donijeli Odluku o poništenju Odluke o prijemu u radni odnos na određeno vrijeme br.04.6-124/20 od 03.06.2020.g., te donijeli Odluku o prijemu u radni odnos na određeno vrijeme po pomenutom Konkursu, br:04.6-125/20, na radno mjesto Profesora tjelesnog i zdravstvenog odgoja, kojom su primili žalitelja.
Ž-SA-04-770/19	P-168/20	P R E P O R U K U direktoru Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzme sve zakonom propisane mjere i aktivnosti, a kako bi se žalitelju omogućilo ostvarivanje prava na starosnu penziju; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 10.11.2020. godine institucija Ombudsmena zaprimila je Obavijest Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje broj: FZ12/2/1-35-1-58198-12/20 od 29.10.2020. godine kojim je navedeno da je okončan postupak priznavanja prava na starosnu penziju osiguranika , te je isti ostvario pravo na starosnu penziju, a odluka je dostavljena žalitelju preporučenom poštom. Shodno naprijed navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, obzirom da je odgovorni organ otklonio povredu prava na koju je žalitelj ukazivao...
Ž-BL-04-9/20	P-206/20	PREPORUKU direktoru Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Cazin 1. Da po prijemu preporuke bez odlaganja okonča pokrenuti disciplinski postupak broj: 6651/19 od 18.11.2019. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 7676/20, od dana 23.11.2020. godine, ZU Dom zdravlja Cazin dostavio je odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je pomenuti disciplinski postupak okončan dana 06.10.2020. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-MO-04-82/19	P-220/20	P R E P O R U K U JP ELEKTROPRIVREDI HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE D.D. MOSTAR 1. Da ubuduće, prilikom provođenja natječajnih procedura, postupaju u skladu sa načelom transparentnosti, Ustavom Bosne i Hercegovine, i međunarodnim standardima zajamčenim Ustavom Bosne i Hercegovine. Da, u roku od 30 dana, sukladno članku 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Iz obavijesti Elektroprivrede d.d. Mostar, od 24.12.2020.godine, razvidno je da, prilikom provođenja natječaja, postupaju u skladu sa Preporukom broj 220/20, odnosno u skladu sa načelom transparentnosti, zakonskim i podzakonskim aktima, čime se preporuka smatra ispoštovanom. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se suglasili, da u smislu članka 35. St.8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-04-82/19.
Ž-MO-04-86/19	P-220/20	P R E P O R U K U JP ELEKTROPRIVREDI HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE D.D. MOSTAR 1. Da ubuduće, prilikom provođenja natječajnih procedura, postupaju u skladu sa načelom transparentnosti, Ustavom Bosne i Hercegovine, i međunarodnim standardima zajamčenim Ustavom Bosne i Hercegovine. Da, u roku od 30 dana, sukladno članku 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Iz obavijesti Elektroprivrede d.d. Mostar, od 24.12.2020.godine, razvidno je da, prilikom provođenja natječaja, postupaju u skladu sa Preporukom broj 220/20, odnosno u skladu sa načelom transparentnosti, zakonskim i podzakonskim aktima, čime se preporuka smatra ispoštovanom. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se suglasili, da u smislu članka 35. St.8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-04-82/19.

Ž-SA-04-595/20	P-210/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovalište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovalište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	<p>Dana 22.10.2020. godine, Ombudsmeni BiH zaprimili su odgovor KJU "Porodično savjetovalište" broj: 01-34-1152/20 od 22.12.2020. godine. Prethodno navedeni odgovor prosljeđen je podnosiocu žalbe u skladu sa članom 31. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH, na koji je podnositelj žalbe blagovremeno dostavio komentar. Imajući u vidu da su Ombudsmeni BiH razmatrali više žalbi zaposlenika KJU "Porodično savjetovalište" i uputili preporuku broj: 210/20, kojom je obuhvaćen i predmet podnosioca žalbe gdje je konstatovano da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije u smislu da je podnositelj žalbe izložen diskriminaciji donošenjem Pravilnika o radu KJU "Porodično savjetovalište" Ombudsmeni BiH donijeli su odluku da se predmet broj: Ž-SA-04-595/20 zatvara u skladu sa članom 35</p>
Djelimično realizirana						
Ž-SA-04-685/18	P-165/20	<p>P R E P O R U K U SLUŽBI ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE ORGANA I TIJELA FBIH • da iznađe način da se kompenziraju prekovremeni sati uposlenicima koji obavljaju poslove čija priroda zahtijeva prekovremene sate, kako bi se izbjegli skupi i dugi sudski postupci; • da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnosiocem žalbe, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.</p>	10 - Radni odnosi	Djelimično realizirana	DA	<p>Institucija Ombudsmena je dana 28.10.2020. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-165/20, od 14.09.2020. godine od direktora Službe za zajedničke poslove organa i tijela FBIH, akt broj 03-05-1897-1/20, od 27.10.2020. godine, u kojem se navodi sljedeće: „Uvažavajući navedeno u preporuci broj i datum gornji, obavještavamo Vas o aktivnostima koje su poduzete od strane Službe za zajedničke poslove organa i tijela FBIH a u cilju realizacije predmetne preporuke: - poduzimajući mjere i radnje iz preporuke, Služba je uvela preraspodjelu radnog vremena, te je na taj način smanjila broj prekovremenih sati koje uposlenici ostvaruju na mjesečnom nivou. Kupovinom zgrade u koju se smjestio veći broj federalnih institucija, došlo je do promjene u sistemu rada uposlenika Odsjeka za unutrašnje osiguranje i protivpožarnu zaštitu jer je smanjen broj objekata u kojim pružamo usluge unutrašnjeg osiguranja 24 sata, a samim tim je reduciran broj noćnih i prekovremenih sati. - Neposredno nadređeni je u stalnom kontaktu sa uposlenicima Odsjeka za unutrašnje osiguranje i protivpožarnu zaštitu a sa ciljem zajedničkog rješavanja problema kao i ostavljivanje što kvalitetnije buduće saradnje. Shodno svemu navedenom, obavještavamo Vas da će Služba i u narednom periodu poduzimati sve aktivnosti u cilju zaštite prava uposlenika iz radnog odnosa.“</p>
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-1025/19	P-6/20	<p>P R E P O R U K U Gradonačelnici Grada Visoko 1. Da bez odlaganja u okviru svojih nadležnosti preduzme sve neophodne aktivnosti te dostavi podnosiocu žalbe Zaključak u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Federacije BiH.</p>	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	<p>Imajući u vidu činjenicu da u Zaključku Grada Visoko broj: 01/2-02-1041/19 od 05.09.2019. godine, nije navedeno da podnositelj prijave nije lice koje može podnijeti disciplinsku prijavu u skladu sa članom 31. Stav 1. Uredbe, već je ta informacija dostavljena Ombudsmenima BiH tek po izdavanju Preporuke, Ombudsmeni BiH ne nalaze osnov za dalje postupanje u predmetu obzirom da se radi o pogrešnoj primjeni materijalnog propisa prilikom donošenja Zaključka broj: 01/2-02-1041/19 od 05.09.2019. Također Ombudsmeni BiH ovim putem podsjećaju da nisu nadležni za određivanje koji je od drugostepeni organa nadležan po žalbi u konkretnom slučaju.</p>

Ž-SA-04-836/18	P-33/20	P R E P O R U K U 1. KJKP „Gras“ d.o.o. Sarajevo – da u koordinaciji sa resornim ministarstvom i JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja radi ostvarivanja prava na penziju za podnositelja žalbe, kao i za ostale svoje radnike. 2. da blagovremeno obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-33/20 od 14.02.2020. godine, na način da je ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmena i dostavio informaciju o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, odnosno dostavio informaciju da će obaveze po osnovu poreza i doprinosa za podnositelja žalbe biti izmirene kada se steknu finansijski uslovi za isto, te da će o istom blagovremeno obavijestiti instituciju Ombudsmena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljice žalbe.
Ž-SA-04-1341/19	P-125/20	P R E P O R U K U Direktoriju KJKP „Vodovod i kanalizacija“ Sarajevo 1. Da poduzme aktivnosti kojom će konkretnu situaciju vratiti u zakonske okvire; 2. Da o mjerama i aktivnostima poduzetim u konkretnom predmetu obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.07.2020. godine institucija Ombudsmena zaprimila je akt KJKP „Vodovod i kanalizacija“ Sarajevo, broj: 59/20 od 17.07.2020. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...Slijedom naprijed navedenog, kao relevantno ističemo da mjera upozorenja koja je izrečena žaliteljici – izrečena je prije 6 (šest) mjeseci. Budući da imenovana u tom periodu nije počinila niti jednu povredu radne obaveze, ista ne može negativno utjecati na njen dalji radno-pravni status. Napominjemo da je poukom o pravnom lijeku upućena u eventualni dalji postupak zaštite prava za koje smatra da joj je povrijeđeno od strane poslodavca, iz čega proizilazi da nije došlo do proceduralnih propusta, povrede prava postupka, kao ni povrede prava žalitelja.“ Shodno navedenom, imajući u vidu sve informacije iz slučaja i dostavljenih odgovora, ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-04-639/19	P-193/20	P R E P O R U K U Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzme sve zakonom propisane mjere i aktivnosti u cilju rješavanja statusa grupe radnika JPVZ Orao, a kako bi se žaliteljima omogućilo odjavljivanje sa osiguranja na dan 31.12.2010. godine, radi ostvarivanja zdravstvenog i penzijsko invalidskog osiguranja; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	14.10.2020 zaprimljen odgovor 25.12.20. Zaprimljen odgovor iz Ureda Premijera F BiH.

Ž-BL-04-583/20	P-250/20	<p>P R E P O R U K U 1.Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, da bez odgadanja, dostavlja žalbe drugostepenom organu u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine 2.Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, da se u potpunosti pridržava Rješenja Odbora državne službe za žalbe od 02.11.2020. godine 3.Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, da drugostepenom organu odmah proslijedi žalbe žaliteljice od 15.09.2020. na rješenje UIO BiH broj:01-34-2-55-2896-1/20 i od 04.11.2020. na rješenje broj: 01-34-2-55-3881-1/20 od 26.10.2020. godine.</p> <p>4.Upravnoj inspekciji, da izvrši inspeksijski nadzor u predmetu žaliteljice , uvažavajući mišljenje ombudsmana Bosne i Hercegovine i u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti prema odgovornom organu, uključujući i kaznene odredbe</p> <p>5.Pozivaju se svi nadležni organi da Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostave informaciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 60 dana od dana prijema</p>	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.12.2020. zaprimljen odgovor Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-512/20	P-251/20	<p>Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Sektor inspekcije rada-Odjeljenje Istočno Sarajevo P R E P O R U K U 1. da u skladu sa svojim nadležnostima, izvrše inspeksijski nadzor u navedenom predmetu i da Ombudsmane obavijeste o utvrđenom činjeničnom stanju i eventualnim preduzetim mjerama, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, na broj predmeta : Ž-BL-04-512/20</p>	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	29.12.2021 odgovor , rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-64/20	P-244/20	<p>P R E P O R U K U direktoru JU Peta gimnazija Sarajevo da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktom institucije Ombudsmana od dana 23.01.2020. godine;</p>	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 25.12.2020. zaprimljen odgovor JU Peta gimnazija. Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-560/20	P-261/20	<p>P R E P O R U K U 1. Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, da bez odgadanja, dostavlja Rješenja kojim odlučuje o pravu podnosioca žalbe kao i žalbe drugostepenom organu u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Upravnoj inspekciji, da izvrši inspeksijski nadzor u predmetu Kojić Nenada, uvažavajući mišljenje ombudsmana Bosne i Hercegovine i u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti prema odgovornom organu, uključujući i kaznene odredbe 3. Odboru državne službe za žalbe da odmah po prijemu ove preporuke odluči o žalbama Kojić Nenada od 21.09 i 27.10.2020. godine</p>	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	25.01.2021 rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						

Ž-SA-04-281/19	P-31/20	P R E P O R U K U Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo Predsjedniku Povjerenstva 1. da preispita Odluku o otkazu ugovora o radu broj: 659/19 od 28.05.2019. godine i Odluku o otkazu ugovora o radu broj: 681/19 od 03.06.2019. godine, uvažavajući navode iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Imajuću u vidu sve što je navedeno u Odluci o zatvaranju predmeta, posebno uvažavajući činjenicu da je Turistička zajednica KS postupila po Preporuci P-31/20 od 14.02.2020. godine, na način da je ostvarila saradnju sa institucijom Ombudsmena i dostavila informaciju da su u toku sudski postupci pred Općinskim sudom u Sarajevu između Turističke zajednice i podnositeljica žalbe, kao i uvažavajući činjenicu da su podnositeljice žalbe propustile da dostave traženo očitovanje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljica žalbe.
Ž-SA-04-575/19	P-31/20	P R E P O R U K U Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo Predsjedniku Povjerenstva 1. da preispita Odluku o otkazu ugovora o radu broj: 659/19 od 28.05.2019. godine i Odluku o otkazu ugovora o radu broj: 681/19 od 03.06.2019. godine, uvažavajući navode iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Imajuću u vidu sve što je navedeno u Odluci o zatvaranju predmeta, a posebno uvažavajući činjenicu da je Turistička zajednica KS postupila po Preporuci P-31/20 od 14.02.2020. godine, na način da je ostvarila saradnju sa institucijom Ombudsmena i dostavila informaciju da su u toku sudski postupci pred Općinskim sudom u Sarajevu između Turističke zajednice i podnositeljice žalbe, kao i uvažavajući činjenicu da su podnositeljice žalbe propustile da dostave traženo očitovanje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljica žalbe.
Ž-SA-04-820/19	P-38/20	P R E P O R U K U I. ministrici Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo • Da, do donošenja konačne odluke u konkretnom predmetu razmotre stav Ombudsmena Bosne i Hercegovine izražen u ovoj Preporuci, u svim daljim odlukama koje se tiču predmetne stvari. • Da u roku od 15 dana od okončanja postupka i konačnosti odluke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da se institucija Ombudsmena ne može miješati u proces odlučivanja sudova, odnosno ulaziti u meritum stvari o kojim odlučuje stvarno nadležni sud. Međutim, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine naglašavaju da je stav Ombudsmena Bosne i Hercegovine o konkretnom pitanju izražen u Preporuci broj: P-38/20 od 25.02.2020. godine. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žaliteljice, obzirom da žaliteljica dalju zaštitu svojih prava može ostvariti u radnom sporu koji se koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu

Ž-SA-04-1312/19	P-67/20	<p>P R E P O R U K U I. Predsjedništvu Upravnog odbora Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine 1. Da, razmotre mogućnost izmjene osporenog člana 26. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Savezu samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine, i to radnog mjesta pod rednim brojem 2.4 Služba za zajedničke i operativno – tehničke poslove 1.1 Administrativno – tehnički sekretar ostalih kantonalnih odbora SSS BiH, u dijelu koji se odnosi na radno vrijeme, tako da ubuduće stoji „puno radno vrijeme“, umjesto dosadašnjeg „nepuno (pola radnog vremena)“, a imajući u vidu Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom; II. Predsjedniku Saveza samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah, poduzme aktivnosti u cilju izmjene člana 6. Ugovora o radu broj: 01-III-240/19, zaključenog dana 17.07.2019. godine, između Saveza samostalnog sindikata Bosne i Hercegovine i žaliteljice, a koji se odnosi na dužinu radnog vremena, na način da umjesto „20 sati sedmično“ stoji „40 sati sedmično“; 2. Da, odmah, poduzme potrebne radnje i mjere, a kako bi se osmislio plan aktivnosti koje će žaliteljica izvršavati, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Savezu samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine i opisom poslova za navedeno radno mjesto; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom.</p>	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	<p>"... uvidom u dostavljenu dokumentaciju nesporno proizilazi da odgovorni organ u konkretnom predmetu nije postupio po preporukama Ombudsmena Bosne i Hercegovine, obzirom da se zbog nastale situacije uzrokovane pojavom virusa Covid -19, ogromnih gubitaka radnih mjesta u Federaciji Bosne i Hercegovine, pada priliva članarina i drugih prihoda Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine nalazi u teškoj finansijskoj situaciji, čime postupanje po preporukama Ombudsmena Bosne i Hercegovine u ovom trenutku nije moguće. Informacija o neispoštovanju Preporuke broj P-67/20 bit će uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ."</p>
Ž-SA-04-481/19	P-106/20	<p>P R E P O R U K U direktoru Bosnalijeka d.d. Sarajevo • Da preispitaju svoje postupanje u slučaju prijema u radni odnos žalitelja, te da nađu način da otklone diskriminaciju i postupak vrate u zakonske okvire uzimajući u obzir odredbe Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine; • Da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste instituciju Ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.</p>	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	<p>Shodno navedenom u odgovoru Bosnalijek-a d.d. Sarajevo broj: 10485/20 zaprimljenom 22.09.2020. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Bosnalijek d.d. Sarajevo nije realizovao Preporuku, broj: P-106/20, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.</p>
Ž-MO-04-133/19	P-130/20	<p>P R E P O R U K U • Gradonačelniku Grada Mostara 1. da poništi Rješenje gradonačelnika Grada Mostara broj UP 02-36-9135/19, od 19.09.2019. godine; • Gradonačelniku Grada Mostara i direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 2. da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke, pristupi postavljenju državnog službenika, postupajući sukladno, po odredbi člana 19. stav 2. Pravilnika o pravilima i postupku provođenja javnog natječaja i postavljenja državnih službenika u tijelima državne službe Federacije Bosne i Hercegovine;</p>	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	<p>Direktor Agencije za državnu službu FBIH, izjašnjenjem na dostavljenu preporuku, istaknuo je kako Agencija u konkretnom slučaju postupila na pravilan i zakonit način, u skladu sa Zakonom o državnoj službi u FBIH, i podzakonskim propisima, te da svojim radnjama nije povrijedila propise koji reguliraju ovu oblast. Glavna savjetnica Grada Mostara u svom izjašnjenju od 24.09.2020.godine, ističe da je procedura i izbor državnih službenika, za konkretan natječaj, u skladu sa Zakonom i svim podzakonskim aktima koji reguliraju ovu materiju, iz čega proizilazi jasan stav da nemaju namjeru postupiti po Preporuci broj P-130/20.</p>

Ž-BL-04-8/20	P-149/20	PREPORUKU direktoru ZU Dom zdravlja Cazin 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke sprovede rješenje Federalnog inspektorata zdravstva broj: UP1-08-33-4-00057/2020-0804, od dana 15.01.2020. godine 2. Da u skladu sa svojim ovlaštenjima, na mjesto šefa Službe za laboratorijsku dijagnostiku postavi lice koje ispunjava uslove za to mjesto, kako propisuje Naredba o standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Odgovorna strana je u aktu broj: 6231/20, od dana 17.09.2020. godine, dostavila obavještenje na izdatu preporuku u kojoj navodi da joj pomenuto rješenje Federalnog inspektorata zdravstva broj: UP1-08-33-4-00057/2020-0804, od dana 15.01.2020. godine, nikada nije dostavljeno, te s toga nije ni mogla postupiti po istom. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.
Nema odgovora						
Ž-SA-04-403/20	P-201/20	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. Da odredbu članka 7. Pravilnika sa kriterijima za prijem radnika u radi odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Kantona Sarajevo uskladi sa odredbama Zakona o radu Federacije BiH, kojim je propisana zabrana diskriminacije lica koje traži zaposlenje; da se u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH o realizaciji Preporuke	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	15.12.2020 obavijest neposredno visem organu Ovom prilikom ukazujemo na članak 32. stavak 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine: "Ako, jednom kada su preporuke date, predmetno tijelo vlade ne poduzme odgovarajuće mjere u roku koji je ombudsman odredio, ili ako ne obavijesti ombudsmana o razlozima njihovog nepoduzimanja, ombudsman može ukazati ministru odgovornom za to tijelo ili najvišim organima vlade, na tok predmeta i na date preporuke. Ako ombudsman nakon toga ne dođe do rješenja u predmetu u kojem je po njegovom mišljenju bilo moguće naći pozitivno rješenje, taj problem bit će uvršten u godišnji ili specijalni izvještaj, pominjući imena tijela vlasti ili službenika koji su zauzeli takav stav." Slijedom navedenog, pozivamo Vas da u što kraćem roku od dana prijema ovog akta dostavite Vaše izjašnjenje u vezi sa naprijed navedenim, kao i informaciju koje mjere i aktivnosti namjeravate poduzeti kako bi se Preporuka broj P-171/20 prihvatila i ispoštovala.
Ž-SA-04-604/20	P-229/20	P R E P O R U K U Načelniku Općine Foča u FBiH 1. Da poništi Rješenje broj: 03-4-23-610-3/2020 od 14.07.2020.godine i donese novo rješenje utemeljeno na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	25.01.2021 nema odgovora, praćenje realizacije Preporuke.
Ž-BL-04-858/19	P-267/20	PREPORUKU direktoru Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja donese odluku po prigovoru izjavljen na rješenje broj: 25.04-113-18-78.1/19, od dana 08.08.2019. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	27.02.2021 nema odgovora.
UKUPNO	-	10 - Radni odnosi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
23	25	5	1	8	6	3
POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
Realizirana						

Ž-BL-04-584/19	P-10/20	<p>P R E P O R U K U Preporučuje se Javnoj ustanovi Srednjoškolskom školskom centru „Petar Petrović Njegoš“ Čajniče da odmah ponove postupak izbora učenika generacije za 2018/2019 školsku godinu, poštujući pozitivne propise Republike Srpske . Ombudsmeni povratne informacije o postupanju po Preporuci očekuju u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. O svemu se obavještavaju i nadležno ministarstvo i nadležna inspekcija, kako bi eventualno reagovali, nadzirali i pomogli upravi škole da okonča u što kraćem roku izbor učenika generacije.</p>	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	<p>"...Dana 14.02.2020. godine Ombudsmeni zaprimaju akt škole broj 51/20 od 12.02.2020. godine, a kojim obavještavaju Ombudsmene da je postupak ponovljen... i da je odluka o izboru zajedno sa rang listom istaknuta na oglasnoj tabli škole dana 11.11.2019. godine. Kako žalba nije izjavljena u roku od tri dana, učenica je proglašena za učenika generacije. Dalje navode da je republički prosvjetni inspektor došao dana 11.12.2019. godine u školu radi kontrole izvršenja broj 24.120/616-174-45-2/19 od 08.07.2019. godine, a kojim je školi naloženo da ovaj postupak sprovedu u skladu sa važećim Pravilnikom. Kako škola navodi, inspektor nije utvrdio nepravilnosti, već je konstatovano da je postupak sproveden u skladu sa sa važećim Pravilnikom. Škola u svom izjašnjenju navodi da su čak sedam puta nastojali da izvrše dostavu poziva za dostavljanje dokumentacije žalitelju , radi provođenja ponovnog postupka, ali je svaki put odbijen prijem pismena. Podnosilac žalbe je odmah o svemu obavješten i na znanje i informaciju mu je dostavljen i akt škole, kao izjašnjenje, nakon izdate Preporuke Ombudsmena. U skladu sa Pravilima postupka, podnosilac žalbe je pozvan da dostavi komentar povodom izjašnjenja, odnosno navoda škole, a nadležna inspekcija je pozvana da potvrdi navode škole i da dostavi informaciju da li je ponovljen postupak izbora za učenika generacije za školsku 2018/2019 proveden u skladu sa važećim propisima. Nadležna inspekcija je potvrdila navode škole da je ponovljen postupak i da je postupak proveden u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima.. Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmena postupljeno i predmet zatvaraju..." .</p>
Ž-BL-04-310/20	P-143/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Pravilnikom o Planu i programu specijalizacija i subspecijalizacija definiše kriterije koji se uzimaju u obzir prilikom odabira kandidata za dodjelu specijalizacije/subspecijalizacije 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.</p>	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	<p>Postupajući po žalbi, Ombudsmeni su dana 27.07.2020. godine donijeli Preporuku broj P-143/20 upućenu Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske daju da Pravilnikom o Planu i programu specijalizacija i subspecijalizacija definiše kriterije koji se uzimaju u obzir prilikom odabira kandidata za dodjelu specijalizacije/subspecijalizacije i da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke. Dana 31.08.2020. godine zaprimljeno je izjašnjenje na Preporuku u kojem se navodi da je u proceduri izrada gore navedenog pravilnika, tako da će Ministarstvo shodno tome, predmetnu preporuku razmotriti a u skladu sa odredbom člana 90. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.</p>
Ž-SA-04-371/20	P-155/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona u budućim slučajevima u uputstvima, a ukoliko bude potrebno organizirati konsultativnu nastavu, jasnije definiše sankcije u okolnostima kada učenici bez opravdanog razloga ne učestvuju u nastavi.</p>	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	<p>Dana 22.09.2020. godine institucija Ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva broj: 10-34-4124-7-05/20 od 16.09.2020. godine u kojem se između ostalog ističe da će prilikom izrade novih uputstava o ocjenjivanju učenika u novim vanrednim okolnostima, preporuke Ombudsmena BiH biti sastavni dio donesenih provedbenih propisa.</p>

Ž-SA-04-574/20	P-195/20	<p>P R E P O R U K U Univerzitetu Tuzla Medicinskom fakultetu Tuzla Nastavno – naučnom vijeću Medicinskog fakulteta 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom poduzmu aktivnosti na: - Omogućavanju upisa podnositeljci žalbe na studij na koji je konkurisala pod jednakim uslovima kao i ostali kandidati koji su se prijavili na Javni konkurs; Kantonalnom inspektoratu za nauku obrazovanje kulturu i sport - Da u skladu sa svojim ovlaštenjima izvrše inspeksijski nadzor imajući u vidu navode iz žalbe; 2.) Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.</p>	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	<p>Članom 2. tačka 5. Odluke podnositeljci žalbe će se na njen zahtjev, a shodno Pravilniku o povratu pogrešno ili više uplaćenih sredstava Vlade Tuzlanskog Kantona izvršiti povrat uplaćenog iznosa školarine za zimski semestar ak. 2020/21. godine na njen račun. Prethodno navedeni odgovori proslijeđeni su podnositeljci žalbe u skladu sa članom 31. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora odnosno činjenicu da je u potpunosti ispoštovana preporuka Ombudsmena BiH broj: 195/20, Ombudsmeni BiH donijeli su odluku da se predmet broj: Ž-SA-04-574/20 zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .</p>
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-714/19	P-115/20	<p>P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo • Da u slučaju anonimnih zahtjeva i predstavki, a posebno kada su prethodno vršeni inspeksijski nadzori po istom osnovu, razmotri mogućnost strožijeg pristupa ocjene osnovnosti predstavke po naosob za svaku anonimnu prijavu, posebno kada je u pitanju predškolska ustanova „Tom & Jerry prijatelji djece; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;</p>	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	<p>Iz svegaslijedi da je Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo, cijeneći preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, o istom upoznala Inspektorat prosvjetne inspekcije, kao i druge inspektorate, te da ovaj organ u svojim postupanjima, kada su u pitanju anonimne predstavke, primjenjuje odredbe člana 30. stav 7. Zakona o inspekcijama Kantona Sarajevo. Preporukom broj: P-115/20 od 05.06.2020. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine pokušali su odgovornom organu ukazati na dodatni oprez i poduzimanje dodatnih mjera kako bi se pravilno ocjenila osnovanost anonimnih predstavki prije poduzimanja konkretnih radnji i vršenja inspeksijskog nadzora, posebno u slučajevima gdje je prethodno već vršen pregled.</p>
Ž-SA-04-868/18	P-184/20	<p>P R E P O R U K U Dekanu Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta Pale 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljem, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta i žalitelja, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;</p>	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	<p>Dana 02.11.2020. zaprimljen odgovor Fakulteta fizičkog vaspitanja i sporta. 25.01.2021 rad na predmetu u toku</p>

Ž-SA-04-761/20	P-196/20	<p>PREPORUKU. Senatu Univerziteta u Sarajevu • Da, razmotri mogućnost izmjene Odluke broj: 01-19-2/20 od 09.09.2020. godine kojom se daje saglasnost na proširenje Plana upisa u kategoriji – redovan student koji se finansira iz budžetskih sredstava na prvoj godini prvog ciklusa i integriranog studija, a zbog propusta tehničke naravi prilikom online upisa na organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu u studijskoj 2020/2021. godini, na način da pored navedenih organizacionih jedinica uvrsti i Fakultet zdravstvenih studija; • Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preuzme odgovarajuće aktivnosti kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; • Da u roku od 10 dana obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke; II. premijeru Vlade Kantona Sarajevo • Da, poduzme odgovarajuće mjere i aktivnosti kako bi se osigurala zakonitost i jednak tretman svih studenata, bez obzira u kojoj organizacionoj jedinici Univerziteta u Sarajevu se vrši upis, posebno u pogledu donošenja odluka u oblasti obrazovanja; • Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preuzme odgovarajuće aktivnosti kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; • Da u roku od 10 dana obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;</p>	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	<p>Institucija Ombudsmana je dana 13.10.2020. godine zaprimila Odgovor Univerziteta u Sarajevu broj: 0101-8775-1/20 od 12.10.2020. godine kojim je, između ostalog navedeno: „...Pored svega navedenog, uz zajednički angažman sa Dekanom Fakulteta zdravstvenih studija, želimo informisati Instituciju ombudsmana/ombudsmana za ljudska prava BIH da je nađeno rješenje za žaliteljicu i da će ista biti upisana na željeni studij Fakulteta zdravstvenih studija UNSA.“ Navedeni akt žaliteljici je upućen dana 19.10.2020. godine. Dana 28.10.2020. godine obavljen je telefonski razgovor sa žaliteljicom, te je ista pozvana da se pismeno izjasni da li ostaje pri žalbi podnesenoj instituciji Ombudsmana, te da dostavi izjašnjenje u vezi sa aktom Univerziteta u Sarajevu od 12.10.2020. godine. Kako do današnjeg dana žaliteljica nije dostavila pisano izjašnjenje u vezi sa dostavljenim aktom, utvrđeno je da žaliteljica nije zainteresovana za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.</p>
Nema odgovora						
Ž-BR-04-28/20	P-269/20	<p>Ministarstvu obrazovanja Tuzlanskog kantona 1. da u srednjim školama Tuzlanskog kantona preispita postojeću praksu po pitanju učešća u nastavnom programu osoba sa dopunskim pedagoško-psihološko-metodičko-didaktičkim obrazovanjem; 2. da osigura pravo nastavnika sa dopunskim pedagoško-psihološko-metodičko-didaktičkim obrazovanjem na učešću u nastavi, u skladu sa odredbama Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju Tuzlanskog kantona 3. da u roku od 30 dana Ombudsme Bosne i Hercegovine obavijesti o načinu ispoštovanja Preporuke.</p>	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	U toku praćenje preporuke
UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
8	8	4	0	3	0	1
POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
Realizirana						

Ž-BL-02-638/19	P-36/20	Federalnom ministarstvu za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata upućuju: P R E P O R U K U - Da usvoji takva zakonska rješenja kojima će se osigurati ravnopravan tretman osoba sa invaliditetom u slučaju pogoršanja zdravstvenog stanja, neovisno da li takav invaliditet potiče od bolesti ili usljed ratnih djelovanja; - da o učinku ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 12.03.2020. Zaprimljen je odgovor Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata broj: 05-37-693/20 u kojem je , između ostalog, navedeno "...da su u toku aktivnosti na izmjeni i dopuni Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica , te ćemo uzeti u razmatranje Vašu preporuku ." Dana 03.07.2020. godine stranka je pozvana da dostavi komentar na odgovor Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata na preporuku ombudsmena. Obzirom da je rok za dostavljanje povratnih informacija protekao ... te da Ombudsmeni BiH nisu mogli utvrditi da je žalitelj zainteresovan za dalje vođenje postupka, donesena je odluka o zatvaranju predmeta, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka institucije
Ž-SA-02-1316/19	P-137/20	P R E P O R U K U direktoru Doma zdravlja Vitez 1. Da u smislu člana 86. i 87. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu međunarodne standarde navedene u ovoj Preporuci, poduzme sve potrebne mjere kako bi se žalitelju pružila medicinska pomoć, u cilju olakšavanja zamjene diskova na ugrađenoj Terminalnoj Ileostomi; Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 07.09.2020. godine zaprimljen je akt JU Dom zdravlja Vitez broj 11-01-2333-1/2020 od 01.09.2020. godine u kojem je navedeno: "...u traženom roku vas obavještavamo da će u potpunosti ispoštovati vašu Preporuku u vezi sa žalbom Frane Šantić,a sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti...." Aktom od dana 08.09.2020. godine žalitelju je dostavljen citirani odgovor JU Dom zdravlja Vitez. Istim aktom žalitelj je upućen da se javi u JU Dom zdravlja Vitez i ljekaru porodične medicine, u cilju daljih dogovora o načinu realizacije Preporuke. Shodno navedenom, Ombudsmeni konstatuju da je preporuka Ombudsmena broj P-137/20 od 17.07.2020. godine realizovana...
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-02-1050/19	P-231/20	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH - Da bez odlaganja poduzme mjere kako bi vratila djelovanje Instituta u zakonske okvire te osigurala humano i zakonito postupanje prema građanima, uz puno uvažavanje njihovog digniteta i zaustavila diskriminatorna ponašanja. Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike - Da bez odlaganja u okviru svojih nadležnosti preduzme sve neophodne aktivnosti i izvrši Nadzor nad zakonitošću rada Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u vezi sa primjenom Uputstva za primjenu Liste invaliditeta broj: 120/10 od 23.04.2010. godine. - Da blagovremeno obavijesti Ombudsmene BiH o poduzetim aktivnostima o izvršenom nadzoru. direktoru Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja - Da odmah, imajući u vidu najbolji interes podnositeljice žalbe te zaštitu i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda preispita Nalaz, ocjenu i mišljenja broj: DOV-NI-PL-SA-390/19 od 29.07.2019. godine Odjeljenja za drugostepeni postupak medicinskog vještačenja, Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, donošenjem novog Nalaza, ocjene i mišljenja. - Da na službenoj web stranici objave Listu invaliditeta broj: U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine, kako bi ista bila dostupni građanima; - Da u skladu sa ovom Preporukom obustave primjenu Uputstva za primjenu liste invaliditeta broj: 120/10 od 23.04.2010. godine; - Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Dana 18.12.20. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike. 20.01.2021 urgencija Obzirom da Ombudsmeni BiH nisu zaprimili odgovor na Preporuku od strane direktora Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja ovim putem Vas u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještavam o nerealizaciji preporuke kao neposredno viši organ. Pozivamo Vas da u što kraćem roku dostavite povratnu informaciju o radnjama koje ste poduzeli po preporuci broj, a ne dužem od 10 (deset) dana.

<p>Ž-SA-02-508/19</p>	<p>P-243/20</p>	<p>PREPORUKU ministru Federalnog ministarstva rada i socijalne politike 1. Da, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, dopuni Uputstvo o načinu pravljenja računa po specifikaciji novčanih sredstava za finansiranje projekata i programa iz sredstava dijela prihoda ostvarenih u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću broj 06-02/1-380/2020 od 11.02.2020. godine, u smislu preciziranja dodatnih načina praćenja utroška dodijeljenih novčanih sredstava; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.</p>	<p>12 - Osobe sa invaliditetom</p>	<p>Ostvarena saradnja</p>	<p>DA</p>	<p>Dana 11.01.2021. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike. Rad na predmetu u toku.</p>
<p>Ž-SA-02-425/20</p>	<p>P-245/20</p>	<p>PREPORUKE • direktoru i Upravnom odboru Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom: 1. da vodeći se principom transparentnosti, otvorenosti javne uprave i efikasnog trošenja javnog novca, vrši neposredan, kontinuiran, obavezan i nenajavljen nadzor izvršavanja ugovornih obaveza privrednih društava sa kojima su zaključeni ugovori; 2. da vodeći se istim principima kao iz tačke 1., obavezan dio izvještaja koji dostavljaju privredna društva na ime pravljenja utrošenog novca, uključuju i fotografije izrađenih proizvoda, izvršenog renoviranja, kupljene i instalirane opreme, zapisnike sa održanih seminara, radionica i slično, kao i izvještaje zaposlenika o obavljenim poslovima; 3. da obavežu privredna društva da ugovori koji zaključuju za osobama sa invaliditetom obavezno sadrže opis poslova koje će zaposlenik obavljati, a temeljem odredbi Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine; 4. Da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja i po istom postupi u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Glavnom inspektoratu Finansijske policije da: 1. Da imajući u vidu protek vremena od dana podnošenja inicijalnog zahtjeva Federalnog ministarstva rada i socijalne politike (30.10.2019. godine) za vršenje nadzora, poduzme hitne mjere u cilju okončanja nadzora nad privrednim društvom „Apel promet“ d.o.o. Travnik, a u smislu Zakona o finansijskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u ovisnosti od rezultata inspeksijskog nadzora, poduzme adekvatne mjere u smislu navedenog Zakona; 3. Da, imajući u vidu nalaze Ombudsmena, obavi inspeksijski nadzor svih subjekata koji koriste sredstva po Javnim pozivima Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, a sve u cilju otkrivanja mogućih</p>	<p>12 - Osobe sa invaliditetom</p>	<p>Ostvarena saradnja</p>	<p>DA</p>	<p>DNA 04.01.2021. god. zaprimljen odgovor Fed. ministarstva rada i socijalne politike FBiH. 13.01.2021. Odgovor</p>

<p>Ž-SA-02-525/20</p>	<p>P-245/20</p>	<p>PREPORUKE • direktoru i Upravnom odboru Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom: 1. da vodeći se principom transparentnosti, otvorenosti javne uprave i efikasnog trošenja javnog novca, vrši neposredan, kontinuiran, obavezan i nenajavljen nadzor izvršavanja ugovornih obaveza privrednih društava sa kojima su zaključeni ugovori; 2. da vodeći se istim principima kao iz tačke 1., obavezan dio izvještaja koji dostavljaju privredna društva na ime pravljenja utrošenog novca, uključuju i fotografije izrađenih proizvoda, izvršenog renoviranja, kupljene i instalirane opreme, zapisnike sa održanih seminara, radionica i slično, kao i izvještaje zaposlenika o obavljenim poslovima; 3. da obavežu privredna društva da ugovori koji zaključuju za osobama sa invaliditetom obavezno sadrže opis poslova koje će zaposlenik obavljati, a temeljem odredbi Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine; 4. Da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja i po istom postupi u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Glavnom inspektoratu Finansijske policije da: 1. Da imajući u vidu protek vremena od dana podnošenja inicijalnog zahtjeva Federalnog ministarstva rada i socijalne politike (30.10.2019. godine) za vršenje nadzora, poduzme hitne mjere u cilju okončanja nadzora nad privrednim društvom „Apel promet“ d.o.o. Travnik, a u smislu Zakona o finansijskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u ovisnosti od rezultata inspeksijskog nadzora, poduzme adekvatne mjere u smislu navedenog Zakona; 3. Da, imajući u vidu nalaze Ombudsmena, obavi inspeksijski nadzor svih subjekata koji koriste sredstva po Javnim pozivima Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, a sve u cilju okrivljanja mogućih</p>	<p>12 - Osobe sa invaliditetom</p>	<p>Ostvarena saradnja</p>	<p>DA</p>	<p>DNA 04.01.2021.zaprimljen odgovor Fed. ministarstva rada i socijalne politike 13.01.2021. odgovor</p>
-----------------------	-----------------	---	------------------------------------	---------------------------	-----------	--

Ž-SA-02-1391/19	P-248/20	<p>P R E P O R U K U • Federalnom ministarstvu zdravstva 1. Da nastavi poduzimati mjere u cilju efikasnijeg ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu gluhih i nagluhih osoba, posebno u smislu uključivanja ove kategorije osoba sa invaliditetom u strateške dokumente, politike i programe; 2. Da u saradnji sa kantonalnim ministarstvima zdravstva, poduzme aktivnosti u cilju kreiranja posebnih protokola/procedura za postupanje prema osobama sa invaliditetom; 3. Da u saradnji sa kantonalnim ministarstvima zdravstva, provodi kontinuirane i obavezne edukacije za zdravstvene radnike o načinu postupanja prema osobama sa invaliditetom, u okviru kojih je potrebno predvidjeti i kurs za znakovni jezik; 4. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. • Kantonalnim ministarstvima zdravstva 1. Da u saradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva, poduzmu aktivnosti u cilju kreiranja posebnih protokola/procedura za postupanje prema osobama sa invaliditetom. Procedure trebaju biti javno objavljene, vidno istaknute u zdravstvenim ustanovama i obavezno primjenjivane od strane zdravstvenih radnika; 2. Da u saradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva, provode kontinuirane i obavezne edukacije za zdravstvene radnike o načinu postupanja prema osobama sa invaliditetom, u okviru kojih je potrebno predvidjeti i kurs za znakovni jezik; 3. Da omoguće gluhim i nagluhim osobama nesmetanu komunikaciju sa ljekarem i zdravstvenim radnicima, uvođenjem različitih oblika sms komunikacije, postavljanjem TV monitora u čekaonicama, a kada je potrebno i tumača za znakovni jezik (ukoliko zdravstvena ustanova nema osobu koja se služi znakovnim jezikom). Angažovanje tumača za znakovni jezik zdravstvenim ustanovama potrebno je omogućiti po olakšanim procedurama; 4. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke</p>	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	01.02.2021. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva, rada i socijalne zaštite HNK.
Nije realizirana						
Ž-SA-02-1108/19	P-37/20	<p>P R E P O R U K U direktoru Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja 1. Da odmah, imajući u vidu najbolji interes djeteta, te zaštitu i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, preispitaju Nalaz, ocjenu i mišljenja broj: DOV-NI-SA-443/19 od 28.06.2019. godine Odjeljenja za drugostepeni postupak medicinskog vještačenja, Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, donošenjem novog Nalaza, ocjene i mišljenja u skladu sa ovom Preporukom; 2. Da na službenoj web stranici objave Listu invaliditeta broj: U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine, kako bi ista bila dostupni građanima; 3. Da u skladu sa ovom Preporukom obustave primjenu Uputstva za primjenu liste invaliditeta broj: 120/10 od 23.04.2010. godine; 4. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;</p>	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	Kako institucija Ombudsme nije zaprimila izjašnjenje u vezi sa poduzetim aktivnostima na realizaciji Preporuke broj: 37/20 od 06.02.2020. godine, Ombudsme Bosne i Hercegovine su utvrdili da odgovorni organ nije realizovao Preporuku, te je dana 19.10.2020. godine upućena Obavijest o nerealizaciji Preporuke od 06.02.2020. godine Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Institucija Ombudsme ni po ovom aktu do dana zatvaranja predmeta nije zaprimila izjašnjenje. Ombudsme Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji preporuka Ombudsme Bosne i Hercegovine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za 2020. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

<p>Ž-SA-02-543/19</p>	<p>P-85/20</p>	<p>P R E P O R U K U direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja 1. da preispita Nalaz, ocjenu i mišljenje broj NI-PL-P-SA-443/19 od 01.02.2019. godine, doneseno po zahtjevu žalitelja.; 2. da preispita Nalaz, ocjenu i mišljenje broj DOV-NI-SA- 765/19 od 14.11.2019. godine donesen po žalbi žaliteljice.; 3. da u što kraćem roku prestane sa primjenom Uputstva za primjenu Liste invaliditeta broj: 120/10 od 23.04.2010. godine i da u postupcima vještačenja zdravstvenog stanja primjenjuje Listu invaliditeta U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine kao akta koji je donesen u zakonskoj proceduri od nadležnog organa i u skladu je sa međunarodnim standardima; 4. Da na službenoj web stranici objavi Listu invaliditeta broj: U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine, kako bi ista bila dostupni građanima; 5. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;</p>	<p>12 - Osobe sa invaliditetom</p>	<p>Nije realizirana</p>	<p>NE</p>	<p>Obzirom da odgovor na Preporuku nije zaprimljen u ostavljenom roku, Ombudsmeni su dana 13.08.2020. godine Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine uputili urgenciju za postupanje. Do dana sačinjavanja ove odluke, odgovor nije zaprimljen. Ombudsmeni konstatuju da Preporuka broj P-85/20 od 28.05.2020. godine nije realizovana, o čemu je dana 28.10.2020. godine obaviještena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti za 2020. godinu.</p>
<p>Ž-SA-02-1330/19</p>	<p>P-85/20</p>	<p>P R E P O R U K U direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja 1. da preispita Nalaz, ocjenu i mišljenje broj NI-PL-P-SA-443/19 od 01.02.2019. godine, doneseno po zahtjevu žalitelj.; 2. da preispita Nalaz, ocjenu i mišljenje broj DOV-NI-SA- 765/19 od 14.11.2019. godine donesen po žalbi žaliteljica.; 3. da u što kraćem roku prestane sa primjenom Uputstva za primjenu Liste invaliditeta broj: 120/10 od 23.04.2010. godine i da u postupcima vještačenja zdravstvenog stanja primjenjuje Listu invaliditeta U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine kao akta koji je donesen u zakonskoj proceduri od nadležnog organa i u skladu je sa međunarodnim standardima; 4. Da na službenoj web stranici objavi Listu invaliditeta broj: U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine, kako bi ista bila dostupni građanima; 5. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;</p>	<p>12 - Osobe sa invaliditetom</p>	<p>Nije realizirana</p>	<p>NE</p>	<p>Obzirom da odgovor na Preporuku nije zaprimljen u ostavljenom roku, Ombudsmeni su dana 13.08.2020. godine Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine uputili urgenciju za postupanje. Do dana sačinjavanja ove odluke, odgovor nije zaprimljen. Ombudsmeni konstatuju da Preporuka broj P-85/20 od 28.05.2020. godine nije realizovana, o čemu je dana 28.10.2020. godine obaviještena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti za 2020. godinu.</p>

Ž-SA-02-845/19	P-94/20	P R E P O R U K A ministru Federalnog ministarstva rada i socijalne politike 1. Da, poduzme adekvatne aktivnosti iz svoje nadležnosti usmjerene na izmjenu postojeće zakonske regulative u oblasti zaštite osoba sa invaliditetom, na način da pripremi i predloži izmjene Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom, i to člana 18. d), kako bi se osigurala zaštita osoba sa invaliditetom, posebno djece, u skladu sa njihovim stvarnim potrebama. direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja 1. Da odmah, imajući u vidu najbolji interes djeteta, te zaštitu i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, preispitaju Nalaz, ocjenu i mišljenja broj: DOV-NI-SA-558/19 od 04.09.2019. godine Odjeljenja za drugostepeni postupak medicinskog vještačenja, Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, donošenjem novog Nalaza, ocjene i mišljenja u skladu sa ovom Preporukom; 2. Da u skladu sa ovom Preporukom obustave primjenu Uputstva za primjenu liste invaliditeta broj: 120/10 od 23.04.2010. godine; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	"...uvidom u dostavljenu dokumentaciju nesporno proizilazi da odgovorni organi u konkretnom predmetu nisu postupili po preporukama Ombudsmena Bosne i Hercegovine, cijeneći da izmjene zakonske regulative, kao i donošenje pravilnika ne ovise isključivo od Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, već i od drugih organa, no da će se preporuke uzeti u razmatranje prilikom izmjene Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom. Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmena Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2020. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Nema odgovora						
Ž-SA-02-672/19	P-122/20	P R E P O R U K U direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktom institucije Ombudsmena od dana 28.06.2019. godine, aktom od dana 09.12.2019. godine i aktom od dana 06.04.2020. godine;	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	NE	Obzirom da saradnja nije uspostavljena ni nakon izdavanja Preporuke, dana 13.08.2020.godine Institutu je upućena urgencija za realizaciju Preporuke, povodom koje do danas nije zaprimljen odgovor. Aktom od dana 15.09.2020. godine, obaviještena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2020. godinu kao primjer nesaradnje sa Ombudsmenima.
Ž-BL-02-492/20	P-241/20	P R E P O R U K U 1. da bez odlaganja pristupi izradi novog mišljenja u vezi zahtjeva škole o radno- pravnom statusu podnositeljice žalbe u skladu sa važećom zakonskim propisima i Pedagoškim normativima i standardima 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
11	13	2	0	4	3	2
POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
Realizirana						

Ž-BL-01-820/19	P-8/20	<p>P R E P O R U K U Preporučuje se Osnovnom sudu u Banjaluci da odmah poduzme sve radnje i razmotri svaku pravnu mogućnost da okonča sudski postupak i preda djetete majci. Poziva se Osnovni sud u Banjaluci da u roku od 20 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o radnjama koje su poduzete u vezi sa Preporukom Ombudsmena, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Imajući u vidu dobru saradnju Ombudsmena i Centra za socijalni rad Banjaluka, zbog izraženog mišljenja i zabrinutosti, o svemu se obavještava i nadležni Centar kao i podnositeljica žalbe.</p>	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	<p>"...Ombudsmeni predmet zatvaraju, konstatuju da je sud po Preporuci postupio, s obzirom da je okončan izvršni postupak, o čemu se upoznaju svi nadležni organi i podnositeljica žalbe. "</p>
Ž-BL-01-430/19	P-20/20	<p>P R E P O R U K U Preporučuje se Okružnom javnom tužilaštvu u Prijedoru da u što skorijem roku donesu tužilačku odluku u predmetu broj T22 OKT 0012791 19. Preporučuje se Centru za socijalni rad Novi Grad da do donošenja tužilačke odluke prati ostvarivanje svih prava i interesa djece u Domu i da razmotri svaku pravnu i drugu mogućnost da pomogne podnositeljici žalbe u ostvarivanju kontakata sa unukom . Poziva se Okružno javno tužilaštvo u Prijedoru i Centar za socijalni rad Novi Grad da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o radnjama koje su poduzete u vezi sa Preporukom Ombudsmena, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.</p>	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	<p>Ombudsmeni konstatuju da su nadležni organi po Preporuci postupili, odnosno nadležno tužilaštvo je donijelo tužilačku odluku i podiglo optužnicu protiv podnositeljice žalbe radi krivičnog djela nasilja u porodici iz člana 190. stav 3. Krivičnog zakonika Republike Srpske... Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni predmet u formalno pravnom smislu zatvaraju, ali ukazuju podnositeljici žalbe da se uvijek može obratiti Instituciji ombudsmena kada se za to pojave opravdani razlozi, kao i da dobije adekvatne pravne savjete.</p>
Ž-BL-01-639/19	P-21/20	<p>P R E P O R U K U Preporučuje se Centru za socijalni rad Foča da odmah sprovede postupak procjene uslova života i stanja korisnika i njegovog okruženja, te da sagledaju sve mogućnosti zbrinjavanja u ustanovu koja će predstavljati najcjelishodniji oblik zaštite za žalitelja, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izneseno u ovoj Preporuci i nalaz i mišljenje psihijatra iz Specijalne bolnice za hroničnu psihijatriju Modriča.</p>	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	<p>Nakon izdavanja Preporuke, Centar za socijalni rad Foča, između ostalog, obavještava Ombudsmene da će Centar za socijalni rad Modriča, u konkretnom slučaju donijeti odluku o najcjelishodnijem obliku zaštite za žalitelja, te su se Ombudsmeni shodno tome obratili nadležnom Centru za socijalni rad u Modriči. Centar za socijalni rad Modriča aktom broj 01/2-545-1-19/20 od 30.06.2020. godine obavještava Ombudsmene da su pokrenuli postupak procjene žalitelja, na zahtjev Centra iz Foče, kao i da je preporuka prvostepene komisije za utvrđivanje sposobnosti lica u postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i utvrđivanje funkcionalnog stanja korisnika da žalitelj potreban smještaj u JU Dom za mušku djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju – Prijedor. Isti nalaz će, kako navode, dostaviti nadležnom Centru u Foči. Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmena postupljeno i da predmet zatvaraju, o čemu se obavještavaju nadležni centri za socijalni rad i podnositeljica žalbe.</p>

<p>Ž-BL-01-541/19</p>	<p>P-39/20</p>	<p>PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.</p>	<p>13 - Prava djeteta</p>	<p>Realizirana</p>	<p>DA</p>	<p>Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta postupa po Preporuci i dostavlja traženo izjašnjenje, aktom broj 10-10-15221-6/19 od 10.03.2020. godine. Kako navode, radi provjere žalbenih navoda dana 03.01.2020. godine uputili su akt Ministarstvu unutrašnjih poslova i Općinskom sudu u Velikoj Kladuši i zatražili od navedenih organa podatke o tome da li je protiv navedenog lica podignuta optužnica ili vođena istraga, odnosno da li je krivično odgovarao za krivično djelo nasilje u porodici. Dodaju da Ministarstvo unutrašnjih poslova nema o tome podataka, te prilažu akt Četvrte policijske uprave, Policijske stanice Velika Kladuša broj 05-04/10-1-1-03-4-37/20 od 24.01.2020. godine. U navedenom aktu PS Velika Kladuša je navedeno da je ta stanica podnijela dva izvještaja o počinjenom krivičnom djelu sa obilježjima nasilja u porodici tokom 2015. godine, ali da je potrebno obratiti se nadležnom tužilaštvu za dobijanje navedenih podataka. Kada je u pitanju procedura izbora i imenovanja direktora, Ministarstvo pojašnjava da je sve izvršeno u skladu sa važećim propisima, pravilima i zakonima. Ono što je najrelevantnije u konkretnom slučaju i što Ombudsmeni žele ustanoviti jeste uslov da kandidat mora dostaviti uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka i uvjerenja da nije osuđivan za krivično djelo (izdato od MUP-a ne starije od šest mjeseci).</p>
<p>Ž-BL-01-333/20</p>	<p>P-92/20</p>	<p>....Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine gore navedenim organima daju sljedeću: PREPORUKU - Da u skladu sa svojim ovlašćenjima preduzmu potrebne mjere kako bi se djeci omogućili kontakti sa roditeljima sa kojima ne žive na način kako je to definisano odlukama nadležnih organa i u vrijeme zabrane kretanja (izdavanjem posebnih dozvola), a u skladu sa izraženim mišljenjem Ombudsmena u ovoj Preporuci; - Da u skladu sa svojim ovlašćenjima preduzmu potrebne mjere kako bi se djeci sa posebnim potrebama omogućilo kretanje i u vrijeme zabrane kretanja (izdavanjem posebnih dozvola), a u skladu sa izraženim mišljenjem Ombudsmena u ovoj Preporuci;</p>	<p>13 - Prava djeteta</p>	<p>Realizirana</p>	<p>NE</p>	<p>Sasvim je jasno i opravdano da situacija zahtijeva prilagodavanje organizacije rada svih nadležnih organa (policije, tužilaštava, centara za socijalni rad, advokata, ustanova za izvršenje maloljetničkih krivičnih sankcija), s tim da se u sudovima (posebno u postupcima koji su hitni, a to su svakako postupci u kojima se štite prava maloljetnika, postupci sa elementima nasilja, postupci vezani za pritvor i zadržavanje djece itd.) mora obezbijediti puna ažurnost u postupanju u svim situacijama kada su djeca ugrožena (slučajevi nasilja, te osim krivičnopravne zaštite djeteta, ažurnost je potrebna i kada je riječ o postupanju po prijedlozima za donošenje privremenih mjera, ali i rješavanje drugih pitanja koja se odnose na djecu u kojima odluku donosi sud, naročito u visoko-konfliktnim roditeljskim odnosima). Na kraju, bez obzira na vanredno stanje, Ombudsmeni smatraju da je izuzetno važno održati kontinuirani rad sudova radi zaštite prava djece i ostvarivanja njihovih prava i interesa. Nadležni organi bi se morali rukovoditi Smjericama Savjeta Evrope „Poštovanje demokratije, vladavine zakona i ljudskih prava u kontekstu zdravstvene krize izazvane COVID-om 19 - Alati za države članice”. Mjere bez presedana koje se preduzimaju u odgovoru na COVID-19 mogu da utiču na sposobnost države da garantuje pravo na slobodu i shodno tome da izmijene redovno funkcionisanje pravosudnog sistema. Mjere koje imaju za cilj prilagodavanje načina pristupa sudu trebali bi da budu osmišljene na način koji je kompatibilan sa članom 6 EKLJP, naročito u slučajevima koji zahtevaju posebnu proceduralnu pažnju, a što svakako podrazumijeva porodične sporove i sporove koji se tiču prava djece. Ombudsmeni u formalno pravnom smislu predmet zatvaraju, a posredstvom rada na pojedinačnim žalbama i praćenjem medija, pratiće situaciju i u narednom periodu, u vezi sa zaštitom prava djeteta na obrazovanje i na zaštitu od nasilja i zanemarivanja.</p>

Ž-BL-01-447/20	P-145/20	P R E P O R U K U Poziva se Okružni sud u Prijedoru da u što skorijem roku odluči o žalbi na presudu Osnovnog suda u Prijedoru broj roj 77 0 P 101068 19 P od 24.12.2019. godine. Poziva se Okružni sud u Prijedoru da Ombudsmene obavijesti o učincima Preporuke pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	U predmetima ovakvog senzibiliteta roditelji su dužni u drugi plan staviti sopstveni, subjektivni doživljaj bivšeg partnera i njegovih stavova, te konstantno i isključivo voditi računa o pravima djeteta. Obzirom da je vremenom postignut minimum dogovora i saradnje, Ombudsmeni predmet zatvaraju, uz nadu i očekivanje da će i u budućem periodu nadležni organi postupati efikasno, ekspeditivno i u najboljem interesu djece kao najranjivije kategorije kojoj je u svakom momentu potrebna zaštita.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-01-1390/19	P-119/20	P R E P O R U K U načelniku Općine Iliđža 1. Da odmah po prijemu preporuke poduzme mjere u cilju otklanjanja problema u vezi sa ispravkom Obrasca MIP-1023, a radi ostvarivanja prava na porodičnu penziju za mldb. M. A. i M. E.; 2. Da u roku od 10 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.07.2020. godine zaprimljen je akt Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica Općine Iliđža broj 08-31-168/20 JČ od 23.07.2020. godine u kojem je navedeno da je dana 29.06.2020. godine Služba uputila Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine dopis kojim je traženo omogućavanje pristupa obrascima kako bi se mogle izvršiti korekcije. U istom aktu se navodi da Porezna uprava do momenta sačinjavanja navedenog akta nije dostavila tražene obrasce. Obzirom na protok vremena od dana dostavljanja akta instituciji Ombudsmena, upućena je urgencija da Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica Općine Iliđža u roku od 7 dana od dana prijema akta, dostavi instituciji Ombudsmena informaciju da li je u međuvremenu otklonjen naprijed navedeni problem, te da li je realizovana Preporuka broj: P-119/20 od 02.07.2020. godine. Dana 26.11.2020. zaprimljen odgovor Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica da će se sastanak, u cilju rješavanja navedenog problema, održati u najskorije vrijeme, uzimajući u obzir situaciju izazvanu pandemijom. Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-475/20	P-236/20	P R E P O R U K U Poziva se Centar za socijalni Kakanj da obavijesti roditelje djece o mišljenju Ombudsmena, s obzirom da se podnosiocu žalbe dostavlja jedan primjerak Preporuke. Pozivaju se roditelji djece da sarađuju sa Centrom za socijalni rad Kakanj i prihvate njihove savjete i preporuke. Poziva se Centar za socijalni rad Kakanj roditeljima djece ponudi svoju stručnu pomoć i podršku, te da u cilju prevazilaženja nastalih sukoba zatraži pomoć stručnog osoblja škole koju pohađaju djeca i Centra za mentalno zdravlja pri Domu zdravlja Kakanj. Poziva se Općinski sud u Travniku da u što skorijem roku okonča postupke koji se vode pred tim sudom, cijeneći činjenicu da bi okončanju prekršajnih postupaka, moglo doći do smirivanja svih tenzija. O svemu se obavještavaju i nadležni organi unutrašnjih poslova	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	29.12.2020 odgovor nadležnog organa. Rad na predmetu u toku
Ž-SA-01-885/20	P-235/20	P R E P O R U K U Općini Novi Grad Službi za urbanizam, stambene, imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina Službi za inspekcijeske poslove • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke dostavi instituciji Ombudsmena izjašnjenje i informacije u vezi sa predmetom.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	21.12.2020. zaprimljen odgovor Opštine Novi Grad. Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						

Ž-BL-01-716/19	P-19/20	<p>PREPORUKU Preporučuje se Centru za socijalni rad Banjaluka da u skladu sa članom 32. Pravilnika o procjeni potreba i usmjeravanju djece i omladine sa smetnjama u razvoju pokrene postupak ponovne procjene potreba i usmjeravanja djeteta-žalitelja. Poziva se Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da pruži svu stručnu i edukativnu-konsultativnu pomoć prvostepenoj i drugostepenoj stručnoj komisiji, posebno uzimajući u obzir da je Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, između ostalog, preporučio mjere da se ponovo preispitaju načini podrške za djete od strane komisija. Preporučuje se svim nadležnim organima u naslovu da razmotre mogućnost djelovanja u konkretnom slučaju u najboljem interesu djeteta, što bi podrazumjevalo i poduzimanje dodatnih napora i uključivanje Javnog fonda za dječiju zaštitu Republike Srpske u konkretnom slučaju, sa ciljem da se pruži neposredna pomoć djetetu u obrazovnom procesu, kroz projektne aktivnosti. Ombudsmeni od nadležnih organa očekuju povratne informacije u vezi sa poduzetim mjerama po Preporuci Ombudsmena, pismenim putem u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.</p>	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	<p>Sumirajući sve činjenice tokom postupka istraživanja Institucije ombudsmena, konstatuje se da je po Preporuci Ombudsmena u potpunosti postupio Centar za socijalni rad Banjaluka i da su izvršili ponovnu procjenu potreba i usmjeravanja djeteta. Međutim, bez obzira na ponovni postupak procjene, djetetu nije obezbijeden asistent u nastavi, iako je jasno da je to jedna od preporučenih mjera nadležnih organa. Ombudsmeni nemaju saznanja da li su nadležni organi, izuzev Centra za socijalni rad Banjaluka, poduzeli dodatne napore kako bi se djetetu obezbijedio asistent u nastavi. O svemu se obavještavaju podnosilac žalbe i nadležni organi, kao i Vlada Republike Srpske, zbog činjenice što Preprouka Ombudsmena nije u potpunosti realizovana. Ombudsmeni konstatuju da nerealizacija Preporuke Ombudsmena ima za posljedicu i dalje ugrožavanje prava djeteta na obrazovanje i izostanak adekvatnije i konkretnije podrške porodici djeteta.</p>
Ž-BL-01-767/19	P-50/20	<p>P R E P O R U K U Preporučuje se Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske da u što skorije vrijeme razmotri da preciznije i jasnije kroz primjenu zakonskih rješenja i usvajanjem podzakonskih akata obezbijedi ravnopravan tretman djece koja više ne žele pohađati časove vjeronauke u osnovnim školama u Republici Srpskoj, a u skladu sa mišljenjem Ombudsmena koje je izraženo u ovoj Preporuci. Ombudsmeni od nadležnog Ministarstva očekuju povratne informacije u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.</p>	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	NE	<p>Aktom broj 07.041/052-1974/20 od 23.06.2020. godine, Ministarstvo ostaje kod svih ranije istaknutih navoda, te dodaju da škole treba shvatiti kao ozbiljne ustanove i da davanje mogućnosti za odustajanje od pojedinih nastavnih predmeta za sobom povlači mnoge nedoumice: upisivanje i ispisivanje podataka u pedagošku dokumentaciju i evidenciju, način formiranja odjeljenja, raspored časova, norma radnika itd. Navode da je Zakonom data mogućnost izbora, kao jedina moguća u praksi, da Zakonom nije predviđeno da se donose podzakonski akti kojima se reguliše ovo pitanje, jer je definisano samim Zakonom. O odgovoru su upoznati podnosioci žalbe. Imajući u vidu odgovor nadležnog Ministarstva, Ombudsmeni konstatuju da po Preporuci Ombudsmena nije postupljeno. Uvažavajući mandat i nadležnosti Ombudsmena, o nepostupanju po Preporuci Ombudsmena upoznaje se neposredno viši organ, odnosno predsjednik Vlade Republike Srpske. Takođe, Ombudsmeni će razmotriti i da konkretno nepostupanje po Preporuci iznesu/prezentuju kroz Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2020. godinu, s obzirom da se ovaj izvještaj podnosi i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Predmeti broj Ž-BL-01-660/19 i Ž-BL-01-767/19 se zatvaraju.</p>

Ž-BL-01-660/19	P-50/20	<p>P R E P O R U K U Preporučuje se Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske da u što skorije vrijeme razmotri da preciznije i jasnije kroz primjenu zakonskih rješenja i usvajanjem podzakonskih akata obezbijedi ravnopravan tretman djece koja više ne žele pohađati časove vjeronauke u osnovnim školama u Republici Srpskoj, a u skladu sa mišljenjem Ombudsmena koje je izraženo u ovoj Preporuci. Ombudsmeni od nadležnog Ministarstva očekuju povratne informacije u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.</p>	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	<p>Aktom broj 07.041/052-1974/20 od 23.06.2020. godine, Ministarstvo ostaje kod svih ranije istaknutih navoda, te dodaju da škole treba shvatiti kao ozbiljne ustanove i da davanje mogućnosti za odustajanje od pojedinih nastavnih predmeta za sobom povlači mnoge nedoumice: upisivanje i ispisivanje podataka u pedagošku dokumentaciju i evidenciju, način formiranja odjeljenja, raspored časova, norma radnika itd. Navode da je Zakonom data mogućnost izbora, kao jedina moguća u praksi, da Zakonom nije predviđeno da se donose podzakonski akti kojima se reguliše ovo pitanje, jer je definisano samim Zakonom. O odgovoru su upoznati podnosioci žalbe. Imajući u vidu odgovor nadležnog Ministarstva, Ombudsmeni konstatuju da po Preporuci Ombudsmena nije postupljeno. Uvažavajući mandat i nadležnosti Ombudsmena, o nepostupanju po Preporuci Ombudsmena upoznaje se neposredno viši organ, odnosno predsjednik Vlade Republike Srpske. Takođe, Ombudsmeni će razmotriti i da konkretno nepostupanje po Preporuci iznesu/prezentuju kroz Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2020. godinu, s obzirom da se ovaj izvještaj podnosi i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Predmeti broj Ž-BL-01-660/19 i Ž-BL-01-767/19 se zatvaraju.</p>
Ž-BL-01-381/19	P-60/20	<p>PREPORUKU Preporučuje se Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Javnom fondu za dječiju zaštitu Republike Srpske da sa predstavnicima Saveza za rijetke bolesti Republike Srpske organizuju radni sastanak. Na radnom sastanku predstavnicima Saveza treba omogućiti da izlože sve svoje zahtjeve, a nadležni organi se pozivaju da sve zahtjeve Savjeta ozbiljno razmotre kako bi sastanak rezultirao odgovarajućim kompromisnim i konkretnim rješenjima. Pri tome, pozivaju se nadležni organi da obezbijede aktivno učešće predstavnika Centra za socijalni rad Banja Luka i Centra za socijalni rad Bijeljina, s obzirom da direktno komuniciraju i rade sa strankama i na terenu, isključivo sa ciljem pronalaženja rješenja koja će biti primjenjiva u praksi, a opet u skladu sa zakonskim rješenjima. Ombudsmeni pozivaju Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o načinu realizacije ove Preporuke.</p>	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	<p>Nakon izdavanja Preporuke, kako nije bilo odgovora Ministarstva, aktom od 29.06.2020. godine, pozvano je Ministarstvo da dostavi informacije o poduzetim radnjama po Preporuci Ombudsmena. Aktom broj 11/05-533-24/20 od 20.07.2020. godine, Ministarstvo se poziva na već istaknute činjenice da će organizacione jedinice Javnog fonda za dječiju zaštitu preuzeti u potpunosti prvostepeni postupak ostvarivanja prava iz oblasti dječije zaštite, što je do sada bilo u potpunosti nadležnih centara za socijalni rad, ali da sam taj proces reorganizacije ide sporije od očekivanog. Fond je prilagodio svoju informacionu bazu, te kada se završi proces formiranja organizacionih jedinica Fonda u cijeloj Republici Srpskoj, postupak rješavanja zahtjeva biće jednoobrazan sa mogućnošću korekcije svih eventualnih primjedbi na rad prvostepenog organa i na sam postupak. O odgovoru Ministarstva upoznat je Savez. Ombudsmeni žele istaći da su svjesni činjenice da je odmah po izdavanju Preporuke došlo do izbijanja pandemije prourokovane Korona virusom. Uvažavajući mandat i nadležnosti Institucije ombudsmena, Ombudsmeni žele pohvaliti napore nadležnih organa da se prvostepeni postupci za ostvarivanja prava djeteta iz dječije zaštite pojednostave, što bi trebalo rezultirati pomacima u interesu djece i njihovih roditelja, ali moraju konstatovati da po Preporuci Ombudsmena nije postupljeno i Ombudsmeni o tome upoznaju predsjednika Vlade Republike Srpske. Ombudsmeni će primjer nepostupanja po Preporuci iznijeti u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, koji se između ostalog, podnosi i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Imajući u vidu navedeno, predmet broj Ž-BL-01-381/19 se zatvara, a o čemu se obavještava i Savez (podnosilac žalbe).</p>

Ž-SA-01-1284/19	P-105/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Federalno ministarstvo zdravstva izvrši dopunu Pravilnika o uvjetima i postupku upućivanja osiguranih lica na liječenje u inostranstvo na način da se dodatno precizira postupak u okolnostima kada zdravstvena ustanova ne podnese prijedlog za upućivanje na liječenje u inostranstvu, vodeći računa o obavezi da pacijentu u skladu sa zakonodavstvom u BiH i međunarodnim standardima mora biti osigurano pravo na efikasan pravni lijek; 2. da Klinički centar Univerziteta u Sarajevu podnositeljima žalbe odgovori odlukom na pismene zahtjeve u vezi rješavanja statusa mld. pacijentice ; 3. Da Klinički centar Univerziteta u Sarajevu u ovom i budućim slučajevima pokloni dodatnu pažnju zaštiti prava privatnosti i podataka u vezi sa liječenjem kada je u pitanju obrada osjetljivih podataka, a posebno djece poštujući odredbe Zakona pravima, obavezama i odgovornosti pacijenata i Konvencije o zaštiti prava djeteta; 4. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;</p>	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	<p>Nakon Urgencije Ombudsmena BiH od 07.12.2020. KCUS dostavio izjašnjenje na Preporuku P-105/20 dana 22.12.2020. 07.01.2021. zaprimljena Informacija Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine. Rad na predmetu u toku.</p>
Ž-BL-01-408/18	P-144/20	<p>P r e p o r u k u Okružnom javnom tužilaštvu Banjaluka da u što skorijem roku okončaju istragu, pridržavajući se odredaba Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske i Krivičnog zakonika Republike Srpske i imajući u vidu i mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci. Pozivaju se nadležni organi da Ombudsmene obavijeste u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke o rezultatima izdate Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.</p>	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	<p>Dana 11.11.2020. Okružno javno tužilaštvo odgovara na navedenu Preporuku, navodeći da su provedene brojne istražne radnje, ali da još uvijek nema pouzdanih dokaza koji će sa visokim stepenom sigurnosti dovesti u vezu određena lica sa ubistvom Davida Dragičevića. Istraga ostaje otvorena dok se ne otkriju eventualni počinioci, odnosno, do zastare, te, prema stavu Okružnog javnog tužilaštva, Preporuka Ombudsmena nije provodiva. Iako je prethodno navedeno da su krivičnoprocesne, a i druge relevantne odredbe jasno formulisane, garant jednog zdravog poretka i društva, u kojem je svaki čovjek i građanin u potpunosti zaštićen od arbitrarnog djelovanja nadležnih organa, nije samo zakon kao slovo na papiru. Zakon je i njegovo efektivno, stvarno provođenje i poštovanje, kako od strane države, tako i od strane pojedinca. Kontinuirana saradnja i koordinacija svih organa na svim nivoima vlasti, bez izuzetka, osnovni su preduslov da se svaki građanin u ostvarenju svojih prava u potpunosti zaštiti, bez manjkavosti u sprovođenju propisa. Kako i sam zakon kaže, institucija Ombudsmena upostavljena je upravo u cilju promovisanja dobre uprave i vladavine prava, te je zaštita prava i sloboda fizičkih pravnih lica u svakom slučaju imperativ, ne samo poštujući domaći zakon, već brojne međunarodne propise. Ombudsmeni će, i bez obzira na nesprovođenje Preporuke od strane nadležnog tužilaštva, svoje djelovanje i dalje usmjeravati na ostvarenje najvećeg stepena zaštite ljudskih prava i sloboda, u uvjerenju da će se saradnja sa svim organima vlasti odvijati nesmetano, i, na koncu, dati zadovoljavajući rezultat. Imajući u vidu sve navedeno, a u skladu sa čl. 30. i čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 104/11), ovaj predmet se zatvara, te će biti evidentiran i objavljen u godišnjem izvještaju.</p>
Nema odgovora						

Ž-BL-01-351/20	P-158/20	P R E P O R U K U Preporučuje se opštini Šamac da jasno ustanovi koji su roditelji sa spiska roditelja za prevoz učenika SŠC za 02/20 (spisak u posjedu Odjeljenja za finansije opštine Šamac) platiti ovlaštenom prevozniku troškove prevoza za mjesec januar 2020. godine, te da ukoliko se ustanovi da su roditelji to učinili, da se istim tim roditeljima, refundiraju troškovi prevoza u narednom periodu, a najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	19.11.2020 urgencija Uvidom u spis utvrđeno je da je Preporuka upućena opštini Šamac običnom poštom dana 07.09.2020. godine. S obzirom na ostavljen rok od 60 dana, Ombudsmeni Vas pozivaju da ih u što skorijem roku obavijestite o postupanju po Preporuci
Ž-BL-01-505/20	P-262/20	P R E P O R U K U Poziva se Parlament Federacije Bosne i Hercegovine da u što skorijem roku razmotri sve istaknute inicijative za izmjene i dopune Zakona o matičnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine, kao i da o poduzetim mjerama obavijesti Ombudsmene u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Ulica Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora, rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
16	17	6	0	3	5	2
POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštitna okoliša					
Realizirana						
Ž-BL-04-365/19	P-70/20	Mišljenje Ombudsmena Ombudsmeni prije svega naglašavaju da je u konkretnom slučaju riječ o anonimnoj žalbi što je u određenoj mjeri otežavalo postupak istraživanja, jer Ombudsmeni ne mogu ustanoviti da li se, kako to iz opštine navode, vršio kontinuiran nadzor od strane nadležnih opštinskih organa (komunalni policijac i javno komunalno preduzeće). Ombudsmeni ne žele prejudicirati da nadležni opštinski organi ne vrše nadzor, ali u ovom postupku Ombudsmenima nisu priložili niti jedan pismeni ili drugi dokaz da kako bi svoje navode potkrijepili.	14 - Ekologija zaštitna okoliša	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, aktom broj 01-013-129/20 od 20.08.2020. godine, opština Kostajnica obavještava Ombudsmene da je na lokalnoj deponiji postavljen video nadzor i da je prilaz deponiji u kontinuiranom nadzoru od strane komunalne policije i nadležnog komunalnog preduzeća. Pojašnjavaju da su Odlukom o prikupljanju i odvoženju komunalnog otpada broj 01-022-153/18 propisani uslovi i način obavljanja komunalne djelatnosti prikupljanja komunalnog otpada iz stambenih, poslovnih i drugih objekata. Nadležni se pozivaju i na odluku o komunalnom redu, a u skladu sa preporučenim mjerama, usvojena je Odluka o postavljanju videonadzora broj 02-020-569/20 od 13.07.2020. godine i usvojen je i Pravilnik o korištenju sistema videonadzora broj 02-020-697/20 od 04.08.2020. godine. Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci broj P-70/20 od 20.03.2020. godine postupljeno, te se predmet broj Ž-BL-04-365/19 zatvara, o čemu se obavještavaju svi nadležni organi u naslovu.
UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštitna okoliša				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
Realizirana						

Ž-BL-05-69/20	P-113/20	P R E P O R U K U 1. Službi za imovinsko-pravne, geodetske i katastarske poslove grada Bihać, da odmah po prijemu ove Preporuke postupi po presudi Kantonalnog suda u Bihaću od 10.12.2019. godine i rješenjima Ministarstva za gradenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog Kantona od 17.02. i 18.02.2020. godine 2. Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o preduzetim mjerama u cilju realizacije Preporuke ombudsmena	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Dana, 06.08.2020. godine, Grad Bihać je dostavio odgovor da je u ponovnom postupku doneseno rješenje Gradonačelnika Grada Bihaća, Službe za imovinsko-pravne, geodetske i katastarske poslove broj: 06/1-23-4-1165/19 i zaključak broj: 06/1-23-4-1165/19. S obzirom da je donesena odluka u ponovnom postupku te kako su iscrpljene nadležnosti ombudsmena za postupanje u navedenom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-255/20	P-181/20	P R E P O R U K U Načelniku i Općinskom vijeću Općine Pale • Da, poduzmu sve zakonom propisane aktivnosti, te planiraju sredstva za isplatu izvršnih sudskih odluka na teret budžeta u iznosu najmanje 0,3% ukupno planiranih prihoda u budžetu, shodno Zakonu o izvršnom postupku, a imajući u vidu ovu Preporuku; • Da poduzme sve zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se sačinio plan isplate novčanih potraživanja – naknade za ekspropisane nekretnine žalitelja; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	21.12.2020. Zaprimljen odgovor Opštine Pale. 22.01.2021 Rad na predmetu u toku
Ž-BL-05-511/20	P-265/20	PREPORUKU šefu Službe za imovinsko-pravne, geodetske i katastarske poslove Grada Cazina 1. Da po podnesenom zahtjevu podnosioca žalbe od dana 23.09.2020. godine, odluči donošenjem odgovarajućeg rješenja 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	21.01.2021 zaprimljen odgovor , rad na predmetu u toku
Nema odgovora						
Ž-SA-05-206/17	P-62/20	P R E P O R U K U Skupštini Kantona Sarajevo Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo 1. da poduzmu aktivne radnje u okviru svoje nadležnosti na donošenju Urbanističkog plana Urbanog područja Sarajevo u skladu sa Odlukom broj: 01-05-31248/16 od 26.10.2016. godine; 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Dana 05.10.2020. zaprimljen dopis Savjeta ministara kojim se traži "dostavljanje informacije o radnjama preduzetim po preporuci P-62/20." Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1228/19	P-218/20	PREPORUKU Općinskom načelniku Općine Centar Sarajevo i Općinskom vijeću Centar Sarajevo 1. Da po prijemu ove preporuke Općinski načelnik i Općinsko vijeće Centar Sarajevo, u što kraćem roku, donesu odluku kojom će se regulisati uslovi, kriteriji i postupak dodjele stanova iz člana 8. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova , a koji spadaju u fond stanova definisanih u članu 6. Zakon o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova . 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
UKUPNO	-		15 - Imovinsko pravni			

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	1	0	2	0	2
POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					
UKUPNO	-	16 - Nasilje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
Nema odgovora						
Ž-BL-05-677/20	P-262/20	P R E P O R U K U Poziva se Parlament Federacije Bosne i Hercegovine da u što skorijem roku razmotri sve istaknute inicijative za izmjene i dopune Zakona o matičnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine, kao i da o poduzetim mjerama obavijesti Ombudsmene u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Ulica Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	17 - Javne isprave	Nema odgovora	NE	27.0.1.2021 nema odgovora .pracenje predmeta
UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
Realizirana						
Ž-BL-03-467/20	P-172/20	P R E P O R U K U Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine • Da neposredno po prijemu ove Preporuke samostalno i na nedvosmislen način utvrdi podatke o sastavu stanovništva na području osnovne izborne jedinice 002 Cazin, da preispita listu vijećnika za predstojeće lokalne izbore i ovjeri konačnu listu u skladu sa pribavljenim podacima, nalazima iz ove Preporuke i , prvenstveno, članom 13.14 stav (1) i (2) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine; • Da u roku od 10 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	18 - Manjine	Realizirana	DA	Gradsko vijeće Cazin je potvrdilo tačnost prethodno dostavljenih podataka i u prilogu dostavilo tabelarni pregled kao sastavni dio odluke na kojem se nalaze podaci zadnjeg popisa stanovništva, a kopije odgovora Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine i Gradskog vijeća Cazin Vam dostavljamo u prilogu. U svakom slučaju, izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, obzirom da je u preporuci sadržan nalaz i mišljenje ombudsmena po predmetu Vaše žalbe.
UKUPNO	-	18 - Manjine				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
Realizirana						
Ž-SA-08-1058/19	P-7/20	P R E P O R U K U načelniku Općine Bugojno 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Realizirana	NE	Općine Bugojno u potpunosti je ispoštovala preporuku Ombudsmana BiH, nakon čega je odlučeno da se predmet broj: Ž-SA-08-1058/19 zatvori u skladu sa članom 35. stav. 3 Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava.

Ž-BL-08-721/19	P-17/20	PREPORUKU gradonačelniku grada Doboja 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja preduzme aktivnosti kako bi se ispunili neophodni uslovi za sanaciju klizišta koje ugožava imovinu žalitelja , da planira ili izdvoji iz već planiranih sredstava u 2020. godini potrebna sredstava, te pristupi sanaciji klizišta 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-022-1-501/20, od dana 06.03.2020. godine, odgovorna strana obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine da će u narednom periodu u skladu sa mogućnostima izdvajati sredstva za sanacije klizišta na području grada Doboja, kao i za klizište koje je predmet obraćanja podnosioca žalbe. Takođe, ukazuje se da će se preduzeti neophodne radnje, te da će stručno tehničko lice ponovo izaći na teren i konstatovati šta je neophodno sanirati na predmetnom klizištu a u cilju otklanjanja opasnosti po imovinu i stambeni objekat podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-1034/18	P-15/20	PREPORUKU 1. u svim budućim postupanjima ima u vidu međunarodne i domaće standarde koji se odnose na upotrebu sile prilikom vršenja policijskih ovlašćenja ; 2. se u svim budućim slučajevima pridržava mišljenja ombudsmena izraženog u ovoj preporuci , odnosno da policijski službenici prilikom vršenja svojih ovlašćenja vode računa da ne ometaju vršenje profesionalne dužnosti predstavnika bilo koje medijske kuće; 3. još jednom preispita sve odluke donesene povodom javnih okupljanja održanih 26. I 30.12.2018. godine; 4. u okviru svojih programa stručnog usavršavanja policijskih službenika organizuju stručno usavršavanje policijskih službenika iz oblasti javnog okupljanja i postupanja prema novinarima, posebno u odnosu na značaj procesuiranja krivičnih djela i prekršaja počinjenih prema novinarima ; 5. obuke i usavršavanja treba da obuhvataju i razmjenu dobrih praksi i iskustava, a po potrebi i uz učešće predstavnika međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i novinara; 6. u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o sprovođenju date preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana, 12.03.2020. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da će Ministarstvo uvažiti Preporuke ombudsmena Bosne i Hercegovine Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocima žalbe. S obzirom da je Ministarstvo dostavilo detaljan odgovor iz kojeg proizlazi da će se Preporuke ispoštovati, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmete pod gore navedenim brojevima.
Ž-BL-05-6/19	P-61/20	PREPORUKU Službi za upravu ekonomskih poslova i poduzetništvo Općine Zavidovići 1. Da bez odlaganja pristupi postupku izvršenja rješenja broj: 03-23-2890/18, od dana 10.07.2018.godine, i donese odgovarajuću odluku 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	NE	Dana 10.04.2020. godine zaprimljen je odgovor na preporuku u kojoj se između ostalog navodi da jekao stranka u postupku kojem je naloženo uklanjanje zida- ograde postupio shodno Zakonu o orostornom uređenju i građenju („Službene novine Ze- do kantona“, broj 1/14) a shodno članu 111 stav 4. Tačka c) koji kaže da za između ostalog zidove i ograde u visini do 1,0 metra nije potrebno odobrenje za građenje kao ni urbanistička ili lokacijska saglasnost, što znači da je kompletan zid srušio i doveo na visinu do 1,0 metra... " Navedeno je konstatovano kontrolom izvršenja rješenja od strane nadležne inspekcije. Imajući u vidu navedeno, predmet se zatvara.
Ž-SA-05-124/18	P-48/20	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Kantonalni sud u Sarajevu uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 16.03.2020. godine Kantonalni sud u Sarajevu dostavio je odgovor, akt broj: 009-0-Su-20-000267 od 12.03.2020. godine, koji je dana 08.06.2020. godine dostavljen punomoćniku žalitelja. Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Kantonalnog suda u Sarajevu, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe.

Ž-BL-08-597/19	P-100/20	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banjaluka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja okonča ponovljeni prvostepeni postupak i da donese odgovarajuću odluku 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odgovorna strana je aktom broj: 09-362-1127/18 od dana 18.06.2020. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku. Iz pomenutog akta proizilazi da je odgovorna strana u ponovljenom postupku donijela rješenje broj: 09-362-1127/18, od dana 28.03.2020. godine, kao i da je isto postalo pravosnažno. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-LI-08-112/20	P-127/20	P R E P O R U K U 1. da, inspektor zaštite na radu i sanitarni inspektor Uprave za inspeksijske poslove Vlade Kantona 10 postupe po Zahtjevu žalitelja za inspeksijski nadzor od 26.03.2020.g., te odmah uspostave suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 27.07.2020.g. se izjasnio Kantonalni inspektor za zaštitu na radu, te kantonalni sanitarni inspektor, aktom br:UP-1/19-05-33-1-1169/20 u kojem se navodi da su postupili po zahtjevu žalitelja i izvršili inspeksijski nadzor. U smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Sl.glasnik BiH;br:104/11), Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-111/20, jer je, nakon izdate Preporuke Institucije ombudsmena BiH br:127/20, konstatovano da je podnositelj žalbe ostvario zaštitu svojih prava.
Ž-LI-08-111/20	P-127/20	P R E P O R U K U 1. da, inspektor zaštite na radu i sanitarni inspektor Uprave za inspeksijske poslove Vlade Kantona 10 postupe po Zahtjevu žalitelja za inspeksijski nadzor od 26.03.2020.g., te odmah uspostave suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 27.07.2020.g. se izjasnio Kantonalni inspektor za zaštitu na radu, te kantonalni sanitarni inspektor, aktom br:UP-1/19-05-33-1-1169/20 u kojem se navodi da su postupili po zahtjevu žalitelja i izvršili inspeksijski nadzor. U smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Sl.glasnik BiH;br:104/11), Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-111/20, jer je, nakon izdate Preporuke Institucije ombudsmena BiH br:127/20, konstatovano da je podnositelj žalbe ostvario zaštitu svojih prava.
Ž-LI-08-65/20	P-126/20	PREPORUKU 1. da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad, hitno postupi po Rješenju Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo br:05-31-2-1122/2018 od 29.11.2018.g., a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje, te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke br:126/20, odgovorna strana se izjasnila dana 23.07.2020, te na taj način uspostavila suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH. Izjašnjenje odgovorne strane je dostavljeno žalitelju na komentar dana 30.07.2020.g., po kom se u ostavljenom roku nije izjasnio. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-65/20, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
Ž-BR-05-136/17	P-156/20	1. da bez odlaganja postupi po zahtjevu Jovice Petrović od dana 18.01.2016. godine vezano za izdavanje urbanističke saglasnosti za izgradnju stambeno-poslovnog objekta na zemljištu označenom po novom premjeru kao k.č.br. 3295 KO Tuzla II a sve u cilju okončanja upravnog postupka ove Službe u predmetu broj: 06/22-23-729/16 ; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 15.9.2020. godine odgovor Grada Tuzle, Službe za prostorno uređenje i zaštitu okoline broj: 06/22-23-729/2016-TTNapominjemo da Gradsko vijeće Tuzla razmatra nacrt pomenutog planskog dokumenta i stavlja isti na javnu raspravu pod uvjetima u trajanju utvrđenom u odluci o pristupanju izradnji planskog dokumenta. O mjestu, vremenu i načinu izlaganja nacrta planskog dokumenta na javni uvid, javnost (između ostalih i Petrović Jovica koji ima pravni interes da učestvuje u javnoj raspravi) će biti blagovremeno obavještena sredstima javnog informisanja u skladu sa zakonskom regulativom.” Institucija Ombudsmena dana 16. 9. 2020. godine dostavila je podnositelju žalbe Jovici Petrović navedeni akt kako bi imenovani bio upoznat s sadržajem odgovora te kako bi blagovremeno mogao prisustvovati istom.

Ž-SA-08-1372/19	P-169/20	P R E P O R U K U šefu Službe - Grad Mostar, Odjel za finansije i nekretnine, Služba za nekretnine 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, polazeći od svojih nadležnosti, preuzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	29.01.2021 zaprimljen odgovor Rad na predmetu u toku
Ž-LI-08-205/20	P-185/20	PREPORUKU 1. Da, Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10, hitno postupi i okonča upravni postupak u predmetu po žalbi na Rješenje Centra za socijalnu skrb Grada Livna br: 02-33-4-185/20 od dana 20.06.2020.g, a nakon toga uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijesti Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 09.10.2020, da su postupili po žalbi žalitelja, te u prilogu dostavili Rješenje br:UP II 09-04-31-4/20. Izjašnjenje odgovorne strane je dostavljeno žalitelju na komentar dana 09.10.2020.g., po kom se u ostavljenom roku nije izjasnio. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-205/20, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava
Ž-LI-08-212/20	P-200/20	PREPORUKU 1. Da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad, hitno postupi po Zahtjevu žalitelja za donošenje dopunskog rješenja od dana 24.02.2020.g., a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-212/20, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, te izdate Preporuke konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-08-615/19	P-29/20	P R E P O R U K U Općini Centar i Komisiji za provođenje aktivnosti na realizaciji Projekta “Izgradnja objekta kolektivnog tipa stanovanja, po principu RAU-BAU, likalitet Šip, Općina Centar za trajno stanbeno zbrinjavanje interno raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe” 1. Da od podnositelja žalbe kao i od ostalih lica koji se nalaze na spisku interno raseljenih lica sa područja Općine Centar Sarajevo kojima je planirano rješavanje stambenog pitanja dodjelom stana u stambeno poslovnom objektu na lokalitetu „Šip“ zahtjevaju samo dostavu dokumentacije koja je neophodna za realizaciju navedenog projekta, a koja se ne može naći u evidencijama Službi naslovnog organa.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine prihvataju izjašnjenje Općina Centar Sarajevo i Komisije za provođenje aktivnosti na realizaciji Projekta “Izgradnja objekta kolektivnog tipa stanovanja, po principu RAU-BAU, likalitet Šip, Općina Centar za trajno stanbeno zbrinjavanje interno raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe”, jer isto sadrži detaljno obrazloženje o načinu postupanja. Slijedom navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine okončavaju postupak istrage i donose Odluku o zatvaranju predmeta Ž-SA-08-615/19. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-LI-08-86/20	P-104/20	P R E P O R U K U Općinskom javnom pravobraniteljstvu Općine Tomislavgrad 1. da odmah poduzmu adekvatne radnje, te uspostave suradnju sa nadležnim Službama Općine Tomislavgrad u cilju dostavljanja podataka, obavijesti i spisa koji su potrebni, a vezano za prijavljenu uzurpaciju, pa ukoliko se utvrdi da se uistinu radi o uzurpaciji općinskog zemljišta, poduzmu radnji u konkretnom predmetu, a sve u cilju zaštite imovine i imovinskih interesa Općine Tomislavgrad; 2. da u roku od 30 (trideset dana), obavijeste Instituciju o poduzetim radnjama u cilju realizacije ove Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.07.2020.g. se izjasnila Općinska javna pravobraniteljica općine Tomislavgrad, aktom br:R-29/20 u kojem obavještava Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je postupila u skladu sa odredbama čl.3. Zakona o javnom pravobraniteljstvu Kantona 10., o čemu je upoznata žaliteljica dana 14.07.2020.g. U smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Sl.glasnik BiH;br:104/11), Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-86/20, jer je, nakon izdate Preporuke Institucije ombudsmena BiH br:127/20, konstatovano da je ostvarena saradnja sa odgovornom stranom.
Ž-BR-05-218/18	P-161/20	Gradonačelniku Grada Tuzla 1. da bez odlaganja preispita postupanje nadležnih službi u predmetnoj pravnoj stvari; 2. da utvrdi mogućnosti zaštite prava, odnosno imovine, žaliteljice ; 3. da poduzme sve mjere iz okvira svoje nadležnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspeksijske poslove Grada Tuzla u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH i odredbama Zakona o prostornom uređenju i građenju Tuzlanskog kantona; 4. da u roku od 20 dana Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijesti o načinu ispoštovanja Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 15.10.2020. godine zaprimljen odgovor Sekretara organa državne službe Grada Tuzla, broj: 02/10-SL-10-2020 od 02.10.2020. godine. 03.12.2020 Grad Tuzla, Sekretar organa državne službe je dostavio informaciju o načinu realizacije ove Preporuke uz koju je priloženo i izjašnjenje postupajućeg inspektora u kojem se navode poduzete radnje u predmetnoj pravnoj stvari kao i sljedeće: "Po službenoj dužnosti će se pokrenuti obnova postupka inspeksijskog nadzora subjekta nadzora S.N, te u okviru svojih nadležnosti i uočenog na terenu, odnosno uvida u urbanističko-građevinsku dokumentaciju za predmetni objekat, poduzet će se zakonom propisane mjere."
Ž-SA-08-404/20	P-164/20	P R E P O R U K U načelniku, Službi za inspeksijske poslove i Službi za prostorno uređenje i komunalne poslove Općine Centar • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana dostavi instituciji Ombudsmena tražene informacije, izjašnjenje i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	05.10.2020. I 19.10.2020.zaprimljenI odgovorI Općine Centar. 27.01.2021 rad na predmetu u toku
Ž-SA-08-438/20	P-198/20	P R E P O R U K U Ministarstvu privrede Kantona Sarajevo • Da, poduzme odgovarajuće mjere i aktivnosti, u saradnji sa partnerima, kojim će se preciznije definirati pojedine tačke Smjernica za podnosioc prijava Javnog poziva za odabir korisnika grant sheme u budućim postupanjima, a što se posebno odnosi na uslove Javnog poziva, odnosno osnovne kriterije za prijavu i čiji će sastavni dio bit i sam tekst Javnog poziva koji se raspisuje; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	20.01.2021 Ministarstvo je kontaktiralo instituciju Ombudsmena, te obavijestilo da je akt u vezi s Preporukom u izradi, te da će obzirom da je ministar pozitivan na coroda virus, isti bit naknadno dostavljen. Dana 29.01.2021. zaprimljen odgovorMinistarstva privrede Kantona Sarajevo.
Ž-SA-05-1419/18	P-177/20	PREPORUKU 1. da Služba za inspeksijske poslove Općine Centar Sarajevo, odmah, po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, Služba za inspeksijske poslove Općine Centar Sarajevo, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	29.01.2020 nema odgovora
Nije realizirana						

Ž-SA-08-873/19	P-1/20	PREPORUKU Premijeru Kantona Sarajevo 1. Da razmotri mogućnost poništenja osporenog Zaključka Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-05-9126/19 od 10.10.2019. godine, te donošenja nove odluke u skladu sa ovom Preporukom, 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	U konkretnom predmetu nesporno proizilazi da odgovorni organ nije prihvatio Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine, odnosno nije postupio po prijedlogu Ombudsmena Bosne i Hercegovine da razmotri mogućnost poništenja osporenog Zaključka Vlade Kantona Sarajevo od 10.10.2019. godine, što će svakako biti uvršteno u godinji izvještaj
Ž-SA-08-838/19	P-11/20	PREPORUKU Skupštini Ljekarske Komore Federacije BiH 1. Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, razmotri mogućnost izmjene odredaba Statuta Ljekarske komore FBiH i Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske komore FBiH i članova Kantonalnih Ljekarskih komora koje određuju dobnu granicu od 75 godina starosti do koje se može izdavati licenca ljekaru korisniku starosne penzije, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 06.03.2020. godine zaprimila od Ljekarske komore Federacije Bosne i Hercegovine odgovor na preporuku broj P-11/20, od 28.01.2020. godine u aktu broj 01-18/20, od 04.03.2020. godine u kojem se navodi: • da su o preporuci upoznati svi članovi Izvršnog odbora Ljekarske komore FBiH na svojoj redovnoj sjednici od 26.02.2020. godine; • da kako se trenutno vodi sudski postupak, odnosno da je žalitelj tužio je Ljekarsku komoru FBiH vezano za član 21 Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske komore FBiH i članova Kantonalnih Ljekarskih komora, članovi Izvršnog odbora Federalne komore saglasni su da se o eventualnim izmjenama navedenog Pravilnika raspravlja nakon okončanja ovog sudskog postupka.
Ž-BL-08-712/19	P-22/20	Opštini Teslić PREPORUKU - Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostave traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 23.10.2019. godine i 05.12.2019. godine;	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Opština Teslić nije postupila u skladu sa odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i to tako što na svaki način ignoriše akte i zahtjeve institucije Ombudsmena, a nepostupanje po aktima i zahtjevima Ombudsmena predstavlja kršenje zakona. Ombudsmeni su mišljenja da i pored zakonom predviđene obaveze saradnje organa vlade sa Institucijom ombudsmena, sve institucije vlasti bi trebale razvijati i unaprijediti međusobnu saradnju, a sve u cilju zaštite prava građana. Kako nije bilo odgovora od opštine Teslić, aktom od 05.05.2020. godine Ombudsmeni su još jednom pozvali opštinu da to učine, te da ukoliko to ne učine, da će se o nesaradnji opštine Teslić sa Ombudsmenima, obavijestiti Vlada Republike Srpske i nadležno resorno Ministarstvo uprave i lokalne samouprave. Imajući u vidu da Ombudsmeni do dana izrade ovog akta nisu dostavili traženo izjašnjenje, Ombudsmeni konstatuju da opština Teslić nije postupila po Preporuci Ombudsmena, te se o tome obavještavaju neposredno viši organi, odnosno Vlada Republike Srpske i resorno ministarstvo. Slučaj nesaradnje opštine Teslić sa Ombudsmenima biće takode prezentovan u Godišnjem izvještaju o aktivnosti Institucije ombudsmena za 2020. godinu, koji se, između ostalog, prezentuje i Narodnoj skupštini Republike Srpske, a predmet broj Ž-BL-08-712/19 se zatvara.

Ž-SA-05-95/19	P-32/20	PREPORUKU 1. Općini Ilidža - Službi za prostorno uređenje - da bez odlaganja postupi u skladu sa Rješenjem Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, broj: 05-23-570/19 od 26.04.2019. godine, dostavljenjem potpune dokumentacije i obrazloženja za navedena postupanja. 2. Ministarstvu prostornog uređenja, gradnja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo – da ukoliko imenovani ponovno uloži žalbu na rješenje prvostepenog organa, o istom odluči u što kraćem vremenskom periodu uvažavajući navode ove Preporuke. 3. da blagovremeno obavijeste instituciju Ombudsmana o načinu realizacije ove Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, Ombudsmanima Bosne i Hercegovine dostavilo je odgovor na Preporuku broj: P-32/20 od 14.02.2020. godine u kojem se na nedvojbeno jasan način ukazuje da je ovo Ministarstvo u najkraćem mogućem roku odlučilo po žalbi, i dalo upute prvostepenom organu, Službi za prostorno uređenje Općine Ilidža za postupanje u konkretnom predmetu. Od prvostepenog organa zatraženo je da na nedvosmislen način utvrdi da li se radi o planiranoj izgradnji ili o već izvedenim radovima, te da ukoliko se radi o bespravno izvedenim radovima Služba za prostorno uređenje Općine Ilidža postupak provede na nači koji je propisan Odlukom o legalizaciji. Također, Rješenjem broj: 05-19-295/20 od 16.03.2020. godine, koje je konačno u upravnom postupku, podnositeljici žalbe date su upute za postupanje, na način da se u vezi sa prethodno navedenim može obratiti zahtjevom za uklanjanje bespravno izvedenih radova općinskoj urbanističko građevinskoj inspekciji.
Ž-SA-05-82/20	P-83/20	PREPORUKU ministru privrede Hercegovačko-neretvanskog kantona 1. Da u postupku odlučivanja po prigovoru podnesenom protiv Rješenja Ministarstva privrede Hercegovačko-neretvanskog kantona broj 07-02a)-20-434-12/19 od 03.01.2020. godine, provede test javnog interesa i utvrdi da li je saopćavanje informacije u javnom interesu;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 15.06.2020. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva privrede Hercegovačko-neretvanskog kantona broj 07-02a)-20-434-22/19 od 10.06.2020. godine iz kojeg proizilazi da navedeni javni organ u svemu ostaje kod ranije zauzetog stava, te da Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-83/20 od 28.05.2020. godine ne može biti realizovana jer je u toku upravni spor kod nadležnog kantonalnog suda.
Ž-BL-08-450/20	P-148/20	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za saobraćaj i puteve Grada Banja Luka 1. Da po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja, preduzme sve neophodne radnje kako bi se završila kompletna sanacija Lazaričke ulice u Banjaluci, a kako je predviđeno Programom rada Odjeljenja za 2020. godinu 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 13-370-4384/2020, od dana 21.09.2020. godine, Odjeljenje je dostavilo obavještenje u kome, između ostalog, navodi da je u nacrtu Programa zajedničke komunalne potrošnje za 2021. godinu, planiralo nastavak radova investicionog održavanja na dijelovima ulica Lazarička, Jovice Savinovića, Goluba Babića itd. Imajući u vidu da se radi o nacrtu akta za koji ne znači da će kao takav nužno biti i usvojen, a osim toga Programom rada Odjeljenja za 2020. godinu, već je predviđeno obnavljanje asfaltnog kolovoza u Lazaričkoj ulici, a ne njenim pojedinim dijelovima, izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.
Ž-LI-08-146/20	P-157/20	PREPORUKU 1. da Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 postupi po žalbama žalitelja na Rješenja Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Vlade Kantona 10 br: 06-01-34-2387/14 od 16.02.2015.g. i br: 06-01-38-3976/17 od dana 13.12.2017.g. te odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da u roku od 15 (petnaest) dana od dana zaprimanja iste, Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, Terenskom uredu u Livnu, dostavi izjašnjenje o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, imajući u vidu sve naprijed izneseno, a u svrhu otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji čine sastavni dio Ustava, na osnovu člana 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su donijeli dana 10.09.2020.g. Preporuku br:P-157/20 da Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 hitno postupi po žalbi žalitelja protiv Rješenja br: 06-01-34-2387/14 od 16.02.2015.g., Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Vlade Kantona 10, a koju je uložio dana 26.02.2015.g., te da u roku od 15 (petnaest) dana od dana zaprimanja iste, Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, Terenskom uredu u Livnu, dostavi izjašnjenje o načinu realiziranja ove preporuke. Budući da preporuka Ombudsmana nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 13.10.2020.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije,

Ž-LI-08-220/20	P-199/20	PREPORUKU 1. da upravna inspekcija Ministarstva pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 poduzme sve radnje u skladu sa ovlastima datim inspektoratu sukladno sa odredbama Zakona o organizaciji tijela uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, te odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da u roku od 15 (petnaest) dana od dana zaprimanja iste, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, Terenskom uredu u Livnu, dostavi izjašnjenje o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da po izdatoj Preporuci nismo dobili izjašnjenje, to su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine dana 27.11.2020.g. uputili Vladi Kantona 10 Obavijest o neizvršavanju Preporuke br:P-199/00. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi
Ž-SA-05-1181/18	P-191/20	PREPORUKU • Ministru rada i socijalne politike i povratka Tuzlanskog kantona 1. Da imajući u vidu odredbe člana 239. st. 1.i 2. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, poništi Rješenje Centra za socijalni rad Tuzla broj UPI-05-37-1092/20 od 06.08.2020. godine i predmet vrati na ponovno odlučivanje prvostepenom organu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Komisiji za davanje stručnog mišljenja radi utvrđivanja statusa posebne kategorije civilnih žrtava rata 1. Da imajući u vidu navode iz Preporuke, ponovo razmotri predmetni slučaj i donese novo mišljenje u vezi sa zahtjevom žaliteljice za priznavanje prava na mjesečno lično novčano primanje; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Komisija za davanje stručnog mišljenja radi utvrđivanja statusa posebne kategorije civilnih žrtava rata je dostavila akt broj SM-06-37/3-804/20 od 29.10.2020. godine u kojem je navedeno: „...posebnu kategorijom civilnih žrtava rata se smatraju osobe koje su preživjele seksualno loštavljanje i silovanje, a koje su u momentu traume imale status civila. Osobe koje su kao pripadnici oružanih snaga tokom rata i agresije na Bosnu i Hercegovinu, preživjele traumatsko iskustvo seksualnog zlostavljanja i silovanja, ne mogu se smatrati civilnim žrtvama rata u smislu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, te svoja prava treba da ostvaruju u skladu sa zakonima kojima su regulisana prava iz boračko-invalidske zaštite.“ Sadržaj citiranih odgovora ukazuje da Preporuka Ombudsmena broj P-191/20 od 22.09.2020. godine nije realizovana. Predmet će biti izvršten o Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2020. godinu.
Ž-SA-05-792/18	P-211/20	PREPORUKU Vladi Unsko-sanskog kantona i Skupštini Unsko-sanskog kantona 1. Da ponište Odluku o imenovanju Emrić Rifeta za člana Komisije za koncesije Unsko-sanskog kantona broj 01-02-3-752/18 od 23.07.2018. godine i preduzmu sve neophodne mjere kojima će osigurati da se ponovno imenovanje izvrši uz puno poštovanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da prilikom ponovnog provođenja postupka obavezno uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Nakon razmatranja dostavljene dokumentacije, dana 07.09.2020. godine institucija Ombudsmena je Skupštini Unsko-sanskog kantona, Vladi Unsko-sanskog kantona i žalitelju dostavila Nalaz, zaključak i preporuku u smislu odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i dugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine . S obzirom na navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet pod brojem: Ž-SA-05-792/18.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-796/17	P-80/20	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da, uvažavajući žalbene navode i dužinu trajanja postupka u predmetnoj upravnoj stvari donese odluku u meritumu bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da odgovor Kantonalnog suda nije zaprimljen ni nakon dvije urgencije, 05.11.2020. Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH upućena obavijest o nerealizaciji preporuke .U skladu sa aktom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH od 31.12.2020. godine, potrebno je sačekati izjašnjenje Ureda disciplinskog tužioca, kako bi se dalje nastavile radnje u predmetu.

Ž-LI-08-191/20	P-163/20	P R E P O R U K U Prosvjetnom inspektoratu Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Vlade Kantona 10 1. da po zaprimanju ove Preporuke postupi po Zahtjevu žaliteljice za inspeksijski nadzor od 07.03.2020.g., nad provedbom Javnog natječaja br:10/20 od dana 14.01.2020.g. u Srednjoj strukovnoj školi Tomislavgrad, u skladu u skladu odredbama Zakona o prosvjetnoj inspekciji Kantona 10; 2. da u roku od 30 (trideset dana), obavijesti Instituciju o poduzetim radnjama u cilju realizacije ove Preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Dana 14.09.2020.g. odgovorna strana se izjasnila da su postupili po Preporuci P-163/20, te u prilogu dostavili Zaključak br:06-01-34-I-506/20, koji je dostavljen žaliteljici. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-191/20, jer je, nakon intervencije Institucije ombudsmena BiH, te izdate Preporuke konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
Ž-LI-08-147/20	P-157/20		19 - Uprava	Nema odgovora	NE	
Ž-LI-08-219/20	P-199/20		19 - Uprava	Nema odgovora	NE	
Ž-BL-08-337/20	P-237/20	PREPORUKU Da po prijemu ovog akta uspostavi potrebnu saradnju sa Institucijom ombudsmena, te dostavi tražena izjašnjenja onako kako je to navedeno u prethodno dostavljenim aktima.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora.
UKUPNO	-	19 - Uprava				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
33	34	12	0	6	10	5
POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
Nije realizirana						
Ž-BL-05-757/19	P-77/20	PREPORUKU 1. Da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti, u cilju identifikacije i ekshumacije posmrtnih ostataka žaliteljevog oca. 2. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	20 - Ratne štete	Nije realizirana	DA	"...S obzirom da iz dostavljenih odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a u cilju rješavanja nastalog problema podnosioca žalbe, Ombudsman je uputio akt i Republičkom centru za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica Republike Srpske. Navedeni centar je u odgovoru od 19.10.2020. godine naveo da im je slučaj ... u potpunosti poznat, da imenovani nije mogao biti prijavljen kao nestalo lice u bazu podataka nestalih lica jer se radi o licu koje je poginulo 24.09.1995. godine u borbenim dejstvima....Dalje se navodi da po mišljenju ovog Centra.." jedino bi uprava groblja JKP „Sana“ d.o.o. Sanski Most, koristeći našu skicu zatečenog stanja na groblju „Greda“-Sanski Most-1998. Godina, a prethodno znajući koja su tijela nakon naše ekshumacije predali na sahranu porodicama koristeći „sanitarnu ekshumaciju“, mogli doći do približnog mjesta gdje je bio sahranjen ..., to mjesto prekopati i samim tim pronaći posmrtno ostatke ..., uzeti koštani uzorak za DNK-a analizu i nakon dobijanja pozitivnog DNK-a nalaza te posmrtno ostatke predati porodici na sahranu.." Odgovor je upućen podnosiocu žalbe dana 26.10.2020. godine. S obzirom da je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, podnosilac žalbe se, u skladu sa dostavljenim odgovorom, upućuje da se obrati upravi groblja JKP „Sana“ d.o.o. Sanski Most, zahtjevom za ekshumaciju i premještanje posmrtnih ostataka ... te ukoliko se ne postupi po navedenom zahtjevu, može se ponovo obratiti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine.

Ž-BL-05-83/20	P-128/20	P R E P O R U K U 1. da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na rješavanju stambenog pitanja podnosioca žalbe 2. da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	20 - Ratne štete	Nije realizirana	DA	Odjeljenje za stambeno-komunalne poslove grada Doboj je u odgovoru od 23.10.2020. godine navelo da Odjeljenje nema slobodnih stambenih jedinica, niti je poznato kada će iste biti obezbijedene. Odredbom člana 56. Zakona o privatizaciji državnih stanova je propisano da grad omogući otkup stana, ali ne većeg od stana koji je koristio korisnik, s obzirom da je podnosilac žalbe koristio stan površine 28 m2, to je jasno da grad ima obavezu dodjele stana predmetne površine. Grad Doboj je preduzeo sve aktivnosti u nalaženju i ostvarivanju prava podnosioca žalbe, međutim, zbog male površine stana isti je teško pronaći i obezbijediti podnosiocu žalbe. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Gojković Milana a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, ombudsmeni Bosne i Hercegovine će uputiti gradonačelniku Grada Doboj i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave, kao nadležnim višim organima, Obavještenje o nepoštovanju preporuke i pozvati navedene organe da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti da se preporuka ispoštuje.
UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	2	0	0	0	2	0
POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-04-309/19	P-188/20	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za saobraćaj i puteve Grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, tako da dostavi izjašnjenje da li su sanirana nastala oštećenja na pomenutoj dionici trotoara , te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	04.01.2021 urgencija Ukoliko nakon ove urgencije ne dođe do provođenja preporuke Ombudsmana, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, uz navođenje imena službenika koji su zauzeli neprijateljski stav prema Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-04-615/20	P-212/20	P R E P O R U K U 1. da se uzdrže od isključivanja vode u domaćinstvu žalitelja, kao i u ostalim sličnim slučajevima 2. da dosljednom primjenom relevantnih propisa pristupe utvrđivanju i naplati nespornog duga 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	16.12.2020 primljen odgovor, rad na predmetu u toku.

Ž-BR-04-283/19	P-257/20	P R E P O R U K U Zavisnom elektrodistributivnom preduzeću "Elektro Bijeljina" Centru za socijalni rad Bijeljina 1. da u koordinisanom saradnji te u okviru svojih nadležnosti iznađu mogućnost snabijevanja električnom energijom stambenog objekta žalitelja; 2. da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	NE	Dana 14.01.2021. godine zaprimljen odgovor ZEDP Elektro-Bijeljina, broj: 103 od 11.01.2021. godine. Dana 22.01.2021. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad Bijeljina, broj: 01/3-533.7-1-7/21 od 12.01.2021. godine.
Nema odgovora						
Ž-BR-04-197/18	P-140/20	OPĆINI BANOVIĆI - da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere na rješavanju problema g. Seada Sejdinović kao i općenito rješavanje otpadnih voda u mjesnoj zajednici Pribitković; -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	03.12.2020 upućena urgencija Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine do danas tj. 3. 12. 2020. godine nije zaprimila Vašu obavijest o realizaciji navedene preporuke, te je potrebno da dostavite očitovanje na okolnost do sada poduzetim mjerama na izvršenju iste.
Ž-BR-04-70/18	P-159/20	Općini Banovići 1. da imajući u vidu navode ove Preporuke bez odlaganja poduzme neophodne mjere i radnje u cilju sistemskog rješenja pitanja odvodnje otpadnih voda na području cijele općine Banovići; 2. da uspostavi sistem za upravljanje, razvoj, zaštitu i korištenje vodnih resursa, uključujući primjenu prepoznate dobre prakse na suzbijanju zagađenja izvora svih vrsta; 3. da poduzme neodložne mjere kako bi se u cijelosti isključila mogućnost ispuštanja industrijskih otpadnih voda u okoliš i zagađenje istog, te uspostavi mehanizam kontrole i nadzora; 4. da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	NE	Dana 08.02.2021. godine zaprimljen je odgovor Službe za stambeno komunalne poslove, društvene djelatnosti i zajedničke poslove Općine Banovići, broj: 05-19-sl./21 od 04.02.2021. godine.
Ž-BL-04-77/20	P-215/20	P r e p o r u k u Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, isključivo se rukovodeći pravima i interesima građana, preporučuju Vladi Republike Srpske i opštini Kozarskoj Dubici da u narednom periodu zajedničkim djelovanjem i poduzetim naporima pronađu način da obezbijede finansijska sredstva za sanaciju lokalnog puta Bačvani – Knežica, na području opštine Kozarska Dubica.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	27.01.2021 Rok za postupanje po Preporuci je 90 dana u aprilu mjesecu ostaviti rok za postupanje, ukoliko u međuvremenu ne stigne odgovor nadležnih
Ž-MO-04-65/20	P-223/20	P R E P O R U K U Gradu Čapljini i Javnom Komunalnom poduzeću Čapljina d.o.o. Čapljina 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke, Grad Čapljina uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. Da nadležni organ iskoordinira aktivnosti i rad na rješavanju konkretnog problema, da pristupi planiranju i ulaganju proširenja sistema vodovodne mreže , odnosno priključenja na vodovodnu mrežu; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o konkretnom pomaku a sve u cilju realizacije ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	NE	27.01.2021 rad na predmetu u toku Dana 23.11.2020.godine izdata je Preporuka institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH broj : P-223/20, Gradu Čapljini i Javnom Komunalnom preduzeću Čapljina d.o.o. Čapljina, koja se odnosi na neizvršavanje ugovora o priključenju na vodovodnu mrežu koju Vam, kao višem organu, dostavljamo u prilogu ovog akta. Preporuka nije ispoštovana.

Ž-MO-04-64/20	P-223/20	P R E P O R U K U Gradu Čapljini i Javnom Komunalnom poduzeću Čapljina d.o.o. Čapljina 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke, Grad Čapljina uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. Da nadležni organ iskoordinira aktivnosti i rad na rješavanju konkretnog problema, da pristupi planiranju i ulaganju proširenja sistema vodovodne mreže , odnosno priključivanja na vodovodnu mrežu; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o konkretnom pomaku a sve u cilju realizacije ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	20.01.2021 dostavljeno urgencija Gradskom Vijeću Čapljina Dana 23.11.2020.godine izdata je Preporuka institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH broj : P-223/20, Gradu Čapljini i Javnom Komunalnom poduzeću Čapljina d.o.o. Čapljina, koja se odnosi na neizvršavanje ugovora o priključenju na vodovodnu mrežu koju Vam, kao višem organu, dostavljamo u prilogu ovog akta.
Ž-MO-04-137/19	P-259/20	P R E P O R U K U JP Elektroprivredi HZ HB d.d. Mostar 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. Da, postupi sukladno zahtjevu stanara ulice S.S.Kranjčevića u Čitluku, od 19.06.2017.godine, izade na lice mjesta, te izvrši potrebnu sanaciju i održavanje elektroprijenosne mreže, 3. da u roku od (30) dana Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
8	9	0	0	3	0	5
POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
Realizirana						

<p>Ž-BL-05-793/19</p>	<p>P-27/20</p>	<p>PREPORUKU JP „Zavod za izgradnju grada“ Prijedor 1. Da, poništi postupak izbora i imenovanja direktora JP „Zavod za izgradnju grada“ Prijedor i provede novi a u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovom Nalazu i zaključku</p>	<p>22 - Vladina i ministarska imenovanja</p>	<p>Realizirana</p>	<p>DA</p>	<p>Dana, 27.02.2020. godine JP „Zavod za izgradnju grada“ Prijedor je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi ...Skupština grada Prijedor je na svojoj 30. sjednici održanoj 20.10.2019. godine donijela Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o osnivanju Javnog preduzeća „Zavod za izgradnju grada „ Prijedor kojom je izmjenila odredbe ovog osnivačkog akta u dijelu koji se odnosi na sastav Skupštine preduzeća, tako što sada Skupštinu preduzeća čine tri člana, koje imenuje Skupština Grada Prijedor. Rješenjem Skupštine Grada Prijedor od 07.11.2019. godine imenovana su tri člana Skupštine Javnog preduzeća „Zavod za izgradnju grada“ Prijedor. Nakon što je konstituisan novi saziv Skupštine, ista je na sjednici održanoj 17.12.2019. godine donijela rješenje o razrješenju dotadašnjih članova Nadzornog odbora i imenovala privremeni Nadzorni odbor Javnog preduzeća „Zavod za izgradnju grada „ Prijedor. Privremeni Nadzorni odbor donio je rješenje o razrješenju direktora...umjesto razriješenih članova uprave ovog preduzeća imenovani su vršioci dužnosti..za vršioca dužnosti direktora Javnog preduzeća „Zavod za izgradnju grada Prijedor imenovan je ... S obzirom da je preporuka Institucije ombudsmena ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...</p>
<p>Ž-BL-05-47/20</p>	<p>P-110/20</p>	<p>PREPORUKU Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove – Inspektoratu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport 1. Da po podnesenoj predstavi podnosioca žalbe od dana 08.01.2020. godine, zavedenoj pod brojem: UP-1-17-34-00107/20, donese odgovarajuće rješenje u skladu sa članom 83. Zakon o kantonalnim inspekcijama USK 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	<p>22 - Vladina i ministarska imenovanja</p>	<p>Realizirana</p>	<p>DA</p>	<p>Inspektorat je aktom broj: UP-1-17-34-09084/20-1054-002-P, od dana 12.08.2020. godine, dostavio obavještenje po izdatoj preporuci u kome se između ostalog navodi da je na 5. Sjednici Školskog odbora održanoj 20.05.2020. godine, među prisutnima u svojstvu člana naveden i podnosilac žalbe na osnovu čega se zaključuje da je Škola postupila u skladu sa rješenjem Vlade USK i uputstvu resornog Ministarstva obrazovanja kada je u pitanju imenovanje člana ispred reda zaposlenih. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.</p>
<p>Ž-BL-05-260/20</p>	<p>P-146/20</p>	<p>PREPORUKU Nadzornom odboru Garantnog fonda Republike Srpske a.d Banja Luka 1. Da poništi odluku o imenovanju vršioca dužnosti izvršnog direktora za naplatu potraživanja Garantnog fonda Republike Srpske a.d. Banja Luka broj: 01-28/20, od dana 24.06.2020 godine; 2. Da preduzme sve neophodne mjere kako bi se osiguralo imenovanje direktora za naplatu potraživanja Garantnog fonda Republike Srpske, uz puno poštovanje postupka i načela utvrđenih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 3. Da u skladu sa članom 17. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, u roku od 30 dana dostave odgovor o postupku i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.</p>	<p>22 - Vladina i ministarska imenovanja</p>	<p>Realizirana</p>	<p>DA</p>	<p>Odgovorna strana je u aktu broj: 01-60/20, od dana 18.09.2020. godine, dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku u kojoj se navodi da će na narednoj sjednici biti donesena odluka o raspisivanju konkursa za mjesto izvršnog direktora za naplatu potraživanja. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine</p>

Ž-MO-05-123/19	P-221/20	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, žalitelju, na podneseni zahtjev, odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i dostavi tražene podatke, budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmana za ljudska prava, nakon provedenog istražnog postupka donijela je Preporuku broj P-221/20, od 05.11.2020.godine, kojom se načelniku Općine Jablanica, preporučuje žalitelji dostaviti tražene podatke, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH. Preporuka je ispoštovana od strane Općine Jablanica, obzirom da je Institucija pismeno obaviještena da je žalitelju odobren pristup traženim podacima, neposrednim uvidom.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-218/19	P-49/20	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Grada Visoko Gradonačelnici Grada Visoko 1. Da uvažavajući mišljenje iz preporuke ponovno razmotre akt Ministarstva zdravstva broj: 11-37-4161-1/17 od 13.04.2017. godine, kojim se traži Poništenje Odluke Općinskog vijeća o konačnom imenovanju Upravnog odbora JU"Dom zdravlja" Visoko;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor Gradskog vijeća Grada Visokog 29.06.2020. da je o preporuci upoznat Kolegij Gradskog vijeća te da će GV i gradonačelnica Grada Visoko preduzeti mjere i aktivnosti o kojima će Institucija biti blagovremeno obaviještena . Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-596/20	P-210/20	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovalište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovalište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.12.2020. zaprimljen odgovor KJU "POrodično savjetovalište". Rad na predmetu u toku.

Ž-SA-05-588/20	P-218/20	<p>P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo intenzivno i kontinuirano vrši nadzor nad radom KJU "Porodično savjetovanište"; 2. Da se odmah, poduzmu sve aktivnosti s ciljem poboljšanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije među zaposlenicima na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da se u cilju osiguranja mehanizma unutar KJU „Porodično savjetovanište“ poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24. Stav. 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.</p>	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.12.20. zaprimljen odgovor KJU "Porodično savjetovanište". Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-978/19	P-46/20	<p>P R E P O R U K U Vladi Unsko-sanskog kantona Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Unsko-sanskog kantona 1. da poduzmu aktivnosti u cilju pravilnog i potpunog okončanja procedure imenovanja i davanja saglasnosti za izbor direktora Javne ustanove „Dječiji vrtić“ Bosanski Petrovac, uvažavajući navode iz ove Preporuke; 2. preduzmu sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13);</p>	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositeljice žalbe utvrdila povredu odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH i povredu prava na pristup pravnom lijeku, izdala Preporuku broj: P-46/20 od 03.03.2020. godine, kojom je isto konstatovala i poduzela sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima. Izdavanjem Preporuke broj: P-46/20 od 03.03.2020. godine institucija Ombudsmena iscrpila zakonom previdene mogućnosti. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u konkretnom slučaju okončavaju postupak istrage i predmet broj Ž-SA-05-978/19 ovom odlukom zatvaraju, uz uputu podnositeljici žalbe da, ukoliko i dalje smatra da je oštećena, svoja prava ostvari pred nadležnim sudom.
Ž-BL-05-927/19	P-175/20	<p>PREPORUKU Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja poništi Javni konkurs za izbor i imenovanje direktora JU Narodna biblioteka „Prosvjeta“ Rudo, od dana 14.10.2019. godine, objavljenog u Službenom glasniku Republike Srpske broj: 88/19 i rješenje o imenovanju direktora JU Narodna biblioteka „Prosvjeta“ Rudo broj:07.06/620-191-9/19, od dana 15.11.2019. godine; 2. Da bez odlaganja sprovede novi postupak za izbor i imenovanje direktora JU Narodna biblioteka „Prosvjeta“ Rudo, u skladu sa odredbama Zakona o bibliotečko-informacionoj djelatnosti Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.</p>	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ministarstvo je aktom broj: 07.06/052-7763/20, od dana 09.10.2020. godine, dostavila odgovor na izdatu preporuku. Iz pomenutog akta proizilazi da se po tužbi podnosioca žalbe pred Okružnim sudom u Banjaluci vodi upravni spor, a protiv rješenja Ministarstva o imenovanju direktora broj: 07.06/620-191-9/19, od dana 15.1.2019. godine, te da će se po njegovom okončanju postupiti u skladu sa preporukom. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Nema odgovora						

Ž-SA-05-1256/19	P-232/20	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Grada Srebrenika 1. da preispitaju proceduru donošenja Rješenja o razrješenju predsjednika i članova Komisije za izbor u regulirane organe broj: 01-567/19 od 06.11.2019. godine, Rješenja o imenovanju predsjednika i članova Komisije za izbor u regulirane organe broj: 01-568/19 od 06.11.2019. godine, i Rješenja o imenovanju radne grupe broj: 01-570/19 od 06.11.2019. godine, i sprovedu zakonitu proceduru u skladu sa Poslovníkom o radu Općinskog vijeća Općine Srebrenik . 2. da u svim budućim slučajevima poštuje procedure propisane Poslovníkom o radu Općinskog vijeća Općine Srebrenik . 3. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
10	10	4	0	3	2	1
POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
Nema odgovora						
Ž-SA-05-1285/16	P-253/20	P R E P O R U K U predsjedavajućem Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i ministru Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine 1. Da vodeći se pravom svakog čovjeka na adekvatnu zdravstvenu zaštitu, te uvažavajući sve međunarodne standarde navedene u ovoj Preporuci, poduzme konkretne mjere u cilju jasnog i preciznog definisanja uslova boravka za osobe koje zbog principa „zabrane vraćanja“, ne mogu biti vraćene u zemlju gdje bi im život ili sloboda bili ugroženi; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
Realizirana						
Ž-BL-04-563/19	P-174/20	P R E P O R U K U Gradu Gradiška - Da odmah po prijemu ove Preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave tražene informacije; - Da u roku od 20 (dvadeset) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke; - O svemu se obavještava i nadležno resorno Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, kao i podnositeljica žalbe;	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Što se tiče konkretnog predmeta podnositeljice žalbe, nakon stvaranja svih potrebnih preduslova, Grad je započeo postupak legalizacije objekta podnositeljice žalbe. Akt Grada broj 02-052-38/20 od 23.09.2020. godine dostavljen je na znanje podnositeljice žalbe. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da je po Preporuci postupljeno. Istovremeno, podnositeljica žalbe se poziva da se ponovo obrati Ombudsmenima, ukoliko se za to pojave opravdani razlozi. O realizaciji Preporuke od strane Grada Gradiška obavještava se i nadležno resorno Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske.

Ž-BR-04-35/20	P-268/20	-Gradonačelniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine - Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine -zastupnicima Skupštine Članak 21. mijenja i glasi: “ - Djetetu bez oba ili jednog roditelja, djetetu bez roditeljske skrbi, obitelji koja ima dijete ometeno u psihičkom ili fizičkom razvoju, obitelji u kojoj su oba ili jedan roditelj invalidi od I. do VI. (završno sa VI.) skupine –kategorije ili s tjelesnim oštećenjem u postotku ne manjem od sedamdeset (70) posto i samohranom roditelju pripada pravo na uvećan dječji doplatk, bez obzira na imovinske uvjete, uvećan za 50 % (pedeset posto).”	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	NE	Dana 14.01.2021. godine zaprimljen odgovor Skupštine Brčko distrikta BiH, broj: 02-02-197/21 od 12.01.2021. godine. Dana 22.01.2021. godine zaprimljen odgovor Pododjela za socijalnu zaštitu Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 05-0819NS-0002/21 od 15.1.2021. godine.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-04-251/20	P-65/20	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za branioc Travnik 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke postupi po Presudi Kantonalnog suda Novi Travnik broj 06 0 U 013457 19 U od 20.01.2020. godine i donese novo rješenje kojim će priznati pravo na porodičnu invalidninu Berbić Hanki; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	U dijelu žalbe koja se odnosi na postupanje Kantonalne uprave za branioc Travnik po preporuci Ombudsmena broj P-65/20 od 17.03.2020. godine, zaprimljen je akt Kantonalne uprave za branioc Travnik broj R-02-41-1129-8/20-4 od 17.12.2020. godine i akt Službe za opću upravu i boračko-invalidsku zaštitu Općine Fojnica broj 06-37-sl/20 od 21.12.2020. godine iz kojeg proizlazi da je u ponovnom postupku doneseno Rješenje broj R-02-41-1129-10/20 od 19.11.2020. godine kojim je poništeno Rješenje broj R-02-41-1129-7/19 od 23.09.2020. godine i riješeno u meritumu, na način da je žaliteljici priznato pravo na porodičnu penziju u iznosu od 80,56 KM počev od 01.08.2019. godine kao i ostala prava propisana Zakonom sve dok postoje uslovi za korištenje priznatih prava. S tim u vezi, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj P-65/20 od 17.03.2020. godine realizovana. Shodno navedenom, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Predmet je uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-183/20	P-90/20	P R E P O R U K U 1. Da Kantonalni sud u Zenici razmotri mogućnost odlučivanja u meritumu u predmetnoj upravnoj stvari i donese presudu bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje; 2. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03.06.2020. godine institucija Ombudsmena je zaprimila akt Kantonalnog suda u Zenici broj: 004-0-SuDp-20-000618 od 01.06.2020. godine iz kojeg je evidentno da je u predmetu protiv rješenje tuženog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona Zenica br.09-41-81-4-2/18 od 13.01.2020. godine u predmetu osvarivanje prava na posebnu kategoriju civilne žrtve rata, donio presudu broj: 04 0 U 011645 U od 14.05.2020. godine kojom se tužba odbija neosnovana.
Ž-SA-04-76/20	P-216/20	P R E P O R U K A 1. Da Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata na pravilan način izvrši obračun mjesečne naknade i isplati razliku primanja za podnositelja žalbe; 2. Da Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata na web stranici učini dostupnim akte koji se odnose na korisnike prava koja ostvaruju temeljem Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odličja i članova njihovih porodica; 3. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	11.01.2021. odgovor, rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						

Ž-SA-04-251/20	P-64/20	<p>P R E P O R U K U direktoru Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da se žalitelju - članu uže porodice umrlog korisnika prava prizna pravo na naknadu troškova sahrane iza umrlog, po osnovu člana 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine. Rok za realizaciju preporuke: odmah 2. Da se u što kraćem roku pristupi izmjeni Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije, kako bi se osigurala usklađenost odredbi Pravilnika sa članom 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Porodičnim zakonom i Zakonom o nasljeđivanju Federacije Bosne i Hercegovine. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke 3. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.</p>	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	<p>Dana 01.04.2020. godine zaprimljen je akt Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje broj FZ3/5/1-49-9-6930-5/19 od 27.03.2020. godine u kojem je, između ostalog, navedeno: "...oblast mirovinskog i invalidskog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine cjelovito uređena Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju. Istim Zakonom su u cijelosti određena i uređena prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i uvjeti za ostvarivanje tih prava kao i svi drugi elementi vezani za ostvarivanje tih prava. Navodi se da isti Zakon nije ostavio neuređena pitanja za ostvarivanje određenih i uređenih prava kako bi se primjenjivala druga zakonska rješenja, izuzev nekih provedbenih akata koji su samo administrativno-tehničke naravi a ne suštinske pa da materijalno uređuju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja. Tako je članom 39. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju odredio koja su prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, te je pod točkom c) izričito navedeno „za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika starosne ili invalidske penzije – obiteljska mirovina i pravo na naknadu pogrebnih troškova sukladno ovom zakonu“.... Nedvojbeno je da je Federalni zavod postupio sukladno propisima koji uređuju oblast penzijskog i invalidskog osiguranja te da nije svojevoljno izostavio i druge članove obitelji koje obuhvata Obiteljski zakon Federacije Bosne i Hercegovine..." Citirani odgovor ukazuje da Preporuka Ombudsmana broj P-64/20 od 17.03.2020. godine nije realizovana, o čemu su Ombudsmeni obavijestili Vladu Federacije Bosne i Hercegovine i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike aktom od dana 15.07.2020. godine. Shodno navedenom, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine Predmet je uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.</p>
Ž-SA-04-1119/19	P-81/20	<p>P R E P O R U K U direktoru Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja 1. Da u cilju zaštite i osiguravanja punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, preduzme mjere na što efikasnijem rješavanju pojedinačnih predmeta uvažavajući navode ove Preporuke; 2. Da na službenoj web stranici objave Listu invaliditeta broj: U.O. 16/10 od 31.03.2010. godine, kako bi ista bila dostupna građanima; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke ministru Federalnog ministarstva rada i socijalne politike 1. Da aktualizira ponovnu uspostavu prava invalidima s priznatim tjelesnim oštećenjem manjim od 90%;</p>	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	<p>"...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su na osnovu Informacije Federalnog ministarstva rada i socijalne politike od 04.06.2020. godine utvrdili da Preporuka ... nije realizovana, te su dana 04.08.2020. godine Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili Obavijest o nerealizaciji Preporuke broj 81/20 od 28.05.2020. godine. Dana 07.08.2020. godine institucija Ombudsmana zaprimila je Akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 05-31-344/2020 od 06.08.2020. godine, prosljeđen Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, kojim je navedeno: "...Kao što ste upoznati, u toku su aktivnosti na pronalaženju rješenja iz predmetne materije, a što je konstatovano i u obavijesti Institucije ombudsmana/ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te Vam u skladu sa nadležnostima navedenu obavijest dostavljamo na znanje i dalje postupanje." Ombudsmana Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj: P-81/20 od 28.05.2020. godine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za 2020. godinu</p>
UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
7	7	2	1	2	2	0
POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-04-74/20	P-217/20	P R E P O R U K U direktoru Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje direktoru Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, kontrolom podataka, evidencija i u skladu sa propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i riješe procedure obrade i unosa podataka o uplaćom stažu žalitelja , te poduzmu sve druge neophodnje aktivnosti, u vidu eventualnih uputa prema poslodavcu, a kako bi se žalitelju omogućilo ostvarivanje prava na starosnu penziju; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2021 rad na predmetu u toku
Ž-SA-04-344/19	P-226/20	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine • Da pristupi dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju kojom će se vanbračnim partnerima osigurati jednaka prava po osnovu penzijsko-invalidske zaštite kao što je to učinjeno za bračne partnere; • Da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste instituciju Ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku (ažuriranje 23.12.2020.) 31.12.2020 primljen odgovor.Rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-SA-04-1172/19	P-5/20	P R E P O R U K U Direktoru Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, Kantonalne administrativna službe za Kanton Sarajevo 1. Da razmotri mogućnost poništenja osporenog Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, matični broj: 1079821677 od 04.07.2018. godine kojim je žalitelju obustavljeno pravo na isplatu starosne penzije, počev od 01.03.2018. godine, zbog statusa osiguranika u obaveznom osiguranju, primjenom člana 116. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, te donošenja nove odluke u skladu sa ovom Preporukom i Presudom Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj U-36/18,	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	03.0 žalitelju je dana 25.02.2020. godine dostavljen Akt Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje broj: FZ3/2/2-35-1-1423-15/18 od 06.02.2020. godine na uvid, a kako bi žalitelj dalje mogao poduzeti korake i postupiti prema Zavodu radi uspostave isplate starosne penzije. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Nema odgovora						
Ž-SA-04-406/20	P-141/20	U konkretnom slučaju subvencionirani troškovi prevoza samo članovima Udruženja penzionera/umirovljenika Zenica, a koje nije propisano zakonom, stavlja u drugačiji tretman sve druge penzionere koji nisu članovi Udruženja penzionera/umirovljenika Zenica. Imajući u vidu sve naprijed izneseno, u skladu sa članom 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, daju sljedeću: P R E P O R U K U 1. Da Grad Zenica ubuduće vodi računa o stajalištu Ombudsmena Bosne i Hercegovine koje je izneseno u ovoj Preporuci. 2. Da u roku od 30 (trideset) dana dostavi odgovor u vezi Preporuke.	25 - Penzije	Nema odgovora	NE	18.01.2021 upućena urgencija Institucija Ombudsmena do danas nije zaprimila odgovor na preporuku broj P-141/20, od 27.07.2020. godine koja je poslana 18.08.2020. godine. Sljedom navedenog, pozivamo Vas da u što kraćem roku, ali ne dužem od petnaest dana od dana prijem ovog akta, dostavite Vaš odgovor na preporuku Ombudsmena broj P-141/20, od 27.07.2020. godine u cilju realizacije iste.

Ž-SA-04-868/20	P-224/20	P R E P O R U K U Direktoru Federalnog zavoda za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje • Da Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje pri donošenju rješenja a na osnovu žalbe F.S., postupi i dosljedno provede upravni postupak u skladu sa Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 027993 17 U od 06.03.2020 godine; • Da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste instituciju Ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	25 - Penzije	Nema odgovora	NE	22.01.2021 Nema odgovora , rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	25 - Penzije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	0	0	2	1	2
POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
Realizirana						
Ž-BL-08-569/19	P-45/20	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovori na zahtjev/e za pristup informacijama podnositelj od 08.07. i 30.07.2019. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Dana, 18.03.2020. godine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena u kojem se navodi da je po navedenoj preporuci dana 05.03.2020. godine doneseno rješenje po zahtjevu ...čime je izvršena preporuka u ostavljenom roku. Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe. S obzirom da je nadležni organ postupio po Preporuci, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Centra za humanu politiku.
Ž-BL-08-264/20	P-173/20	PREPORUKU glavnoj tužiteljici Tužilaštva Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Aktom broj: A-195/20 od dana 23.10.2020. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: „...U pogledu navoda žalbe koji se odnose na tražene informacije, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, od strane podnosioca žalbe, Tužilaštvo BiH je dana 11.10.2012. godine dostavilo rješenje broj: A-I-23/12 uz Zaključak broj: A-I-23/12, Centru za humanu politiku u Doboju, a vezano za njihov zahtjev od 10.04.2012. godine, koji je ponovljen uz urgenciju dana 29.05.2012. godine i 10.09.2012. godine. Na navedeno rješenje i zaključak nije uložena žalba glavnom tužiocu.“ Takođe, u pomenutom aktu navodi se da vezano za krivičnu prijavu i dopunu iste protiv fizičkog lica O.P.Tužilaštvo preduzima sve aktivnosti u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju pomenutu oblast, te je u tom kontekstu donijelo odgovarajuće odluke u skladu sa sopstvenim procjenama o najefikasnijem vođenju krivičnog postupka. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
Nema odgovora						

Ž-SA-08-1407/19	P-225/20	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke dostavi instituciji Ombudsmena izjašnjenje i informacije u vezi sa predmetom.	26 - Tužilaštva	Nema odgovora	NE	27.01.2021 nema odgovora
UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	2	0	0	0	1
POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
Nije realizirana						
Ž-SA-05-341/19	P-82/20	P R E P O R U K U Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo Inspektoratu prosvjetne inspekcije • da uvažavajući navode ove Preporuke, kroz ponovni inspeksijski pregled, na nesumnjiv način utvrdi sve pravno relevantne činjenice i okolnosti u vezi sa donošenjem Odluke o neizboru kandidata u istraživačko zvanje „Stručni saradnik za oblast historija osmanskog perioda“ broj: 02-353/19 od 14.06.2019. godine. • da u roku od 15 (petnaest) dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke.	28 - Predmeti korupcije	Nije realizirana	DA	Dana 09.09.2020. godine, Ombudsmeni BiH zaprimili su akt Kantonalne uprave za inspeksijske poslove broj: UP -1-14-12-38-00291/19 od 04.09.2020. godine, u kojem se između ostalog navodi: "Detaljnim analizom navoda iz Preporuke kao i analizom kompletnog predmeta pod gore navedenim brojem konstatovano je da se ne radi o novim činjenicama i da su svi navodi iz Preporuke bili predmet inspeksijskog nadzora te shodno tome nema elemenata za ponovno vršenje inspeksijskog nadzora od strane kantonalnog prosvjetnog inspektora za visoko obrazovanje. " Polazeći od navedenog, a obzirom da su Odgovorni organi razmotrili Preporuku Ombudsmena BiH broj 82/20 od 28.05.2019. godine, te imajući u vidu činjenicu da su Ombudsmeni BiH iskoristili zakonske mogućnosti za dalje postupanje u predmetu u skladu sa odredbama Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
Nema odgovora						
Ž-SA-05-1066/19	P-133/20	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	31 - Advokati	Nema odgovora	NE	Odgovorni organ do današnjeg dana 04.12.2020 godine, nije dostavio izjašnjenje u vezi sa realizacijom Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka nije realizovana. Shodno navedenom, o nerealizaciji preporuke obavještavamo Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2020 godinu.
Ž-BR-08-223/19	P-139/20	Odvjetničkoj/Advokatskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18. 10.2019.g, 5. 12. 2019. g., 20. 1. 2020. g., 25. 3. 2020. g. i 28. 5. 2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	31 - Advokati	Nema odgovora	NE	Odgovornoj strani upi'ena urgencija, nema odgovora.Rad na predmetu u toku 25.01.2021
UKUPNO	-	31 - Advokati				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	2	0	0	0	0	2
POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
Realizirana						
Ž-BL-05-331/19	P-44/20	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da polazeći od svojih statutarних ovlašćenja preduzme odgovarajuće prema nadležnom Odjeljenju za inspeksijske poslove Grada Banja Luka i da u skladu sa članom 69. stav 4. i stav 5. zabrani obavljanje djelatnosti „Milkus“ d.o.o. Pale, sve do izvršnja naloženog rješenja broj: 09-371-1165/2018, od dana 11.10.2018. godine. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	S obzirom na činjenicu da je označena odgovorna strana postupila po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

Ž-BL-05-116/19	P-76/20	<p>PREPORUKU 1. Gradu Bihać, Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove i Veterinarskoj stanici u Bihaću da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju pronalaženja adekvatnog rješenja za smještanje pasa lutilica na području grada Bihaća, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana u ovoj Preporuci 2. da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmana o načinu realizacije navedene preporuke</p>	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	<p>"...Uvidom na licu mjesta utvrđeno je da su poboljšani uslovi za smještaj pasa lutilica, gdje je uočeno čišćenje i uređenje ograđenog prostora i okoline i obezbjeđena adekvatna hrana za pse. Služba za inspeksijske poslove se svakodnevno sreće sa problematikom napuštenih pasa, kao i sa odbjeglih vlasničkim psima, koje higijeničarska služba kontinuirano uklanja sa javne površine, dvorišta školskih objekata i zdravstvenih ustanova...Navodi se da Grad Bihać u rješavanju problematike smještaja i zaštite pasa lutilica Grada Bihaća pruža podršku u finansiranju i implementaciji plana i programa unapređenja smještajnog kapaciteta u cilju zaštite građana od napada pasa lutilica i unapređenja okoline grada Bihać. S obzirom da iz dostavljenog odgovora na Preporuku proizlazi da nadležni organi preduzimaju sve mjere iz njihove nadležnosti u cilju rješavanja zbrinjavanja napuštenih pasa u gradu Bihaću te kako su iscrpljene nadležnosti ombudsmana za postupanje u navedenom predmetu, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi pod gornjim brojem.</p>
Ž-BL-05-579/19	P-107/20	<p>PREPORUKU gradonačelniku Grada Doboj 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlašćenja preduzme odgovarajuće prema nadležnom Odjeljenju za inspeksijske poslove Grada Doboj kako bi se preduzele sve adekvatne radnje do izvršnja naloženog rješenja broj: 09/362-N-SL-761.10/15, od dana 05.01.2017. godine. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	<p>Aktom broj: 02-022-1-1065/20, od dana 22.07.2020. godine, Grad je obavijestio Ombudsmana Bosne i Hercegovine da je preuzeo sve aktivnosti po zakonu u predmetnoj stvari, te je isti postupio po preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj realizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.</p>
Ž-BL-05-366/20	P-150/20	<p>PREPORUKU gradonačelniku Grada Doboj 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlašćenja, a sve u skladu sa članom 67. Zakona o inspekcijama Republike Srpske preduzme odgovarajuće mjere prema nadležnom Odjeljenju za inspeksijske poslove Grada Doboj kako bi se preduzele sve adekvatne radnje do izvršnja naloženog rješenja broj: 09/362-MN-8.2/19, od dana 28.08.2019. godine. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji</p>	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	<p>Aktom broj: 02-022-1-1721/20, od dana 23.09.2020. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je u toku postupak javne nabavke „Izvođenje radova na uklanjanju objekata na području Grada Doboj u 2020. godini“, te da će se po okončanju navedenog postupka pristupiti uklanjanju objekta utvrđenog predmetnom rješenjem Odjeljenja za inspeksijske poslove Grada Doboj, a sve u skladu sa članom 68. Zakona o inspekcijama Republike Srpske. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).</p>

Ž-BL-05-45/20	P-152/20	P R E P O R U K U Upravnoj inspekciji Republike Srpske • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Aktom broj: 10.2.1-050-58/20 od dana 26.08.2020. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem, između ostalog, navodi: „... Ukazujemo da je Upravna inspekcija izvršila inspekcijski nadzor po službenoj dužnosti, shodno odredbama člana 12. Zakona o upravnoj inspekciji, i o izvršenom inspekcijском nadzoru obavjestila imenovanog. U prilogu Vam dostavljamo kopiju obavještenja broj: 10.2.1-050-58/20 od 10.04.2020. godine i dokaz o dostavi istog imenovanom. Shodno odredbi člana 12. Zakona o upravnoj inspekciji, obavještavamo Vas o navedenom i izvinjavamo zbog nepostupanja po Vašem aktu od 04.03.2020. godine.“ Upravna inspekcija potkrijepila je pomenuti odgovorom sa obavještenjem od dana 10.04.2020. godine. Uvidom u navedeno obavještenje može se utvrditi da je odgovorna strana postupila u skladu sa navedenim, te uredno dostavila isto podnosiocu žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Djelimično realizirana						
Ž-BL-05-942/19	P-99/20	P R E P O R U K U 1. Odjeljenju komunalne policije i Odjeljenju za inspekcijske poslove Grada Banjaluka da, ponovo, uvažavajući mišljenje izneseno u ovoj Preporuci, kontinuirano vrše komunalno-inspekcijski nadzor nad gore navedenim subjektom i preduzmu zakonom propisane mjere iz svoje nadležnosti, u cilju prestanka nezakonitog postupanja rada pomenutog preduzetnika 2. Republičkoj upravi za inspekcijske poslove, da, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, u cilju prestanka nezakonitog postupanja rada pomenutog preduzetnika 3. Okružnom tužilaštvu Banjaluka, da, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, radi utvrđivanja krivične odgovornosti, te da od navedenom obavijesti ombudsmene Bosne i Hercegovine	32 - Inspekcije	Djelimično realizirana	DA	Odjeljenje komunalne policije je 24.06.2020. godine dostavilo odgovor u kojem se navodi da Komunalna policija u proteklom periodu zadnja četiri mjeseca u okviru svoje nadležnosti vršeći komunalno-inspekcijski nadzor u predmetnom objektu nije utvrdila nepravilnosti. Uvažavajući mišljenje izneseno u Preporuci, Komunalna policija će i u narednom periodu kontinuirano vršiti komunalno-inspekcijski nadzor nad gore navedenim subjektom i preduzimati zakonom propisane mjere iz svoje nadležnosti. Republička uprava za inspekcijske poslove je u odgovoru od 03.07.2020. godine navela da su preduzeli sve mjere iz svoje nadležnosti u navedenom predmetu te da se ne može tražiti od inspekcije da uradi nešto što bi bilo suprotno stavu drugostepenog organa koji je jedini kompetentan da se određuje o zakonitosti i cjelishodnosti upravnih akata koje je donosila gradska tržišna inspekcija u konkretnom slučaju, odnosno koji je u krajnjoj liniji najmjerodavniji i da se odredi i po pitanju toga da li su radnje kontrolisanog subjekta bile u skladu sa propisima kojima se uređuju pitanja radnog vremena za pojedine poslovne djelatnosti. Odjeljenje za inspekcijske poslove je dana 04.08.2020. godine dostavilo odgovor u kojem se navodi da je po Preporuci izvršen inspekcijski nadzor iz nadležnosti tržišne inspekcije i to u tri navrata te je utvrđeno da kontrolisani preduzetnik nije obavljao registrovane djelatnosti odnosno objekat je bio zatvoren i na istom je istaknuto radno vrijeme od 06,00 do 23,00 časova kojeg se kontrolisani preduzetnik i pridržava. Odgovori su dostavljeni podnosiocu žalbe. S obzirom da su nadležni organi dostavili odgovor na Preporuku te kako su iscrpljene nadležnosti ombudsmena za postupanje u navedenom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-08-1262/19	P-78/20	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, uvažavajući navode žaliteljice, utvrdi sve relevantne činjenice izražene u žalbi u cilju donošenja odluke, a imajući u vidu Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine je dana 11.06.2020. godine instituciji Ombudsmena dostavio Izjašnjenje broj: 01-34-277-3/19 od 08.06.2020. godine kojim je Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijestio da je Odbor Rješenjem broj: 01-34-1050/19 od 24.02.2020. godine odlučio po žalbi žaliteljice protiv Informacije o postavljanju državnog službenika Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06-34-8-592-18/19 od 05.11.2019. godine, na način da je žalbu odbacio kao nedopuštenu. Navedeni akt žaliteljici je prosljeđen dana 02.07.2020. godine na izjašnjenje. Kako je u konkretnom predmetu, odgovorni organ donio odluku o predmetnom pitanju, a žaliteljica u ostavljenom roku nije dostavila pisano izjašnjenje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žaliteljice, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. i 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-08-984/19	P-96/20	P R E P O R U K U direktoru Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, polazeći od svojih nadležnosti, preuzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Shodno naprijed navedenom, a cijeneći da se predmetno pitanje razmatralo i u predmetu institucije Ombudsmena broj: Ž-BL-05-903/19, te da prema dopisu Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove od 03.07.2020. godine proizilazi da od posljednjeg izjašnjenja od 04.02.2019. godine (izjašnjenje u predmetu broj: Ž-BL-05-903/19) nije došlo do promjena okolnosti koje bi moglo uticati na eventualno drugačije postupanje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze neosnovanim navode žaliteljice.
Ž-BL-05-722/19	P-98/20	PREPORUKU 1. JU „Zavod za prostorno uređenje“ da odmah po prijemu Preporuke izvrši Rješenje Službe za komunalne djelatnosti, vode i zaštitu okoliša i inspekcijske poslove grada Bihać broj: 04/3-23-7-7335/17 od 07.11.2017. godine 2. Službi za imovinsko-pravne poslove, geodetske i katastar nekretnina grada Bihać, da odmah po prijemu Preporuke nastavi postupak u ovom predmetu i donese rješenje u ovoj upravnoj stvari. 3. da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Dana 26.09.2020. zaprimljeni su odgovori Službe za imovinsko-pravne i geodetske poslove i Službe za komunalne djelatnostio, vode i zaštitu okoliša i inspekcijske poslove Grada Bihaća, o čemu je obaviješten žalitelj. RAD na predmetu u toku.
Ž-BR-05-7/20	P-112/20	1. da bez odlaganja poduzme neophodne mjere i radnje, kako bi se spriječila nezakonito postupanja/gradnja puta na predmetnom lokalitetu i stanarima ul. Bosne Srebrene br.111,113 i 115 u Tuzli osiguralo mimo uživanje imovine kako je to zagarantirano Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima ljudskih prava koji se nalaze u dodatku Ustava. 2. da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su predmetnu pravnu stvar uvrstili u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2020.godinu godinu, koji će biti podnijen Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, te sa istime upoznali javnost putem zvanične Internet stranice Institucije Ombudsmena , čime su iscrpljene sve zakonske ovlasti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zbog čega se u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet Ž-BR-05-17/20.

Ž-SA-08-68/20	P-138/20	REPORUKU JKP „RAD“ d.o.o. Sarajevo n/r direktora Nadzornom odboru 1. da odmah, po prijemu ove preporuke dovede u zakonske okvire, proceduru i prijem kandidata po Javnom oglasu za prijem radnika u radni odnos u KJKP „RAD“ d.o.o. Sarajevo na određeno vrijeme do godinu dana, objavljenog dana 26.10.2019. godine u dnevnim novinama „Dnevni avaz“, na službenoj internet stranici JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ i na službenoj web stranici preduzeća, a na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti Vlade Kantona Sarajevo broj: 27-34-25586/19 od 01.07.2019. godine;; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava u što kraćem roku, a najdulje u roku od 7 dana od dana prijema iste.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	10.09.2020. Zaprimljen odgovor KJKP Rad .Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-525/20	P-238/20	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspekcije Grada Gradiška 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	05.01.2021 yaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku
Ž-BR-05-46/20	P-270/20	1. Gradu Tuzla, 2. Ministarstvu za boračka pitanja Tuzlanskog kantona - da u koordiniranoj suradnju, u okviru svoje nadležnosti, pokušaju iznaći mogućnost obezbjeđenja odgovarajućeg, sigurnog smještaja za porodicu Tahirović Sabrije i Mirsade iz Tuzle; - da u roku od dvadeset (20) dana Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijeste o načinu ispoštovanja Preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	NE	Dana 29.01.2021. zaprimljen je odgovor Službe za boračko-invalidsku zaštitu, stambene poslove i integraciju raseljenih lica Grada Tuzla, broj: 10-19-622/2021 od 27.01.2021. godine.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-779/19	P-12/20	PREPORUKA Općini Zavidovići da preuzima dalje radnje na suzbijanju bespravne gradnje i povećanju sredstava za tu namjenu. Poziva se naprijed navedeni da poduzmu mjere u skladu sa svojim nadležnostima i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena do danas nije zaprimila odgovor Općine Zavidovići i ovaj predmet će biti razmotren prilikom sačinjavanja godišnjeg izvještaja u dijelu koji se odnosi na postupanje jedinica lokalne samouprave u slučajevima bespravne gradnje. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-183/19	P-42/20	PREPORUKU načelniku oštine Prnjavor 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće prema nadležnom Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove i investicije opštine Prnjavor da sprovede rješenje o izvršenju broj: 10-371-395/17, od dana 19.05.2017. godine. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Odgovorna strana do danas nije dostavila izjnanjenje na izadatu preporuku, te se ista smatra nerealizovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, te će o tome biti obaviješteni Narodna skupština Republike Srpske i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

Ž-BL-05-369/19	P-35/20	PREPORUKU 1. Da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti, u cilju potpunog saniranja asfaltnog puta, pročišćavanja kanala i odvodnje površinskih voda, na spornoj dionici ulice Gojavske 2. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Republička uprava za inspeksijske poslove je dostavila odgovor Instituciji u kojem se navodi da je naloženo Opštini Rudo da urgentno postupi po Preporuci Institucije ombudsmena. Opština Rudo je u dostavljenom odgovoru, između ostalog, navela da opština Rudo spada u izrazito nerazvijene opštine, iz svojih skromnih sredstava ne može sve puteve na svojoj teritoriji svake godine nasipati, već se biraju oni najugroženiji, a ova dionica ne spada u tu kategoriju. Asfaltiranje oko 10m2 oštećenog kolovoza biće obuhvaćeno nekim narednim planom sanacije puteva. S obzirom da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, ombudsmeni su o nepoštovanju Preporuke, u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestili nadležni viši organ.
Ž-LI-05-151/20	P-162/20	P R E P O R U K U Komunalno-građevinskom inspektoru Općine Tomislavgrad 1. da odmah poduzmu adekvatne radnje, provedu ponovni postupak, te donesu novo rješenje u predmetu žaliteljice, a u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, po Rješenju Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 br:UP-2/19-03-19-1-0003/20-004 od 22.05.2020.g., 2. da u roku od 30 (trideset dana), obavijeste Instituciju o poduzetim radnjama u cilju realizacije ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Pošto se odgovorna strana nije izjasnila, to su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 10.09.2020.g donijeli Preporuku P-162/20 da Služba za gospodarstvo i inspekciju općine Tomislavgrad odmah poduzme adekvatne radnje, provede ponovni postupak, te donese novo rješenje u predmetu žaliteljice, a u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, po Rješenju Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 br:UP-2/19-03-19-1-0003/20-004 od 22.05.2020.g., te da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke. Pošto odgovorna strana nije postupila po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 14.10.2020.g. o istom obavijestili načelnika Općine Tomislavgrad.
Ž-BL-05-504/20	P-213/20	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da polazeći od svojih statutaranih ovlašćenja preduzme odgovarajuće kako bi se planirala sredstva za izgradnju javne kanalizacione mreža u dijelu Ponirske ulice; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Uvidom u dostavljeni odgovor od dana 16.12.2020. godine, utvrđeno je da Grad nije preuzeo odgovarajuće radnje kako bi izdata preporuka bila na odgovarajući način realizovana. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35
UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
18	18	5	1	7	5	0
POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
Nije realizirana						

Ž-BL-05-740/19	P-71/20	PREPORUKU načelniku opštine Petrovo 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	33 - Besplatna pravna pomoć	Nije realizirana	NE	U ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na izdatu Preporuku. Dana 02.07.2020. godinem, institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je Minsistarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske urgenciju povodom Preporuke Ombudsmena. Naime, Minsistarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske pozvano je da kao tijelo koje vrši administrativni nadzor nad radom organa jedinica lokalne samouprave, u roku od 30 dana preduzme mjere iz svoje nadležnosti na provođenju Preporuke Ombudsmena za ljudska prava. Aktom broj: 10.2.1-050-707/19, Minsistarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske obavijestilo je instituciju Ombudsmena da je dana 05.09.2020. godine uputilo dopis Opštini u kojem traži od iste da postupu u skladu sa preporukom Ombudsmena, te podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Izdavanjem Preporuke i urgencije višem organu povodom preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana.
UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	1	0